

són internats durant 15 dies i després van al carrer sense tenir en compte que encara són uns malalts. Aquí estan en tractament durant sis mesos en fases diferents, després poden anar a un pis terapèutic temporalment. Organitzo excursions, activitats, etc. i sobretot som amics.

Africa, el desert, la profunditat...

Coneixia Africa : havia anat dues vegades a Tunis i dues a Argèlia. Si ara hi tornés, els meus amics em recordarien. Aquesta estada em va permetre una visió diferent del món : Europa com a món vell i Africa com la del nou món.

Africa em va descobrir moltes coses: el desert, la llum, etc. M'ha obert una dimensió nova de la persona i del món. Tenen un inconscient net, natural, diferent... Quan em sento cremat i esgotat observo el seu inconscient de respecte a la natura, de veure la banda més positiva dels demés. I he vist Catalunya com un món petit : la seva angoixa, la seva ambició, mesquinesa, petita solidaritat, pobra Catalunya !

Vaig començar a pensar així a l'Àfrica quan, caminant pel desert, amb el sol, la nit, etc. em van fer veure més l'amplitud de la vida.

Vaig anar a l'Àfrica perquè m'agrada viatjar i descobrir persones diferents. Em va atreure pels deserts, per la seva varietat, per les seves 2000 llengües, per les diferents ètnies. Vaig estar a la ciutat d'Alger : aquella muntanyeta, l'escola on ensenyen, la duresa de l'Alcorà, les altres religions i cultures, el dolor i el sofriment. El sentiment de servei i de compartir també és important i, encara que plori, penso que tinc quelcom per als altres que els fa una miqueta més feliços i persones.

Àfrica m'ha aproximat a una etapa de la història anterior a l'Edat Mitjana on hi havia una cultura diferent amb costums tribals i costums de família que són un exemple. Europa havia viscut guerres religioses, guerres entre països dependents de jerarquies, de regnes. El continent europeu era un continent maltractat per guerres i per filosofies. Àfrica es un continent amb una nova manera de veure el món, la història. Cal assolir una visió universal de les coses.

La sensibilitat s'ha atrofiat tant que només captem les formes americanes de les pel·lícules i no tenim en compte altres formes de vida diferents. Les persones s'han "normalitzat" i moltes coses de la seva vida i dels seus desitjos van avortant, ens empobrim, fem reduccionisme

Gardaia, que vol dir cova de la dona, era un espai on una dona vivia i donava aigua als nòmades. El desert et dona un sentit dur de la vida, et fa viure un estil de vida que es basa en la roca, el sol, la sorra, l'aigua. en una cosa ferma i no en una política com a Catalunya amb el Pujol, Convergència, etc. El món és molt gran i aquestes poblacions tenen necessitats i tothom hi està implicat, encara que no ho sàpiga, encara que no vulgui.

Concepció de família

Tinc tres fills de 19, 16 i 13 anys. Saben que els respecto i els estimo però no estic a casa. Necessito els meus fills, i especialment el meu fill petit, l'ignasi de tretze anys. I necessito la Rosa, l'estimo. Els quatre m'han demanat que vagi a viure a un altre lloc i actualment ho estic fent, visc a uns 8 quilòmetres d'ells. Es una altíssim preu per la solidaritat amb la família universal.. per atrevir-me a ser ciutadà del món. Bogeria ?

El meu sentit de família s'ha transformat. Els que estem junts, Mohamed, Bully, formen la nova família. Ells noten que per a mi és massa el fet de tenir vivenda, dos cotxes, bicicletes... i que tinc una ambició de pobresa, de compartir. Per a ells tanta riquesa és una provocació. Els fa falta l'aigua, aliments per menjar... El consum ha deshumanitzat la consciència de la gent. A pesar de la duresa de la vida, d'aquesta forta carència, no estan amargats. És una vida que m'ha enamorat. Els immigrants m'han tret de casa, encara que jo m'estimo els meus fills i la meua companya. M'he extremat molt. Quan vaig anar a Àfrica, a Japó i a Xina amb la meua companya, em vaig adonar que la família pot ser un impediment per ser solidari, perquè no podem oblidar la Família per la família.

La "família" als països de progrés d'Europa ha perjudicat molt el tema de la solidaritat. Em preocupa la família i els sentiments, però és que aquests estan basats en uns elements petits i pobres. La família pròxima es desvirtua si et deslligues de la Família universal que pateix. Vivim més una barbàrie que una civilització.

Ser mestre, ser polític, el futur...

Necessito el contacte directe amb la Família, amb la gent i si el perdo em trobo desorientat. La solidaritat és un fet que necessito perquè la gent em demana i em demostra un acolliment. Hi ha gent que m'anima i em fan tirar endavant. El meu punt vital és el contacte amb la Família i els nois immigrants i amb la meua feina a l'escola amb els gitans, si perdo el contacte amb ells, desapareixo. És fonamental que pensem que ells són adults, que poden opinar i participar en la recerca de solucions. Són ciutadans i la ciutat s'ha d'assabentar dels seus problemes. Totes les persones, han de copsar i estimar la diversitat i les diferències entre les mateixes persones. Això et dona vida i et situa en una nova realitat, t'obre espais de reflexió per *compartir i fer país...*

De moment som quatre gats, però no hi fa res. La gent depèn molt del vídeo, de la tele, etc. interiorment tenen una espurna que els fa pensar, de tant en tant, en una possibilitat de llibertat i de futur. L'home és capaç de ser lliure i crític en moments determinants. Si l'home està atrapat passarà, per exemple, el que ha passat amb el mur de Berlín i amb els pobles de centre Europa com Iugoslàvia, que han viscut una època tenebrosa i ara pateixen, finalment exploten violentament i probablement encara veurem fets més horribles i forts... però tot és relatiu. Pensem en l'Àfrica, l'Índia, en milions i milions de persones en la misèria. A nosaltres ens toca preparar un futur on les coses han de ser millor que abans. Hem de ser responsables i solidaris i, a vegades, la intel·ligència s'interposa perquè ens diuen que ha de ser de la manera en la qual està educat el nostre inconscient en el racionalisme materialista. Crec en les persones que poden trencar els esquemes i dir que ets d'una altra manera, que pots fer una altra cosa, canviar el món a poc a poc...

Tinc al cap servir al poble de tot cor. Vaig entrar d'aprenent a una empresa i hi vaig ser com a ajustador-fresador durant 18 anys. Al matí feia gimnàstica, dibuix, matemàtiques, etc. i després anàvem als tallers. Allà vaig conèixer la solidaritat del món obrer. Em va fer canviar la meua vida i vaig decidir posar-me al servei dels demés. Allò va començar, continua, m'agrada, m'interessa. En el món hi han hagut grans canvis però a mi, aquesta opció em continua interessant. Comprometre'm és viure.

Em considero un mestre i un pare vocacional. Per mi ser mestre i ser pare vol dir aprendre i compartir, i jo estic aprenent molt. Els mestres i els pares, molt sovint mostren una gran incomprensió de la diversitat de la vida, d'una realitat diferent.

Drets Humans, política, religió i ser mestre i pare van junts. Un polític seria com un mestre i pare, però els partits això no ho recullen i ho haurien

d'aprendre. Jo aprecio la gent que ha entregat la vida per una causa política sense limitarse, que han estat a la presó, etc. però els partits limiten.. Ara ho fan com un ofici, no com un servei. Hauríem de treballar plegats.

Hem de ser solidaris, no perquè jo sigui com un quixot sinó perquè la vida és la solidaritat i si vas per aquests països ho pots viure. La diversitat és plenitud de vida, rica en matisos i noves sensacions enriquidores. El progrés és possible amb formes no violentes, lliberadores.

No estic desanimat, tornaria a començar malgrat tantes tensions, tants problemes laborals, familiars i legals.. ara jo tornaria a començar. Però no és necessari tornar a començar.. només cal *continuar*.

Em sento viu, tinc il.lusió. Com diu el Miguel Hernández : "pobre d'aquell que la vida no l'ha esgarapat... és que no ha viscut". La vida és això. Ell mateix, pocs dies abans de morir, de la presó estant, també deia : "**no hay nada más importante que dar una solución hermosa a la vida**".

Cal haver-la viscut la vida, i cal mantenir la il.lusió!

entrevista feta el 6 de juliol de 1992

ANTONIA CASTELLANA

Alcaldia i deixar l'alcaldia

Sóc filla de Molins de Rei, visc en aquest barri i aquí em vaig criar, als camps d'aquí al costat. Tot això és casa meva. Des que vàrem decidir tornar cap aquí no m'he mogut del barri. Un company de l'Ajuntament de la coalició amb els nacionalistes sempre em diu : "però què hi fas en aquell barri?" Però hi estic molt bé aquí, en aquest piset. Apart de què avui ja no es pot comprar res : una torreta entremitjanera d'aquí Molins ara ja costa entre 22 i 23 milions. El promotor del polígon ens guardava un solaret de les primeres torretes que es van fer. Les primeres casetes valien, acabades, 8.000.000. Però aleshores estava a l'alcaldia i imagina't fer-te una casa i.. no tenia ganes de marxar. A més, prou difícil que és la vida que no m'agrada embarrancarte amb lletres per sempre.

La pèrdua de l'alcaldia va ser duríssima, amb uns costos personals i col·lectius molt forts. Crec que els hem resolt bé. En una perspectiva de 5 anys s'han resolt les relacions personals, que van quedar massa malmeses.

No vaig voler encapçalar la llista perquè estava molt cansada, i perquè l'equip va anar fent aigües. Portàvem gairebé 7 anys governant dia i nit, tot era important, tot era prioritari. No hi havia hores. Tens tant desgast psíquic i personal que, al final, perds la perspectiva. Vaig tenir al Pau al primer mandat municipal, ara té deu anys i a l'Àngela al segon i ara en té sis. Jo creia que el fet de tenir família havia de ser compatible amb l'Alcaldia, però no ho era.

Els dos que feien equip amb mi, en els qui confiava, érem un tàndem, un va haver de plegar per qüestions greus de salut i l'altre estava atapeït i volia encarrilar-se pel terreny professional. Em vaig quedar sola l'últim any quan ja estava al límit. No em va semblar ètic presentar-me a la tercera reelecció quan ja havia decidit que no volia continuar. Em sentia com si ho hagués donat tot i era incapaç de veure les coses amb una mica de perspectiva, de poder aportar quelcom. Necessitava carregar piles.

Va ser molt dur i vaig tenir una depressió molt forta que ja he remuntat. La prova és que sóc a l'equip. No tinc dedicació a l'Ajuntament i no m'interessa. Faig poques coses, vaig als plens, a les reunions de grup i estic a la Coordinadora de temes de participació i desenvolupament.

No em sento cremada però no estic disposada a estar a primera línia perquè és molt dur. En un poble mitjanet com el nostre un alcalde i un tinent d'alcalde han de bregar molt i ho són les 24 hores del dia. Per això al nou equip vam posar com condició agafar carteres de poca relevància però incidint en el grup de regidors i al ple per poder aportar l'experiència d'aquests 8 anys. Tan el Manel com jo vam voler agafar només una petita cosa, ell la regidoria d'aigües i jo la de solidaritat i pau, per donar pas als altres. Porto els temes de solidaritat, l'agermanament amb Nicaragua, de Bòsnia, els lligats amb els drets humans i la pau. Trobo molt bé que hi hagi una regidoria de "coordinació de temes de participació i cooperació". Aquesta té un pressupost molt petit, 500.000 pessetes, i compto amb una secretària que comparteixo amb l'alcalde.

Està funcionant, ha costat perquè un cop has fet un determinat rol els companys del grup de cap de les maneres acceptaven que portés aquesta petita regidoria i la gent del carrer no ho entenia : no sabien què vol dir i no ho acceptaven.

Els inicis de la democràcia van ser molt durs. Estàvem acostumats a fer d'oposició durant el franquisme i ens vam convertir de cop i volta en la força majoritària, la majoria absoluta són 9 regidors i érem 8, i havíem de governar partint de zero perquè el franquisme va deixar molt mancat de serveis. Aquest canvi de personalitat té un cost, primer et va una miqueta gran, després et vas adaptant.

Sovint entres en contradicció: per exemple, hi ha un polígon, que abans era un zona d'horta riquíssima, que a l'any 82 ,en plena època d'atur, em vaig veure obligada a programar-lo i a deixar el camp lliure als especuladors. A més, vam haver de lluitar molt perquè ens posessin a la ZUR. Però Molins es moria industrialment i vaig haver de renunciar als meus principis. En el fons, vas en contra d'allò que has pensat sempre: l'horta era l'únic pulmó verd que ens quedava, i ens posàvem en mans del capital. I ara dubto si ha valgut la pena. S'ha especulat més que s'ha invertit: les fàbriques i les construccions noves no són proporcionals al cost ecològic.

Aquests 8 anys em van representar arribar a l'exhauriment personal. Estava molt cansada, no tenia corretja i el nostre programa estava gairebé fet. Crec que hauríem tornat a guanyar, però vaig dir "si continuo aquí al davant, faig un frau". Potser hauria d'haver fet el que alguns em deien : "Presenta't, guanyeu i retira't". Però no ho vaig veure clar, probablement per escrúpols, no estava disposada a enganyar la gent.. va ser pitjor perquè vam perdre les eleccions i hem estat a l'oposició durant aquests 4 anys. A partir d'aquí es va iniciar una operació de pactes amb els nacionalistes del poble i vam sortir.

Ara estem a punt de fer una remodelació del cartipàs i hem firmat un programa amb Convergència. Amb els socialistes ho tenim difícil. Perquè que Iniciativa o el PSUC perdés l'alcaldia semblava que ja havia de ser normal, però perdre-la ells... no ho han paït. Estan al govern però no compleixen, fan servir les regidories per posar pals a les rodes. Ara hem firmat també el programa amb Convergència i esperem la resposta dels socialistes perquè volem continuar com a govern d'unitat. Però pot ser un govern d'unitat tocat. És difícil però crec que aquests anys que ens queden ens en sortirem bé perquè l'alcalde és un noi molt trempat, independent, professor d'institut, fresquet i amb molta marxa. Ens feia falta.

A nivell de poble el pacte amb forces tan diferents jo crec que és possible i bo. Hi ha 2 o 3 temes puntuals i on hi ha més discrepància. Per exemple, la política urbanística: veure si s'ha d'engegar un polígon de vivendes o no i en quines condicions, però en general, la ideologia hi té poc pes. Vaig governar amb els socialistes i els convergents durant 8 anys i va anar bé tot i que els socialistes sempre es desmarxaven del pacte. Els convergents quan no han governat, han baixat regidors, és a dir, quan no es vinculen a l'acció de govern, perden, l'experiència els hi demostra que val la pena i que no queden diluïts perquè Convergència té un electorat molt fidel.

Quan pactes has de fer petites renúncies però mai renunciar al que és substancial. Tot això implica dificultats perquè, per exemple, la política respecte les escoles de música o de les llars d'avis, no sempre són coincidents.. Però precisament les crisis que hem tingut no han estat mai per aquests temes, han estat per idioteses, per manca d'experiència política, perquè tant la seva gent com la nostra és molt novella. A vegades més per intoleràncies de tipus personal més que problemes de tipus polític. Les diferències hi són però es poden pulir. L'experiència nostra de 8 anys de govern ho demostra. Hi havia divergències però sèiem, parlàvem i arribàvem a acords. La prova és que aquests 8 anys la gent els recorda força bé.

Es evident que el model de societat defensat per Convergència i el defensat per mi són diferents, però hem contrastat els tres programes municipals, s'han cercat les coincidències i l'hem signat. L'escull més fort va ser un polígon de vivendes que als de Convergència, per pressions de la direcció general d'urbanisme de la Generalitat l'havien de posar en marxa.

El sòl de Molins és un sòl molt desitjat. El que nosaltres vam fer a nivell urbanístic va ser promoure només els polígons que enllaçaven els barris de la ciutat per articular-ho tot. En els 4 anys que hi van haver els socialistes es van dedicar a programar tot el que havíem desprogramat. Van promoure les

especulacions i les grans expectatives que, segons el nostre criteri, s'havia d'anar programant de mica en mica a mesura que s'anés creixent demogràficament. Ara ens trobem que tenim tot el sòl programat. Els convergents i els socialistes van fer acords específics per crear diferents polígons, un d'ells és aquest que es diu "La Granja". Els convergents fan d'aquest polígon una bandera. Probablement va ser la moneda de canvi del pacte. S'han de fer polígons però creiem que amb els criteris de no especular ni de fer una cosa irracional. Cert que hi ha necessitat de vivenda, però noaltres mai l'haguéssim fet a on està dins de la xarxa urbanística de Molins, anant cap el Papiol, tocant a l'autopista tocant una gravera.

Durant la campanya això no va ser prioritari per nosaltres i més aviat vam dir que estàvem en contra. Aquesta serà una de les monedes de canvi. Es un cas de divergència a la Campanya. Ara ens trobarem el projecte aprovat i no podrem frenar-lo, però el farem ben fet amb uns criteris i unes directrius adequades. Per això ens vam animar a tornar al govern fent coalició amb els nacionalistes, perquè quan has estat 8 anys "posant el fil a l'agulla", posant en marxa un seguit de serveis i fent una programació a curt i a llarg termini no pots quedar-te veient com t'ho desmaneguen tot en quatre anys.

En temes que no són directament municipals, com l'OTAN, la solidaritat, el pacifisme hem arribat a pulir les diferències. L'acord d'agermanament amb Nicaragua va ser un acord unànim, vam ser el primer municipi en fer un agermanament. També va ser un acord unànim el de declarar Molins municipi no nuclear. Si treballes a nivell de poble l'ideologia es va rebaixant i la gent veu més l'interés col·lectiu que premises de més amunt.

Confrontació cultural immigració andalusa..

També hem sentit la crisi generalitzada de l'esquerra a nivell local. Però hem de distingir a nivell de govern i a nivell de ciutadà, a nivell associatiu. A nivell associatiu detecto, en aquest barri en concret, que la política socialista del govern als darrers anys està fent un flac favor: s'està introduint molt en aquestes associacions de veïns i s'està fent una política de confrontació cultural. No parlo a nivell d'intuïció sinó de fets concrets. Estan fent allò que nosaltres havien evitat amb tanta cura durant els anys 70 i 80.

Per exemple, aquí hi ha una immigració molt forta. En l'època de govern socialista es van potenciar i es van crear associacions d'immigrants. Però sovint aquestes associacions el que fan amb això és crear sensació de confrontació entre catalans i no catalans. Això fa molt de mal. El que menys em preocupa és que facin les sevillanes o festes, perquè el dret a la identitat i a la seva manifestació cultural és indiscutible per tothom. No tinc cap problema amb això, el Santi i jo som un matrimoni mixte. Però quan això es mediatitza i se'n fa un instrument de confrontació política, pot tenir un cost molt car.

Fer d'això un instrument de mediació política vol dir que, per exemple, s'han introduït a l'associació de pares i llavors de tots els problemes que pugui tenir el centre en fan confrontació de tipus cultural: "aquesta escola és una merda, té pocs serveis perquè és al nostre barri, nosaltres no comptem per res, estem deixats de la mà de Déu etc.". I no és cert que l'Ajuntament s'en hagi desentés perquè ha cedit un terreny per a que la Generalitat faci una nova escola al costat del barri.

Aprofiten l'associació de pares estan creant un malestar i una confrontació intercultural falsa. Jo mateixa sóc d'aquí del barri i hi he viscut sempre, el meu home ha estat president de l'associació de veïns, la gent d'iniciativa sempre ha treballat en aquest sentit, o sigui si en una cosa hem estat sensibles ha estat en aquesta; això ve de l'època de la lluita per la democràcia, de la comissió de forces polítiques, del Congrés de Cultura Catalana, sempre hem tractat de fer de la

diversitat cultural una pluralitat i un enriquiment. I a mi m'ha costat de veure que passava això... no ho volia..

Sóc mestra a una escola del CEPEC, ara estem a la xarxa pública. Era una escola gairebé com aquesta però que està en un altre barri. El seu equip directiu i l'APA han estat molt més hàbils i no han fet d'això motiu de confrontació ni de desànim de la pròpia gent. Aquesta política està fent molt mal, aquest any s'havia d'inaugurar una aula nova de P3 i no l'han inaugurat per falta de nens.

Es veritat que la gent d'Iniciativa no estem presents als grups socials amb la força que hi eren als anys 70. Personalment perquè ara no en tinc ganes.. s'ha de tenir una marxeta que ara no tinc. Al llarg dels anys hem fet moltes coses per voluntarisme. En aquests moments, faig el que em ve de gust, apart que tinc responsabilitats familiars i treball a una escola amb nens de P-4. Això vol dir que t'hi has d'implicar molt, durant el curs has de pensar molt i tinc poques hores per fer gairebé cap tasca social i política. Compleixo amb el meu treball de la regidoria però la tasca social de les associacions de veïns, les APAS... és una tasca molt dura. Tenim gent però ho han deixat en la proporció que abans hi eren, hi són presents però en aquests moments no són la força hegemònica als moviments socials.

La diversitat cultural és un instrument d'intercanvi, d'enriquiment i no té perquè ser de confrontació. L'estil es el que em preocupa perquè Molins era un municipi molt equilibrat en aquest sentit. Aquest tema a Cornellà o a l'Hospitalet potser l'han viscut d'una manera diferent, però aquí, a través de l'escola, s'anava fent una integració.

Nous moviments socials i partits polítics

De totes formes potser sí que hem deixat aquests moviments socials però estem mes presents als nous moviments que sorgeixen i que representen nous valors. Ho dic per mi mateixa : durant aquests quatre anys passats, des de que vàrem perdre les eleccions, ho vaig deixar tot, gairebé fins i tot la militància política perquè estava afiliada però no assistia, no participava ni a Iniciativa ni a res. L'única cosa que no vaig deixar va ser el grup de cooperació de Nicaragua, que és una espècie d'ONG que vam crear amb motiu de l'agermanament. Teníem molt poca força al no tenir suport dintre de la institució municipal. Tot ens ho havíem de fer nosaltres mateixos de fer a "puño y letra". Quan se'm va presentar l'oportunitat de tornar a estar a l'Ajuntament, i poder-m'hi dedicar una mica, vaig voler portar aquesta regidoria perquè hi crec. Hi crec però al mateix temps sóc molt humil, les possibilitats són mínimes, les capacitats també i em dóna la impressió que anem una mica contracorrent : els nostres actes són minoritaris, malgrat això val la pena perquè fem tertúlies de temes d'actualitat. L'última va ser un debat molt enriquidor sobre Bòsnia. Va ser molt enriquidor perquè va venir un bosnià i el Jordi Banyeres. Va ser un debat d'una qualitat política com feia anys que no veia. Al final vam acabar parlant del tema de la qüestió nacional a casa nostra. Em vaig desanimar en veure que només eren 30 persones, després de les cartes que vam haver d'enviar i de l'esforç que costa muntar un acte així. El vam fer en pla de militant actiu portant les galetes i el cafè. Estic d'acord amb que el nivell era molt alt però quan veus només 30 persones penses "coi, tan ric com ha sigut!". S'havia de retransmetre per ràdio Molins i ni es van presentar..

Són temes minoritaris, tenen una perspectiva a llarg plaç i no ens hem de descoratjar, ni tampoc estirar més el braç que la màniga. La regidoria em permet fer tertúlies sobre temes flagants com el de les detencions, les tortures, Bòsnia, el Sahara. Té sentit però s'ha d'anar fent amb una perspectiva molt més restringida per les meves limitacions familiars.

Es veritat que aquests nous moviments socials no troben en els partits polítics el reflex de les seves preocupacions. Si els partits d'esquerra tenen apartats

d'ecologia és perquè els hi toca. L'ecologia, per exemple, s'incorpora al Manifest-Programa d'Iniciativa. S'incorporen al llibre, però s'incorporen al cap. A l'hora de prioritzar carteres mai es prioritzen aquests temes. Molins és una excepció perquè el nostre alcalde és militant ecologista. Ara començarem a fer la recollida selectiva d'escombreries en col·laboració amb una agrupació cívica de tipus ecologista. L'alcalde és biòleg i sempre s'ha dedicat a això, està vinculat als moviments anti-abocadors i ell mateix és el regidor de medi-ambient i porta en primera mà el tema de la recuperació del riu i el bosc de la ribera. És un home molt sensible amb aquestes qüestions i en aquest sentit estem de sort. M'interessen els temes de solidaritat, de pau, de cooperació i el tema de la dona, per tant hem de fer alguna cosa. Però és cert que no és prioritari. Inclús als d'Iniciativa el dia a dia de la gestió a les diverses institucions que estem se'ns menja i ens fa perdre perspectiva. Això ho dic amb la meva experiència de govern.

L'esforç de muntar una xarxa i participar en grups de solidaritat, d'ecologisme no dóna rendiments electorals. Per això no ens hem d'escandalitzar que els partits no hi siguin encara. No es pot amb tot. Què són els partits? Són organitzacions, col·lectius, que aspiren a una acció de govern i aquests sectors electoralment són molt febles. Quan governes vas a les coses grans, al dia, i això queda arraconat.

Es el gran dilema que tenim. Ser, d'una banda, sensibles a realitats canviants i, d'altra banda, ser mecanisme de govern, minoritaris, i que el dia a dia se't menja. Per exemple, el tema de la Núria Cadenes. Jo havia estudiat amb la seva mare, la Teresa, i amb la gent del grup vam muntar un debat a la ràdio. La Teresa va explicar l'història de la seva filla, la Núria, i el tema de les presons. M'explicava després que havia anat a parlar amb els caps de fila dels partits per explicar-los la situació jurídica de la filla i que algun partit no la va rebre. Al marge de combregar o no amb les seves tesis ideològiques hem de ser sensibles a aquestes realitats. No costa res rebre a una persona encara que no sigui de la teva ideologia però es troba en una situació humanitària d'indefensió dintre de la presó i aplicant-li la llei anti-terrorista... són detalls i ens passa l'arbre no ens deixa veure el bosc, però que en col·lectiu com Iniciativa és greu. S'assumeixen les coses, però la praxi diària i el funcionament polític fa que es quedin sobre el paper.

Feminisme i càrrecs públics

I amb el tema del feminisme semblant. Les poques dones que ens incorporem a aquests llocs ho tenim difícil. És anar contracorrent. Si fas política i agafes responsabilitats no específiques del feminisme arriba un moment que t'ho has de penjar al clatell.

El fet que a Molins hagin estat 8 anys amb una alcaldesa és una contribució però el valor que les dones podem aportar en estar a les administracions són valors que no es consoliden; els tens escrits, els tens clars però l'organització de la vida política no els hi dóna pas. Per exemple és irracional reunions a tota hora, reunions a la nit, reunions a la tarda. Això no és compatible amb una vida familiar equilibrada. Als nens els has de dedicar una estona, has de controlar que facin els deures, que es llevin al matí, te'ls has d'escoltar, has de fer un àpat conjunt. Això no és necessari només per les dones sinó també pels homes. Però els homes dintre de l'estatus familiar no comparteixen tantes tasques domèstiques, ni el tenir cura dels nens. Les que acaben realment renunciant som les dones.

Ahir vaig llegir, em sembla que era en algun article del País, que les dones i la participació es incompatible. Funcionem a dos temps. La política ens interessa, m'agrada molt i no renuncio, però el que no estic disposada és a que la política se'm mengi el 100% de la meua persona, de la meua família i de la meua vida.

Fer política en un lloc preeminent, com una alcaldia, era això. Feia molt poca vida de parella, més aviat la parella se'm supeditava, i un cop hi van haver criatures es van aguditzar encara més les contradiccions. Això tan sols ho poden fer les persones que funcionen en un sol temps: quan fan política fan política i quan fan la seva professió fan la seva professió i tot el que és relació de parella i família ocupa un espai mínim. La política té aquest cost; hi ha gent aquest cost no els fa res i hi ha gent que no el resisteix. Arriba un punt que penses: "m'interesa molt la política però si la política ha de ser l'únic temps, no hi jugo". És el que em va passar.

Quan vaig entrar a l'alcaldia mai vaig pensar en professionalitzar-me. Va tenir un cost elevat perquè he estat a la carrera política durant 8 anys però en el fons.. no hi he estat mai, perquè hi he estat a contracor, amb el desitg de tornar a l'escola amb els nens.

Els homes, més aviat, ja hi estan acostumats a viure a un únic temps, en la professió, en la política... Van a dinar junts, es troben per jugar junts... i jo entrava en contradicció constantment.. quan sortien a prendre copes, jo volia tornar a casa a veure el nen. Si una reunió de la Corporació Metropolitana havia de començar a les 12 i començava a la 1, patia perquè creia que perdia una hora inútilment que treia de la meua vida personal i familiar. A nivell de postulats la lluita feminista ha de ser-hi, però a l'hora de concretitzar-lo a la vida de les persones té un cost elevat. La prova és que l'article que llegia ahir ho deien: "les dones que poden arribar a càrrecs polítics i càrrecs empresarials importants han de ser dones solteres per poder funcionar a un sol temps, sinó es creen aquestes contradiccions fins que arriba un moment que has d'optar". Després de la meua pràctica penso que les dones hem de ser-hi ni que sigui al 5 % i a més a més bataliant en aquestes qüestions, però és molt difícil.

Els orígens i la militància cristiana i comunista. CPS.

Durant els anys 70 vaig entrar en contacte amb col·lectius de barris i fàbriques. Tot el Col·lectiu de Molins va entrar en contacte amb el col·lectiu Comisiones Barrios i Fábricas de Cornellà. Abans d'entrar a Bandera tots els d'aquí eren un moviment. Primer van connectar amb Barris i Fàbriques on hi havia en Joan Garcia Nieto. Era un moviment socio-polític amb organització a les empreses i barris. Aquest col·lectiu va entrar a Bandera Roja l'any 74.

Paral·lelament vaig connectar amb la comunitat Cristiana de Cornellà on hi eren , el Santi i Garcia Nieto. Em vaig vincular als dos col·lectius, a la vessant cristiana i a la vessant política, a part que en aquella època la veritat és que anàvem molt a la par. Venia de l'escoltisme on havíem rebut tot un seguit de valors: la llibertat, el país, la llengua, és a dir tota una sèrie de valors que no estaven gaire en "boga" en altres col·lectius. La prova és que molta gent que havia estat a l'escoltisme a Molins van ingressar en aquesta doble moguda. La nostra premisa era comprometre'ns en la lluita de la llibertat, vinculada al moviment associatiu i polític. Aquells valors tampoc eren estrictament marxistes: la llibertat, la justícia...

Quan el judici de Burgos anava a la Universitat, feia filosofia i lletres. Ho vaig deixar i vaig entrar en contacte amb aquesta gent de la comarca, en concret amb el Santi i el Benigno. A partir d'aquí ens vam comprometre políticament amb els moviments cristians de base, encara tenim un petit col·lectiu del CPS a Molins. Ara CPS és una mena de petita comunitat cristiana, aquí a Molins som unes 30 persones. Ja no hi ha al CPS una lluita intereclesial per a què la gent entengui la compatibilitat entre cristianisme i marxisme.

Ser cristià ara està ben vist. Recordo quan l'Alfons i el Joan van lluitar a Barcelona per la laïcitat del partit. Llavors inclús aquí èrem mal vistos. La gent que havia estat Bandera no ens ho perdonaven. I a mi per exemple no em

perdonaven el fet de ser cristiana, de cap de les maneres, inclús les reserves que vaig tenir van ser més fortes dintre del col·lectiu polític que a fora, que va ser al revés. El ser cristiana des del punt de vista municipal i el no haver trencat mai amb l'església institució i inclús l'haver jugat un paper de credibilitat en els moments més durs, va ser determinant inclús per guanyar les eleccions. El fet que com a cristians hàgim fet actes en defensa dels drets humans, comitès de solidaritat, i cinquanta mil coses més durant vint anys va ser un factor de credibilitat pels comunistes i per l'electorat de Molins. Molts de la primera llista del PSUC érem de la parròquia, tant jo com el Julià, inclús en deien "la candidatura dels cristians". Per a la gent d'ex-Bandera-PSUC era com una "arma arrojadiza" i en aquest sentit vaig tenir molts problemes de comprensió en el sí del col·lectiu que fora. Això ho he viscut molt intensament perquè m'ha portat problemes inclús de rebuig.

No he estat mai en l'estructura organitzativa de CPS. Sempre he estat d'acord amb les tesis i en aquells moments eren com la carta de ciutadania. Vaig estar al principi de les tesis a Avila amb el Santi i el Jaume Garriga, era l'any 74, l'any que ens vam casar. Però en aquests moments no té massa sentit, d'altra banda, el cost que té una estructura tan grossa és difícil de mantenir que és el que està passant en aquests moments al CPS: coordinar, la revista, fer les trobades, etc. sí que es necessita un mínim i és més costós que un petit embrió de comunitat de base en que et veus un cop al mes i porta menys feina. Penso que a nivell de veu d'església s'hauria de mantenir però amb el mínim cost d'infraestructura perquè, en aquests moments, fets com el de Boff o aquest viratge de la Santa Seu, crec que hem de tenir instruments i a nivell de comunitats de base, quedem molt dispersos. Val la pena mantenir la mínima estructura que tenim en aquests moments. Quan ja no hi puguin ser algunes persones-clau, no sé si es podrà mantenir aquesta coordinació estatal. Em dóna la impressió que és un esforç molt voluntarista, que té raó de ser tot i té una força molt reduïda.

Aquesta comunitat és un referent, petit però que hi és. Perdre'l no ho hem de fer, però anar més enllà és molt difícil. Considero que és vàlid i que és un referent important de reflexió i de persones. Penso que ha canviat la perspectiva; abans tenia una perspectiva més política, més de tenir una carta de ciutadania els cristians de l'esquerra, però ara té una carta més eclesial de dir: hi ha la Santa Seu amb tota la carcassa i amb el Sant Ofici i totes les tasques d'inquisició i aquestes veus d'església és important que siguin comunitats populars.

Continuar malgrat hem perdut la batalla

L'esperança i les motivacions són aquí i han de continuar, però des del punt de vista d'una perspectiva d'alliberament són força escèptica. Els poders fàctics de l'església i del capitalisme ténen una força en tot el que representa els canals de comunicació que des del punt de vista d'acció i de reacció les forces estan desequilibrades i que ho tenim molt difícil. No és solament en la perspectiva del CPS respecte de l'església, també en la defensa de valors com el feminisme, la solidaritat, la cooperació, anem a contra-corrent. Un assemblea de 30 persones per parlar de Bòsnia no et contrarresta ni amb la televisió ni la ràdio ni un diari local. Ho hem de continuar fent per convicció, perquè pensem que és just i no podem renunciar a aquests valors.

Des del punt de vista estricte d'estratègia política hem perdut la batalla i ho dic amb tot el convenciment. Ahir parlàvem amb uns amics que són d'esquerra i compromesos amb les opcions d'esquerra. Ens deien que "el tercer món està molt fotut perquè es reproduïxen molt ràpidament i a més a més que si els hi portem vacunes i programes sanitaris encara es reproduiran més ràpidament i això acabarà amb el planeta perquè vol dir acabar amb l'ecologia, la deforestació i llavors com mal menor que es vagin morint". Això ho deia gent compromesa, jo alucinava, no m'ho podia creure.. Però es el missatge que et deixen anar el mitjans de comunicació.. i ens ho arribem a creure.

La desproporció de les forces és tan grossa que, per un cantó, hem de mantenir la utopia i, per altre, ens la creiem perquè pensem que aquestes idees són les justes i no les altres tot i que no tenen èxit i no el tindran. Si tenim en compte a més que la política de blocs ha desaparegut i ara només hi ha el bloc capitalista dels països més forts. Ara es preocupen de l'ecologia, per interès propi perquè l'ozó no fa fronteres i l'efecte hivernacle el patirem tant els del Nord com els del Sud.

Amb el nostre agermanament amb Chinandega s'hi han portat 100.000 pesetes de les quotes del nostre grup, però penses que aquestes aportacions només ténen un valor simbòlic, és un acte utòpic i testimonial però no resol res ni des del punt de vista efectiu ni des del pragmatisme polític. Els polítics hem de ser pragmàtics i objectius i aconseguir portar a terme aquests valors i crec que aquests objectius no són aconseguibles ni a curt ni a llarg termini. En tot cas nosaltres som només una veu d'alerta i que malgrat la tònica general de la societat defensem els valors com la justícia, la igualtat, el dret a la vida...

Es cert que cada any hi ha més gent que marxa cap al tercer món i, en aquest sentit, Intermón i SETEM està fent una bona tasca. Hi ha moltes ONGs des de les institucions hi ha una preocupació i una sensibilitat que abans no hi era. Quan vaig proposar l'agermanament se'n fotien de nosaltres obertament els propis regidors. Ara no, ara veus una actitud més respectuosa, la cosa ha cuallant. Però en el sentit tàctic i estratègic, és a dir, si aquests postulats poden triomfar?. Ho tenim molt difícil.. també ens semblava que la llibertat i la democràcia era un impossible i es va aconseguir. El que passa és que no és el mateix, era un objectiu molt més factible el que Espanya fos un país democràtic. El tema de l'ajut exterior és anar contra la base mateixa del sistema, i el sistema està més fort que mai.

Aspectes personals : fer de mestre...

El tema personal em va pesar bastant durant els vuit anys d'alcaldia perquè des dels 18 anys vaig estar treballant a l'escola i això de perdre durant 8 anys l'escola de vista m'ha fet retornar i gaudir del plaer de ser mestra dels nens de quatre anys. M'hi he quedat perquè són molt encantadors i perquè no hi ha la pressió social que hi ha als demés: que si les notes, que si els nivell. Fa cinc anys que he tornat i estic encantadíssima; la gent, inclús la gent del propi partit, em pregunten que què hi faig amb nens de quatre anys. Però he trobat el meu lloc i disfruto perquè ara valoro les petites coses. Quan has estat en "altos vuelos", en el poder i en totes aquestes històries, aquesta petita parcela de mestra d'escola amb nens petits, feina molt poc desitjada, hi gaudeixo. Ara que pot ser que primer he hagut de passar 8 anys per perdre-ho de vista per veure realment la importància que té i en canvi algú et podria que estàs sonada.

La vida del polític, l'equilibri, valors, el polític a la oposició...

Un dels grans defectes dels polítics de professió és que no fan cap parèntesi i en política s'agafen unes actituds psicològiques absurdes i, de vegades, paranòiques respecte a l'electorat i respecte del repartiment del poder. Són històries força normals que passen en tots els contextos humans i si no te n'aïlles una mica quedes atrapat. Això deu passar a totes les feines però val la pena fer una escapadeta. M'ha anat força bé i ara he pogut tornar amb un esperit de dir: "faig el que em ve de gust i no em sento culpable de res, no em sento responsable al 100% de res, col.laboro i faig la meva petita aportació". La política genera unes actituds de relacions personals i de poder que et van encorsetant i arriba un moment que perds la perspectiva. És a dir si la vida té una vessant molt plural quan estàs en un rotllo d'aquests estàs molt mediatitzada i aquestes escapades les entenc i les comprenc i a vegades em fan una mica d'enveja.

Ser oposició és diferent, és més frustrant però ets més lliure. Això ho he notat ara sent regidora. Abans tots els problemes els personalitzava i no dormia. En

canvi ara faig política al meu ritme, poquet a poquet, disfrutant de les coses. Penso que és bàsic disfrutar fent les coses. En el moment que et sents empresonat per una situació deixes de ser efectiu, et queixes, t'angoixes, et preocupes i es perd la frescura personal. Això és perillosíssim.

Hi ha hagut una sèrie de temes que des de l'esquerra els hem viscut com una fractura i que els hem viscut tràgicament com per exemple el tema de l'OTAN, la pèrdua de Nicaragua, el Golf, les fractures internes del PSUC-PCC, la Perestroika, la caiguda del mur. Tot això ens ha anat aclaparant i ens ha fet sentir-nos poca cosa. Algún estúpid diu que ens refugiem en el feminisme, en l'ecologia, en el Tercer Món i en la Solidaritat perquè en definitiva no tenim altre espai.

No és així. Aquests moviments han posat sobre la taula aquests valors, i nosaltres estem convençuts que són els valors de futur. Potser les garanties d'èxit polític són mínimes i que si hi ha una cosa que no fem és treball dogmàtic. Potser algú ens tracta de dogmàtics i d'autoritaris i precisament som dinàmics. Si hem recollit un seguit de valors que tenen aquests moviments no ha estat ni amb la finalitat d'adoctrinar, ni de dogmatitzar, ni de tenir poder.

I d'entre tots aquests, quin es en aquest moment el valor fonamental de l'esquerra? Per mi és resistir. Però resistir en funció de què? per la tranquil·litat de la consciència?, perquè tenim en compte els poders fàctics i la situació mundial actual és molt difícil canviar les coses?. Potser l'arrel d'aquesta resistència és cristiana. Sabem, com Crist, que no triomfarà però pensem que tenim raó i que aquests són els valors que haurien d'imperar a la societat. Que no imperen per raons diverses, però som grups minoritaris d'associacions polítiques d'esquerra, de cristians, ecologistes, que estem convençuts que aquests valors són els que haurien de dominar.

No dominar perquè hi ha una sèrie de poders fàctics nacionals i internacionals que ens ho fan molt difícil i perquè tampoc dominem l'instrument econòmic. Des d'aquests moviments no aconseguirem canviar això, però és el convenciment personal el que et fa resistir. Però, clar, amb això no es guanyen batalles.

Es en aquest sentit que sóc molt escéptica, perquè les forces són molt desiguals i els instruments també, però malgrat tot n'estem convençuts del tot. En certa manera també és bo relativitzar algunes coses.. anar poc a poc i no fer-nos més mal a nivell personal. Abans tot era d'avui per demà. El món no el curarem, potser només podré fer un parell de cosetes...

S'han de fer forces petites i no renunciaré a viure amb dignitat, a la família, a la professió. Això no és assumir els valors d'avui: el tenir, l'individualisme, la privacitat. Abans la gent d'esquerra, parlo de la meua experiència, estàvem tan convençuts de la ideologia d'esquerra i que havíem de canviar la societat, que en certa forma havíem renunciat a ser persones. A mí m'ha costat arribar a aquest tipus de reflexions... però veig que les persones, cada ú de nosaltres, també hem de tenir un mínim d'equilibri i estar bé amb nosaltres mateixos, sino difícilment estarem bé amb els demés. Quan vas a contra-corrent arriba un moment que t'en ressenteixes.

Potser aquest tipus de reflexions estan en contradicció amb la històrica exigència i moral del militant. Es el que passa que cada cop hi hagi a l'iniciativa menys militància abocada al carrer, tot més organitzat i pagat, que la política es professionalitzi i els cartells els pengin uns xicots cobrant... Es cert que això és caure en aspectes del sistema tant a nivell personal com col·lectiu, però el contrari és el suïcidi personal i col·lectiu i hem de ser pràctics. Aquella militància que fèiem abans en la qual un mateix feia els mitings i enganxava els cartells ho pots aguantar 8 anys i després fas figa. Hem de ser pràctics i treballar amb una mica de perspectiva.

Ja no hi ha el nivell d'exigència que hi havia quan militàvem a Bandera o al PSUC se'ns demanava ser present en un lloc o altre. Hi havia la militància política i la militància associativa. Es feia per afinitats: si eres mestre al sindicat de mestres, si eres del barri a l'associació de veïns. Això també era dogmàtic perquè qui no estava al carrer era mal vist i criticat.

No té gaire solució, es un problema d'equilibri. També cal la militància. A Molins els cartells els enganxem nosaltres. S'ha de mantenir els valors que són irrenunciables i agafar del sistema tot el que ens vagi bé però sense deixar-nos atrapar pel propi sistema. Per exemple si pots tenir televisió, vídeo i casa en propietat, no tinc perquè renunciar-hi mai. Això ho has de fer amb esperit crític i mesuradament i llavors tindràs un mínim de "status" de vida com a persona en la societat que estem, perquè estem aquí, no a l'Àfrica. Es una qüestió d'equilibri constant

I als partits igual. Que a Iniciativa hi ha menys militància? Però es que s'han renovat molts pocs militants i no pots exigir el mateix ritme que fa 20 anys perquè estan cansats, tenen càrregues familiars. Un dels grans déficits a Iniciativa és el jovent. No l'hem incorporat, no ens hem renovat per la base. Les nostres tesis es consoliden en la joventut però no com a expressió política.

Tot i que no hem sabut mesurar el tema del nacionalisme i el fet a les últimes generals a Catalunya tot el pes del jovent es decantés pels nacionalistes. I no hauríem de tenir por al tema de la independència ben portat i amb una base. El dia que va venir Ribó em va donar la impressió al que hi havia certa por per fer un debat sobre aquest tema.

Després de les eleccions Esquerra Republicana ha fet una pujada sobretot a les comarques gironines i als llocs on tenen més base social. Hi ha aquest tipus de jovent proclive a les tendències nacionalistes i després hi ha un altre proclive a les tendències dels nous moviments. Amb aquest segons Iniciativa hauria de connectar des d'un punt de vista ideològic i de valors... però no acabem de trobar la fórmula perquè ens agafin confiança. Des del punt de vista electoral i polític més aviat ens tenim mútuament por.

Aspectes personals dels orígens de la vida política. Bandera, PCC...

Mai he agafat cap paper de relevància a Iniciativa perquè m'ha fet por. Amb l'alcaldia em vaig veure atrapada. Vaig entrar al PSUC l'any 1974, en una escisió de Bandera Roja el qual va tenir dos escissions: la primera amb en Comin i en Solé Tura i la segona amb el Cesc Baltasar i d'altres. Els primers es van passar al PSUC i jo amb ells, després la segona també va entrar al PSUC. Llavors em vaig trobar a Molins sola, dintre del PSUC. Els únics militants que hi havia aleshores al PSUC a Molins, eren avis i en una reunió clandestina em van posar com a responsable perquè era la única persona jove.

Quan va entrar l'altra tongada de Bandera Roja ja van trobar que jo era la responsable del PSUC. Ells també van agafar responsabilitats i vam treballar junts. Total, em vaig trobar en el PSUC quasi per sorpresa. Al partit hi havien els avis del món obrer i la gent jove que venia de Bandera. Junts vam fer tota la transició amb tota la dinàmica d'assemblees democràtiques, comissions de forces polítiques i congrés de cultura catalana.

L'any 79 va arribar el moment de fer llistes i em vaig trobar encapçalant la llista, a més de forma unànim. Mai ha hagut batalla política interna i mai he estat en cap comissió de candidatura. M'agrada el treball al carrer i el contacte amb la gent... el treball intern de partit em fa angúnia...

Potser perquè em va afectar molt l'escisió de Bandera perquè jo era molt jove i m'havia d'enfrontar amb amics de tota la vida. Al fer l'escisió de Bandera en dos

tombs l'ingrés al PSUC va ser pactar per dos representacions diferents. Allò va ser dur, violent, propi dels grupuscles d'esquerra... Això va suposar que tots els capitostes de Bandera s'asseguessin una cadira al Comité Central.

També vaig viure molt malament l'escisió del PCC. De cop i volta em vaig trobar que amb companys amb els quals sempre havíem coincidit es van passar al PCC per qüestions personals. Vam tenir el PCC montat a Molins. Hi havia dos regidors del PCC. Els vaig haver d'expulsar en un ple : tot el PCC esbroncant-me al ple "dictadors..." Fou duríssim per mi, duríssim perquè era per qüestions de partit. Va ser dur, era diferent : portava la governació, no ho feia bé i la nit del cop d'Estat li vaig haver de prendre la responsabilitat. Aquest tenia un problema personal que el va traduir en un problema polític. Ara està amb els socialistes.

El transfuguisme polític

Però també he viscut malament tots els caps que s'han passat. El pas del Jordi Solé Tura i del Jordi Borja em va fer molt mal.

Tot i que jo entenc l'evolució personal en els postulats polítics. Des del punt de vista personal es pot entendre la decisió del Solé Tura. En aquells moments no estava bé, aspirava a molt més i se li va presentar l'oportunitat de la cartera i va optar pel pragmatisme. Crec que el Solé Tura i d'altres van arribar a un moment que van deixar d'estar interessats en el PSUC. Jo crec que s'ha equivocat, tot i que des d'un punt de vista humà ho entenc.

En Borja ha estat un cas diferent perquè ha estat pragmàtic però per altra banda no ha renunciat a allò que li agrada fer en política : agermanaments entre els pobles del món. Per altra banda es va desmarcar quan la guerra del Golf i va demostrar que no s'empassava tot. La prova és que això li ha costat la carrera política.

L'esquerra i moviment obrer

Un dels temes que a l'última vaga vam reflexionar molt va ser que Iniciativa i el PSUC històricament representaven al moviment obrer i en aquest moment el moviment obrer està disgregat i fragmentat i el sindicalisme s'està convertint en una expressió de protesta i sovint corporativa.

D'una banda la gent sindicada és molt poca. A la meua escola hi ha un col·lectiu de 16 ó 18 mestres dels quals estem sindicats dos. La gent passa. La classe obrera fa ús dels serveis sindicals quan hi ha interessos corporatius immediats i, en aquest sentit, els tenen en compte. Hem vist que hi ha una separació total entre el compromís sindical i el compromís polític. Per exemple, pot haver una vaga general i l'endemà tornar a guanyar les eleccions el partit socialista.

I d'altra banda el setge del Govern als sindicats és fortíssim. Un dels objectius del govern socialista és acorralar i neutralitzar als sindicats i reduir-los a la mínima expressió i ho estan aconseguint perquè els sindicats tenen pocs recursos humans, molt pocs recursos administratius i la imatge que s'ha donat pels mitjans de comunicació és una baralla personal.

De vegades també es pot pensar que amb aquestes vagues els sindicats s'han convertit en els autèntics interlocutors socials del Govern. Això dona una avantatge al govern perquè així pot esquivar que al Congrés es discuteixin els temes econòmics més importants perquè allà els sindicats no hi tenen veu.

Penso que la política dels sindicats és correcta però el setge és molt fort i l'acceptació social és mínima. El govern no té cap respecte pels sindicats com a interlocutors socials i en aquest sentit són molt febles. No obstant, en la tesi utòpica, la gent que som d'esquerres estem obligats a militar i potenciar-los,

perquè és una de les poques veus de l'esquerra que pot confrontar-se amb la política econòmica del govern. Però som poca cosa perquè l'aparell sindical amb els afiliats que hi ha no es pot mantenir. És un petit instrument però que l'hem de defensar.

Detencions d'independentistes abans de les Olimpíades

Aquest matí s'han presentat dos guàrdies a l'Ajuntament demanant la confirmació de les dades i l'adreça de dos nois d'aquí. Un d'ells havia estat regidor del PSUC en els primers 8 anys i ara és un home que no participa. Viu a Molins de Rei però durant la setmana està a Tortosa, on treballa a una granja de la Generalitat. No l'han detingut de moment però la guàrdia civil ha demanat la confirmació del seu domicili. Això recorda històries ja superades... Estem intentant parar-ho a nivell institucional perquè el pas següent serien les detencions, com ha passat amb els dos de Girona. Hem fet gestions amb el Cardenal i el Martí Jusmet, però sembla ser que això ni ells ho controlen, està a altes instàncies

Fora de la campanya del *Freedom for Catalonia* hi ha hagut fins ara un clima tranquil i de pau, però després d'això, estan agafant una volada forta. Per exemple, l'Ajuntament de Banyoles va fer una gran festa de rebuda pels dos que van deixar anar perquè no hi havia motius per detenir-los. Volien la pau olímpica i el que estan fent és desestabilitzant.

Potser, com diu la premsa, les llistes que han facilitat al jutge Garzon no siguin les correctes. Possiblement hi ha una intencionalitat per part dels poders fàctics que se t'escapen de vegades. Tens el poder però mai acabes de tenir-lo tot i més quan hi ha coses policials. La complicitat és múltiple. Vas lligant caps i veus que hi ha estrats policials que no controles mai i que són els de sempre perquè si no, quin sentit té que fossin noms de fa 20 anys? De fet, Martí Jusmet i Cardenal són els primers a lamentar-ho. El mateix Nadal de Girona deia que fessin el favor de depurar les llistes. És molt greu!

Tinc amics que són independentistes i per aquest motiu he anat seguint el tema. Al marge del tema independentista i de Terra Lliure, des del punt de vista polític, és equivocat i, des del punt de vista personal i humà, és molt fort. En el mateix programa de ràdio quan van anar a felicitar una de les mares perquè havien deixat lliure el seu fill, va dir: "de felicitar res perquè el mal tràngol ja l'hem passat". Un regidor d'Esquerra Republicana a Girona va explicar les tortures que havien patit: bosses de escombraries, cops. Quan no dèiem el que ells volien, estiraven la bossa d'escombraries i els treien l'aire. Amb aquest tipus de mètodes, en vigílies d'uns jocs olímpics, en una societat democràtica, se m'han creuat els cables.

No es pot baixar la guàrdia. En tot moment hem de criticar i de vetllar pel respecte als drets humans. Al marge de la ideologia, podem tenir més o menys simpatia amb el tema independència, però la presumpció d'innocència és indiscutible per a tothom.

entrevista feta el dia 13 de juliol de 1992

PEPE CASTELLANO

La izquierda : una forma de entender la vida y de vivir

Estoy metido en la izquierda porque supongo que es una forma de entender la vida y de vivir. Tuve la suerte de heredarlo y me enorgullezco de ello. En casa siempre se ha vivido la izquierda. Mi padre era un viejo republicano y un viejo militante.

Para amueblar despachos y poner banderines en los coches ya estan los partidos de derechas. Para mi la izquierda es una manera de entender el progreso y de acabar con la parafemalia. En el fondo creo que todo buen sociata lleva dentro de sí un buen anarco o la pizca de anarquía que debemos mezclar con la utopía necesaria. De no ser por eso no resistiríamos lo que estamos viviendo.

Para cambiar el sistema hay que tener en consideración nuestras convicciones y nuestra lucha interior, . ¿Cómo ligamos nuestras convicciones democráticas, de acceso al poder por el ejercicio de la mayoría, con esta impotencia que, a veces, nos tienta ? No lo sé. Quizás mi única respuesta es que no me puedo definir, no puedo ser hombre de rotundidades. La utopía no es el final al que queremos llegar sino un camino que elegir. Lo que pasa es que yo no tengo nada claro. Se nos están derumbando demasiadas cosas para que yo sea capaz de evaluarlas.

La utopia es un camino a tomar

¿Es posible que seamos los perdedores?. Lo cierto es que si miramos en nuestro interior y nos preguntamos, en términos generales y con el carácter instrumental con que debemos entender las organizaciones políticas y sindicales de izquierda: "¿seguimos después de tantos años luchando por aquel ideal, por aquella utopía?" y obtenemos una respuesta afirmativa, yo no me considero perdedor y no creo que nosotros seamos perdedores. La utopia no es un lugar al que llegar sino un camino que tomar.

Mis convicciones se basan en los valores de la justicia, la verdad, la ética, la solidaridad, la transparencia, etc. y se fundamenta en la confianza en el ser humano aunque cueste. El ser humano no es esto que estamos viendo : la competitividad, el destrozar al del lado... Hay lo que uno llama el socialismo intuitivo, que no sabes muy bien explicarlo pero que sabes que hace referencia a la defensa de lo lo colectivo por encima de lo individualista, la capacidad de solidaridad, el valor del trabajo, del esfuerzo, de la austeridad ante un mundo ecológicamente destruido, un NO a la doble moral, etc. Es para reir cuando esto lo contrastas con lo que, a veces, estamos viendo.

Resistencia : sigo pedaleando como con la bicicleta para no caerme

Los liberales o socioliberales ven a la Revolución Francesa como el punto de partida de su pensamiento. Algunos tienen la cara-dura de reivindicarlo incluso sin el menor rigor científico. Yo no entiendo demasiado porque me he formado como he podido. Soy muy analfabeto y supongo que todo es muy complejo. Pero la Revolución Francesa ya está ampliamente superada por la realidad. No tiene en cuenta ni la revolución industrial ni la lucha de clases.

Estoy hecho un lío y quizás sigo pedaleando como con la bicicleta para no caerme. Marcharme a casa al sillón lo encuentro reaccionario. Hay que hacer algo: en una entidad, en un partido político, en el sindicato o, sencillamente, en una asociación de cualquier tipo. Muchas veces me entran ganas de mandar todo a freir puñetitas. Aunque no tiene ningún sentido marcharse a casa. Sería

reaccionario. Uno se marcha a casa no en el sentido de tener o no tener un carnet, sino cuando deja de militar en un movimiento sindical a un movimiento de masas, de militar en un partido o en otro o trabajar, en lo que se da por llamar en la sociedad civil, en el mundo de las entidades... Se cambia de sitio, para entendernos, *se cambia de trinchera*. Cambiarás de batallita seguramente, de instrumento, de "tanque" en el que te montas o de bolígrafo con el que estás escribiendo. pero la gran batalla, la guerra, es la misma.

Ayer hizo quince años de aquellas primeras elecciones democráticas ¡parece mentira! y cuando miras para atrás te preguntas: "¿qué queda de todo aquello?" Es cierto que este país es menos injusto que entonces, Europa ya no es una utopía, estamos en pleno derecho dentro de ella. Se han dado pasos de gigante en todos los órdenes de la vida, en todos los niveles territoriales y sectoriales... Pero cuantas más cosas uno cree que se han logrado, con el esfuerzo de todos, más cosas nos parece que se tienen que alcanzar.

Derecha e izquierda se confunden

En la situación actual, derecha e izquierda se confunden. Yo diría que es debido al mismo motivo por el cual la gente de izquierda nos reclamamos que se tiene que ir actualizando el mensaje. Pero una cosa es evolucionar y otra es el desenfreno galopante al que determinadas izquierdas nos están llevando. Y esta última determinada izquierda la pongo entre comillas al margen de lo que nosotros llamamos de los nuestros, "de los tuyos o de los míos".

Actualmente me parece que no hay proyecto global porque estamos todos a la defensiva. Cuando digo: "que se vayan ellos. *Mantenerla y no enmendarla* en el sentido abierto y no arcaico, creo que estoy demostrando mi impotencia mental en la medida que me corresponde de proyecto de alternativa global. De algún modo debe de ser eso. Estamos a la defensiva por las circunstancias y el derrumbe de los países del Este, porque frente a eso la marea conservadora es impresionante. O sea, la cuestión del monetarismo, el masacrar a los países del tercer mundo... delante de todo eso nos sentimos más huérfanos. Cuidado que la mayor parte de las cosas que estoy diciendo, las estoy pensando en voz alta. Todo eso se nos derrumba de algún modo y entonces nos viene la gran ola de la marea conservadora que nos va a aplastar.

Como los dos viajeros de zapatería que se fueron a Marruecos, hace diez o quince años, y a los dos días recibe el empresario una carta -entonces correos era el único medio de comunicación que medianamente había- de uno de ellos diciendo: "Esto es un desastre. Esto no sirve para nada. La gente no utiliza zapatos." Y el otro manda otra carta diciendo: "Hombre, aquí hay bastante campo por delante. Podemos inflarnos a vender porque aquí nadie tiene zapatos." Yo quiero ser de esta segunda parte, o sea, yo no estoy dispuesto a decir esto no tiene arreglo. Si encima me tengo que tragar que esto no tiene arreglo por los siglos de los siglos, ¿qué me queda? Yo creo que no nos queda nada. Me sentiría muy vacío.

Responsabilidad del PSOE

Como eje que nuclea en estos momentos una determinada izquierda el PSOE es el mayor responsable de lo que ocurre. Pero creo que a esto no puede ser ajeno ninguna de las grandes formaciones de la izquierda en la parte que les toque, por activa o por pasiva. Por poner un ejemplo, mis "compañeros-camaradas" (que digo yo cuando me refiero a mis amigos del PC, PSUC o Iniciativa en este caso) no pueden permanecer ajenos a este desenfreno galopante. Ellos tampoco han tenido capacidad para evitar que se derechice el PSOE. Aunque mayor responsabilidad tiene el propio PSOE !.

Un día un representante de mi partido, el responsable del aparato, me decía que le habían llegado noticias de una cierta escisión y me preguntaba si yo le podía confirmar si gente de mi entorno, de nuestra corrantía de Izquierda Socialista, podía estar en ello. Le dije: "Creo que quien está *"meando fuera de tiesto"* sois vosotros. Sois los que os habéis equivocado de partido. Nosotros estamos en el partido socialista de siempre, donde siempre hemos estado". Mi opinión es que se vayan ellos, los que no están en lo que ha sido la línea tradicional, la línea de pensamiento y de acción de la izquierda. No los que nos mantenemos. Además, los que pensamos así somos más de lo que parece, lo que ocurre es que no estamos en los ámbitos de poder o quizás no estamos en los ámbitos de poder precisamente por eso!. Desde luego mi opinión es "que se vayan ellos"!!!

Dificultades para la unidad de la izquierda

Pienso que es imposible la unidad de la izquierda en nuestro país por el maldito marketing. Creo que una de las sacrosantas leyes que la derecha siempre esgrime contra nosotros son las leyes del mercado. Es el ejemplo de tirar millones de litros de aceite o de mantequilla para que los precios no caigan o la barbaridad que se está haciendo de pagar a los agricultores para que dejen las tierras yermas. La democracia formal burguesa nos dice : " ojo que tú necesitas un determinado porcentaje de votos". Al necesitar esos votos resulta que tienes que operar con las reglas de marketing que no hemos inventado nosotros pero que las padecemos. Ese es uno de los males mayores que va en contra de la unidad de la izquierda. ¿Por qué? Porque, carnet a parte, tenga las siglas que tenga, una persona de izquierdas es igual en cualquiera de las organizaciones que esté y, sobre todo, porque, tanto un partido como un sindicato son puramente instrumentos. ¿Verdad que cuando quieres hacer una silla del tronco de un olivo no intentas hacerla a pellizcos? ¿Qué intentamos? Hemos buscado y creado herramientas, primero de piedra , después un cuchillo, después un escoplo y al final terminó siendo una máquina sofisticada. Eso es lo que para nosotros siempre ha sido la esencia de un partido: un instrumento para hacer determinadas cosas. La unidad de la izquierda, mientras esté sujeta al mercadeo del voto y al tener que lavar la cara del marketing delante de la sociedad, continuará siendo uno de los grandes problemas.

Hay ejemplos de determinados movimientos sociopolíticos. Por ejemplo, el proyecto de Izquierda Unida, Iniciativa aquí, era un proyecto de estas características, pero estamos viendo los corsés que le suponen todavía los partidos y lo digo sin querer meter el dedo en una llaga que no me toca. Aunque sí que me toca en parte porque también es mío! Cualquier proyecto de izquierda también lo siento mío, como siento el PSUC, como siento la CNT porque, de algún modo, la persona de izquierdas tiene que reivindicar también intelectualmente como suyo cualquiera de los demás instrumentos que colaboran al mismo fin.

La cuestión religiosa

Rechazo la cuestión religiosa porque, por formación, me considero agnóstico. Mi padre no tenía en absoluto ninguna convicción religiosa. Tengo por ahí un cartel de un mitin anticlerical del año 31 o algo así y él hablaba en nombre de las juventudes socialistas en Ecija, de donde somos. Aunque no me supone ninguna dificultad trabajar con cristianos como Jaime Botey, García Nieto o como tantos otros porque han sido un ejemplo por su hacer político. No sé si además por su formación cristiana. Aunque tengo clara una cosa : siempre he dicho que, posiblemente, sea muy sencillo para quien crea en un más allá ser un buen chico aquí y decir: "*Collons*, pero es que allí voy a tener un premio de mil pares de *cojones*". Lo fastidiado es para quienes creemos que allá no vamos a tener ningún premio y sólo tenemos nuestro código ético, nuestra moral... Ahí está el mérito.

Para los que tienen un pensamiento religioso acendrado debe ser bastante sencillo pensar en el más allá con el premio y su realización. El que hace sus códigos de conducta moral, ético, humanitario sólo en base a sus comportamientos del aquí-ahora, imagino que, de algún modo, debe creer también en un dios, el dios propio, en el sentido no de pretender ser tan egocéntrico. Con los cristianos que yo he compartido cosas importantes casi nunca han hecho ostentación de banderas, sencillamente, ha sido una conducta natural sobre la que estaba sustentada este tipo de convicciones.

Visión del mundo

Lo que está ocurriendo a nivel mundial no es justo ni tiene razón de ser. Algo habrá que hacer para cambiarlo, algo pasará para que cambie. No creo que sea realizable que los occidentales y los europeos nos encerremos en una especie de cascarón porque, más tarde o más temprano, el Tercer Mundo está ahí y puede ser un dragón de siete cabezas que puede acabar por devorarnos. Yo no sé cómo pero las grandes contradicciones de meternos en una urna de cristal mientras se mueren a millones las masas famélicas en el Tercer Mundo, eso, si te lo miras desde el punto de vista humano, hay que ser una muy mala bestia para no sentir algo. Pero es que el más elemental atisbo de imaginación y de razón o de raciocinio te dice que eso no puede ser. Al final yo creo que lo razonable se impone. Claro que tampoco te puedes sentar a esperar que la solución venga sólo.

La caída de los países del Este

Con respecto a los países del Este, me gustaría decir dos cosas. Primero, que como militante socialista, supongo que con toda la izquierda mundial, sentía una gran frustración cuando se determinó que primero había que consolidar la revolución allá para que luego se pudiera exportar. No lo entendía y me mantenía quejoso, escéptico y decía: "Nos están castrando a los demás de unas necesidades que tenemos porque además esto se propaga y sólo están intentando consolidar aquello". Y en segundo lugar es que hubo degeneración. Lo cual no justifica las sangrantes barbaridades que está haciendo ahora la derecha en la ex-Unión Soviética, CEI actual. En aquellos países había un cierto retraso en el desarrollo económico pero había la cobertura de las necesidades mínimas o básicas de las masas. Esto debemos mirarlo frente a lo que ocurre en otros países en los que dos o tres o cinco o cincuenta millones de marginados pagan los beneficios de los ricos. También aquí en España ocurre esto y tenemos nuestro Tercer Mundo!

A partir de ahora podemos asistir a un intento de desprestigio de la democracia. Cuando las convulsiones políticas que se están dando en estos países pongan en crisis su propia productividad y la mala distribución de los productos haga más difícil la situación de la población, la agresión de todo el mundo nos pondrá en ridículo a nosotros. Su recurso fácil será: "Mirad, esos querían democracia, mirad lo que es la democracia". Hay un peligro muy grande en este sentido. De hecho, ya no nos estamos evitando que nos digan: "Mirad lo que es el socialismo real". Y lo vamos a sufrir nosotros, en primera fila porque hoy día la aldea global está ahí, lo vamos a ver en la pantalla. Eso será un problema para la democracia.

La URSS aunque sólo fuera porque plantaba cara a los Yankees y mantenía la llama de una cierta ilusión ya era suficiente mantener la ideología. Pero a la gente de izquierdas se nos han venido encima. Como componente de la humanidad yo me siento damnificado por ese gran porrazo y me siento huérfano como todos los que depositamos ahí nuestras ilusiones. Alguien podrá hacer una extrapolación y decir "entonces tú estabas a favor de los desmanes y de la falta de libertad?". No voy a ser tan cínico como para preguntar: "la libertad, ¿para qué?" Pero no todo era negativo. De lo que vemos que era negativo nos sentiremos doloridos, como cuando en la familia tenemos algún hermano un poco

más feo o más cabezón o con más mala leche, pero no más allá. Yo me siento huérfano de lo que había de positivo.

Cuando uno reclama la necesidad de definir el Partit dels Socialistes de Catalunya, yo digo que no. El PSC-PSOE se definió en su momento, aunque es cierto que hay determinados tipos de temas de Estado de carácter nacional o estatal en los cuales el PSC se encuentra hipotecado. Yo creo que el partido socialista como partido y el conjunto de sus votantes es lo más parecido a lo que es el país, la Cataluña real. Es la mayoría de la población la que nos ha ido dando determinado apoyo electoral. A partir del país real entresacas un determinado porcentaje y, nuestros votantes son bastante parecidos, en cuanto a imagen, a la composición real del país. Las bases del partido también es bastante parecido a ese tipo de votantes. Pero a medida que las cúpulas, de tipo local, comarcal, etc. van subiendo de nivel, eso ya no es verdad, no es tanta la correspondencia. Desde luego es absolutamente impresentable la relación que se pueda dar en listas de determinados ayuntamientos, o en listas al Parlament, etc.

Campaña contra la OTAN

Yo hice campaña en contra de la OTAN y fue cuando en el resto de España la cúpula del PSOE ponía a todo el mundo al frente de las campañas a favor de la OTAN, independientemente del pensamiento que tuvieran, y sino los expedientaban. Afortunadamente en Cataluña estuvimos a punto de ganar en el Congreso, con Esquerra Socialista, Casares, etc., el NO a la OTAN. En el Consell Nacional nos ganamos el derecho a lo que se dijo... "libertad de conciencia respecto a la cuestión de la OTAN". Tiempo después se supo que una persona tan importante en el partido como Isidre Molas había dimitido seguramente por coherencia.

A José Mª Salas yo siempre le he llamado, en sentido cariñoso, "el aparato" y él me llamaba a mí "la maquineta" por aquello que yo llevaba los temas de organización dentro de la corriente de "esquerra socialista" con la que he estado colaborando durante casi diez años, y sigo colaborando aunque no de forma tan estructurada. Me acuerdo que le decía: "Avisa a tu gente de las federaciones que no nos toquen *"les dallonses"* en el tema de la OTAN". Entonces ¿qué hicimos? Teníamos una cierta libertad de conciencia y aunque me cuesta quitarme una chaqueta y ponerme otra, me investía de mi militancia en la UGT e hice campaña en contra de la OTAN, yo y muchos socialistas en Cataluña. Aquello fue una estafa. Lo que nos tenían que haber dicho era: "Mirar, ha llegado la hora de la verdad y nos encontramos con esta superestructura, hay una amenaza de desestabilización, de hundimiento económico, esto es un chantaje". A lo mejor me lo trago, pero que me lo digan. Desde entonces yo no he vuelto a estar ni en mi pueblo, ni en mi barrio ni en ninguna mesa electoral ni de interventor ni de apoderado. No he podido superar eso y otras cosas.

Un día hubo una gran manifestación en Barcelona. Venía Saura y compañía. Era contra la OTAN. Y coreábamos "Ni OTAN ni Pacto de Varsovia". Cómo quieres que después de estas manifestaciones me ponga en una mesa a defender lo contrario? Es ir contra la sensibilidad más elemental, ya no digo la coherencia.

Iniciativa e Izquierda Unida

Sin embargo, tengo mis dudas y a lo mejor es que la percepción me viene a través de gente de Izquierda Unida, gente con la que ocasionalmente he podido hablar más con ella, aunque más representativos prodrían ser Ramón Luque, Jaume Botey, Joan Saura o Jordi Guillot. Mi duda es que no me da la sensación que la figura de Anguita esté como muy bien ligada con parte de las bases de Iniciativa. Tampoco sé si es verdad, pero a veces me da la sensación que se le mira más como una rémora para el proyecto y no estoy convencido que eso tenga que ver con el proyecto federalista que comporta Iniciativa, sino sencillamente

es que no lo ven tan claro el tema. Y no estoy haciendo del uso del santo nombre de una cosa que no me es propia, aunque lo que ocurra en Iniciativa y en Izquierda Unida a mi sí me importa, como ya dije antes.

Me da la sensación que Anguita se pone obsesivamente en plan de maestro, pero para mí que el buen maestro no se nota cuando te quiere enseñar, no te hace patente que te quiere enseñar, que te está "desasmando". El buen maestro enseña sin hacer ostentación de que te está enseñando, de la superioridad natural que da el que te pueda enseñar y él, Anguita, a veces, se pone en un plano superior porque te está enseñando. Yo lo conocí aquí en unas jornadas que hubo, en las Drassanes, todavía era alcalde de Córdoba. No ha variado en su imagen, en su comportamiento, en su aspecto externo, no me refiero solo al aspecto personal sino en el halo que lleva alrededor, eso de maestro que le da una situación de superioridad. Lo que sí que me preocupa es un punto de cerrilidad o incompreensión, quizá justificada respecto del gobierno, ya que alude tanto a las bases socialistas en el sentido de procurar que cambien en tal y tal.

Conciencia obrera

A partir del tema de la ley de pensiones el "14-D" fue otra de las fracturas más importantes con el carnet, con un pie en el sindicato. El tema lo tengo muy claro. Hice toda la campaña que pude y colaboré con la huelga del 14-D.

Ese voto obrero y popular no puede ser alardeado por Solchaga o compañía. Cada vez que Solchaga abre la boca es para quitarnos medio millón de votos de un plumazo. Por ejemplo, el otro día, ya no se conforma con irse a presidir una reunión de empresarios, sino que nos dice que se ha equivocado, que nos va retraer dos puntos más, además teniendo en cuenta que nos va a subir las retenciones cuando tiene que devolverle a casi todo el país; dice que va a abaratar el despido, por si ha habido pocos millones de despidos últimamente y no sé que otros tres tipos de lindezas dijo. Cada vez que abre la boca es para decir: "tened cuidado no ataqueis mucho con los convenios colectivos al empresariado que la economía se hunde". Sin embargo, está claro, que el "14 D" no tuvo traducción en las inmediatas elecciones y me temo que tampoco va a tener la jornada del 28 de mayo. Políticamente me pongo de mala leche y eso me hace dudar. Pero eso no quiere decir que me marche a casa aunque que me maten.

Cataluña. La aportación de los inmigrados

Yo emigré inmediatamente después de la mili hacia Cataluña, y al cabo de unos meses, en cuanto mi padre pudo, vino a ver cómo estábamos. El contaba que, por el camino, en el autocar, venían cantando unos chavales. Cuando salieron de allí para acá -era la primera vez que mi padre venía a Cataluña- empezaron a renegar y a meterse con algo de Cataluña. Mi padre contaba que se levantó y le metió un *rapapivo* a aquel chaval: "tú no tienes vergüenza, esa es tu tierra", le dijo, e intentaba justificar el por qué de la actitud de los chavales "claro, ha venido de su pueblo, de su lugar de nacimiento, se ha metido en un barrio -no quiero explicarte cómo era el barrio de la Salud de antes del cura Lluís Hernández, que yo me acuerdo que en el autobús me lo encontraba a las 6 de la mañana cuando íbamos a trabajar aunque él no me conocía- en el que no se escucha hablar catalán para nada, se mete allí y lo primero que ve es que en el trabajo, donde él escucha un poco hablar catalán, normalmente a los burgueses o a la gente con un poco más de posibilidad, y aquel es el tío, el encargado, que tiene por encima o el que le aprieta o el que le explota. Luego, cuando intenta acercarse para comprar o para alquilar un piso, normalmente es una gente acomodada y también es catalanoparlante. Y, quizás en la "botiga" de aquel barrio -sin darse cuenta que el "botiguer" se tiene que levantar e irse a las tres de la mañana a Mercabarna para jugarse todo el dinero que tiene y montarlo en aquel barrio para vender-, el tío de la "botiga" que le clava -en aquellos barrios que, en aquellas fechas, eran todo caminos de piedra sin más servicios-

, le aprieta un poco en los precios y también "parla en català". Una persona primaria, primitiva, puede pensar: "*collons*, tú que estás por encima de mí y, de algún modo, me estás sacando algo, "parles en català", luego todos los catalanes son iguales". Mi padre pensaba que pudiera ser este tipo de simplificación primaria la que podía llevar a este tipo de cosas, aparte de la poca cultura. Mi padre pensaba eso.

Si el hombre se distingue en algo de los animales irracionales supongo que es por su capacidad de relacionarse. Entonces asociarse en razón de intereses y sensibilidades mutuas, debe estar en la base del mismo hombre. ¿Por qué no trabajar en las entidades un poco más a ras de suelo y menos en los partidos donde he estado durante tantos años y en el que todavía sigo? Ahora tengo una militancia sectorial casi contrapuesta a la que he estado defendiendo hasta ahora. Aunque en realidad pienso que tampoco es tan diferente. Me explico. Nos hemos ido dejando por el camino a mucha gente porque les teníamos que explicar que la unidad de la sociedad civil en Cataluña era no solamente una necesidad sino una obligación por parte de los que tenemos sensibilidad y trabajamos por ella, incluso con renuncias importantes a nuestro propio yo, a nuestra propia identidad más inmediata, en beneficio de la unidad de esa sociedad. Hemos tenido que ceder parte de nuestra identidad, sacrificarla, en aras de una sociedad civil cuya unidad en aquellos momentos podía estar en peligro. Pienso que en el proceso de recuperación de las libertades nacionales de Cataluña, la izquierda ha sido determinante de largo, con un protagonismo impresionante y, dentro de la izquierda, aquellos catalanes que somos catalanes porque son catalanes nuestros hijos -y no solamente aquellos catalanes que lo son porque son catalanes sus padres-, que éramos una cuota importante. Dentro de ese proceso de recuperación de la libertad nacional creo modestamente que tuvimos un papel determinante.

El nacionalismo y la derecha

Cuando, a partir de las elecciones del ochenta, la derecha nacionalista (a la que yo peyorativamente suelo llamar nacionalera) empieza a conducir ese proceso de construcción nacional de Cataluña, disimuladamente y sin que planten cara empieza a perfilarse un proyecto menos solidario, más cerrado en los temas culturales, que recoge menos nuestras aportaciones y tolera o promueve un tipo de manifestaciones, p.ej. Feria de Abril, para hacer electoralismo. Tingladiillos para procurar mantenerse fuertes y utilizarlos para pasearse y recoger votos. Eso es fomentar el ghetto y ese ghetto crecerá ahí aparte del proyecto nacional que camina por sí solo y que no necesita de eso. Eso es utilización de la gente, de su sensibilidad y de sus sentimientos para alimentar intereses bastardos.

Cuando yo he estado tanto tiempo pregonando por ahí: "me siento más solidario de un trabajador catalán y de un trabajador marroquí o senegalés que de un "burgués explotador", ya sea nacido en el pueblo de al lado del mío, en la casa de al lado de la mía en el mismo pueblo donde yo nací", no nos merecíamos lo que hace la derecha nacionalera en la construcción de este país. No nos lo merecíamos. Pongo como ejemplo a mi madre o la generación de los que hoy tienen ochenta y muchos años. Ellos vinieron cuando ya no estaban en una edad laboral útil y se encontraron de repente metidos en sus barrios en los que difícilmente se relacionaban con catalanoparlantes, por tanto, estaban en ghettos. Por otro lado estamos las generaciones más jóvenes, que sí hemos contactado por el trabajo, por la vía de los casamientos, por la vía de los hijos. Mis dos hijos (un chico y una chica) hablan catalán mejor que muchos nacidos aquí. Tenemos pues la generación, para entendernos, de mi madre, después la generación nuestra y, por último, la de nuestros hijos. Sociológicamente yo no lo he estudiado, pero las nuevas generaciones afirman fuertemente su nueva identidad. Pasó en la Torrassa con los inmigrantes que vinieron cuando la Exposición Universal o cuando hicieron el metro. La primera generación de

hijos de murcianos de entonces fue más nacionalista y reafirmaron más su propia identidad nacional que, incluso, los que llevaban generaciones en Cataluña o, como mínimo, tanto o más. Con nuestros hijos seguramente pasará lo mismo, o ya está pasando. Aquella generación que tenía menos contacto con la realidad nacional de Cataluña o con la realidad nueva, o sea, la generación de mis mayores, por razones puramente biológicas desaparecieron en breve tiempo. Nosotros, como se ha detenido la corriente migratoria, cada vez somos menos y pintaremos menos. Es cuestión de diez, de quince, o de veinte años. Nuestros hijos en cambio son más nacionalistas que el que lo inventó. Solo con un un poco de paciencia histórica, porque veinte o veinticinco años, el tiempo de una generación, que para nosotros lo es todo pero que para la historia es un verdadero soplo, no se tendrían que pisotear los esfuerzos que hemos aportado buena parte de la generación nuestra.

Uno de mis elementos de trabajo han sido siempre, en cierto modo, vivir e identificarte con el débil. Por ejemplo, hay un proceso que me lleva a identificarme con determinados colectivos gays, fíjate que cosas más rara porque nada más lejos de mis costumbres y de mi pensamiento!. Me siento identificado ¿por qué? Porque son colectivos marginados. Ahora que ya no es necesaria la reafirmación aquella, pienso, "collons", que no es justo marginar a esa minoría de catalanes que lo son más porque lo son sus hijos que no porque lo eran sus padres, y que no tienen porque estar demostrando cada día su catalanidad!. La batalla de la derecha nacionalera como para que los demás les reconozcan una catalanidad que se han ganado a pulso no tiene sentido, y además, es una cuestión de apertura mental ya que siempre será mejor el bilingüismo que el monolingüismo, siempre será mejor la cultura acrisolada, abierta, con aportaciones de todos que la "cultureta" anclada en el tema de "la caseta i l'hortet".

Aprender, perdiendo

Yo tengo más cosas en común con Francesc Casares que con Solchaga. En lugar de Solchaga podría poner el nombre de un compañero de la Corporación municipal y que está en el Palau de la Ciutadella. ¿Por qué tengo que sentirme yo más próximo a Celes -buen amigo por otra parte- que no a Casares, por procedencia, etc.? Yo he aprendido todo esto perdiendo, perdiendo siempre, incluso en mi propio partido. Sencillamente por una manera de entender la izquierda por encima de pedigrís. Supongo que se está dando un proceso en el que alguien va metiendo en la gente, con técnicas subliminales la sacralización del nacionalismo "català" siempre que sea de derechas, por supuesto, dentro de un orden, que dicen ellos, "de sacralización de este tipo de nacionalismos y satanización del nacionalismo español". En ese sentido, creo que hay relación entre nacionalismos antagónicos. Me explico: Franco era su bandera, su dictadura y su tipo de nacionalismo y para nosotros todo eso era el coco. ¿Qué ocurre? Nosotros rechazábamos ese tipo de nacionalismo. Entonces decíamos: Cataluña, la bandera de la república es la "senyera" y decíamos eso en contraposición a la bandera de Franco. Era mucho más progresista el nacionalismo "català" que aquel otro reaccionario con todo lo que nos traía. Llega un tiempo en el que la "normalización democrática", más o menos entre comillas, está ahí pero nada impide que se me pongan los pelos de punta cuando veo una bandera de España, que además es la bandera constitucional!. Cuando voy a mi tierra natal, a mi otro pueblo, aquello me huele a nacionalismo y los nacionalismos a reaccionarismos. Diría que el nacionalista español, en la peor o en la más normal de las acepciones, no tiene mucho que diferenciarse del otro nacionalismo de determinada gente de "casa nostra". Seguro que no. Pienso que no demasiado. Mira, el cielo extremeño y el cielo catalán se tocan.

El castellano es mi lengua madre y que no me refriegen no sé que catalanidad mal entendida. Yo considero injusto no tener en cuenta la aportación, la presencia y la realidad de casi la mitad de la población de este país que nos

sentimos catalanes y que creo que ejercemos como tales pero que tenemos relación con el resto de las tierras del Estado, de España, que tanto cuesta decirlo así, incluso a mí mismo. Cuando el discurso nacionalero es "lo que hacemos bien lo hacemos a pesar de Madrid y lo que hacemos mal lo hacemos por culpa de Madrid", no digo que se apele a xenofobia, pero no tienen en cuenta que nos sentimos vinculados al resto del Estado. Entonces ¿qué ocurre? ¿nos tenemos que poner de espaldas a una realidad que en 1714 culminó con la derrota de las tropas que encabezaba Rafael de Casanova? De verdad, aparte del hecho histórico como símbolo, tenemos algo que ver nosotros con el Conde-Duque de Olivares o con el Gran Capitán o con Rafael Casanovas, sin querer ofender porque no conozco suficientemente el contexto histórico, o con el Aguirre de ahora o con la parentela del Duque de Alba? Seguro que no tenemos nada que ver, lo que pasa es que estos hechos nos tienen que vincular también a nosotros porque de ahí nació una pequeña llama que define a Cataluña como país. Otro tema es que Cataluña, como país, no tiene por qué ser necesariamente incompatible con otros países.

Hay un compañero, Salvador Pastor, que ha preparado un documento para analizar las tres o cuatro manifestaciones culturales de raíz andaluza más importantes ahora en Cataluña. Forma parte de un trabajo que entre los dos vamos a tirar adelante en un colectivo de política migratoria que hay dentro del partido. A veces te encuentras con la incompreensión de tu propia gente. Cuando determinada gente "mía" les tengamos que explicar que determinadas expresiones no pueden ser utilizadas como barreras mientras se construye la realidad nacional de Cataluña a espaldas de esa masa social a la que se le mantiene en un ghetto, vamos a tener problemas con nuestra propia gente porque el concepto de vehicular para captar votos para el clientelismo fácil no es ajeno, desgraciadamente, a determinadas formaciones de izquierdas. Más claro que eso, a determinadas gentes dentro de la izquierda -dentro del gobierno municipal- tienes que hacerles ver que las entidades están para que las organizaciones políticas hagamos aquella teoría que siempre hemos dicho. Yo lo he expresado con un ejemplo: un espejo en el cual se refleja la sociedad, tú lo elaboras con los criterios, con la ideología que, como partido, como organización política o sindical tienes, lo reelaboras y devuelves ese mensaje que has recibido directo de la sociedad, se lo devuelves elaborado con tu propia ideología. Creo que esto es lo básico pero cada vez es lo menos habitual. Ahí está la utilización de las entidades asociativas, con criterios clientelares. A según que gente, explicarles que es falso que quieran presentar ese tipo de manifestaciones culturales -Rocío, Feria de Barberà, etc- como algo tanto de catalanes nuevos como de catalanes viejos. Lo que nos tenemos que plantear es hasta qué punto hay que potenciar eso, hasta qué punto hay que desmontar la parada y decir que eso no es así con todas las consecuencias que comporta. Hay una ventaja en la Feria de Barberà con respecto a la Feria de Sevilla de la que quiere ser una copia mal hecha. La Feria de Sevilla es a base de casetas, privatización total, etc. y allí no te comes un rosco ni bebes una copa de vino si no estás metido en una caseta privada. Aquí es abierta a todo el mundo, hay platos que hay que desterrar: comercialización indecente y poco controlada, un echarle la culpa al Ayuntamiento, que no pinta nada en los elementos de comercialización y que debería pintar, un tratar de abonar la parte más fea y menos presentable de una manera de ser y sentirse andaluces. Yo creo que eso no hace ningún bien a la cultura nacional de Cataluña ni a la parte de los que nos sentimos andaluces debemos aportar a la cultura de Cataluña. Creo que el tema es así. Eso, posiblemente, me llevará a encontrarme lanzas y navajazos de todo tipo por el camino cuando lo diga delante de según que tipo de gente. Pues bueno, lo siento. También a mucha gente le gusta muy poco que le diga: "las asociaciones de tipo entidades regional y nacional han estado siempre movidas por la derecha y por los poderes de turno, etc." Bueno pues aunque no les guste cualquier análisis de la realidad te hace llegar a esa conclusión. Hay que tener cuidado con ese tema.

Cataluña : las dos comunidades

Las relaciones entre las dos comunidades, la autóctona y la sobrevenida, son más complicadas por culpa de los nacionaleros, pero en la realidad y en la percepción de la gran mayoría, de ningún modo. En la utilización que quieren hacer los nacionaleros seguro que sí. Pongo un ejemplo, En Valencia hace 25 años yo me echaba a pensar cuando veía los letreros que decían, por una parte: "Parlem valencià" y por la otra veía que en la Valencia capital cuando alguien entraba hablando en "valencià" le llamaban "huertano" y lo decían de mala manera y a mi me dolía. ¿Cómo es posible? Yo frecuento mucho Sant Celoni y su entorno. La naturalidad, la satisfacción que siento entrando en los establecimientos hablando en catalán, muy mal pronunciado, y lo a gusto que lo hago, no lo haría en muchos sitios de Barcelona porque la naturalidad con la que allí se pasa de una lengua a otra y su convivencia armónica, en según que sitios de Barcelona, no lo veo. Es triste. Algo no va bien, no con la normalidad del país, sino con su mala utilización. Afortunadamente, la gente pasa de esos temas. Pero por desgracia los nacionaleros todavía nos tiene que dar 333 cucharadas de aceite de ricino. Con que cuidado se están preparando los temas de las olimpiadas. Cuando Solana empezó a "parlar" en "català" estaba con mi mujer y solté una barbaridad: "*Ole tus cojones ahí*". Si se quiere ejercer de presidente, que es la máxima representación del estado en Cataluña, un pequeño gesto de Pujol nos hubiera venido muy bien a todos. La catalanidad del proyecto está ahí: Serra, Pascual, Abad, todo el pueblo, nuestros impuestos... eso está ahí. Pero todos los días hay un pequeño disgusto! y yo, la verdad, en ese sentido me siento dolido. Creo que no nos lo merecemos ni unos ni otros. El país real no se merece eso, "los tús y los yos" no se lo merecen.

Y sin querer ofender, a veces me ha dado la sensación que los compañeros-camaradas del PSUC, de Iniciativa, intenten ser el ala izquierdosa de Convergencia. Esto es una barbaridad. Son la izquierda de las más reales que considero, sin embargo, a veces, son más papistas que el Papa. No será por una cuestión meramente táctica, de marketing electoral, etc.? Más claro, en el Consell Nacional nuestro, el último día yo terminaba con el siguiente análisis: "que no parezca que lo que estamos perdiendo son las elecciones generales, las que estamos perdiendo son las autonómicas. ¿Por qué? Porque hay una falta de credibilidad de nuestras bases naturales en nuestro proyecto nacional". Lo que pasa es que "la burguesía no pone todos los huevos en la misma cesta y los nacionaleros tampoco". Y terminaba diciendo: "a ver cuando me llevo la satisfacción de que se han roto todos los huevos nacionaleros que tengamos en nuestra propia cesta". Esto lo decía referido a mi organización política. A mi, a veces, me da la sensación de que a ese tipo de problemas no es ajeno el PSUC. Yo creo que la izquierda no tiene necesidad, por su realidad y por su comportamiento durante todos estos años de tener que estar diariamente demostrando su catalanidad. Lo es porque los hechos se constatan.

En nuestro partido las bases son una copia más o menos aproximada y a escala del país real y los militantes somos una copia a escala de los votantes y, por tanto, del país. En cambio, en los cuadros, no y ahí ya la correlación de cultura, de catalanes nuevos y catalanes no nuevos, es tan desventajosa que no es lógico. Si ahora viene alguien y emigra se tendrá que empezar por situar, por comprarse el coche a plazos, por pagarse el piso, ... que es lo mismo que yo pasé hace veinte años. O sea, que por una cuestión pura de estratificación puede ser de una cierta normalidad ese tipo de cosas a nivel de formación, de cuadros... Cuando la derecha nacionalera haga utilización del "fet nacional", con la intención de "amagar" la cartera debajo de la "senyera", o con intención de mantenernos estratificados, o de hacer un cierto "numerus clausus" o una cierta selección para determinados puestos de trabajo, evidentemente, yo lo miro como una cuestión de clase y ideológica más que como una cuestión nacional.

Conocí a Marta Mata en el Congreso de Unidad de los Socialistas de Cataluña y allí hubo una discusión ... Era la portavoz de los compañeros del PSC, en el congreso de la unidad del tema de la lengua,... A mí me pilló por medio una cierta arrebutina en cuestiones referentes a la definición cultural. Pero rápidamente me empapé de su defensa a ultranza de la escuela única, catalana, laica, del proyecto de Rosa Sensat.... Vi rápidamente el peligro del proyecto de los nacionalistas que defendían como respetuoso con las otras culturas -como la Feria de Abril- una escuela en castellano y otra escuela en catalán según la lengua madre. Y vi que no podía ser porque hubiera sido una fábrica de obreros y una fábrica de encargados y de capataces. Se produjo la inmersión y a partir de ahí ya sabes los resultados. Yo ya tengo los beneficios, mis hijos -el más pequeño hará veinte años- escriben y leen en catalán y su lengua natural de expresión por ahí es el catalán. Si hubiera tenido la escuela de mi lengua, que es hoy la lengua del padre, hoy día estarían en una Cataluña segregada.

Profesionalizarse en la política

Me he negado siempre a profesionalizarme en la política, ni siquiera en el buen sentido. Desde que un buen día yo dije que no iba en los primeros lugares de la lista municipal. Yo considero que he llegado, dentro de la estructura de partido, más lejos de lo que me había propuesto nunca. No me había propuesto nunca ser secretario General de l' Hospitalet, ni me había propuesto nunca estar en el Consell Nacional, me parece que desde el 74 todas las legislaturas menos una, que ya no podía más con el distrito, el trabajo, la UGT... No me lo había propuesto nunca. El último congreso fui expresamente a decir que me apearan de la propuesta porque había dejado la cuestión organizativa con Izquierda Socialista. Cada vez que hubo alguna crisis dentro de mi grupo municipal, o me hacían alguna oferta : "oye, para llevar la ponencia de ...". Lo único que hice con gusto fue llevar la regiduría de Santa Eulalia porque yo tengo mi trabajo, me permitía media jornada por arriba, media por abajo. Y entonces se experimentó, por acuerdo del equipo de gobierno, la Mercè Olivares en su distrito, se empezó a montar una cierta descentralización y, aquí, también. Luego mentira, que a la Mercè y a mí nos toreaban siempre y no descentralizaban.

Creo que políticamente, ha sido una cobardía porque por no *contaminarme* con el poder, en el sentido más conversacional del término, me he querido mantener tan "puro", que lo único que he hecho es que parte del proyecto que yo habría podido llegar a realizar más desde la responsabilidad inmediata, no lo he hecho y otros hacen la política. Por tanto marginarnos o decir me meto en el grupo de los perdedores o el que se vayan ellos también denota una cierta impotencia. Yo no sé porque las cosas van así o sí las cosas van así porque muchos hemos hecho eso, yo no lo sé.

La ética y la política. Cortar de raíz la corrupción

En relación al tema de los contenidos éticos, de la honestidad, estoy convencido de que en todas partes cuecen habas y que además ni siquiera es justo. En este país debe de haber unas cuantas decenas de millares de concejales y de cargos públicos electos y estoy completamente convencido de la honestidad mayoritaria. Incluso me atrevería a decir, aunque en su escala de valores, hasta en los de la propia derecha. Ahora que determinados episodios, por pocos que sean y que no sean cortados de raíz y de forma ejemplar, me avergüenza.

Cuando cada vez que sale el tema de la ética y de la moralidad y de no sé que, cuando cada vez que sale el tema y nuestros Guerras, no me refiero a Alfonso, que esta claro su vida espartana, me refiero a los hermanos del Alfonso, cuando sale ese tema o Filesa, yo siempre pongo el ejemplo del tema el caso de Torralba. Torralba, que fué defenestrado por una tontería si se la compara con tremas por los que ahora no se hace nada y por los que a algunos habría que

echarles a patadas Lo consecuente es que en una fuerza de izquierda a la más mínima desviación, falta de ejemplaridad, como hicimos en aquel momento y sé que personalmente es muy duro. Evidentemente, quien más poder tenga más posibilidades de corrupción. El otro día no se quien decía que el poder corrompe por el miedo de los que lo detentan a perderlo y por las cosas que hacen para evitar perderlo.

Torralba fue la primera persona que en el Partido Socialista de Cataluña dejó su trabajo por el mismo sueldo para liberarse para el partido y sin seguridad social. En la reconstrucción organizativa de los socialistas en l'Hospitalet cuando vine aquí, Torralba fue una persona que tuvo un notable protagonismo conmigo. Las cinco agrupaciones de la elecciones del 79 y las cinco agrupaciones del año 83 la votación mayoritaria la encabezo yo en cada una de las cinco, muy por delante del propio Ignacio Pujana. Las acusaciones contra Torralba eran : falsificación de documentos, y ni siquiera sabemos con qué destino concreto, para obtener un coche que salía en ciento y pico mil pesetas y se recaudaron doscientas, a pesar de que él había racionalizado la granjería que los subasteros habían venido haciendo. Cuando en el grupo socialista nos enteramos del desaguizado , las propuestas las hice yo, que era la persona que más vinculaciones personales tenía con él porque hubiera depurado a mi mismo hermano. Las propuestas eran así: primero, apertura de una comisión de investigación que pasa por el portavoz de la oposición, mentira, oposición no, porque compartimos gobierno con Joan Saura, que no era de nuestro partido. Encabezó la comisión Joan que, independientemente de su valía personal no era un hombre del partido y, por lo tanto, estaba claro la voluntad de neutralidad o por lo menos no se iba a dejar manipular. Segundo, que el alcalde -todavía mandaba el grupo socialista y esto hace mucho que ya no ocurre- le retirara por decreto todas las delegaciones que tenía como teniente-alcalde. Tercero, se le pedía, porque es una cuestión personal, que devolviera el acta de regidor. Cuarto los resultados del proceso de investigación se pasarían a los tribunales ordinarios y quinto se hacía una propuesta a los órganos competentes del partido para expulsión. Eso fue con una persona que hizo una barbaridad que le ha costado su trabajo, media vida, muchas dificultades económicas y toda su vida de militante que no era poca, por una irregularidad de poca monta si la comparas con algún escándalo de los de ahora..

El clientelismo en los organismos públicos

En los temas éticos me parece que cuando decimos esta es mi gente, tenemos que tener muy claro la gente que somos. Pero cuidado me parece hay una doble moral, me parece que fue Saura quien lo dijo un día: "cuidado con el tema de las retribuciones de la gente de la izquierda no nos metamos, porque de lo contrario nos condenaremos a que la política la ejerzan sólo los ricos". Con esos temas hay que andar con mucho, mucho cuidado y ser ejemplares. Por ejemplo en mi trabajo hay un hueco y le digo al jefe o al dueño, o al que *sigui* : "oye para este sitio que te parece mi hija. Igual la coge, la emplea y nos encontramos con que le hago un favor a la empresa hablando de una persona que como mínimo está contrastada, avalada, porque la conozco con unas condiciones de trabajo, de honzadez. Por una parte, le hago ese favor de enseñarle un genio, hablando de ese sentido y, por otra parte, la empresa me hace un favor porque me emplea a mi hija. Eso mismo, en un organismo público, es una verdadera barbaridad.

Entrevista feta el 16 de juny del 92

Viure la vida en el sentit de cercar la felicitat

Fa temps que no tinc "aturades" per reflexionar en veu alta, per analitzar el què passa i situar-me respecte... A vegades penso que és una característica dels que estem amb coses multivariades :la quotidianitat, d'una banda, i els processos extraordinaris i perentoris, d'altra fan que vagis bastant de bòlit i no tinguis estones per xerrar amb algú.. i això ajuda a situar les teves idees, a orientar-les..

A vegades, m'espanto una mica. Imagino que tothom intenta tenir una brúixola que li permet anar cercant contínuament el nord, A vegades penso que hi ha una mica de malaltia en la nostra vida, com una actitud malatissa. Crec que els que ens dediquem a fer qualsevol cosa que serveixi per transformar la realitat, hem de mantenir, per sobre de moltes coses, una actitud de viure la vida en el sentit de cercar la felicitat. Perquè moltes vegades parles amb la gent i tens la sensació que fent el que fa, vivint el que viu, no se sent a gust, ho està fent perquè forma part d'un engranatge i, a més a més, veus que ho passen malament, que està angoixat, que no té respostes a les coses fonamentals, que això el fa patir. Hem de ser responsables i hem de saber patir però, alhora, hem d'intentar de treure'ns aquesta angoixa i intentar ser una mica més feliços perquè crec que hem de transformar la realitat en altres formes d'aquesta societat però cap a una societat més feliç. Aquesta és una nota dissonant del caràcter de molta gent que ens dediquem a això que, moltes vegades, som negatius, poc optimistes.

Sentir-nos a gust amb nosaltres mateixos

Parlo de l'actitud vital, és a dir, que la gent que fem que les coses es modifiquin ho hem de viure amb tranquil·litat. El sentit que jo li donava a la paraula felicitat és el de sentir-nos a gust amb nosaltres mateixos i amb allò que estem fent perquè trobo que hi ha molta gent que s'hi dedica perquè fa anys que s'hi dedica, que està aquí perquè s'ho creu però que, en definitiva, ho viu amb angoixa. Això ho reviso de tant en tant perquè, treballant amb joves, una de les coses que no pots manifestar mai és angoixa ni pessimisme ni derrotisme perquè, llavors, a què estem conduint? Jo crec que hem de ser crítics amb el que passa, que hem de facilitar anàlisis a la gent més jove, però que li hem de donar un suport en aquesta línia, que després també siguin capaços de trobar-se bé en el lloc on son, de saber analitzar el que passa al seu entorn.

Si cal viure en contradicció, es viu en ella, però no amb angoixes i no d'una manera pessimista o trista. Crec que és una de les coses que em preocupen més perquè jo he viscut un procés, de jove, en el qual em van augmentar aquestes angoixes : que no hi ha sortida, que això no canviarà, que en definitiva som quatre i el gat,... Això toca revisar-ho, perquè és una de les característiques de molta gent que es creu el procés, que lluita perquè està convençuda però en el fons no ho viu bé. Si grates una mica veus que, en molts moments, a la seva via quotidiana ho passen malament. Hem d'aprendre a ser més feliços en les relacions interpersonals, amb la família, amb la gent. Moltes vegades es parla de valors i no es parla d'aquesta actitud d'equilibri personal que fa tanta falta.

L'educació dels valors. Partir del què hi ha a l'entorn.

Treballant amb joves me n'adono que has d'utilitzar els recursos que hi ha, encara que molts et semblin, d'entrada, contradictoris amb el missatge que vols donar. Però o ets capaç de canalitzar-ho i donar-li unes certes voltes o tens la sensació, moltes vegades, que estàs parlant amb ningú, contra una paret. Els propis joves et miren amb cara de pa dient: "Què ens estàs dient que res del que hi ha al nostre voltant és positiu ni bó?". En aquests moments estàs transmetent aquesta angoixa que deia, aquesta sensació que no hi ha res a fer. Crec que hi ha

coses a fer i aspectes que es poden... Tot és positiu. No estic massa d'acord amb una definició *a priori* de dir això és així, crec que es poden fer coses..

Per exemple, amb el fenomen del rock, que es critica perquè potencia valors com l'agressivitat, la violència, l'individualisme, la publicitat immediata.. Jo no hi estic tan d'acord. Amb el fenomen del rock es pot educar també per la felicitat. El rock, d'entrada és un fet musical i, per tant, artístic i de creació. A tot això li afegixen coses i hi pots afegir el que vulguis. Tot el que és afegit, és envoltori. D'entrada és cert que això és un producte, un envoltori, però que es poden fer coses també amb això. Crec que hi ha molts envoltoris i que les coses es poden embolicar de moltes maneres. Es qüestió de treballar-ho. Aquí hi ha una societat, un sistema, que és dominant i potser el rock forma part d'això i és un negoci i és tot el que es vulgui. Però crec que és un mitjà expressiu i que s'ha de saber corregir -una determinada orientació d'això- Hi ha gent que fa coses diferents, que amb el mateix pentagrama és capaç de fer coses que parlen d'altres aspectes que tenen una càrrega positiva, el que entenem nosaltres per positiu.

Segurament no es pot desmuntar aquesta gran parada perquè està molt ben articulada però sí es poden crear o impulsar altres maneres d'expressar idees, valors, sentiments amb el mateix ritme frenètic que, d'entrada mo m'agrada, em posa nerviós, però entenc que serveix, és un iman, per tant, es pot reconduir i crec que té possibilitats. Es com tot, és anar contra corrent i imagino que deu ser molt complicat. Hi ha gent que ho intentava fer i ho fa. Parlo, per exemple, del *rock bass* que va néixer amb una determinada concepció encara que després s'ha anat, per a mi, podrint i ha entrat en un camí violent, agressiu, fora de lloc... però que té unes arrels interessants. Era una manera d'expressar-se com a poble, havent-hi integrat una manera de fer música d'altres llocs.

Educar als joves : creure en la capacitat d'interpelar-se.

Treballar amb els joves vol dir que, a partir d'aquesta anàlisi i proposar-te aquests objectius que tenen molt a veure amb l'evolució que parlava al començament, els valors que tu creus -perquè aquí també hi ha una càrrega subjectiva de les coses- Com es jerarquitzen els valors, és una anàlisi que fas tu, encara que la facis en equip i en definitiva, és una visió molt parcial i, sobre això, intentes introduir uns estris, uns mitjans, uns mecanismes. Hem de saber agafar les coses que hi ha a l'entorn.

Així com hem de tenir recursos de mitjans, de relacions, d'infraestructures..., per tirar endavant coses, hem de tenir també capacitat d'agafar aquestes coses que hi ha al nostre entorn, que *a priori* ens sembla que tenen aquest envoltori negatiu, intentar donar-li una certa volta, i utilitzar-la en positiu. Mitjans, els que siguin des de xerrant al que sigui. És difícil explicitar quins són els mitjans-claus de treball. D'entrada hi ha una cosa que s'ha de tenir molt en compte que és la transmissió persona a persona basada en el respecte de l'individu, en la capacitat d'interpelar-se... Parteix d'aquí una mica, per a mi, com s'ha de treballar amb els demés i, en particular, amb uns joves.

Més que els aprenentatges instrumentals hi ha tota una sèrie d'aprenentatges dels quals hem de dotar als individus i, el principal, és que hem d'ensenyar la gent a esbrinar aquest entorn, a veure, a escoltar-lo, a prendre-li el pols,... per saber com estan les coses al seu voltant i introduir una certa càrrega crítica a l'hora de fer aquest anàlisi. És el que veig. Per a mi la funció que hem de tenir clara, els que ens estem dedicant, per exemple, amb els joves a Sanfeliu, és que hem de transmetre aquesta capacitat personal, individual, de veure l'entorn, de ser capaç d'analitzar aquest entorn, de treure-li suc als recursos que hi ha... molt per sobre d'altres temes i de ser capaços de viure això amb l'optimisme que abans comentava.

Treball des dels catorze anys. El treball va ser la meva escola.

Jo treball des dels catorze anys i per a mi el treball va ser la meva escola. Jo no he anat a la universitat. Vaig aprendre a la feina : treballava de sis a quatre de la tarda com a aprenent de tècnic de manteniment en una fàbrica, l'any 76. Allò em va servir per aprendre a escoltar a la gent, a conèixer actituds davant de la vida... Tota una sèrie d'aprenentatges personals, del que representa la responsabilitat, la capacitat d'autonomia, de decisió, de créixer, de ser capaç d'anar del més fàcil al més difícil. Vaig descobrir, una mica, com funcionava la societat, molt més que durant els dotze o catorze anys que havia estat a l'escola. Dels catorze als divuit, mentre vaig estar treballant, vaig aprendre, realment, com funcionava la societat.

En aquests moments els joves estan molt mancats d'experiències vitals que els permetin tenir aquest indicador, no per aprendre on està el bo i el dolent, sinó per tenir experiències molt més concretes. Crec que hem perdut aquest instrument i només pot haver-n'hi un per canviar això i és enfrontar aquests joves amb responsabilitats i a temes concrets. Una de les coses que fem nosaltres és posar, a partir dels dotze o tretze anys, a nois, a preadolescents a encarregar-se de temes complexos, difícils, que presuposen: interlocució, interpelar altres, una certa responsabilitat, haver de prendre decisions, haver de jugar-se-la,... això va modulant certes actituds. Per exemple, ara fa una setmana, ha sigut la Festa Major del nostre barri. La gent gran no la munta, no li interessa, hi ha una concepció molt utilitarista. Doncs aquests joves -de setze a divuit anys- planifiquen la festa major amb tres mesos d'anticipació, treballen per a que sigui possible, estan allà durant tots els dies, munten coses pels nens, han de relacionar-se amb l'administració, amb els comerciants del barri, han de demanar,... en definitiva, han de moure's. Hi ha un projecte, hi ha una sèrie d'objectius a aconseguir i cadascú ha de formar part d'aquest engranatge perquè això sigui possible. Això els permet tenir aquestes experiències vitals i, alhora, a fer-ho amb un ànim d'una certa generositat, d'una certa fraternitat. Ho fan perquè volen i perquè volen que tothom s'ho passi bé, la qual cosa no està massa estesa. Es una manera de concretar tot el que parlem amb totes les contradiccions del món i amb totes les dificultats que això suposa. Abans hi havia altres instruments però en aquests moments tot s'ha modificat i és difícil trobar-lo. Crec que es tracta de posar en conjunció coses que coneixem i que sabem que actuen com a mitjans i intentar que rutllin.

En aquests processos fas de trapezista amb xarxa. Sempre hi ha un col·lectiu que t'està mantenint, sostenint, però que no et substitueix. Té altres valors afegits, perquè es fa col·lectivament i, per tant, serveix en positiu. Si caus, els altres et poder agafar en un moment determinat. No és el mateix que abans. Per a mi, als catorze anys, era molt dur anar a parlar amb el director de la fàbrica quan havies de demanar alguna cosa o t'havien de cridar l'atenció per algun tema. Era una situació dura.

A l'escola, quan alternava treball amb estudis de FP, no tenia aquesta sensació : ningú no em demanava comptes. En canvi, a la fàbrica, m' en demanaven moltes i molt seguides. I havies d'estar sol davant d'una persona que tenia trenta anys més que tu i que actuava amb uns interessos molt determinats. D'entrada, el fet d'estar sol davant del perill, és una situació que marca... Crec que no hem de falsejar la realitat, però sí que hem de posar aquests processos a l'abast de la gent jove perquè puguin créixer perquè sino, quins són els referents? En molts cassos, desafortunadament, l'escola no ho és. Tenim un col·lectiu de joves pels que, per desgràcia, que l'escola no els acaba de funcionar... Probablement haurien d'haver-hi tutories més actives, on es proposessin objectius a curt i mig plaç, on poguéssin reflexionar sobre determinades coses... Crec que ara es una tutoria massa d'anar al gra, de veure per on vas bé i per on no vas bé. En tot cas, hauria de ser aquella tutoria que els donés la palmadeta a l'esquena per dir : "Nano, afanyat perquè si no hauràs d'anar a treballar o la teva família s'empenyarà".

Treball educatiu per transformar la societat

En el treball educatiu de cara als joves hauríem de donar tan la vessat de voluntat de transformació global de la societat, per això hi som!, però també l'altra vessant més instrumental perquè, en definitiva, també tenim la funció d'integrar a la gent a aquesta societat, que ens pot o no agradar però el que no podem fer és generar gent que estigui fora del circuit en el sentit negatiu no en l'alternatiu de donar-li la volta a les coses. El que no es pot fer és que la gent més desprovista de recursos no pugui traçar-se un camí o participar d'una manera plena. Has d'alternar les dues coses : que repercuteixen en un pla immediat però que també formen part d'una manera crítica de concebre les coses i de donar-li la volta.

Tot això, amb els adolescents, és complicat d'explicitar. Una de les coses que ens manquen és una certa didàctica d'això. No hi ha masses llocs on passin coses en positiu que ens puguin facilitar aquesta feina i que ens puguin ajudar a donar la volta a coses que no ens acaben de rutllar. Quan dic donar la volta em refereixo a que hi ha coses que no funcionen perquè la inèrcia ha fet que no funcionin, bé perquè tenim una anàlisi no correcta o perquè s'apliquen instruments no correctes però, hi ha una certa comoditat, instal·lació, de la gent que treballa amb nens i joves. Sí, hi ha preocupació i tothom està sensibilitzat entorn a la necessitat que tot vagi millor, que l'escola sigui tal... però potser hi ha poques alternatives, poques propostes No es fan gaires anàlisi crítica del que es fa, intentant renovar-se, intentant arribar... tot plegat, sobre tot de cara els joves, em fa patir.

El valor de lo col·lectiu no es viu. Es anar contracorrent.

Respecte del treball que s'ha fet en el barri des de l'Associació de Veïns amb tot el tema urbanístic i de millora de les condicions de vida en aquests moments, estic una mica decebut. Això em fa reflexionar però no em desanima. Ja sabia que passaria. Imagino que com qualsevol que s'ha ficat en una gran empresa d'aquesta mena.

La majoria de la gent ja està instal·lada, sap com quedarà el seu carrer, sap que passarà, ja té pis, ja ha aconseguit allò que volia, el més immediat. Miro enrera i hi ha dos o tres persones que segueixen, no n'hi ha més, però no em preocupa. En tot cas, crec que han tingut l'oportunitat de veure un procés en el qual, a partir del granet de sorra hem construït la muntanya que era el que volíem tots i cadascú ha tret també el seu granet de consum propi, i sovint un cop aconseguit el que es volia la gent desapareix. Ha treballat en el seu moment però en aquests moments considera que... Ha utilitzat l'associació de veïns com a instrument en el sentit més negatiu de la paraula. Em fa reflexionar però d'això no en trec una visió de la gent més negativa de la que ja tenia en el sentit que, en aquests moments, el que prima és el que prima, la gent vol lo seu, i el valor del col·lectiu no es viu. Els processos més globals són complicats, és anar contracorrent.

Actituds xenòfobes. Educar la modificació d'actituds.

Per exemple, hem tingut una experiència d'una família molt necessitada d'aquestes que fan venda ambulants ocupant un habitatge. Va haver-hi insults, una actitud molt negativa. Després se li va poder donar la volta, però s'hi ajunten dos factors: el primer, el de la necessitat de defensar allò que és teu perquè igual que havien donat una patada a la porta del pis d'enfront la podien haver donat al teu, i un segon tema, per mi més preocupant que és el de la manca de sensibilitat de les institucions. Perquè inclús les persones que representaven aquestes institucions que han jugat en positiu, no permeten fer una valoració positiva de les actuacions de les institucions que representen, al contrari. Per aquest tema

concret, el mateix les institucions ens va trucar a l'Associació de Veïns perquè els féssim fora, perquè ells es veïen impotents per fotre'ls fora, que fem pinya amb els veïns, que muntem el número a la porta per acollonir la família i que surti. Ens inciten a això. Alguna ens dela que si haguéssim de permetre això, que passa cada dia mil vegades, estarien actuant contra el dret de les persones ja que tothom té dret a un habitatge, a tenir les seves propietats i que si hi ha una persona que entra en una propietat teva se l'ha de reprimir. La situació econòmica no permet donar expectatives a gent com aquesta : que es busquin la vida, que busquin cartrons i es facin un barracot. Aquesta és l'actitud de les institucions enfront d'això encara que hi ha persones que representen a les institucions i que, en un moment donat intervenen i intenten humanitzar aquest procés i donar-li sortida. Però d'entrada, els missatges purs que rebem com a associació de veïns són els altres. I l'Associació té una reacció molt ambigua perquè a la junta hi ha moltes maneres de pensar i només son dues persones de la junta que entenem que allò s'ha de positivar i s'ha de fer veure a la gent que això que ha passat allà no és un cas aïllat, que forma part de les injustícies del sistema, que aquesta gent està demanant, en definitiva, un dret que és inqüestionable -el dret a l'habitatge-, que tenen dos fills petits, que està plovent i que entenem que el fet no és bo, no es pot violentar una propietat, no podem jugar a anar contra les regles, però el que no podem fer és donar-li una patada ai cul a una persona que ja està fora del circuit, i que el que hem de fer és integrar aquesta persona en el circuit. El que intentem és posar una mica d'ordre en això, que aquestes persones puguin anar... Quan parlem amb ells, parlen de les institucions en un to molt fatídic i molt desgraciat en el sentit de dir: "Hem anat a l'Ajuntament, a la Generalitat, hem estat fent cues en llocs però ningú no ens ha dit què podem fer per tenir un habitatge". En definitiva, estaven demanant una resposta immediata i les institucions no tenen respostes immediates pels ciutadans i, per tant, ells se sentien decebuts del sistema.

L'acció que havien fet anava contra les regles d'un sistema que no els estava protegint en absolut i, per tant, s'estaven defensant. El que vam intentar és que aquesta gent tingués uns ajuts oficials i, mitjançant serveis socials de l'ajuntament i altres vies més nostres, hem intentat que vagin al lloc on és possible resoldre una part del seu problema el qual potser és una cadena de problemes: treball precari, diners, etc. La reacció veïnal podria semblar xenòfoba. D'entrada eren gitanos perquè tenien la pell bruna i no eren gitanos; eren violents perquè l'havien donat una patada a la porta i, de la mateixa manera, et poden donar una ganivetada; si són capaços de fer això vol dir que no tenen un sistema de valors com el nostre, alguns han arribat a fer comentaris del tipus: "que vingui la policia i que els apallissin". En definitiva, van venir dos cops la policia nacional i els mossos d'esquadra, alguns veïns es queixaven perquè no els feien fora "perquè aquesta gent ha de sortir d'allà avergonyida perquè s'ho mereixen"

L'associació va fer el paper de fre en tot això, posant una mica d'ordre, fer un exercici didàctic consistent en fer pujar al pis als més cridaners i intentar fer-los veure que aquesta gent era absolutament normal que no havien provocat cap mal a l'estructura del pis, que no havien tocat absolutament res. L'únic que havien instal·lat eren dos llits -tenien dos nanos dormint- i que estaven fent un menjar amb el fogonet. Ho havien fet perquè portaven dos dies mullant-se perquè havien estat dormint durant tres setmanes en un magatzem de roba i que estaven en una situació molt precària... Llavors van començar les escenes de paternalisme "pobrets aquests nanos", "com han pogut tenirlos així?". A partir d'aquest exercici didàctic ja hi havia gent que deia "jo els porto unes mantes", "jo els puc portar menjar per aquesta nit, no us preocupeu", "sí es así, podéis pasar la noche, pero esto no se puede hacer"... Ens vam trobar amb un problema que era absolutament violent i que estava prenent un cos violent i li vam donar una mica la volta. Ha estat didàctica? Jo crec que sí. Servirà per a una altra vegada? Aquest tipus de vivències personals són les que marquen la gent i les que fan que la gent pensi i pugui modificar la seva actitud envers a aquests

temes. El missatge general que reben no és, en absolut, aquest és més aviat el xenòfon, el dur, l'agressiu,... de dir bé "fora, què fan aquí?". Això és difícil.

Educar en el valor de la tolerància i la diversitat.

En tot cas jo tinc algunes experiències complicades des del punt de vista de la tolerància dels uns amb els altres. Des de fa dos anys amb els joves estem fent intercanvis amb magrebins que estan vivint a França. L'any passat van estar a un festival de música ètnica durant cinc dies i joves nostres i joves magrebins que viuen a França hi van muntar una mena de restaurant. Després van estar convivint en una mena de colònia en la qual van descobrir aspectes de natura, de país, culturals.. Sobretot intentaven descobrir dels altres la seva cultura, la seva manera de viure, la seva problemàtica.... Eren nois de Sanfeliu i nois d'una ciutat que es diu Valance, de 16 a 18 anys, magrebins d'origen , que no van a escola, que estan força desintegrats i que estan vivint entre dos fronts, el dels francesos -que no els accepten- i el dels mateixos magrebins -que no volen ser acceptats-. Estan entre aquestes dues aigües i neden, suren, com poden. Hem intentat mostrar als nostres alumnes una realitat d'Europa diferent. Ays anteriors havíem fet intercanvis amb joves de famílies alemanyes, franceses, italianes... normals. No és que aquestes famílies magrebins no siguin normals, sinó que surten del patró cultural. I ens està costant molt. Després de quinze dies de convivència allà, de viure, inclús, situacions de xenofòbia contra nosaltres perquè, al formar part d'un col·lectiu, com la gent de fora no valora ni distingeix, ens van prohibir de pujar al tren... vam tenir alguns problemes seriosos. Després de viure tot això, els nostres joves no s'acaben de creure moltes de les actituds que intentem impulsar : actitud d'acollida; acollidors; "a priori" no rebutjar ningú; d'escoltar i parlar amb la gent; de veure aquesta diferència cultural en què es plasma i quines coses són comunes i quines no; com viure aquestes diferències en positiu en lloc de en negatiu; per què estan en aquesta situació... Ens està costant molt. Aquest estiu les repetim. La setmana vinent tornem a Valance al festival de música ètnica de tots els països del món.

Els intercanvis vam començar-los amb el Consell de Joventut i, en aquests moments, forma part del nostre projecte d'identitat. Aquest treball de conèixer altres cultures, de descobrir aquests valors de tolerància, de respecte a la diversitat... forma part del nostre plantejament en aquests moments. Ho volem viure en directe, no volem que siguin experiències contades ni explicades per altres. No volem que siguin retalls sinó que siguin espais de convivència.

Portem 7 anys intercanviant nens i joves i hem fet ja 20 intercanvis amb diferents associacions. Aquest estiu participaran entre 30 i 40 joves nostres: 15 o 20 ho faran amb italians i 15 o 20 amb els de Valance que són els mateixos que van estar-hi l'any passat i que van descobrir aquests menjars, aquella manera de viure, etc.

Però amb aquests intercanvis a França, ens estem trobant amb dificultats. Les famílies que no tenien cap problema de respecte, de tolerància, en fer intercanvis amb nois dels altres països que tenien una mateixa procedència cultural, en aquests moments amb això tenim un fre, les famílies no volen. Es complica. Manera de solucionar-ho?, plantar-nos d'una manera molt clara i no passem. Ser coherents vol dir això també.

Fem l'intercanvi amb nois d'un barri concret de Valence en el que hi ha una predominància magrebina però també joves d'altres llocs del món: de Tunis, d'Argèlia, del Marroc, de Laos, de Vietnam, d'algunes Repúbliques centreafricanes... la ciutat és rica, té una indústria aeronàutica molt potent; té 65.000 habitants; molt forta a nivell econòmic... però aquest és un barri perifèric de 15.000 persones situat a 3,5 quilòmetres del centre; que viuen allà aïllats i apartats, que segurament no pinten res a la vida social.

El problema és que les generacions joves estan vivint en una marea, una tempesta que, en aquests moments, està agafant tot Europa: la crisi, enfrontament,... Aquests joves nostres que ja han viscut aquestes experiències han d'acollir a casa seva aquests nanos de Valance. L'any passat, no vam poder ser acollits per les famílies magrebines, perquè no ho entenien, no ho acabaven d'assimilar. Estem fent un esforç per a que les nostres famílies, durant una setmana, puguin acollir als magrebins d'allà. Ens trobem amb moltes dificultats tant per part dels joves com per part de les famílies, tot i que els nanos han tingut referents, han tingut experiències vitals en la pròpia pell. És difícil però entenem que és el camí i si volem viure la diversitat i respectar-la hem de conèixer-la abans. "A priori" aquesta valoració per part de les famílies és negativa: "Pot ser un embolic", "no sé com tractar gent tan rara", "aquesta gent, en definitiva, creuen en altre Déu", "no tenen perquè viure entre nosaltres". "Som del mateix món però de diferents llocs", "que es quedin a casa seva"... Això ens ha passat, està passant amb pares que han acollit a nens francesos, italians i alemanys sense cap problema. Quin és el nostre discurs? És molt fort, molt d'enfrontar-nos; de dir això és així, "no volem la vostra confiança perquè si només serveix per determinades coses... nosaltres volem anar més enllà, arribar fins aquí", "si voleu que els vostres fills estiguin amb nosaltres ha de ser en aquestes condicions". La reacció posterior dels nostres veïns ha estat extraordinàriament positiva acceptant tots els nois que venien de fóra.

Davant de certs temes hem de ser positius, no ens hem d'angoixar perquè sinó no ens entenem i hem de mantenir. Intentem donar la volta a les coses. Hi ha uns valors molt clars per a nosaltres de cara als veïns que és la constància, és allò de la gota a gota, i el valor de l'exemple de dir: "aquí estem".

Equilibri afectiu amb la parella i el treball col·lectiu

Jo no considero haver fet sacrificis. El que he fet ho he fet perquè m'ho he cregut. No passo comptes a ningú en aquest sentit. M'ho he passat bé, he après. Segurament valoro més les coses que he après d'aquesta manera que d'altres que podia haver après. Aquests aprenentatges no es valoren. Si volgués tenir una feina d'educador reglada no la podria tenir, no tinc capacitació, i fa 10 anys que treballo amb nens i joves!. En teoria, sóc un tècnic electrònic que repara maquinàries i coses d'aquestes, no sóc una persona apte per treballar amb persones. Però no valoro massa els costos.

Ara, en aquests moments i d'ençà que m'he casat, sí començo a tenir problemes. El valor del col·lectiu es pot mantenir per sobre de les teves accions més individuals, però quan tu decideixes compartir la vida amb una altra persona has d'intentar tenir un equilibri diferent i, personalment, encara no l'he aconseguit. Tinc conflictes: ahir vaig arribar a les 2.30 de la nit a casa, demà altre cop.. això porta problemes.. Crec que l'única manera de resoldre això és tenir un nivell d'acceptació de l'altre molt elevat i això, és clar, és difícil. És estar disposat a no gaudir de dos dies de festa seguits i a haver de dir que no a moltes coses que t'agradarien de fer amb la teva família però que, en definitiva, et que fas també t'omple. Tinc companys amb els que fa més de 12 anys que treballem plegats en l'esplai, i són com els meus germans. El meu germà i ells, per a mi, són el mateix. Tant valoro una cosa com l'altra. No faig separacions d'aquesta mena: és tan important estar amb el meu germà com estar amb els meus pares, com estar amb aquestes persones, com estar amb la meua dona. Imagino que intentar desxifrar-ho i posar-ho en ordre vivencialment... és complicat. Conceptualitzar-ho sí. Crec que això passa, bàsicament, per l'acceptació de l'altre. Són anys que han de passar. En tot cas, jo no estic decebut ni em sento malament quan faig balanç en aquest sentit.

Esplais, viure a la defensiva durant molts anys.

Respecte d'això, algú ens diu que tan els esplais com el consell de la joventut són organismes tancats. Ara hi ha aspectes d'aquesta formulació dels quals fem autocrítica. En tot cas, crec que hi ha una valoració molt des de fora. Crec que no s'ha copsat la realitat interna d'això. La nostra estructura des d'un punt de vista associatiu pot donar aquesta sensació ja que hem viscut a la defensiva molts anys. Això ens ha obligat a posar-nos cuirassa. Potser en aquesta mateixa mida també ens ha donat una certa fortalesa però, alhora, ha viciat les relacions i, segurament, no ens ha permès ser permeables i acollir altres idees i altres maneres de fer. Ho hem fet per estratègia, per necessitat i per mil coses. Aquesta valoració que es feia ara s'hauria de matisar molt en base a conèixer. En aquests moments, no tenim aquesta voluntat ni aquesta necessitat, a més a més, estem intentant fer altres coses. Vàrem crear el Movi-Baix que respon a aquesta necessitat d'obertura, de donar resposta a temes més globals i a generar un moviment de persones entorn a una idea. Si s'analitzen les formes te n'adones que no és correcte aquesta valoració perquè la gent de l'esplai està implicada en multitud de temes. Segurament del que més "passa" la gent de l'esplai és de militància més política. Però tampoc no és veritat això en un sentit ampla. No és casual que l'Associació de Veïns de Sanfeliu estigui en els locals del Casal de Joves i no és perquè sí, sinó perquè és un local reconegut per tothom, és a dir, allò és un local de consens.

Darrera una entitat com la nostra hi ha moltes coses de treball diari en la realitat, d'estar oberts, de ser sensibles de les coses que estan passant a l'entorn i crec que hi ha pocs moviments que tinguin aquesta capacitat. Ens crea moltes esquizofrènies però ens dóna molt de sentit. Per tant, és cert que es pot fer aquesta valoració des de fora: crec que molt mediatitzada per la manca de coneixement real del que està passant a dintre; crec que tenim part de culpa d'aquesta valoració; hem fet aquesta autocrítica i crec que estem donant passes per canviar-la. No estem, en absolut, instal·lats en res ni tenim una relació sedentària. Tenim un mecanisme, molt defensiu, d'aparèixer davant de la gent que no ens permet canviar aquesta imatge que tenen els demés. Tenim aquest mecanisme perquè les necessitats ens ho han creat. Sense ànim de fer de Sanfeliu una illa, està crec que aquesta presència dels esplais a les activitats dels barris està passant a molts llocs. Crec que ha estat una constant sempre però en els darrers temps es torna a veure un procés d'això. Ens dóna sentit i referents pels nostres nens i pels nostres joves.

Els nostres joves conviuen amb la gent de l'associació de veïns, i veiem que les reunions són una escola d'aprenentatge. En aquests moments en la junta directiva de l'associació de veïns hi ha dos joves. Això era impensable en aquells moments per una associació de veïns i és impensable per a qualsevol altre associació de veïns de l'Hospitalet. Aquí s'han donat un cúmul de coincidències i casualitats. Estem generant aquest procés, no sé si amb èxit o no, això els temps ens ho dirà però hi ha aspectes significatius en aquest canvi.

Partits polítics i moviments socials

Crec en el sistema de partits, no en el tradicional per suposat. Iniciativa podria tenir la virtut, la gràcia i aquesta frescura d'intentar fer les coses d'altra manera. Pel que fa al moviment polític tinc la sensació, i no vull dir allò de la política no va amb mi perquè fas política tot el dia, que l'estratègia dels partits polítics no està en el "meollo". Les necessitats, les vivències, de la gent, del moviment social ni es transmeten al moviment polític ni l'actuació d'aquest, en general, té a veure moltes vegades amb aquestes necessitats o amb aquests objectius. Veig rèmores històriques que, segurament, no ajuden però també veig que no s'acaba d'encertar amb el missatge.

A l'esplai, conec molts joves i monitors que són joves que tenen una vivència per la qual no s'apuntarien mai a un partit polític i en canvi treballen cada dia sis o vuit hores voluntàriament. No militarien mai en un partit polític perquè no els diu res. Res des d'un punt de vista global de la societat, és un drama però passa. Aquesta actitud de la gent jo la visc molt malament perquè els 4 gats que estem no militant sinó simpatitzant amb partits o sindicats som coses rares. El que fem al barri s'ho creuen però el que fem aquí o el que podem fer no s'ho creuen perquè no ho associen amb les seves necessitats. Quan tu fas o dones el missatge de que transformen la realitat perquè canvien les lleis, quan fas aquest discurs la gent no s'ho creu i molta gent pensa que els partits, en definitiva, el que fan és autoreproduir-se, per mantenir-se.

Estem en un moment de devaluació d'aquest aspecte perquè hi ha escàndols i embolics i tothom, segurament, en parla grollerament. Però és que quan parles d'una manera sana tampoc es creuen que els partits fan les coses perquè, ideològicament, les tenen clares. Molta gent pensa que el que fan els partits són coses absolutament conjunturals i necessàries que ajuden a autogenerar-se i a no entrar en crisis. Es complicat.

Falta un missatge polític més clar de l'esquerra.

Penso que fa falta un missatge més clar per part dels partits, sobretot de l'esquerra en aquesta línia. La aposta estratègica d'Iniciativa, per exemple, és un camí però penso que és predicar en el desert per a molta gent que està disposada a trencar-se la cara durant vuit hores fent el que sigui sense demanar res, que ja és molt tenir gent així, és molt difícil. Aquesta gent surt dels moviments socials perquè els moviments polítics no posen les condicions perquè en surti gaire cosa de positiu. En aquests moments, estan generant gent arribista i amb ganes d'un cert poder. És el que la gent valora i ho veu pel carrer. Això crec que ens demostra que els moviments socials estan generant gent amb ganes de canviar les coses i que els moviments polítics estan en una etapa de sequera. Els partits no donen el missatge que serveixi per donar a entendre a aquesta gent que el que fan ells i el que fan els partits d'esquerra amb vocació de transformació és el mateix.

El futur m'espanta força a efectes de participació política perquè aquests que estan treballant 6 o 8 hores cada dia es qüestionen i, a més a més, ho qüestionen obertament si s'ha de votar o què s'ha de votar. Això és duríssim i no els fa ni por ni vergonya dir-ho: "què haig de votar jo? , per què?, és veritat això?, Haig d'anar a votar? Perque la vida quotidiana no m'està demostrant això..."

Solidaritat i Tercer Món

Nosaltres hem viscut l'experiència amb l'Agrupament Escolta Arrels, a Colblanc. Han iniciat un grup de solidaritat està treballant amb Costa d'Ivori. Aquest any des del consell els hem donat un cop de mà. En una setmana, en el meu centre, nens que han fet d'això un projecte han recollit 25000 ptes, 250 quilos de roba en bon estat i material escolar. Parlo de nens de 9 i 10 anys que són els que del nostre esplai han decidit fer això. Els monitors ho han incorporat a les activitats. Nosaltres ho hem volgut treballar a nivell més global en el context d'aquella campanya de "Ciudadans del Món" com a projecte pedagògic. Els nanos estaven entusiasmats el dia que va sortir el contenidor de la plaça Espanya, ho veien claríssim i no ho han viscut com una experiència en viu.

Jo crec que, globalment, estem donant l'esquena al món. Hi ha una disgregació i cadascú monta la seva caseta i, això, és una errada. Per definició tots volem ser solidaris, el que passa és que després no sabem com fer-ho. Quan trobem i fem projectes la gent té una actitud positiva. És com la gent aquella que va ocupar la casa, amb aquella gent podries ser solidària i només depenia de donar-li la volta a la visió. Hi ha una visió dominant que no ajuda però a la que fa, generes un

petit forat o escletxa i amb això es van obrint les coses i fas un salt més ràpid. Els nostres joves que van participar a la trobada de l'Escola Samba Kubafy de Santa Coloma de Farners van venir entusiasmadíssims, s'ho van passar molt bé.

Catalunya, integració i identitat nacional

Vaig néixer a un poblet de Còrdova i vaig venir a Catalunya amb un any, però els meus pares són analfabets i no han anat a l'escola; van anar primer a l'escola d'adults de Can Serra i després a l'escola del barri. El que han après d'escriure i llegir ho han après aquí perquè han viscut tota la vida al camp. Durant la meua infància vaig viure amb la gent del barri amb la qual tenia més o menys la meua similitud i ni abans ni ara he tingut la sensació ni anti-catalanistes ni anti-nacionalistes, ni anti no sé què.

Els pares dels nens que tenim a l'esplai els hi fa molta il·lusió que els seus fills parlin en català i ho diuen molt bé. Li donen el valor afegit que trobaràs feina i que et servirà en la vida, a més a més, diuen: "nen tu ets d'aquí i, per tant, és molt important que facis això". No posaran mitjans per a que aquest aprenentatge sigui més ràpid però no tenen actitud negativa, no he viscut això. Nosaltres fa cinc anys que enviem les cartes en català i, fins ara, no ha vingut ningú queixant-se que "això està en català". El meu pare, que ha viscut aquí 20 anys i no ha après ni una sola paraula en català, a partir de veure la tele i escoltar els esports entén perfectament el català.

En la vida quotidiana els radicalismes nacionalistes catalans, ara per ara no ens afecten. Saben que potser d'aquí 5 o 6 anys els joves tindran una determinada actitud, canviaran d'idees i inclús seran radicals en alguns temes. Però, en aquests moments, això no ens està afectant de manera directa. Crec, no sé si per sort o desgràcia, que el barri de Sanfeliu té un nivell de catalans de primera generació tant petit que això fa de paraigües. Com ho viu la gent això? No ho sé perquè no he escoltat comentaris dins per a la gent de fora.

Els valors cristians. Relació amb la parròquia.

He viscut una cultura normal en el sentit de valors cristians; totes les coses tenen arrels i, moltes vegades, pretenem buscar la lliçó. Crec que tot és més senzill. Moltes coses de la convivència del barri m'han ajudat a integrar aquests valors i em fan ser crític moltes vegades.

Nosaltres vam tenir un trencament amb l'església del barri ara fa 10 anys més o menys, quan teníem 18 o 19 anys i formaven un grup de joves, abans de l'esplai, perquè hi havia una generació anterior que va marxar. Era un trencament ideològic perquè els antecessors eren gent que sintonitzaven, no només amb els valors cristians -sintonitzar amb els valors cristians sembla que hi sintonitzem tots els que hi som ara- sinó que amb les seves expressions en aquell moment. Vam trencar i vam entendre que era millor fer les coses cadascun des del seu lloc, cadascun tenia una estratègia diferent.

Amb el temps, hem anat madurant però ens ha costat encara que no hem tingut conflictes, hem entès, pot ser el barri ens ajuda molt perquè és petit i està aïllat de centres d'atracció i, per tant, ens permet viure una vida més col·lectiva, que estem educats a entendre i el que no vulgui entendre això s'equivoca i va contra la història i contra la possibilitat de progressar.

No hi han hagut grans discursos ideològics, ni hi ha hagut cismes, simplement, cadascú ha fet el seu camí i en un moment d'aquest ens hem adonat que fèiem una reflexió o fèiem una anàlisi de l'entorn molt semblant, amb matisos perquè cadascú afegeix coses de la seva col·lita, mentres que havien de treballar en un objectiu comú.

En determinats moments, no hi ha hagut diferències, sinó una certa conjuntació d'interessos. Ens va millor anant junts: ens ho creiem i no podem demanar res més. Si ens anés molt malament o haguéssin cismes o problemes o ens generés a nosaltres, com a entitat associativa una baixada de participació ens ho plantejaríem. Nosaltres tenim nois a l'esplai que venen tres dies a l'esplai i dos a catequesi, no hi ha cap problema, no entrem en contradicció. Tampoc som complementaris. Quan anem junts ens va molt bé, davant del barri, aparèixer col·lectivament de la mà.

Vida associativa al barri i treball unitari.

Una de les virtuts que ha tingut aquesta associació de veïns és fer anar de la mà, no hem anat mai fent talls, al contrari, sempre que hem anat a una reunió d'entrada s'ha fet l'estratègia de, primer, fer una associació de totes les associacions. Fer una cosa viva d'una cosa viva perquè fer una cosa a partir de la gent que no fa res és, d'entrada, fer néixer una cosa morta i, posar-la en marxa, costa.

Hem optat per una fórmula que, estratègicament, ens ha funcionat. L'associació de veïns, tot i tenir la seva pròpia entitat jurídica, es un lloc de trobada de les demés entitats, és una mena d'Associació d'Associacions. Ens semblava que aquest model associatiu ens podria anar bé, ho hem posat en marxa i a la junta directiva hi havia tothom: gent del futbol, de la petanca, de l'esplai, de la parròquia, del casal de joves, de les festes, gent afectada per problemàtiques diverses. Per tant, es conviu i la gent no es mira el melic com moltes vegades fan a les seves entitats. Però amb això no es pot mirar el melic perquè hi ha interessos i objectius de supra-entitat.

Ara en soc el vice-president. Com a president tenim una persona de consens, una persona a la qual tothom valora. Es en Vicente Díaz. Es una persona que passa desapercebuda però a qui tothom valora perquè està per sobre de moltes coses, perquè és un barri en el qual aquestes vivències positives de comunitat, de fet, es tornen moltes vegades en contra. Va semblar que aquesta persona podria representar això no la renovació sinó la continuïtat de la gent del barri, gent normal que fan coses i que tenen quatre idees i les posen en pràctica.

En aquesta línia ens ha anat molt bé. Ha estat molt perquè quan ens presentàvem a un lloc ho fèiem en el concepte més ampli de la paraula d'associació de veïns, en el concepte de representació de molta gent d'aquí; la suma d'esforços era clara. L'AAVV, quan va néixer, al dia següent tenia 200 socis. No vam fer una campanya, ni encara l'hem feta com a AAVV. Són gent que estan vinculats a les entitats. Ara tenim l'assignatura pendent de vincular la gent que no està enlloc i això és el que hem de treballar a partir de setembre.

Com a experiència inter-associativa, fantàstica. La gent ha posat el just, han posat el que han pogut. Per tant, estem satisfets. Ha estat una manera d'entendre el barri i ha funcionat. Ara toca l'obertura i donar-li la volta per a que això no es converteixi en aquest procés endogàmic, sinó que tingui relació, vinguin aires nous, surtin problemes nous i, per tant, interlocutors nous i gent nova. Són cicles que s'obren i es tranquen. En aquests moments, estem tancant el cicle cinturó i entitats i obrirem un altre que serà el de persones vinculades al barri miltançant l'associació.

entrevista feta el 2 de juliol del 1992

MERCEDES CHACON

Inicio del trabajo en la cárcel

Vine a Barcelona con 24 años en el 85. Había estado estudiando en Deusto y al acabar pedí traslado a San Sebastián para hacer filosofía porque montaron la facultad laica de Filosofía del País Vasco. Fernando Savater, Caro Baroja, Vicente Molina, Terenci Moix, Félix de Azúa, algunos de los cuales habían estado exiliados en París, vinieron al País Vasco y en lo que era un antiguo seminario comenzó una Facultad de Filosofía que posteriormente se reconoció como tal. Formé parte de uno de los primeros grupos que fuimos allí a estudiar. Aprendimos muchísimas cosas porque además eran grupos muy reducidos. Mezclar el bagaje que llevaba con aquella versión absolutamente diferenciada de lo que era una formación más religiosa me causó un impacto imprescindible para la consideración futura de la vida.

En los últimos años constantemente había huelgas. Había muchos movimientos políticos en Donosti, sobre todo de H.B. Un día hicieron un piquete en una de las aulas y un pobre chico que estaba completamente asustado salió corriendo y unos comañeros nos ofrecimos para llevarlo a San Sebastián; él no quería ir pero entre un compañero y yo lo llevamos a su casa. Vivía en el barrio de Egía, donde vivían los policías y los funcionarios de prisiones, era como un ghetto al que ni siquiera iban los repartidores de leche de los caseríos. Mi madre, por ejemplo, nos mandaba ir a comprar la leche a la aldeana que venía con la furgoneta y los cántaros de leche y te la vendían directa del caserío. Allí no iban porque se lo tenían "prohibido" los piquetes de huelga de los sectores más radicales. Llevamos allí a aquel chico y resultó que era funcionario de prisiones.

Fué cuando empecé a conocer el mundo de esta gente más apartada. Ya lo había conocido cuando empecé a hacer prácticas de maestra en Basauri. Me di cuenta que a los hijos de policías se les trataba como gente aparte. Conocí la prisión de Martutene y empecé a relacionarme con los que trabajaban en prisiones; en concreto me relacioné con gente que posteriormente vino a Catalunya, cuando se hizo el traspaso de competencias de prisiones y en las primeras promociones que hubo de maestros empecé a trabajar en Barcelona.

Venir a Cataluña fue una cosa fortuita... quizá porque aquí parecía que había más posibilidades de hacer cosas... las únicas prisiones independientes del gobierno central son las catalanas. También quizá por el tipo de gente que yo conocía que estaba viniendo aquí a trabajar en prisiones: era gente progresista y con la que yo sabía que podría hacer cosas.

Era como darle sentido a todo lo que había estudiado y a todo lo que había hecho porque aquí te encuentras con un mundo que estaba muy deprimido y que a la vez necesitaba progresar. Lo que más ha cambiado después del franquismo son las prisiones.

Soy de esas personas que me gustan hacer cosas. Vi que aquí había muchísimas cosas que hacer porque, aparte de que la ley española de prisiones es la más progresista de los países europeos, la prisión tiene unas estructuras e incluso un reglamento penitenciario y una forma de hacer que se podían mejorar.

El mismo concepto de "prisión" es decir "privación de libertad", es un concepto increíble y la estructura es muy jerarquizada, muy conservadora, muy constreñida... por eso pensé que había mucho que hacer para ir ganando, dentro de una propia estructura de prisión, un poquito de libertad, de ir viendo como se puede trabajar la libertad desde dentro, como se pueden trabajar los valores, como se puede ir abriendo la prisión. Era hacer un trabajo como "desde dentro hacia afuera", como si estuvieras.. ¿cómo diría yo? en el centro de algo que está completamente comprimido y que puede expandirse.

Porque vivir en la cárcel y trabajar en la cárcel es como vivir permanentemente en la contradicción, con el lado negativo y oculto de la historia, es encontrarte con la miseria, con la "contrahistoria" y la "intrahistoria", con lo que la sociedad esconde y no nos interesa ni siquiera saber que existe...

Fisonomía de las personas que trabajan en una cárcel.

Nunca he pretendido ser la madre de nadie ni cosas por el estilo, el peor planteamiento que podemos tener y el peor problema de la gente que ha venido a prisiones es venir con una perspectiva paternalista. ¿Qué puedes enseñar tu a los internos?, ¿a que sean normales?, ¿a que estén dentro de la curva de la normalidad?, ¿a que no trasgredan "la norma" cuando la están trasgrediendo todos? Hay personas que están trasgrediendo normas que tienen mucho más valor que la norma que trasgreden ellos. A veces ellos trasgreden la norma precisamente por no trasgredir la moralidad y su moralidad.

¡Y esta gente queda fuera de la historia y el político de turno no! y quedan fuera de la historia porque quienes escribimos la historia la escribimos con las vidas de "los Boyers" y no con las suyas...! ¿Qué medios tendremos para llegar a distinguir la historia verdadera de la falsa? Quien escribe, no escribe de estas personas, no escribe de los que realmente hacen la historia, que son ellos. Cada uno de ellos tiene mucho más vivido que cualquier empresario, político o financiero con nombre conocido, porque ¿que han vivido los de aquí dentro?: el lado oculto, lo que a nadie le gusta ni quiere ver, pero que es real... ¿qué han vivido aquéllos?: el lado brillante pero falso.. ¿transformar el país desde el ministerio de economía? ¡transformar el país...!

¡Transformar el país! Transformar una vida es, por ejemplo, la de mi primer alumno de cuando llegué a la cárcel de jóvenes en la Trinitat. Se llamaba Pedro, estaba cojo, llevaba dos años en la prisión, que por cierto salió inocente de una causa por la cual cumplió tres años y medio. Estaba cojo de una pierna porque hasta los ocho años su madre lo tuvo atado de esa pierna con una cadena al lavadero de su casa. Su madre era prostituta y el único medio de vida que tenía era prostituirse para darle de comer a su hijo que lo tenía viviendo como un perro, nunca mejor dicho. Cuando lo encontraron y desataron le dieron un zapato ortopédico pero dió con un grupito de delincuentes. El no tenía nada que ver con el tema y con 16 años recién cumplidos apareció en la prisión. No sabía peinarse y lo que más le encantó fue cuando le enseñé a peinarse delante de un espejo y le dije: "¿ves Pedro?". Cuando cada día venía al aula a la escuela, venía muy peinadito con el pelo chorreando de agua y me decía: "mire que bien me he peinado". Con esto sí que creo que transformamos la historia porque transformamos una vida a través de esas pequeñas cosas, pero transformamos las historias individuales, no las historias colectivas. ¿Qué es la historia colectiva? ¿No son la suma de las historias individuales?. La historia ¿es Maastrich?, pero ¿qué "historia" es esa del tratado de Maastrich?

Unamuno hablaba de la "intrahistoria", hablaba del honor y de las personas.. de las personas concretas que se llaman "fulanito", "menganito", no de la historia de los señores que firman el tratado de Maastrich, que no tienen ninguna historia. ¿Qué historia tiene la Presley aparte de estar todo el día comprando muebles o ropas?. Está en la "Hola"!, pero no se baña con la "Hola", no le despiden en la "Hola", no sufre con la "Hola", no pasa frío ni pasa calor con la "Hola", no es persona con la "Hola".

¿Es romántico eso? ¡Pues yo qué sé...! Ya creo que si no somos un poco románticos no aguantamos estos trabajos. No aguantas un trabajo como el que me toca aguantar a veces: ver como unos funcionarios, haciendo su trabajo y a veces muy bien hecho, tienen que tirarse encima de una persona y ponerle unas esposas y esposarla en la cama y tenerlas un día o dos días esposadas en la cama para que no se hagan daño o se maten. Y si uno no cree que detrás de eso hay

también una cosa buena y hay "algo" que estás enseñando a esa persona, "algo".. no aguantas aquí. Algo romántico tiene que haber en lo que hacemos porque si no, ¡qué triste!

La vida en la prisión, los presos sus condenas...

En esta prisión hay 1200 internos, algunos en primer grado, muy poquitos. Primer grado quiere decir que están encerrados todo el día en una celda de seis metros cuadrados o de ocho, con la ventana en alto y salen una o dos horas al patio. Pueden estar así un año o dos años. No se les manda allí por el tipo de delito cometido sino por su conducta penitenciaria, por como se portan dentro de la prisión : si un señor se dedica dentro de la prisión a extorsionar al de al lado, a pegarle, a maltratarle, a traficar con drogas, a agredir a los funcionarios, etc. a este señor se le pondrá el primer grado. A mi me toca firmar, junto con los miembros del equipo que dirijo, los primer grados, y es duro porque sabes a lo que le estás condenando, pero también me toca firmar los tercer grados. Los tercer grados son los señores que salen o bien diariamente a trabajar o a realizar estudios o los que salen los fines de semana para pasarlo con sus familias. Me toca diferenciar ese trato distinto que se le da a ese señor que está encerrado en la celda 23 horas de las 24 del día y ese señor que sale los fines de semana; me toca tomar la decisión de firmar lo uno y lo otro.

Las edades de los internos van desde los 22 años del más joven hasta los 68 que tiene un señor, el cual me parece que tenía seis años de condena por traficar con droga, o sea, delito contra la salud pública. El pequeño pertenecía a una banda de Sabadell que se llamaban los Tortugas Ninja aunque iban vestidos de negro. Se dedicaban a ir a un descampado donde iban las parejas con sus coches a estar juntos y asaltaban el coche, violaban a la chica y, en alguno de los casos, castraron a los chicos. Este chico entró con 17 en prisión y ahora tiene 22. Tiene seis delitos de violación, varios de castración, varios por abusos deshonestos; me parece que tenía ciento y pico años de condena, se los refundieron por el artículo 70 del reglamento y ahora tiene 30 que es la máxima.

Hay el caso de un chico gitano que iba con su abuela y robaron, exactamente dice el testimonio de sentencia : dos gallinas, dos conejos y dos mantas. Se encontraron con que recuperaron todo lo robado excepto las dos gallinas que estaban consumidas, y además el testimonio de sentencia dice "medianamente consumidas". Este chico tiene un año de condena por robo. ¿Como se puede tratar ese delito? ¿Ha de estar ese chico en prisión?. Los jueces entienden que sí y al igual que entiende que ese chico ha de entrar en prisión entienden que un traficante de drogas puede salir de permiso a la calle y puede delinquir de nuevo; pero ese delito de permiso no se demuestra, sale en libertad provisional, y por tanto puede salir otra vez de permiso. El juez, la audiencia, entiende tanto una cosa como otra.

También hay los presos "de guante blanco", es decir, de los delitos de malversación de fondos o *cabals públics*. Y curiosamente éstos están muy poco tiempo en prisión porque el reglamento dice que la prisión está "para recuperar o rehabilitar a los internos", es decir, se supone que a la prisión entran aquellas personas que tienen déficits de todo tipo normalmente cognitivos, psicológicos y sobre todo de socialización en el exterior y que cuando entran en prisión se aprovecha la pena privativa de libertad para que aprendan a vivir en sociedad, para que aprendan los instrumentos necesarios para adaptarse a la sociedad . Aquí aprenden una serie de conductas que luego en la calle generalizan y por tanto se adaptan con más normalidad al exterior. Como para estos señores de guante blanco, que pueden robar millones y millones a Hacienda mediante ordenadores o falsificando letras, la prisión no puede hacer nada por ellos porque son personas "normalizadas", no podemos hacer nada para "normalizar" su vida, hay mecanismos que permiten que estos señores disfruten en seguida de permisos de

fin de semana, disfruten de permisos ordinarios y disfruten del tercer grado y por tanto están casi todo el día fuera.

La función de la cárcel.

Efectivamente la cárcel tiene las funciones de rehabilitación y castigo, privación de la libertad. Pero según la Constitución y la ley no debe tener ya el sentido de castigo, sino la de rehabilitación.

Lo que ocurre es que, dentro de la cárcel, el preso no asume las conductas reforzadas que permiten la modificación de sus acciones y después, una vez fuera de la cárcel, reiterarán las mismas conductas anteriores, por lo tanto, la prisión no cumple la función de rehabilitación. Esta es la condición que no permite que los internos aquí se rehabiliten en todo el sentido de la palabra, si es que esa palabra tiene algún sentido, aquí o en ninguna prisión. No es suficiente con que la ley lo diga ! Es necesario que las estructuras sociales permitan la integración.

Pero, por otro lado, sí que se cumple en algunos casos, y podrían ser muchos más si la estructura y el concepto de prisión que dice la ley se cumpliera y hubiera más medios. Es lo mismo que el tema del comunismo ¿por qué ha fracasado?. Ha fracasado en su práctica no en su principio ni porque en su pureza debiera fracasar.

Por ejemplo ¿por qué no podemos cumplirlo con el 80% de los presos que han delinquido por toxicómanos? Con estos presos ¿por qué no cumple la cárcel su misión?. Porque no tenemos medios para conseguir que estas personas dejen de consumir, o aunque no dejen de consumir, que simplemente controlen el consumo de tal manera que no les sea perjudicial. Si nosotros tuviéramos medios para con este 80%... si tuviéramos medios para trabajar con ellos, para enseñarles a controlar su consumo o a disfrutar de su consumo controlado y a aprender a disfrutar de otras cosas que no necesitan de tanto consumo -y hablo de la palabra consumo en toda su extensión- la prisión sí que estaría cumpliendo con su función de enseñar a "utilizar la libertad desde la privación de la libertad". Y, evidentemente, desde la privación de libertad porque se supone que estas personas atentan contra la libertad de los otros y, por tanto, mientras no sepan utilizar su libertad es lógico que estén privados de ella.

Defiendo el papel de lo que debería ser la cárcel. Si yo estoy aquí es porque creo que debe llegar a ser eso, de verdad. ¡ Lo que podríamos llegar a hacer por las 1.200 personas encerradas, todos con una historia increíble!... sólo hace falta que alguien se lo crea.

Funcionarios. Cambio de valores en los presos. Psicología del marginado...

El hecho de que las prisiones sean gestionadas por la Administración supone que el funcionario está absolutamente profesionalizado, lo cual implica que en ocasiones no realice este tipo de trabajo, casi artesanal, con la dosis de humanidad y vocación necesarias. Hay muy poca gente que tenga vocación, si tuviese gente realmente motivada y con vocación, incluso me atrevo a decir que si esto fuera medio-privado o como el régimen de cooperativa... quizá funcionaría de una forma muy distinta. Realmente se podría cumplir esa función. Es decir, sí que se podría ayudar a personas, ayudarlas a que se orienten en su vida, a que se sitúen, y no a que sean felices, sino a que vivan en unas condiciones mejores. Eso sí que se podría hacer.

Las cárceles son un poco el reflejo de la sociedad, del medio en el que están : por eso en nuestra sociedad cumplen la función exclusivamente represiva y tienen una forma de funcionar absolutamente entrópica, es decir, sobre sí misma y no hacia el exterior. La idea es que la prisiones se movieran hacia el exterior, hacia

lo que es el entorno penitenciario. Sería necesario que hubiera muchos recursos exteriores, que la sociedad absorbiera a la gente que está en el límite de la normalidad y la "normalizara", es decir, la asumiera, la aceptara. Eso no es así y cada vez es peor.

Hubo un primer momento en España, después del franquismo, en que eso era posible porque el concepto anterior de prisión, el de Michel Foucault de la prisión como represión de ideologías, parecía que se había acabado. Posteriormente a 5 ó 10 años vista, como estamos ahora, ya no cumplen esas funciones. Inmediatamente después del franquismo el tipo de preso cambió y hubiera sido posible un nuevo modelo de cárcel. Pero de nuevo el tipo de preso han cambiado muchísimo respecto a cuando yo entré en prisiones en el año 84-85, a cuando empezó el sindicato de la Cope, el sindicato de los presos. Aquellos presos no tenían nada que ver con los presos de ahora. Aquellos tenían valores como nosotros y había un lenguaje común entre nosotros y ellos. Han cambiado los presos porque ha cambiado la sociedad. Ahora nosotros no tenemos valores y los presos tampoco. No eran presos políticos, pero eran presos que habían sufrido una represión política, que tenían ideales, que querían un puesto de trabajo.

Ahora los presos no quieren un trabajo. Lo que ahora piden es droga y además es un contexto absolutamente degradado. Ahora tenemos problemas porque, a base de darnos de tortas con todo el mundo, conseguimos que algunos presos tengan trabajo. Y son ellos los que no quieren ir a trabajar, no quieren tener una familia, no quieren tener amigos. Eso no les importa, son valores pasados. Para ellos la vida no tiene valor. Se matan entre ellos o pegan una puñalada a alguien por una papelina. Es otro tipo de valores, es el valor del hedonismo por el hedonismo sin ningún sentido porque en nuestra vida normal algo te es placentero cuando hay algo anterior doloroso o diferente que te hace ver el contraste, porque el placer, como todo, es siempre relativo. Pero cuando esto no existe, ya no existe tal placer, es el placer por el placer sin ningún sentido y sin ningún tipo de relativización.

El mundo de la prisión es un mundo marginal, con un 70% de personas que tienen anticuerpos. Hoy hemos sacado a tres hacia el Clínico. Les quedaban dos o tres horas de vida... Me ha tocado sacar a gente a punto de morir en mis guardias.. por el SIDA.. ¿sabes lo que significa asistir a una persona en la cárcel que te está diciendo sus últimas palabras, que sabes que viéndote a ti se está despidiendo de su familia ? y que sabes que en este momento eres lo único que tienen, su último asidero.. difícil, difícil... !

Muchas veces te ves como administradora del castigo, como alguien que está administrando el castigo, objetivamente la sociedad te atribuye esta función, y los mismos presos.. yo me he negado siempre a pensar esto de mi misma, sino, no podría continuar donde estoy. Yo pienso que estoy administrando y organizando algo para que haya el menor castigo posible. Pero esto es algo subjetivo, es quizá mi mecanismo interior necesario para poder continuar donde estoy.. y en ocasiones me equivocaré.. a veces se cometen muchas injusticias.

Mi labor es de técnico penitenciario en el sentido de intentar organizar lo mejor esta casa con 1200 presos y 400 funcionarios con todos los sistemas que implica desde que un interno se levanta hasta que se acuesta, organizar los horarios bien para que cuando los internos se levanten a su hora puedan acceder a sus actividades. Se han de organizar una serie de sistemas que además tienen que cumplir con el objetivo de la seguridad, es decir, que no se escapen, que no se descontrolen, que no trafiquen con droga. Es el buscar todos los sistemas para intentar *controlar* e intentar ser justo en la administración de ese control desde que se levantan hasta que se acuestan. Es evidente que muchas veces no cumpliremos con el objetivo de ser justos y ser lo menos aleatorios posible. De hecho tengo muchas entrevistas con los internos en las que se me quejan

precisamente de que se les trata como se les ha tratado y marginado fuera, digamos como un numerito sin llegar al fondo de su problema, sin llegar al fondo de su déficit, de sus necesidades...

Ni siquiera dentro del ámbito carcelario éste es un trabajo de los más gratificantes. Para mí era mucho más gratificante cuando hacía de maestra y enseñabas a leer y escribir a gente que antes no sabía, o sacarles en salidas programadas y los llevábamos a sitios... Estuve primero en jóvenes en la Trinitat y después en mujeres en Wad-Ras. He disfrutado muchísimo enseñando a las madres a bañar a sus niños, a enseñarles lo majos que estaban limpios, o colocando niños en familias para que no sufrieran el ambiente de prisión, he enseñado a leer a los chavales jóvenes... Una de las cosas con las que más he disfrutado fué cuando hicimos la primera "salida programada" con ocho jóvenes a Madrid, me los llevé Madrid!. Una salida programada es sacar a los internos, a las personas que están presas, sacarlas a la calle y ponerlas en el medio en el que ellos han delinquido y han estado y que aprendan a hacer cosas distintas a las que no estaban acostumbrados a hacer, por ejemplo ver un museo.

Esto lo inventamos un grupo de gente que estábamos el año 85 trabajando por las prisiones en Cataluña. Posteriormente se hizo en otros sitios. El plan este sigue, pero de distinta manera : antes se hacía con mucha más calidad, con poquitas personas, ahora se ha generalizado y quizás no sea de tanta calidad. Antes preparábamos mucho las salidas programadas, preparábamos mucho a los internos, los concienciábamos mucho y realmente era una labor de artesanía... Concienciar a un interno quiere decir, entre otras cosas, que no se escape, que tenga ilusión por salir, que esté motivado por conocer algo diferente del entorno que el conocía. Recuerdo cuando salíamos a la Barceloneta y al parque de la Ciudadela, en los mismos sitios donde normalmente ellos habían ido a drogarse, salir a montarse en barca y reirnos un montón montados en la barca y remando... o enseñarles a mirar los árboles del parque, en los que nunca se habían fijado... Es enseñarles una perspectiva de la vida distinta a la que ellos hasta entonces habían aprendido.

A nivel personal, aquello tenía muchas más compensaciones que lo que ahora hago, la organización del personal y del conjunto del sistema. Quizás esté haciendo esa misma labor pero con los monitores, con los educadores, con los maestros y eso es mucho más difícil porque ya son los profesionales.

No sé si es más fácil cambiar el sistema desde mi trabajo actual o desde el que realizaba como maestra... no sé.. porque desde mi lugar como maestra veías el producto hecho hasta el final, veías que lo que tu pensabas era posible, que las ideas que tenías de lo que era el enseñar, el "mostrar las cosas" como decían los griegos, era distinto cuando lo hacías sin intermediarios a cuando intentas que eso mismo llegue a través de intermediarios que por otro lado son necesarios. El intermediario interpreta, y cuando el mensaje llega al interno ya es distinto... El mensaje también llega a través de la afectividad del maestro.

Esa es la función de todo director. El director nunca tiene contacto con el producto final en cualquier institución y sin embargo el director puede crear las condiciones para que el producto final salga globalmente en mejores condiciones que antes. Esto es lo que estoy intentando lo cual no quiere decir que salga en las condiciones que a mí me gustaría o que llegues a hacerlo en condiciones óptimas, sino simplemente que mejore para todos. El problema está en evaluar la mejoría global.

Esto es la administración y aquí se accede por oposiciones. Hay pocos funcionarios vocacionales que hagan su labor hasta el final y que hagan posible esa transmisión afectiva que es la que muestra, la que abre las puertas hacia el aprendizaje y hacia ver las cosas de distinta manera, hacia la apertura de perspectivas distintas... eso difícilmente lo hace un funcionario. Un funcionario

puede ser muy escrupuloso, hacer bien su trabajo... Y te aseguro que no depende de la edad del funcionario, que sea joven o de los antiguos... Me he encontrado con muy pocos maestros, por ejemplo Mari, que sí que tienen esa vocación de superarse cada día, de ir buscando nuevas formas de comunicación con los alumnos, etc. Por desgracia hoy no se hace nada "por nada", todo se compra y se vende. Al funcionario le tienes que dar su sueldo, y si quieres que haga algo más tienes que compensarle mucho y reforzar mucho, que es una palabra hoy muy de moda, muy conductista y se lleva mucho en normalización de sistemas. Reforzar significa que tienes que dar formación, que tienes que dar horas libres, que tienes que subir un plus en el sueldo para que hagan su trabajo.. eso es así..

Seguro que podría funcionar mejor a nivel privado que público, y me sabe mal decirlo. Los amigos que trabajamos en prisiones en este plan, que tenemos la misma idea de mejorar las cosas, de llegar al fondo, de cambiar el sistema, de que la prisión responda a la lógica que decía anteriormente y se le pueda dar cumplimiento, de que sea realmente un lugar que sirva para aprender durante el tiempo en que una persona está privada de libertad, porque la ley así lo dice : para proteger la libertad de los otros y que luego sea capaz de convivir en libertad, para que eso se cumpliera... siempre decimos que tendríamos que montar una prisión privada. Las prisiones públicas tienen sus sindicatos, tienen sus funcionarios...

Los sindicatos de funcionarios de prisiones.

Yo diría que las continuas reivindicaciones de los sindicatos son una cruz, un calvario. La imposibilidad de expedientar un funcionario porque los otros le apoyan, a pesar de ser un indeseable, se da continuamente, hasta unos límites increíbles y la tienen tomada conmigo, porque quizás represento todo lo que se supone que no se debe dar en prisiones... Lo estoy pasando muy mal con los sindicatos. Pero, bueno, como decía el Quijote: "hablan mal, luego cabalgo".. pues eso.. Lo digo con rabia porque también yo he sido sindicalista.

Por eso no me canso de decir que en prisiones los sindicatos no están ejerciendo en absoluto una función de lo que llamaríamos de "izquierdas". Al contrario, y con absoluta radicalidad, están ejerciendo una función absolutamente conservadora. Hay algún sindicato que ha pedido tener pistolas!. Esto es muy duro, es muy fuerte... pues así.

Los sindicatos fundamentalmente piden : más seguridad, más represión hacia los internos, menos libertades hacia los internos, menos concesiones para los internos. Esto significa mejores condiciones de trabajo... sí!, porque cuando te metes en la vida de estas personas e intentas hacer un trabajo de mediador, es tremendo, es agotador. Si los tienes a todos encerraditos, bajo llave, todos separaditos para que cuanto menos se muevan, mejor, y si se mueven mucho los cierras más todavía, son mejores condiciones para los funcionarios, sólo tienen que pasearse con las puertas cerradas de las celdas. Si todas la puertas están abiertas y todo el mundo está hablando unos con otros, pasando de una celda a otra, haciendo actividades, moviéndose por ahí, eso significa que el funcionario tiene que hacer un esfuerzo mucho más grande para poder controlar y ordenar ese grupo de personas.

Los sindicatos no siempre buscan lo más razonable sino que buscan las mejores condiciones de trabajo para sus afiliados. Y en una prisión es fácil imaginar cuáles son las mejores condiciones de trabajo. Creo que en muchos casos los sindicatos han perdido su función, ahora mismo las reivindicaciones sindicales no van en función de ver si la plusvalía es la adecuada o no lo es. La diferencia que hay entre el valor del producto final y el que se considera normal para equilibrar las ganancias entre unos y otros en toda la pieza del sistema productivo, los sindicatos no están trabajando en eso, en ver cual es la plusvalía. Los sindicatos están en que los asalariados cobren más pero no les importa saber

de donde sale su aumento de sueldo. Es decir, la función que están cumpliendo es absolutamente funcional no sindical, son funcionarios que a su vez trabajan para que los funcionarios cobren más. No tienen conciencia de decir que es más lógico que la diferencia salga de la plusvalía que del aparcerero andaluz que está cogiendo la aceituna.

Aquí el funcionario no pide más sueldo teniendo en cuenta que va a hacer muchas más cosas pero que esas cosas van a revertir en no sé qué.. y en unas mejores condiciones de trabajo porque hay más funcionarios y los internos están mejor atendidos y los internos cuando están mejor atendidos es cuando hay más funcionarios. Lo que entienden es que los funcionarios valen más porque están en unas condiciones malas de trabajo. No buscan cómo mejorar esas condiciones de trabajo. En las reuniones que hacemos aquí con los sindicatos no nos plantean por ejemplo: "mire usted vamos a buscar métodos, organizaciones de trabajo y sistemas de trabajo que nos ayuden a tener una mejor calidad de vida a los funcionarios y por lo tanto a los internos, que los internos, cumpliendo la ley estén mejor atendidos y nosotros en mejores condiciones de trabajo". Esto no lo piden, te piden que todos los internos estén encerrados a cal y canto y que haya más seguridad para estar todos más cómodos y además tenemos que ganar más. Eso no es razonable, eso no es negociable.

Yo estaba afiliada a UGT de prisiones incluso cuando era subdirectora y hace un año lo dejé. De hecho en prisiones, al principio, se empezó a evolucionar mucho a partir de los sindicatos porque las personas que estaban sindicadas, cuando hablaban de mejoras en las condiciones de trabajo de los funcionarios, hablaban del no maltrato a los internos, de buscar métodos diferentes que enfrentasen cuerpo a cuerpo con los internos para solventar conflictos. Esta gente trabajaban para que aquellas maratónicas jornadas que eran 24 horas seguidas sin descansar el funcionario, se hicieran las 8 horas de la jornada, de lunes a viernes, como cualquier trabajador normal de cualquier otra empresa.

Entonces los sindicatos trabajaban por normalizar las prisiones, lo mismo que se estaba normalizando la sociedad. Entonces tenían su sentido. Hubo como una progresión muy importante y ahora hay como un estancamiento. A partir de ese momento los sindicatos cambian de color, quizás también porque la patronal también cambia de color. Es decir cuando llegan a puestos de poder la gente más importante de los sindicatos -de hecho las personas que conocí de prisiones, algunas de ellas en San Sebastián y que llegaron aquí a la Dirección General de Prisiones de Cataluña era gente de UGT que empezaron a trabajar por las mejoras de las prisiones- cuando alcanzaron puestos de poder con el mandato socialista y entonces la patronal eran los "rojos" fué como si los sindicatos tuvieran que reivindicar a la patronal, y fué como si los sindicatos se volvieran entonces "azules".

Fue un cambio de papeles en el que los sindicatos podrían haber continuado perfectamente haciendo una labor "socialista" o de "izquierdas" pero mejorando muchísimo la calidad de vida y el trabajo en las prisiones, pudiendo haber llegado a profundizar mucho en muchas cuestiones que se quedaron en el aire. Por ejemplo, un tema muy interesante, es que los funcionarios llegaran a ser tutores de los internos, que se trabajara más a nivel pedagógico por parte de los funcionarios, que el funcionario no solamente hiciera vigilancia sino que hiciera mucho más pedagógico, de acercamiento, de maestro, de tutoría... No han querido saber nada de esto, y eso hubiera sido mejorar la calidad de vida de un señor que sólo se dedica a vigilar. Si el señor que se dedica a vigilar en lugar de ser visto sólo como un ser aversivo por parte del interno se ve como a alguien que le puede ayudar, como un patrón importante a imitar, entonces sí que estás haciendo una labor interesante. Los sindicatos no quisieron continuar en esa línea.

Cuando la "patronal" les propuso hacer este tipo de trabajo los sindicatos de los funcionarios dijeron que no, en primer lugar, porque eso no estaba contemplado en la ley y, en segundo lugar, porque para hacer eso tenían que ganar más dinero y, en tercer lugar, eso no daba seguridad. Se trata de dos visiones opuestas del mundo y de las relaciones con los demás.. ¿Cuándo da más seguridad una relación con los demás, cuando es tensa y violenta, represiva, o cuando que es una relación cordial y de entendimiento? Si tu conoces bien a un interno sabes perfectamente prever cuáles van a ser sus conductas y por lo tanto eres más capaz de controlarlas. Si no lo conoces y lo ves como alguien aversivo y siempre estás con el temor. Evidentemente, eso genera un estrés tremendo en el trabajo. No entiendo a los sindicatos!.

La "patronal", su posible estancamiento, su papel...

Yo creo que la evolución de las prisiones, desde hace siete años que entré hasta ahora ha sido tremenda. El estancamiento es de hace tres años a esta parte. Los cuatro primeros años que trabajé en prisiones hubo una evolución tremenda. Hablo de Cataluña. En el resto de España la evolución ha sido mucho menos interesante que aquí.

¿Qué peso pudo tener el "patrón" en este cambio?.. pues el que puede resultar de un grupo de gente muy concienciada y diría que "culturalmente" de izquierdas y que no estaban en ningún partido. Eran anterior al grupo de Ignasi y él lo potencia. Hay un grupo que estábamos trabajando en prisiones que ahora estamos con la línea de la actual Dirección General. Gran parte de la gente que hizo el cambio está ahora mismo trabajando con Ignasi, pero diría que es algo que está más allá del propio Ignasi.

Este grupo consigue cambiar aquí, independientemente de su color político, una situación históricamente marginal como la de las cárceles. Esto no ocurre en el conjunto de España, en parte porque pienso que es distinto manejar 8 prisiones, muy próximas entre sí, que manejar 70 prisiones. En muchas ocasiones Ignasi ha venido aquí a hacer una visita, venía de Lérida y inmediatamente después de estar aquí se iba a Figueras. En un día se pueden recorrer todas las prisiones catalanas y, sin embargo, no podrías hacer lo mismo con las del resto de España. El resto de España está mucho más burocratizado que aquí.

De todas maneras a la administración no le interesa el mundo marginal del preso. No le interesa : no es rentable, no da votos, es carísima. Un interno de prisión le cuesta a la administración cuatro millones y medio al año aproximadamente. Con cuatro millones al año cualquier persona de la calle vive mejor. La comida diaria del preso aquí sale por unas 890 pesetas, luego hay que poner ropa, sueldos de funcionarios, seguridad, luz, agua... Cuando yo estudiaba interna en un colegio ya me hubiera gustado tener una habitación individual como la que ellos tienen. En la Modelo seguramente sale más barato. La media está en unos dos millones y medio.

La Administración, los administradores, el gobierno, es elegido por el pueblo y al pueblo, a la sociedad ¿qué le interesa un señor que daña a la sociedad?. No se puede pedir a la sociedad cualquier recurso, cualquier centro de recursos para presos... eso es de cajón.

Lo que le interesa a la administración de las prisiones es que no les des la lata, que no se oiga que hay presos que se escapan, que no se oiga que hay presos que reinciden, que no se oiga que hay problemas con los permisos, que no haya motines... Lo que le interesa a la Administración es que no se oiga nada, que no se hable de las prisiones. ¿Por qué? En eso tiene mucha culpa la prensa el sensacionalismo y lo que tiene eco social, porque la prensa gana en función del eco social que tienen las noticias que dan. A la sociedad le va que le hablen del morbo de los presos que están en el tejado, y de los presos que se han amotinado y

el preso que estaba en permiso delinquirió y mató a fulanita. En Barcelona, por ejemplo, se hace mucho más eco del preso que muere en la cárcel por sobredosis que de las 30 personas que mueren diarias en la calle por el mismo motivo. Antes sí que salía en alguna reseña del periódico que había muerto fulanita de tal por sobredosis, ahora ya no porque hay diariamente un montón de muertos por sobredosis y si alguien se muere en prisión es terrible, es tremendo. Se habla de los presos que se escapan, de los que mueren por sobredosis pero no se hablan de los que se recuperan, no se hablan de los que salen de permiso y consiguen reinsertarse socialmente.

Pienso que hay un problema tremendo con el concepto de inserción social y con el concepto de normalidad social. Pienso que tendría que haber una reflexión profunda sobre lo que es la "normalidad" social. En algunos países se está prociendo a pesar de que hay un movimiento reaccionario de la sociedad en este sentido. Cuando se habla de normalidad social se tienen que hablar de pluralidad social y de la cabida que tiene todo el mundo para vivir en esta vida. ¿Los señores que tienen derecho a la vida quiénes son? ¿Los que tienen su trabajo, su sueldo, su casa, su señora, sus hijos y su perro? Hay señores que viven de otras maneras muy distintas, que son muy respetables, que deberían ser muy "normales" socialmente y que tienen cabida social. Es absolutamente necesario que aprendamos a empezar a darle cabida a lo que, en principio, son las minorías y que no son ya tan minorías. Hablamos de "minorías" pero al paso que vamos igual la minoría somos nosotros los normalizados. En Cataluña hay 6.000 presos, y les podemos considerar una "minoría" de marginados, pero es que seis mil personas son ya muchas entre seis millones para poder seguir hablando de "minorías"... ¿y si sumamos los del Sida, y los africanos y negros, y los que duermen en la calle, y los que se quedaron sin trabajo, y los que se pinchan, y los alcohólicos, y los analfabetos etc. etc.? ¡Vaya manía con el tema de la normalidad! Puede que tengamos que empezar a planteamos este tema muy seriamente.

Los extranjeros y la ley de extranjería...

Problema tremendo.. A un señor que está en prisión no le daran ya ni permiso de residencia ni nada por el estilo. Aquí entre todos los reclusos puede haber de unos 150 a unos 200 : nigerianos, marroquíes, egipcios, argelinos.. Son bastantes pero no demasiados porque no es una prisión preventiva. Aquí están los que ya han delinquirido y tienen condena. Por cierto son los que tienen mejor adaptación penitenciaria, se encuentran tan bien aquí dentro, después de las condiciones de vida que han vivido fuera.. : comen diariamente y muy bien, tienen su ropa, se duchan cada día, van a la escuela, aprenden castellano, van al taller, tienen su dinero, pueden fumar, cosa que en su país para encontrar un cigarrillo les puede costar yo qué sé... Tienen muy buena capacidad de adaptación. Lo único que nosotros les podemos ofrecer es la posibilidad de que puedan salir en libertad condicionada siempre y cuando la aprovechen para irse a su país. La comisión de asistencia social les compra el billete.

Generalmente los presos extranjeros que tenemos en Quatre Camins son aquellos a quienes desde allí les pagan el billete para Europa si portan droga y son los que generalmente se cogen en las aduanas. En otras prisiones son casi siempre presos por delitos contra la salud pública o por estafa. No hay presos por ley de extranjería. A muchos les cogen porque no tienen otras posibilidades que vender droga, además no conocen las normas sociales, no tienen la percepción de que sea tan malo el vender droga. Necesitan un medio de vida y el más fácil es ese. Por no tener los papeles de residencia no están en la cárcel y si lo están es por poco tiempo, pueden estar detenidos pero no son penales. Normalmente no están en prisión por condena, son presos preventivos.

El tema de la homosexualidad, el SIDA, la drogadicción...

En esta cárcel sólo hay hombres. Tenemos solamente un travestí, uno declarado homoesual. El tema de la homosexualidad se vive de manera muy íntima, muy poco declarada. No es conocido. El señor que hace prácticas homosexuales no es un señor conocido, no ocurre como las mujeres que practican la homosexualidad en cualquier situación y a la vista de todo el mundo. El hombre que practica la homosexualidad en la prisión lo hace de manera muy discreta, es decir, prácticas homosexuales no se ven, hablo con internos en los módulos y no veo a nadie que dé estos síntomas.

El SIDA no se traspasa en prisión. Normalmente la gente entra ya con anticuerpos. Precisamente en prisión las prácticas son mucho más higiénicas excepto en el caso que un señor con SIDA intercambie la jeringuilla con otro señor sin SIDA y por lo tanto lo contagie, pero eso también puede ocurrir en la calle. Aquí se les da una botella de litro y medio de lejía semanalmente y se les dice que si van a hacer alguna barbaridad, como es el intercambiar jeringuillas que la limpien previamente con lejía. Evidentemente no les vamos a dar jeringuillas porque entendemos que en la carcel no han de entrar drogas.. De hecho la droga entra, y entra de manera ilegal porque está prohibida la droga dentro de las prisiones. Entra y además no podemos evitar que entre porque ahí está el precepto constitucional del derecho a la intimidad, nosotros no podemos estar metiéndole la mano para sacarle la bolsa de droga. La entran metida en el cuerpo, en el ano, y más de una vez hemos tenido que llevar a alguno al hospital a que se la saquen porque se les ha explotado la bolsa dentro del cuerpo y podría sufrir una sobredosis.

Los valores, la fe, el ser cristiana...

Todo esto es el mundo de la pobreza absolutamente personal y de los cuadros personales más tristes... los más degenerados, los más conflictivos y los más inmanejables. No hay palabras... Es una sordidez en muchos casos tan profunda, tan ilimitada, tan desgarrada... No hay palabras, no tienes palabras para describirla, es desolador. Y el contacto directo con esto sólo se puede aguantar o con la frialdad y lejanía propia del funcionario que se hace a todo... o con un extraño "no sé qué.." que quizá viene de un principio de fe..

Hay una frase de adviento que dice que "la espera se transforma en esperanza". Yo diría que en la cárcel estamos todos un poco en ese tiempo de que la espera se transforme en esperanza para todas estas personas que están esperando la libertad. Es intentar que la espera se transforme en esperanza.

Yo siempre me he dicho no creyente, nunca he dicho que fuera creyente porque me costaba decir que era creyente. Mi marido es creyente y me convenció en que yo era una persona creyente, porque yo estaba empeñada en no ser creyente. Para mí ser creyente debía ser creer en Dios, en el más allá, en el cielo y el infierno, en la Iglesia, en todas esas cosas. Y yo me decía "yo no creo en nada de eso y por tanto soy atea". El me convenció que la manera que yo tenía en ver la vida y los principios morales y que quizás afectaban toda mi vida eran principios absolutamente cristianos y aunque me empeñara en decir lo contrario mi práctica diaria era de una persona cristiana. Me ha costado mucho llegar al convencimiento de que es posible que sea una persona cristiana. Lo que me cuesta muchísimo es que pueda llegar a ser una persona creyente-católica. Creo en los valores y creo en las personas...

Quizás algo nos pueda ayudar a diferenciar las personas que son de una manera u otra, que creen en unos valores profundos de la persona por encima de todo... que son profundas. Eso es la comunicación. Cuando te comunicas con alguien y ves cómo ese alguien funciona, cómo se sitúa, cómo se relaciona ante el mundo... Son las personas creyentes o no creyentes que son de una manera, es lo que decía la

canción "que son o no son", es el ser o el no ser. Yo diría que en el mundo y en cada uno de nosotros mismos hay un polo positivo y otro polo negativo. Dentro del polo positivo hay cabida para todas estas personas que en el fondo "son". Da lo mismo lo que piensen..

El contacto con esas personas te da tanto, tanto, tanto, por muy marginal y desgarrada que sea la situación, que es te ayudan a encontrarte a ti misma. Esta mañana yo hablaba con unos monitores, muy decepcionados porque la prisión es muy dura, porque el sistema es muy duro, porque las relaciones con los funcionarios son muy duras. Les explicaba que eso es verdad y muy duro, pero que es como ante situaciones tan límites, encuentras también tus propios límites, cómo tu aprendes a ver como los demás viven y por lo tanto tu aprendes a vivir... Les decía que el trabajar en prisiones a mi me había enseñado muchísimo. Empecé a trabajar en prisiones con un grupo de doce presos que eran de primeros grados, es decir, personas que salían una hora al día. A estos empecé yo a darles clase, encerrados. Recuerdo que los presos se cortaban porque no podían ni chillar ni gritar porque se les sancionaba; lo que hacían como protesta era cortarse la venas. Fue la primera vez que vi sangre y un montón de gente con las venas cortadas. En la Trinidad, daba la clase en una habitación, y la íbamos arreglando como podíamos. Un día se nos fué la luz y estaba yo sola con aquellos chavales. El búnquer del funcionario estaba dos pisos más arriba, y yo dependía exclusivamente de los internos. Allí me podían hacer lo que quisieran y casi todos eran violadores, asesinos, chavales jóvenes que tenían una trayectoria tremenda. Era de noche porque daba clases por la tarde.. lo primero que pensé fue "Ay, Dios mío..." Pues simplemente, empezaron a encender el mechero que tenían y decían "va señorita que nosotros te acompañamos ". Ellos fueron los guías. ¡cuántas veces he pensado esto! : esta gente han sido los guías en mi vida. Es decir que si confías en la gente, estas personas te enseñan mucho, si te das a las personas que son tan pobres y tan necesitados, ellos saben quien les da y quien se acerca a ellos con ese ánimo de acercamiento profundo.

La persona pobre del tercer mundo que no tiene nada y comparte, es muy rica porque sabe compartir. Los que son verdaderamente pobres son los que no saben compartir, porque son los más infelices. La prisión es el reflejo de la sociedad, y la calidad de una sociedad se puede medir según la calidad de vida de los marginados.

entrevista hecha el día 15 de diciembre de 1992

MONTSERRAT COMPANY I FRANCESC BATALLÉ

El nou egoisme i la necessitat de coherència entre dits i fets

MONTS.: A vegades dubto si de debò, "nosaltres", en general, estem convençuts dels valors que diem que defensem. Diem frases que queden bé, però d'aquí a dur-les a la pràctica de la vida política de cada dia hi ha un salt. I això ho fan els sindicats, Iniciativa ..tots. Frases com "partir de la realitat, dels problemes concrets de la gent i a partir d'aquí desvetllar la consciència..." queden bé, però què volen dir? Per posar un exemple, el mateix conflicte d'ara del rebut de l'aigua. Si el problema del rebut s'agafés purament com un instrument educatiu, per després fer veure coses més globals i despertar cap a una altre estil de vida i uns altres valors, sí... però, per exemple, la política d'Iniciativa, en aquests moments, és d'acollir aquestes coses tal com les planteja la gent i prou. Les persones es belluguen exclusivament per la seva pròpia comoditat o necessitat immediata.. i després un tant per cent molt important de la gent "passa" olímpicament. El que passa és que no s'ha sabut mantenir i continuar aquesta formació a les persones que només s'han sabut bellugar per la seva pròpia necessitat i no es mouen pel col·lectiu o pel projecte global. Després queda molt poca gent.

Es important però difícil tenir coherència entre el que fem i el que diem. Per exemple, a l'acte que es va fer per rebre la torxa olímpica, hi havia qui estava criticant al Ramon Luque per haver portat la torxa, perquè creia que Iniciativa no estava a favor de la celebració dels Jocs. Suposadament ell també ho feia des d'una posició crítica als Jocs, però no s'adonava que ell mateix estava present a l'acte dels Jocs tot manifestant el seu rebuig de paraula. Feia una crítica a un polític i amb la seva presència desmentia la validesa de la seva crítica. No es més que un exemple sense importància...

Potser hi ha un grup de persones que ens preservem el dret a ser la veu de la consciència...

FRANC.: Es bo de tant en tant recordar que s'ha de tocar de peus a terra...

MONTS.: Es el canvi de valors cap a l'individualisme, el consumisme i la imatge. Al final acabes engolit per tota aquesta mena de necessitats que es creen. Nosaltres mateixos comprant-nos una casa quan mai ens havíem comprat res i no ens feia falta...

Els nous valors entre els joves i les alternatives...

FRANC.: No és cert que la "veu" del que creiem no existeixi, el que passa és que no es deixa sentir. No surt públicament. Potser haurien de parlar més els joves.. perquè els joves callen o parlen encara amb timidesa. La gran majoria de joves estan contra tota aquesta cosa preestablerta..

MONTS.: Els nois grans de l'escola, els de 8 è, són crítics i romàntics amb les utopies. L'esperit hippie és com si tornés a sortir entre els nois dels últims anys, però no parlen. El més greu que ens ha passat a la nostra generació és que els nostres fills no parlen! O potser parlen més amb fets que amb paraules... Per exemple, està molt bé l'anada de tants joves en brigades a països menys desenvolupats, tot i que no és la solució. No obstant, anarse'n un mes amb fins educatius per conèixer altre realitat ja vol dir alguna cosa..

El que és segur és que aquest sector de xicots no aconseguen trobar aquí el forat per fer-se sentir, per viure al seu aire, a la seva manera. A nivell personal, són conseqüents amb les seves idees però a nivell social i col·lectiu no troben la canalització del seu pensament. Són anti-militaristes, anti-americans, ecologistes, però no s'ha pogut apuntar a cap associació... Hi ha un rebuig a tot el que són els partits polítics. Tota la gent jove que conec, els nostres fills i els dels nostres amics, que serien més la gent que ha crescut entorn de l'Escola, tindria aquestes característiques.

FRANC.: Aquesta jovenalla és així i el fet que a la majoria els hi preocupi només guanyar diners ràpid i als de la universitat només els hi preocupi tenir un títol, segurament és perquè no poden deslligarse d'aquest context cultural o social. Són antiamericans o antimilitaristes a nivell de sentiments i idees i prou. Després no són capaços de trencar amb el sistema. Per exemple, aquesta conversa l'hem tingut a classe amb els nois i noies de 14 anys i hi estaven ben d'acord... però els miraves a ells i tots anaven vestits a la moda, de "modelets". Casualment el grup amb el que parlava eren de famílies senzilles i anaven vestits ben igual que els de la classe del costat que casualment eren de famílies més riques...

MONTS.: Podria ser això que passa ara a l'estiu a la Rambla... però els que hi van son de dues menes : els que seuen a les taules del mig i els que seuen als bancs dels costats. Crec que es bo que puguin sortir a donar el volt per la Rambla, però fóra d'això, on tenen el seu lloc en la societat ? què poden fer-hi ? La societat que s'han trobat els és tan poc "educadora" que no els permet fer-se el seu racó, els seu lloc. El màxim que poden fer pel seu compte, és pintar un troç de terra i posar-hi els *graffitis* .

Els joves i la política. La participació. Donar responsabilitats..

MONTS.: Neixen coses i noves experiències, però tot està encara tan descoordinat i és poca cosa que haurà de passar un temps llarg per a què aquestes coses embrionàries es connectin i es desenvolupin. Serà necessari començar pel començament... Es cert que molts passen dels grups organitzats i alhora són conscients que existeix un fort monopoli que controla la presa de decisions més importants i veuen que contra això, no poden fer res. Es normal que determinats grups o sectors, per exemple els OKUPAS, resolguin el seu problema i es marginin d'una intervenció més global.

No és que no trobin les seves expressions vàlides als partits polítics, és que no les tenen, és que ja són d'un altre món. Són capaços de fer quilòmetres i manifestacions per defensar els seus valors, per exemple l'ecologia o la conservació de la natura, però no els deixen que això es pugui articular.

FRANC.: .. estan atrapats. Les grans decisions no passen per ells, no es deixa que hi passin. Hi ha un monopoli per prendre les decisions en el que ells no compten.

MONTS.: Han de donar-se responsabilitats a la gent. No pot ser que la gent no en tingui, que no pugui sentir-se allò seu, fer-ho i transformar-ho si li ve de gust.

La nostra generació ha passat pel que ha passat, tot el que vulguis, però hem pogut transformar les coses, una cosa més gran o més petita, més global o més concreta.. i hi hem disfrutat. Per exemple, teníem una escola i una possibilitat de transformació, i ho hem fet. Un cop fet podrà funcionar o no, Potser ens hem equivocat en la manera de fer-ho. Però hem tingut un marge de creativitat en relació a la teva idea. A partir que tot es funcionaritzat ningú és responsable de res.

FRANC.: Aquest és el gran pecat!

MONTS.: No pot ser, no pot ser.. segurament és reinventarà de nou. Aquest es el gran error històric i estratègic i és el gran avantatge del sector privat davant el públic, que pot donar pas a la creativitat, com a mínim en els mandos intermitjos. No és per culpa d'això que s'han ensorrat els països de l'Est ?

No faig l'apologia de la privatització, al contrari. Vull pensar en un sector públic més reduït, més pròxim, més municipalista. Potser s'han d'inventar els sectors més petits i més a l'abast perquè la gent es vegi amb cor de fer seves coses. Per exemple, desanima molt sentir a l'ajuntament els comentaris de tots els sectors intermitjos, dels caps de secció o directors d'àrea dient que això no és feina seva. Aquesta gent fa quatre dies tenia iniciativa. Ara ja no la tenen.. probablement l'emmandrir-se i treure's la feina de sobre crea hàbit.

MONTS.: Els joves s'ho hauràn de fer ells, evidentment, ells hauran de crear les seves organitzacions i implicar-se personalment per fer globals les seves preocupacions o valors, però ho tenen dur. Ho tenen dur..

FRANC.: Ells i nosaltres...

L'alternativa ara correspon als joves...

MONTS.: Però ells estan començant ho han de fer i nosaltres ja ho hem fet. Hem fet el que hem pogut, i el que ja no hem fet, ja ho faran ells, els nostres fills. Ara els hi toca a ells. Jo seguiré fent fins que pugui, però estic cansada, i quan ja no pugui més diré prou.. ¿ no ?

Es com l'escola, arriba un moment en el qual són els altres els que han de fer, tu ja has fet prou, el que havies de fer ja ho has fet i ja queda.. Tan és que ara tu tinguis idees genials, ara són els altres i als que s'ha de donar pas. Tot i que això és molt fàcil de dir i molt difícil de fer.

FRANC.: Quan érem joves tampoc nosaltres teníem gran idees globals... Feies coses partint de coses molt puntuals, molt concretes, i poc a poc anaves caminant. El marc general i el projecte de justícia i d'igualtat, no vull dir només de l'escola, sinó de la societat el vas adquirint poc a poc i ja de gran.. Una idea així, que generalitza i que té una visió estructural de societat, s'ha de fer any rera any... i mai l'acabes de tenir del tot.

MONTS.: Però quan tu, Francesc, de petit, feies el cine del catecisme el diumenge a la tarda, darrera d'això ja hi havien preocupacions més generals.. no es feia perquè sí. I jo ho feia d'una altra manera... Jo crec que que aquesta idea o intuïció de lo global els dos la vam tenir des de molt jovenets perquè altres organitzacions que no éren de joves ens hi van ajudar. I això es el que ara nosaltres no podem fer per ells.

Els joves no es troben representats ni pels partits polítics ni per la gent gran que els hi venen les idees. En aquells moments, ens venien la idea, ens la creïem i ens enganxàvem a aquella moguda. Ara són potser més escèptics, però també més autònoms, amb més capacitat de supervivència, amb decisió, amb molts més coneixements i amb una confiança en ells mateixos que nosaltres no teníem.

Pas cap a l'Escola Pública. Funcionarització i responsabilitats

FRANC.: En principi, l'esforç del pas cap a l'escola pública ha valgut la pena. S'ha fet una feina que ha tingut un resultat. Sino l'escola pública ho hagués tingut la possibilitat de fer un petit canvi. La integració de les escoles del CEPEC a la xarxa de l'escola pública li dóna un alt marge de possibilitat. Si després això s'aprofita o no ja és una altra cosa...

MONTS.: Jo crec que el procés ha de mirar-se des de dues dimensions. D'una banda, ha estat positiu a nivell personal pel que ha implicat de feina, de lluita, d'actitud, de treball i del que això ha volgut dir per a la gent que s'hi ha posat i que hi ha posat el coll. Això sol ja val la pena! Ha servit al conjunt de pares i ens ha servit a nosaltres mateixos.. per coherència personal amb el que sempre havíem pensat de la millora general de l'ensenyament, etc.. Com a mínim, a nivell personal hem viscut uns anys amb il·lusió per construir una utopia. Però començo a tenir els meus dubtes de si haurà valgut la pena com a estratègia política... A vegades penso que ens hem equivocat.

Això es el que els joves d'ara no poden tenir: la possibilitat d'equivocar-se o d'encertar-la, una responsabilitat. En aquest cas concret, veuen que no ens ha sortit com volíem i no volen caure en fer els mateixos esforços.. diuen: total, per a què?.

El Patufet ha estat una escola de convivència i de democràcia. Hi ha hagut pares amb diners i pares sense diners, hi ha hagut comunistes, convergents, anarcos, socialistes, creients i no creients.. gent de tota mena. Això ha estat possible perquè els pares han donat a l'educació un valor que estava per damunt d'altres valors. Aquest fet els unia malgrat les seves diferències socials i ideològiques. I pels fills, la vivència de l'escola, en la mesura en que ha estat important per ells, sempre queda.

FRANC.: I amb el pas dels anys veus que hi ha pares que sempre han mantingut el seu contacte amb l'escola i en aquest sentit en la mida en què donaven valor al que fèiem, ens han ajudat i feien que realment allò tingués valor.

MONTS.: L'escola s'ha salvat per això, però també es cert que hi ha hagut de tot.. El pes de la família és evident i hi ha hagut famílies de tot, i quan els nens es fan grans segueixen el seu fill. No hem pretès pas mai salvar el món.

FRANC.: L'altre dia un pare es queixava del nivell acadèmic del seu fill a l'escola comparat amb el nivell d'un amic del fill. Però a continuació deia que estava molt d'acord amb el mètode i el sistema de l'escola, no amb els nivells de coneixements. Una dissonància..! Jo li deia: "el teu noi demà sabrà espabilar-se, sabrà buscar feina, se'n podrà sortir, tu mateix dius que al càmping és el que organitza als altres, munta els jocs.." i retreia "però es que els seus companys del càmping saben més que ell.."

MONTS.: Amb el pas de l'escola a pública, el nostre grup de mestres no s'ha disgregat probablement com a d'altres.. però l'escola d'avui ja no és la de fa 10 anys. La gent és més gran, té la seva experiència i la seva pràctica. No són els mateixos temps. El col·lectiu-ànima de l'escola, l'equip central de mestres s'ha mantingut i ha arribat gent jove nova que s'ha enganxat molt bé. Ja sabem que hi ha llocs on això no ha passat, però tampoc van treballar tant perquè no els hi passés. Estem en un moment de disgregació perquè la gent està fent cursos de reforma per tot arreu, però la seva escola és l'Escola-Patufet. Encara que hi hagi gent que ha anat per altres camins, l'escola ha fet "escola" perquè hi ha gent que porta molts anys i això dóna continuïtat, potser d'una manera diferent a com s'havia fet fins ara.. la gent no és la mateixa.

Hi ha mestres que segueix tenint les idees i uns valors molt clars. Per exemple a la reunió d'aquest matí, un grup de parvulistes explicaven una experiència amb nens de tres anys sobre com es fa psicomotricitat a l'escola. Aquests mestres tenien i transmetien tots els nostres valors, els valors de la persona, del respecte a la persona, de la solidaritat i la capacitat de relació amb l'altre, etc. On està doncs el problema? en el model de societat en general! Per exemple, s'acaba d'aprovar institucionalment que l'escola, el curs escolar, acaba el 26 de juny. I els sindicats ho han acceptat, ni tan sols han recullit el que molta gent pensa... no s'atreveixen a fer-lo públic perquè no ven. Amb qui estem, doncs, pels interessos privats dels mestres i pel que a ells individualment els interessa o pels de l'educació? A partir d'avui l'escola acaba el dia 26 de juny segons el calendari acadèmic. No hi ha una sola veu que ho denunciï, que digui que no pot ser.. és molt greu! Quin tipus de demagogia és aquesta? Es el mateix que deia del rebut de l'aigua: corporativa en el sentit més ruïn de la paraula, inclús sabent que amb això s'està enfonsant la pròpia educació. Hi ha un sector de gent jove que estaria disposada a implicarse d'una altra manera.. i l'única cosa que se'ls ofereix és això. El model de funcionariat.

Un altre exemple, quan a l'escola vam haver de votar l'últim "pacte" entre els sindicats i la Generalitat sobre el sou dels mestres, hi van haver moltes abstencions. No va ser per pasotisme o per por, al contrari, el més simple era el SI perquè hi havia un augment de sou... doncs molta gent no ho veia clar i van demanar que es fes una altra assemblea per aclarir-se. Com no hi havia temps perquè els sindicats demanaven la votació més de la meitat de l'assemblea es va abstenir.

FRANC.: La defensa de l'escola pública i d'un model de societat ha estat un procés que no saps explicar bé. Personalment per exemple, el sentit de l'Escola Pública no l'he "olorat" fins gran, perquè jo em vaig trobar a l'ensenyament a partir de l'Escola privada, però l'hem anat trobant i hem fet valoracions però no sé pas intuir quin ha estat el procés. Com altres persones defensen altres.

MONTS.: Era per ser coherents amb el que pensàvem...

FRANC.: Però el model que jo tenia era el d'una escola privada que funcionava. I era això el que jo al començament defensava, precisament per tenir aquesta capacitat d'iniciativa, de creativitat i perquè a la privada es podien fer les coses molt més ben fetes que a la pública que en aquell moment hi havia a l'Hospitalet, que era un desastre. La meua vivència ha sigut aquesta... Volem una societat millor. Probablement degut a l'ambient viscut a la família, a l'educació rebuda.. i en aquell moment això es defensava millor a través de l'escola privada...

Valors cristians - valors de l'home... L'educació.

MONTS.: Es cert que hi ha gent que sense ser cristiana, per raons de solidaritat, arriben a actituds coincidents amb els cristians. Segurament és el mateix motiu pel qual alguns ens hem allunyat del cristianisme. Es evident, en el nostre cas, la nostra implicació a la transformació del món té una arrel clarament cristiana. Quan érem jovenets no vam concebre cap manera més de ser cristians que implicant-nos en la transformació del món. Recordo que al voltant d'aquesta mateixa taula discutíem en què ens implicàvem...

Arriba un moment, quan et compromets i t'impliques en la transformació del món o en el petit troçet que t'ha tocat, en el nostre cas l'escola, que veus que els teus valors coincideixen amb els de l'altre gent. Són valors universals.

La filosofia de l'escola Patufet és la tolerància. Però tolerància en segons què.. L'aprenentatge intern de l'escola és la tolerància personal, en el sentit que ens hem de tolerar i respectar i que hi ha uns principis morals, generals, ètics, globals, que estan per sobre de tot. No és l'educació cap a un relativisme moral de què tot és o val igual...

Es cert que avui està de moda el post-modernisme, la relativitat de tot... i també és veritat que l'escola avui és més "post-modernista" que era abans. Fa dos o tres anys encara fèiem dossiers sobre qualsevol conflicte que sorgia i sortíem al carrer o anàvem a les fàbriques quan hi havia vaga. Això ho fèiem de manera generalitzada. Ara no ho és tant. No hi tan "compromís". Les parets estan plenes del tema del descobriment d'Amèrica i del tema del reciclatge de materials però en tot el curs potser han estat els dos únics moments en els que a les parets hi ha hagut coses compromeses, a més dels temes d'ecologia. No hi ha la mateixa intensitat que hi havia. Hi és, però alhora està canviant perquè ara es parla d'això i no s'anirà a veure les fàbriques.

Els mestres segueixen uns valors profunds, segueixen militant, no és increment de post-modernisme. Potser menys que uns anys enrera..., però és. Es busquen altres camins, es descobreix que la psicomotricitat és important pel desenvolupament del nen petit, es parla de l'ecologia, del respecte al medi-ambient, es recuperen converses i llenguatges que fa 20 anys estaven sobre la taula, com ara "empatia", "necessitat de posar-se al lloc de l'altre", com ara la importància de les relacions socio-afectives dels nens a la classe o el valor del grup per damunt dels valors individuals.

Escola d'integració

MONTS.: Patufet és una escola d'integració. Hi ha nens deficients. No hi ha nens d'altres ètnies purament perquè no ho ha sol·licitat, no s'ha donat el cas. Sembla que per aquí els voltants no n'hi ha.. ja deurà arribar amb els anys. El que sí que hi ha és l'experiència del que té dificultats físiques o psíquiques. Es un enriquiment pels mestres i els nens alhora que suposa algunes dificultats. Es un tema molt dur!

FRANC.: Es un dels temes que més s'han discutit perquè no hi ha compensacions i perquè no es veu clar.

MONTS.: Es un tema que sempre fa parlar molt. Malgrat que estem en un bon moment costa molt posar-ho a la pràctica. Ha creat molta agressivitat dintre de l'equip. Encara ara, gent que té uns valors que comparteixes et diuen: "Quin dret té aquell nen a matxacar tots els altres?". En el sentit que un nen amb problemàtica de tipus psicològic, psicopatològica, provoca molts conflictes a la classe, distorsiona sovint i el grup té la càrrega de suportar-lo. Hi ha un sector de mestres que per donar una raó de per què aquest nen no ha d'estar a l'escola no es posa a sí mateix com a excusa sinó que posa la convivència amb els altres nens : "jo encara, però quina culpa en ténen els altres nens...". El nen no marxa, però sobre la taula hi ha un debat seriós, amb raons de pes.

FRANC.: No sé que passaria si un nen amb la SIDA volgués entrar a l'escola. Aquest tema ja ha sortit alguna vegada en comentaris. En primer lloc, segur que se'n hauria de parlar.. i segurament que acabaria entrant.

MONTS.: Hem viscut com a un nen amb la Síndrome de Down no se'l volia a una classe i la SIDA sembla pitjor, si més no per la por...

FRANC.: Parlem a nivell de mestres. Els pares no sabem què farien...

MONTS.: Però si no tots els mestres toleren cassos de Síndrome de Down a una classe i els que no ho toleren donen tota una sèrie de raons de perquè aquell nen hauria d'estar en altres condicions, suposo que passaria semblant en el cas de la SIDA. Tot i que és veritat que en aquest moment guanya la reflexió col·lectiva que fa que el nen continui allà, que se'l respecti i que les actituds siguin positives, per descomptat. Però el debat hi és i no és senzill perquè a tots ens surten els aspectes més individuals amb molta força.

I tots tenim clar que l'experiència més bonica que li pot passar a un nen no-deficient és tenir un nen dels altres a classe. Els nens no deficients que han conviscut amb nens deficients es tornen més dúctils per acceptar la vida tal com és, i si hi ha mestres que en tenen dubtes és purament per les dificultats pràctiques que implica a nivell personal. No per principis sinó perquè una cosa és el que es diu i una altra el que et passa en un moment determinat. Estem convençuts del valor d'aquesta experiència. Quan et trobes nens que ja estan fora de l'escola, desseguida recorden aquell nen deficient que tenien a classe.. "nosaltres teníem el Luisito", els altres parlaràn de l'Asun...

Pels mestres és esgotador i desgastador a nivell personal, i s'ha d'assumir amb cautela, no tibar la corda, sinó es una corda que es trenca.. Potser durant un temps hem apretat massa l'accelerador tenint-ne un nombre massa elevat per classe. Ara hem frenat : hi ha uns 20 casos de deficiència greu entre 20 classes. Però des de l'administració ara es facilita la política inversa... els directors de les altres escoles de l'Hospitalet recomanen que els portin al Patufet perquè diuen que ells no tenen condicions adequades.

La teva feina s'acaba quan has ensenyat a la resta de nens que han de saber ajudar i tractar el nen deficient. Els nens han de saber que han d'ajudar al Sergi.. i després aquests nens ja no ho obliden mai. Aquest any els nens no ajudaven a una nena deficient a posar-se la motxilla, tot i amb la llàstima que els hi feia, perquè eren conscients que ella havia de superar-se a si mateixa, fins que la nena ja no podia més i l'ajudaven. Es podia conversar sobre aquest tema amb els nens. Si no haguéssin tingut aquella nena, aquest aspecte tan educatiu no hauria sigut possible.

Associació de mestres. El Casalet

El tema del Casalet és més "depre..". La nova revista "L'100" és, en aquests moments, l'últim intent d'alguns de superar un *impasse*. Si això no surt.. ja veurem. És l'esforç d'un petit grup de gent que no s'ha ampliat. Els mestres que han volgut treballar per la idea seguim sent els mateixos... Quan al seu moment hauria pogut ser un projecte interessant va topar amb la competència de l'ajuntament que li va privar d'estructurar-se i de créixer... Després desapareix lo de l'ajuntament, però tu ja t'han deixat sense l'embranchida, i al final ens hem quedat amb el col·lectiu de mestres que com a col·lectiu ténen poca consciència ciutadana... Els mestres no te'ls trobaràs per la ciutat o ni tan sols a la verberna !

Aquí hem tingut sort que un petit grup actiu : sindicat, casalet i algun altre.. ens hem entès i aquest petit grup estem mantenint la flama. Però o ara apareix una idea lluminosa, que passaria per crear una mena d'institució nova.. una mena d'Institut d'Educació.. per potenciar el treball educatiu de qualitat i no lligat a l'Administració, o dubto... Sóc pessimista.

Català i normalització lingüística

El català és una de les senyals d'identitat del Patufet. En el seu moment històric, quan tot encara no estava consolidat van haver-hi baralles i vam haver de demostrar una actitud ferma. En les assemblees quan sortien pares que demanaven que es parlés en castellà vam haver de demostrar amb força el nostre criteri i allà es va acabar la discussió. Un cop fet allò la gent ha assumit el tema i no hi han hagut més problemes. Continuem el Pla Intensiu de catalanització. I la gent no se sent discriminada encara que ni tan sols informem els pares en castellà. Quan les altres escoles diuen que no segueixen el model d'escola en català del Patufet perquè no poden, són excuses.

En canvi, el que ha acabat enfrontant la gent ha sigut una política covarda i poc clara. En definitiva és l'actitud de no creure-s'ho. A més a més, institucionalment el col·lectiu és covard davant d'algunes actituds de pares, i hi ha més mestres dels que ens en pensem que són covards, com a fals respecte... Es justifiquen amb un fals respecte als pares. Es un problema perquè els mestres, com a col·lectiu, s'ho han cregut tot. Són molt bona gent, en especial a l'Hospitalet, i volent respectar als que parlen en castellà, cedeixen. En aquest sector de l'Hospitalet els ha semblat que la forma d'apropar-se i fer-se seus els pares era aquesta actitud. A més a més, com s'ha fet una política general tan poc clara en aquest sentit, l'Hospitalet en aquests moments, és un dels sectors on l'escola està menys catalanitzada.

L'escola ha fet una política en el sentit de promoure signes d'identitat i catalanitat, carnestoltes, castanyada, nadal, el dia de Sant Jordi etc. però no ha estat nacionalista ni en el llenguatge polític ni en el tarannà. Hem volgut fer aquell catalanisme més de fets, d'ajudar a integrar, conèixer i arrelar, que de dir-ho. No s'han donat entre els nostres alumnes aquells grups que aprenen a ballar el flamenc, però tampoc les sardanes..

Una de les coses més maques que l'escola ha fet és aquesta manera de trepitjar el país i les sortides al llarg de l'escolaritat. Aquestes sortides són un hàbit. Es el primer que troben a faltar quan surten o arriben a l'institut. Gairebé tots acaben muntant-se un petit grup per fer les sortides.

FRANC. : Però la feina que ténen per fer aquest grup, i encara més per fer una sortida dins mateix de l'Institut. No surten, perquè pels professors, sortir cansa...

La canalla d'avui se sent més independentista, i a l'escola podrien haver-hi hagut símptomes d'això per l'edat, però no ha sigut així... Només s'ha fet una mica de bandera però no s'ha plantejat cap conflicte.

entrevista feta el 7 de juliol del 92

JOSEP DELAS

Cosmovisió, esperança, no cansar-se

Perquè un creu en un determinat tipus de coses ? Perquè hi ha una cosmovisió que t'aguanta perquè te la creus. Segur que amb molts dubtes i redefinicions constants, però te la creus. Crec en la transcendència del fet humà, que el que fas no és inútil, que queda alguna cosa i que els que queden són fruit dels que hi som. Hem d'aprofitar el temps, hem de fer el que es pugui, i com vols un altre ordre, una altra autoritat, una altra pau, un altre món, dius "faré el que pugui". I procures fer-ho, sense neguits, sense voluntat de redimir ningú perquè no es tracta d'això. I a mí m'ha estat donada aquesta disponibilitat.

Sempre he tingut l'esperança en el futur. Més teòrica que pràctica, perquè a la pràctica no es veu. Tal com tenim el món no pot anar a pitjor. Es el convenciment que tot depèn del nostre esforç i del nostre treball. Hem arribat a un punt en el que només hi ha dues opcions : "o ficar-se al laberint o ficar-se al cau". S'ha de triar, o el cau, on podràs sobreviure d'amagat, o al laberint on t'estrellaràs contra les parets, però que has de ser-hi. Arriba un moment en que tot es tan complexe, que no saps quins mitjans has d'emprar, perquè els mitjans nous, aquestes tecnologies i aquest nou món fa que la nostra presència tingui una petitesa que a vegades esgarrija. Estic convençut que entre tots ho farem. Aquesta és la meua esperança. Quan? no ho sé, però aquesta és la raó de l'esperança i el que et mou. Hem viscut moments d'esperança : la preparació del referendun de la OTAN, la vaga del dia 14.. després hem plorat. Des de la mort d'Allende, que va ser el que més em va fer plorar fins a la derrota sandinista estem acostumats a rebre cops.. però si ens desanimem per tot això vol dir que hi ha una feblesa que tampo ens la podem permetre. Ja arribarà un dia que serà diferent.

Jo he viscut molt el tema del sandinisme. I em deia "aquesta gent ho té tot negre, mai es podran bellugar de la fam i de misèria, de por i de mort" però els senties contagiats un optimisme i una esperança que no sabies d'on el treuen i en raó de què. Si ells ténen esperança jo no n'haig de tenir? Si ells fan això el nostre desànim seria tant com traïr al gènere humà...

Perquè tot això : la no-violència essent militar, la fe cristiana, el treball de barri? Perquè m'agrada. Perquè tothom busca la felicitat, sóc feliç d'aquesta manera que visc, m'agrada, faràs una feina social, però també t'ho passes bé : espero amb il·lusió demà al vespre perquè amb els veïns de l'Escala, on estem fent una xarxa d'intercanvis i tenim trobada, portem un pastís, fem una festa... i em sembla que tots l'esperen aquest dia per veure'ns.

Possiblement els meus antics companys militars s'ho passin bé d'una altra manera.. potser és normal. Si ets militar tens un esquema de bon militar i mires de fer-ho bé, això t'absorbeix i hi disfrutes. Quan estàs dintre d'una quotidianietat has de tenir uns projectes propers que et justifiquin raons per viure. Si no aprenem a disfrutar i a fer bé coses petites no en podem fer tampoc de grans.

Itinerari personal

Jo he sigut una persona educada dins d'una família victoriosa a la guerra i per tant, vaig anar a un col·legi de capellans castellans, d'aquells que van portar aquí Catalunya perquè les famílies catalanes parléssin en castellà, tot dintre d'un nacionalcatolicisme, però no tots eren tan dolents... Vaig creure que l'evangeli era la única cosa correcte i vaig ser molt crèdul durant tota la meua infantesa. Després, al llarg del temps he hagut de refer-ho tot perquè allò no servia de gaire, però hem va deixar dos hàbits en els que crec : primer, l'esforç personal i la preparació, i segon, que vivim en funció dels altres. Aquests dos valors els vaig

aprendre d'aquella gent. Primer preparar-te per arribar a ésser el que tu vols i segon, pensar que hi ha altra gent, i que la teva existència té sentit perquè existeixen ells.

Em vaig fer militar. Raó ? : "Cal fer alguna cosa pels altres", m'havien ensenyat "tota la joventut passa per l'exèrcit, doncs em faré militar". Aquesta va ser la raó, coherent, a més, dintre de la família. Una vegada a l'Acadèmia, aquella història de que tot el jovent passa per les teves mans, el primer any de tinent ja va quedar contrastada amb la realitat. A la institució militar, els problemes que hi havia eren uns altres que els de l'educació de la joventut i calia esbrinar el perquè. Vaig començar amb una crítica institucional i, estirant del fil, vaig començar a estudiar política. Perquè la culpa de que un exèrcit sigui així, no és només de la gent, dels meus companys, que més aviat eren trempats, sinó que hi havia unes raons estructurals que calia saber on eren.

Així vaig néixer a la preocupació política. Vaig començar a tenir contactes amb la Universitat, contactes amb crítics i anava construint la meua pròpia visió, alhora que professionalment estudiava, i estudiava. Fins que arriba el moment de la definició política i em vaig haver de decantar per anar clarament contra el règim i vaig ser un dels membres de la UMD aquella famosa i revolució interna dins l'exèrcit. Fins que vaig haver de tenir aquell parèntesis pràcticament d'exiliat a França perquè sino em ficaven a la presó, i a França vaig continuar estudiant. Als dos anys quan jo era a París va morir Franco i em van deixar tornar. I una cosa queda clara de tot l'anàlisi: les persones no necessàriament són dolentes. Jo tenia bons amics a l'exèrcit. Però l'estructura és terrible, és la que fa dolentes a les persones.

Després d'aquesta crítica i de la traducció personal que faig de la funció militar i de l'evangeli alhora, em faig objector. El motiu que vaig donar era: el Vaticà II condemna fermament l'ús de les armes nuclears i per tant els cristians no podem subscriure estratègies de primer ús d'armes nuclears. Era un aspecte purament formal o més ben dit, el punt final d'un procés llarg, perquè les incoherències es poden suportar fins a un moment en què ja no es poden suportar: "això no és lo meu..." I quan vaig trobar una escletxa per anar-me'n, vaig demanar la baixa. Em vaig retirar de comandant i han tingut després la delicadesa de fer-me tinent coronel.

En el moment d'entrar a l'OTAN, vaig fer objecció de consciència. Després vaig connectar amb en Fisas, vam crear el primer gabinet d'estudis de temes de pau i conflictes, vam començar més d'un militar, però només vaig quedar jo. Tot el meu temps lliure va anar per aquí, continuant treballant, llegint.. Vàren ser uns anys molt fructífers, perquè vaig poder completar amb formació pacifista la formació política que havia pogut adquirir dintre de l'exèrcit.

Fe cristiana i institució eclesiàstica

Respecte a la meua creença de cristià, pesa l'evangeli, no la institució eclesiàstica. Vaig anar allunyant-me de la institució eclesiàstica, però sense rencors, sense angúnies. La reverja o l'estafa no l'he viscuda. Sempre he trobat dintre l'església persones que feien el mateix camí que jo, que confesant-se cristians tenen un discurs que trobo coherent i honest i per tant, per dir-ho d'alguna manera, jo sempre he tingut "comunitat". Que hagin santificat o beatificat a un senyor?, que facin el què vulguin, pitjor per ells. La meua església no és aquesta, és la dels meus amics, la d'aquells ho donen pràcticament tot, que estan fent una tasca social, d'evangelització i de defensa de la persona... Jo tinc fe en les persones que tenen fe, que són amics meus, és la nostra fe. Son gent que fa les coses sense afany de poder...

Les coses no es fan per Déu, si fas una cosa per guanyar una altra cosa, malament perquè ja estàs en una cadena de justificacions que no justifiquen. Quan fas coses, has de prescindir de tot això, però resulta que fent-ho, amb aquest tarannà, al final trobes una clau de bóveda que t'explica bastant que allò que fas és coherent. L'evangeli dona una explicació última, però les raons són humanes, i crec que convé que sigui així, jo almenys no vull prescindir d'aquesta racionalitat. Cristians en darrer terme, que és l'únic terme, no són els que es manifesten sinó els que testimonien el Crist. El tema de la institució eclesiàstica és un altra.

La institució eclesiàstica es una institució política com qualsevol. I cal lluitar contra tota institució política d'opressió. Es una lluita política. I en aquest cas, contra la institució eclesiàstica, l'estem fem cada dia. Acabo de publicar un treball que diu "*L'església europea creadora d'una teologia de la guerra*". Però sempre hi ha una trampa, les diacronies : no es pot fer un judici ara del passat o d'un altre racó de món en el que tu no hi vius a partir del present o del que tu vius. Jo no sé què faria ara jo mateix al Salvador. Des de IEPALA em van dir que anés ara allà com a conseller militar.. i no vaig voler perquè no és per un afany de purisme, sino per desconeixement del tema. Vull fugir de tots els judicis diacrònics. Al treball aquest faig una visió molt crítica de la història de l'església, però adverteixo que la faig des de Girona i ara.

La batalla ideològica que fèiem fa anys del reconeixement mutu entre cristians i comunistes ha passat de moda perquè ja està guanyada. Avui dia pots ser cristià al partit comunista i pots ser comunista dintre l'església, s'admet la gent tal com és.

Justícia i Pau de Girona

A Justícia i Pau de Girona, la feina de cadascú és ben bé allò que els hi mou, i realment hi ha motivacions molt diferents. Aquí això ja estava bastant estructurat perquè portava anys de feina i ha continuat en la mateixa línia. Estem estructurats per Comissions : de Drets Humans, drets de l'infant, objecció de consciència, de tercer món, de quart món, d'educació. Hi ha qui per encàrrec o mandat assambleari treballen pel tercer món; els de quart món tracten temes com el de la marginació i pobresa, la Sida, la droga; hi ha la comissió de temes educatius que miren de recolzar tot el que sigui transmetre aquests continguts i valors a la mainada per anar educant i agafant hàbits i actituds diferents, en drets humans, pau...

Per exemple, un d'aquests dies vam parlar molt clar a la Rambla en una manifestació contra aquestes recents detencions d'independentistes...

Som confessionals, evidentment. Cada mes anem a veure al Bisbe i li expliquem tot, i a l'entrevista li portem testimonis del tercer món o de la marginació i del quart món i els escolta...i ho reb bé. Com a delegat episcopal seu hem triat un dels nostres socis i a més a més és un laic. Ens deixa fer tot i ens recolza tot. Va ser l'únic bisbat que va estar a la plataforma per la pau contra la Guerra del Golf, i a la plataforma hi havia gent ben diversa, algun partit polític, sindicats, objectors, gays, ecologistes i tants d'altres.. i a la manifestació anàvem tots junts perquè el motiu era correcte.

Si crec en alguna cosa és que només hi ha una salvació i és fer poble, fer comunitat, fer grup de gent, malament si ens rebutgem els uns als altres. L'única feina que es pot fer es agrupar gent, treballar amb tothom : immigrants, UGT, CCOO, Càrites, gent que no és una cosa ni una altra.. Anar agrupant i anar treient barreres és una de les feines més importants, sino la més important que em de fer i eliminar sospites i reticències.. si no aconseguim anar junts, el fracàs serà nostre !

Vida política, partits i concepte de democràcia

Això vol dir un treball polític ample, de masses.. Avui dia en els grups de jovent hi ha poca pluralitat, només s'ajunten els iguals. S'ha perdut el sentit del grup ample ple de contrastos.. Per crear valors han d'haver diferències, contrastos. Vull que hi hagi contrast per a que la gent pugui ser crítica, tenir cadascú la seva opció, pugui pensar per sí mateix. A partir d'aquí les opcions polítiques totes són enriquidores. La feina política que nosaltres fariem seria aprofundir en el concepte democràcia. En aquest país hi ha un discurs democràtic fals, absolutament fals, això no és democràcia ni res.. Jo no voto perquè no em crec aquest joc que estem jugant... Quan es compleixin les següents condicions tomare a participar :

que les llistes siguin obertes

que no hi hagi disciplina de vot al Parlament,

que hi hagi un reguli bé la iniciativa legislativa popular.

Tot això és possible dintre de la Constitució : doncs anem a jugar amb una democràcia real, no amb una democràcia com aquesta prostituida. La democràcia és el millor que tenim ara per ara i per tant hem de fer-la perquè ara per ara encara no està feta. Després detectarem més deficiències i caldran noves correccions : igualtat de participació als mitjans de comunicació, respecte a les minoríes.. etc., però amb aquestes tres condicions ja començaria a jugar..

Això vol dir pensar en una societat sense partits? No. Totes les solucions aporten alguna cosa, però sóc molt cartesià i haig de tenir un projecte que tingui referències clares on agafar-se i no he pensat ni tinc les claus suficients per fer un projecte creïble per fer una societat sense partits polítics. La solució a la democràcia ha de passar per saber quins canvis, quines mediacions, quins ponts s'han de refer perquè aquesta pedagogia d'anar dient coses les vagi fent creïbles, raonables... Crec en les intuïcions, i crec que moltes vegades estem rebutjant intuïcions bones perquè no tenim un raonament que les suporti, potser hauríem d'anar més per aquest camí, però cadascú és com és i ara em costa molt jugar-me coses per una intuïció sense que tingui tot el projecte una mica lligat.

Al Parlament no em sento representat per a res. Quan el 98% del Parlament vota una cosa i el 50% de la població s'ha manifestat en sentit contrari, contant amb la manipulació informativa que té origen en aquest consens parlamentari, no et pots creure la representativitat, i casualment sóc d'aquest 50%, el parlament no només no representa la meua opinió sinó tampoc la d'aquest 50 %. Però no només no em sento representat a nivell d'estat, tampoc em sento representat a nivell autonòmic ni a l'administració local.

Pactes en política, transparència, tolerància i permissivitat

Tot i que en política els pactes possiblement son necessaris, i els pactes embruten. Jo mai he dit que s'ha de jugar a purismes perquè jugar a purismes també és una trampa. Si s'explica correctament, embrutar-se no és enterbolir les coses. Els gestos de la vida pública el que han de facilitar és la convivència, no enterbolir-la. Tots ens hem de reconèixer bruts i en moltes coses ho som. Si jo fos realment un no-violent gandhià no hagués fet moltes coses de les que he fet. Cal arribar a pactes possibles sense renunciar a uns principis i sobretot no amagant els pactes, que siguin clars. Tota la vida és un pacte i és un pacte normalment asimètric. Normalment dues persones que pacten ho fan en unes condicions asimètriques perquè les persones no tenen el mateix poder d'origen per pactar. Quan pacta una empresa amb un treballador és un pacte asimètric perquè el poder que té d'informació, de possibilitats econòmiques no son iguals. Es tracta d'anar arribant a poc a poc a aquest pacte simètric. Objectivament, mitjançant la informació cal fer transparent el pacte. Ja sabem que no ens obligarem amb les mateixes condicions, ja sabem que la vida està feta així, però mirar d'arribar-hi a la màxima simetria possible. Per això jo no rebutjaré mai

els pactes polítics com a sistema, el que passa és que han de ser transparents, ha d'haver informació sobre aquests pactes i no renunciar a uns principis si hi creus.

A nivell cultural i antropològic el tema del pacte es pròxim als conceptes de tolerància i permissivitat. En això jo diria : tolerància sempre, permissivitat mai. Jo predico tolerància perquè sino la vida és impossible. Jo vull per mi el dret de dir en tot moment el que penso, i el dret de que em diguin en tot moment el que fan. Això és no caure en la permissivitat. Una vegada fet això cadascú ha d'obrar en funció del seu tarannà. Inclús a dintre de casa : amb un noi que arriba a casa a les 5 de la matinada haig d'advertir-lo que no està bé, però un cop ell n'és conscient, amb tots els riscos, haig de tolerar-ho.

La funció i estructures militars

La funció militar és una funció històrica i avui no ens podem creure la quimera de dir que tots es portarem bé, ha d'haver una funció disuasòria en certs moments, amb uns límits. Jo posava tres condicions a l'esquema del dit exèrcit nacional : rebuig a les armes de destrucció massiva : nuclears, bacteriològiques, químiques etc., perquè la destrucció massiva no està mai justificada; rebuig igualment a l'us massiu d'armes convencionals per les mateixes raons, i tercera considerar la guerra només com a defensiva i a dins del territori de l'estat, és a dir, si és dissuasòria només s'han de tenir les armes adequades a tal efecte. En resum, no es tracta tant de condemnar l'exèrcit com de condemnar el tipus d'armament que s'està disposat a utilitzar.

He fet l'acotament de les armes defensives. En funció del seu abast, de la seva potència, del seu poder discriminatori, hi han armes catalogades ofensives, defensives i polivalents. I un país s'ha de protegir, evidentment. Avui dia el món no entendria que la gent es desprotegís, però sí, que no has de carregar-te d'armes ofensives, perquè amb aquetes pots amenaçar a d'altres i això no et protegeix. Hauriem de tenir uns criteris per dir : un exèrcit és raonable i "just" si només fes servir armament defensiu. Guerra dintre de casa, nous armaments convencionals i armament defensiu etc, probablement l'exercit és una cosa que ha de continuar i que no tenim més remei que acceptar. És una funció que dintre de la història està sobradament demostrat que és necessària.

Europa ? : unitat militar, econòmica...

Ara estem en un moment que sembla que no es vegi la necessitat de l'exèrcits nacionals : es va a una estructura d'àmbit superior, supranacional.. però no hi crec, és una nova amenaça perquè allarguem el braç, el camp d'actuació no queda reduït a cert territori. Un exèrcit supranacional que no pogués sortir d'Europa em semblaria molt bé, però és que pot sortir-ne fora. L'OTAN no pot sortir dels seus límits però l'exèrcit que pugui tenir la UE sí. Per tant, crear una doctrina de l'exèrcit espanyol amb estructures europees per a que pugui anar a lluitar a Filipines, no. No, perquè sino el que estàs fent és perpetuant l'esquema de domini del tercer món per part del primer món. Hi ha resultats exposats de l'existència d'un poder per les armes que realment constitueixen i condicionen totes les relacions internacionals, s'hauria de parametritzar això. Perquè ja no totes les accions bèliques o de violència son militars. Moltes són ja operacions d'imatge. Estigmatitzar a l'atre com a "enemic" en un primer moment no és una operació militar, sino propagandística

El discurs de la necessitat de la defensa europea és capció des del seu origen. Mirar ara de desprendre't d'un nacionalisme malentés de la Europa de les pàtries en la que cadascú podia esclafar el veí perquè era el teu enemic, ja no aguanta. I ara hem substituït aquelles "pàtries" per Europa, i aleshores sí que ens considerem legítimats per defensar Europa. El que no he entés mai és aquest discurs de l'esquerra defensant el mercat comú sabent que el mercat comú és el

club de rics, com ho és el Banc Mundial, o el Fons Monetari... és una altra eina d'opressió dels que estan fora del club. L'exèrcit europeu es jutifica dient "ja farem el pas. Els nacionalismes ja no es poden vendre. Ara farem el neonacionalisme europeu", el club dels rics i per tant ens fa falta també la UEO com a instrument militar. Perquè? per poder continuar esclafant als de fora. El de la OTAN era un discurs barroer i inconfessable.. El de la UEO es més subreptici i més perillós... Per això també vaig estar contra el mercat comú!

I vaig estar i segueixo estant clarament contra el mercat comú perquè estic contra aquest model d'Europa. Quins són els acords del GATT? No és sino la búsqueda del profit per una societat, i quan hi ha profit, vol dir a costa de perpetuar unes situacions injustes de comerç internacional. Es tracta de fer objecció al conjunt del sistema i a cada una de les parts. Jo faig objecció a què les taronges del Marroc no puguin passar per Espanya per vendre's a Europa. França no pot impedir que les taronges espanyoles passin per França cap a Alemanya i nosaltres hem d'impedir el pas de les taronges del Marroc, això és just? Ha d'haver-hi una nova definició d'ordre internacional i aquest nou ordre internacional no passa pel reforçament de les estructures actuals, passa pel desmantellament d'aquestes estructures. El mercat comú i el reforçament d'Europa van contra aquest nou ordre.

No tinc opinió respecte del No a Maastrich de l'Anguita perquè no en sé les raons, si la oportunitat política o quines altres.. Per jo diria clarament el NO, no per no voler fer més gran el grup de comerç, sinó perquè aquest engrandiment suposa l'aïllament de tercers.

Espanya ha fet la opció de sumar-se al club dels rics que exclou als altres. Ara per ara no veig cap possibilitat de sortir d'aquest discurs si no és treballant des de dins. Però això pot ser una altra trampa. "Espanya serà l'advocat d'hispanoamèrica" ens diuen.. sí! I què? amb quins marges de maniobra? No dic que no hi hagin coses a fer des de dins, però ja sabem com estan les quotes de poder i quin tant per cent de l'accionariat que té cadascú. Es tan com dir que nosaltres canviàrem la OTAN des de dins.. Quan el 90% d'un capital està en un cantó i a tu et queda el 2%, no canvia res.

Nacionalisme, interculturalitat, independentisme...

No sóc independentista i tinc un gran respecte per les identitats culturals. A partir d'aquí, hi ha un discurs que la gent té molta por de fer. Li dic al Bisbe que tinc unes dades que mostren que a Girona hi ha un tant per cent important de gent que parla castellà a casa seva i que és el seu idioma familiar i resulta que només hi ha una missa que es digui en castellà a Girona, i aquesta missa és d'una congregació més aviat "integrista". Hi ha molta gent de parla castellana que no tenen una celebració en la seva llengua. Crec que ja és hora de respectar aquestes minories i que tinguin el seu culte en la llengua en la que preguen a casa. Em contesta que la llengua és molt important per la nostra cultura i que en definitiva cada capellà pot celebrar en la que ell s'estimi més. Llavors la gent no entén què vol dir el respecte a les minories.

Llavors, què és el nacionalisme?, entés de veritat, sense "tapujos", el nacionalisme es la integració per la força. Tot el que visqui aquí, en la mesura que es senti català, benvingut, ara, pobre d'ell que continui dient després de tenir els fills aquí i uns anys aquí, que encara no és català, aquest serà home rebutjat. Aquest nacionalisme és irrespectuós amb tothom. Ningú ha entés encara que tot preservant la cultura catalana, estem abocats a una ciutat multicultural i que després hi ha les relacions entre les persones, entre catalans i no catalans, que enriqueix una societat, que la fa més armònica tot afavorint els trets diferencials. Si després, resultat de la convivència algú diu que es vol afegir al projecte nacional dels catalans? perfecte, però haurà estat perquè hem estat acollidors no perquè ens hem imposat. Alfabetitzar els negres en castellà té

problemes, però si vols fer-ho en català tot el què vulguis... Els negres són bufons fins que comencen a parlar de condicions laborals, vivenda ja no ho són tant!. I els negres encara, però els magrebins de cap manera, perquè són molt més semblants a nosaltres i ens podem confondre de vegades. Però aquest discurs nacionalista crític.. qui té ganes de començar-ho a fer ?.

L'augment del racisme és molt preocupant i nosaltres estem al mateix vaixell, si els polítics no tenen prou seny, aquest problema podria arribar a ser una tragedia. Mirem Europa. El seny crec que s'imposarà i a més tot dependrà de la postura que adoptin les classes mitjanes.. Probablement anem abocats no a un conflicte com els iugoslavs, però sí al conflicte permanent que amb aquest tema tenen a França amb aldarulls i amb molt patiment. S'està creant, artificialment, persones xenòfobes, racistes...

I alhora, per contrast, es promocionen aquestes festes massives : Ferias de Abril... com a mercat de vots. Tu digues si Pujol disfruta ballant una sevillana o prenent un "fino", realment s'ho estima tot allò o hi va i ho promociona només per aprofitar-se'n?; és clar, que no es poden fer aquests judicis, però tota la política que s'aboca a totes aquestes manifestacions es capaç de fruit de la intercultura?

La classe mitjana d'aquí de Girona, ciutat petita i benestant, coneix tota Europa i mai han passat de l'Ebre cap abaix, no hi ha interès per descobrir l'altra cultura. Quan el president d'Alemanya ve a conèixer Trujillo, Córdova, perquè creu que hi ha una cultura que no coneix prou i la vol estimar més... -sóc testimoni personal d'aquest fet- i els d'aquí ens ho mirem amb un cert menyspreu... dic que la cultura catalana és "meliquista", de mirar-se el melic, i en això Girona encara pitjor, que es miren tant el melic que ni els de Barcelona volen que vinguin. Ja en tenim prou, nosaltres ja som perfectes, què ens han d'ensenyar altres que són imperfectes?

Xarxes d'Intercanvi Cultural

Estic treballant en un barri fent una Xarxa d'Intercanvi de Coneixements entre els veïns. Cadascú ensenya als altres el que ell sap. Jo ara estic aprenent a picar la dalla i ensenyo el word perfect. Això funciona, és un èxit, hem començat en un barri amb molta majoria de parla castellana, i la convivència va bé.. etc. Doncs hem volgut fer els butlletins d'informació barrejat en català i castellà segons el que parli la gent. No hi ha hagut cap problema. En canvi tenim una altra Xarxa d'Intercanvi a Salt i aquí s'enten d'una altra manera, i tot absolutament ha d'èsser en català per poder dir que s'ha de predicar amb l'exemple. Després quan la gent intervé, molts d'ells parlen en castellà. És no reconèixer la realitat, i el motiu de defensar la identitat és flas, això és imposar un model t'agradi o no t'agradi. Aquests temes suposo que s'aniran dosificant, però ara són d'una crispació terrible. I com pots incorporar-hi negres i marroquins? Tothom diu que sí, però el butlletí sobretot en català.

Les estructures d'aquestes xarxes es creen en funció de que hi hagin quatre o cinc persones voluntàries interessades totes en aquesta idea, que constitueixen el grup que la promociona i anima, ja que la xarxa no està recolzada per cap altra estructura. Segona condició és que en principi l'intercanvi s'ha de fer a casa, tant pot ser la del professor com la de l'alumne, el que es tracta és d'obrir les llars, no creant un centre cívic on es facin grans plans, això no canvia a les persones, les persones canvien a mesura que s'obren una mica i que s'atreveixen a ser amics d'un altre. Primer hi ha la valoració, l'autoestima de cadascú perquè s'et fa patent la igualtat de tots i després l'obertura cap a altres. L'alcalde d'una ciutat francesa que té més de 35.000 habitants, em deia que fent aquest tipus de xarxa es coneix tot el poble. I no costa un duro, no hi ha professors, no hi ha estructura, no hi ha res. Els resultats fins ara no parlen de grans xivres perquè ho anem fet tot a poquet a poquet i sense aixecar protagonismes. Es una cosa molt

intuitiva, però funciona. Potser a d'altres llocs amb més diners aquest tipus de xarxes no sortirien perquè estem acostumats que si algú vol alguna cosa s'ho paga i probablement hi hauria més reticències perquè quan més tens, més tancat ets.

Justificació cultural d'alguns corporativismes

Nosaltres som uns privilegiats. La possibilitat de ser generós és molt més gran pel que ja té i sap el que dóna, que pel que no ha tingut mai. Som poc tolerants a l'exigir a aquell que té poc que doni una mica d'allò que encara no ha arribat a aconseguir perquè nosaltres també ho fem. Hi ha molta gent treballadora que sap que és classe treballadora i que el seu futur depèn de les seves mans, encara que avui guanyi més que tu.

En una etnia gambiana, els poderosos en el sentit important de la paraula, són els que condueixen la comunitat, i són reconeguts com a tal en la seva categoria, són els primers de tots. Però estan obligats a acollir els altres, s'han de preocupar per la vida de la comunitat i els més importants són els més pobres. Conclusió: el prestigi és el prestigi. Això no ho fem bastant nosaltres. Les coses mai no són tan meridians i cadascú juga el paper que li atribueixen les seves possibilitats. Estava dient tot això en funció de que crec que li resulta molt més fàcil les persones que tenen cultura, les persones que tot això ho tenen analitzat, controlat, i la seva cultura no és només l'econòmica, és la del pensament, la d'interrelacionar els valors... i amb els nostres plantejaments mirem de que els altres facin el mateix i això moltes vegades no és possible. Quan una persona està molt limitada perquè no ha tingut possibilitats, perquè és mandrosa i vaga, o perquè els seus pares estaven també en el mateix nivell que ell, que no té un projecte, està limitat, sap que té un sostre, i si està limitat, perquè s'ha d'esforçar si d'aquella valla no pot passar?. No pot interioritzar i fer seu que sí que pot saltar la valla.. i per tant defensa aferissadament allò que té més immediat perquè li dóna més seguretat. Hi ha moltes més riqueses, a més de l'econòmica ! La riquesa immaterial de, tenint coses, poder prescindir-ne, és molt més important que la dels diners.

El projecte d'utopia...

Avui hi ha dos discursos : un, el del model de societat que porta a depressions, que porta a insatisfaccions, que porta a un fruit que al final és un buit, que porta a veure aquests telediaris tan sagnants i tan punyents cosa que el jovent no pot pair... això no condueix enlloc.

L'altre és el discurs utòpic. La gran utopia a construir a partir d'ara i per la única que es belluga la gent : la previsió d'un món global equilibrat, el treball per la integritat de la creació, per l'ecologia, pels nous recursos tecnològics i d'energia, el futur mirant el tercer món etc... per fer aquest gran discurs crec que hauríem de tornar a aquella gran intuïció antisistèmica l'Ivan Illich .

entrevista feta el 15 de juliol de 1992

CARMEN DIAZ

Història personal, els inicis, el Partit. Sentit de lluita

Desde muy joven he estado implicada en el movimiento popular y de izquierdas, y todavía no me siento cansada. El origen de mi incorporación a las luchas desde tan joven, fue debido a tener un hermano maravilloso, que murió en el frente de Madrid, y a mi padre más maravilloso todavía que era un hombre de campo y tenía unas tierras que no daban ningún rendimiento.

Somos de Cartagena, y vivíamos con muchas dificultades porque la tierra era de seco y no daba de sí. Mi padre desde hacía mucho tiempo se preocupaba por los problemas y las luchas de los liberales. Recuerdo que cuando era muy chiquita, ya nos hablaba de todo aquello.

Entonces, entre que mi padre nos metió la idea de la necesidad de que los pueblos vivan mejor y que las luchas de éstos son necesarias, y que los liberales lucharon...y luego que mi hermano tuvo la suerte de encontrar gente que era nuestra y empezaba la lucha, mi casa se convirtió en lo que sería en época ilegal un local del partido. Nosotros, aunque pertenecíamos a la provincia cuando se formalizó el partido, teníamos una relación directa con la dirección por ser Cartagena una zona militar. Entonces estaban en la dirección los Bullejos, Adame y Trilla, muy sectarios, había mucho sectarismo entonces en el partido.

Fue a partir del año 32 cuando empezamos a tomar partido en muchas cosas y esto fue el principio de nuestra formación. En mi casa participábamos todos, hasta mi hermana que era muy pequeña. Era una casa al servicio del partido y allí cabía todo: las multicopistas, el trabajo, la lucha, la gente que venía de Madrid, etc...

Así, que en mi casa ya había vivido y visto mucha honradez y mucho espíritu de trabajo y de hacer el bien por los demás. Fuí asumiendo todo aquello creyendo que hacía lo mejor, tomando como primer ejemplo a mis padres., a mi padre de una manera y a mi madre de otra. Siempre he creído, que en la lucha no hay que escatimar esfuerzos ni hay que buscar prebendas, y esa era nuestra primera posición.

Entonces llegó la República, se empezó a luchar y la situación era más amplia. Ya éramos más miembros en el partido, y mi casa seguía siendo la casa del partido, porque hasta después del 34 no hubo posibilidad de disponer de locales.

Seguimos al servicio del partido hasta las elecciones del 36. Jugamos el papel que nos pertenecía en la lucha, por conseguir un régimen más democrático, social y humano y ganamos las elecciones.

Teníamos la seguridad de que ganaría la izquierda, pero también estábamos pendientes por si ganaba la derecha salir pitando, porque nuestra casa estaba ya muy marcada, hasta el punto de que antes de las elecciones vinieron a casa los catequistas y hubo un gran problema. A mí no me llevaron porque era una cría y estábamos mi madre y yo solas, pero venían los catequistas y la policía dispuestos a detenernos. No los dejamos entrar porque mi padre y mi hermano no estaban y no les abrimos la puerta porque no traían ninguna orden y se fueron.

La Iglesia jugaba un papel muy importante en aquella época, era la promotora de la represión. A mí me señalaban los curas por la calle, y eso que era una cría. Una vez, estaba en unos almacenes y el cura del barrio tuvo la desfachatez de provocarme. Le dijo en voz alta al jefe "Esta no tendría que estar por la calle". Yo tenía 12 ó 13 años, y le contesté "creía que un sacerdote no debía meterse en los problemas políticos, pero que ya veo que Ud. es un buen político, y reaccionario además". La postura de él era que yo no tendría que estar en la calle sino en la cárcel. Cosas así nos han pasado muchas veces. En aquella época estábamos muy marcados.

Entonces vinieron las elecciones y ganamos, y la lucha siguió. Vino la guerra y todo eso... que si lo dejamos atrás será mejor.

Esto fue nuestro principio y nuestro fin... porque en mi casa fueron siempre igual. Después entraron los fascistas y nos expropiaron. Un tío mío, hermano de mi padre, era facha y nos lo quitó todo. No pudimos recuperar nada.

Con la guerra llegó la represión y seguimos pensando en como seguir. Aquello de ¿Qué hacer? Y pensamos que había que seguir luchando. A mí me metieron dos veces en la cárcel, y la verdad es que no miraba nunca el peligro que tenía, porque si no, con la represión que había no habría hecho nada.

En el 39, cuando entró Franco, me detuvieron en el puerto de Alicante, y tuve la suerte de tener la mente despejada y salir airosa de la situación. Después me fuí a Valencia y encontré puntos de apoyo para poder quedarme.

A los tres meses ya estábamos trabajando y me detuvieron. Me había puesto a servir en una casa de gente muy buena. Después de mi detención los de esta casa se portaron muy bien conmigo, muy bien, hasta me mandaron alguna vez comida a la cárcel. Fueron a detenerme y ellos querían negarse a que me llevaran detenida, pero la policía dijo que iban a registrar la casa y yo salí para no comprometerlos, y así me detuvieron. Estuve en la cárcel dos años, después de los cuales salí porque según un médico forense que me hizo un reconocimiento, estaba a punto de morir. Esta historia nunca la he podido entender, pero un día llegó el médico para pasar revisión a las enfermas de pecho y me hizo un certificado de extrema gravedad.

Creo que hubo alguien que se preocupó de planear esto, pero nunca he podido averiguarlo. El caso es que yo no me encontraba tan mal, pero salí a la calle por aquél certificado... Yo pensaba "pues yo no estoy tan mal, no me encuentro tan mal". Alguien lo arregló. Y la policía y las juventudes falangistas empezaron a seguirme.

Ví que no podía estar así, y el partido me dijo que sería mejor que me fuera, así que eso hice y no me presenté más al Juzgado Militar. No me habían dado la libertad total, sólo salí como enferma y tenía que seguir presentándome. Un día, el secretario del juzgado me dió la recomendación de que si venía a presentarme y estaba el juez, no lo hiciera porque me llevaría otra vez para la cárcel, ya que según el certificado médico yo estaba muy grave y no lo parecía. Salí del paso diciendo que sí estaba enferma, pero que era joven e intentaba mantenerme, que diariamente padecía fiebre y no sabía si podría ingresar en un sanatorio. Intenté salir de la situación de esta manera, y el secretario me volvió a repetir lo mismo.

Me fuí a Sevilla esperando encontrarme con gente, y así fue; incluso encontré compañeros que habían ido conmigo a la Unión Soviética en el 38, y estaban allí trabajando. Tuve una gran alegría... me cité para otra reunión y seguimos trabajando en Sevilla.

Hice lo que pude, que no fue mucho porque me dijeron que no me podía quedar allí. Me marché y tuve algunos problemas con compañeros que venían del extranjero con la cabeza llena de pájaros : "Vosotros venís con una alegría muy poco seria", les dije. Y querían que un día fuéramos a una manifestación, fueron siete u ocho, y yo le dije "Compañero, yo no voy. Eso es un infantilismo". A los dos meses hicieron la convocatoria, era en una plaza, para protestar contra la pena de muerte. Yo tenía claro que no iba a ir, primero porque en Sevilla ya era conocida, y segundo porque creía que era un infantilismo que no tenía fin y que iban a sufrir las consecuencias. Efectivamente, la plaza fue cercada y detuvieron a los 8 ó 10 que finalmente acudieron. Cayó todo el comité regional. A uno de ellos le fusilaron en la misma cárcel de Sevilla. Le dije "Compañero, ya ves que yo no me opongo a hacer determinados trabajos, no me declaro en rebeldía por ningún trabajo que se me encargue, pero en esta manifestación veo mucho infantilismo. Con toda la responsabilidad, yo no voy". Entrado el franquismo, con toda la apología de la victoria, hacer una manifestación de tan pocas personas, era una falta de visión por su parte. Y uno de ellos era miembro del Comité Central. Venían del extranjero y pensaban que esto era nada... después me mandó una carta desde la cárcel dándome la razón.

Después me mandaron a otra parte de Andalucía donde yo no era conocida, a Granada y Málaga, donde el problema de la guerrilla era muy serio y yo no era conocida y como mujer me podía desenvolver mejor, y estuve allí colaborando. Había muchas dificultades.

Un día me dijeron que había caído un miembro de la guerrilla con el que me había citado. En la primera reunión para la que estábamos citados, no vino y ya pensé que lo habían cogido.

Otro día, me llamaron desde la cárcel para comunicar con otros compañeros. Allí estaba también Buitrago, que posteriormente lo fusilaron, y mucha gente. Me dieron tres nombres para que comunicara con uno de ellos, y yo les dije "pues con ninguno de estos tres debo yo comunicar" Eran ya demasiado conocidos, habían salido ya sus nombres en Mundo Obrero. pero no había solución y acepté comunicar con uno de los tres.... Así que me dije "voy a comunicar con otro haciéndome pasar por su hermana". La policía lo debía de saber, porque cuando estaba en el locutorio hablando con él, entró el jefe de la brigada político-social para controlarnos. Yo no conocía de nada a aquél camarada pero al ver al jefe de la brigada le dije "pues nuestro padre está bastante bien, muy envejecido ya, preocupado por tí..." Yo pensaba que me iban a detener allí mismo, así que le dije en voz alta para que me escuchara el otro "como he venido tarde mañana volveré para hablar largo contigo..." intenté hacerle creer que iba a volver al día siguiente.

Me dirigí al jefe de la brigada, que intentó hacerse pasar por el director, y le pedí que me concediera una comunicación con mi "hermano" para el día siguiente. Por suerte no me pidió ninguna documentación para comprobar si era mi hermano, y se quedó tan convencido de que iba a volver, el caso es que salí y ya no volví a aparecer por allí.

Me dijeron que me fuera rápido de Granada, porque el problema era no caer. Caer era poner en peligro lo que quedaba de la guerrilla, que en sí todavía quedaba gente.

Cosas así me han salvado muchas veces, y es que la policía no es tan lista como parece. Se la puede engañar y los he engañado muchas veces..

Por ejemplo, en Valencia fui la última que caí, y en Sevilla pasó igual y puesta en libertad cuando vieron que no me iban a sacar nada. Me pusieron dos policías siguiéndome, y dió la casualidad que me encontré por la calle con una señora que estaba escondiendo a una compañera nuestra y me saludó. Entonces, la policía me

preguntó de qué la conocía, y les mentí. Les dije con seguridad que hacía un par de días había estado en su casa pidiendo trabajo para el servicio : "Vayan, vayan y pregúntenle." Por suerte no fueron. Esta frase les dio tanta seguridad que no preguntaron, si no caemos las dos.

Yo siempre he entendido, cuando ha habido necesidad de trabajar y luchar, que negarse a ello, era una cuestión de falta de decisión y de valor, el no entender que había otro camino; y nunca me he echado para atrás. Pero cuando he visto el peligro cerca he dicho "alto, aquí con cuidado!".

Sentit del treball en la situació actual

La situación actual la vivo de la misma manera aunque todo es muy distinto. Pero sí entiendo que no queda otra solución que seguir adelante, seguir luchando y conseguir cada día más amplitud en el marco de la izquierda. No darse por desanimados, no dejarse llevar por la complejidad de la situación, que es muy compleja.

No nos queda otra salida que luchar por todo, por el bienestar social, por el trabajo, por toda la izquierda y por que este gobierno no se derechice de la manera como lo está haciendo, que pueda dar lugar a otros malos tiempos.

Todas estas cosas que tenemos pendientes, son las que me llevan a pensar que no nos queda otra solución, que no se puede uno volver atrás y hartarse, sino que se ha de dar el máximo rendimiento que se pueda en cualquier campo. A la izquierda no nos queda otra solución y al pueblo en general, que es el que va a perder. Yo no tengo en esto ninguna duda.. No hay que vacilar.

El PSUC,IC,

Yo le tengo mucho amor al Partido y a la gente con quien trabajo... por eso no podemos renunciar. .

El otro día, estuve en la reunión del Comité Central con los jubilados, y con la claridad que hablé no se atrevió a hacerlo nadie. Yo lo tengo claro ahora y cuando tengo claras las cosas no me privo de decir lo que pienso.. y no sé por que la gente no lo tiene claro. Creo que hemos llegado a una situación en la que habiendo pasado por toda una serie de organizaciones de masas, de partidos, de unificación de la izquierda, de unificación de la democracia, de gente demócrata que ha luchado con nosotros y por el restablecimiento de la democracia en nuestro país... habiendo pasado por este camino, no se pueden tener dudas de aferrarnos a la cuestión del partido. Porque el Partido ha existido, pero si tiene hoy necesidad de desaparecer como Partido, hemos de hacerlo.

Y si no es todavía el momento de dejarlo, si todavía hay vacilaciones en el sentido de la gente que se va desmarcando del Partido, y van a haber desgarros como ha habido en otras situaciones, entonces habrá que pensárselo un poco porque no estamos para desgarros..

Pero yo asumo el problema de Iniciativa y de Izquierda Unida con todas las de la ley, como he asumido en otras situaciones sin prejuicios de alguna clase, otra serie de organizaciones que han existido y que me han parecido estupendas para salir de la situación y avanzar por la libertad.

La única preocupación sobre todas las cosas hoy, debe ser promocionar Iniciativa e Izquierda Unida. Lo mismo que decía Gregorio en aquél artículo. Mi postura es esa, no hay otra coyuntura en la compleja situación en la que nos encontramos.

Es verdad que el Este ha influido mucho en nuestra situación, pero el partido ha jugado un papel muy importante durante muchos años. Si ahora tiene que desaparecer como PSUC que lo haga, pero si no es el momento de disolverse porque puede provocar un desgarró... creo que no deberíamos hablar tanto del PSUC, sino de Iniciativa, y trabajar en ella. Considero que la situación es ésta, hemos de asumir lo que tenemos en perspectiva sin amagos de ninguna clase y con decisión y democracia.

Por ejemplo, cuando estuve en el año 38 en la Unión Soviética, vine un poco decepcionada. Yo era una amante de este país a ojos cerrados, pero ví allí cosas muy extrañas : no te dejaban hablar con la gente por la calle, no te dejaban hacer nada... Después hemos sacado la conclusión de que allá no existía el Partido, no mandaba nadie más que las cabezas de lista. Claro que han habido cosas que han debido soportar, como la guerra y después la guerra fría y otros factores que desarmaron económicamente a la Unión Soviética, pero de todas maneras el perder la dirección de un Partido que funcione democráticamente y dé soluciones a los problemas, es perder todo lo que había de beneficio allí. Eso prueba que se ha perdido la perspectiva y que el Partido no ha funcionado como debía.

Socialistes, Pactes...

Los socialistas están llevando a cabo una política derechista, porque están influenciados por el ejército, el clero y la patronal y por la dirección de los socialistas a nivel internacional... Además, para mí, decir que el partido de los socialistas es un partido de enchufados no es una expresión fuerte porque lo creo así.

Hemos hablado muchas veces de la confluencia de las organizaciones de izquierdas con el gobierno, de crear un gobierno de entendimiento, pero realmente siento desconfianza porque la gente en todos los momentos ha pensado demasiado tarde. Por eso, aunque yo no soy enemiga de los pactos si estos te van a aportar algo positivo y pactar sobre esto y esto y esto, pero sin programa de gobierno, de transformar la sociedad, sin programa de todos los problemas que hay pendientes no se puede pactar nada.

No podemos comprometernos con un gobierno que está en decadencia, y que si hoy tiene cierta influencia, mañana no la tendrá; creo que a los socialistas se les van a agudizar los problemas y van a ser absorbidos por la situación. A cuántos años ocurrirá ? No hay modo de saber los años que pueden durar, pero el partido socialista está en decadencia... y comprometer la izquierda con un partido en decadencia no puede beneficiar al pueblo, si no hay un programa comprometedor para solucionar los múltiples problemas que tiene nuestro país y con una postura a nivel internacional que se ajuste a estas exigencias.

La alternativa a esta situación es la izquierda, y no sólo nosotros sino todas las fuerzas que estén por un cambio en nuestro país. Pero desconfío mucho, porque los pueblos siempre piensan tarde.

El PP se beneficiaría electoralmente ante una caída de los socialistas. La situación de hoy en día se presta a que la mayoría de gente voten a la derecha : unos por necesidad, otros porque ven peligro de que la izquierda pueda perjudicar a los intereses de la clase obrera, otros porque están ligados a la patronal... Esto está ocurriendo en muchos países, Francia, Alemania...y es el peligro que tenemos.

Puede ocurrir que llegue un día en que venga la hecatombe del paro, la hecatombe de las necesidades, de que pierdan todo lo que se ha conquistado y la gente 'reaccione, pero no tengo confianza en ello.

Recuerdo cuando entraron los alemanes en el poder mi hermano recibía una revista "correspondencia internacional" y veíamos claro que el fascismo tomaba postura ante la situación de necesidades del pueblo alemán en aquél momento económico malo. Los nuestros ya denunciaron allí que el fascismo subía apoyado en el hambre de la gente, y toda la gente inconsciente que tenía necesidad de vivir y comer se enganchaban a cualquier cosa que les prometía algo..

Ya se que los tiempos han cambiado. Ahora se emplea el terror de otra manera; con la cuestión de la Guerra del Golfo, están hablando de un país, y de otros que están en la pura miseria no se preocupan

Nacionalismes

Creo que la desmembración que está habiendo en todos estos países no beneficia más que a la clase burguesa, pienso que todo esto está manipulado por ellos, porque a mí que no me digan que en un país como estos que dicen que han estado siempre sometidos al comunismo y que no tienen visión de las cosas, hoy ven claro que tienen que luchar por su independencia... yo lo pongo en duda y me da la impresión de que esa desmembración está perjudicando incluso a la izquierda, porque quien lo maneja no es la izquierda, no tienen concepto de nada.

Pujol mismo dice que se preocupa mucho por los países independentistas que Catalunya no ha conseguido todavía sus reivindicaciones, que Catalunya tiene que ganar su independencia, su gobierno, pero Pujol hace muy poco por llevar adelante una política beneficiosa para todos. No se pone de acuerdo ni con la izquierda ni con el resto de gente del Parlamento, sólo con la derecha. Pero el nacionalismo de Pujol es una idea que él utiliza para obtener votos. Sabe que si defiende la independencia con cuatro palabras va a seguir teniendo votos y se agarra a esto, pero luego se pone de acuerdo con Felipe González. Eso no me convence, en cada sitio, en cada país, las cosas se producen de tal manera que hay que poner en tela de juicio las cosas, porque no todo responde a las necesidades del país. Que Pujol no es un Aznar, de eso estoy convencida, es simplemente un hombre que pertenece a la burguesía catalana y a la Banca.

Presència a les organitzacions, entitats...

Hay que reconocer que el Partido ha perdido presencia dentro de las organizaciones y movimientos de base, y esto es difícil de recuperar mientras en el Ayuntamiento manden los socialistas y sean ellos los que ayuden a las organizaciones. No que las ayuden, sino que las compren. Aunque no todo se debe a que las entidades estén compradas. La otra parte es la que nosotros hemos dejado de trabajar en este campo.

Tenemos el ejemplo de Bellvitge, ahí está la gente nuestra trabajando a pesar de ser pocos. Cuando hemos estado en la organización, el Ayuntamiento no lo ha subvencionado, y las pocas veces que lo ha hecho, teníamos que armar unas peloterías enormes para conseguir algo..

Nosotros nos hemos retirado, y la gente que está ahora, no se plantea quien gobierna y quien son los mejores o los peores. Hay mucha gente comprada, como son los movimientos de la tercera edad, que se creen que Felipe González es bueno porque les da una pensión.

El otro día precisamente leía algo sobre las represalias de la guerra, y resulta que de un puñado de miles de hombres que tienen hecho su expediente para que se les indemnice, lo que está haciendo el gobierno, es esperar que se mueran. Esta cuenta debería estar saldada, ya que hace doce años que se terminó la contienda. Lo que hacen es gastar el dinero en aquello a lo que le sacan más producto.

Valors, consumisme...

Uno de los vicios de nuestra sociedad es el consumismo. A muchos, lo que más les interesa es el coche, la torrecita, el trabajo... Siempre y cuando se lo den todo hecho y no tengan que esforzarse..

"Tenemos ahí a Felipe González y mientras él viva tendremos trabajo..." Esto es lo que piensan y lo que no va a ser, pero la gente vive en base al consumismo, no se preocupan de lo que pasa y la excusa es que "todos son iguales", lo que demuestra que no se han dado cuenta de que ha habido gente que ha sido muy honrada y lo sigue siendo.

La gente vive la época del consumismo hasta que pueda, pero desgraciadamente va a ocurrir lo que no quisiéramos, porque si las fuerzas democráticas no juegan un papel importante y hacen cambiar la táctica que llevan esta gente de tipo reaccionario, van a venir tiempos muy malos, y la gente se dará cuenta pero será demasiado tarde. Tengo tristeza por lo que pueda pasar, pero esperanza de que si ocurre esto, la izquierda suba aunque la reacción sea difícil.

En este caso me acuerdo mucho de Lenin, es casi el único punto que coincido con él. Decía: "Vendrá el hambre al mundo y será imprescindible luchar por el comunismo o por lo que sea". Eso lo he asumido a rajatabla, y podemos verlo por ejemplo, en los países latinoamericanos, que están dando un cambio aunque de manera lenta. Un cambio de espabilarse aunque con la bota encima.

He hablado con muchos vecinos del barrio, y les digo que la experiencia de la vida nos tiene que demostrar quien es más bueno y quien es más malo, quien es un sinvergüenza que se está aprovechando de la situación y está realizando una serie de enchufes y negocios sucios, y quien no lo es. No podemos decir que todos son iguales, mientras haya gente que está dando ejemplo de honradez en todos los sitios donde está gobernando, porque en algunos Ayuntamientos sí que estamos gobernando y no se nos puede tachar por ahora de corrupción ni nada que se parezca. Equivocarnos, podemos, pero otra cosa, no.

Església...

Hay una parte del clero que es tan reaccionaria como antes, pero hay otra parte que va tomando partido, no de una manera rápida aunque ya existen disidencias entre el clero. El jefe de la Teología de la Liberación ha pedido la baja, eso quiere decir que ante ciertas situaciones, el clero va tomando partido. Por lo menos cierta gente tienen que cubrir las apariencias, y eso es positivo.

No es de una manera amplia, no practican lo que Jesucristo dijo o hizo, pero hay gente que de una manera muy personal va tomando posturas; eso no quiere decir que la cúpula del clero haya cambiado. En España están recibiendo unos 400 mil millones del Estado, tienen un beneficio económico y político enorme.. Mandan los intereses, están llevando a cabo una política de servir al capitalismo.

También entre nosotros han cambiado muchas cosas, por ejemplo hoy en día ya no hay ninguna dificultad en que un cristiano milite en el Partido.

entrevista hecha el 28 de julio 92

FRANCISCO FERNANDEZ BUEY

Cambio de civilización y de valores. Reaccionarismo...

La sensación de que nos ha robado las palabras y que las cosas se han ido poniendo muy mal la tiene mucha gente. Y el estado más bien pesimista y depresivo es bastante generalizado entre conocidos y amigos. En estos momentos, una de las formas posibles de no deprimirse es tener cosas a las que agarrarse : pequeñas comunidades, pequeños grupos, pequeños colectivos, amigos... donde uno comparte las penas y las miserias con los demás porque, realmente, solo son difíciles de aguantar.

Estos grupos van existiendo, pero tengo la impresión que todavía es una red muy inarticulada, casi sin coordinación, con muy pocos contactos. Generalmente nos enteramos de que hay más cosas de las que pensamos a través de personas que tienen contactos con otras organizaciones, pero difícilmente salen a flote todas ellas : "¿Sabes que tal grupo ha empezado a publicar una revistilla en tal sitio relacionada con estos problemas o que en otros sitios hay otra gente que está haciendo algo parecido..?" Muy pocas veces se llega a entrar en contacto. Parece que uno de los sitios donde parece haberse encontrado más gente así, ha sido en lo del Quinto Centenario. Gente de procedencias distintas y con preocupaciones parecidas. A los sitios donde he ido últimamente tengo una cierta impresión de soledad. En la última reunión que hicimos los de la Balsa éramos, literalmente, 4 gatos. El lunes me invitaron a una cosa de Mili-kk y poquísimos; y eso que la insumisión es un asunto que interesa a la gente joven. El otro día se fundó la sociedad de Estudios Gramscianos, y también poca gente. Seguro que hay personas y grupos pero con poco contacto, con poca relación, los nudos no están lo suficientemente bien atados.

Tampoco las experiencias político-sociales más amplias como podrían representar en el Estado Izquierda Unida o Iniciativa en Catalunya han servido hasta ahora para poner en comunicación grupos o personas. Por lo que veo hay bastante desconfianza respecto de esas experiencias entre la gente que se sitúa en los márgenes, es decir, entre los grupos que se van formando por ahí y que piensan, seguramente con bastante razón que ésta es, pese al slogan de "una nueva forma de hacer política", la misma forma de hacer política de siempre, tal vez con un poco más de buena voluntad pero sin pasar de ahí. Incluso un poco a la baja respecto de hace 2 o 3 años, es decir, con más desconfianza, menos convencimiento de que eso pueda ser algo nuevo. Hay varias razones para esto. Una es el mal momento histórico. El fenómeno es general, mundial y, en toda Europa uno asiste a una sensación muy parecida : se acaba la década conservadora Reagan - Thatcher y todo indica que estamos entrando en la década no sólo conservadora sino reaccionaria : racismo, nuevas formas de fascismo, auge de los neofascismos en Alemania, Austria, Francia, Italia...y no digamos en los países del Este de Europa. Todavía hace dos años, en los últimos momentos de la Perestroika preveíamos quizá una evolución hacia posiciones social-liberales y, en realidad lo que ha surgido es una explosión de los nacionalismos latentes y, en algunos casos, con tendencias más bien reaccionarias.

El capitalismo es un abismo. La alternativa. La "pre-política"

El actual sistema-mundo del capitalismo es un abismo : la acumulación de armas nucleares, químicas, bacteriológicas, la crisis ecológica que las instituciones internacionales no pueden detener, la plétora miserable de tres cuartas partes de la humanidad en hambre y sed en lugares donde no hace mucho se producían las materias primas indispensables, la economía de la droga movida tanto por el crecimiento de las alienaciones como por el empobrecimiento de tierras y el expolio de campesinos, las nuevas formas de xenofobia y el racismo..

Hay dos formas de decir que no hay alternativa a esta situación : la de aquellos que, a pesar de lamentarse, consideran que cualquier alternativa que se pretenda oponerle conducirá necesariamente al caos que es hoy la URSS. La de los que consideran que, a pesar que hoy no existe, hay que buscarla...

Hay que volver a empezar. Pero desde el reconocimiento que estamos en un momento, por decirlo así, "pre-político", en un momento en el que los sujetos del cambio necesario no pueden reconocerse porque viven demasiado lejos unos de otros ¿Qué sabemos en realidad de los muertos de hambre en Africa, Asia o América, de los que cada día se ven obligados a emigrar de sus tierras, qué sabemos de las nuevas formas de dominación ideológica, o de la parte del movimiento obrero que se resiste a la barbarie del capitalismo? Por eso es tan importante encontrar un lenguaje común desde el que dialogar en el choque entre tradiciones y culturas. Por eso gran parte del trabajo por hacer es todavía pre-político, propio de un nivel anterior y más hondo...

Esperanzas que había suscitado IU/IC, pero....

En comparación con lo que pasó en otros países europeos, hasta hace un par de años, me parecía que la experiencia de IU era muy positiva. Parecía como si hubiera empezado a superar el gran bache, con una cierta anticipación respecto de otros sitios. Quizá porque aquí la crisis del comunismo de finales de los 70 fue muy fuerte y tuvo consecuencias organizativas muy grandes. Parecía como que la recuperación aquí empezaba antes, pero la experiencia del último año o año y medio, creo que es bastante negativa. Y en esto no cuenta ya sólo lo que ha pasado en los países del Este y la situación europea. Para la mayoría de la gente la percepción de que una organización política que se presenta como alternativa se pegan entre ellos por razones que no están claras, es mucho más grave que cualquier otra cosa de las que se puedan ver. La gente que no está en IU no acaba de entender cuáles son las diferencias profundas que puedan existir entre decir no a Maastrich y decir otro no más fuerte que los que ya dicen no. Estos matices no se captan bien , pero lo que sí que se capta bien es que la lucha por los puestos y el mantenimiento de los cargos, existe ahí igual que en otros sitios, Y si no igual, por lo menos con los mismos desgraciados efectos.

Las dificultades de "otra forma de hacer política". Los verdes...

Pero esto no es sólo de IU o IC. A mí cada vez me resulta más difícil de tragar la facilidad con la cual, incluso los grupos minoritarios, marginales que se mueven en los movimientos sociales alternativos, con la que se pasa de un punto de vista radicalmente alternativo y crítico del sistema de partidos existentes, del sistema parlamentario, de las formas que tiene la política en este mundo, a la aceptación instrumental de lo que hay, y de la aceptación instrumental de lo que hay a meterse dentro.

Por ejemplo, la experiencia de los verdes hace unos años suscitaba ilusiones en las gentes. Y es de toda evidencia que ha nacido mal y precisamente por eso. Y fué difícil aquí ponerse de acuerdo sobre si ir o no a las elecciones! Esto dio lugar a divisiones muy notables. Pero también fuera de aquí. En Alemania ya había pasado algo parecido: uno de los principios básicos del movimiento alternativo alemán era la rotación de los cargos públicos. Estaba muy bien pero se acabó en el momento que dos de los cargos públicos importantes, entre ellos la Petra Kelly, decidieron que no rotaban.

La profesionalización y la complejidad de los problemas

Aquí hay un problema más de fondo : incluso en los núcleos alternativos parece irse extendiendo la sensación de que la política exige una cierta profesionalización, una cierta tecnificación y que eso sólo lo pueden hacer determinadas personas formadas y conformadas para tal trabajo. Algo de eso hay. Si se piensan los problemas que tiene que resolver hoy un ayuntamiento

medio, ya no digamos el de Barcelona, Bilbao, Zaragoza... sino incluso el ayuntamiento de una capital de provincia de 90.000 habitantes con problemas urbanísticos, medio ambientales, etc. es verdad que unos ciertos conocimientos son necesarios aunque sólo sea para oponerlos a los del sistema establecido. Si esto se sitúa en el plano autonómico nacional, federal, etc. se multiplica. Todas esas personas que conocemos, que trabajan en los ayuntamientos o en las proximidades de los ayuntamientos se dan cuenta de que necesitan apoyos técnicos y profesionales que no pueden ser sustituidos por la buena voluntad alternativa de un individuo, bellísima persona y nada más. Esto en una primera fase dejó fuera de combate creo que al 90% de los líderes obreros de este país de los años 60-70. Cómo explicar que toda una serie de gente que hemos conocido en Cataluña pues en los 60-70 como importantes dirigentes en los movimientos tanto obrero como ciudadano, etc. en gran parte hayan desaparecido de esta política?. Una de las explicaciones es que la profesionalización y la tecnificación exige un tipo de conocimientos y eso da lugar a lo que se llama clase política. Creo que la complicación técnica de los problemas acaban convirtiendo la política ciudadana en asunto muy propio, muy específico de unos cuantos, no necesariamente la "mala voluntad" de los políticos o el deseo de los políticos de seguir manteniendo el poder una vez se está ahí. Hay problemas generales, más estructurales que exigirían una reconsideración bastante a fondo de lo que se llama la participación política ciudadana.

Estar continuamente pendiente de las elecciones

Estamos en un momento histórico en el cual yo no pondría nada el acento en intentar estar representado parlamentariamente y en la política institucional. Estamos en una de esas fases difíciles en las cuales es muchísimo más importante trabajar en un marco de "economía moral" como decía Thompson, o para decirlo de otra manera de voluntariado social, es decir por abajo. Preocuparse en si se ha obtenido el 6'7% es secundario. Y esto sin despreciar lo que se puede hacer en la política institucional o parlamentaria. Pero en la situación actual en que cuenta poco lo que puede hacer Iniciativa aquí, o IU en el parlamento de Madrid, sin despreciarlo pero no me parece gran cosa al lado de lo que podría ser la formación de la conciencia de mucha gente por abajo respecto a la participación política ciudadana. Creo que sería más importante que es este momento hubiera un debate serio y abierto en los barrios acerca de problemas como la droga o las grandes migraciones de fin de siglo. No un debate en general sino una discusión concreta acerca de qué medidas alternativas se pueden tomar. Entre otras razones, porque estoy bastante convencido de que problemas como esos, el de las drogas, el de las migraciones, el del medio ambiente, etc. son asuntos para los cuáles es difícil, en este momento, que haya pensamiento de izquierdas y de derechas. Son asuntos muy nuevos acerca de los cuáles el pensamiento alternativo está en formación. Por ejemplo, ante el problema de la droga te puedes encontrar gente del mismo grupo político que opinan cosas radicalmente diferentes : uno te dirá que legalizando todo lo legalizable y el otro te dirá que nada de legalizar porque eso conducirá a todo lo contrario de lo que se pretende. ¿Qué quiere decir esto? Que faltan datos en los análisis, que nos dejamos llevar por otras experiencias sin demasiado fundamento.. Estoy convencido que poner tanto el acento en lo que va a pasar en las próximas elecciones, no nos favorece nada. Parte de la gente que se siente oprimida ante la situación en la que estamos se aleja cada vez más de lo que queremos hacer con este dar prioridad al momento electoral. Y acaban diciendo que todos los partidos son iguales.

Medios de Comunicación y Partidos Políticos

Una de las cosas que cada vez se notan con más fuerza, es el papel de los medios de comunicación en la política. Se ha hecho tan importante que se puede decir, sin exagerar, que en este momento lo que dicen de algo antes de que se discuta dentro de los partidos cuentan más en la configuración de los partidos y en su

línea política los medios de comunicación que la misma opinión de los afiliados. Es tan determinante que, por ejemplo, en la disolución del partido comunista italiano, en el giro Occhetto es una cosa evidente, casi de libro : Occhetto hace unas declaraciones vaporosas sobre por dónde ir, la prensa interpreta esas declaraciones en un sentido interesado de disolución del partido comunista, que no era el sentido inicial en el cual él había hablado y, dos semanas después, el núcleo dirigente del PCI acepta la interpretación externa que se han dado a unas palabras que no iban por ahí. Eso abre un proceso que ha conducido a un sitio inesperado. Cada vez que uno va a un congreso de estos, lo primero que ve es que las resoluciones más interesantes que son aprobadas pasan bajo el silencio. Una de mis experiencias más notables desde el punto de vista político es haber visto que el último congreso del PCE, como funcionamiento ha sido lo más democrático que he conocido en mi vida, y llevo años dedicado a la política... Pues lo más interesante que se dijo, que fueron las resoluciones aprobadas sobre temas como mujeres, drogas, homosexualidad, etc. no han aparecido en ningún medio de comunicación, ni siquiera en los propios medios del PCE. Le pedí las resoluciones a Paco Frutos para publicarlas a Mientras Tanto, y todavía las espero. Eran resoluciones aprobadas después de largas discusiones, votaciones, etc. En cambio en la prensa aparece que si cuando llega Anguita a un lugar, o la Cristina Almeida o el Fernando Pérez Royo al lugar... hay 87 cámaras de TV, 94 micrófonos que le ponen al dirigente delante en la boca para que diga en 1 minuto 100.000 cosas... y esta palabra dicha sin pensar cuenta 10 veces más que el escrito pensado durante 3 meses y discutido en 67 organizaciones.

Puestas las cosas así, para una organización alternativa lo primero es redefinir sus relaciones con los medios de comunicación. Lo que vayan a hacer los medios de comunicación también depende de cómo se comporta uno. Por ejemplo, en el momento en que se celebraba el congreso tuvo lugar el golpe de estado de agosto en la Unión Soviética. La forma de actuación de los medios de comunicación es meterte un micrófono delante de la boca y hacer que digas a bote pronto cuál es tu opinión. Le dije a Anguita "a mi me parece que una nueva forma de hacer política -que tampoco es muy nueva sino simplemente sensata- sería contestar sistemáticamente, ante agresiones de este tipo: miren necesito 1/4 de hora o 2 días, o una semana para pensar y tener opinión. Lo que se dice en un determinado momento, en un segundo, es lo que queda. Todo lo demás no va a contar para nada. Los medios de comunicación pesan más que la discusión en el parlamento porque, al fin y al cabo, de lo que se dice en el Parlamento todavía alguien se puede volver atrás, pero lo que se ha dicho un día en la tele o en un periódico, ya no tiene remedio.

El periodista busca la anécdota truculenta, la pelea subterránea, no interesa la noticia de fondo. Pero uno puede decir sistemáticamente "necesito 2 días para pensarlo" y tener sistemáticamente un grupo de personas que se dedican a escribir y a pensar con calma y con el control de lo que se escribe, cuál sería la opinión en este caso de Iniciativa o de IU, etc., Esto evitaría que la palabrea dicha en un determinado momento se convierta en algo que va contra otra, pues podría definir cuáles son sus diferencias respecto de otros grupos, sensibilidades, familias, etc. Si a uno le preguntan "¿Verdad que el fulanito es un cabrón?", las posibilidades de que contestes interpretable como que sí, son muchísimas; si tú lo escribes, eso cambia bastante. Un alemán me contaba un chiste sobre un cardenal romano que tiene que ir a Nueva York y le dicen que tenga muchísimo cuidado porque en los Estados Unidos los medios de comunicación son muy manipuladores y seguro que van a aprovechar de mala manera su estancia allí. Así va con prevención y llega al aeropuerto de Nueva York, baja las escalerillas del avión y se encuentra inmediatamente una nube de periodistas. La primera pregunta al cardenal es "Su eminencia, ¿qué opina usted de los Night Clubs de Nueva York?" Su eminencia, como ya va preparado porque le han advertido, contesta "...¿hay Night Clubs en Nueva York?". Titulares de los periódicos al día siguiente, "Primera pregunta del cardenal romano al llegar a Nueva York: ¿Hay night clubs en Nueva York?".

Estoy convencido de que "El País" hizo más para la crisis del comunismo en España a finales de los años 70 que casi todas las organizaciones existentes. Dedicaron tanto tiempo y espacio a que la gente fuera diciendo burradas una detrás de otra cada día, que una vez dichas, ahí quedaron, ya se crearon unos malestares para siempre que no se han podido superar jamás. Para mi es inexplicable de otra forma el que gente que había estado junta tanto tiempo en momentos tan difíciles, llegaran a odiarse de la manera en que se llegaron a odiar y, ¿por qué? Porque se decían las cosas a las espaldas y los otros les iban dando carrete y...

Sería, además, negarse al protagonismo de los líderes, que es una de las bases de la "mierdificación" de la democracia. Debería contestarse: "Bueno, pues mi equipo..." y dar más espacio a la opinión colectiva.

Mientras Tanto y las posibles revistas de opinión

Mientras Tanto siempre ha sido una cosa pequeña... siempre he pensado que Mientras Tanto e incluso antes, des de el 77-78 cuando hacíamos Materiales, las expectativas que despertaba la revista eran mayores que lo que podíamos dar de sí el grupo de componentes de la redacción. Mientras Tanto al fin y al cabo, es una revista que sale 4 o 5 veces al año, y acaba de salir el número 50. Tenemos una tirada de 3000 ejemplares, hay 1500 suscriptores fijos que además muchos de ellos son gente joven, vinculados a movimientos alternativos. Desde ese punto de vista estamos bien, incluso desde el punto de vista económico funciona, pero en el momento actual creo que se necesita algo más. Yo apostaría por una publicación de periodicidad más corta, mensual o quincenal si se pudiera, plural, en el sentido de que en ella, el colectivo Mientras Tanto fuera sólo una parte entre otras muchas existentes en el país con ideas parecidas pero procedentes de otras familias, tendencias, corrientes... una publicación que pusiera mucho el acento en el análisis preciso de problemas nuevos y, por otra parte que creara opinión más plural.

Se ha hablado de una revista a nivel europeo y hay varios proyectos en marcha y ha habido reuniones en los últimos meses. La dificultad está en que las gentes partidarias de una revista europea alternativa proceden de dos grandes familias : los restos de los marxismos críticos que quedan en Europa, y los que están todavía más o menos en el área verde. Pero en la mayor parte de sitios hay reticencias grandes al juntar esas dos cosas. Para eso sí que Mientras Tanto es interesante porque puede hacer de puente. Reticencias de tipo ideológico porque son gente de tradición muy diferente, o de tipo político, porque hay desconfianza respecto de cómo se va a instrumentalizar una revista así. Hemos estado en un par de reuniones y hasta ahora no ha cuajado debido a las desconfianzas entre esos dos núcleos.

Reformulac. de la Izq. e incorporac. del cristianismo en el debate

Creo además que en los intentos que se han hecho hasta ahora, por lo menos fuera de España, hay una debilidad, que es que se tiene muy poco en cuenta otra corriente, otro mundo, otra línea de pensamiento, otra tradición que por lo menos en el sur de Europa cuenta mucho y va bastante por su cuenta, la tradición cristiana organizada en comunidades de bases. Aquí por ejemplo, Mientras Tanto hemos sido los primeros en establecer una relación constante, hasta el punto de llegar a cierta colaboración con cosas como Noticias Obreras, que representa una tradición en el movimiento sindical organizado desde hace tiempo y que seguramente es la publicación más seria que trata problemas específicos de la clase trabajadora en España con un punto de vista muy combativo por una parte y con una tradición muy explícita. Esta tradición existe en Italia y Francia, no en cambio en Alemania. En Italia las relaciones siempre ha sido internamente al sindicato o al partido político. Por ejemplo, el grupo que hace la revista "Sinistra" que es excelente revista que dirige Doménico

Gerbolino, cristiano de izquierdas identificado con la filosofía de la liberación latinoamericana y ahí, en la "sinistra" escribe gente que estaba de "democracia proletaria".. recogen cosas diversas. Pero la gente del sector más comunista desconocen casi "Sinistra", no tienen prácticamente ninguna relación con ella. Por ejemplo, el grupo "Ingrao", ala izquierda dentro del PDS, tiene menos relaciones con la "Sinistra" que las que tenemos nosotros. Voy a Roma y yo mismo les tengo que decir a este sector que existe una cosa así y que tiene interés en un contacto seguido.. En Francia peor todavía. En cambio, Balducci, Girardi han tenido una relación de muchos años con el Partido Comunista Italiano, escribían en l'Unitá y han estado siempre en polémica. En este momento yo echo mucho a faltar puentes de comunicación lo suficientemente estables. Tampoco aquí en España los hay. Por ejemplo en este proyecto de hacer una revista mensual en la que estaban Vázquez Montalbán y algunos más, salió este tema pero los allí presentes no tenían prácticamente noticia ni relaciones para hacer algo con Noticias Obreras.

Y no me estoy refiriendo a contactos entre personas de esos grupos e invitaciones recíprocas, que esto sí existe más o menos. Lo que quiero decir es que estamos en un momento en el que estos contactos o invitaciones son ya insuficientes. Ha llegado una situación en la que desde el punto de vista teórico, ideológico, hay que rediscutirlo prácticamente todo. Por ejemplo, el volumen este "Euroizquierda y cristianismo", que procede de una iniciativa interesante en Madrid, me invitaron y escribí mi texto ahí, pero una cosa es la superposición de escritos, que cada cual firma individualmente y otra cosa es la discusión y puesta en común de una reflexión político-teórica en un momento que eso no existe. Ahí cada cual va con su texto, cuenta lo que piensa en líneas generales pero cada cual se va a su sitio, sigue trabajando en su sitio y no se da ningún paso adelante para hacer cosas conjuntamente.

La reflexión conjunta y el debate es todavía muy insuficiente. La discusión no ha pasado todavía de una reflexión general acerca del mal momento en el que estamos, que lo admite todo el mundo con matices distintos, pero en otros planos más concretos sigue habiendo dificultades e incompresiones notables. En aquel mismo marco fue muy evidente : en el momento en que se pasó de los discursos generales a la discusión particular sobre la enseñanza y la educación en España se armó el follón. Rafael Díaz-Salazar empezó a distinguir y con él la mayoría de los cristianos militantes que estaban allí, distinguieron con un corte muy claro entre laicidad y laicismo y tendían a considerar laicismo a casi todo, digámoslo así, y el grupo de gente socialista, de izquierdas, republicanos que había allí, y que a mí me parecían gente interesante, aunque no era mi punto de vista, quedaron muy apartados. Se vio enseguida que las dos formas tradicionales hispánicas de pegarse sobre estos problemas seguían existiendo en las cabezas de los unos y de los otros. El anticlericalismo de los unos prolongado en la antirreligiosidad sin distinciones y la sospecha de los otros de que querían llevarles al huerto en cuestiones de enseñanza, etc.era clarísimo. Creo además que la prueba concreta de eso es que en cuanto se hacen propuestas sobre introducir análisis comparado de las religiones en los planes de enseñanza, casi siempre hay muchas reticencias en todas partes. Este tipo de problemas habría que tener la valentía de situarlos directamente en una discusión más amplia y general. Habría que coger el toro por los cuernos, hacer el listado de los puntos conflictivos e intentar desandar el pensamiento de cada cual.

Humanismo del marxismo i cristianismo : pobreza

En el año 79 u 80, en la redacción de Mientras Tanto tuvimos una discusión sobre el tema de la miseria, el hambre, la calle... Allí había puntos de vista muy diferentes respecto de lo que me parece que ocurre en los barrios obreros de ciudades importantes. Empecé a plantear cómo veíamos y qué alternativa teníamos nosotros al problema de la pobreza en la calle. Es muy llamativo, ves en TV gente que le pregunta y usted qué hace cuando se encuentra a la entrada del

metro de Madrid o de Barcelona una multitud de pobres que les piden, ¿qué hace usted? Para mí, la definición respecto de "qué hace usted" es mucho más importante que la manifestación teórica de los principios ideológicos. Es decir, ¿qué hace un marxista ante una cosa como esa? Pues puede hacer dos cosas, la primera, si es un leninista estricto, hace lo que hizo Lenin cuando era joven y le conoció Bruscaya, que yo he criticado varias veces : "nada de dedicarse a la alfabetización de los campesinos, dijo el viejo, porque lo que nos interesa es profundizar las contradicciones que llevarán..". La conclusión de eso, hace tiempo que la sé, y Lenin cuando se estaba muriendo también : empezar a alfabetizar a la gente 20 años después, en condiciones mucho peores que las de 20 años antes y diciendo que no puede haber socialismo con analfabetos.

Lo mismo en el caso del hambre de la gente que pide. Durante mucho tiempo la única respuesta del marxista ortodoxo cuando estábamos a la ofensiva, ha sido decir "hágase usted de Comisiones", y cuando hemos dejado de estar a la ofensiva, el marxista ortodoxo no tiene respuesta, no sabe qué decir, se queda con la mano metida en el bolsillo sin saber si la saca o no la saca, esa es la situación. En el otro lado está la caridad cristiana organizada : "mis pobres y mis no sé qué". Y en medio no hay nada.

Mi punto de vista es: no hay cultura laica que ante los grandes problemas de la humanidad en este momento : la pobreza, la droga, la emigración, etc. que dé respuesta a eso. ¿A dónde lleva una reflexión como esta?, pues a una consideración sobre los movimientos religiosos de hoy día : ¿por qué a pesar de haber un papa católico tan reaccionario como el que hay, el más reaccionario de muchas décadas, presenta tanto atractivo para tanta gente pobre?, pues por una razón muy sencilla, porque eso al menos es una respuesta ante problemas verdaderamente graves para una parte importante de la humanidad. Igual que eso en el otro lado, ¿por qué hay tanto fundamentalismo en el mundo? Pues porque el fundamentalismo religioso en el mundo de hoy es, si queremos lo podemos llamar como lo llamaba Marx: "el suspiro de la criatura oprimida", de acuerdo! Pero hay momentos en los que el suspiro de la criatura oprimidas es más importante que la duda eterna de moverse o no moverse y evidentemente más que el poder establecido.

Mucha gente vive en un marco en el cual estos son problemas que no existen o son problemas secundarios. Por ejemplo, mucha gente que conozco se ha enterado del problema del hambre a partir del informe Cáritas, para qué nos vamos a engañar. "corre por ahí un informe" recuerdo que se empezaba a decir en el año 85-86, "que dice que hay un porrón de millones de pobres en este país, ¿es posible?" Tuvimos discusiones en la revista sobre la base de : "eso es falso, esos datos tienen que ser falsos. Hombre, eso es inexistente, se llama pobre a cualquier cosa, a dónde vamos con posiciones próximas a la caridad cristiana!..". Es una discusión que lo mismo la puedes tener aquí que en Mientras Tanto y que debería hacerse las organizaciones políticas más amplias. No sé que haya habido nunca hasta ahora ningún congreso o ninguna conferencia específicamente dedicada en Iniciativa o en IU, específicamente para discutir eso con datos y a intentar saber qué punto de vista...

Hace 2 años me pidieron que organizara en la universidad de verano de la Rábida un debate sobre la situación de la izquierda. Entonces una de las cosas que organizamos allí fue una mesa redonda en la que entre otros estaban Paco Casero y Diamantino. El discurso de Diamantino no se publicó en ningún sitio. Se lo he pedido 80 veces desde entonces para publicarlo y me ha contestado que ya lo haría pero han pasado 2 años y no lo ha hecho. Lo que dijo Diamantino sobre lo que está pasando en las capas trabajadoras en general y en el campo andaluz con los joraneros y el proletariado rural de antes, todavía ha salido en ninguna publicación. Sin embargo, esa era la Verdad con mayúsculas, y era una Verdad amarga y trágica. Hizo un discurso de esos que dejan a uno verdaderamente impresionado porque estaba dando cuenta del final de una época, es decir, de

como la política del PSOE en 1 año y 1/2 había puesto fin a la historia del sindicalismo agrario andaluz sobre la base de los subsidios, etc. Contado con mucho detalle y con muchos ejemplos específicos de su propia vida y de cómo se estaba quedando solo, eso sí muy querido y muy amado, pero solo en su lucha resistente. Cuando se escucha esto el 90% de los marxistas y demás que había allí, adopta dos actitudes : la primera "esto que dice Diamantino es verdad pero su conclusión es muy pesimista y sobre el pesimismo no se puede organizar nada, mejor corremos un tupido velo y lo olvidamos rápidamente". Entre estos estaba el mismo Paco Casero, que me cogió aparte y me dijo "ten en cuenta, que Diamantino no está bien, que está negro". Y le dije que no estaría bien del corazón, "pero de la cabeza está muy bien. Intentar borrar, quitar, etc, es un error, lo que dice este hombre va a misa". Y Paco Casero trabaja con él. El resto de los que allí había? pues "este es el discurso de un cura, casi cura, o medio cura que no deja de expresar lo que es un punto de vista así... sentimentalmente cristiano ante estos asuntos..." Así de rápido acaban con el problema!

Marxismo...

La primera cosa que querría decir es que a mi lo de considerarme marxista o no, siempre me ha parecido una cosa secundaria, aunque pueda parecer otra cosa desde fuera, no es mi asunto. También para Manolo Sacristán lo de ser marxista era tan secundario que en discusiones bastante serias que tuvimos con amigos y colegas a mediados de los 70, Manolo quería considerarse fundamentalmente comunista. Yo también. Para mí, el marxismo es una historia de la que han salido muchas cosas. Desde hace mucho tiempo, prácticamente desde que era estudiante, que siempre consideré que eso del marxismo, en parte, había pasado a ser uno de los elementos de la cultura superior de la gente más o menos culta europea y que, para entendernos, había marxistas de derechas y marxistas de izquierdas. La línea divisoria de la lucha social y política en nuestro mundo, no pasaba por ser marxista o no marxista. De estudiante ya me encontraba más a gusto en las batallitas cotidianas con gente que no eran marxistas sino que eran anarquistas, cristianos o socialistas utópicos, que con los marxistas. Me parecía que eso del marxismo llevaba sin más a un punto social-demócrata... porque es verdad : la cruz del marxista ortodoxo es su conversión en social-demócrata, como la cruz de un anarquista ortodoxo es acabar convertido en un fascista. Aprendí de mi madre que la FAI y la Falange era lo mismo; claro que no era lo mismo, pero luego con los años, me he dado cuenta lo que quería decir y por qué las dos grandes desviaciones de estas tradiciones han dado lugar a cosas muy importantes desde el punto de vista de masas que se llama "nacionalsocialismo" de uno u otro signo, el naciismo o el estalinismo.

Es un error que incluso la gente que se considera marxista y socialista ni siquiera ha hecho el esfuerzo de entender que la llamada superación del socialismo cristiano en los años 40 del siglo pasado tiene una base sentimental real con el surgimiento de una cultura laica alternativa, y que eso no tiene comparación posible en el mundo de hoy, que está haciendo el camino al revés. No es una idea que tenga ahora, la tengo desde hace mucho tiempo. En una situación así, el problema es como se va hacia una cultura laica tolerante que sea consciente de las dificultades, obstáculos y problemas de lo que ha sido la cultura laica de izquierdas hasta ahora. Algunos tipos lo han visto. Manolo tenía muy claro que uno de los problemas principales del marxismo es que nunca ningún marxista había dicho nada interesante sobre un tema tan clave para las personas como la muerte. Y una cosmovisión que se pretende globalizadora y que no tiene teorías, explicación, no se sabe nada, no sólo de la muerte, sino de casi ninguno de los grandes problemas del individuo... Por ejemplo, la relación entre mundo privado y mundo público. La vía que un marxista contemporáneo puede tener para empezar a vislumbrar algo en esa línea pues puede ser estudiar la tragedia de Gramsci, por ejemplo, o cosas así, pero específicamente reflexión acerca de mundo privado y mundo público no la ha habido, entre otras cosas, porque a la mayor parte de la gente que conocemos en los años 60-70 en España, incluidos

compañeros míos, les he oído decir varias veces que "no tengo vida privada" en los momentos en que eran luchadores por la libertad del individuo... aunque también hay que ser tolerante con eso, porque uno decía "no tengo vida privada porque dedico toda mi vida a la causa.." pero se estaban mintiendo a sí mismo. Eso es falso.

El debate para fortalecer la personalidad en momentos de crisis.

El debate es lo que echo a faltar en casi todos los problemas básicos de la sociedad. Hay como un ir dando vueltas en círculo sin que acaben de plantearse los puntos de vista hasta el final. Esto tiene consecuencias malas. Por ejemplo, que no acabemos de saber cuál es el punto de vista de cada cual sobre asuntos como droga, emigración, etc. quiere decir que al final, las cabezas de las personas son tan oscilantes que te puedes encontrar con que pasan rápidamente de un extremo a otro. Como explicar lo que ocurrió en Marsella, o en parte en Florencia? qué explicación racional hay para que gente que pensábamos que eran socialistas, comunistas, etc. de repente, aparezcan en el lado contrario : racismo, extrema derecha, etc.? La explicación es la falta de explicitación hasta el final de los problemas básicos y de cómo resolverlos. Si uno es un currante, que se siente sentimentalmente rojo, e identificado con su tribu, con su familia ideológica que en un determinado momento histórico hace aguas y que se queda sin identidad y , por otra parte, cada vez ve más norteafricanos que vienen donde vive y empieza a verlos como competidores de trabajo y como una cultura que no entiende porque no tiene los instrumentos para entenderla, cuando la identidad se pierde y hace "crac" lo que uno era, empieza a decir burradas, a hacer generalizaciones absurdas respecto de la otra cultura, etc. Decrepción + incomprensión de lo que está pasando es una lamentable base para comportamientos sociales de lo peor.

Supongamos que se logra convencer a un número importante de científicos (naturales y sociales), técnicos y profesionales amigos del saber en genral y de la rojez en particular, para que hagan un listado de los grandes problemas en nuestras ciudades. Supongamos que se pone a esta gente en relación con cuadros sindicales, dirigentes vecinales y personas cuya opinión cuenta entre los trabajadores. Y que unos y otros deciden dedicar algunas horas semanales al estudio de soluciones alternativas. Así se está trabajando por ahí fuera... Y el resultado, desde el punto de vista del conocimiento suele ser muy bueno justamente en las cosas para las que no tenemos todavía teoría : ecología, interdependencia, solidaridad, droga... Las cosas del equipo de Commoner, del grupo de Lester Brown y de otros colectivos podrían ayudar aquí...

Si esto funcionara, y no tendría porqué ser tan difícil, se podría proponer a CCOO y habría que estudiar cuáles son las mejores formas de transmisión de los conocimientos.... ¿una política editorial mixta sindicatos-movimientos sociales alternativos? ¿una revista mensual lugar-de-encuentro-de-la-izquierda con difusión amplia que llegara a los barrios para que fuera discutida? ¿Emisoras de radio y TV que se ganan la legalidad a base del trabajo voluntario en barrios y sindicatos, per al mismo tiempo comprometiendo a científicos y profesionales conocidos con una línea de actuación parecida a la que se ha seguido para implantar la objeción de conciencia? ¿varias de estas cosas a la vez?

Fundamentalismos, postmodernismo

No tengo la más mínima duda que en el plano teórico y de las ideas el reto principal de una izquierda renovada es encontrar un camino intermedio entre los varios fundamentalismos y eso que se llama postmodernismo . Pero el problema es que a medida que se agudizan los conflictos no estoy seguro de que vaya a haber tiempo suficiente como para construir un pensamiento así. En este momento soy bastante pesimista sobre las posibilidades de construcción de una opción intermedia. Los fundamentalismos van a crecer más a medida que lo que

es una crisis muy global de valores aumente y que las respuestas a los fundamentalismos que ahora son todavía incipientes están siendo tan duras y tan prepotentes que van a dar lugar a un aumento todavía mayor de fundamentalismo.

Universidad y cultura. Las nuevas expresiones culturales...

Tengo la impresión además como universitario, que tampoco la universidad va a poder hacer esta reflexión. Una de las cosas más negativas que han ocurrido en la universidad en estos últimos diez años es la enorme fragmentación de conocimientos y disciplinas. No hay contacto, no hay prácticamente relación entre los distintos departamentos, entre las distintas disciplinas sobre todo a la hora de analizar asuntos básicos. La Universidad es un poco como la ciudad alegre y confiada de la obra de Benavente. Está viviendo como un apéndice institucional de lo establecido y, en parte, en un momento muy eufórico en el que prácticamente todo el mundo hace su vida y su carrera, incluidos los estudiantes, con mucha dificultad plantearse problemas. Todo lo que sea problemático, todo lo que contribuya a poner en duda el sistema, en general está mal visto en la Universidad. Lo cual no quiere decir que no haya excepciones tanto entre profesores como entre los estudiantes. Pero en este momento no veo tensión moral en la universidad ni en el profesorado ni en los estudiantes. Atención, en las Universidades nuestras, en las de Latinoamérica, de África y de Asia se está pensando mucho. En las de aquí, se piensa en cosas o muy técnicas o muy funcionales como el mantenimiento de los privilegios, que para la izquierda alternativa cuentan muy poco. Hay islas: Martínez Alier, Fontana... pero habría que preguntarse por qué se hacen tan pocos esfuerzos para poner en comunicación las islas existentes aunque no fuera más que por convertirlas en un archipiélago.

La situación del profesor universitario se ha hecho muy privilegiada en el conjunto de la sociedad y la profundización de la superespecialización se ha hecho tan grande que parece que cualquier idea globalizadora o generalista, tenga el riesgo de andarse por las ramas. Hay una cultura positivista o neopositivista imperante que hace bastante difícil el encuentro. Luego te encuentras situaciones curiosas, por ejemplo, este año por primera vez después de muchos años de dar esto de la metodología de las Ciencias Sociales, un grupo de estudiantes han venido a decirme "oye, Paco, hemos pensado que sería muy bueno que esta asignatura fuera obligatoria, porque a lo largo de 5 años de la carrera de económicas es la primera vez que hemos tenido que ver y discutir problemas que interesan a la gente" porque les di a leer el libro "En paz con el planeta" y eso coincidió con la cumbre de Río y se les abrieron los ojos. Esto te da idea de cuál es el nivel universitario, es decir, ellos me hablaban de la cumbre de Río como del descubrimiento de que existe un problema medio ambiental serio, lo cual ya es buena cosa, pero eso quiere decir que leen muy poco y están muy poco al tanto de lo que pasa.

Pero en cambio al mismo tiempo creo que es muy posible. Hay muchas cosas que aprender de las Universidades de otros países de por ahí abajo, hay mucha vitalidad. En líneas generales estoy bastante convencido de que cuando se escriba la historia del final del siglo XX, probablemente nos enteremos que casi todo lo interesante que se hizo desde el punto de vista humanista, se escribió en Dakar, en Sudán, en Bolivia, en Perú.

Incluso desde el punto de vista de la literatura. La presión de los medios de comunicación y de la industria editorial es tanta que en este momento que tenemos la impresión de un exceso de literatura norteamericana por todos los lados. Cuando sale una novela africana traducida y uno la lee se da cuenta de que para esa gente, los temas todavía existen. Nosotros, en realidad, sólo hablamos de formas, formalmente maravillosas, pero vacías de contenido. Con cualquier autor africano o latinoamericano y vuelves a entrar en el mundo de las

pasiones, de los sentimientos, de los grandes asuntos. Por ejemplo, la última moda de la novela norteamericana es simplemente un mundo de formas, un mundo en el que la vida humana prácticamente no tienen sentido, ha dejado de tener un sentido y uno se reconforta o se regocija en la mierda constantemente. Eso tiene un gran éxito porque se presenta como la superación de lo fuerte y esto es tipo de cosa que más influye en la gente, sobre todo la gente joven que no se traga lo del pensamiento débil y que está buscando impresiones fuertes. ¿Qué impresiones fuertes puede encontrar? En un mundo en el que ya está prácticamente prohibido el electroshock, pues la heroína, el caballo y novelas de este tipo. O el rock que es mera expresión verbal de cosas a las que uno no se atreve, porque una de las cuestiones del rock es el enorme ruido que produce pero casi nadie se para a pensar en las frases que se pronuncian que son terribles, verdaderamente terribles, es decir, lo que podíamos pensar de la subversión de todos los valores de los años 60 no es nada al lado de lo que dicen estos, y los que los oyen se identifican con ellos. Después, al salir de allí seguirán su parsimoniosa, monótona e imbécil vida cotidiana sin que eso cambie absolutamente nada.

Clase obrera y la nueva conciencia mundial

Ya hace muchos años que también en las discusiones así con la gente en partido yo decía que en mi opinión, la clase obrera no iba al paraíso porque el camarada Marx les daba la entrada directamente, sino que también en este caso el paraíso había que ganárselo y que por el mero hecho de ser un obrero uno no es nada política y culturalmente. En momentos en que el obrerismo pues era imperante había que decirlo porque la percepción que uno tenía era que había obreros tan hijos de puta como los otros, para decirle pronto y rápido o en algunos casos quizá peores. Pero en este momento en que todo el mundo dice que ya no hay clase obrera y que eso se ha acabado etc. creo que hay que poner acento en lo contrario: es verdad que la clase obrera por el sólo hecho de serlo no va al paraíso. Pero todo es comparativo...

"Motores únicos de la historia" probablemente no los hay. Pero el asunto es ¿quién puede querer cambiar una situación de dominación, privilegio, de explotación y de opresión que no sean los miembros de lo que llamábamos clase obrera o clases trabajadoras en el mundo de hoy? No se me ocurre. Ya sé que Touraine y otros empezaron a decir en los años 60 que había otros sujetos de cambio de la historia. Yo no he creído en eso y sigo sin creer. No me parece que los que están establecidos en el privilegio puedan ser motores de cambios importantes en la historia. No hace falta ser marxista para darse cuenta que eso no es posible. Lo que pasa es que la clase obrera de hoy es una cosa radicalmente distinta de lo que hemos conocido desde el siglo pasado hasta los años 50.

Schaff tiene toda la razón cuando habla del exceso numérico de la clase obrera en los países occidentales avanzados desde el punto de vista industrial debido a las nuevas tecnologías. Eso ya ha ocurrido y previsiblemente ocurrirá más. Pero a Schaff le falta otra cara del asunto que nunca saca, y es que en determinados sectores que siguen configurando el sistema productivo de estos países, se sigue trabajando en situaciones infrahumanas igualito que antes. Por ejemplo, en la construcción. Si uno se daba un paseo el verano pasado, julio, agosto, por ahí por donde estaban trabajando a 40 y tantos grados igualito de los que veía cuando tenía 7-8 años, despechugados, bajo el sol, con los mismos médicos técnicos... pues uno veía que la cosa no ha cambiado tanto. Eso sí, había otros y ¿quiénes son esos? Pues no sé muy bien si son norteafricanos o andaluces o de dónde han salido, pero esos son muchos, siguen siendo muchos en el mundo. Y a partir de las 12 de la noche, hay una multitud de gente recogiendo mierda en las grandes ciudades que siguen siendo currantes como los de antes. No quiero poner esto en primer plano, pero hay que tenerlo presente. Hay que andar con cuidado cuando se habla de las nuevas tecnologías y que en este final de siglo sólo habrá robotización. Me sigue pues pareciendo que la superación de la división social del

trabajo es fundamental, y que una sociedad en la que se siga reproduciendo la división social del trabajo, pues la verdad, eso no es atractiva. No es atractivo si van a tener que seguir recogiendo los deshechos, los hijos de los mismos que recogían los deshechos y haciendo el trabajo en la construcción con muy pocos cambios técnicos los mismos que lo han hechos toda la vida. Eso se sigue llamando explotación.

Lo que sí pasa es que en comparación con un sistema-mundo en el cual ser explotado es un privilegio, lo que Marx decía o lo que decíamos los marxistas de la clase obrera hasta hace poco, cambia mucho. Porque el término de comparación entonces era una idea vaga del colonialismo siempre expresada sobre la base de una concepción eurocéntrica. De Africa y Asia no nos enterábamos de nada hasta que había una guerra. Había las crisis de Cuba, Marruecos... para los franceses fué Argelia... Pero el punto de vista era tan eurocéntrico que esa gente eran primitivos que de vez en cuando mataban a algún misionero, pero no los veíamos como currantes, como trabajadores como los de aquí. Ahora eso se empieza a ver de una manera completamente distinta.

En este panorama, la vieja clase obrera europea, creo que se tiene que analizar en unos términos muy distintos de cómo se analizaba hace décadas. Para un pensamiento alternativo, la conclusión es obvia: habría que hacer todo lo posible para que los sindicatos de los países industrializados avanzados contactaran de hecho con ellos. Si eso no se da, ocurrirá que el antiguo proletariado industrial de occidentese convertirá en el gran sector privilegiado contra los otros.

Sé que es difícil, pero debe ser la función del sindicato y de la sociedad en general. Debería haber un cambio de estrategia sindical que pusiera más el acento en el trabajador como ciudadano en un marco democrático. Quiero decir que tiene que haber una explicación racional que muchos trabajadores pueden llegar a entender de los grandes conflictos en el mundo y las consecuencias que eso puede llegar a tener en los próximos años. No se trata de una argumentación que ponga exclusivamente el acento en el aspecto moral "mirad que aquellos se mueren" porque el dirigente sindical, como cualquiera de nosotros y cualquier empresario, puede sufrir viendo en TV a la hora de comer, pero se le pasa. No se trata sólo de la muerte de la gente del Tercer Mundo, sino incluso de la racionalidad del nuestro y de lo que ocurrirá en un mundo único en el cual 5000 millones y 1/2 de personas se ven en la obligación de desplazarse para comer y las consecuencias que eso tiene y va a tener más en los próximos años desde el punto de vista de las grandes migraciones. Ante esto sólo caben dos posturas o que te conviertas en una bestia racista que intentes impedir por todos los medios que esa gente llegue hasta aquí, incluido el hecho de propugnar que el que haya que matarles antes de que lleguen o bien que nos demos cuenta de que se puede retraer una parte de lo que son hoy en día nuestros salarios, etc. para incidir en lo único en lo que se puede incidir hoy que es en mejorar la suerte de los que están peor. Esto se puede hacer de dos maneras : o en un plan exclusivamente caritativo individual o a través de organizaciones con conciencia mundialista, internacionalista, etc.

entrevista hecha el día 30 de junio del 92

DAVID FERNANDEZ

Objetor. Objeció-Insubmissió

Sóc objector. Vaig presentar la sol·licitud al gener de l'any passat i m'ho van concedir a mitjans del mateix any. Ara faré un any que estic reconegut. Recordo molts debats, molt de temps sobre la objeció, insubmissió amb gent que s'uneix a la objeció al servei militar. Perquè la objeció i no insubmissió? Perquè des de la meua consciència no em puc negar a fer un servei a la col·lectivitat. Crec que és positiu que tothom faci algun tipus de servei al col·lectiu, a tothom, tot i que les contrapartides que aquesta col·lectivitat et dona a tu són molt poques. No em nego a fer un servei, sinó a fer-lo amb una arma. Per això em vaig declarar objector. Dins el que és l'objeció, simpatitzo amb la postura dels que fan els dotze mesos i pleguen, reivindicant que l'objeció no és un càstig que t'obliga a estar més temps del que fa la gent amb l'arma. Si fins ara eren dotze mesos, doncs dotze. Si a partir d'ara seràn nou, només en vull fer nou.

Jo respecto la postura de la insubmissió encara que no la comparteixo. Estem en una societat que té unes normes de joc: o hi entres i jugues intentant canviar les coses des de dintre o t'hi mantens al marge. Per mi és més positiva la primera postura. Jo ara no diria mai a ningú que es fes insubmissió perquè, segons les regles de joc actual, està considerat com a delictiu i jo no puc cridar a ningú a que faci un delictiu. Els recolzo, els admiro en alguns casos, però com a postura personal no ho recomano.

No sé on el faré el servei civil, no m'han enviat encara la bossa d'ofertes. M'agradaria treballar amb estudiants, esports... en general, en moviments associatius. Algú pot pensar que això es treure llocs de treball, però crec que no: si les entitats fossin milionàries i tinguessin capacitat per contractar gent, sí que seria treure llocs de treball. Però no és així. Les entitats estan en condicions precàries i la feina que hi pot fer un objector no es podria fer per falta de diners per contractar ningú per fer-la. La feina quedaria per fer. Deu haver-hi de tot: llocs on, en fer la prestació, treus un lloc de treball i llocs, com els que coneix, que no és així. Tinc referència de l'Associació Catalana d'Estudiants que està limitadíssima de recursos i la feina que fem els objectors que hi som no es faria d'altra manera. El programa que els objectors hi desenvolupen és precisament promoure l'objeció. Des de l'ACE, com a una opció de l'associació d'estudiants, és la defensa de l'objeció de consciència i, per tant, el programa que els objectors estan desenvolupant és promoure l'objeció a la universitat, etc. D'altra manera aquest programa no es podria portar a terme.

Els valors que promou l'objeció són molt diferents dels que promou la societat en la que vivim. El bàsic és el de la pau. D'altres són: la solidaritat, la feina social desinteressada. Valors que s'haurien de prioritzar més. Hi ha gent que diu que els joves objecten perquè és una sortida fàcil per no fer la mili. Si no es rebaixa l'objeció al temps del servei militar és perquè molta gent, entre una opció i una altra, triaria la d'objeció potser més per comoditat i amb això ho no hi estic d'acord.

Sembla que hi hagi igualtat entre una cosa i l'altra. A l'hora d'escollir-ho, legalment sí que n'hi ha, però tota la informació que t'arriba és que t'has d'anar a medir, a pesar, que la mili és això o allò, t'envien cartes per fer-te voluntari... La informació sobre com fer-te objector i què implica és mínima. Quan a seguretat hi ha una desigualtat brutal entre les dues opcions. Des del moment en el que et fas objector fins quan has complert el teu servei social no saps quan temps passarà. Quan decideixes que fas la mili, saps més o menys quan la comences i quan l'acabes. Actualment, la persona que es fa objector, com que hi ha un desfàs molt bèstia entre oferta i demanda, et pot tocar fer-lo d'aquí tres o

quatre anys. Tot això planteja dificultats a l'hora de muntar-te la vida, trobar una feina, etc.

La carta que té l'administració per evitar l'objecció és la burocràcia. L'entitat per acollir un objector ha de desenvolupar un volum de feina gran perquè no és agafar un objector per agafar-lo, és presentar un programa,... Les entitats, les institucions, que podrien agafar un objector es troben davant d'això i, com hi ha altres coses més urgents, això s'abandona. Conec gent que es fa objector pensant que, com no hi ha places, potser algun dia l'amnistien i no ha de fer res. No crec que sigui aquest el plantejament correcte.

Parlar d'aquests temes a la universitat en general és impossible, potser a la facultat d'història es donen molt més els moviments pacifistes que en altres facultats -sobretot si es comparen amb les de ciències-. Hi ha una associació d'universitats per la pau, hi ha més inquietud. Hi ha gent que per desconeixement i per por va fer el servei militar però hi ha molta altra gent que quan s'assabenta que ets objector s'interessa, vénen a preguntar informació...

Valors predominants entre el món universitari...

Els valors predominants i al que la gent aspira en aquesta societat, ara per ara, són els estandarditzats : podria dir-se que tothom aspira al mateix. Però una cosa és aspirar i una altra la "cruda realitat". A història i en el cercle on em moc, hi ha gent motivada no tant per l'èxit com per saber coses, pel coneixement, per l'esperit de la universitat d'aprendre a pensar, a desenvolupar-te com a persona, gent que té altres valors més relacionats amb l'ànsia de coneixement i de formació. Però també trobes a gent que hi és de rebot, per treure's una carrera, o que ja té la vida solucionada, que s'ha de treure una carrera i història té la fama de ser la fàcil, que va allà per vigilar la moto... Però això ja passava a l'Institut de Pedralbes. Es la mateixa gent.. Als matins la gent no treballa habitualment, viuen dels pares. Es gasta : la cervesa, la discoteca, la moda.. diria però que a les altres facultats és pitjor.

Estic fent l'especialitat de contemporània. A la facultat hem tingut de tot, des d'un tío de l'Opus que seguia explicant la història com hagiografia, fins a d'altres mètodes sobretot en història del pensament social... Per mi la història ha de servir per evitar caure en errors. Jo personalment per exemple no he viscut la guerra ni l'època de Franco, però m'encanta trobar-me la senyora Carmen i que m'expliqui coses de la Guerra Civil. Aquesta gent són història viva. Són l'accés més directe a una etapa que no coneixes, que no has viscut. Els historiadors han de fer la feina de recollir l'experiència, no la personal sinó les experiències de tothom al llarg de la història, des que hi ha coses escrites, per intentar que no es repeteixin algun tipus de coses.

A la universitat hi ha grups de solidaritat, Món-3 o d'altres, que tenen una incidència més forta que els propis partits polítics tot i que molt poc a història, a l'igual que el tema de la solidaritat. El valor individualista està hiperestés entre la gent apart hi ha una insensibilitat total. Es un tema que em preocupa ja que estan triomfant els valors de l'individualisme, el jo, etc. que són molt negatius. Intento ser conseqüent amb mi mateix. Quan em trobo algú que està impregnat amb aquests valors i que ho defensa d'una manera tan apassionada, no ho entenc.

L'ensenyament per vocació o no...

Quan treus el tema del futur professional la gent fuig. Si està malament el mercat laboral, els que tenim carreres d'aquest tipus ho tenim encara més negre. Hi ha molta gent que critica als professors que ha tingut que ensenyaven purament pel lloc de treball i no per vocació, i ara ells mateixos aspiren a ser funcionaris d'ensenyament no per vocació. Vaig posar història en quarta opció,

primer ciències de la informació, després econòmiques a la central, després econòmiques a l'autònoma i després història. I apart del pal que això suposa, ara ho valoro molt. A nivell social està molt poc valorat però a nivell personal té molt de sentit. Però no sé si tinc aquesta vocació d'ensenyament. Jo crec que aquest tema del futur professional afecta per un igual a tothom, però s'amaga. Probablement depèn molt de l'ambient i del nivell social de cada ú.

Els joves i la política

Joestic amb Iniciativa, i tot i que a la facultat som uns quants i no trobes dificultats quan es tracta d'enganxar un cartell o fer propaganda, la veritat és que el jove que opta per estar a Iniciativa o a qualsevol altra opció i s'hi vincula mínimament, és un peix fora de l'aigüa. Però no només el d'Iniciativa, amb els del Partido Popular, igual. Per exemple, la Marta ha anat a les llistes d'Iniciativa de Sant Feliu i quan ho expliques o ella ho explica la gent sembla que se'n riu.. Això és així en qualsevol ambient juvenil com no sigui en l'estricta context de les entitats polítiques. La gent té motius de sobres per ser anti-social, anti-política, etc. i moltes vegades parlant amb ells els entens perfectament, la seva apatia i el no voler saber-ne res. La poca experiència que tenim és força decebedora. Et prometen "el oro y el moro" i després ni el oro ni el moro. La gent tendeix a generalitzar, no veu que hi hagi cap alternativa vàlida de canvi real. Acostuma a ser gent convençuda en aquest pensament, potser poc racional, de "*todos vienen a chupar i cualquiera que estuviera arriba haría lo mismo*", és una idea que els lliura de preocupacions. No sé com es tradueix això en el vot... El fenomen Esquerra Republicana ha estat força fort, però la gent no vota per desencant, no veu relació directa entre el que fan els polítics i posar un paper en una caixa de vidre cada quatre anys. La gent no és conscient que posant aquell paper està exercint un poder el de decidir qui ha d'anar i qui no. No s'han parat a pensar-ho. Tenen la idea que fiquin el que fiquin sortirà el que sempre ha sortit. Això també passa a nivell de les eleccions estudiatis universitàries, índexs de participació del 0,5 o de l'1 %. A història som 6000 i pico de matriculats i a les últimes eleccions vàrem votar menys de 600, un 8 o 9 %...

No hi ha tanta diferència entre les nostres propostes d'Iniciativa i les dels socialistes o els extraparlamentaris. Hem dit que perseguim la felicitat -potser això sona a sectal-, viure un ambient ecològic, no tenir problemes de vivenda ni de feina... però no és tant un problema de programa o de propostes escrites en un paper com d'actituds, en el que defenses en la vida de cada dia, en la teva manera de viure i d'actuar.

La principal diferència de propostes entre nosaltres es nota en la prioritat de temes. Per nosaltres, com a joves d'Iniciativa, el principal i bàsic, és el tema social que no és plantejat per altres grups. Pels joves nacionalistes seria el que a Convergència els agradaria fer però no fan, anar a xiular el Rei a l'Estadi Olímpic, el pi de les tres branques, el *freedom for Catalonia*... Es sobretot un problema de prioritats. El que prioritzem nosaltres com a Iniciativa i el que prioritzen ells com a Esquerra Republicana, apart de la falta total de continguts que sovint hi ha en moltes de les seves propostes. La diferència d'Iniciativa és la manera de fer de la gent d'Iniciativa, la claretat, l'honestedat, el ser conseqüent entre el que dius i el que fas. Això podria arrossegar la gent jove si tinguéssim els mitjans per a explicar que és això el que fem, però no tenim tele ni ràdio ni un diari. Hi ha molta desconfiança pel que fa al tema polític. Després de tres anys a la facultat he aconseguit parlar de política sense que la gent em fugi perquè veu que quan parlo d'una sèrie de coses no parlo per parlar, sino que en la meua vida també actúo..

Raons personals...

Molt sovint em pregunto: què faig a Iniciativa? Més que una qüestió d'ideologia, de teoria política, és una qüestió de sentiments. Per mí a la política ens hem de

regir i pesen molt pels sentiments.. A mí m'ha influït molt viure de la manera que he viscut, veient les coses que he vist. Quasi que diria que per mi es genètic.. I Quan jo he tingut la possibilitat de fer una opció l'he fet segons el què he vist i el que m'han ensenyat.. tot i que a vegades es produeix la reacció contrària, que has viscut d'una manera i per confrontació generacional actúes de la contrària. No és el meu cas. Tant a l'esplai com a Iniciativa com a d'altres llocs on estic jo he vist que es defensen aproximadament els mateixos valors i el mateix model de societat, coincideixen aproximadament. Posats a fer balanç, veig que hi ha més possibilitats d'estar d'acord amb el que penso, en la manera de fer d'Iniciativa que amb qualsevol altra opció política.

Veig a més coincidències en la manera de pensar d'Iniciativa i les propostes cristianes que s'han viscut a casa meva. Tothom necessita alguna cosa en la qual creure. Necessites un objectiu que et mogui a fer i a actuar d'una manera, a buscar un objectiu final una raó de ser.. No es pot dir que jo sigui creient, tot i que respecto moltíssim la gent que creu, però tampoc tinc la necessitat de creure en alguna cosa transcendent que em motivi, ja em motiva prou l'aspirar a una societat diferent. Però les similituds i la convergència d'idees entre el món cristià, el que es diu el moviment cristià de base, no l'altre, i la tradició més marxista, més comunista, és grandíssima.

El moviment d'esplais, Temps Lliure..

El moviment educatiu a l'esplai, temps lliure, els nens, l'he viscut de molt a prop. Des dels nou anys quan es va crear l'esplai de Pubilla hi estic en contacte, més tenint als pares com a fundadors, ho veig com un complement a l'escola. I a vegades com una alternativa als valors que es proposen a les escoles. L'educació en el temps lliure dels nanos és molt, molt important. Jo hi treballo però en una feina amagada, d'infraestructura, portant la comptabilitat. El plantejament d'un esplai que tothom hauria de tenir seria el de que, quan fas un taller de guitarra, per exemple, l'objectiu no és el de fer concertistes, sinó el de, si un nano no té guitarra per la raó que sigui i tu en tens, siguis capaç de deixar-li a aquell nen la teva guitarra. S'han de transmetre els valors de la solidaritat i el companyerisme, que no estan de moda. Moltes vegades has de fer doble feina ja que són valors contraris als que la societat ofereix.

I també penso que els esplais s'han d'obrir. Hi ha poca gent, en el conjunt de monitors dels esplais, que es preocupin pel que passa al barri d'una manera directa. Però això passa perquè és un ambient que omple molt, veuen que treballar a l'esplai és una cosa ja prou positiva en sí mateixa i que no en calen d'altres, és una activitat que la gent viu molt en positiu, i també perquè l'esplai es una feina encara poc coneguda i menys reconeguda i han tingut dificultats per sobreviure.

Hi ha mares que han treballat a la comissió de pares, ja no hi ténen els nens i hi segeuixen treballant. Es un ambient en el que et trobes bé a dins i no tens necessitat de mirar gaire enfora. I d'altre banda, per exemple, a l'esplai tenim nens d'altres ètnies i d'estatus socials molt diferents i es fa una feina real d'integració. Aquest fet la gent que treballa en un esplai no s'ho plantejaria mai com un problema sinó com una cosa més a treballar, la integració d'aquests nanos en el grup. Hi ha una nena de 4 anys magrebí que s'ha integrat a la perfecció i la seva mare té els problemes que qualsevol altra mare podria tenir. La feina que fem no la fem tan sols amb els nens la fem també amb les famílies. Quan s'assumeix la responsabilitat d'un grup de nens, s'assumeix la responsabilitat de conèixer i treballar amb aquells nens i amb els seus pares o amb qui visqui.

entrevista feta el 23 de juliol 92

CARLES FERRER I JACINTO CAMBA

Naixement de la Perutxo. Dificultats i avantatges.

CARLES.- Vam muntar la llibreria Perutxo a l'Hospitalet, perquè vam arribar a dos conclusions : que feia falta i que podia funcionar.

Era necessària una llibreria que pogués oferir tota mena de llibres i altres activitats, que fós dinamitzadora cultural. Aquesta era la idea.

Avui ens hagués costat més de muntar-la tal com estan les coses. Per exemple amb la nova llei d'atur no hauríem pogut capitalitzar.

Perutxo és fruit de dues coses : primer, tan el Jacinto com jo no estavem a gust a la feina, ell com administratiu a una empresa i jo a una escola, i tots dos vàrem plegar. I segon, el món del llibre em feia molta gràcia, i com que ser bibliotecari era fotut, l'única alternativa era ser llibreter. Vaig començar a moure'm i allò que primer et plantejes quasi com a somni o com a cosa molt difícil, li comences a veure el sentit... Quan mires el panorama del que hi ha a l'Hospitalet, veus que hi ha un forat que cal omplir... que és necessari i que és possible..

La idea ens enamorava : muntar una llibreria i tot el que hi podríem fer !. No sabíem encara ben bé les nostres possibilitats, però pensàvem que inclús en cas que això anés malament, el pitjor que podia passar és que desapareguéssin els diners que havíem capitalitzat o estalviat. Això anant molt malament.

Ens hi vam posar sabent els riscos que implicava, però penses "si va malament , va malament, no s'acabarà el món aquí...". Tens uns diners de l'atur, et dediques a això perquè et fa gràcia i penses que pot funcionar i si no funciona, mala sort i fóra.

JACINTO.- Em vaig ficar en aquest projecte de rebot. Estava fart de la feina que feia i era una forma de sortir-ne, de canviar i fer una feina que m'agradés.

Podia ser una manera de sortir de la forma de feina en la que treballaves no perquè t'agrada sinó pel salari. Ara no guanyo diners però m'ho passo millor...

Vàrem calcular que durant aquest primer any no guanyaríem res. Es tractava només de capitalitzar la feina per ampliar el dipòsit de llibres. Si abans no ho has previst és una situació molt bèstia desde el punt de vista personal i si ho preveies també, però ja sabies de quin mal havies de morir.

CARLES.- Els primers dies, quan ja havíem fet els mobles i van començar a arribar llibres, et passejaves per aquí i oloraves i els miraves.. era una sensació d'estar bé.

Apart d'estar-hi bé, hi ha una feina monòtona : marcar llibres, entrar les fitxes a l'ordinador, albarans, factures, contactes amb les editorials... però quan tens temps pots mirar els llibres, els veus, és agradable tractar-hi i tractar amb la gent que ve a buscar-ne. l'avantatge és que la feina t'agrada.

I si arriba el moment que és rentable.. ja serà massa..!

JACINTO.- Recordo abans, quan aixecar-te per anar a la feina em resultava pesat : "he d'anar a treballar" "ha acabat el cap de setmana, demà a treballar" "s'acaben les vacances"... Ara és diferent, quan van acabar les vacances de l'estiu, vam començar però no representava cap trauma l'entrar a treballar el dilluns. T'ho passes bé.

CARLES.- El factor humà en aquests casos és complicat, i a priori quan hi ha diners pel mig, més encara. Quan decideixes muntar un negoci amb algú, has de saber amb qui ho fas. Una de les coses difícils, potser la més difícil era preveure amb qui vols fer-ho, que reuneixi les característiques que permetin tirar endavant la llibreria, característiques pràctiques i no pràctiques : que estigui a la mateixa situació d'atur, que pugui aportar els mateixos diners que tu, que li faci

la mateixa il·lusió que a tu, que treballi com tu, que tingui les mateixes idees d'una llibreria que tu ...mil coses.

I aquesta vegada la primera sensació va ser la d'haver encertat, d'haver-ho muntat amb la persona que reuneix totes les característiques que calia esperar del soci. Som nosaltres dos, anem a mitges en tot, hem posat els mateixos diners, les mateixes hores, de moment no cobrem cap dels dos... tots dos casats i amb fills, rondant els trenta anys...

S'han confirmat les perspectives que treballar el món del llibre és dur, que no et fas ric treballant en una llibreria. De moment estem en la fase de cobrir costos de manteniment del local, que és el que teníem previst durant tot el primer any. Es tracta d'anar cobrint costos i fent fons, i ho estem aconseguint.

De moment no surten sous, però ja ho teníem previst. Les previsions van ser molt modestes. En el primer any has d'aconseguir saber si funcionarà o no, aquest temps el dediques en tirar endavant amb la gent que coneixis i a crear fons. És la manera d'omplir-la i de que la gent vegi que és una llibreria i no una "papereria que té llibres". Més endavant potser si que podrem cobrar sous, però primer ha de poder tenir fons editorial.

Perque una llibreria pugui funcionar com a tal ha de tenir tres o quatre millions en llibres, i és el que intentem.

Quan vam tenir la idea no hi havia competidor a l'Hospitalet : la llibreria Catalunya no ho era perquè està a Sta. Eulàlia i ha plegat, els Pins tampoc perquè ténen poca cosa i no es dediquen massa al món del llibre i amb algunes editorials ja ténen el compte tancat, la Ferrer que està al costat d'un parell d'escoles sí que mou llibres però no és una llibreria on la gent pugui remenar... Hi havia un forat que volíem omplir, i el que mai no ens pensavem és que la gent de l'Hospitalet no comprés llibres. On els compra? A Barcelona, a Abacus, etc.

Intentem que la gent que compra llibres fóra de l'Hospitalet, s'acostumi a aconseguir-los aquí. Els universitaris segur que no, perquè els és més còmode aconseguir-los a la cooperativa de la Facultat on van cada dia, però si tenim fons molta gent el pot trobar i si no, ho pot demanar. Es tracta que la gent s'adoni que venir aquí serà més còmode per ells, i que quan surti a passejar, a més de trobar-se bancs i bars puguin trobar una llibreria que pot formar part del seu passeig.

Tot això és el que té sentit. En quan a competència, es possible lluitar contra les grans llibreries de Barcelona que ofereixen el que tú no pots : unes immenses estanteries plenes de llibres que evidentment no podem tenir ? Però hi ha gent que no busca això, que es pot conformar amb menys. I podem aconseguir que vinguin aquí. Es jugar la carta local : "l'Hospitalet necessita una llibreria, i si la necessita seria bo i convenient que hi fós" Les llibreries de l'Hospitalet tenen mala fama perquè acaben tenint problemes, i quan parles amb les editorials et contesten de manera una mica estranya, es malfien... doncs es tracta de canviar aquesta opinió.

El problema va ser que al mateix temps que obriem Perutxo, dos carrers més enllà obre una altra llibreria no del tot igual, amb un altre estil i una altra manera de fer, però que ens trepitja el terreny. Tot i ser molt diferent, també intenten tenir molts llibres i això ens pot robar clientela.

Mentres que nosaltres hem volgut oferir un servei que funcioni i per tant que sigui mínimament rentable, ells han volgut muntar un negoci. El plantejament i la forma de funcionar són diferents.

Muntar un servei suposa un sacrifici, però és una cosa que t'encanta i per això la fas, no t'amoïnes i penses que la cosa pot funcionar d'aquí un temps, intentes ser molt realista i vas a poc a poc. Ells han intentat fer un negoci que funcioni, amb el càlcul de : quines són les llibreries que més funcionen a Barcelona ? per exemple el Happy Books, el Corte Inglés... aquelles que ténen llibres i coses

semblants, música, videos o revistes, barrejat amb tot tipus d'objectes de regal i que fa que un que entri a comprar qualsevol cosa per regalar també s'emporti un llibre.

Per nosaltres és al revés, voldríem fer-ne una llibreria de creació, que alhora de tenir llibres i fer del llibre la única part important, intentem donar-li una certa vida, comunicar o posar en contacte als clients amb el llibre, fer activitats per promoure el llibre, tractar amb escriptors, ficar-nos en un seguit de coses que donin a la llibreria ambient de llibre i de lectura... Ells en comptes d'això, intenten oferir coses que converteixen la botiga en més negoci: papereria "pija" amb objectes de marca, regals bonics, o el mateix fet de tenir-hi el bar, que és una bona idea.. Com a negoci pot funcionar tota aquesta part maca, però el llibre és el sacrificat, perquè tot això altre també has de saber-ho treballar, porta feina, has de tenir cura de moltes coses i el marge és petit.

Si t'ho plantejes com a negoci, arriba un moment que veus que tota la feina que fas no compensa respecte dels beneficis, i acabes desanimant-te. Ells ara per ara, tenen problemes, moltes editorials els hi han tancat el compte perquè han anat molt "a lo grande", pensant que les coses funcionarien millor, tenen piles de llibres, i aquí a Hospitalet tal com està el panorama del llibre, no funciona.

Es competència, realment, perquè en el fons si la gent que compra allà quatre llibres, més la gent que encara compra quatre als Pins, més la que compra quatre llibres a alguna papereria més, anés a comprar aquests quatre llibres a una sola llibreria, a l'Hospitalet podria haver-n'hi una de bona i que funcionés, i que la mateixa dinàmica generés més moviment. Intentem ser aquesta llibreria.

I l'hem muntat aquí a l'Hospitalet perquè mai t'has plantejat anar-te a viure fora d'aquí ni et plantejes treballar fora. És una mena de sensació de poble en el que pots arribar a fer moltes activitats. Hem parlat amb el Centre d'Estudis, amb els d'Amistat Internacional de l'Hospitalet per si en un moment donat els hi interessa fer una exposició del seu material...

Hi ha un seguit de pobles al voltant nostre, que té una sèrie de serveis normalíssims, i l'Hospitalet no els té. Sabadell i Terrassa ja són coses diferents, però a Cornellà hi ha alguna llibreria que funciona, a Sant Boi també...

Amb l'Ajuntament no tenim cap relació, ni bona ni dolenta. Quan vam començar, pensàvem que era una bona notícia, i que a la gent li podia semblar bé. Apart de la gent normal que s'en anava enterant, creïem que estan a les biblioteques o coses de cultura, els hi semblaria bé una llibreria amb les pretensions que tenim. La Nelly, responsable de les biblioteques, es va posar contentíssima, es preocupa pel món del llibre, per fer activitats... amb ella la relació és bona perquè veu que nosaltres també ens preocupem i tenim ganes de fer coses. Altra gent va reaccionar de manera més freda.

No hem fet cap pas per tenir relacions amb l'Ajuntament, apart de dir-ho a alguna gent, però dins del món cultural segur que hi ha gent que li sembla bé. Creïem que a les Aules de Cultura hi hauria consum de llibres i els hi podria interessar, però hem arribat a la conclusió de que no gasten en això. La resposta que ens van donar va ser "no, no comprem llibres."

També ens ha fet gràcia oferir l'espai de la llibreria a gent que vulgui fer exposicions de fotos, de pintura.. o que publiqui coses a l'Hospitalet per poder-les tenir aquí. Segons quina llibreria o quin tipus de persones hi hagi darrera del negoci, es creurà que això no cal o no és bo perquè no té rentabilitat, però nosaltres creïem que en una llibreria, apart del negoci, es poden oferir altres serveis.

JACINTO.- Que si això és ser de dretes o d'esquerres ? No ho sé. Promocionar la cultura i muntar determinat tipus de llibreries sempre ha sigut una idea de la gent d'esquerres, oferir cultura i fer coses entorn de les llibreries. Però a la pràctica no és així, hi ha hagut un moment que sí ha funcionat a Catalunya, però ja fa molts anys, ara potser no fa tanta falta. Aquest sentiment d'oferir cultura sempre ha estat al cap de les esquerres.

CARLES.- Porser més que de dretes o esquerres, que trobo que és limmitar-ho molt diria que és una qüestió de sensibilitat. Quan vam inaugurar pensant que era una bona notícia, vam convidar molta gent i ens van omplir la llibreria. Vam venir molts veïns del carrer, gent de molts llocs, i vam celebrar-ho amb una mica de vi, amb naturalitat. Va ser un punt i un moment bonic de trobada.

JACINTO.- En canvi quan ens vam convidar a la inauguració de la d'aquí al costat, era la mateixa sensació de quan el Pujana inaugura qualsevol cosa. No hi havia cap veí del carrer ni del mercat. Tenim una sensibilitat diferent.

CARLES.- Intentem fer un negoci que funcioni, però volem fer-ho amb un estil que estigui obert al carrer, al barri, tenint contacte amb els veïns, no ser una cosa elitista. La sensació que vam tenir en la inauguració de l'altre és que era una cosa elitista, és un negoci que munta una gent que està per sobre de la gent normal, i el que vol és que la gent normal vagi a la seva tenda a comprar coses boniques per fer negoci.

Per exemple, els nostres mobles i estanteries els vam fer nosaltres, pintar, arreglar les parets... tot el que hem pogut fer nosaltres mateixos ho hem fet, perquè amb el que estalviavem després podríem comprar llibres. Inclús hem posat fluorescents perquè gasten menys.

A l'altra banda tot és disseny, és una altra manera de fer.

Potser tenim una sensibilitat d'esquerres, però no és qüestió de militància sinó de com vols fer les coses. Hi ha llibres que vols tenir, i si no fós per aquesta sensibilitat no els tindries. A vegades tractem de recomanar a la gent, ensenyar, i la gent ho agraeix, hi ha clients que es van fent habituals.

Hi ha gent que llegeix molt, però son molt pocs. Hi ha molta gent que no llegeix gens. Aquí a l'Hospitalet el panorama de lectura és "penosillo".

Posibilitats de canvis socials

JACINTO.- No sóc optimista en quan a pensar en un canvi cap a una societat més igualitària. A mi em sembla que anem a pitjor. Però una cosa és que diguis "aquesta societat no m'agrada i intentaré canviar-la", i una altra es saber-ho fer, que si no és impossible, com a mínim és molt complicat.

No pots dir que mai no canviarà, però les pistes que t'està donant la història són que la societat i la gent no van per aquest camí. Vas canviant coses, en fas funcionar d'altres, però la possibilitat real d'un canvi profund no el veig.

CARLES.- Com a persones tinc la sensació d'anar endarrera. Mira el què passa amb el racisme a Alemanya, amb l'experiència ja viscuda... i que ara es repeteixin coses que no fa tant que han passat, per a mi vol dir que endarrerim com a persones.

Estem creant un tipus de persones pitjor, menys cultivades, molt més tancades. En el cas de la noia que van matar a Madrid, penses "un crim feixista i fruit de la xenofobia"... Potser això sigui simplificar el que ha passat, perquè aquesta gent si no s'hagués carregat aquesta noia, es podria haver carregat a un indigent com va passar aquí o a un gai. No és que siguin especialment racistes, sinó que son especialment prepotents i tarats com per pensar que poden anar per la vida com van : tan es carreguen una noia dominicana com s'et podrien carregar a tu si te'ls trobes pel camí.

Els mitjans de comunicació hi tenen una gravíssima responsabilitat, més de la que ningú està analitzant. Els Partits polítics també tenen responsabilitat, però no sé que hi poden fer. És evident que poden fer més del que estan fent, però apart d'algunes lleis, hi ha temes molt més difícils de canviar, la cultura de la gent, les actituds..

Tots els missatges que els mitjans de comunicació van donant, des del tipus d'anunci, pel·lícules, programes, els mateixos telenotícies que presenten la realitat del món amb quatre notícies... Tot això d'una banda simplifica la realitat del que passa al món, i per l'altra simplifica també la mateixa realitat humana i crea un tipus de persona que no és capaç de treure el millor que té, sinó al revés. El que es promociona és que la gent tregui el pitjor que té.

Si hi hagués una altra tipus de política amb els països del Magreb, s'acabarien uns problemes però seguirien havent-n'hi uns altres. Abans de l'onada d'immigrants també n'hi havia de "fatxes" i anaven fent, però ara es manifesten més obertament, i no han pas sortit de cop i volta...

No es tracta de donar les culpes només al poder polític, que les té, es una cosa més profunda.. És el poder d'aquesta societat en general : poders polítics, econòmics, socials... els mitjans de comunicació no són cosa apart i com a creadors d'opinió en ténen una gran responsabilitat.

L'administració d'aquest país no ve només dels poders polítics, hi ha moltes més coses més enrera, és molt més globalitzador. El tipus de societat que s'està fent, els missatges dels mitjans de comunicació, etc. estan marcant al món com a individualista i capitalista. És la societat que tenim i la que hi ha arreu del món, aquesta societat està creant tot això.

JACINTO.- És la societat del capitalisme. Evidentment que soc anti-capitalista, i que crec que fa falta un canvi econòmic i cultural de la societat. Però jo no sé com ho faria ni quin model exactament, no puc dir que és allò que va contra del capitalisme, el que sé és que estic en contra de com estem funcionant ara. Vull un canvi radical però no se cap a on, altres models que hi han hagut tampoc han funcionat.

Tot i que les coses canvien molt ràpidament, de moment penso que s'anirà a pitjor, però qui sap, el canvi dels països de l'Est s'ha donat en un temps molt petit i ningú s'ho pensava. Penso que s'anirà a pitjor, però que anirà sortint coses ...

Però no vull dir que amb un canvi de la societat capitalista cap un sistema més igualitari econòmicament, es doni una societat més igualitària. No crec que sigui un paralelisme tan ràpid, tan fort, tot això ja ho poso en dubte, s'ha d'anar experimentant... És realment difícil. És en aquest sentit que sóc pessimista.

Passa semblant al que abans dèiem de la classe obrera, per les simplificacions que havíem fet del marxisme. Dèiem : "la classe obrera és la classe bona" per antonomàsia. Però hem vist que no tot és tan simple, que dintre dels obrers n'hi ha de bons, de dolents i de pitjors. És com dir el 80 % d'aquests són els bons, però n'hi ha de bons, dolents, i més bons, i fins i tot entre l'altre 20%, hi ha molta cosa bona i molta dolenta.

CARLES.- Sobretot em fa ràbia comprovar que hi ha gent que va per la vida de mala fe, que s'aprofiten de la resta. Te'ls trobes en totes les causes i lluites, i és el que està fent malbé les bones intencions de tants, és la gent que sigui com sigui vol adquirir cotes de poder. Aquesta gent surt per tot arreu amb la pretensió d'anar pujant i xafant als altres, és inevitable.

No parlo de grans moments polítics o històrics, sinó de la condició humana en la vida de cada dia, i no parlo dels que s'equivoquen en la construcció d'alguna cosa, sinó dels que van a carregar-se coses. Això fa difícil tirar endavant idees, et

trobes amb un seguit de gent que treballa per alguna causa amb esforç i bona fe, i veus que hi ha un tan per cent que va a destruir.. Com és molt més fàcil anar destruint que construint, et trobes amb un panorama ruïnós, a més els grups que destrueixen són els que al final arriben allà on volen.

En canvi fa il·lusió comprovar que va sortint gent que té ganes d'anar fent, construint i amb ganes de canviar, això és el que et dona ànims per continuar, encara que els altres els hi ho tirin per terra.

JACINTO.- Jo sóc de Revolta. Ser de Revolta per mi significa estar amb un grup que més o menys pensem el mateix, i que tenim la intenció de canviar aquesta societat. És el grup on pots discutir, parlar, pensar, proposar coses..

Els socialistes no volen canviar la societat, o en tot cas volen canviar la seva que no és la meua. Els valors que jo tinc com a fonamentals no són els seus, i no en la teoria sinó en la pràctica, en la realitat. Per exemple, per mi un valor fonamental és el de la solidaritat, i la solidaritat que fa el Felipe no és el meu model de solidaritat, fa la solidaritat d'omplir-se ell mateix, això sí que ho fa molt bé, però la de la gent no la fa. Estàn potenciant l'individualisme.

L'unificació de les esquerres ? és molt difícil, només es pot donar en moments de molta pressió, com podria ser per exemple al Salvador o en creació de plataformes en determinats moments com en el de la OTAN, però hi ha prou diferències de pensament entre la gent, com per que es doni una unificació.

... potser no fa falta ! : a vegades dius "unificació de què i cap a on ? Ja estem unificats realment a la lluita quotidiana" Sí que falten plataformes de trobada o de debat, d'aclariment.. el que passa és que hi ha interessos diferents de debats, hi ha gent que posa l'accent en unes coses i gent en unes altres.

Cadascú veu les coses des d'una perspectiva diferent, i s'incorpora allà on més li agrada o allà on aquella persona veu més possibilitat de fer alguna cosa. En aquests moments la meua pretensió no és la de canviar grans coses, sinó coses petites o com a mínim incidir en algunes coses, encara que siguin molt petites. Estant a llocs diferents pots coincidir en idees, però cadascú ha de lluitar on més a gust estigui. T'ajuntes amb les persones amb les que millor et trobes i que són més pròximes a les teves idees.

CARLES.- Jo no m'he plantejat mai la idea de canviar la societat globalment... bé, potser alguna època sí. Però per mi també val això de tenir les idees clares i incidir en les coses concretes. A mi m'ha ajudat formar part de comunitats cristianes per reflexionar en una sèrie de temes de com és la societat i com som les persones que la formem.. A partir d'aquí he descobert coses. Jo sóc cristià. Moltes reflexions que he fet, m'han vingut per aquesta via i això ja forma part de l'anàlisi que fas de les coses i de la manera com vols moure't per la vida. Per alguna gent el cristianisme pot ser un instrument per canviar la societat, però en tot cas molt reduït

Un dels problemes que tenim els cristians que no som massa complidors és que a vegades es té la imatge de que la gent d'església són bones persones, que volen ser perfectes i com que sé que no ho soc i que hi ha moltes coses on jo no arribo....

No veig clar que es pugui canviar la societat, el que veig possible és que puguin canviar persones que formen aquesta societat, i que a partir d'aquí pugui ser diferent. Si hi ha alguna cosa que pot fer canviar a les persones és el cristianisme, aquesta dimensió transcendent és bàsica per que la gent es cultivi i pugui fer coses que d'altra forma no tindrien sentit. Ara hi ha molta gent perduda, i una de les coses que fallen és aquesta falta d'espiritualitat.

A vegades la gent d'esquerres ha compartit aquests valors, i en un moment donat els ha perdut, en canvi crec que és més difícil que els perdi una persona que s'ha

cultivat religiosament. En aquest sentit veig més fiable aquella gent que ha treballat interiorment el que pot ser una vida religiosa. També hi ha cristians que poden desenganyar...

En canvi la gent que treballat des de la militància d'esquerres han après més a saber treballar conjuntament, aspecte que els cristians no han treballat tant. Moltes vegades hi ha més comunitat entre gent d'esquerres que ha estat treballant per la seva lluita, que entre gent que ha estat reunint-se semanalment per anar a missa anys i anys.

Això fa que moltes vegades molts dels cristians que espiritualment podrien estar a punt per ser més dinamitzadors d'uns valors socials positius, no ho facin perquè han estat massa supeditats, estan més en relació amb el capellà de la parròquia que amb la gent que comparteixen coses.

Moltes vegades l'ideal acaba sent el cristià que abans es deia comunista, que és un ideal de persona posada en la lluita social perquè és capaç de vincular les dues coses que és el que fa falta, vincular-les : la dimensió individual i la dimensió social de la persona.

En la gent jove d'ara hi ha un apropament perillós a grups tipus Opus, en el fons fonamentalistes. Aquest estil d'entendre el cristianisme i el seu paper en aquesta societat, arrossega a molta gent que són actius per mantenir aquesta societat tal com està. Ho considero perillós.

Per la inmensa majoria de joves el model de societat a defensar és aquest que ara tenim, no tenen altre model. La gent més jove que nosaltres està fatal, quantitat de valors i iniciatives que nosaltres teníem, ja no els tenen. S'estan introduint completament en aquesta societat.

El pitjor és el ser acrític davant les coses, que és el que veus ara, la gent no té la capacitat de reflexionar i ser crítica. Si protesten no és perquè pensin que allò no va bé i ho volen canviar, sinó per demanar coses per ells egoïstament, intenten pujar més graons d'aquesta escala consumista, el tenir això, allò...

I això val també per la gent d'ara més jove que nosaltres. És cert que n'hi ha que tenen una ètica i una forma de fer molt semblant a la nostra, però la majoria no. No és tan sols una qüestió generacional, sinó del "moment" general i dels valors predominants, que afecten tan a joves com grans.

JACINTO.- Per exemple, en els Instituts. Si nosaltres a l'Institut teníem problemes, els valors que ens movien ara no hi són i hi havia una forma de relacionarte diferent. Malgrat haver viscut en una època que ja no es feien coses massa beligerants, hi havia una sèrie de temes, desde la llibertat d'expressió, la possibilitat de parlar i manifestar-te. Això promovia que la gent veia que es podia treballar en una causa comuna en benefici de tots. Aquesta sensació, avui no hi és. No trobes en grups de joves un valor humà important que els aglutini. Els aglutinen coses diferents que porten uns altres efectes. Ha quedat desprestigiada el que la gent faci coses no per benefici propi, sinó per tothom.

I en canvi és bàsic perquè una societat pugui funcionar. El problema és que el benefici de tothom es veu molt diferent. Hi ha qui es pensa que el treball desinteressat és ser voluntari olímpic, o que sent voluntari olímpic ja ha complert, i és perquè els hi ha faltat un altre tipus d'experiència.

L'esperit de rebel·lió en els joves avui és mínim. Els poden putejar moltíssim i no es rebelen, en tot cas no ho farà visualment. Abans sí que hi era aquest esperit de rebel·lió en contra de cantitats d'"hòsties" que rebies per tot arreu.

Solidaritat

CARLES.- Tinc la sensació que el tema de la solidaritat internacional es manté en uns mínims, que no creix. Potser es comença a donar una mica més en les qüestions més d'aquí, desde el racisme a la quantitat de gent que si no es mor de gana poc li falta. Hi ha gent que s'està ficant en això, la solidaritat en aquest món està creixent... però la solidaritat internacional està estacionada. També perquè han caigut moltes coses : a Nicaragua, al Salvador, a Cuba...

I a nivell de base no decreix... potser al revés. Per exemple, el Grup de Solidaritat de l'Hospitalet no decreix, i seria erroni pensar que l'única gent que està treballant per la solidaritat a l'Hospitalet és la gent del Comitè de Solidaritat.

Hi ha gent nova que s'hi apunta, sobretot gent de parròquies. Fòra de grups cristians o religiosos, no sé on més es pot seguir treballant per ser solidari donada la crisi dels partits d'esquerres que s'han quedat una mica fora d'aquests temes.

Hi ha gent que té un cert sentiment de llàstima pel que passa a Somàlia o a Iugoslàvia...falta veure com es canalitza aquest sentiment paternalista que et fa donar el paquet d'arròs o les quatre flassades. S'ha de madurar i portar una actitud més solidària en la vida quotidiana. Caldria fer una reflexió sobre el consumisme.

entrevista feta el 24 de novembre de 1992

VICENS FISAS

Canvi de valors a la societat... Apreciacions personals

Sóc pessimista, sí, respecte del futur. Podem fer cosetes, però cosetes n'hem fet sempre, i sempre amb la sensació que estàs fent només això, cosetes. I al mateix temps hi ha molta gent que intueix maneres que podrien ser més efectives per aconseguir uns determinats objectius, per fer més pressió, fer prendre més consciència a més gent. Però no sabem dur-les a la pràctica. Això passa a tots els camps socials.

En el nostre món d'ara el canvi de valors és rapidíssim. Ha sigut un any dur i estic en una situació de depressió, de tenir la sensació que no hi ha sortida. Jo ho visc així, no sé si és o no és la veritat. Ho visc com el final del món occidental, semblant al final de l'imperi Romà, o una cosa d'aquest estil. Tenim la merda fins als llavis i sembla que ningú se n'adoni, o molt poca gent.. Aquest drama em fa sentir molta impotència i provoca nervis i malestar perquè l'actuació només pot ser molt limitada i viscuda com resistència activa.

Una de les coses que em causen depressió és comprovar que el problema és la gent, aquesta facilitat que tenim per acomodar-nos, a les situacions de privilegi que anem tenint, per petites que siguin, especialment, quan mirem la dimensió internacional, global, del Sud. Vivim en el consumisme d'una societat que no valora el valor que tenen les coses, les repercussions del seu ús, que no sap d'on venen i menys de quina manera s'han extret i elaborat els productes. Això ens ha instal·lat en un nivell d'acceptació d'uns paràmetres mínims. Notes aleshores la impotència per crear una cosa diferent que permeti acabar amb la marginació o, si més no, disminuir-la de cara al futur en favor a les futures generacions.

No sé si sóc molt objectiu perquè potser sóc una mica un inadaptat. No sé si és el fet de treballar molt sol, de viure fora dels nuclis urbans, fora de Barcelona, i quan baixo a la ciutat cada cop em costa més. Em sento agredit per tot el que veig, per la conducta de la gent, cosa que m'aterroritza, sobretot, és el jovent i la pèrdua de referències de mesura, de limitacions,...

Continuo creient que no estem sols al món, tinc molta consciència. Hi ha molta gent i moltes iniciatives però el que està passant, d'una manera molt accelerada, i aquesta acceleració fa quinze anys no l'havíem previst : el creixement de les tendències més destructives quant a valors, de ceguera, tan típica en els països dels nou rics, el creixement econòmic. L'accés a ràpid sèrie de productes i el consumisme ha estat molt més ràpid que el desenvolupament cultural. Això aquí i a qualsevol país del món, sempre porta al desastre i a la marginació d'àmplies capes de la societat que no estan amb possibilitat de seguir aquest ritme.

La marginalitat que està augmentant de forma tan notable en aquest país que només cal anar a Barcelona o Madrid de tant en tant per comprovar-ho. El món de la pobresa, abans, tenia una riquesa cultural que s'ha trencat. Quan la ruralitat ara passa a la ciutat, no hi entra amb una dinàmica de cultura pròpia per adaptar-se a la cultura urbana sinó que queda a la marginació vertical i prou. I ja no existeix l'estructura social que funcionava i que donava suport als col·lectius més desfavorits. Em resulta difícil parlar dels valors de la cultura i de l'acolliment enmig d'aquests edificis verticals de les perifèries. Les xarxes d'acolliment que es va trobar l'immigrant andalús al venir aquí, entre el 50 i el 65, ara no hi són ni pels que venen de fora ni pels immigrants d'abans. Afegim-hi a això els toxicòmans i les noves formes de marginació urbana, és a dir, la substitució global d'aquella cultura de la pobresa més tradicional, més rural, per la típica dels "ghettos" de Nova York.

Estem contents i satisfets de malbaratar recursos naturals i econòmics i de ser crudels amb la natura i els éssers humans. Aquesta insensibilitat per entendre i, per tant, la impossibilitat per arribar a un compromís en qualsevol cosa, veig que s'està generalitzant veig un comportament col·lectiu que cada cop s'està brutalitzant més. Per exemple, l'Expo costa un bilió de pessetes, són 10.000 milions de dòlars; és superior al compromís que tots els països del món han fet a la conferència de Rio que ha estat de 7.000 milions de dòlars. Estic convençut que si ara es fa un referèndum preguntant : " Què preferiu l'Expo i tot el joïgorio o que aquests diners, que sortiran de l'esforç fiscal igualment, es destinin a arreglar la salut del planeta?" Es diria que a l'Expo.

Els diaris parlen amb una gran preocupació del dèficit públic, etc. però gastar-te un bilió de pessetes per l'Expo i dos-cents mil milions per construir uns cinturons de Ronda a Barcelona..., davant la conferència de Rio on es diuen unes coses i es fan unes altres... Es fa tot al revés i amb la complaença de la ciutadania perquè estan tan convençuts d'aquesta modernitat -cotxes nous que es canvien cada dos anys... "està bé i és el que cal fer"- que no hi ha cap mena de resistència des de baix tampoc.

Aquesta és la tendència i canviar això és un problema cultural, a llarg termini a on no podem treure profit si s'actua només a nivell polític per treure resultats immediats, si esperem estar contents i cofois. Estem en un món no apte per resoldre els conflictes perquè no tenim idea de com es regulen i, en canvi, tenim una gran sabiduria per exercir agressió i despreciar tot : les persones, el medi, etc.

Ja sé que els poders públics, les multinacionals, els polítics professionals, etc.. hi ténen una greu responsabilitat, però jo em resisteixo a només donar la responsabilitat unidireccional. Tots en som culpables. No només els que manen. Sóc d'aquells que pensen que tothom té culpa d'alguna cosa i no es pot acumular tota la culpa a una altra persona, a una instància o a una institució. Tothom té la seva responsabilitat. I quan hi ha un fenomen d'aquesta magnitud, resultat d'una sèrie de tendències, d'influències, etc. es converteix en un problema col·lectiu i social. Insisteixo en els mitjans de comunicació, televisió, les pel·lícules, el què veus contínuament. Davant el bombardeig de la tele, què pot fer la gent?, no pot fer res? Si : tancar-la, canviar el canal, boicotejar determinats tipus de productes àudio-visuals o comercials. Cada cop hi ha més oferta, però l'excés d'oferta no ens serveix per un enriquiment cultural, al contrari, cada vegada que hi ha més coses per triar, l'opció que es fa és també cada cop més trivial.

Aquesta cultura gira entorn de moltes coses que no depenen del govern, depenen de la gent i està molt lligat al nivell de pobresa, de precarietat. Tot això, sigui quin sigui el govern que hi hagi es va abandonant a mida que hi ha un altre nivell de vida o passa el temps, inclús en els processos revolucionaris on el temps és un enemic. Seria, posem per cas, el procés de Nicaragua. Per tendència, sóc poc donat a mitificar res i jo no havia mitificat aquell procés. Voler anar de pressa i haver de fer front a les pressions de l'exterior tan immenses com les que ha hagut de sofrir Nicaragua, que reforcen l'ego i la autocomplaença en la pròpia cultura revolucionària, pot posar benes als ulls..

Un altre exemple. Estic segur que, tot i que no es pot demostrar científicament, es poden fer hipòtesis però no mesurar-ho, ha estat catastròfic l'efecte dels mitjans àudio-visuals per canviar la cultura de masses a l'occident. Cada cop que veig la TV, els dibuixos animats o cert tipus de pel·lícules, m'aterroritza comprovar que només es reproduïxen els models de comportament de brutalitat, de no cooperació, de despreci, d'agressió, de violència i no hi ha cap mena de bombardeig del contrari, que permetria, sense adonar-nos-en, aprendre els valors d'ajuda mútua, de cooperació, de comprensió, de solidaritat, etc. Els mitjans de comunicació, públics i privats, són instrument que actuen en complicitat amb el voler de la gent, del què és més

fàcil, més còmode, més lleuger i, per tant, més frívol, és la tendència que es dona més. La cultura popular va domesticant-se en aquest sentit.

Una altra cosa que et sorprendrà és el meu convenciment la perversitat del Rock i de la cultura del Rock. Algún dia ens n'adonarem. A vegades poso la tele mentres dino i intento escoltar les lletres i veure els "video-clips" i veig una cosa tan absolutament demencial... L'excepció es trobar una cosa normal, ja no dic un missatge positiu, és a dir, que no sigui pervers. El discurs, l'estètica, l'agressivitat, l'expressivitat, l'anar cap a endarera, per exemple, en el tema de les dones, etc. . Crec que és un dels elements que està fent més destrossa. Sovint penso que és una qüestió demoníaca.

No sóc creient però no fa falta ser creient per creure en el cel i en l'infern.No ens podem oblidar mai del present. A vegades et deixes anar i pots començar a pensar parides... Crec que existeix el cel a la terra. Tinc telescopi i m'agrada mirar els estels, i he après moltes coses mesurant el que és la infinitud i la relativitat de les distàncies. Però l'infern també existeix i l'estan vivint cada dia milions de persones.

Potser pel fet que treballa sol, agafo una mica els tics dels cascarràbies vellès. No sé com trencar-ho. Els fills són els que donen els tocs d'alerta. Estic en un laboratori perquè de la temàtica bàsica meva -desarmament, militarisme, etc.- no en pots fer una experiència directa, ja m'explicaràs com tindràs vivències d'això. Tens vivències interessants : he anat al Parlament a fer un discurs, a les Nacions Unides a fer un discurs, m'ha cridat alguna autoritat o ambaixador etc.. i veus que són coses d'anar picant en cercles que no són els teus però que et permeten anar adaptant el discurs, de dir si pensem així no anem enlloc, són possibles referències i punts de reflexió. Però en un camp com aquest, es difícil tocar l'objecte d'anàlisi. No és com en el tema d'immigració, que és el més recent, que vaig cada setmana dues vegades, un dia fix a sopar amb els immigrants i passem moltes hores junts i no és una cosa abstracta. El tema del desarmament com el palpes? Es eteri, és molt normal que es faci des d'un laboratori procurant contrastar amb altres opinions, en cas de poder. Quan treballes sol, no tens cap poder polític i no tens cap facultat per donar un cop definitiu i unànim, tu vas fent el teu discurs però sempre amb perill.

Moviments socials i sindicats. La necessària coherència...!

Des de l'OTAN ha hagut un desinflament dels moviments violència-no violència, militarització-no militarització... Sobretot des de fa dos o tres anys, quan es va acabar la Unió Soviètica i els governs i els organismes internacionals van haver de canviar el discurs sobre "l'enemic". Ha passat un fet que també ha influït i és que, una mica, ens han robat bona part del discurs que teníem. Cada dia he de llegir informes de revistes militars o de la UEO.. i algunes vegades penses "això ho hagués pogut signar jo". Exagero una mica però no gaire. Han incorporat dins el seu discurs bona part del que és el pensament en relació amb el desarmament, a la regulació de conflictes, etc. Però, és clar, amb la gran incoherència de no posar-lo a la pràctica. És a dir, continuen mantenint la infraestructura de la guerra freda i els hàbits i les patologies d'aquella època. Quan demanes "a veure, si adopteu el nostre discurs, porteu-lo a la pràctica. Sigueu coherents". La paraula coherència, per a mi, és el rovell de l'ou de moltes coses donada la incoherència que hi ha a la pràctica política. En la mida que això no és així ens trobem, contínuament, com per exemple, tothom està d'acord amb el control del comerç d'armes, tothom accepta que és una cosa perversa i, el mateix dia que signaran el tractat, el conveni o el compromís internacional, s'aprova la construcció d'un portavions per Tailandia. Això ha passat fa uns mesos quan hi havia tot l'embolic a Tailandia. Això em deprimeix absolutament, com és possible que hi hagi aquesta incapacitat per entendre que no és compatible

una cosa amb l'altra? El comerç d'armes, si s'arriba a la conclusió i és diu, a l'ONU, a la OTAN, a la UEO, al Parlament, etc, que és una cosa perversa i que cal frenar i controlar,... com, al mateix temps, fas això? I, a més a més, un país tan imprevisible, corrupte, militaritzat... Per què els servirà un portavions a Thailandia quan té mig milió de persones dedicades a la prostitució. El país del món que té més afectats de SIDA, etc? que potser el faran servir d'hospital? No ha passat res!. Cap parlamentari s'ha mogut... res!. No ha passat res! He fet articles i no me'ls han publicat enlloc. No hi ha cap diari que li hagi interessat aquest tema. Estem molt lluny fins i tot d'altres països europeus on un fet com aquest hagués creat enrenou, com a mínim. No només això, el mateix mes, Espanya signa un contracte per vendre armament al Marroc de cent mil milions de pessetes. Els mateixos dies que s'estan fent, inflant documents i discutint al Parlament de la cooperació amb el Magreb, la desmilitarització de la seguretat al Mediterrani, etc. I, al mateix temps, fan això. Què hem de fer? La capacitat dels moviments socials per actuar davant d'això és molt curta perquè no tenim instrumentats nuclis de pressió, d'influència, ni d'opinió pública ni centres d'opinió política com per crear terrabastalls quan hi ha una malifeta d'aquesta magnitud. Ens quedem amb el testimoni, a nivell molt secundari, sense cap capacitat ni tan sols de frenar, com a mínim, les coses o determinats processos. Per molt bé que fem les coses estem xocant, topem contra una paret..

A aquest respecte, aquest discurs no ha entrat encara a la consciència col·lectiva dels sindicats ni de molts altres moviments socials. De fet no ha estat mai així. Per exemple, l'alternativa de les empreses d'armament no seria el seu tancament sinó la reconversió a utilitat social. No són agents promotors d'aquestes alternatives, malgrat està al seu abast i no costa res, només reflexió i plantejar-ne iniciatives a veure com transformar la pròpia empresa.

Els sindicats tenen un argument que té molt de pes: "som un últim graó de tota una cadena" Què fan els sindicats? Què fan els treballadors? Passen de tot. Els transportistes, què fan? "Ens arriba aquí a nosaltres que som els últims monos i hem de muntar el numeret?. Si ho fan tots, d'acord. El dia que tothom posi la seva part, nosaltres també. Què passava si fèiem la vaga? Agafaven l'armament i el portaven al port del costat. Ens quedem sense feina i allò es transporta igual". Ho he dit a molts llocs això.

Després de l'OTAN, etc. els moviments pacifistes, etc. han capotat bastant perquè hi ha aquesta absorció del nostre discurs i, aleshores, no hi ha capacitat per fer posar de manifest la incoherència. Si ens roben el discurs, com a mínim, que ens robin també les actuacions i, per tant, que no faci falta que hi hagi moviment pacifista. Però els centres de poder no són coherents i, per tant, aquests moviments continuen tenint raó d'existència. De fet, la societat no està avançant, en absolut, en els eixos fonamentals del que és el nostre treball que és el desarmament, la regularització de conflictes, la prevenció de nous conflictes, l'atacar l'arrel d'aquests, el canvi del pensament, del discurs, la desmilitarització de l'economia, de la ciència, etc. No s'avança pràcticament res, en tot això.

El que passa és que el moviment pacifista, desgraciadament, en aquest país ha estat molt centrat en eixos parcials. Un és el servei militar, els objectors, amb una visió massa centrada en el servei militar i estem perdent la possibilitat i un actiu molt gran de milers de joves que, en la mida que només es dediquen al servei militar perquè són objectors i no s'estan dedicant a les altres coses, per exemple, la militarització de la societat o a la creació d'una cultura de pau etc., el dia que hi hagi el servei militar voluntari -l'exèrcit professional, que arribarà molt aviat-, els perdrem.

D'altra banda hi havia un altre sector que eren molt polititzats i que treballaven molt en campanyes a curt termini, molt "anti" una cosa o una altra, molt vinculats a partits que un cop s'ha acabat la Unió Soviètica ja no tenen res a

dir i, amb aquesta OTAN reconvertida, menys. Són punts molt visibles que han deixat d'actuar. El que passa és que quedà un altre ventall de grups que ja existien abans i que són molt importants però que no tenen una gran expressió externa ni juguen a fer grans influències directes en els centres de visió política, per exemple, els grups d'educació per la pau. Aquests fan una feina extraordinària però és treballar més a llarg termini, treballar més al camp de la cultura, dels valors, etc. i els resultats també es faran sentir al cap d'alguns anys.

Aquests grups, de moment, només poden fer crítica. Com fer alguna cosa més? Aquesta és la dificultat, perquè l'únic mecanisme que gairebé tenim a les nostres mans, que és el de fer "prendre consciència," a través de la poca informació que tenim, va massa lent. Mai no podem atrapar el ritme de la brutalitat. No hi ha els mitjans per crear una alternativa. Cal engrescar sectors que no són activistes però són gent responsable, de pau. Quan un actor de cinema o un cantant o un director, per exemple, entén aquest problema i es posa a fer un producte -una pel·lícula, una cançó, uns dibuixos animats,...- alternatiu, està fent un treball per a l'educació per la pau. Quan un científic, un economista, un enginyer, etc. es dona compte dels problemes i, en el seu àmbit professional, hi posa els mitjans i la iniciativa, etc. està col·laborant a la cultura de la pau. En definitiva, el que cal és crear aquest teixit de persones, d'institucions, de grups,... de suma, una complicitat. Mentre no aconseguim la transformació a nivell individual de les persones i la gent, no aconseguirem que iniciatives conjuntes i d'unitat funcionin.

Hi ha necessitat de donar expressió a altres formulacions, xarxes de comunicació alternatives, etc.. Sé que en Martí treballa en aquest camp de l'economia informatitzada, que està bé, però em sembla que jo sempre m'he sentit en una altra òrbita... Fa temps que no el veig, però m'hi he vingut tant, sobretot en els primers anys, la joventut, participant de tantes il·lusions, debats i experiències, que són coses d'aquestes que, després, vagis on vagis...no se't esborren mai. Jo també vaig ser objector, però un objector que va fer la mili. Vaig estar al grup de recolzament als objectors però com vaig tenir un fill em va semblar que això era una responsabilitat i no tenia ganes d'anar-me a la presó, que era la única cosa podia fer en aquell temps...

Cooperació, Tercer Món, Immigració

Personalment, és com una cosa de confessionari, considero que he estat una persona inadaptada i, per tant, poc objectiva... Em neix de la incapacitat d'entendre uns fenòmens que probablement són irreversibles o inevitables, que aniran en augment d'una forma molt més ràpida que fins ara. Per exemple amb el fenomen dels desplaçats. És un fenomen universal i tot i que nosaltres tenim el privilegi de tenir-ne percentatges petits, no entenem res i no som capaços de donar una resposta humana. La meua filla s'ha esgarrifat en veure ara a la TV la situació de Kenia, on hi ha més de 700.000 refugiats provinents de Somàlia. Kenia, que és un país pobre, es capaç d'acollir. Nosaltres, els rics, no. No sabem fer altra cosa que tancar fronteres. Els moviments que a l'Àfrica hi ha per refugiats, per desplaçats o per immigració, és brutalment superior als que tenim a Europa.

No és que la CEE hagi assignat a Espanya el paper de vigilant. Amb això hi ha molt de mite. El que passa és que Espanya forma part de la CEE i està en primera línia. És estrictament un problema de proximitat geogràfica i de fronteres. El fet geogràfic que no es pot assignar, uns països són primera frontera i, els altres, no ho són. És una realitat i, per tant, el que faci o deixi de fer aquest país, repercutirà als demés. És un factor geogràfic, el que passa en aquí és que el punt de partida podria ser òptim per fer una bona regularització, per tenir una generositat, etc. però això no serà

Respecte d'això, un dels problemes a Catalunya es precisament que Pujol no hi fa cap paper. Fa quatre mesos, l'endemà de la manifestació de febrer -que va ser un èxit- vam tenir una entrevista amb ell representants de SOS-Racisme. Ell va tenir la sinceritat de dir que, d'aquest tema, no en tenia ni idea, que tenia molts dubtes,... Això em sembla, insisteixo, digne. Si els té, que els digui a les persones que estan treballant en aquest tema. Això va permetre una segona reunió, més llarga i distesa, per veure si es pot encarrilar una mica la qüestió. Però no hi ha una sensibilitat ni una gran preocupació i, és clar, el dia que vingui la preocupació serà perquè hi ha molts problemes, aleshores haurem deixat passar l'oportunitat de fer una política preventiva, que és l'única sàvia, fent les polítiques, la pedagogia per fer un recolzament de teixit social que no hagi de suportar el problema d'immigració sinó que pugui viure amb una certa riquesa.

Jo tinc molts dubtes amb això que estic fent perquè és una relació amb aquest tema molt directa que implica un compromís individual, que té una vessant política i que no sé com fer-ho, la veritat. Hi ha una cosa que sí veig clara i és que els polítics que tenen responsabilitats, i encara més un president, tenen una capacitat d'obrir unes línies de pedagogia social que no s'han de desapropiar. Aleshores, quan fa mig any, Pujol va fer aquella declaració dels gitanos, va ser fantàstic. Ni expressament hagués pogut sortir una lliçó tan positiva perquè, el mateix dia, ell rectificà, fes públic, davant la televisió, i digués "si el president s'ha equivocat i rectifica, la gent, quan es dóna compte, ha de rectificar". EL fet pedagògic és això i no és habitual que es demani excuses i que es faci amb aquesta difusió. SOS-Racisme vam reaccionar immediatament de manera crítica: "no sé què s'ha pensat... etc" i al cap d'un moment, "enhorabona, això és el que cal..", etc. A partir d'aquí, volen fer més coses.

Era en aquest sentit que jo pensava: "que el president vingui a Sant Cugat, a la boca del llop". Se'l va convidar que vingues a prendre el tè aquí. S'havia convidat també al governador, a l'alcalde de Sant Cugat, al príncep d'Espanya i al vicepresident de govern. "Que vinguin i en parlem"... Jo crec que una cosa de sentit comú elemental i que no entra dintre de la praxi política, i és que els polítics han de treballar al carrer, no en un despatx. Al despatx t'hi has d'asseure en el moment de redactar l'informe final i passar-lo a màquina. Jo entenc que un alcalde el que ha de fer és passejar-se tot el dia i, a l'Ajuntament poques hores. Però és al revés... "Que vinguin aquí i nosaltres els explicarem el què pensem: els problemes, les il·lusions..." Per anar a veure la gent no necessiten representants, aquests van bé a l'hora de dir "anem a fer un projecte de llei" i ja ells ho faran. Jo li vaig dir a Pujol: "President, el convidem a que vingui a Les Planes a prendre el te i que això sigui un exemple per als altres polítics, que s'acostumin a anar als llocs, a assumir els problemes, els conflictes. Perquè si vostè surt a la tele que va allà, i ho fa amb freqüència, la gent incorporarà que això és normal i serà més difícil moltes més coses. Si s'han de trencar les barreres, comenci". I va dir que sí. Però quan l'alcalde d'aquí se'n va assabentar, com que no l'havíem convidat esperant la resposta, va posar el crit al cel i va trucar el president dient: "Escolti'm...", s'ho van manegar i van canviar la proposta i en lloc de venir aquí anirem nosaltres al Palau. Tot i així, continua tenint un sentit: es tracta que totes les comunitats d'immigrants vagin forçant la màquina i demostrant la coherència entre els compromisos que es prenen i els fets: "escolti'm, que han fet? No han fet res aquí!".

Hem de vèncer la resistència a entendre que no passa res, que és positiu, però encara que no ho fos o fos difícil, és inevitable, des d'un punt de vista o altre, acabes acceptant uns mínims d'interculturalitat. Perquè això de tancar fronteres no és possible: ja pots fer policies i lleis... no és possible!. Si t'encaparras a posar les fronteres totalment tancades, els aniràs constenint però el moviment de conflictivitat i de tensió social, les tirarà. Es diu: "és que els "moros" són molt difícils i no hi ha res a fer perquè estan amb l'Islam.., perquè

no seran bons "catalanets"..., perquè van amb una altra visió del món..." Però a mi em passa que quan poso la tele i veig els nostres polítics al Parlament, els noto més allunyats i diferents que aquesta gent o que d'un japonès, que ja és lluny!. M'imagino que moltíssima gent que no té el més mínim interès per la política tradicional i que està a anys llum d'aquesta política de baralles amb l'Aznar o amb qui sigui, hauria de poder veure que si podem conviure amb l'Aznar, també podem conviure, sense massa problemes, amb gent que té una altra tradició, etc.

Tot i així el treball amb immigrants és complexe, per la seva pròpia manera de ser i això ens obliga a entendre'ls. Per exemple els de l'Àfrica negra o els algerians de seguida s'organitzen, tenen unes altres referències, però els marroquins que d'aquí, que són diferents als que hi ha al nord d'Europa, van venuts, absolutament despistats, incapaços d'organitzar-se, d'ajudar-se, de solidaritzar-se... Nosaltres som d'un altre país, volem ajudar, però entre ells no s'ajuden, els que són de la família o del mateix poble, sí, però si no ets del mateix poble i no tens referències directes ja t'espavilaràs. Els enreden a la gestoria, sense advocats, la policia, a les feines... N'hi ha trenta mil a Barcelona!. L'altre dia vàrem tenir una bronca forta, perquè porten aquí un any i mig i estan com el primer dia!. Saps la força que podria tenir un col·lectiu de trenta mil persones? "Només que poseu vint duros cadascun podríeu tenir 50 advocats". En canvi, tots absolutament perduts...

Em va agradar el discurs d'ahir de l'Alcalde de Fraga després de la dimissió a rel de l'apallissament d'aquels magrebins : *"es un problema de carácter nacional, deja. El gobierno español no está a la altura de las circunstancias. Los chicos que apalearon a un grupo de magrebíes no son los verdaderos responsables, lo es la sociedad violenta, sin ética moral ni principios que, tengo que decirlo, mi partido, el PSOE, ha llegado a formar"*. I va acusar el govern d'haver creat *"un ambiente de amor al dinero que olvida cualquier signo de solidaridad. Fraga no es más que el principio de lo que será España dentro de unos años"*. La sacralització del què és, per posar un exemple, el *"Pais Semanal"* aquesta frivolitat que forma part de la nostra cultura.

Coherència personal i entre fets i paraules

Hem de ser més "capellans" o integristes, com li vulguis dir.. El discurs de la coherència es el discurs del moralisme, i cal retornar-hi! Irònicament diria que ens fa falta una mica de "fonamentalisme islàmic", de creure's les coses i ser-ne conseqüent. Potser m'explico malament però... jo crec fonamental la coherència entre la vida personal i el missatge polític. El deslligament de les esferes personals no pot funcionar, no podem fer una política alternativa de 8 del matí a 10 de la nit oblidant el component personal i familiar de la nostra vida. Així és com es fa i va al desastre directament. Qui té família, per exemple, ha de mantenir una coherència horària de temps, no pot ser que ara juguis a la revolució i t'oblidis dels fills. Això costa molt d'entendre. O tenir minyona a casa perquè has de fer política. Potser cal que fem menys, però que ho fem amb més coherència. La vida és una cosa més integral.

Avui dia, cada setmana cada dia, cada tarda, tens una oferta de conferències o seminaris sobre immigració, Magreb, etc. Des de la guerra del Golf sobretot. Però no ha augmentat, en absolut, el nombre de persones que es dediquin a treballar directament amb els immigrants, ni que sigui unes poques hores. No hi ha. Em truquen per organitzar cicles... Prou de cicles,tú! Que ens hem de passar la vida fent cicles?. S'en fan i amb molta assistència, a més i la gent queda molt contenta de saber alguna cosa més. Però no n'hi ha prou amb això. Cal fer el pas d'implicar-se en qualsevol cosa, i avui es pot fer en una gama amplíssima, en el camp que vulguis : drets humans, ecologia, pacifisme, etc., te'n pots anar a

Càrites o allà on vulguis. Cal una implicació personal i directe en alguna cosa. No està definit en termes de política tradicional però és l'únic que pot donar la força per a què després el projecte polític tingui sentit i sigui coherent.

Aquest discurs el faig sense partir d'una formació cristiano-evangèlica. No vinc d'aquí tot i que tinc amics que vénen de la influència de l'Església però també en tinc d'altres que no i he tingut els mateixos valors. Parteixo del respecte a la significació que tenen les creences en profunditat i en coherència, siguin religioses o siguin polítiques... sempre i quan això comporti donar significació a pròpia vida lligant-la amb la dels demés.

Partits Polítics...

L'únic que ens fa falta per provar, quant a organització, és el món de la política tradicional. Es a dir, treballar amb els instruments polítics institucionals com ara el Parlament, els ajuntaments, etc. El que s'hauria de canviar és l'estil, la manera, la personalitat, de fer les coses.

Es una via en la que no crec que ningú hi tingui massa fe, però que s'ha de provar. En aquests moments, hi ha una temptativa seriosa de fer partit verd de veritat: aglutinador, amb una visió àmplia, treballant amb seriositat. Ara veig que, no sé per quins motius, hi ha l'oportunitat, hi ha l'intent i espero que pugui sortir i es pugui encetar aquesta via amb una certa esperança. Pel que fa a la receptivitat, no en tinc massa. No espero absolutament res. No parteixo, en absolut, de la fantasia que ningú ho estigui esperant!

Els moviments socials superen els grups polítics. Hi ha una cosa molt complicada. Es un fet evident que els partits polítics estan deixant de ser, a un ritme accelerat, els instruments idonis per gestionar el món de les relacions socials. Una causa és per l'avorriment de la gent respecte la seva actuació. Una altra perquè hi ha problemes que no poden estar a l'abast d'un país o d'un partit perquè necessita cooperació o participació de molts partits o de molts països i, això, encara no funciona: no hi ha consciència col·lectiva que els problemes estan aquí, a la taula, davant dels nostres nassos i no fem res. Això ajuda a crear aquesta crisi dels partits com també de les nacions. Ara bé, l'alternativa que s'està oferint no és la dels moviments socials, sinó de les representacions d'una part de societat que continua jugant amb la frivolitat, amb l'egoisme, amb la no-participació i amb la no-cooperació. Què passaria si els moviments socials aprenguessin, amb les seves limitacions, a jugar d'una altra manera, sense perdre l'essència però buscant una incidència més gran en el que és el centre de decisió política. Si més no caldria provar-ho per donar testimoni de resistència. Què passaria si, per exemple, els ecologistes, els moviments pacifistes, les lligues, amnistia, etc., tot aquest camp ampli on participa molta gent i que té un abast a un sector molt ampli de població, s'ajuntessin per anar electoralment al Parlament? A confrontar electoralment les organitzacions no governamentals amb la vella fórmula dels partits, com a manera d'obligar els partits a considerar el que és el seu fracàs, el límits que té el seu model. Ja sé que no és una idea gaire original i que estic apuntant al fracàs però no tinc receptes...

En relació amb els actuals partits, sempre agraeixes i està bé que n'hi hagi un que sigui sensible i accepti les formulacions i les propostes que vas fent però això comporta, de vegades, problemes quan aquestes propostes després no són analitzades o estudiades suficientment i quan hi ha un debat parlamentari i llegeixen una cosa que es escrit jo, per exemple, però no la saben defensar. El ministre contesta amb qualsevol tonteria i l'altre es queda callat. Això em fa molt de coratge. Partint d'aquesta bona receptivitat jo tampoc sóc "tonto" i ho aprofito. Hi ha propostes que he repartit a tots els partits i iniciativa per Catalunya els ha fet seves, han fet una proposta al govern. Tinc l'última, és del mes d'abril i

aprovada pel mes de maig, on es proposa fer un fons econòmic al sector occidental en el que els països del nord posarien uns diners en proporció al seu pressupost militar i els països del Magreb rebrien aquests diners en relació inversa a la seva despesa militar : qui gastí menys en armaments, rebria més diners. Això Iniciativa per Catalunya ho va presentar al Parlament, s'ha discutit i s'ha aprovat amb alguns canvis que deixen la cosa una mica més dolça. Vàries coses s'han aprovat al Parlament a través d'aquest canal. Em semblaria igual que ho recollís algú del PSOE, la qüestió és que la cosa es discutís.

Anar més enllà d'això no, perquè Iniciativa té encara els tics del comportament polític tradicional que no s'avenen amb els temps d'ara que fa falta un altre estil, un altre llenguatge, com els capellans que han estat 50 anys de capellans i els militars han estat 50 anys de militars i tot la vida ho portaran al damunt. La gent que està a nivells públics d'Iniciativa, malgrat la bona voluntat que se'ls hi veu, no poden defugir d'aquests tics. Potser va haver-hi un moment que hagués estat possible sense masses dificultats transformar Iniciativa per Catalunya en una cosa que fos realment plural -tot i que no conec la dinàmica interna del partit- si haguessin pres el risc de desvindular-se totalment del PCE i anar per la seva, però en la mida que ha hagut aquest lligam tan estret amb el PCE i en la mida que determinades persones continuen estant en uns ordres importants, el vell estil no es pot treure del damunt. Això fa que, per a mi, no sigui alternativa. Potser, dins de l'arc parlamentari, sigui el grup més utilitzable, més sensible, però no és, per a mi, l'alternativa.

Continuo confiant que surti una cosa verda que sigui prou àmplia de temàtica, que no sigui un partit de "medi ambient", sinó que el Verd sigui ecologia humana i tracti amb seriositat, tant temes de pau i seguretat com borses de pobresa i marginació.

entrevista feta l'1 de juliol de 1992

ALFONS FORMARIZ.

Confluència entre valors i ideologia

Durant els últims 20 anys hi ha hagut una mena de convergència en l'acció entre sectors ideològics aparentment molt distants : molts dels que estàvem al cristianisme militant deixem de ser-hi, almenys en el que són les estructures eclesials, i la gent que estava al comunisme ortodox també deixa de ser-hi, almenys en el que són les estructures militants. Va haver-hi un humanisme força comú en les dues vessants que en un primer moment va donar lloc a un debat teòric que en aquest moment està ja passat de moda.

Perquè aquesta confluència ? Crec que en part perquè continua existint una diferència entre actituds i ideologia, no sempre es corresponen, i en part perquè els nous problemes que hem descobert, i que ara hem d'afrontar, són més grans que les diferències de grup : se'ns han fet evidents i són sensibles als temes Nord/Sud, immigració, bosses de pobresa, analfabetisme etc.... i, per això es treballa en comú.

Hi ha un retorn a un humanisme profund. El segle XIX, diuen alguns, va ser el de la lluita per la igualtat, el segle XX és el de la llibertat i ara estem tornant al de la fraternitat i al de la solidaritat com a element clau. El que passa amb aquestes tres grans banderes del modernisme és que cada vegada les descobrim més unides. I constantment les descobrim traïdes pels mateixos que les defensen en els seus principis retòrics o estatutaris. Reneix un transfons humà profund dels que contemplem la societat en clau de desigualtat, que vé d'antigues arrels d'Europa i que ja es trobava en religions com el judaisme o l'islamisme. Ens hem adonat que hi ha certes formes de solidaritat racionals i necessàries, inclús per "egoïsme" personal, i d'aquí surten uns valors que es podrien anomenar d'humanisme profund. L'ecologia, per exemple, no és necessàriament interpretada com a solidària, és un cas de supervivència personal.

Al llarg de la meua vida, aquests valors profunds no els he sentit canviar excessivament. Els he viscut des del cristianisme militant, des del marxisme o, ara, des d'una acció social i educativa. Tinc la sensació que els que hem estat a determinats llocs sempre per opció i que hem pretès estar-hi seriosament som els que hem patit menys els traumatismes de canvi. L'element de defensar una manera de viure, uns valors ho hem fet de moltes maneres i moltes vegades aquests fan de "fil conductor", d'una certa línia. En tot cas, les estratègies van canviant. L'estratègia més clerical, més cristiana, més política, més social, són descobertes progressives de com arribar al propi objectiu. A la vida hem canviat molts cops de bolígraf però hem escrit semblant.

Hi ha gent que ha viscut els canvis de manera molt traumàtica : deixar o no de ser capellà, deixar o no de sentir-se en l'estructura romano-catòlica, militar o no políticament, etc. evidentment cada història personal és una història diferent, però probablement els que hem viscut des d'uns valors quan estàvem al cristianisme o quan estàvem militant políticament o ara quan estem militant socialment hem trobat com a fil conductor uns valors que en el fons, mai s'han transformat, que mai s'han negat i que en tot cas hi ha hagut estratègies molt diferents per assolir-los. Crec que he canviat molt de formes de vida i de formes de participar en la societat, però segurament ho sembla més externament que no pas des d'una sensació personal. Per exemple, personalment mai no he arribat a saber quan vaig deixar de ser cristià fortament militant i practicant.

Tampoc vaig viure traumàticament el canvi quan vam deixar el partit polític on militava. Hi havia un gran debat a la cúspide del partit per si calia o no integrar-se a d'altres formacions... però la cèl.lula del nostre barri, havent-se dissolt inclús el partit, vam continuar treballant com a cèl.lula perquè hi havia un problema concret. En aquell moment era el de l'escola Pegaso.

Raons inexplicables de la fidelitat a uns valors

Quina és la raó per la qual uns són fidels a uns mateixos principis i altres els deixen? No ho sé... perquè uns segueixen a la mateixa línia i altres que semblava que vivien uns mateixos principis, responien a uns mateixos estímuls, tenien una mateixa ideologia, de cop i volta ho deixen?. És difícil saber-ho i cada cas és un món diferent. Per exemple, el més alt dirigent del nostre petit partit és un cas clar de canvi. està clar després. Mirant retrospectivament elements de la seva vida a la clandestinitat, et pots explicar actituds posteriors: suposo que el problema era que mai no s'havia cregut del tot el què defensava o que no havia arribat a fer-ho vida personal. Ell havia fet la teoria però els valors són coses per ser viscudes a la pràctica. Per exemple, per nosaltres un valor fonamental del moment era el de l'austeritat. Mentre la gent treballadora del partit deixava part del seu sou que no era massa elevat i els hi costava, hi havia un nivell d'austeritat fort a per tothom, per a aquest personatge l'austeritat no existia a certs nivells.

Hi ha persones per les quals la teoria s'accepta com a forma de vida i altres per les quals la teoria només és com un trampolí per "viure". No sé quina és la raó d'aquesta diferència de comportaments.

A casa meva érem catòlics practicants però no freqüentaven la "sagristia". No obstant, jo als 10 anys estava en un grup d'Acció Catòlica. Perquè? Perquè jo m'hi poso i d'altres familiars no? No és una qüestió biològica, però sí que deuen haver-hi petites opcions a la vida que desenvolupades són grans canvis vitals. Perquè amics meus que abans militaven en opcions d'esquerreres ara "militen" en fer quants més diners millor? Un canvi mai és sobtat. Hi ha opcions petites a la vida que progressivament et porten a canviar d'ideologia i de mentalitat per poder viure d'acord amb el tipus de vida que has escollit. Tots nosaltres hem fet en algun moment petites opcions, que de mica en mica, ens han anat conformant. I quan ens hem trobat "conformats" no sabem o ja no podem fer altra cosa.. En molts cassos aquestes opcions vénen de l'ambient cultural, de la família o no se sap ben bé d'on. Segur que aquestes opcions passen per coses més profundes que per les ideologies... Mai la vivència d'aquestes ideologies és necessàriament posterior, hi ha qüestions prèvies i actituds prèvies que són les que de debò determinen.

Les ideologies són interpretacions del món i hi ha hagut gent que se les ha cregut i les ha transformat en part de la seva vida i hi ha gent que les ha mantingut i les ha defensat, però no se les ha cregut mai. Per exemple, el líder que he citat abans. Possiblement en un moment donat va començar a prendre opcions diferents, Això a poc a poc porta a costums diferents, llavors has de canviar de postura ideològica per portar una mínima coherència.

I si mires al fons de tot sí que hi deuen haver maneres de ser molt diferents a la vida. La solidaritat o la col.laboració en la vida associativa, o d'altres valors, per molts -per nosaltres- son una manera de viure satisfets: ens compliquem la vida i, en part, tenim certa satisfacció en complicar-nos-la, estant sempre en mil coses. Altra gent no. Som incapaços d'entendre un tipus de vida més tranquil·la i altres persones serien incapaços de viure la nostra vida. Tots busquem una certa tranquil·litat i viure en conformitat amb el que un pensa que és la felicitat.

Optimisme i pessimisme entre l'abans i l'ara... ?

No és bo una sensació continuada de barrera i de crisi de valors. No ajuda a construir res. Una reflexió mínimament objectiva de la història, sense intentar reinterpretar-la a través de l'entusiasme biològic del moment, ens fa posar les coses al seu lloc. Si pensem que realment a les manifestacions érem potser 100

persones les que corriem davant de la policia.. quin tant per cent representava això? Anaves a la SEAT a donar octavetes als obrers a la mà i si podien no l'agafaven. Ells no corrien cap risc.. La diferència entre l'abans i l'ara quina és ? que abans ens auto-entusiasmàvem pensant que hi hauria un canvi sobtat i ara som una mica més realistes i sabem que el camí és més llarg i progressiu o regressiu. Que els canvis sobtats són fruit de mil circumstàncies, no sepre previsible.

Les condicions de clandestinitat no éren propícies a les anàlisis realistes. A més, cap als anys 70 es veia la fi de la dictadura i assimilàvem automàticament el canvi polític i el canvi social. El canvi polític va ser fort. No hi ha hagut un canvi social. fins i tot hi ha hagut certes regressions d'avenços socials, amb una forta assimilació al sistema a través del poder homogeneitzador dels mitjans visuals de comunicació presents arreu. Aquestes noves situacions no les hem assimilat prou i és possible que continuem interpretant-les amb categories envellides.

Nosaltres defensem un model de societat irrealitzable. El que anirà quedant serà el resultat de la suma dels valors presents a la societat i dels grups de gent que la formen, entre ells contradictoris. No es que hagi fallat la gent o nosaltres.. és que la correlació de forces és la que és : hem de sumar 100 i 1 (100 = valors de conservació i increment de les diferències socials; 1 = valors de solidaritat i cooperació). Evidentment ,partit per dos el resultat està més aprop del 100 d'ells que de l'1 nostre. Mirem-ho a la inversa : si nosaltres -i molts com nosaltres- no hi haguéssim sigut, cap on hauria anat tot ?

En tot cas ens hem de plantejar contínuament la pedagogia de com presentar el nostre model. Per exemple, en el tema de l'Educació d'Adults hem fallat força en la pedagogia del que hem defensat, de tal manera que gent que podria estar al costat nostre, està dubtosa o en contra. No han fallat les idees de resistència. La lògica de la societat va cap una esquizofrènia entre la vida i la professió. Ha fallat, en part, que no hem presentat bé el model. Amb tot, cal reconèixer que si l'haguéssim presentat bé tot hauria tingut una tendència cap a la mateixa línia, però potser amb no tanta força.

Una reflexió serena del nostre passat és la que et porta a dir que teníem unes il.lusions de canvi que no s'han realitzat. Però en tot cas dona la impressió que eren miratges. Per tant si ara hem aconseguit viure sense miratges hem guanyat. El problema és com construïm la realitat de sempre.

Societat en crisi de valors i educació. Optimisme fonamental.
De la "crisi de valors" al "valor de la crisi"

No tinc personalment la impressió que hi hagi una paret impossible de superar. Des del punt de vista educatiu, quan es té una sensació de crisi absoluta i total, l'educació de valors i actituds és gairebé impossible. Hi ha qui s'instala voluntàriament en el pessimisme. O que no pot fer-hi més... Per exemple quan estem a una reunió de mestres a l'escola dels meus fills i parlem de valors, molts mestres tenen la sensació de que tot està en crisi i que no hi ha cap possibilitat d'avançar, estem a la foscor absoluta.

¿Com pots educar actituds des d'una sensació de valors en crisi i de no sortida?. Es impossible ! ; no eduques res ! : eduques en negatiu, no pots educar en positiu. Sempre m'he resistit a aquesta visió pessimista..

Quan per exemple ens lamentem : "és que ara la gent sempre està a casa..." Hem pensat quanta gent estava al temps del franquisme a les manifestacions? ¿Quanta gent defensava o sustentaven aquests valors? No em refereixo a grans qüestions fonamentals en que t'hi juguaves la vida. Quanta gent recollia una octaveta de terra?

A vegades inclús dubto si no hi ha uns interessos en fer-nos convèncer que tots aquests valors estan en crisi. Hauríem de dir ben clar: "els valors sempre han estat en crisi" i en canvi ara el gran valor és el "valor de la crisi" és un valor en alça i molt interessant. Es el valor de dir que no tenim res acabat i que hem de continuar construint-ho. Pensàvem que després de Franco vindria la revolució.. però què és més positiu: saber que no hi haurà un canvi social profund immediatament o enganyar-nos com ens enganyàvem en aquell moment?. Tot estava enfocat de cara a un canvi que preteníem o pensàvem que seria gairebé total. L'avantatge d'ara, si més no, és que tenim un coneixement millor de la realitat i que hem de continuar fent-ho tot. Es cert que durant els últims cinc anys el nivell de consum, "desechable", de veure la tele indiscriminadament, de l'agressivitat etc.. ha crescut molt, igual que el consum de droga dura o l'empobriment dels països més pobres, tot això és objectiu, certament, però que no hi havia abans també elements fortament negatius? En molts d'aquests temes el que ha canviat de debò és la visió televisiva que tenim dels problemes, l'impacte visual i noticiable.

Podem fer una anàlisi del model de societat, del model d'economia, de les classes socials, de les possibilitats i dels valors i podem veure que uns estan en alça i altres es retiren... d'acord. Però si mires quants èrem i quants som i quants grups estan sorgint veus que la resistència i la rebeldia continuen existint gairebé en la mateixa quantitat o percentatge que abans. Evidentment en una situació diferent No estic, per tant, dient que la situació no hagi canviat. Però no ha canviat com per dictaminar el catatrofisme i quedar tan contents i com a savis? No podem desitjar que les coses vagin malament, no tenir tantes teles...sinó més aviat reconèixer la situació i mirar com la compremem, la interpretem i afavorim pautes de canvi.

El repte de la construcció dels objectius teòrics

Als anys 60-70 hi havia una certa perspectiva general, és a dir, que a partir de cada una de les reivindicacions es feia un plantejament global i es pretenia que cada element reivindicatiu significués un pas en el canvi del sistema global. I ara quina la perspectiva? on l'horitzó total? Per a mi aquest seria el valor de la crisi actual, el repte intel·lectual i moral que tenim, de donar sentit a l'esforç diari en marcs més amplis, utòpics i, per això mateix, creïbles. Ens falta l'entusiasme de fites noves que tindran un fil conductor en les utopies velles. D'altra banda això no deu ser nou. Deuria ser normal sempre que hi ha canvis culturals i tecnològics importants.

La vivència de mur és més avui de definició d'objectius, és sobretot un dèficit intel·lectual de saber cap a on caminem i d'estratègia. Això és el que avui és relativament engrescador: la possibilitat de retornar com a repte la dificultat de superar el mur. Per a mi, el repte dels mestres i el valor intel·lectual actual és que no tenim res acabat, ni l'ecologia està acabada, ni el pacifisme està clar. Per aquí ha d'anar l'entusiasme. El camí és construir des del punt de vista racional amb valors humans fonamentals.

L'entusiasme i la manera de ser personal...

A més això de les "actituds" depèn molt de la manera de ser i el tarannà de cadascú. Es semblant al tema de les opcions. Hi ha persones que sempre viuen en l'entusiasme últim, com si sempre acabessin de descobrir allò que es definitiu i hi ha les persones que sempre estem a la crítica i que fins i tot no estem mai satisfets del que fem. Què hi farem? son dues maneres de ser: segons els biòlegs nosaltres tenim més risc d'infarts i els altres en ténen menys. Hi ha l'entrenador de futbol que sempre dona les culpes de tot el que passa als jugadors i hi ha l'entrenador, com per exemple el Lluís Aragonés, que és capaç de defensar que potser va plantejar malament el joc. La persona entusiasta en

qualsevol moment estarà entusiasmada amb l'últim que s'ha fet o ha trobat. Això no vol dir res simplement que hi ha elements interessants a pensar però que no són tots. Són maneres de fer de la gent però res més.

El model de l'Educació d'Adults com a resultat d'un procés.....

Potser algú es pot desanimar mirant la situació actual de les Escoles d'Adults. Però s'equivoca si només mira l'ara, ha de mirar el passat d'on venim. Quan als anys 80 plantejàvem el model de l'escola d'adults hi havia una cosa que no era real: pensar que l'AEPA era la representant de tot el moviment. Com a tot moviment hi havia un cercle a prop de l'AEPA que en tot estava d'acord i un altre cercle més ampli i allunyat, que encara que estava d'acord quan demanàvem més diners per a les Escoles d'Adults o més professionals mantenia divergències profundes en altres temes. I hem après, a més, que també en això teníem un miratge: un model únic d'escola d'adults no hi serà mai.

No s'ha disgregat res, tot continua igual. Què ha passat? : que el sector que representa els interessos dels professionals s'ha organitzar més i millor. Això és bo. A l'EPA queda la representació de l'usuari de l'educació d'adults, al marge dels problemes dels professionals. A vegades d'acord amb les reivindicacions dels professionals i altres no. El "model" sempre serà problemàtic perquè és més ideològic. L'única cosa que reivindico per mi és el dret a la resistència i a la rebeldia. Com diu el Paco Fernández Buey, el "dret a la resistència contra la barbàrie". Sempre hi haurà resistents contra la barbàrie tot i que el seu model mai s'imposarà socialment. No és inútil la seva resistència que fa que el model vagi canviant, a vegades clarament i a vegades no tant clarament. La resultant serà la suma de tots els vectors amb les seves discrepàncies angulars. Ni es bõ un relativisme absolut ni tampoc penjarse mútuament etiquetes de "purs" i "impurs". Els models són construccions teòriques, als quals certes realitats tendeixen i d'altres se'n allunyen. Defenso aquelles realitats que tendeixen cap a models per a mí vàlids, però sense deixar de constatar els elements discordants que hi incorporen. El model real de l'Educació d'Adults a Catalunya serà la suma estructurada de forces entre les reivindicacions de la Mesa, l'AEPA, l'Administració i les tendències del moment. El model resultant dependrà de la coordinació de forces i podrà ser una mica més avançat o una mica menys retrassat. Però ni aleshores haurem acabat, quan tinguem aquest nou model, ni que fos el meu, tornaria a la rebeldia. No és la dialèctica de què parlàvem abans? Per a mí això significa "ser d'esquerres" i estar viu.

Per exemple: nosaltres vam bregar per la Llei d'Adults i quan aquesta surt, en part no és la llei que nosaltres volíem. El següent pas és pugnar per fer que les directrius de la seva aplicació estiguin d'acord amb un determinat tipus de plantejament. Quan tinguem aquestes directrius si mantenim el nivell d'exigència haurem de lluitar contra elles, en el sentit que hi haurà conseqüències no esperades, perverses. Això socialment sempre ha estat així. Es cert que viure de manera reiterada aquesta dialèctica cansa perquè no es una vegada sinó quaranta i probablement sense resultats immediats. Es fer d'oposició permanent.

Moviments socials i model de democràcia

Jo diria que no pot haver-hi un canvi social global per una sola causa. El canvi serà resultat de múltiples causes sovint imperceptibles. Aquest tipus de moviments i de resistència, sempre hi han sigut. Hi ha hagut moments de la història que han pensat que tenien molt més a prop aquest canvi global però possiblement el canvi global es va donar gràcies a la suma de les interrelacions entre la gent que resistia de lluny, la que assetjava, i les dificultats del mateix sistema i de l'economia, per continuar. D'aquí la importància dels moviments socials com a moviments de resistència, d'enfortiment, d'insatisfacció i de punts de solució..

Avui ens plantejem si cert mil·lenarisme que comporta el concepte de canvi global o de revolució, no és fruit de la necessitat de projectar les il·lusions, si no és més real que per arribar a l'any 2000 cal bregar amb el 92 i el 93 i el 94...

Moviments socials. Militància a partits i a moviments socials

L'estructura de partits en tant que fonament de l'estructura de la democràcia és una estructura acabada, encara que aguantí molts anys, està acabada en quant a contingut. Moviments de solidaritat i ecologisme com a moviments nous no troben el seu reflex en els partits, és cert. Entenc a la gent de l'Est entusiasmada per la democràcia però a nosaltres, aquesta democràcia, ja no ens entusiasma.

Possiblement arribarem a convergències amb altres formes amb una nova manera d'organitzar les corrents d'opinió, i els grups de pressió...

Probablement des de la posició d'anar aprofundint la democràcia o des de la posició de qüestionar-la, arribarem a trobar-nos intentant discutir les polítiques. Un altre problema és que la política en aquests moments té mala premsa, sobretot en els moviments socials. Arribarà un moment en que haurem de discutir les formes de fer política: llistes obertes, participació directa, etc, tot i que qui tingui possibilitats econòmiques sempre tindrà més possibilitats de fer la campanya publicitària que marcarà molt la forma de fer política i els resultats.

Què defineix l'esquerra i quines possibilitats de pacte...

Es difícil veure el joc de pactes que s'hauria d'admetre perquè l'esquerra no perdés el seu referent. Haurem d'educar-nos en la tolerància. Haurem d'educar-nos perquè a la vida tot és pacte: els partits, la família, la vida personal, tot necessita de consens. No cal citar tot el corrent teòric sobre això. Per una banda s'ha d'acceptar des dels moviments que no tots els pactes són negatius i per altra educar-nos en que en tot cas hauríem d'examinar cada un dels pactes per separat. Això és educació política.

Pactem amb nosaltres mateixos entre l'obligació i la llibertat. El pacte és una constant vital de tots nosaltres, dels moviments, dels grups polítics. Però hi ha pactes que es poden acceptar i altres que no, per exemple, la corrupció. Jo no estic disposat a pactar qualsevol cosa.. Hi haurà elements de pactes que seran més positius que d'altres. S'ha d'analitzar cada pacte i les polítiques concretes de pactes.

Educació d'Adults i desigualtat cultural

La raó de ser o fonament sociològic de l'educació d'adults és la lluita contra la desigualtat cultural i social. Es preocupa tant del nivells més bàsics com l'alfabetització, sense reduir-se només a l'alfabetització, com de la possibilitat de tothom de tenir més cultura, no només més quantitat de coneixements, sinó d'arribar a algun tipus d'actituds més crítiques i conscients. És important també que la gent tingui graduats... El problema és que ens podem quedar purament amb els instruments, els coneixements, els títols. El repte nostre està en decidir si només fem gent més competitiva en el mercat de treball perquè ténen més coneixements i títols o a la vegada es creen actituds de reflexió, de crítica davant de les coses. Si ho aconseguim l'educació d'adults és positiva. Si no, també és positiva però no estaria fent el que li correspon des d'un punt de vista radical.

L'objectiu és que l'analfabetisme real es vagi reduint, i el funcional també, que hi hagi una igualtat cultural més gran. Això no es pot aconseguir si només ho plantejem des de l'escola d'adults. S'ha de plantejar des d'una opció global de territori i des de totes les instàncies educatives que hi ha al territori, no només

des de l'Escola d'Adults, que per naturalesa s'ocuparia dels aspectes més formals. AEPA i el programa TRAMA plantegen l'educació des de la globalitat dels moviments i grups socials que estan incidint en un mateix territori. D'altra banda té l'avantatge de veure l'educació o l'augment de cultura com una qüestió global, que la "comunitat" ha d'assumir. No exclusivament com una qüestió de l'escola d'adults o del centre cívic.

Les instàncies educatives d'adults avui són molt diverses i diserses. En la mida en que les demandes son cada vegada mes diverses i d'un nivell superior, sorgeixen múltiples instàncies. Però sorgeixen sense cap coordinació. La persona que constantment necessita educació no troba unitat en el seu desenvolupament : aquí reb una cosa, allà una altra... Si el centre d'adults es considera com l'únic centre educatiu del territori hauria d'anar-se menjant totes les alternatives educatives del territori. Per exemple si quan la gent acaba el graduat volen continuar i demanen ceràmica, hem de fer ceràmica sense mirar si al barri ja es fa ceràmica ?. Si al centre es demana donar classes a més grans de 25 anys hem de fer-ho sense mirar si a prop ja hi ha algú que ho fa ?. Si tenim treballadors estrangers no pensem si també hi ha algú que està treballant amb treballadors estrangers ?. No tenir present això és un error. Hi ha dues alternatives : el centre pot convertir-se en "centre únic" o el centre pot impulsar la coordinació i coneixement de les coses que ja hi ha al territori. Quina escollim ? La segona és més difícil perquè t'obliga a relacionar-te amb els altres. Però per mi és la única raonable.

Es el que defensen el programa TRAMA i AEPA amb dificultats : el problema educatiu de la gent adulta en un territori no és un problema exclusiu de les escoles d'adults, o d'una altra institució educativa, és un problema global. En la mesura que no globalitzem, la gent vindrà i agafarà uns coneixements a l'escola d'adults. I si vol continuar no li donen alternatives. Es possible que vagi a un centre ocupacional, però allà normalment no es preocuparan dels problemes d'actituds com ens preocupem a algunes Escoles d'Adults, només es preocuparan d'ensenyar-li un ofici, etc.

Es molt important territorialitzar l'educació d'adults i compartir-la amb altres instàncies. Només d'aquesta manera, coneixent el territori en concret podrem plantejar objectius adaptats i avaluar la feina, cosa que no s'acostuma a fer : quants analfabets tenim i d'aquí a 10 anys quants en tindrem? Com avaluem això? Amb quins indicadors? Com sabrem si la nostra feina es eficaç ? Es a dir, si només reivindicuem que hi hagi més escoles d'adults i mestres però no mirem el resultat global, no avançem. Ens ha de preocupar tant que hi hagi escoles d'adults com el seu resultat, del contrari el problema de la desigualtat cultural ens serveix de justificació teòrica per a nosaltres però realment no es posen els medis per disminuir-la. Per exemple, un problema ben concret d'aquí a uns anys serà el de l'educació i acollida d'immigrants estrangers : quines accions globals es preveuen ? com actuarem des del territori coordinadament totes les instàncies que hi estan preocupades ? Aquest és un tema ben evident, perquè la integració dels estrangers no és només un problema d'alfabetització o de coneixement de la llengua!

Un exemple d'aquest model de possible col.laboració entre diferents entitats és l'experiència d'un poble del Maresme. Hi ha una associació cultural al poble i tres mestres de la Generalitat. Es tractava de fer un projecte de Centre, tant des del punt de vista administratiu com pedagògic en el que d'una banda hi hagués l'Associació que s'encarregaria de part l'alfabetització i de les tasques de dinamització sòcio-cultural amb voluntaris i de l'altra els mestres per donar la resta de formació bàsica més regulada y els títols corresponents. Es pretén de fer un Centre que englobi les dues actuacions de forma coordinada i, en aquest sentit, estan preparant un projecte per presentar-lo a la Generalitat. Aquest model de convivència i col.laboració és interessant encara que només sigui per la reflexió teòrica que comporta.

Des dels inicis, qui ha portat la veu cantant ha estat l'Associació. Com que no hi havia cap escola d'adults, l'Associació es va moure per aconseguir-la, i també per obtenir un local de l'ajuntament. I allà, com a tot arreu, s'han hagut de fer pactes, posar-se d'acord per convida una escola d'adults amb una associació cultural. Però de moment funciona.

Malauradament, l'administració no va per aquí i els exemples de col·laboració es troben amb les dificultats intrínseques i amb les incomprensions de les administracions respectives.

Administració-Societat Civil. CERCLE-Mil·lenari

A més des de l'administració s'ha fet una competència deslleial a la societat civil que es preocupava d'aquests temes. L'administració ha d'actuar directament quan no hi ha grups socials, però quan hi ha grups socials els ha de respectar i donar-hi suport. Els grups socials en aquest cas s'han d'entendre com una mena "d'entitats públiques". Amb els grups empresarials amb finalitat de lucre l'actuació de l'administració ha de ser diferent. Però quan hi ha grups socials que es preocupen pels temes socials, amb tots els controls que siguin convenients, els hi hauria de donar suport perquè els grups socials. Són instàncies públiques que volen fer un servei a tothom. Actuen com a públics.

Els moviments socials estan acorralats. L'administració té molt clara la seva subsidiarietat quan es tracta de qüestions econòmiques en les que hi ha ànim de lucre, i quan es tracta d'un moviment social també té molt clara la seva injerència. Donarà a fer les autopistes a una empresa privada però no donarà l'educació per a adults en un barri a un grup que ja està actuant, perquè aquí hi ha un plantejament ideològic i de control social.

Però encara es més preocupant, com ha passat amb el "Mil·lenari" que la competència deslleial de l'administració hagi servit exclusivament per anul·lar l'altre idea. I que un cop morta la iniciativa social l'administració ja no es preocupi de fer funcionar la seva pròpia proposta. Si ara tinguéssim un centre de recursos "que funcionés", ni que fos a la seva manera, apart de no haver aprofitat persones, molts esforços i recursos que teníem, com a mínim funcionaria. Segurament nosaltres, el CERCLE hauria tingut més operativitat que l'Administració perquè bona part de la societat catalana preocupada per aquest tema estava darrera del projecte.. Però quan a més a més la competència és per anul·lar un grup social i no construeix el que enten com a propi de l'administració això és més preocupant.

El que passa és que la iniciativa social sempre té dificultats per afrontar situacions d'aquesta envergadura. L'Administració sempre té les de guanyar si s'ho proposa. CERCLE eren: AEPa, FETAC, FESAL, Promocions, SEPT, Cooperatives d'Ensenyants a l'inici i ESICO. El sol fet mateix de l'existència de CERCLE era socialment important. Hi havia l'adhesió de totes les Universitats, de la Diputació, i de l'Ajuntament de Barcelona, és a dir, hi havia un moviment social. Fer un pacte entre entitats tan heterogènies sempre és complicat. I en aquest cas l'administració es va aprofitar d'aquesta feblesa. Es una llàstima que la competència deslleial ho desfés, però és més llàstima que no construeixi res de nou. Em sap més greu això segon que lo primer.

Escoles d'Adults, instrument de penetració de CIU a la societat

El pas de les Escoles d'Adults des d'Ensenyament a Benestar Social podia tenir una primera lectura de concepció assistencialista, coherent amb el pensament de certa Convergència. Però en una segona lectura ens va semblar que hi havia una intencionalitat més profunda, no assistencialista: aconseguir una penetració més en el teixit social a través de les escoles d'adults. De fet, els moviments

d'esquerres i els moviments socials històricament no han valorat mai massa les escoles d'adults, tot i que no hi ha cap lloc que tingui una quantitat de persones adultes amb una asiduitat tan gran, i amb un grau d'adhesió a la pròpia institució escola tan gran com tenen els participants de les Escoles d'Adults. Hi havia una tercera intencionalitat : donar sortida política a un tema, el de l'Educació d'Adults -no tan al de les Escoles d'Adults- que es podia i es pot preveure com a important i en creixement en el present i en un futur immediat. Des d'aquest punt de vista la transferència superava la curta perspectiva de moltes "esquerres" del país. Per això crec que certs sectors s'equivoquen al pensar que el problema central era la mentalitat assistencialista, mentalitat que d'altra banda, en relació a les Escoles d'Adults també té força gent d'esquerres.

El problema és que les escoles d'adults no han respost amb la facilitat que s'esperava, per resistències històriques, per inèrcies i per la pròpia mala gestió i ineficàcia administrativa, i aquí està el que no s'havia previst. S'ha tornat en un "boomerang". I conseqüentment des de l'administració autonòmica ara es proclama o es viu el tema com un problema de fracàs del model "Escoles d'Adults"

Com a resultat, des de l'administració no hi ha model clar del que es pretén en educació d'adults. Es donen pals de cec. Si aquesta situació continuï, la línia de menor resistència, portarà a Benestar Social a fer una "Política d'Ensenyament" a les Escoles d'Adults, amb la qual els sindicats d'ensenyament i bona part dels professionals de les Escoles d'Adults hi estaran d'acord. Apart de significar una contradicció en si mateix, des de Benestar Social fer una política d'ensenyament, s'haurà esgotat les possibilitats de renovació del sector.

Analfabetisme, Certificat, Graduat. Previsions.

Des del punt de vista laboral les persones adultes vindran i ja vénen a buscar a les Escoles d'Adults el graduat. Ja ara, una part important venen perquè al treball els hi demanen el graduat, encara que la llei digui que el certificat d'estudis primaris és equivalent al graduat. Però amb la LOGSE s'agreuja el problema. La LOGSE preveu un graduat o un "certificat d'assistència" per als que no ho aconseguixin. Però a la llarga tenir aquest "certificat d'assistència", a l'hora de trobar feina serà pitjo que no tenir res : serà el document oficial que no ets apte.

En equiparar nivell mínim d'estudis i nivell mínim d'exigència laboral totes dues coses a graduat, sense preveure mecanismes de transformació o igualadors, el que la LOGSE fa es incrementar el nivell real de gent que no podrà accedir al mercat laboral.

Concretament ara a Catalunya el 60 % de la població no té graduat. Amb la LOGSE l'ensenyament obligatori s'allarga dos anys més, això portarà un augment del fracàs escolar, sobretot en una primera etapa. Per tant aquest 60% que anava en disminució -sobretot per raons demogràfiques i d'edat- probablement augmentarà. Si afegim els que fracassen a primer de BUP i de FP i els que només tenen el graduat actual que, en una perspectiva de mercat de títols d'aquí a 15 anys no tindrà cap valor. Ens situem en un 80% de la població que cap a l'any 2000 no tindrà la nova titulació, obligatòria pel mercat de treball.

El problema és que no s'estableixen els mecanismes igualadors. El problema pels adults serà com s'ho faran per situar-se en el nivell que demana la societat. Fins ara hi havia títols intermitjos, però a partir d'ara el 80% de la població no tindrà l'únic títol resultant de la LOGSE. Des del punt de vista de la desigualtat cultural i social és molt greu. No és només un problema de coneixement sinó també de "reconeixement" social.

Educació d'Adults i sindicats.

Es necessari connectar amb el moviment sindical, sobretot per dues qüestions: per garantir el dret dels treballadors a la formació i perquè es facin complir els acords de l'OIT i la resolució 150 de l'OIT, en la qual es comprometen les parts que en els convenis col·lectius es donin hores pagades per formació.

El problema és que socialment l'educació d'adults no s'entén com una reparadora de desigualtats socials sinó com una compensadora dels títols que la gent no ha obtingut en el seu moment. Per aquest camí entra tot el debat amb ensenyament. A partir del moment en que en els sindicats, assumeixen el tema les federacions d'ensenyants el tema d'entrada està mal enfocat. Perquè no és un problema de professionals de l'educació, sinó de la societat. No es un problema de reivindicacions corporatives sinó de desigualtats socials. No són postures contradictòries sinó enfocos diferents. Hi ha dos enfocos del tema des dels interessos dels professionals i des de la desigualtat de la població. Entre els dos enfocos hi pot haver moments de pacte, d'acords i hi ha altres moments que aquests no són possibles.

La col·laboració amb els sindicats és necessària i és possible. Però a més d'impulsar la preparació dels treballadors a les empreses d'una forma global, no exclusivament productivista, cal trobar fórmules de col·laboració en el territori: pels treballadors en processos de regulació de feina, pels aturats. De manera que l'acció sindical tingui en compte la dels grups socials i es puguin donar suport mútuament.

entrevista feta el 9 de juliol del 1992

ROMA FORTUNY

Inicis del grup. Neix Engrunes

Portàvem deu anys de reflexió amb el grup iniciador, fent reunions cada setmana intentant trobar coherència entre la fe i la vida, que allò que creus i el que sents per dintre no sigui un afegit sinò que estigui ben motivat i sigui el motor de tot el que la vida et porta a nivell individual i col·lectiu.

Vam veure que no n'hi havia prou amb una reunió cada setmana intentant confrontar aquesta vida si no ens comprometiem a alguna cosa més. Ja hi havia un intent de compromís individual, cadascú en el seu àmbit i amb la seva manera de fer. Evidentment influïa la reflexió i la pregària que es feia. Cadascú dintre de la seva fàbrica i on fos, hi tenia unes opcions que intentaven aquesta coherència; però va arribar un moment que vam dir "no s'hauria de fer alguna cosa col·lectivament? La comunitat com a tal, no hauria de prendre una opció?"

Vam intentar connectar amb persnes entregades als pobres. Però ens parlaven de presó, delinqüència, drogues (germà Adrià...), ens explicaven la seva experiència, l'admiràvem, però ens espantaven. No ens hi veïem capaços o preparats per una tasca així. Em va ferir el saber que a hi havia molts nois d'Esplugues i no enconeixiem cap. Quina comunitat cristiana és aquesta que té en el seu entorn nois que van a la presó, i no hi ha ni un que sigui conegut? Vol dir que estem a una altra òrbita, que no estem al carrer. Tot això ens va fer un embolic per dintre i al final en lloc d'encoratjar-nos ens vam sentir com una impotència...

Un dia es va presentar un senyor, Cirilo Orande, a través d'uns coneguts d'aquí, que venia del Japó i buscava connectar amb l'església de Catalunya. A través de la seva germana es va enterar de que hi havia una gent que es reunia cada setmana... Es preguntava pel sentit de la seva existència al Japó, un lloc super-industrialitzat, on ell era capellà missioner, amb no gaires cristians per atendre, i amb dificultats per introduir el missatge cristià. Un dia totcaminant va començar a veure gent que dormia pel carrer i recollia ferros i vivia amb molta misèria malgrat ser un país tan ric. Es va fer amic d'aquesta gent fent coses junts, i la seva vida va canviar. Va explicar com ho havia fet, i no sé què va passar que tot el grup, que fins aquell moment ens havíem encongit en lloc d'aixecar-nos, vam dir que això ho podríem fer, seríem capaços de fer-ho. Era al maig del 82 i vam decidir posar-ho en pràctica.

La intuïció fonamental era fer-nos drapaires, començar a treballar en la recollida de materials, d'una manera molt casolana i dintre d'Esplugues. Dèiem: "quan coneguem algú que necessita i ens demana alguna cosa, en lloc de dir-li "té tres mil pesetes", li diem "vine a treballar amb nosaltres, treballem junts i viuràs del que en sorti, i nosaltres si no tenim una altra cosa també..." Però de nosaltres tothom teníem feina.

Vam començar amb dos aturats, que fa deu anys era un greu problema. Aquella gent va ser un impacte, tenir 45 ó 50 anys i estar sense feina els portava a una depressió, per alguns a punt del suïcidí, al pensar que tenien 50 anys i no podien treballar mai més, que no tenien un duro; que la seva família no estava estabilitzada...

Al principi vam fer aquesta formulació: la nostra pretensió no és resoldre el problema dels pobres, sinò fer camí amb els pobres; no un centre d'assistència social sinò que es tracta de caminar junts, ens porti on ens porti. Això és un plantejament que va sortir de la manera d'enfocar-ho. Assistència social ja n'hi ha molta, però no es sap entendre que s'hauria de fer comunitat amb els pobres. Va ser el punt de partida.

Descobriments del món dels pobres

Què va passar? Que la idealització que havíem fet de que el Regne era dels pobres, etc, va caure per terra perquè els pobres no són allò que t'imagines fins que no els tractes.

Teníem molt clar que no podíem dir a un pobre ets el meu germà fins que ell no ens ho digués a nosaltres. Es una cosa de principis, pel fet de ser cristians no teníem el dret de dir "ets germà meu". Hem de crear unes condicions a on el que és pobre pugui dir "sí, ets amic meu i vull ser amic teu". No basta que jo ho digui, ell ho ha de poder dir amb sinceritat i de debò.

Però vam viure un desencís. L'evangeli, i nosaltres, havíem idealitzat els pobres. Ara els jutjàvem i els trobàvem com tothom : egoistes, molt a la seva, insolidaris, molt tossuts, desconfiats, agressius... I vam començar a ser desconfiats d'ells. Nosaltres patíem i ens semblava que ells no patien gens. La distància entre ells i nosaltres, en lloc d'acostar-se s'allunyava cada vegada més.

Això ens va portar a un desencant i a moments de trobar-nos veritablement perduts. Una altra cosa va ser la manipulació. Els assistents socials i gent més entesa ens deia "aneu amb compte perquè els pobres us manipularàn i s'aprofitaràn de vosaltres, els pobres ténen una habilitat innata per manipular. S'aprofitaràn de vosaltres. No us deixeu atrapar.." Ho vam comprovar, però de seguida ens vam preguntar "per què passa això? Per on hi passa el Regne de Deu aquí?".

Ja d'entrada ens va semblar que erem injustos quan els hi deíem manipuladors : es un llenguatge que remarca la distància, nosaltres a dalt i ells a baix. Perquè hem de catalogar els pobres com a manipuladors, com a sinònims de mentida, d'aprofitats que busquen només el que els interessa per medi de l'engany ? : la manipulació no és un mal, es l'únic instrument que han tingut a les mans per subsistir, si no manipulen no haguessin viscut 12 0 14 anys al carrer, això es la traça que tenen per fer-ho per tant no era una desgràcia sinò una qualitat, es l'única possibilitat que ténen al seu abast i els hi volem prendre ?

En la manipulació entrava l'aprendre quin llenguatge ens agradava sentir i utilitzar-ho : "aquí tots som iguals, tots ens hem d'estimar..." Llavors pensàvem "ja ho hem aconseguit", però vam descobrir que tot era per estar bé amb nosaltres.

Quan vam acceptar que el que ens feia rebuig ho podíem integrar, al descobrir que era una qualitat i havíem de valorar-ho, la distància entre uns i altres va desaparèixer. Perquè el que es va descobrir era com una impossibilitat de fer comunitat amb els pobres, sempre estaven els de dalt i els d'abaix. Això va ser el primer descobriment, que va servir per apropar-nos, ens va ajudar a canviar les nostres actituds, a no ser tan perdonavides...

Simultàniament amb això hi havia moments de violència, crispació i rebuig. La nostra reacció va ser pensar "per què passa això?", i en lloc de dir "son uns bandarres", sempre pensàvem que érem nosaltres els que hi havíem de canviar. Es un món desconegut que no és el nostre i per tant no entenem i hem d'aprendre. Vam descobrir que rondinar i protestar eren signes de creixement.

Què hem de fer? Més participació. Vam començar a fer assemblees i reunions de grup perquè es pogués opinar i prendre decisions junts. Tota la dinàmica interna es decideix col·lectivament, així anàvem fent aproximació. Cada vegada erem menys els de dalt i els d'abaix. Al principi fins i tot si venien monges, ho amagàvem, no deíem la veritat; després totes aquestes trampes es van destapar i vam fer camí junts.

Erem 25 ó 30 persones, vam començar només amb l'atur, que era el que teniem a l'abast; però es va disparar de tal manera el funcionament, va haver-hi tanta resposta de part de la gent, que vam començar amb una sala a la Placa de l'Ajuntament i no ens podiem moure. Pensavem treballar amb cotxes particulars i ens vam regalar una furgoneta.

Va tenir molt d'èxit i ens donavem moltes coses amb la intenció de contribuir, no era treure's la nosa de sobre. La gent que en aquell moment no sabia què fer per prendre una opció en favor dels pobres, pensava "doncs mira que bé, aquesta gent s'ha inventat una cosa en la que puc col.laborar ", i et regalaven coses. Fins i tot gent que et duia coses sentimentals de la família. Era un esperit de col.laboració, per això escrivíem unes cartes que deíem "cartes als amics", perquè no eren gent que telefonen al Ajuntament perquè li treguin un moble que els fa nosa, sinó que telefonen a Engrunes perquè ho volien donar i que ho aprofitis.

Engrunes no va ser el primer, abans de nosaltres hi ha un grup semblant en el qual ens vam inspirar, que són els drapaires d'Emaús que van començar dos o tres anys abans que nosaltres.

Al principi no vivíem en comunitat com ells, que vivien al mateix sostre. Després vam fer la masia que ja s'hi sembla més. Ens vam inspirar en ells en quan activitat, però sense copiar exactament el seu model. Ens entenem i estem d'acord.

Nous plantejaments. Treball amb la marginació.

Vam començar amb la gent de l'atur i a la vista de que anava tan bé, ens vam donar compte de que tants locals, camions... per què? Per tenir deu o vint famílies que tinguessin resolta la seva subsistència? No tenia massa sentit, l'atur era un problema més estructural que l'ha de resoldre la societat d'una altra manera, no podem afrontar aquest problema. En canvi si això mateix ho fem amb gent marginada, no es tracta de simple subsistència, sinó de donar esperança, donar sentit a gent que creu que la seva vida no val i que són uns estripats.

Els primers que vam incorporar els va portar Càrites, eren quatre o cinc dels quals només en queda un, un és mort i els altres ja s'han situat. La convivència dels marginats amb els aturats va portar conflictes, perquè els aturats creien que això era la solució del seu problema i van veure que era impossible. Van fer l'opció de dividir-se.

Vam deixar al grup d'aturats el local que teníem a Cornellà, la furgoneta i tot el material perquè poguessin continuar independents. Segueixen endavant tenim molt bona relació, som amics però ells són cooperativa, es guanyen bé la vida; i nosaltres ens decantem més per la marginació. Teníem també gent aturada perquè en aquell moment n'hi havia molta i creiem que era un complement, la gent aturada s'adonava que el problema no era només el seu sinó que n'hi havia de més gruixuts, i el marginat tenia la possibilitat de veure que "aquest és com jo, està millor que jo i jo podria estar com ell".

Era estimulants per una banda i per l'altra : per una banda perquè veia que el món no s'acabava amb els seus problemes i l'altra era el pensar "jo també podria superar els meus problemes". Aquesta convivència va ser molt positiva durant bastant de temps. Ara ja no hi ha ningú aturat a Engrunes. A Engrunes tots són de la marginació o ex-marginats que es queden perquè creuen que val la pena seguir aquí; n'hi ha tres que no se'n volen anar, volen continuar.

L'atur crònic queda dins del tema de la marginació. Tenim per sistema no preguntar mai "que has fet, de que has viscut, has estat a la presó...?" Mai. Només li fem entendre que aquí no som una empresa, que això es una altra cosa,

som un grup de convivència i aquesta és l'única regla. Si no atempta contra la convivència tot hi cap, però si fa la vida impossible i difícil, ell mateix s'en va excloent, no el fem fora. La convivència la determinarà el grup, els mateixos companys li diràn "noi, no pot ser". Això s'ha donat poques vegades.

No podem absorbir a tothom, l'important és que la persona que entri se senti útil i a un lloc on s'el necessita; no vé perquè ens necessita a nosaltres, encara que sigui veritat, ha de tenir la convicció de que el necessitem. No mirem la rendibilitat de la feina, però sí la utilitat.

Molt poca gent arriba a incorporar-se al món del treball, i cada vegada menys, perquè per treballar avui s'ha de ser una persona amb unes capacitats a les que la nostra gent no hi arribarà mai. Cada cop es posa el llistó més alt.

Fem la comparació amb la pàgina d'un llibre: el text és la societat, el projecte just de la humanitat és que tothom sigui text, no que hi hagi marge i text, però cada dia hi ha més gent en el marge, i és el sistema que engendra que la gent d'aquest text quedi al marge. Llavors, què hem de fer? Alguns que estem encara dintre del text ens posem amb els que no hi són i intentem crear un àmbit que sigui qualificable de text per ells mateixos i que quan ens mirin diguin "aquests també son text".

Per concretar aquesta intuïció, hem posat en marxa una cooperativa que es diu "Migues" que en món del treball sigui tan empresa com qualsevol altre però no tant per fer negoci sino la manera que la nostra gent pugui tenir un contracte, seguretat social i mantinguin les condicions semblants al treball ocupacional: reunions de reflexió i decisió, ajuda mútua, alfabetització, etc.

Com integrar al pobre a la comunitat.

Es molt curiós el procés de com s'ha anat aconseguint que sense ser iguals hi hagi igualtat i comunitat. Tot aquest procés ha estat llarg i no és que estigui ja tot aconseguit, però em sembla que hem trobat el camí.

Fer comunitat desde la fe com l'havíem somniada : per compartir, per posar en comú, per celebrar i estar en fraternitat, no interessa als pobres. No ho rebutgen, com una cosa que no és per ells però se senten inferiors, petits. Què hem de fer en un grup que es mou en aquests paràmetres? No s'hi senten a gust. La pregunta és : podem dir-ne comunitat cristiana a un lloc on els pobres no se sentin a gust?

Per tant aquesta comunitat idealitzada del nou testament o no l'entendem o no està gens pensada pels pobres. Probablement és perquè no acabem d'entendre'ls.

La distància s'havia escurçat, però el desconcert i el patiment continuaven quan, en moment que semblaven molt bons per a tots, una festa, una excursió, el carnestoltes etc.. tot s'ho carregaven. Era la constatació permanent que davant qualsevol proposta, per bona que sembli, la reacció habitual del pobre es carregar-s'ho : "esto es una mierda", "esto no vale para nada" Si anaven a fer una excursió, tot era negatiu... Nosaltres a aquesta constant l'anomenàvem "negativitat" del pobre. Els pobres t'nen una visió negativa de la vida, la convicció constant que tot porta un cop amagat i traïdor.

Per exemple, la masia es compra per decisió col·lectiva, pugen tots, la van a veure i diuen "sí senyor, la tirarem endavant". La comprem i a la setmana següent que es comença a fer feina diuen "ara treballem com a negres i després la vendrà". Es la necessitat de trobar una cosa negativa. Quan comencem a refer la casa, restaurant el tros on pogué viure el matrimoni que va prendre l'opció de deixar-ho tot per anar a viure en aquesta comunitat, deien "hombre, si preparamos todo esto para ellos, ¿qué quedará para nosotros?". Al principi

volíem lluitar i fer entendre que això era equivocat i els deia "ves a veure quantes habitacions hi ha." "Set". "I creus que algú dia les omplirem?" i responen no, ¿Com s'enten aquest posat?

Quin motiu tenen aquestes actituds? Tot pensant vam fer una formulació: tot comportament té un perquè, i hem estat formats per aprendre a valorar a la gent pel seu comportament segons un model determinat que ningú ens ha dit que sigui el més adequat, si el comportament no s'adequa a aquest model diem que aquesta persona és com cal.

El que no està realitzat o integrat com a persona sempre posa pegues a tot lo que li ofereixen. Hi ha gent que sempre diu "sí, però...", i fins que no estigui millor per dintre sempre ho farà. Això és el que els hi passa a aquesta gent, estan desestructurats i desfets, i si cauen dintre d'un àmbit on tot és positiu no hi saben viure, no respiren perquè els hi destroça el seu codi de vida. No tenen més experiència que fracàs darrera fracàs, llavors si cauen dins d'un grup on s'els parla de futur s'ofeguen i s'han d'inventar les coses negatives per poder subsistir. els pobres, els marginats, en el més profund de la seva persona tenen decidit i vitalment configurat que la seva vida és un fracàs i una mort. com si portessin un codi de mort que necessiten fer palès precisament per poder continuar vivint. Si deixessin d'experimentar el fracàs i la frustració no sabrien viure.

Paradoxalment en la mateixa persona conviu aquest codi de mort amb tot un seguit de valors, d'ansies i d'aspiracions profundes que també formen part de la seva persona. ara entenem millor el perquè de l'alcoholisme de molts, perquè quan una qüestió sembla solucionada (vivenda, relació familiar, deute pendent, qüestió amb la justícia etc.), per una petitesa cau, es desfà i torna al fracàs.

Tenim clar que no pot ser que siguem dividits en bons i dolents, sino que tots som una barreja de bo i de dolent. Tot comportament té un perquè, quan arribes a descobrir-ho no ho justificaràs, podràs i hauràs de no estar-hi d'acord, però no t'atreviràs a condemnar ni a culpar. Has de ser capaç de modificar la relació amb la gent perquè ningú es perdona la vida a ningú, sinó, segueixes mantenint ni que sigui subtilment la diferència del que està a dalt i del que està a baix. Has d'entendre que quan apareix la negativitat no és resultat d'un mal comportament, sinó que es manifesta el codi de mort que forma part del seu ésser personal...

Fer servir llenguatge d'estimació però dir dintre teu que aquest és "un bandarria" és fals. Vam tenir la gran sort d'entendre que fent servir un llenguatge d'estimació, de generositat... però en el fon perdonant la vida, manteníem nosaltres a dalt i ell abaix, ell era el equivocat.

Honradament, hem de reconèixer que els pobres ens han fet descobrir la nostra negativitat i desconfiança. I que mentre no la coneguem, no és possible de fer camí junts. El dia que vam descobrir que no el podem culpar, que no hi teníem cap dret, vam fer kilòmetres per ajuntar-nos.

Això com alternativa de futur significa qüestionar la societat en la que estem vivint i com està muntada l'Església. El que es fa en comunió no són les últimes pàgines dels apostols, sinó la primera: l'Encarnació de Jesús. Primer entrem en comunió per la misèria humana i no pels comportaments. El xassis dels pobres, el teu i el meu són idèntics, però la societat, l'Església, la família i tots ens han fet construir carroceries sobre aquest xassis, amb la pretensió de fer de tots Mercedes; les relacions no son a partir del xassis igual per tothom, sino de les carroceries, el que no pot ser Mercedes o Peugeot serà un desgraciat.

El que hem de posar en comunió és el xassis, els perquè dels meus comportaments i els dels pobres que són els mateixos, amb l'única diferència de que joestic molt entrenat a dissimular.

Hem de posar-nos en comunió amb la misèria i donar-nos compte de que som iguals, som estructuralment iguals. Això s'ens feia difícil, però va canviar molt les actituds. Així i tot no sabíem fer comunitat. La misèria en el fons és negativa i voler ser tots pobres no és el Regne, hem de ser tots feliços. La santedat no vol dir perfecció, fer-ho tot bé, sinó ser feliç. Jesus diu feliços, no diu fer-ho tot bé : oi que en aquest grup hi ha molts moments que podem viure feliços ? Doncs som sants.

Si fas una proposta a un pobre i l'hi dius "és que com que ets un bandararra... si no et corregeixes...", et dirà "a més de fotut m'he de portar bé ?". Si li dius "què podríem fer amb això que no ens funciona per ser més feliços?". Tots s'hi apunten. Plantejant-ho desde la categoria de la felicitat, tothom s'hi apunta, desde un concepte moral ningú ho fa.

No sabem com veu la societat a Engrunes, l'Església com a poble no diu res, som com un far d'esperança; l'Església com a jerarquia sap que existim però no s'en preocupa.

Desde el punt de vista social i polític ens respecten i a vegades ens fa una mica de por que no ens vulguin utilitzar per alguna cosa política, però anem en compte amb això. Tenim clar que no ens hem de vendre per un plat de llenties...

Malgrat tot tenim crisis, dificultats i problemes de convivència, a vegades més amb els d'opció que amb els pobres. Ens vam fer aquesta pregunta "què li passa al sistema per què alguns puguin exercir de fer la punyeta? Què ens passa?"

Vam veure que fins aquesta dada feiem descobriments individuals. Teníem la sensació de tirar endavant, de que això ens feia canviar; però havia arribat un moment que ens havíem aturat. Ens semblava que estavem en una època de creixement col·lectiu i no d'individualitats. No sabíem en què es concretava aquest creixement col·lectiu, feiem servir els instruments que hem après per fer-nos persones, instruments de creixement individual aplicats al creixement del grup; i això no va bé.

Per exemple, un rellotge necessita moltes peces per complir la seva funció, sense una peça el rellotge no roda, si una està malament no funciona, però és veritat que hi ha peces d'una delicadesa que no tenen les altres. Què és important del rellotge? Que marqui exactes les hores o que hi hagi rellotge en una casa i es puguin regir per ell?, no és més important això que la exactitud? Vam pensar que sí, perquè una mare dona el biberó al nen, sap quan s'en va a dormir, sap atendre al marit...tantes coses d'un rellotge sense que ell sigui conscient ni ho pretengui esdevenen positives.

Doncs, quin ha de ser el punt de referència d'una comunitat on els pobres hi caben? No és la perfecció de les peces, perquè si no els pobres sempre serien els cargolets i nosaltres la peça millor. Malgrat siguem peces com som i que el rellotge no vagi massa a l'hora, l'important és el que genera el fet d'estar junts, de ser-hi els que hi som .

Ningú es pot posar medalles de res, ningú pot dir "jo sóc el maco, el virtuós, si jo no hi fós això no funcionaria ". Si jo no hi fós es notaria, però no s'estroneja el doll de la vida que és un cabal comú. Es a dir tot allò que ens depassa, però que surt de fer vida junts. Aquest és el punt de referència de comunitat : que hi cap tothom, ja pots ser ben ronyós, és igual, al fruit del patrimoni comú i viu tots hi cabem. Tot és de tots.

Fruim junts d'una cosa que vé de tots, com s'explica que tots diguem que els pobres ens han modificat, i resulta que comunitariament no ens integrem? Alguna cosa no funciona. L'Església vinga a parlar dels pobres! Vinga a resar pels pobres ! No hi són, no hi participen, no fruim junt amb ells. Tot aquest procés

ens ha fet canviar i veiem que no vivim del Regne sinò d'altres coses, com normes morals que ens han fotut i per l'esforç d'haver-les de complir i no és que no hi hagin de ser-hi, sino que només en la mesura per afavorir, però amb una llibertat i capacitat que lo que fa és estimular i capacitar per fruit més aquest doll de vida en comú. Comú vol dir de tots i fruit de tots,

Hem descobert que a taula són rondinaires. Homes que hem vist menjar pels contenidors i ara aquí es queixen, què passa? El normal seria dir-lis "escolteu, que us he vist menjar als contenidors..." Això no es pot fer, s'ha de buscar el per què del comportament.

Tenim companys amb moltes dificultats i amb mosits anys al carrer, que per exemple es queden drets, mai es seuen els primers, esperen i, si hi ha convidats vigilen a veure si podran dir "no hi ha lloc per a mi". Si s'ha dit que es dina a les dues i a les dues no es dina s'en van sense menjar.

Aquest comportament ens ha portat a aquesta reflexió: a la taula es donen els elements més extrems, desde el més primari i elemental al més sublim. El més elemental i primari que és el menjar, subsistir, és l'últim que la persona integra. A una persona desestructurada li costa molt arribar a integrar allò que fa referència a la subsistència, per poc malament que estigui amb sí mateix on primer ho manifestarà serà al menjar. El dia que estigui en harmonia amb sí mateix ja no tindrà problemes, i si el menjar és fred tindrà capacitat per dir "és fred, es pot escalfar".

Però també el més sublim: la vida amb els altres, la festa, la celebració. El marginat pensa: "si accedeixo a seure a la taula i ser part del grup és que m'he integrat, decideixo que no sóc un home sol, soc un home dels demés i pels demés". Això és una aventura que fa por i el pobre es resisteix a fer-ho, perquè és sortir de sí mateix. La nostra experiència que més aviat o no tant, es dono el pas, s'integen, es fan capaços de convidar a altres: "serà això l'"Eucaristia" dels pobres?".

El procés per fer camí junts que era molt desde dalt ha anat millorant...no dic que estigui superat del tot, encara poden dir "vosotros y nosotros" perquè si en un moment determinat un fa una cosa molt greu, com una vegada que un va amenacar amb un ganivet a un altre, qui pren la decisió? Arriba un moment que algú ha de dir prou encara que faci en grup.

Els també necessiten la figura de pare, de persona segura i que no tenen, però el que fa el paper de pare, mana i posa ordre, pot fer-ho desde el compartir, desde abaix. I no només la misèria, no només el xassis sinó desde la seguretat de que som peces d'aquest rellotge del qual en surt una cosa que és de tots, fins i tot la decisió que s'acaba de prendre.

Vam fer també uns tallers que els van entusiasmar. Un dels grans problemes d'aquesta gent és la soledat, i malgrat tot el que he dit, encara continuen sols. Els que tenen fills, els tenen i no els tenen, tenen la tristor de haver-los tingut per no tenir-los; i els que no en tenen perquè no han pogut ni s'han casat, tenen pitjor sensació "aquells encara poden parlar dels seus fills, jo ni això puc fer".

Com s'omple això, per molta comunitat que facis? Creiem que arribant a ser conscient de que la teva vida sigui útil a altres, tenint la sensació de que en la teva vida no només has de ser feliç tú, sinó contribuir a que els demés ho siguin. D'aquí va venir lo dels tallers, de dir si aquesta experiència dels pobres ens ha modificat a tots els que ens hi hem acostat, hem de creure que és bo per ells i per nosaltres, no només per nosaltres. S'ha de crear un àmbit a on el pobre pugui explicar la seva història i experiència de vida, així el que no ho és es modifica, i el pobre té la gratificació de veure que la vida que per ell és una desgràcia, és instrument i estímul perquè l'altre canviï.

Això ha estat així, la gent que encara no havia deixat l'alcohol, ho ha fet després d'això. Volem fer més tallers, ens hem adonat que potser no en sabem del tot. Vam fer una trobada de 40 marginats i va haver-hi molta comunicació. Vam decidir fer més tallers en el futur, però on puguin posar en comú la seva experiència de vida uns i altres, i després ja veurem que passa. Com a màxim que hi hagin dos o tres persones dels que es consideren normals, però que ells siguin els protagonistes, no els convidats.

El grup d'opció fem reunions de fe, però amb ells no hem parlat mai del tema. Ara en motiu del desè aniversari, si que els més veterans van proposar que hi hagués una missa pels morts que han estat aquí. Vam fer una celebració a la masia i va ser fantàstic, una cosa viscuda. Va venir la família del Xisco, un dels primers engrunaires, mort de càncer i que les seves cendres estan en una paret de la casa que ell va reconstruir i vam parlar molt. Segons els comportaments de la societat aquest home és un degenerat, i resulta que està generant una energia, una capacitat, convocant i esperança manifesta. No dic que sigui només d'ell, és el resultat de quan ens ajuntem tots.

El d'opció es aquell que decideix estar aquí perquè vol, sigui perquè és cristià, per justícia o qualsevol motivació. Després estan els que venen per necessitat, perquè l'assistent social li ha dit que vinguis, una vegada dintre pot triar estar aquí.

El engrunaires generalment venen a través dels serveis socials : Càrites, Ajuntaments, serveis d'atenció Primari...

Per Catalunya hi ha uns altres col·lectius d'aquestes mateixes característiques : Drapaires d'Emaús de Sabadell, Can Revifa de Terrassa, Dit i Fet que és un altre tipus de col·lectiu i està a Sant Just i Pastor a Barcelona... Si aquests grups només existeixen i no ens relacionem i fem coses junts, penso que no avançarem. Si aconseguim compartir, reflexionar, conèixer-nos no per ser gent "tirada" sino per ser un col·lectiu i poder estar-ne cofois de ser-ne els homes de la fam i de la marginació faran camí i nosaltres amb ells.

entrevista feta el 17 de juliol de 1992

DOLORES FUENTES Y PEPE TRUJILLO

Volver a Andalucía, volver a la "vida normal"

PEPE: Desde que vinimos a Barcelona nos ha parecido que no habíamos dejado totalmente Andalucía... Ha sido un proceso duro, largo, fuerte y muy bonito pero estaba claro que este no era nuestro sitio. Nuestro sitio estaba allí. Le hemos dado muchas vueltas al sentido de nuestra pareja y ha sido en estos cuatro últimos años cuando nos hemos estabilizado. Nuestra relación se tenía que someter a una serie de pruebas. Sólo desde hace 4 años hemos podido crear una situación más estable y empezamos a plantearnos si tiene que ser aquí o en otro sitio en donde asentar nuestra vida. Sólo hace cuatro años que nos vimos los dos viviendo en un piso y teniendo una casa.

DOLORES: Es como si estuviésemos acercándonos a una vida normal. Después de quince años de matrimonio y 16 de relación, hace 4 o 5 años que hemos empezado a tener una relación "normal", a vivir solos después de once años. A cuidar un poquito de nuestro espacio, de la casa, a darle importancia a esas cosas de todos los días a las que nunca se la habíamos dado, a darle un poquito más de espacio a nuestro estar solos y cada uno consigo mismo y con los dos, más que a reuniones y a compromisos sociales que durante tantos años hemos tenido.

Es como si progresivamente, la necesidad de "normalidad" hubiera ido aumentand. Hasta el punto que me imagino que esta vida que vivimos aquí no es normal en el sentido que uno se levante por la mañana y se encuentre que le está quitando el aire que respira en el metro, por ejemplo. No es normal no ver pasar las estaciones del año porque no sabes qué es lo que está pasando ni en el cielo ni en los árboles ni en ningún lado. No es normal no ver a la gente que conoces y que tienes que hacer las mil y una para poderlo hacer. No es normal que tengas que hacer un gran montaje para que los niños puedan salir desde una cosa que está cerrada hasta un sitio en el que puedan tocar tierra y puedan jugar con otros. Normal en el sentido de que se está perdiendo incluso el sentido de la normalidad.

Ha sido como un proceso nuestro de ir acercándonos a cosas muy básicas. Vamos a cambiar la palabra normal por la de básico. Básico en el sentido de cosas sencillas que, casi casi, se te están olvidando. El drama está en que si sitúo la normalidad en esos términos, no va a existir dentro de muy poco nada normal!. Por eso el mundo está enfermo. Estamos olvidándonos hasta tal punto de lo que es normal que hasta nos extraña cuando decimos lo que es normal. Lo "normal" ya no existe ni en África por unos motivos, ni en América Latina, por otros ni en el Amazonia ni aquí.

PEPE: Normalidad como pareja quiere decir lo que nos lleva en este momento a querer una relación que hasta hace cuatro años prácticamente no empezamos a vivir porque estábamos abocados hacia el exterior.

DOLORES: No se trata de romper la actividad digamos alocada que hemos llevado hasta ahora. Tenemos tal temperamento y tal madera que va dentro de nuestro ser el hecho de que siempre vamos a estar imbrincados con movimientos sociales, con planteamientos de fondo de modificación de los modos de vida, con las relaciones personales muy presentes...

La diferencia está en que en lugar de ser esos proyectos los que nos atraen, estamos convencidos de que allá donde estemos los vamos a generar. Una de las cosas que me agobiaban antes de la idea de irme a Andalucía era el hecho de estar sola, aislada. Ahora no, siento que no voy a estar aislada jamás porque ni quiero ni sé. Aquello que me interesa lo voy a generar allá donde vaya porque me interesa, me apasiona, porque tengo fuerzas y porque tengo la capacidad de conectar con las personas. Estoy tan convencida de esta vocación, por llamarlo

así, que a estas alturas ya no me preocupa el irme a un sitio donde haya un proyecto porque así seguro que no te aislas.

Es un momento de tránsito porque tal y como soy, necesito un espacio muy tranquilo, muy recogido, para que esa necesidad que tengo de asentamiento de cosas y de gestación se pueda dar. Ya hemos contactado con un grupo de gente de allí a tres minutos de la casa; con un centro de desintoxicación de toxicómanos; con otro grupo que es la carpintería donde han ofrecido trabajo a Pepe -es otro proyecto social macro-... Hagamos lo que hagamos, de algún modo, nuestra naturaleza es esa. Ha habido etapas en las que hemos necesitado vivir en la misma casa con gente, en la última etapa no, era trabajar ciertos aspectos con gente pero no vivir juntos. Ahora vamos a vivir, vamos a trabajar, si hace falta solos y, cuando llegue el momento, acompañados. No es ya una preocupación primordial porque saldrá por sí mismo. De hecho el tipo de trabajo que he generado en Barcelona o desde Barcelona es tal que me permite seguir creando trabajo en otros lugares de España.

Maternidad

¿Qué normalidad estoy necesitando en estos momentos? Por ejemplo, mi maternidad como parte de mi ser mujer, que hasta ahora ha sido aplazada continuamente porque tenía que cumplir una serie de compromisos pero que eran como una exigencia externa e interna. Estoy satisfecha de haberlos cumplido, me quedo en paz con eso, es como una ley que tenía que cumplir pero he sometido parte de mi naturaleza y de mi normalidad... las mujeres normales de mi pueblo tienen hijos sin pensárselo dos veces y yo llevo dándole vueltas un montón de años, cuando es algo tan sencillo.

Para mí, normalidad, es darle dimensión a mi parte de madre porque he estado ejerciendo mi maternidad de miles de maneras que no son las habituales, de lo que estoy muy satisfecha, muy orgullosa, porque he visto que la "maternidad" no es exclusivamente la física. Es algo mucho más amplio, es una calidad del ser humano. Y yo hasta ahora he ejercido mi maternidad cuidando de otros niños, atenta en el parto de otras mujeres, de la salud de la gente, etc. y ahora necesito encarnar en mi cuerpo una parte de esa vida que quiero vivir. Normalidad en el sentido de buscar unos ritmos en mi cuerpo, de que no tenga que llevar el ritmo del reloj que me exige una profesión, las relaciones, los compromisos...

Para empezar lo que necesito al llegar a Andalucía es sentarme y digerir los diez últimos años de mi vida. Ha sido tanto lo que he puesto, tanto lo que he currado, tanto lo que he descubierto, todo lo que he vivido, tanto lo que he recibido, que es una necesidad de asentamiento. Uno espera que se pose todo esto y que se vaya digiriendo.

PEPE: Estamos en un punto parecido al paso que dimos cuando vivíamos en Málaga y estábamos abocados en todo : asociación de vecinos, objeción de conciencia, servicio civil... Estábamos totalmente volcados al exterior y dimos el paso de irnos a vivir al campo en un cortijo, más bien un pajar, sin luz ni agua. Estaba a 5 km del pueblo, con un carril por el que no se podía pasar la mitad del año. Fue una huida para perdernos en la naturaleza. Estuvo bien pero nos dimos cuenta que aquello tampoco era un paso en nuestro crecimiento personal. En esta decisión de ahora no hay aquel bucolismo. Es como un proceso en nosotros mismos como pareja de darnos la suficiente cancha como para crear -es una cuestión de creación- un hijo. Queremos que el campo esté bien sembrado para que pueda tirar adelante. Nos lleva a preveer un tiempo no tan dedicado al exterior sino más bien al interior, dándole un sentido diferente a todo lo que hemos estado haciendo hasta ahora, trabajar con grupos, crear cosas... Sabemos que de eso ya no nos podemos librar porque llevamos esa actitud dentro.

Lugar geográfico

DOLORES : Encuentro muy difícil dar una respuesta lineal al "por qué" nos vamos, aunque Pepe dice que nuestro lugar es allí. Por mi parte yo no puedo decir lo mismo. No sé cuál es mi lugar. Para mí cada vez pierde más el sentido el lugar geográfico donde esté. No me identifico ni con Cataluña, ni con Andalucía, ni con Extremadura, ni con América Latina... Sé que hay una parte de mí que encuentra resonancia allí y una parte de mí que encuentra resonancia aquí. Pero también encuentro resonancia en Francia en la que viví un año y probablemente la podría encontrar en cualquier parte del mundo. No es tan importante el donde estás porque tienes unas maneras de moverte y de conectar que van más allá de las regiones o de los países. Mi estar en Andalucía tiene mucho que ver con Pepe : si él no fuera andaluz y no quisiera volver allí tampoco me lo hubiera planteado. Hubiera buscado un lugar con unas dimensiones más humanas que Barcelona, con unos mínimos de calidad de vida y de contactos. Pero me sería indiferente el lugar concreto.

De la misma manera que he podido integrar mi propia historia de ser una andaluza emigrada en Cataluña y una catalana en Andalucía, llega la hora en que no me importa si soy andaluza o catalana. Soy quien soy y punto. No me puedo identificar con ninguno de los dos colectivos sin más. De algún modo, reconcilio el hecho de que soy de donde esté en cada momento. No es algo que sea definitorio por el sitio donde estás.

Trabajo con disminuidos

Hasta ahora nos habíamos movido sobre todo por motivos exteriores a nosotros mismos, sociales... por ejemplo, el quedarnos en Barcelona hace 10 años tuvo que ver con que nos propusieran trabajar con disminuidos. En aquel momento, no teníamos planes de quedarnos en Barcelona, fue al plantearnos ese tipo de trabajo. Esta vez no nos han planteado nada desde allí, ni trabajo, ni proyecto, ni un grupo. Ha sido una iniciativa desde lo personal. Intuyo que en el fondo se sigue dando la búsqueda de un modo de vida que integre todos los aspectos que hemos ido trabajando hasta ahora, pero respetando, a la vez, aspectos que no han sido respetados tal vez por imperativos que no se podían manejar. A lo mejor es una fantasía o un sueño, quizás, será una realidad.

PEPE: Yo había empezado la carpintería con los disminuidos y Dolores la librería también con disminuidos. Pero después de 5 años llegó un momento en el que necesitábamos salir de aquél medio porque es un medio que te chupa del todo.. y tuvimos que dejarlo.

Sabíamos que era poner el punto y final a una relación con un mundo en el que ya no podíamos dar más pero que habíamos recibido muchas cosas . De los deficientes habíamos recibido sobre todo una visión del ser humano que nos daba una fuerza tremenda y que la teníamos que aprovechar y poner en comunicación con más gente

DOLORES: Habíamos empezado con 22 años y cuando lo dejamos teníamos 25 o 26. Necesitábamos otras cosas. Por ejemplo, mi dimensión profesional estaba paralizada. Fué una especie de tránsito entre aquéllo a lo que había dicho NO, que era la medicina convencional, y lo que todavía no sabía qué sería el SI. Dejé los disminuidos para ir a Francia a formarme a nivel profesional en medicina natural. Parte de mi vocación se realizó con los deficientes pero sentía que me faltaban elementos, no estaba todavía formada. Durante el tiempo de los disminuidos había intentado acabar la carrera pero tuve que dejarlo porque aquello no respondía a lo que buscaba en ese momento. Necesité pasar por otro tránsito más que fue la formación en la medicina natural en otro país, volver aquí, partir de cero y montar mi propia manera de trabajar, antes de poder acabar definitivamente la carrera de Medicina.

Tascó. Model alternatiu de relacions personals i laboral

A raíz de aquello montamos Tascó como Cooperativa, que se inaugura en el año 85 como una búsqueda de nuevos modelos de trabajo en la salud, en las relaciones entre personas, en el trabajo manual, en las formas de consumo.. en los que se pudieran integrar algunos de los elementos que habíamos estado ensayando durante esos años. Tascó sigue trabajando como núcleo de centro de salud. El horno de pan y la Plana ya se independizaron. Los otros proyectos que fueron saliendo ya se habían independizado antes.

PEPE: Tascó surge de una idea muy general. Más que los proyectos concretos : centro de salud, horno, restaurante en Ripollet, tienda en la calle Torrijos, la Plana, lo importante era el grupo humano que quería trabajar de una manera diferente y tener unas relaciones diferentes tanto con la naturaleza como sobre todo diferentes a las que se tenían en el mundo del trabajo y en una fábrica. Suponía, y es lo que pretendíamos en un primer tiempo, crear una relación intergrupala.

DOLORES: Se trataba integrar en un mismo proyecto una respuesta a las relaciones personales y a nivel económico. Hemos vivido del centro de salud. La Plana sigue siendo no rentable, aunque de ser deficitaria a ser no-rentable hay un gran paso. Buscábamos un modelo en el que se integrara una respuesta económica, que no tuviéramos que dedicarnos a trabajar 8 horas diarias vendiendo nuestra fuerza de trabajo machacándonos la vida, y por otro lado las relaciones personales y en buscar el cambio del mundo en lo que podíamos. Es decir, tratar de dar salida a tu vocación profesional y tus capacidades personales haciendo lo que cada uno sabe y ganándose la vida, con la gente con la que además hay simpatías tanto personales como ideológicas. Intentando incluso a raíz del trabajo profesional hacer un trabajo personal de reflexión, de cuestionamiento, de profundización, de cómo las relaciones personales pueden repercutir sobre el aspecto profesional y viceversa. Se trata de la integración de un modelo vital.

Tuvo éxito en el sentido que aprendimos muchísimo. No tuvo éxito en el sentido que se mantuviera continuamente como el modelo que habíamos imaginado pero eso forma parte de la misma vida. Tuvo éxito desde el momento en que el proyecto concreto del centro de salud ha ido creciendo, que la Plana ha ido creciendo... a pesar de que conjugar los intereses personales con los intereses del grupo siempre ha sido difícil. A lo largo de estos años muchos se han incorporado, pero también otros lo han dejado...

PEPE: Los primeros problemas que se dieron en Tascó, no eran tanto de tipo ideológico como de tipo personal. Sobre todo porque los proyectos eran demasiado duros al comenzar desde cero porque la gente que lo tirábamos adelante empezamos sin ningún aval económico en ninguno de los proyectos. La Plana fue diferente. Montar la idea y el grupo, buscar locales, salida a los productos, etc.. llega un punto en que desgasta a la gente que lo está haciendo y no se tiene ya la frescura necesaria como para cuando surjan problemas de organización o de coordinación : yo quiero hacer una cosa de esta manera y tú de otra, la gente no se pone de acuerdo...

DOLORES: Es muy difícil crear nuevos modelos culturales o de relación, porque no estamos entrenados, no tenemos aprendizaje. Además era un proyecto muy complejo en el que tratábamos de ir intercalando los aspectos culturales, políticos, económicos, jurídicos, con los aspectos de historia personal, relaciones... La dimensión de las relaciones personales con lo personal se correspondía con la de las relaciones políticas en lo social. La dimensión de los recursos personales invertidos se correspondía con lo que es la economía en lo social. Eso era muy complejo porque exigía un compromiso mucho más allá del laboral. Era un compromiso vital para el que la mayoría no estaba maduro todavía y era algo desmesurado para los recursos reales. No teníamos puntos de

referencia ni modelos. Llegamos hasta donde llegamos. Era como una especie de orden religiosa, lo que pasa es que sin líderes, sin leyes, sin formatos, partiendo de la libertad de cada uno...

PEPE: Una de las causas que no nos pusieramos de acuerdo y de los problemas de relación fué que por decisión no queríamos que hubiera un líder carismático. No había estructura jerárquica por voluntad. Eso a la larga fue un carcelero, quizás para bien porque aceleró la conciencia de cada uno. Cada uno se pudo dar cuenta que aquello no podía ser y algunos se pusieron a buscar su salida a cualquier nivel. Hubo gente que dejó totalmente Tascó y todo lo que significaba tema cooperativa y se fue a trabajar a una fábrica, y gente que dejó Tascó pero que se dio cuenta que podían seguir trabajando en un nivel cooperativo pero con parámetros menos exigentes. Hubo el que se quedó en el horno de Castellolí, se hizo panadero y el horno sigue funcionando. Hay cuatro personas trabajando y se dedican, básicamente, a lo que es la zona de Tarragona y l'Anoia. No están en Barcelona, cambiaron totalmente la zona de distribución del pan.

DOLORES: Hay que hacer otra lectura de este tipo de proyectos, de sueños, de realizaciones, que es la de lo personal de la que ni se es consciente a veces ni se nombra, porque además de los motivos filosóficos o altruistas, hay unos motivos personales, de búsquedas, de llenar vacíos, de buscar puntos de referencia, de buscar sentidos perdidos o no hallados nunca, de romper soledades no resueltas, de muchas proyecciones de cosas internas, no siempre formuladas y que se buscan suplir.

Uno de los retos por resolver en estas búsquedas de alternativas sociales, culturales, políticas, es precisamente sanar esa parte enferma todos tenemos. Los proyectos no deben ser tanto una búsqueda de satisfacciones personales sino el compartir cosas que cada uno ya tenga elaboradas o que quiera crear. Desarrollar más la capacidad creativa y no tanto la búsqueda de compensaciones deficitarias de las personas. Los conflictos humanos en esos proyectos provienen fundamentalmente de esas deficiencias.

Es contradictorio porque, al mismo tiempo, ese proceso de creación te está dando los elementos para resolver esas cosas personales si los sabes utilizar. Es otro de los divorcios que hay en la sociedad: los que se han dedicado mucho a la búsqueda personal se han ido alejando de la búsqueda social y los que se han metido más en los aspectos sociales, han dejado de lado los aspectos personales. Eso se manifiesta a la hora de los procesos de ese tipo en el que no se es capaz de ver, ni se toma el tiempo de reflexión y autocrítica en el sentido profundo...

Lo notas mucho viendo la ansiedad con la que se viven esas cosas. Hay una parte todavía por sanar en la persona y en la sociedad. Hasta que no seamos capaces de mirar de frente esas deficiencias, ponerles el nombre, asumirlas como algo nuestro y no andarlas proyectando ansiosamente hacia el exterior, esos proyectos sociales se contaminan de toda esa porquería que cada uno le va echando. En el fondo, los proyectos acaban siendo devorados por esas mismas deficiencias, se cargan hasta tal punto de las necesidades de cada uno.. y se le exige al proyecto cosas que no puede dar porque no es una madre, no es un novio... Hay como una batalla perdida en la que siempre nos estrellamos con los mismos puntos. Está muy verde, hay mucho por trabajar. No somos valientes, nos da miedo encontrarnos con nuestros aspectos oscuros. Preferimos decorarlos de ideología y de ideas maravillosas y no tocar con los pies en el suelo de nuestra realidad y ver que es bastante miserable según te la mires. Nuestras ideas son maravillosas pero, a veces, hay que hacer una aproximación entre las ideas y la vida, una reconciliación.

PEPE: Cuando el proyecto de Tascó prácticamente se acabó como alternativa global, teníamos todavía fuerzas para seguir con nuestros propios proyectos, como pequeños grupos que trabajaban de manera coordinada.

DOLORES: Cada proyecto por sí mismo, sigue funcionando pero el proyecto ideológico de conjunto, global, se perdió. Se quedó en lo que cada grupo quiso recuperar pero como proyecto global no cuajó, no pudo resistir la implicación personal que había tan fuerte. Nos superaba el propio proyecto, no había madurez, no era el momento.

Tal vez no era un proyecto parido por el conjunto sino que había sido inspirado por algunas de las personas del grupo y los demás iban porque les llamó la atención, porque estaban perdidos, les caían bien algunas personas, porque les motivaban. Todo eso se fue poniendo de manifiesto progresivamente. Por suerte bastante rápidamente, no hubo un gran proceso de desgaste. Los que de algún modo llevábamos la inspiración del proyecto no nos empeñamos en salvarlo a costa de lo que fuera. Por ejemplo, entendí que o era una cosa viva que nacía de cada uno o no tenía sentido mantenerlo como estructura ideológica porque si no nos iba a chupar la vida a todos y, simplemente, se dejó que el proceso siguiera su curso natural. Cada grupo se fue a su aire y dentro de cada grupo hubo un proceso de cada uno por su lado. Había servido para la maduración de cada uno, de cada grupo.

PEPE: El proyecto era lo que las personas que estábamos allí podíamos manejar para poder llevarlo a la práctica. Quizás cada uno podía tener como un proyecto más a largo plazo pero a nivel concreto en lo que sí estábamos de acuerdo era en llevarlo a la práctica a través de un modelo económico. Esto significaba poner en funcionamiento algo que, mínimamente pudiera mantener una estructura y para eso tienes que meterte a crear un espacio para ganarte la vida.

Tascó, projectes concrets. El forn.

Surgió porque se presentó la ocasión : había la infraestructura que nos dejaban en Castellolí. No tanto por una cuestión de principios "vamos a hacer un pan integral y con productos biológicos.." Sabíamos además que no había mercado de estos productos en Barcelona.

Pero enseguida que empezó, la idea fué crear un grupo que no hiciera el pan sólo para ganarse la vida. En aquel momento eramos tres personas. Queríamos coordinarnos con el exterior y esto nos llevó a conectar durante el segundo año, con un grupo de panaderos de Berlín y se amplió infraestructura del horno ayudados por este grupo. La idea era tener relaciones con el exterior, se crearon las bases y un grupo de siete personas. Pero fué como empezar la casa por el tejado, de golpe empezar un grupo de siete personas cuando no había suficientes bases económicas ni de posibilidades de mercado o de distribución del producto... La infraestructura del horno adolecía de bases firmes.

DOLORES: Fue la excusa para un modelo de trabajo. Algo parecido a lo que enseguida ocurrió con el centro de salud. Porque no era muy claro que se quisiera un centro de salud con todas las exigencias concretas. El horno fue un nuevo modelo de microsociedad en lo político, social, económico, cultural...que no surgió de repente sino que fue una cosa progresiva. Veníamos, gran parte de nosotros, de búsquedas casi siempre dentro de lo que habían sido movimientos políticos y sociales generalmente no encuadrados dentro de partidos pero sí en unas luchas de tipo social y político.

Tascó, projectes concrets. Centro de Salud y medicina natural.

Progresivamente fuimos viendo que ese tipo de modelos no respondían a nuestras necesidades personales y globales. Esa era nuestra peculiar manera de dar respuesta, pero esto no excluía que otras no fueran igualmente válidas. Yo había estado realizando una búsqueda en el terreno de la salud dentro de la medicina convencional, y me topaba con absurdos que no tienen nada que ver con la vida. No entendía cómo la medicina, que está directamente relacionada con la vida me exigía olvidarme completamente de las cosas de la vida. Era un sinsentido. Ahí me dejé llevar...No fui a buscar la medicina natural, fui a

buscar el sentido de la medicina que era mi vocación y que no tenía otras formas en aquel momento. Y me encontré con una nueva manera de entender la medicina que se aproximaba a lo que intuía que podían ser los cánones de la medicina natural. Tampoco me identifico del todo con la medicina natural. No me defino nunca como naturista. No me gusta ni el término ni el contenido social que se le está dando porque además los naturistas, en general, carecen de esa parte social y de ese planteamiento político. Lo veo demasiado simplista. La salud es algo mucho más complejo. Me guía mucho el crear modelos nuevos porque sólo tenía la posibilidad de militancia en grupos que estaban dando una respuesta a lo que ya existía. Pero no una respuesta de creación de formas nuevas sino otra en los mismos términos. Era una necesidad de decir es que quiero construir lo que quiero hacer. Es algo que tiene que responder a lo que siento, a lo que intuyo y a lo que, socialmente, parece ser que se está necesitando.

También en esto tuvimos la voluntad de coordinarnos con otros, concretamente con los verdes...

La repercusión social de un trabajo como ese que, aparentemente, es tan minúsculo es inimaginable. A pesar de que en el Centro de Salud Tascó siempre hemos sido tres y el gato, el día que se dimensione el trabajo realizado, que se ponga a contar el número de personas sobre las que se había incidido, nos sorprenderá enormemente : en educación de salud a nivel de barrios : en grupos de mujeres, centros cívicos, escuelas de adultos,... en temas de alimentación, salud mental, sexualidad, anticoncepción.. Se intentaba dar una dimensión de la salud de compromiso personal y social en el que la gente se daba cuenta que cuidarse la salud no es ir al médico o al farmacéutico o comer bien. Era preocuparte del estilo de vida y esto implicaba unas dimensiones políticas, económicas y sociales.

Otro tema es el de la preparación, seguimiento, asistencia... a las mujeres y a la pareja para el parto. Resulta que además de cada pareja hay un núcleo familiar que está implicado en nuestro modelo de trabajo : vienen al grupo y vamos a las casas, hay un núcleo de amigos que apoyan a la pareja, a la vida que empieza con el niño, hay un planteamiento de fondo de cuáles son las necesidades de una embarazada, de un recién nacido, de una pareja, etc. Trabajo que además repercute en el sistema sanitario porque gran parte de esas mujeres quieren parir en el hospital, exigen lo que necesitan y hacen de vehículo de transmisión a una estructura que si no es por la exigencia de los usuarios no se modifica. Es a través de eso que se están modificando ciertos modelos de asistencia. Por ejemplo, desde permitir que los padres esten presentes en el momento del parto hasta que empiecen a tratar a las mujeres como adultas y no como a niñas tontas, hasta que no separen a la madre del bebé simplemente porque a ellos va bien y no tienen ningún motivo científico, hasta que esten disminuyendo los intervencionismos innecesarios que además ponen en riesgo la vida de la mujer y del niño, hasta que disminuyan los fármacos que se utilizan gratuitamente porque se les ocurre a ellos. Es decir, a respetar una serie de normas que la OMS recomendó en el año 85 y que nadie cumple aunque no implica siquiera una inversión económica, sólo una vuelta de tuerca en la cabeza.

Por otro lado estamos haciendo formación permanente a profesionales de todo tipo: psicólogos, médicos, ginecólogos, asistentes sociales... que trabajan en hospitales, en centros primarios, etc. Esa gente, a su vez, está repercutiendo sobre unas cuantas decenas de miles. Hemos hecho un trabajo de militancia real que nadie nos ha pagado : un 80 % de voluntarismo y un 20 % de remuneración. En el fondo, es un trabajo sobre la conciencia social y personal. Es un trabajo de hormiga no reconocido porque no vamos a ningún mitin, porque no hay ruedas de prensa, no hay un programa político... Estás simplemente recordando a la gente sus derechos sobre sus cuerpos, su salud, su vida, su responsabilidad sobre eso, su delegación habitual en los profesionales, en los técnicos.

Me ha gustado tanto reconciliar lo que estuve trabajando a nivel social con mi vocación profesional que cuando lo he descubierto me he cagado en los de la facultad de medicina que me han querido robar eso. Ha sido tan fuerte descubrir que la dimensión social apasionada de mi adolescencia y de mi primera juventud tenía un contenido que podía recuperar después desde mi vida, desde mi vocación y profesión, que ha sido precioso. No es que tenga que ser política y social por un lado y médico por la otra, es que hay que sanar a la sociedad. Esta es la cuestión de fondo.

La Andalucía actual. El SOC, grupos de base, I'atur, el PER..

PEPE: La Andalucía que dejé hace 11 años no sé si ha cambiado tan desmesuradamente como se dice : degradación del campesinado andaluz etc.. Sé, por lo que dice la gente, que al campesinado se le ha echado el yunque encima con lo del paro, que lo ha dejado prácticamente aplastado en el sentido que se le ha desmotivado a hacer nada.

Tengo que vivirlo directamente. Cuando voy por allí, sigo notando que la gente tiene mucha vitalidad. Quizás se puede haber aplastado todo lo que es la motivación política, la actitud combativa, organizativa... pero la vitalidad de un pueblo difícilmente puede ser aplastada.

No me planteo cómo puede estar y eso que he recibido mucha información y normalmente el 90% de esta suele ser bastante derrotista en el sentido de que no haya una situación mínimamente efectiva para crear proyectos. Por otro lado, hay otra gente, los de la serranía, que llega con un mínimo de idea de crear un proyecto, una iniciativa nueva, se pone y sale.

Quizás se está pasando por un momento más difícil que el de hace 10 años porque el proceso económico ha generado una situación determinada y hay una situación de degradación.. pero para dar un paso hacia adelante también se tiene que hacer un pequeño retroceso. Quizá está pasando eso.

No he tenido contacto con el movimiento rural actual. Y no sé como está actualmente. Antes el SOC se conocía Málaga. La primera reunión de Pax Christi que hubo en Andalucía la tuvieron en un pueblo de Málaga, Alameda, y vinieron gente del SOC : el Cañamero, el Paco, Juan Manuel...etc. Había un movimiento muy fuerte en relación a la reforma agraria...

DOLORES: La desmotivación ya existía antes incluso del tema del paro, en el sentido de que los jóvenes escapaban del campo y la dejadez del campo ha sido progresiva y de forma paralela a la emigración masiva de los años 60. No obstante, para hablar del tema hay que tener en cuenta que Andalucía es muy diversa. La zona del centro no se ha visto afectada por el paro porque la desmotivación ya venía de atrás. Hace ya 20 años que mi padre no encontraba a nadie que quisiera quedarse con los olivos y con todo el producto porque no había gente joven. Sólo quedaba la gente muy mayor. Va por zonas, el paro tiene que estar relacionado con algunos jornaleros de algunas zonas de Andalucía. En general, la producción agraria es un desastre, mucho más que antes. Cada vez tienen que trabajar más para tener lo mismo o cada vez tienen que buscar más otros recursos y hacer de temporeros y eso que, teóricamente, los productos van aumentando más de precio. ...

PEPE: Vamos a Arcos de Frontera donde los latifundios son más fuertes.

DOLORES: La realidad de esa zona y la de Jaén son completamente distintas. Y la realidad de Almería ya no se parece en nada. Hablar de Andalucía es como hablar de España, hay zonas muy diferentes.

Falta material humano con ganas de currar, con energía. Todo lo que sea subvencionar cosas es más fácil de conseguir aquí porque corre mucho más dinero incluso hay más esa tradición. Una cosa como la Plana es inimaginable en cualquier sitio de Andalucía. En ella, ¿dónde vas a encontrar a un mecenas que te deje un cortijo para hacer lo que quieras? Este tipo de cosas son muy características de aquí y muy poco de allá.

PEPE: Vamos a vivir al lado de una gente que lo ha hecho. La gente de la Serranía de Ronda, donde me han ofrecido el trabajo, son dos cooperativas y un taller de formación que creció en pequeñas núcleos de alfabetización de adultos hace 10 años. A partir de ahí se han creado dos cooperativas; una carpintería; un tejal (hacen ladrillos y cosas de barro); un taller de formación de jóvenes de la zona que ahora se convierte en otra cooperativa, y están intentando crea pequeñas posadas o casas de albergue, rehabilitando cortijos medio derruidos, molinos en el río y crear como una especie de itinerario para el turismo verde.

DOLORES: Otro colectivo, en Arcos, ha montado un centro de desintoxicación de toxicómanos a partir de sus recursos personales, en plan autónomo. Después tuvieron recursos públicos, contratos con Instituciones, etc..

PEPE: Te das cuenta que allí por un lado, hay de falta de motivación en la gente para hacer cosas y, por otro, una necesidad de crear situaciones para hacer cosas. A veces, es el pez que se muerde la cola: la gente quiere hacer algo pero no encuentra las condiciones y como tienen al tel paro...

DOLORES: Hay que tener en cuenta que eso también puede tener su base en todo lo que es la incultura en Andalucía. La gente más ignorante es la más insegura generalmente. Esta no siente que tiene recursos, no puede hacer nada, si le dan el paro se enganchan... Y faltan profesionales.

PEPE: El que ha montado todo lo de la Serranía, un maestro rural de adultos, tiene claro que lo mismo que ha podido hacer todo lo que ha hecho en los cuatro primeros años él solo y después con el grupo de gente que ha estado, ve que en muchas zonas de Andalucía se podrían hacer cosas parecidas con una mínima dinámica, con idea, con inventiva, con fuerza. La vitalidad está, la fuerza está...se tienen que crear condiciones. La situación que tiene la gente en este momento es de no tener las herramientas suficientes como para generarlas por ellos mismos.

Aspectes personals de Pepe. Infancia...

PEPE: En mi casa hacía falta la entrada de dinero. Empecé a trabajar con once años de camarero y estuve hasta los 15 en Málaga. Hice un pasó en un momento determinado de mi vida, de la niñez a la adultez de responsabilidad, porque me convertí en "padre de familia" sin beberlo ni comerlo, por la situación de mi casa. A partir de ahí fue ese tiempo el que me llevó porque tenía los ojos muy abiertos, en la escuela era un niño que tenía mucha capacidad para conocer, estudiar... Era el primero de la clase. Ese corte que se me dio en la vida no lo corté yo, dentro de mí no se trunció, lo continué haciendo con la vida cotidiana. No sé si fué ese proceso el que me marcó o es que lo tenía dentro. El hilo conductor que puede unir todas las facetas de nuestra vida personal de cara a hacer actividades, a relacionarnos con gente, a tener expectativas o fantasías de querer cambiar las cosas, podría ser el hecho de que tuve una infancia demasiado dura que en un momento determinado, esa dureza no me destruyó sino que me dio unos resortes como para poder decir "lo que tengo que hacer es esto". Cuando tenía 15 era plenamente consciente de que tenía que cambiar las cosas. Un día llegó un amigo a la plaza de mi barrio y empezó a hablar de Gandhi y de Martín Luter King, cuando empezó a enseñar fotografías de la policía que se avalanzaba contra la gente en una manifestación, me quedé alucinado y me di cuenta que eso era lo que se tenía que hacer, había que enfrentarse a la injusticia y cambiar las cosas.

Aspectes personals de Dolores. Infancia

DOLORES: Es difícil detectar donde está el hilo conductor de la vida de cada uno, de la mía. Hay desde una especie de pasta de como está hecho cada uno y como si cada uno continuara su historia familiar. En mi caso, la influencia de mi madre de despertarme la curiosidad por el mundo, una mujer que siempre había estado apasionada por la cultura, la iniciativa por parte de la mujer y que siempre se lo aplastaron en la sociedad franquista: la posguerra, la miseria, el analfabetismo... que vivió, y lo que te marca en un momento dado, para mí la emigración para mí. A los once años me preguntaba acerca de las cosas esenciales de la vida y las escribía. A los catorce años andaba desesperada y loca porque quería cambiar el mundo y no tenía con quién, estaba sola. Me lleva *a posteriori* a conectar con un grupo de jóvenes de aquí y de Can Serra porque descubro, a través de Mª Carmen, que allí hay una gente que está haciendo cosas de esas que a mí, intuitivamente, me dicen algo. Me encuentro con todo lo que había que, de algún modo, conecta con una parte de mí. Conectas con la rebelión contra un mundo oscuro, miserable, cerrado, en el que el gozo, la alegría y la tranquilidad de vivir no existen y de algún modo necesito darle salida: te das cuenta de la miseria del mundo; el valor de las relaciones humanas, de la amistad, de la solidaridad; de un mundo mejor y nuevo que en un adolescente está a flor de piel. A partir de ahí sigues la andadura y me conecto con todo lo que es el mundo del pacifismo, de los objetores,... ¿Qué componentes tiene todo eso? Un componente familiar, otro social que tiene que ver con el momento social de aquella época, el del país en general y el que viví en l' Hospitalet. Situaciones que existían, pero que también tú te buscas, porque desde Barcelona y me iba todos los fines de semana a Can Serra hasta que me fui a vivir allí. Es un hilo conductor que proviene desde algo muy de dentro. Ese algo que parte de ti tiene una parte neurótica, de las carencias infantiles, de las rebeliones, presiones o asfixias, y una parte sana de la necesidad de crear, de transformar, de generar cosas bellas.

Grups alternatius actuals

Hay una gran inquietud en este momento de todo esto. Inquietud que se manifiesta en la existencia muchos grupos que no tienen un nombre concreto. Tasco o el grupo alrededor del centro Juan Bardina que es una amalgama de cosas marginales, otros que están alrededor de Pániker, son encuentros de gente que hacen reflexiones desde lo filosófico, lo social, lo cultural. El intento que hubo de la llamada Tercera Vía con Xirinachs al frente. Está el grupo Antroposófico que está inspirado por un planteamiento filosófico y científico, y que tienen varios proyectos que están funcionando: desde un inicio de escuela que está en embrión, hasta un centro cultural, Atenea, que están haciendo educación con chavales límite, difíciles, inadaptados en Mallorca. Están llevando parte de trabajo terapéutico con terapias blandas. Desde el colectivo Ronda de abogados se ha estimulado una Federación Autónoma de Cooperativas, la FACTA.

PEPE: La FACTA engloba unas 20 cooperativas autónomas, diferente de la CESAL, la federación tradicional de cooperativas. Hay cooperativas desde 7 personas, la nuestra de carpintería, hasta cooperativas de 50. Aproximadamente, en FACTA debe haber unas 500 personas. Ronda es el que lo inspira aunque cada vez más está cogiendo su autonomía propia y están creando sus propios medios de coordinación a través de una revista, de asambleas, de reuniones conjuntas, situaciones de apoyo mutuo entre cooperativas, como puede ser la creación de un banco interno para la ayuda mutua entre cooperativas. Paralelamente hay un grupo que coordina pequeños colectivos, pequeñas cooperativas, la Sociedad Autogestionaria que fundamentalmente está generada a través de un grupo de mensajeros de moto, Trébol, a partir de ellos han salido varios colectivos que intentan tirar adelante otra posibilidad de coordinación de espacios comunes. En concreto, nosotros estamos relacionados con gente de un colectivo de Berlín que nos están ayudando, estamos haciendo intercambios de trabajo. Se abre la

posibilidad de tener un contacto con Brasil para que puedan venir brasileños que estén trabajando en iniciativas que se llevan a cabo a partir de organizaciones no gubernamentales, fundamentalmente alemanas, en Recife, el norte de Brasil. Se abrirá la posibilidad de que vengan jóvenes brasileños para que vengan a trabajar aquí a Barcelona para reciclarse un poco en el tema concreto nuestro de la carpintería.

Tengo más relación con lo que es el tema a nivel laboral : FACTA, Sociedad Autogestionaria, con los grupos colectivos autónomos de Berlín que nos han llevado el tema de la relación con la gente de Brasil.. A través de FACTA hemos empezado a conectar con gente de Venezuela, de Chile, de Brasil que no tienen nada que ver con los grupos anteriores.

DOLORES: Todos estos grupos tienen una voluntad de transformación radical del sistema, algunos intuitivamente, otros más formuladamente.. más claramente los que tienen aspectos económicos y laborales

PEPE: Por lo menos, en este ámbito laboral, se trata de cambiar las relaciones laborales, de ir creando unas relaciones de trabajo más humanas, más solidarias, que conecten con las realidades de ecología, de respeto al medio ambiente... Hacer algo que suponga un freno al deterioro del planeta, por lo menos que lo poco que cada uno hace no genere una destrucción.

DOLORES: Responde a unas necesidades reales de una parte de la población muy amplia que tal vez no se manifiesta pero que está. Un grupo que no he nombrado porque no es de ámbito catalán -es más amplio- pero que desde aquí se ha potenciado es la Asociación Nacer en Casa de 20 a 40 profesionales y una de padres que tienen entre 80 y 100 familias que, por un lado, a partir de la forma concreta del parto, está planteando es una contestación al sistema sanitario, en la medida en que este es una de los mecanismos el poder. Aparentemente no tiene planteamiento político pero sus repercusiones son políticas.

Treball polític i moviments socials : objecció, feminisme, Pau...

Los intentos sucesivos que se van haciendo de coordinación de esos grupos no encuentran salida en su dimensión política. Es como una situación dramática. Parece que no hay posibilidad de encuentro por ambas partes : ni desde los partidos políticos, que no tienen capacidad para articularlo, ni desde esos mismos grupos. Yo también vivo esa contradicción y veo que no lleva a ninguna parte. Por otra parte hoy no sé cómo se puede llegar a cuestionar de fondo el sistema. ¿qué significa cuestionar el sistema y como se hace ? ¿No lo hacen ya los grupos pacifistas o ecologistas ?

PEPE: La misma esquizofrenia que puede vivir una persona que está militando en un grupo político con el intento de contestación al sistema desde dentro del mismo sistema democrático o parlamentario, es decir, el trabajo político y lo que puede hacer al trabajar en un nivel cotidiano, con los vecinos, en el trabajo, la familia, la educación de sus hijos... los que trabajamos a una escala micro, pequeña, con voluntad de llegar a situaciones más cotidianas también vivimos esta esquizofrenia de saber que todo eso no va a cambiar el sistema porque no lo contesta de una manera directa sino de una manera indirecta porque es un proceso muy lento como para que se nos pase la vida y no lo veamos cambiar realmente. Nosotros decidimos hacer una opción pequeña, si la relacionamos con el cambio global del sistema, y vivirla a fondo.

DOLORES: Aunque las opciones "pequeñas" cuestinan también els sistema. Por ejemplo, hace 10 años, una opción personal tan fuerte como era la objección de conciencia había 5 personas en el país. Actualmente, ¿cuántos miles de personas hay cuestionando el sistema militar? La sociedad española está viendo con normalidad que la gente no vaya a la mili, que cuestionen el sistema

militar. O qué grupos políticos ha movido más aspectos fundamentales del sistema como lo que plantea el movimiento feminista, desde las relaciones de poder de hombres y mujeres, la anticoncepción.. Hay cuestiones que iniciaron algunos "grupúsculos", porque no eran una formación política clara, como una gota en el mar y, en estos momentos, están integradas en la realidad social. Por lo tanto el "cuestionamiento del sistema" puede venir tanto de grupos políticos como de movimientos sociales aparentemente con poca articulación. Unos son mas inmediatos, concretos, micro, otros de planteamiento más global.. pero los dos reales. El hecho de que uno se apunte más en una dirección u otra será probablemente por cuestión de temperamento, manera de ser... El problema es que no hay conexión entre ambos.

El sistema se va a defender, por definición, de cualquier participación dentro mismo del sistema que lo pueda cuestionar. Ahí está por ejemplo Argelia, o Chile..

PEPE: Cuando una serie de pequeños colectivos nos planteamos cambiar la sociedad, tenemos la sensación de estar jugando al parchís porque estamos en una situación tan pequeñita que decimos ¿cómo estamos hablando de cambiar la sociedad cuando ni siquiera nos acercamos ni a pinchar al poder de alguna manera? Pienso que ese mismo planteamiento se lo está haciendo una persona que está en un grupo político que se da cuenta de su fracaso al intentar pinchar al poder. Por ejemplo, el referendun de la OTAN.

DOLORES: ¿Por qué cuando se dijo sí a la OTAN los parlamentarios que no estaban de acuerdo no se fueron masivamente de allí, si saben que después de eso queda claro que nunca les harán caso ? ¿Por qué no se tienen posturas mucho más radicales desde dentro del sistema? ¿por falta de imaginación o porque quedan atrapados dentro de las redes ?

PEPE: A nivel político, igual que se puede tachar a los movimientos que son más espontaneistas, más localistas, que no inciden en lo que es el cambio de la sociedad, también se puede tachar a cualquier movimiento político de que por mucho que tenga una infraestructura ni siquiera han dado una vuelta de tuerca a lo que es la posibilidad de cambio de la sociedad, del sistema. En mi caso yo vivo esa esquizofrenia, pero sigo manteniendo que doy una opción a poder trabajar, a poder dedicar mi energía, para crear una situación micro en donde todo aquello que quiero que esté implícito en ese cambio del sistema, se dé en mi vida cotidiana, en mi trabajo, en mi relación con las personas que vivo... Simplemente porque sé que si desvío esa energía de aquí hacia cosas más globales me voy a perder.

entrevista el 8 de julio de 1992

CARLES GALVE**Adaptació als valors d'Occident**

Per raons de feina a Tunísia estic en contacte directe amb treballadors, famílies, amb gent ben senzilla. Doncs un dels aspectes que em costa més és precisament adaptar-me a la nova vida al tornar, malgrat que allà tinc un bon nivell de vida. Em passo un temps amb una sensació d'angoixa, compartint amb els amics una sèrie de valors, vivències i situacions d'aquí davant de la vida que em semblen absurdes en relació als valors, aspectes de vida quotidiana i nivell de vida que predominen allà. Aquesta sensació de vegades em dura una setmana o deu dies em i deixa bloquejat. Tinc un sentiment d'estúpidesa i d'absurd pel tipus de vida d'aquí : consum, individualisme...

Situacions d'injustícia a Tunísia : social, la dona..

Si fos d'allà possiblement seria del CIS o de NHADA, el grup més radical en defensa dels explotats. Per què? Perquè allà es viu constantment una fortíssima injustícia, per exemple, a la feina. Les relacions laborals encara s'estableixen com entre esclau i amo, amb diferències brutals. Els empresaris encara tenen el convenciment que l'obrer, la persona que treballa, és inferior, absolutament inferior. Sense cap tipus de qüestionament. Ni es considera que arribi un dia que puguin ser considerats com a persones. L'essència, el valor positiu per ells és considerar per principi que el que serveix és inferior. Això és evident en tota mena de gent. En molt poques persones he notat algun gest d'humanisme com poden haver-hi aquí inclús entre burgesos, que es poden comportar d'una manera molt més justa; allà no, això és inqüestionable. Tocar aquest tema és com si s'estigués parlant amb un extraterrestre.

I un altre tema ben difícil és el de la relació entre home i dona...Es brutal veure com l'home es considera superior a la dona, i n'està convençut. Inclús entre gent jove, que ha tingut contactes amb Europa, que han sortit i viatjat... Per exemple el tema de la virginitat: un noi de 25 anys avui a Tunísia considera fonamental que per anar al matrimoni una dona sigui verge, sinò no hi ha cap possibilitat ...

Tot això allà et produeix una profunda sensació d'ofec. I en tornar, amb la radical diferència d'aquests dos móns, trobes que la vida és realment estranya : situacions tan diferents només a 1500 kilòmetres de distància !.

Els ritmes de vida i consum a Tunísia. Influència de l'Occident

Un dels valors positius d'allà és el ritme de vida, la relació que mantenen amb la societat de consum és molt més relativitzada, no tenen tantes necessitats com les que tenim nosaltres. Possiblement tenen una relació amb la natura molt més equilibrada, són més capacos d'observar el cel, el mar, el camp... per dir-ho d'alguna manera tenen molta més pau, pau en quant a la relació temps. El temps per ells és molt més relatiu que per nosaltres.

A la zona on visc, més o menys industrial, hi ha un cert interès pel consum, un cert mimetisme de l'occident. Ve lligat sobretot per les tradicions rebudes, perquè tenen contacte amb la tradició francesa, amb la italiana, i evidentment amb la d'ells mateixos, però la d'ells mateixos té poquíssima publicitat en relació a la que tenen la italiana o la francesa. Els elements que en aquests moments poden tenir com a objecte de consum són el cotxe i poca cosa més. S'ha extès l'ús de la mobylette com un entremitg entre anar a peu o en cotxe : milers de persones i famílies senceres es traslladen així. Aquests poden ser una mica els objectius de consum que tenen.

Per altra banda els mateixos que potser tenen televisor en color, són capacos de viure la família sencera en una habitació de vuit o deu metres quadrats i estar tot el dia estirats en màrfegues sense problema.

El fenòmen Hassan Hussein

Davant la guerra del Golf i del fenòmen del Hassan Hussein, és curiós observar com inclús gent no belicista i tranquil·la, valora la figura de Sadam com l'únic líder que defensa el model àrab i musulmà davant l'occident. I Tunez es un país amb un cert nivell, no és un país molt deprimat dins del nord de l'Àfrica... Per moltíssima gent Sadam és l'únic líder que tenen en consideració.

El paper de l'esquerra

Desde l'esquerra el primer que hauriem de fer seria criticar tan els valors integristes com el pes de la cultura i l'imperialisme nord-americans. Crec que desde el punt de vista àrab, Europa queda més ben parada com a entitat política. Com a entitat cultural és tan nefasta com la de la cultura nordamericana. Per ellis és occident, els seus valors, la seva forma de vida, la família... Tot això ho remarquen molt quan hi parles.

Per exemple el valor del que parlava abans de la relació home-dona, des d'aquí pot semblar una barbaritat, però no ho és tant desde la seva òptica. Acaben dient que amb quin dret podem criticar-los si nosaltres som incapacos de poder organitzar-nos en la família.

En quant a perspectiva d'Esquerra és fonamental lluitar contra l'imperialisme, com a estructura opresora, però sincerament com a proposta global no sé quina s'hauria de fer..

Lluita política i integrisme en el Magreb

Bona part dels intel·lectuals del CIS, sobretot de l'ala més moderada ha sortit de les universitats. Es gent que realment fa crítiques molt contundents contra el sistema i contra la hipocresia. Per exemple contra el president Abem Alí de Tunísia, que surt d'una escola nord-americana adoptant aquesta nacionalitat, i que està venent Tunísia a les empreses nord-americanes que estan allà explotant el petroli.

A mi em sembla que els CIS que hi ha empresonats a Argèria no ho són pel seu integrisme religiós, sino per la seva militància antisistema-capitalista, encara que estan molt lligades les dues coses. A les ciutats i en els ambients de més pobresa, on s'han desenvolupat les lluites surten els joves amb situació econòmica més precària i s'agafen a la religió com taula de salvació, però per mi es més resultat d'un problema social que no per convicció religiosa; ara bé, on ens portarà això? No es pot saber, el que és evident, és que hi ha injustícia i que en aquest moment els integristes són els que promouen la revolta.

La presència del integrisme en el Magreb és molt important i anirà creixent, l'única possibilitat que hi hauria per fer-ho decreixer és si hi hagués una cojuntura mundial de suport a aquest sector, a aquest Tercer Món, a aquesta franja sobre la nova Àfrica; però desde el seu punt de vista estem a les portes d'una crisi i per tant, tota la experiència del comerç a Barcelona, en la visita del Pujol i companyia per allà, és una mera pantomima, no hi ha cap tipus d'inversió ni de voluntat d'afavorir la situació de aquell país o de redistribuir la riquesa. Només es va a expoliar.

Si mantenim aquestes actituds, quin serà el futur d'aquesta gent? Això anirà creixent, si avui tenen uns tipus de problemes que em produeixen angoixa personal per estar allà i veure que passa, doncs dintre de cinc anys serà pitjor, encara anirà a més.

Per exemple, a 50 ó 60 km. de Líbia hi ha un port pesquer important sobretot de tonyina. S'ha fet aquí una "Zona Franca" que ofereix al capital estranger amb l'absoluta prohibició d'existència de sindicats en la zona. Es crea d'aquesta manera un món d'empreses sense cap possibilitat de que hi hagi el més remot conflicte social. L'oferta que fan és "Zona Franca en tal lloc amb tot tipus d'instal·lacions, sense conflictes socials".

Normalment no hi ha problemes, però per si algun dia algú tingués dubtes...

Iniciativa i Tercer Món. Solidaritat.

El paper d'Iniciativa en la Solidaritat Internacional està fora de joc, desbancada. Intueixo que hi ha determinats sectors d'Iniciativa, que en aquests moments tenen un cert poder que no veuen el tema de la solidaritat com un tema d'urgència sinó secundari.

Penso que en aquest tema, com en el d'associacionisme, hi ha una retòrica molt de fàbula, però que el cos d'Iniciativa no s'ho creu.

La situació és molt complexa; per exemple, la relació de Iniciativa amb el Tercer Món, amb els quatre mil millions de persones de la resta del món: un dels conflictes a la societat occidental és el sentiment de culpa col·lectiu per aquesta injustícia. El fet de que la majoria de gent està vivint en una situació molt precària ens genera angoixa.

Per resoldre aquesta angoixa pots anar al psiquiatra o posar-te a disposició del Tercer Món. Anar al psiquiatra et pot donar una solució per mesos, per quinze dies o dos anys, però el problema continuaria, la solució no és aquesta.

Entenc el dubte d'alguns entre preocupar-se més per la política d'aquí o per fer una política més de cara al Tercer Món; cada vegada dubto més si té algun sentit preocupar-se únicament del senyor que té dificultats aquí, quan resulta que s'ha comprat un cotxe i més coses.

Iniciativa com alternativa al PSOE ? : El projecte d'Iniciativa..

Es vol connectar més amb la gent per ser alternativa al PSOE, que no pas una alternativa d'esquerres. S'està més a la vora de voler fer i vendre un producte per fer que la gent pugui deixar de comprar el PSOE més que per comprar a Iniciativa com a projecte més globalitzador i alternatiu de debò. Confio en que aquesta tendència es modifiqui.

El projecte d'Iniciativa té bones condicions per poder ser una alternativa, però tampoc podem deixar de pensar que encara avui, estem en fase embrionària i que la gent que d'alguna manera té més domini de la situació d'aquest tema no ho té clar.. o potser sí, però el pragmatisme, voler jugar a dos bandes; per un cantó volen evolucionar i per un altre tenen por de que aquesta evolució ens porti a un buit. Realment si sóc i seré a Iniciativa, és perquè penso que la majoria de gent són gent bona, i no penso que hi hagi una voluntat de doble joc, potser exceptuant algú..

El gran repte és aquest, fer una nova alternativa i una perspectiva política diferent del que fins ara tenim.

Crec en el projecte d'Iniciativa, mereix la pena fer un esforç i treballar encara que a algunes reunions hi hagi una certa frustració. Per altre cantó, és fonamental la relació entre les persones i en aquest moment em trobo bé en el grup d'Iniciativa de l'Hospitalet. Si en el grup no m'hi trobes bé, ho veuria de manera diferent. Per mi la relació amb les persones és fonamental, si no fos per això tampoc tindria sentit la política en les condicions en què hem de fer-ho. No és fàcil ni el projecte d'Iniciativa ni fer política en aquest moment en aquestes condicions.

No tinc en projecte dedicarme a la política, però per mí no és desagradable militar, perquè hi ha bona gent. El balanç que faria és que aquí a l'Hospitalet no ho portem tan malament.

De vegades m'he plantejat si no seria més important passar dels vots i fer un treball més a fons, el repte està en que al mateix temps que tenim un dinamisme i una creativitat en la realitat, anem transformant i ordenant les nostres idees i que la proposta algún dia pugui anar endavant; però ens costarà molt.

La gent no es posa en marxa, perquè realment els objectius no els convencen. Inclòs amics i família meva em diuen "com et menjas el coco amb això..."

Diferències entre Iniciativa i PSOE

Per mí seria important que les bases del PSOE, la gent del PSOE tinguin clar que en moments determinats hem d'adoptar una actitud radical i que rebin, ells i la societat el missatge clar que tenim diferències fonamentals i que no estem als mateixos programes. Tenim moltes diferències amb el PSOE, per exemple al Manifest-Programa, es fan propostes absolutament diferenciades en solidaritat, ecologia, feminisme...

I per seria clar també per exemple en el tema de Maastrich perquè està clar que aquest tractat no deixa de ser una forta porta entrada de divises per Europa i una manera de fer més muralla de cara al Tercer Món. Si nosaltres estiguéssim al poder hauríem de dir no a Maastricht. Sí a Europa però amb un contingut diferent i sobretot més solidaria.

Aquesta integració és un tema que ve de lluny i no hem sapigut ben bé la nostra posició a Europa; ara és una actitud que ni tant sols ens portarà a la possibilitat de fer un referèndum, però al menys que hi hagi una certa diferència i que la gent compregui que és important.

A meu entendre Anguita està jugant de manera encertada, al menys en quant a pactes amb el PSOE. A la resta del Estat, la gent va veient més clar la proposta de Izquierda Unida, mentres aquí la cosa continua una mica diluïda amb aquest híbrid post-modern de l'esquerra que tenim a Iniciativa.

Per dir un exemple, davant del Ajuntament de Barcelona tenim una actitud de comparsa que no porta enlloc. S'agafat terreny públic per fer hotels i sembla que després dels Jocs Olímpics aquests hotels que els socialistes deien que eran un servei a la ciutat i que feien falta, seràn oficines.

En moments determinats, encara que sembli una actitud política reivindicativa i clàssica; la gent vol referents i necessita una diferència del PSOE; això cal saber-ho configurar bé, i alhora configurar el projecte, no és que volguem fer només política d'imatge. S'ha de fer arribar una imatge del que tú ets mínimament, amb posicions.

Es com si una persona vol arribar als treballadors amb corbata i pajarita, és molt digne que vagi amb pajarita però la gent no se l'identificarà mai, encara que els seus principis siguin "de conya", està clar que es té que anar amb una camisa.

Això no vol dir que la essència sigui aquesta, lo de la pajarita o la camisa, sinó que el que no pots fer és dir "nosaltres anem com tothom amb pajarita, però les nostres idees son les millors", també fa falta que la gent s'identifiqui amb tu.

Entitats i participació

Per la gent en general hi ha dos obstacles davant les entitats, per un cantó la propia dinàmica social i cultural de la cojuntura és la tendència de quedar-se a casa, la sensació que això d'estar a una entitat no serveix de gran cosa. Per un cantó les que tenen subvencions estàn potenciades per l'Ajuntament i estàn

bloquejades i ocupades ja; i per un altre cantó a les entitats històriques i tradicionals com associacions de veïns la gent no sap ben bé que fer. De fet el nostre propi projecte organitzatiu no ho clarifica. En el llibre blau surt que hem de ser-hi però no diu de quina manera ni en quines condicions, és un problema quantitatiu perquè humanament no podem estar-hi tota la gent que som a tot arreu a la vegada, és inviable.

S'haurien de formular una sèrie de prioritats, planificar a veure quina possibilitat tenim de algú s'hi dedicués.. La gent això ho sent i no sap on està, no sé si es que Iniciativa ha de participar més directament en una entitat, i llavors també es crea el problema de que molta gent quan va a treballar a una entitat es creu que té de treballar en nom del grup i tot això és un lio infernal. No hem sapigut explicar-ho, no hem sapigut dir "escolteu, s'ha de treballar pel barri, a les associacions de veïns, independentment que un dia es deixi de centralitzar la proposta que fa el grup polític". Però clar hi ha gent encara que es pregunta qué direm?, qué pensem?...És una espècie d'esquizofrenia que fa que molta gent s'inhibeixi d'estar en llocs d'aquests precisament perquè no es clarifica això.

Per exemple, als sindicats i fent política hi ha gent ben pròxima a nosaltres i amb els que en les idees estariem plenament d'acord, però pel tipus de vida que porten i tal com fan política, es poden cremar i seria una llàstima. En realitat nosaltres anem arrossegats pel seu voluntarisme, que és imprescindible; com els hi pots dir qualsevol cosa treballant com treballen? A vegades sembla es passin i no sap per on van, però qualsevol els qüestiona res! Només faltaria això amb les penedes que es fan... En aquests casos tenim molta responsabilitat. Això demostra una de les mancances que tenim.

Aspectes personals : orígens en el món d'Esquerres

Em vaig ficar al món de les esquerres per una sèrie de vivències; tota la meua infantesa va transcórrer en una finca de l'eixample. Soc fill de porter i vaig començar a patir la situació social dels veïns, que eren treballadors com jo desde molt petit. Hi han dos moments importants, un és aquesta vivència personal que no arriba a cap conclusió perquè a casa meua no hi havia cap tradició d'esquerres, eren gent religiosa, catòlics i el tema polític sempre va quedar a segon terme.

El moment en que començo a tenir contacte amb la política és als 15 anys, quan començo a treballar amb un company del PSUC, Angel Gómez i vivia a l'Hospitalet, havia estat sis mesos a la presó, acabava de sortir quan va contactar amb mí. L'empresari era un burgès català que tenia relacions amb l'esquerra a través dels seus fills i el va admetre a treballar; aquest home que avui és advocat i viu a Mataró, va ser l'home que em va parlar de marxisme i de moltes coses mentres anava treballant, i va ser una persona que em va semblar molt diferent a molta gent que jo havia conegut desde petit. A partir d'aquesta vivència, poc a poc i sense cap tipus de mitificació a l'esquerra ni en els seus valors, vaig entrar amb molta moderació.

Després em vaig casar molt jove i no vaig tenir oportunitat de seguir, i va ser en l'última època del franquisme quan vaig tornar a tenir contacte amb el PSUC, que estava en un moment de super efervescència, tothom era el millor, era revolucionari; vam fer moltes reflexions i vam veure que en aquells moments la dinàmica que havia de gent del PSUC, havien format part en les assemblees, les trobades a Sants... erem super crítics amb el personalisme de molta gent, de molts dirigents del PSUC i conscientment ens vam mantindre al marge. No ens interesava aquella dinàmica; i va ser quan lo de les vaques flaques que vaig considerar que es tenia que participar més àmpliament.

Paralelament, abans d'aquesta història vaig començar a viure a l'Hospitalet, a Pubilla Cases, i vaig entrar en contacte amb l'associació de veïns del barri. Va coincidir que aquesta associació estava abandonada pel PSUC i allà vaig tenir moltes experiències amb gent anarquista, de la Lliga... encara que la meua militància era al PSUC no ho deia perquè em sentia absolutament còmode per treballar, no era cap dificultat, al contrari pensava que el fet de que el PSUC hagués abandonat de aquella manera aquesta associació era erroni.

Vaig estar allà treballant i encara avui tinc molts amics a Pubilla; va ser quan va venir l'hecatombe del PSUC quan vaig entrar-hi més. Vaig pensar "ara és el moment de treure aigua del vaixell"; era el any 82, 83, 84.

A Sants vaig conèixer un secretari polític que era increïble, alucinava amb la seva manera de parlar, amb els seus discursos revolucionaris; i pasat un temps m'el vaig trobar amb la seva novia, una amiga meua i havia pasat a ser un post-modern claudicant amb una serie de valors estúpids que no tenien cap sentit. Es una mica tràgic, però en aquests moments t'adones que avegades tens olfacte i dius "resulta que em vaig salvar."

Sentiment de frustració

A vegades tinc la sensació de que la gent no es preocupa de res, per exemple quan estava a Pubilla, quan vam aconseguir a la Bóvila, que el metro posés amortiguadors a les vies, en activitats que hem tingut amb l'associació de veïns de Collblanch... Recordo com la cosa més increïble de la meua frustració personal, el cas de la reivindicació d'una casa que tenia una importància vital pel barri, i era com si estiguessis cridant en el desert. Davant d'això fas la teua reflexió i sembla que la gent estigui en un moment on el pèndol està a una fase de insolidaritat.

S'haurien de reconèixer més aquests esforços, però lo fonamental és continuar treballant, i si un dia tinc de la gent un reconeixement no personal, sinò per les meves idees i la meua proposta política, bé. Qué no? Mala sort.

Som un flash dins de l'història i la vida i no podem esperar individualment grans coses. En aquests moments és molt dur i frustrant, els valors que hi ha en aquesta societat, que son els que aparentment té tota la gent, no son gens interessants per mí. Si algún dia té algún element positiu benvingut..

Però tot i així hi ha gent que comença no a veure les coses clares, sino a perseguir que hi ha una tipologia de gent diferent. Ho noto en el meu grup d'amics, gent de vint o trenta persones joves que et consideren i es preocupen... com si vingués una mica de refluxe, sobretot en gent jove que al millor fa sis anys s'havien quedat molt aturats i ara sembla que ve una mica d'aire.

entrevista feta el 28 de juliol 1992

JOAN N. GARCIA NIETO

Les raons de continuar..Noves realitats socials, partits polít.

Perquè un continuï, després de tants anys...? Es difícil dir-ho. Es difícil entendre perquè un pot continuar i, tanmateix, hi ha molta gent que encara continua! Molta. Em pregunto si encara continuo a la bretxa radicalment. Tinc l'esperança que sigui així, però amb dubtes...

Veig que encara hi ha moltes coses a fer dins del que per a nosaltres ha sigut el fil conductor de la nostra lluita de durant tants anys i del perquè molts ens ho vam prendre seriosament. Tota la gent que s'ho va prendre seriosament fa 15, 20, 10 anys sí que continuen, no sé els altres que no conec quines raons tindran, però gent que va lluitar molt seriosament crec que d'una o altra forma encara continuen.

He estat més home de vida sindical que política...

Potser havíem cregut en moltes coses d'una manera una mica ingènua... Els objectius són els mateixos però les circumstàncies han canviat. Jo he estat més un home de vida sindical que política. No tinc vocació política. Continuo vinculat al PSUC i a Iniciativa, però cada vegada m'interessa menys l'activitat concreta d'una formació política com la que avui existeix, malgrat que estic convençut que la idea d'Iniciativa és la que avui diu alguna cosa clara, junt amb altres grups alternatius que no estan dintre d'Iniciativa.

Crec que hi ha uns vicis, normals en les activitats de formacions polítiques històriques, que impedeixen arribar a tenir sensibilitat a d'altres formes d'acció i d'activitat. Per això em preocupa la desvinculació entre el que es diu de paraula, "una altra forma de fer política", amb uns reptes que mai havien estat l'objecte històric dels partits polítics: llibertats polítiques, la igualtat, la fraternitat... i ara ens adonem de que malgrat que les llibertats fonamentalment continuen, les desigualtats social, de marginació, etc. són tan o més greus que abans. A les formacions polítiques històriques els hi manca sensibilitat per aquests temes, i malgrat que al Programa Manifest d'Iniciativa se'n parla, no és una cosa assumida per les formacions polítiques. Per això hi continuo vinculat, perquè crec que hi ha una tradició històrica, i per mi això té molt de valor, però s'ha de donar un pas més, que jo no sé com s'ha de fer, d'estar molt més present en altres formes de fer política. Són interrogants, crec que vàlids i precisament perquè tenim aquests interrogants crec que hi ha moltes coses a fer. Per això no he perdut l'esperança.

Sindicats i Partits Polítics

Els polítics ara tenen tota la deformació dels vicis anteriors, per això que no volen altra forma de col.laboració i diàleg sinó és a través de les institucions parlamentàries, i la més forta és el sindicat, i aquests, quan fa alguna cosa, hi ha tota una política, no només de la dreta, sinó també de les institucions, de menysprear el sindicalisme en aquests moments. Per mi és una de les coses més greus que estan passant, i per part del govern socialista, amb una guerra declarada, i de que si desapareixessin, millor.

Tinc por del que passa al Baix, no sé altres llocs, del divorci entre Iniciativa i els sindicats; no sé per què, però en conjunt hi ha desconfiança: quan els sindicats diuen que Iniciativa es posaran a sobre nostre, comença a ser un grup una mica secta perquè no té capacitat de presència pública, i en canvi els sindicats no han trobat la fórmula d'arribar a l'autèntica societat civil. No dic tots, però la majoria s'han quedat en una visió molt estructural del que és la negociació col.lectiva. Però el discurs oficial del sindicats cada vegada és més clar, és la necessitat d'obrir-se cap a fora. Jo hi crec, i crec que aquest és un dels reptes més importants del sindicalisme d'avui..

Sindicalisme

Jo entenc el sindicalisme com un instrument de formació, d'agrupar, de donar sensibilitat social. Aquesta ha estat sempre la meua opció i model sindical. No només com l'instrument per negociar convenis. Aquest convenciment és el que també em fa avui creure que la tasca que en aquest moment estem fent aquí a la Fundació Utopia de recuperar la història social i del sindicalisme en una comarca com la nostra pot tenir un gran valor sobretot si realment es fa un anàlisi de contingut. Estic convençut que això donarà molt de sí.

El sindicalisme té un rol a jugar importantíssim dintre dels moviments socials, però fet d'una altra forma, perquè també té els seus vicis. El govern no vol negociar sobre temes tan crucials com el de les pensions o l'atur.. perquè, diu, això ja està dintre del projecte parlamentari i per tant no es negocia. Això em sembla una tonteria, perquè el més important és que puguis dialogar i negociar no necessàriament amb els sindicats, sinó amb les associacions de consumidors, de lluita per la pau... I a aquests ja no solament els neguen la capacitat de negociar, sino inclús a la majoria d'ells la capacitat de tenir una mínima possibilitat de dialogar amb el govern; els moviments per la pau no tenen cap estructura de diàleg, els moviments alternatius tampoc...

Sindicat i moviments socials

També crec que a vegades els moviments socials tenen molt poca base, perquè tot el que és xarxa de la societat civil és molt feble, no hi ha societat civil. Hi ha moltes coses per pensar. Si em preguntes quines són les fórmules, no les tinc.

Crec que el sindicalisme és una de les coses que podrà ajudar si hi ha voluntat perquè, en aquests moments, fora del sindicalisme no hi ha cap moviment amb capacitat d'organització de masses. Els sindicats tenen por dels moviments alternatius, del moviment d'alliberament de la dona, del de la lluita per la pau... i fóra molt important que això es donés a través de la presència i de l'acció sindical. Per mi això seria l'ideal. Aquest l'esquema que em faig. I si no va per aquí dubto molt que ens puguem sortir, perquè no veig capacitat en cap altre col·lectiu.

Per altra banda alguns grups d'aquests ténen una reticència tremenda a parlar amb el sindicat perquè diuen que són senyors venuts a l'economicisme i ells són els purs. Això és un gran perill i fins que això no es trenqui no es podrà arribar a l'alliberament de la cultura. Quan un pensa en tot el que havien estat els sindicalismes fa 50-70 anys, amb l'anarquisme, que va ser la gran xarxa de la societat civil, en la mesura que es podia fer de una lluita amb l'esforç de transformació popular.

Això s'ha perdut perquè el sindicalisme té el perill d'agafar les formes del sindicalisme anglosaxó. Poques institucions tenen la capacitat de convocatòria que avui tenen els sindicats, i les coses que s'han de fer, si no les fa els sindicats, dubto que ho puguin fer altres grups. Es un problema tan de la mentalitat com de la capacitat de convocatòria.

El treball que ara faig m'obliga a llegir els manifestos i declaracions de de tots els 1ers de Maig, de les vagues del 68 i 70, i hi ha una extraordinària riquesa d'expressions de solidaritat, de cultura, d'entusiasme.. Ara és impensable dir les coses que es van dir. Estic temptat de fer un estudi de les formes a través de les quals es presentaven els valors, la situació social, la capacitat de solidaritat perquè realment són papers històrics els que estan allà i, després de 20 o 25 anys, dóna la sensació de que és un altre món, i aquell va ser el nostre món, no?.

Sindicats i la solidaritat

També respecte el tema de la solidaritat crec que el sindicalisme té grans possibilitats de fer coses. Pot ser que no sigui encara un tema prou madur en la seva totalitat perquè hi ha molts aspectes implicats. Diria que a les cúpules sindicals hi ha més sensibilitat per aquestes coses que a les bases. Quan hem proposat a les direccions sindicals del Baix Llobregat fer coses sobre la pobresa, la marginació, fer un estudi sobre la cultura sindical, etc. han demostrat un cert interès, però a les bases això encara no els interessa. Potser és una barbaritat dir això, però estic pensant amb les direccions amb les que aquí estem treballant.

Es cert que hi ha manca de diàleg entre el sindicalisme i els nous moviments socials, manca de confiança probablement per tot el que ha estat el sindicalisme burocràtic del model anglosaxò, dels EEUU o d'Anglaterra. Per això és important que a Comissions Obreres hi hagi corrents que treballin aquests temes.. Jo crec que hi ha sensibilitat. S'ha creat un organisme de solidaritat que organitzen coses estan molt bé, estem a Catalunya Solidària, es dona suport als immigrants estrangers, i alguna cosa vol dir que tot això es faci a la mateixa seu de CCOO.

Corporativisme sindical

Un dels grans reptes actuals, conseqüència de les mutacions actuals, i un gran perill, és la seva transformació del sindicat en formes corporativistes, en tots els àmbits del sindicalisme. Ara precisament estem fent un treball i preparant un seminari sobre això amb gent de CCOO, d'UGT i de la Universitat, Eduard Rojo i d'altres, per analitzar aquest procés del neocorporativisme sindical i quines alternatives hi ha. Tots aquests dubtes estan dintre d'aquest estudi que volem presentar, però dubto que ens en sortim perquè els que formen part del grup intersindical són gent massa sindicalista... Malgrat les dificultats que té avui el sindicalisme per dir coses serioses en sentit de formes alternatives de vida, crec que si no és per aquí, no veig altra sortida en aquests moments.

Hi ha alguna contradicció interna en el sindicalisme. El sindicalisme ha de defensar els interessos dels treballadors, de la seva empresa, del seu nivell de salaris, de les seves pensions.. però som fills d'un patrimoni històric de solidaritat i emancipació que no podem negar i l'únic grup que pot ser el continuador de totes les formes de lluites emancipatòria de fa 60, 80, 90 anys és recuperar aquesta memòria històrica i, quan un pensa que va ser el sindicalisme un dels elements més pacifistes que hi havia...

Hem de recuperar aquesta memòria sindical no dic revolucionària, per exemple, de l'anarco-sindicalisme és una de les formes històriques que s'han de recuperar. No dic la forma actual de treball anarquista-sindical perquè no no tenen sentit dintre de la complexitat del món econòmic industrial d'avui les formes d'acció directa de l'anarquisme, però sí les seves concepcions emancipatòries. Repasso els documents de l'època "ni Dios, ni patria ni rey".. eren unes fórmules precioses, molt de l'època, de la idea de la emancipació, o la mateixa concepció de l'Escola Moderna. He hagut de preparar una mena de memòria-homenatge a un antic anarquista, Joan Mir i Mir de Menorca i com el fill espiritual de Ferrer Guàrdia a Menorca. M'he llegit les seves obres i tinc els seus escrits i són interessantíssims. Es un anarquista menorquí, va tenir una evolució i es va fer massa religiós. Potser moltes idees són molt ingenues però molt profundes, però hi ha moltes intuïcions alternatives.

A vegades penso, fent-me ressó d'unes paraules de Rudolf Baro al llibre Cambio de sentido i d'un altre llibre del que tinc un resum de l'últim número d'Integral, on diu que potser ara no podem dominar totes les forces de la nova dictadura del consumisme perquè hi estem massa agafats, som fills de la "dictadura de

l'aperitiu del diumenge", però ningú no ens pot impedir que els que hem quedat puguem ser una mica ingenus, viure en illes d'utopia, que cada vegada poden ser més grans, perquè estic convençut que cada vegada les illes poden arribar a ser més, per exemple amb la gent que la lluita contra la marginació, que això té les seves dificultats i limitacions perquè no sobrepassen una visió política i tot problema concret ha de mirarse des de les seves causes i amb una perspectiva global.. però ningú ens pot impedir de viure en aquestes illes d'utopia, i jo crec que hi ha molta gent que ho viu això, i les illes es poden transformar en arxipièlags.

Marginació i compromís polític

Hi ha gent que maravellosa en el món de la marginació, però els hi costa d'entendre que una lluita contra la marginació es també una lluita política. Que per entendre-la i ser-hi cal una visió global dels problemes. Queden massa tancats en sí mateixos.. Parlant amb la Pilar Malla el dia que vam fer el debat sobre pobresa i marginació aquí, al Baix Llobregat, em deia que a vegades hi ha el perill de magnificar el tema de la pobresa i la marginació, parlem de la teologia de la marginació i coses semblants etc.. potser estem massa tancats en aquest món i estem magnificant el que això significa. Tanmateix quan penso amb aquesta gent, Engrunes, drapaires d'Emmaús, el petit grup d'aquí Cornellà, gent creient, i que tenen una immensa capacitat de solidaritat... per exemple: "avui ha de venir un noi desertor de la legió i Enrique Castro, que ha treballat amb ell tota la vida, de seguida li troba un lloc i nosaltres també li trobarem perquè pugui treballar.." etc. això es meravellós, això no es troba enlloc, pots anar al sindicat a explicar-ho, i et diran que ja se les arreglarà...

S'ha de donar un pas, els sindicats haurien de donar un pas cap a actituds d'aquestes. Als responsables de treball i d'ocupació de Cornellà els estic dient que vinguin i, de tant en tant, venen a les trobades de marginació, però després ja no venen. Engrunes, per exemple, és una gent maquíssima, però cal que no quedin tancats en sí mateixos, i això és molt difícil. Aquelles bones germanes s'hi troben bé, però que no els parlin de sindicats ni de partits polítics.

Ara tenim aquí plantejat el problema de fer una casa d'acollida per gent que surt de la presó, per gent de rehabilitació de la droga...Còm fer-ho? Això s'hauria d'aconseguir a través de les institucions que són els que ens ajuden, i llavors s'adonen que s'ha de fer una lluita política dintre de l'ajuntament. Però els hi costa... diuen "no, no, que això es fer política..." crec que el món de la política és un món que s'ha de mullar, però suposo que les inèrcies polítiques que hem tingut fins ara són les que tampoc ajuden a fer un món polític més agradable o més sensible a la gent.

L'Església "societat perfecta" i allunyada de la gent...

El nou arquebisbe de Barcelona, per exemple, que no conec personalment, està constantment parlant de marginació... Però ¡no!, no té autoritat moral per fer-ho, ...no! ...si parlés un representant per nosaltres o encara que siguem nosaltres o algú que estigui en situació més de lluita, més conscient... I no va a l'arrel dels problemes.. Quan es planteja una visió global, ve condicionat per un dels grans vicis i inèrcies de l'església : que, encara que no ho digui, té sempre la concepció de ser una societat perfecta, té la solució per tot, pels marginats... i això els incapacita per fer canvis substancials.

Un dels canvis que he tingut en els últims 5 o 10 anys és que ja no crec en la conversió de l'església. Ho dic de debò ! No sóc teòleg, però tinc la intuïció de que quan hi ha hagut la transformació de l'evangeli en religió, en institució eclesiàstica, es perd la capacitat innovadora, la capacitat evangèlica. Per fidelitat a un company de Cornellà que s'havia d'ordenar capellà vaig anar a Vilafranca a la seva ordenació i hi havia 70 capellans ! : l'estructura de

l'església es reproduïx a sí mateixa.. Tan de bò s'acabés i arribés el final de tanta estructura. Donaria una imatge molt més autèntica. Suposo que és una bestiesa dir això i que la gent dirà que no, que la institució eclesiàstica i les estructures eclesials han fet molt al llarg de la història, o contra la pobresa en el món obscurantista dels segles VIII-IX..., però avui dia, quan veig la incapacitat d'anar al fons, del nou catecisme. Per exemple, s'ha parlat de la necessitat de l'autofinançament "hem d'anar a l'autofinançament" i de cop es fa marxa enrera amb declaracions que diuen que s'ha que continuar amb la subvenció encara que hi hagi autofinançament... per acabar ben perplexe..! Tot això és "un món" que no és el meu i jo no ho puc racionalitzar i objectivar.

El meu tarannà interior em diu "jo passo d'això" aquest no és el meu món, i això ho dic jo que sóc capellà, però vaja, cadascú té la seva forma d'entendre. I tanmateix, em trobo perfectament vinculat a molta gent a la gent de base d'Amèrica Llatina... amb sensibilitat, per exemple l'Eduardo Ocio, gent també lligada al món eclesiàstic, però per mí això no és l'església, és l'evangeli. Potser això s'ha dit moltes vegades, però per mí ara és una "evidència" nova, ja sé que no dic res nou, però jo no ho havia viscut tan seriosament com per dir que no m'interessa aquest món. Que beatifiquen l'Escrivà ? que el facin sant !, no m'importa.

Cristians pel Socialisme

Voler transformar les estructures de l'església des del CPS era propi de les circumstàncies que llavors vèiem, volíem fer una instrumentalització de l'església per aconseguir les llibertats que nosaltres volíem. Volíem tenir una església que parlés de llibertat. Ara, el món del CPS ha canviat molt, massa, i suposo que ara la gent no està tan interessada en aquestes coses....

L'Alfons Comín creia molt en l'església, era un home profundament eclesial. Recordo la seva passió pel Concili Vaticà II, les primeres converses de 1965-66 on hi havia una autèntica passió i crec que erem totalment sincers, teníem la sort d'en Joan XXIII... però, el mateix Alfons últimament quan parlava d'Església ja no era el mateix d'abans. Crec que seria un home fidel a la seva història i a la seva església, però estic convençut que evolució també aniria cap aquí.

L'església és un poder polític més ! Em fa vergonya defensar determinades coses en nom de l'església, barrejant- hi el nom sagrat de l'evangeli, amb el que jo crec ! Cada vegada em sento vinculat a la figura de Lluís Mir, una persona que m'ha ajudat i com a comunitat ens ha ajudat a evolucionar, malgrat que potser ell no pensa com nosaltres. Són les reflexions que fem a la comunitat sobre el llibre de Rius Camps L'èxode d'un home lliure, que ens ha donat una sensació de llibertat impressionant, quan parla que el gran èxit de l'evangeli fou quan l'església i els apòstols marxaren de Jerusalem cap a Antioquia que era una comunitat lliure.. però després es torna a transformar en institució religiosa, etc. Doncs per mí, el pas de Jerusalem a Antioquia expressa més el que hauria de ser ara per nosaltres.

El canvi és irreversible..

El respecte que hi ha ara mateix és pel cristianisme. No per l'església. Veure que hi ha gent que encara té sensibilitat i actúa, que continua, a mí em dona cert optimisme. Els passos donats després del Congrés Vaticà II són tan forts, que encara que volguéssin ara, els canvis són irreversibles. Hi ha més esperança ara que abans. Adam Shaff parla com un agnòstic, com un ateu, i tanmateix al seu últim llibre ve a dir que el cristianisme és l'única força que dona certa esperança a aquest món. Reivindica molt a Marx, a l'autèntic Marx quina principal preocupació era l'home. L'autor del llibre diu que mai s'ha entès el que era el marxisme. Marxisme és lluita per l'alliberament de l'home. Ell sempre

ha dit que la filosofia marxista és incompatible amb la fe, però el que és important és la gent que està fent canviar la societat. Afirmar que el pensament cristià i l'evangeli és una força irreversible que està fent canviar el món, i per altra banda també hi ha el marxisme autèntic que, amb tots els vicis que hi han hagut, també han sigut una força que ha canviat la societat. ..s'ha canviat radicalment el sentit fals de la paraula socialisme real, per això Shaff ara parla de "l'ecumenisme humanista".

L'ecumenisme...

Perquè l'ecumenisme no ha funcionat? : perquè és un intent de trobada entre diferents religions, la ortodoxa, la protestant... són totes diferents i mai es trobaran... El diàleg entre les grans cúpules, són cúpules d'institucions de poder i això no pot ser. L'ecumenisme és a través de l'evangeli. Quan ens vam trobar fa tres estius a les trobades ecumèniques a Itàlia amb la comunitat de Bosse, catòlics i protestans, però que ho fan al marge i en contra de les institucions eclesiàstiques de les dues parts, pensar que l'ecumenisme pot avançar a través del diàleg entre les esglésies és un camí perdut. Aquí mateix, per exemple, els cristians de base hem estat demanant que el temple d'Abraham pogués ser permanentment temple ecumènic "ara sí, però però quan acabin les olimpíades serà un església catòlica". Una vegada més s'ha perdut una oportunitat...

La Utopia i la Fundació Utopia..

Actualment estic interessat per la Fundació Utopia i per l'arxiu sindical del Baix Llobregat perquè m'ho van encarregar... A més, una raó molt senzilla és per la meua salut, que no puc fer altres coses, grans lluites i conferències són apart. Aquesta idea que ha estat brillant en els últims anys de que la crisi de l'esquerra és perquè hi ha una crisi d'Utopia, de que el món es pot transformar en nous paràmetres alternatius... el descobrir això, que és una descoberta que hem fet molts i a través de formes d'actuació molt diverses, crec que dona un sentit profund a la nostra forma de viure en aquests moments. Això es veu avui dia a través del que seria la recuperació de la memòria històrica utòpica que ha tingut la nostra història, no només durant els últims quaranta anys, que ha sigut una lluita política a vegades ingènua, a vegades molt immediatista... sinó que parlo de la recuperació de la memòria històrica de tots els moviments emancipatoris des de finals del segle passat, que s'han oblidat i que són patrimoni de la humanitat.

Una de les grans coses dolentes actualment és l'immediatisme. Estem sota la dictadura del consum en el sentit més ampli de la paraula, no només material sinó també consum cultural, de categoria, etc.

Utopia no és una cosa que no pot existir, sinó el que deia Paulo Freire "lo inédito viable". Hi ha hagut moments al llarg de la història en que la gent ha lluitat per coses que semblaven utòpiques i que després han estat una realitat. En aquests moments ens manca a tots el redescobrir nous horitzonts utòpics. Parlava de les crisis i inèrcies dels moviments socials i de les formacions polítiques que tenen incapacitat utòpica, manca d'horitzó utòpic... Redescobrir quin és aquest horitzó utòpic, a on estan les grans mancances, perquè per a nosaltres la utopia industrialista del segle passat i d'aquest segle, en el que vam pensar que amb el desenvolupament econòmic tot s'arreglaria i que arribaríem a una situació de pau i d'igualtat etc., doncs hem vist que no, que el desenvolupament econòmic ha estat una forma més de generar més gran desigualtat : Nord-sud, el 4t. Món, etc.. La utopia industrialista que creia això ha estat un fracàs. Per tant, és necessari redescobrir altres horitzonts utòpics, altres formes alternatives, mirar cap al futur. A l'entorn nostre ja hi ha gent que parla de formes alternatives de desenvolupament econòmic, cultural, de formes alternatives de relacions personals, d'equilibri entre home i natura. Aquest és l'únic camí. Per això, no crec tampoc en la utopia postindustrial que seria la ideologia d'aquests

que diuen que l'hiperindustrialisme i les noves tecnologies ens duran a una societat d'oci, que és del que parla Racionero, això és una quimera, perquè no parla d'un moviment nou i de valors alternatius.

Crec que aquesta utopia mai la podrem veure, almenys a curt termini...

Redefinir el concepte d'ocupació i redistribució de la renda

Ha d'haver-hi un canvi en el concepte d'ocupació. Per ocupació vul dir tan el treball remunerat com aquelles altres ocupacions en qüestions culturals i d'altre tipus... que cada vegada hi haurà més necessitat d'això. El problema es com es financia. Això es el que ens fa pensar que si no anem cap a una societat radicalment diferent de la de mercat que ara tenim, cap una societat socialista de nou tipus, col·lectivista de nou tipus, democràtica, no s'hi podrà arribar... En definitiva es mirar el que avui ja hi ha, però des d'una altra perspectiva. Avui ja hi ha instruments i agències de redistribució de les rendes.. com la seguretat social, els transports, l'educació, que, amb totes les deficiències, són agències de redistribució perquè hi ha subencions als transports, a la universitat... Això s'hauria d'ampliar a tota mena d'ocupació. Per això es pot arribar a dir que no és impensable, no és una quimera veure un futur d'una societat que produeix molta riquesa, perquè hi ha cada vegada més riquesa, i que alhora hi ha una redistribució de la renda en funció no només del treball remunerat, sinó en funció d'altres formes d'ocupació i activitat.

Però l'esquema de la societat postindustrial, de l'hiperindustrialisme, és al revés : hi ha un nucli el que treballa les quantes mes hores millor i està molt ben remunerat, amb alta qualificació tècnica, i molta gent que viurà en una societat de la cultura del simple subsidi i res més. Això s'està fent ara, una cultura del simple subsidi, però no una cultura de crear necessitats de noves formes d'ocupació.

Redefinir el concepte de classe...

Cal redefinir el concepte classe, perquè nosaltres tenim el concepte classe en funció de la vella societat industrial. Un individu és de la classe obrera perquè està subjecte a relacions de treball i un és el que mana i l'altra és l'assalariat. Històricament, l'assalariat seria de la classe obrera. Les coses comencen a ser diferents, perquè cada vegada hi ha més gent que és autònoma, pobra en nivell de vida però que no són treballadors assalariats, sinó que són d'autoocupació, i el tema de l'autoocupació de l'economia social és un món que cal redefinir i veure que per aquí poden anar cada vegada més noves formes d'acció; per altra banda, estem canviant les estructures productives d'una manera que l'empresa clàssica es transforma cada vegada més en una institució industrial difosa perquè hi ha molta gent que està treballant per l'indústries de manera difusa, per l'economia sumergida, per tallers petits.. i això està cada vegada més fragmentat. El treballador, l'assalariat del "mono" del món adult, ja no existeix, és un nou concepte.

Ara, quan parlem de lluites de classes, fins ara hem parlat de la lluita en el món industrial, del concepte de conflicte entre capital i treball, és la nostra idea. En canvi, les contradiccions de la societat d'avui van molt més enllà que les contradiccions del món industrial, les contradiccions són molt més fortes en àmbits que no tenen res a veure amb l'àmbit industrial, les contradiccions de la pau, de la marginació, de la sida, de la droga, per exemple. Aquí hi ha un nou concepte. Ara tinc una veïna meua on tinc el despatx, que la he conegut molt i ara està en fase terminal de dos mesos, i ara li ha agafat al cervell i s'escapa, surt nua... malalta de sida, conec l'evolució d'aquesta noia, i la coneixia bastant, es va enamorar per compassió d'un drogadicte que li va transmetre la sida i se'n va anar. Tenia una petita filla d'uns quatre anys, molt maca que sembla que està bé, i vivien en el mateix replà on tinc el despatx, vaig veure la relació que tenien i

aquesta noia que era maquíssima.... de sobte, ell se'n va perquè no pot més i... ella és filla d'una família relativament benestant.... aquest és el món d'avui dia, fruit de noves contradiccions. Tots els grups terminals, els grups de la prostitució marginal, no són classe obrera.

Hi ha doncs conceptes molt diferents que els històrics de "lluita de classes" però son igualment resultat de la opressió... i també per això nosaltres ens queixem del sindicalisme, perquè per ell el conflicte sindical és només el conflicte capital-treball. Quan un veu que el naixement del sindicalisme va ser en funció de les contradiccions més grans que havia en aquells moments, que era el tema del treball, amb les formes tremendes de marginacions que havien en el XIX un es pregunta "ara quins són els nous agents de canvi social ? com sortiran ?" No seran ja els treballadors històrics industrials perquè aquests ja estan dintre d'una aristocràcia. El sindicalisme hauria de redescobrir i viure aquestes noves contradiccions que es donen dintre de la societat. Crec en la lluita de classes, però ja no en la lluita de classes industrial, aquesta ha desaparegut. L'altre àmbit fonamental de contradiccions és el problema Nord-Sud, on es dona de debò l'actual lluita de classes.

Postmodernisme, valors i ideologia

El postmodernisme ens porta a una concepció que es podria nomenar "campi qui pugui". Es una cortina de fum per amagar vegonyes.. tot i que hi ha gent pròxima que s'hi ha sumat. És l'hedonisme individualista "no hi ha solucions col·lectives perquè em vist que han fracassat, doncs jo vaig a la meva solucio personal". No hi ha models permanents, i diuen que aquells països que segueixen un model són fanàtics i integristes. Diuen que cal ser relativistes, que és una altra forma d'integrisme, això és el més perillós de tot, perquè dir que el relativisme és el valor suprem de tot crec que es lo més perillós de tot ! ens porta a una situació de dir que canviar la societat no serveix per res que el món no es pot canviar. Mai t'ho diran així, però es dedueix. Dijous que ve presentem aquí a Utopia un llibre de la història del franquisme a Cornellà. L'ha fet gent una mica alternativa i han hagut dificultats per a ser presentat, perquè són una mica sectaris, però en aquest llibre veiem les contradiccions del postmodernisme i com la història de tota la gent que ha estat protagonitzat aquesta història ens ensenya que hem d'anar cap altres formes de ser.

Ser una persona important i continuar...

No és cap pes insoportable ser Joan García Nieto, perquè no em sento important. Sóc conscient del que sóc i del que penso, i sé que els que em coneixen saben qui sóc, però mai ha suposat un problema, em trobo bé. Recordo que a arrel d'això em va fer una entrevista Josep Cuní i em va preguntar que si no tenia vanitat, i li vaig dir que no, que en realitat tots som vanidosos i a vegades t'agrada sentir coses que en el fons tampoc te les creus.

Però.. quines son però les raons de fons per les quals continuem... ? perquè continuem ? Jo crec que continuem perquè aquesta actitud dóna sentit a la nostra vida. Es una raó suficient, i si dóna raó i sentit a la nostra vida vol dir que anem pel bon camí, en el sentit de la recuperació de l'harmonia interior, de la coherència entre la capacitat d'estimar i de ser estimat.

entrevista feta el 26 de juny de 1992.

ROSER GARRIGA I AMELIA ROMERO

Església i teologia de l'alliberament

ROSER: Abans, per a mi era molt important el que deia el Papa, l'església catòlica, ser catòlic.. Ara la majoria de les vegades ni ho llegeixo no sé ni el que surt, el que publica... El més gran de tot és el que fas a la llum de l'Evangeli i de l'humanisme, en el que estàs treballant. El que el Papa diu o fa té poc a veure amb el barri i amb el meu entorn... Son aquests i la meva gent els que m'ajuden i em donen el sentit popular de la vida.

AMELIA: Massa amor a les pedres i a tenir coses. Fa anys, en ocasió del debat sobre la presència dels cristians a les escoles, dèiem "els cristians no hem de tenir coses, hem d'estar en les coses : no hem de tenir escoles, hem d'estar a les escoles" Em va marcar sentir dir: "No escuelas cristianas, sinó cristianos en las escuelas" a les escoles de tots, des dels barris.

ROSER: Un monitor que tenim de 16 o 17 anys diu "a mí la única persona que se interesaba por mí en la escuela era la Tere.."

Aquest noi ara ens pregunta: "que es esto de la izquierda?", "esto del comunismo, como lo ves..?" Jo veig que ha fracassat una forma política, s'ha embrutat, com totes, però la idea és bona. Es com l'evangeli. No ha fallat l'evangeli. Són els cristians, l'església catòlica i les esglésies els que han fallat.

AMELIA: Però aquestes actituds del Papa i de l'església em saben greu per la repercussió que tenen en la gent petita, que no els hi queda ja res d'allò que van heredar de la seva mare, tot els hi ha caigut i no ho han pogut transmetre als altres..La gent senzilla ha parlat ja, ja ha parlat amb tot això de la canonització de l'Escrivà, el que passa és que no se'ls escolta..

ROSER: Per sort, per moltes fronteres que es vulguin posar des del Vaticà, aquest moviment popular ja no es para, com tampoc no es pot aturar l'avanç de la teologia de l'alliberament.

Quan vaig estar a Xile ningú pensava que feia teologia de l'alliberament. L'onze de setembre va ser el cop d'estat, el 23 es va crear la Vicaria de la Solidaritat amb sentit ecumènic, però Pinochet la va disoldre i es va quedar a càrrec de l'església catòlica. Vaig col.laborar i salvar moltes vides... Per exemple, teníem gent amagada, a les afores de Santiago, teníem por i havíem de vigilar les telefonades... si deies: "*Tengo fruta para meter en la nevera*" i et contestaven: "*No la metas que está madura y se te estropeará*", volia dir que hi havia perill. Aleshores no es sabia el que era la teologia de l'alliberament, la vivíem. Quan hi ha una vida humana entremig o la fam del poble, fas el que pots amb l'Evangeli. La catequesi es feia d'una manera diferent, a partir de la vida, dels fets de cada dia... Quan llegíem a l'Evangeli que Déu és el Déu de la vida, ho entenien molt bé perquè sovint els mataven. En lloc de manifestacions, fèiem Via Crucis amb pancartes que deien: "*No matarás*", Recordo una d'aquestes manifestacions-via crucis de més de 6000 persones i que tots portaven la pancarta del "*no matarás*" i amb altres fragments de la Bíblia que aquí de cap manera la gent coneix.

Treball amb les dones del Gornal i amb el grup Espurna

ROSER : Avui hem tingut una reunió amb les dones del barri, que han acabat el curs per fer-ne la valoració. Moltes són gitanes, gent que no sap llegir ni escriure... Te n'adones que malgrat la importància que es dona al professionalisme, a l'hora de la veritat el que fa que un curs per adults tingui èxit és poder comptar amb la presència i col.laboració de la mateixa

gent del barri que l'hagin fet abans. Coneixen més els problemes, son com elles, de mateix barri i saben on s'ha d'insistir més. S'ha de tenir molta paciència. Les gitanes diuen que només aguanten "las que creemos en Dios, que ponemos una mejilla y después la otra".. S'ha convertit en un grup de solidaritat amb la resta. Va funcionant molt bé. Es molt important que arribi final de curs i et diguin: "és que no m'adonava del que valia i veig que ja sóc capaç de presentar-me pels llocs o a l'INEM a buscar feina". fins la mateixa Pilar Cortés, que encara no ha après a llegir però segur que l'any vinent n'aprendrà, la resta ja en saben. Hi ha un percentatge molt gran de gent analfabeta-total en els nostres barris. Val la pena obrir camins a la gent.

AMELIA: Es positiu perquè d'aquesta manera es motiva els fills d'aquestes dones que a la tarda vénen a l'Espurna i que molts cops estan mancats d'afecte, d'estructures i d'un suport segur de la família. Per exemple, hem donat classes a una noia de 25 anys, peticona, bufona, que el marit l'obligava a prostituir-se. Ara s'ha asserenat, ja té nocions de com ha de tractar els seus fills i de com els afecta el seu comportament. La mestra d'un dels seus fills ha notat que ara el nen està més serè i menys agressiu.

ROSER: Em sento amiga de moltes d'aquestes dones. Ja no son elles les que compten amb mi, sóc jo que compto amb elles i les necessito. Son liaços d'amistat...

Tota la gent que estem sota la pancarta de Càritas ja la tenim la teoria, i ens la sabem : és una autoformació, és un autoaprenentatge, només som els propiciadors, els coordinadors, etc..... Però quan es fa el treball en grup comences a sentir : "nosaltres els hi donem, nosaltres els hi donem, nosaltres els hi donem...". A l'hora de la veritat el llenguatge ens traïx ! tota la teoria de Freire per terra..

AMELIA: D'això també te n'adones quan ets mestre de nens petits. Els dones unes pautes i ells mateixos es creen uns mètodes d'aprenentatge. Aprenen a llegir per ells mateixos. Es més important donar sentiment que una cosa molt ben dirigida.. Pels nens que no tenen seguretat afectiva és més important el seguiment amb estimació.

ROSER: El pare d'un dels nois que vé a l'Espurna és alcohòlic, la mare, mig deficient, no es cuida ni d'ell ni dels seus germans, viu en unes condicions deplorables. Té 14 o 15 anys i sembla que sigui retrasat. Va arribar un punt que no sabíem què fer amb ell, fins que al taller de teatre se li va donar un paper. Li vàrem encomanar el paper d'idiota, i és clar, el feia perfecte. La gent li deia "que bé que ho fas, no hi ha ningú que el faci millor que tú !", i es va començar a animar. Doncs ha fet un canvi increïble. Ha après a gesticular, a parlar i com té por que el treiem, té cura del seu aspecte, vé net... Amb el seu germà s'ha fet un grup que s'encarrega del taller de jardineria. Han canviat en tots els aspectes. Els vam comprar 12 testos amb maduixes perquè les menjessin.. i no se les volien menjar perquè en faltava un de la colla.

L'Espurna està per salvar el que hi ha a cada un dels nens. Tants nens i famílies desestructurades....No ha quedat ni un nen del barri sense joguines. Va ser gràcies a l'Eustàquia ! i ens ho va fer fer tan si volíem com no !

AMELIA: Es l'"espurna" que salva el que queda... L'objectiu principal és el reforçament perquè queden molts nens que es queden a la cuneta i que no saben llegir. Tenim 70 nens apuntats. Són nens que a l'escola sembla que no estiguin ben aollits o no se'n surten.

Hem de destacar el grup de monitors, que treballen molt i se'ls estimen, és gent que també ha patit aquestes mancances. Això està finançat per la Fundació i la Generalitat que ens donarà un 1.000.000, però que de moment ens ha donat 73.000 ptes. El que es cobra es reparteix una mica per pagar els monitors. Sorpren la seva generositat perquè fins i tot els

monitors que estan en pitjor situació econòmica han rebutjat cobrar perquè destinéssim els diners als nens.

ROSER: Són del barri, han passat per moltes dificultats : dones que han vingut d'Andalusia, han estat ajudades i ara col·laboren i ajuden als demés. Veus que a la pràctica saben molt més que els professionals. Per exemple, l'assistenta social només està una estona amb les dones i no té la psicologia que et dóna l'experiència i la convivència per tractar d'ajudar-les sense ferir.

AMELIA: Hi una monitora que el seu pare és borratxo i la seva mare ha vingut al curs de dones. Es voluntària. Diu que si estimem els nens seran diferents.

ROSER: S'ha de crear la consciència que ells són importants. Si, per exemple, convoques una reunió i no venen, de vegades, és per una manca d'autoestima. Si ells sabessin l'important que són per nosaltres, segur que vindrien. No em canso de dir-ho: "encara que no diguis res a la reunió, és important que hi siguis".

S'ha d'anar amb una pedagogia a llarg termini i dir: "Tu pots, oi que has pogut canviar una cosa teva ?, doncs també dels demés."

Treballar aquí és el mateix que a Xile, en el sentit que també treballem amb marginats però s'ha de tenir en compte que un pobre aquí pot rebre un ajut de 30.000 pessetes, que és una misèria i que amb això a Xile ets ric. El sou base d'allà són 6000 pessetes al mes amb els mateixos preus del pa i de la llet d'aquí. Allà la gent passa amb pa i te.

AMELIA: El problema d'aquests nens i nenes és que necessiten una escola diferent, més afectiva, una escola que segons alguns mestres no és professional i que si el nen no ve a l'escola, puguis anar a casa seva a buscar-lo. Això no existeix. alguns diuen que això seria fer d'hermanitas de los obres. Per exemple, la Generalitat dóna unes beques i he hagut d'anar per les cases perquè els pares no saben què fer amb el paper...

ROSER: La Mercedes aquest matí em deia que havia estat una sort que l'haguéssim ensenyat a fer un planell de la casa perquè gràcies a això havia pogut entendre un que li havien donat per anar a treballar.

AMELIA: A l'escola ens volien muntar un taller que anomenàven de "supervivència" i el taller de "supervivència" era de planxa. Vaig dir: "No em digueu que un taller de supervivència per nens i nenes de 2ª etapa d'aquest barri sigui un de planxa" perquè la majoria d'adults d'aquí sobreviuen i estan treballant sense fer servir la planxa ! Estem en una altra onda, sembla com si no ens entenguéssin..

Necessitat de propostes globals i por de "fer política" des de l'Església...

AMELIA: Es donen criteris a les dones perquè siguin capaces de fer una crítica. Ningú no és jutge de la llavor cristiana que passa a través de l'escola d'adults, de la parròquia, de l'associació de veïns, del grup d'avis, de l'espurna bonica que hi ha al grup d'esplai.

Però és cert que l'església té dificultats per incorporar qüestions de plantejament global. Està més ben vista la feina caritativa concreta no ja l'assistencial, sino inclús la de promoció. Es va per aquest costat i s'ha après la lliçó. No es veu com des d'aquí es donarà un salt a la transformació d'una societat que passa per un enfrontament amb altres.

ROSER: Fan falta propostes globals per canviar un barri, però per a poder-la fer, cal conèixer primer la gent.. sembla com si abans, durant el franquisme fos més fàcil.

Un fet que demostra la falta de visió global fou que pel dia de la vaga general hi havia la proposta dels numeraris de Càritas de treballar i després entregar el sou als marginats. Això era una proposta groga perquè o es fa vaga o no, però no s'ha de sortir amb altra opció. L'assistenta social es queixava que no estaven clars els motius. Vaig dir: "Es que químicament pur no hi ha res a la vida!" Si ens equivoquem que sigui pel cantó dels pobres. Amb les dones del curs vam decidir anar a classe i fer vaga posant un cartell a la porta de l'església que deia: "Les dones del Gornal estem amb la vaga". Va haver-hi protestes. Al barri això no es va entendre. Hi ha gent de l'església als quals els manca el sentit popular per treballar amb els pobres.

El sector de l'església de gent que treballa en els barris volem no equivocar-nos mai. Però implicar-te amb la vida, vol dir poder-te equivocar. Freres, monges i gent d'església, en general, estem d'acord en certes ideologies però la política i els polítics fan por. Van haver-hi alguns cursos de dones en els quals la guerra del Golf no es va tractar.

AMELIA: A la parròquia falta consciència de barri i de col·lectiu. Per exemple l'única excursió de l'any s'ha posat el dia 1 de maig...¡ home!

ROSER: La crítica que faig a l'església del nostre barri és que potser es creuen superiors perquè estan amb la gent. Tolerants, no s'empipen per res, persones superpositives, però a l'hora d'estar amb la gent no hi ha aquest sentit popular... Hi ha una línia d'actuació clara però ha avançat poc. Potser es un procés, fer-se gran, els anys pesen, potser voler ser massa tolerants amb totes les mentalitats.. Està clara la idea del començament de la casa de la reconciliació de no fer distincions entre creients i no creients, entre que els veïns pogessin tenir les claus o no tenir-les, entre emigrants i no emigrants. El que ha passat és que se s'ha ficat a la parròquia gent de dretes i de l'OPUS i es vol que tothom estigui content.

AMELIA: La persona és política. I si no fas crítica del que hi ha és perquè hi estàs d'acord, estàs a l'altre costat. En aquests temes sempre hi ha friccions perquè tots fem política. Haurem de fer molt camí abans que veiem una política global sobre els problemes dels marginats i que els sindicats assumeixin aquest camp.

ROSER: Volem fer coses sense equivocar-nos, per això hi ha por de ficar-se en política : "si jo sabés que això és veritat, potser faria la vaga, però com que no ho sé..." El problema és que no hem estat educats per això i a la gent d'església, al clergue, la política els fa por. Recordo que quan vaig estar a Xile, a la nostra església es trobaven molts comunistes. Al començament em feien por perquè aquí no hi estàvem acostumats, no havíem sortit encara de la dictadura tot i que ja començava a intuir com anaven les coses perquè estava en contra del franquisme i veia com anava tot. Allò em va fer fer una gimnàstica beneficosa en aquest sentit.

La formació i desinformació política

ROSER : Falta molta formació i informació, sobretot als nostres barris. Quan hi ha eleccions és molt difícil que captin el tema de la política. Primer anava amb tant de cuidado i teories que tinc la sensació que no m'entenien. Una vegada els vaig explicar que les esquerres estaven més al costat dels pobres, la dreta defensa els interessos dels rics i el centre és una dreta disfressada. Després de les eleccions em van dir: "*He votado lo más a la izquierda que he podido. Cogí una papeleta del lado de la ventana.*"

Per exemple, no s'informa a la gent sobre el que suposa el Tractat de Maastricht. Si a Dinamarca han votat NO és perquè quelcom està podrit. No es farà un referèndum i anirem per on el govern vulgui. La gent no sap decidir pel contingut polític d'una opció sinó per la persona que la representa : no

van votar sí a l'OTAN, van votar al Felipe. I per la influència dels medis de comunicació.

Amb els medis de comunicació sembla que anem més cap a l'universalisme van poder protestar quan la guerra del Golf, però alhora ens converteix en espectadors impotents en totes les guerres. Hauríem d'estar protestant contínuament. Al final sembla que tot el món estigui governat per una màfia.

Després tens que el que et diuen pot no ser veritat. Quan era a Xile, Pinochet va tenir un atemptat. Però fou un auto-atentat per poder reprimir i matar molta gent. Tot està manipulat, quan fèiem reunions no sabíem si hi havia "sapos", gent infiltrada, provocadors, a les manifestacions.. Sembla com si tot estigui programat pel mal, i la CIA és molt real.

Amb el govern socialista el que ha passat és que pel darrera els empaiten i canvien totalment. A la que es puja al poder tot canvia... Haurien de ser més honestos i dir quins problemes hi ha.

AMELIA: Això ha de ser una cadena ino diuen quins pactes s'han de fer.

ROSER: Hi ha pactes entre els poders. No hi ha informació, hi ha propaganda. Quan donen informació és propaganda. Per exemple amb els Jocs Olímpics la ciutat estarà més maca, però era això el que necessitàvem?. La gent necessita viure bé a la ciutat més que tenir una ciutat molt maca.

Visió universal dels problemes

ROSER: Parlant d'aquestes coses pessimistes veus la globalitat del món. Potser es fan alguns avenços perquè els sindicats ja tenen assumit el fet de pensar en els parats. Però no s'educa gens en la solidaritat internacional.

Per altre part, molta gent va fent coses petites que algun dia seran les importants. Aquesta evolució no es pot parar perquè la gent va veient que el feminisme o l'ecologia son importants, es va tenint més tolerància.

I no es pot perdre l'esperança. El capitalisme s'anirà enfonsant com un castell de cartes si l'anem minant d'aquesta manera amb coses petites, igual que es va enfonsar una cosa que semblava infonsable, opresora, contra la llibertat del poble, com el Ceausescu.

Això es pot aconseguir ensenyant als nens a les escoles que són ells que amb petites coses han de transformar el món. Veig que per arribar a la gent t'han de veure convençut i coherent. Tampoc s'ha de ser idealista, s'ha d'entendre que tots tenim unes incoherències humanes i que els sants químnicament purs no existeixen. I menys des que l'Escrivà es beato !

Immigració estrangera

AMELIA: Els sindicats no sempre entenen la solidaritat perquè no s'adonen que si demanen augment de sou va en detriment d'altres, més pobres que ells.

ROSER: Tenen uns criteris que només et permeten que els parlis dels pobre però no de gitanos o d'emigrants. Resulta molt dur tenir aquestes converses amb ells. Quan la gent es queixen perquè venen molts emigrants del Magreb i diuen: aquests per què venen aquí?. Els hem de recordar que quan ells van vindre des del seu poble també hi havia catalans que deien el mateix d'ells.

AMELIA: Queda l'interrogant de si fem bé. Hauríem de solucionar la seva situació en el seu país però en el moment que no es soluciona han de venir.

ROSER: Es inevitable que vinguin per la misèria que hi ha. Hi ha una germana que fa poc que ha anat al Marroc i Egipte, després de 20 anys, i diu que encara és més pobre. Fa 20 anys encara es veien les dones destapant-se la cara i ara totes la porten coberta. Això és un altre problema que té a veure amb la

dignitat de la persona. Una dona gitana que ha fet el curs em deia: "*Me ha servido de mucho el cursillo porque ahora tengo más seguridad en mí misma y veo que tengo muchas perspectivas y posibilidades como persona. Esto me hace sufrir mucho porque ahora veo que no lo puedo hacer*". Perquè el seu marit és molt masculista. Aquesta dona ho ha dit clarament: "*sufro más que antes*." Amb les mores encara és pitjor perquè pel mig hi ha problemes de religió.

AMELIA: Hi havia nenes de 14 o 15 anys que estaven molt bé i ara estan més tancades que mai en la seva religió.

ROSER: Creuen que l'Alcorà és l'única veritat, igual que ens passava a nosaltres amb altres religions al temps del franquisme.

Es cert que tots ens van entusiasmar amb l'ecumenisme, primer entre cristians, després ho volíem ampliar a totes les religions i a la humanitat. Ara sembla que això estigui aturat per una qüestió de lluita de poder polític més que d'Evangelí. Per exemple, una de les coses més grans que hi ha en contra dels anglicans és el tema de les dones. Una dona amb estudis de teologia i vocació pel ministeri s'hauria de passar a l'església anglicana per realitzar-se. No estaria malament fer això, a veure si així se n'enteren ! Però a l'església anglicana deuen tenir les mateixes errades que a la catòlica, l'amor a les pedres, perquè com a institució deu ser molt difícil ser plural com ho és un moviment de base.

Hi ha dos grans cultures, el món àrab i el món occidental, les dues pretenen ser hegemòniques en el món i estan representades per dues religions. Per això no sembla que hi hagi possibilitat de benentesa. Però malgrat això, aquí des de la base veus com hi ha gitanes que s'han fet amigues de dones mores, s'estimen com a germanes i ho diuen. Una dona mora ha dit que abans als gitans no els podia veure però que ara que ha conviscut amb ells els estima.

entrevista feta el dia 26 de juny

JOAN GOMIS

Funcions i ideologia de Justícia i Pau

Des de fa temps a Justícia i Pau treballem quatre grans àrees: 1° la del tema Nord-Sud, la fundacional i que continua sent la més important; 2° l'àrea de Pau i Conflictes, molt lligada a la primera; 3° la de Drets Humans diversos : polítics, socials, econòmics, els de la tercera generació i els drets del pobles; 4° la de Pobresa i Marginació especialment aquí a Catalunya, que es podria posar dins de la tercera però que ha adquirit una importància molt específica.

La nostra feina és molt més de sensibilització i d'expressió que no pas d'actuació. La tasca que fem des d'aquí és de denúncia, de pressió sobre els partits i una certa coordinació d'entitats. Hem fet varies campanyes, sobretot en període electoral per fer denúncia i proposar possibles solucions. Hem fet una tasca que no es feia : coordinar entitats.

Els polítics i l'Església tenen algunes reticències amb nosaltres. Per part de la Jerarquia, s'ens respecta, tot i que no ho comparteixen del tot, però tampoc li sembla tan malament. Es podria dir que Justícia i Pau està aprop de la Teologia de l'Alliberament. Les diferències segurament són de circumstàncies : ha nascut a Amèrica Llatina i la situació d'aquí és diferent. La resta, la comprensió de per quins motius neix la Teologia de l'Alliberament em sembla que no hi ha dificultat d'entendre-ho i de participar-hi. Perquè en el fons la Teologia de l'Alliberament tracta d'interrogants profunds que van més enllà de les conductes individuals o de com està organitzada la societat, la d'aquí i la del món i que porten inevitablement a preguntes d'aquest tipus i lògicament hauria de portar també a respostes individuals.

Relació i actuacions dels PP.PP

I pel que fa als partits polítics, hi ha una certa simpatia-desconfiança alhora, perquè com que no som de cap partit, sembla que hi hagin crítiques nostres a actuacions seves. No som incondicionals de ningú i per tant hem d'anar amb una certa prudència. Evidentment, quan més a la dreta està un partit menys simpatitza i menys relacions té amb nosaltres.

Jo no diria que els partits són un mal necessari, però de moment la societat no s'ha inventat un altre cosa suficient per substituir-los, i per tant, desde Justícia i Pau ho veiem com una cosa que ha d'existir i optem més aviat per una posició crítica. A més, canvien bastant si estan o no en el poder. Si estan al poder la seva situació és més objectable.

Hem tingut moltes relacions amb partits, sobretot amb alguns, i per tant de vegades hem pogut comprovar aquesta diferència que va des d'unes posicions personals que poden ser molt properes, i després les necessitats i els compromisos d'estar al poder o a la vora del poder, o la necessitat de tenir vots. Per exemple en el cas del àrea del Sud, totes les gestions que han fet desde fa anys son una cosa relativament modesta, com és l'increment de l'ajuda al Tercer Món. Mai hem trobat un polític, destacat o no, que digui que això és una bestiesa, en general hi ha una posició positiva de dir "sóc molt sensible", però a l' hora de la veritat, aquesta sensibilitat és molt difícil que es tradueixi en pressupostos, tot són dificultats.

Es a dir, veus que ells mateixos estan dins d'un món en contradicció amb aquests principis que tenen i dels quals, aleshores, pots dubtar. Hi ha una gran contradicció entre els principis i l'actuació pràctica, i això es veu en els polítics i segurament es podria veure dins de tota la societat. El resultat és que el que diuen de les prioritats o d'un canvi de política amb els països del Sud, a la pràctica les modificacions que hi ha són mínimes.

Canvi de valors i nous moviments socials

En aquest ultims anys s'han perdut i canviat valors, però no penso que abans fos molt diferent, que els valors de la solidaritat tinguessin un gran atractiu. Segurament en part es degut a que ha pujat el nivell de vida i ens hem acomodat. Aquest es un dels problemes de fons de la civilització occidental, seria un altra confirmació de si calen uns canvis més profunds, si és suficient donar només una part del nostre producte interior brut, o fer un canvi més radical en la manera de viure.

També es parla molt del medi ambient i de l'ecologia, de l'excés de consum d'energia, dels sistemes que produeixen el desenvolupament nostre. Això pot posar en qüestió una cosa tan acceptada i simple, per exemple, com són els cotxes: cal pensar si tenir-lo és sempre compatible amb una actitud solidària. Ja sé que exagero, però és un exemple perquè es vegi que realment el canvi hauria d'arribar a coses així, molt acceptades i molt quotidianes i que ningú en principi posa en qüestió.

Per exemple, el Cinturó de Ronda, que ha costat 200 mil millions de pesetes. Vol dir que hem fet l'opció del transport privat i no del transport públic, això es fa en un país de govern socialista i en una ciutat que també és socialista i d'Iniciativa, i no sembla que ningú s'ho planteji a fons. També va lligat amb el model econòmic: estem en una societat en la que una de les seves bases és l'industria de l'automòbil i tot el que està al costat d'aquesta industria...i això es prefereix no canviar-ho. Vivim en una societat consumista i ens hi sentim còmodes.

No sabem quin sistema hauria de substituir el vigent en el món occidental i en tot el món, perquè el Sud també viu del sistema occidental. No acabem de veure quina proposta podria ser assumible amb una certa garantia. Poca gent veu un camí de sortida. En tot cas els moviments alternatius sorgeixen per aquesta insatisfacció. Tan de bo aquests moviments alternatius aconseguissin proposar una alternativa suficientment atractiva encara que no fós total ni completa. En tot cas, cal registrar amb moderada satisfacció l'existència d'aquests moviments encara que no sabem ben bé quina força tenen, quina capacitat de penetració, quina atracció poden tenir en la gent, sobretot en els sectors de gent que avui per avui sembla que hi estan menys preocupats, però que hi serien sensibles.

Moviments socials i PP.PP

El problema és si aquests moviments seran capaços d'influir sobre els partits i transformar-los. Alguna influència ja l'han rebut dels moviments alternatius. Potser una presència més teòrica que real. Per exemple, fa quatre dies l'emancipació de la dona estava fora dels programes dels partits, i avui hi està incorporada. Les qüestions ecològiques i de medi ambient també es valoren més que abans, que fóra d'algun partit en el que hi haguésin persones sensibles, o els verds, que són alternatius d'entrada, no es tractaven. Avui tots procuren tenir aquestes qüestions presents, amb més o menys sinceritat. Una altra cosa és que aquesta influència dels moviments alternatius cap als partits pot ser només un maquillatge.

Jo soc optimista, independentment de les dades objectives de la realitat. Potser per temperament. Ara el panorama està molt contrastat i dividit. Per exemple la Conferència de Río, més aviat la visió que ens han donat és negativa, però també hi ha aspectes positius, com la presència de ONGs és una cosa relativament nova, des del punt de vista del poder, des de les Nacions Unides és la primera vegada que s'ha admès que hi hagi una conferència paral·lela d'ONGs, etc. Allò que falta és el compromís i el calendari. Això que falta és essencial. Hi ha la visió general, però si no hi ha un compromís i un calendari no hi ha res.

Cooperació i solidaritat

També hi ha hagut a Ríó tota la qüestió del 0,7, que s'ha tornat a plantejar i no hi ha hagut manera de que els països occidentals es comprometessin ni per l'any 2000, que és una mesura relativament modesta i que ja fa trenta i tants anys que ho venen demanant les Nacions Unides. Vol dir que es veu que s'han d'augmentar les transferències de recursos entre el Nord i el Sud com una part de cooperació, tothom ho veu, ningú ho nega, però a l'hora de posar una data en aquest compromís és molt difícil; i sense posar la data a aquest compromís doncs tot queda en paraules.

Aquest any marxen molts més joves cap a camps de treball i cooperació a Centreamèrica i Àfrica que l'any pasat. Això abans no passava. És positiu, hi ha sectors de la joventut sobretot que aquests temes els interessa, els motiven, es mouen i van allà. És molt interessant que vagin allà, la feina que faran serà útil, però sobretot l'impacte que poden tenir vivint allà és molt superior del que tindrien aquí amb les informacions de la mateixa televisió. Això pot tenir conseqüències positives: el naixement d'un sector difícilment identificat amb aquest model de societat i que té disconformitat davant de coses essencials. El que nosaltres en dèiem consciència de classe, ara es tradueix en consciència mundial de països pobres i països rics, consciència de solidaritat. Això és una cosa molt recent.

La nova Europa

El nou plantejament d'Europa pot seguir incrementant aquest procés de separació Nord-Sud. Per això s'ha de veure críticament, i no sé les possibilitats de sortir d'aquest camí europeu on estem. Això planteja una mica el que deia de la incoherència i el desacord entre els principis i les pràctiques. P.ex., la cultura dels drets humans. Però la nostra conducta pràctica està gairebé en total desacord amb aquesta cultura dels drets humans. Una cosa són els principis i un altra la pràctica.

El canvi que hauria de fer l'Europa unida hauria de ser molt més profund del que fa ara. Xavier Gorostiaga deia que el Sud no canviaria si no canviava el Nord, no en allò que suposa un canvi superficial, sinó un canvi en el sistema econòmic i de la manera de viure; si no hi ha un canvi realment profund en el món, difícilment ajudarà el canvi del Sud.

Nacionalismes i Catalunya

En aquest darrers anys, del 80 fins ara, tothom reconeix la persistència dels fets nacionals. A la Unió Soviètica semblava que estaven resolts però només era sobre el paper, semblava que les seves identitats nacionals estaven reconegudes, i ha resultat que a la pràctica no. El mateix cas de Iugoslàvia que també semblava que el conjunt geogràfic i la diversitat de pobles havia arribat a una forma viable de convivència, i tampoc és veritat.

A Catalunya li pot interessar un doble moviment: per una banda aquesta mundialització i consciència d'interdependència en la que vivim. Cap poble per poderós que sigui no pot solucionar cap dels grans problemes i molt menys un petit poble. I per altre banda, el moviment de la identitat dels pobles petits, de resistència i legitimitat dels drets dels pobles. Aquesta és una de les lliçons dels darrers esdeveniments des de la Perestroika, és a dir, hauríem de tenir un doble sentiment o tendència per moviment mundialista i solidari i per el moviment de respecte i d'igualtat.

Si hi hagués més consciència d'aquest doble moviment, el mundialista i el moviment en favor dels drets dels pobles i per tant també en les reivindicacions dels drets de Catalunya hauríem donat un pas important. Hi ha nacionalismes diferents : nacionalismes agressius i defensius; jo en principi sóc poc partidari del nacionalisme, ho sóc més de l' internacionalisme, però son de tota justícia les reivindicacions dels drets dels pobles.

No m'atreviria a dir si actualment la situació de convivència de diferents cultures a Catalunya, està més o menys crispada que abans. Es pensava que aquí hi haurien dues comunitats molt enfrontades i amb diferències de classe, i no ha anat tan malament com es podia pensar i potser estem en aquest moment. Però la qüestió jurídicament no està prou resolta, l'inserció de Catalunya dins de l' Estat espanyol encara no és prou bona, encara no es dona una situació prou còmoda i això genera crispacions de tant en tant.

Moviment obrer, marginació i immigració estrangera

Hi ha hagut una gran evolució dins la classe obrera, que és molt diferent del que era fa 10 ó 20 anys. Això ha fet canviar el paper dels sindicats. En els darrers anys sovint es parla també del fet de que els sectors marginats no disminueixen, més aviat creixen a tota Europa. Es un dels problemes de les societats desenvolupades : hi ha un progrés però al mateix temps que hi ha un creixement econòmic, hi ha un 10 ó 15% de gent marginada, que és molta gent, i sembla que no hi ha manera d'evitar-ho, sembla inevitable que el propi sistema vagi segregant aquest 10 ó 15 %..

La campanya de Ciutat Vella "Aquí hi ha gana" em va semblar ben important i de molt mèrit al despertar aquesta realitat i va posar nerviosos a alguns partits polítics. El crit de denúncia va estar bé i va tenir la seva eficàcia. Algunes de les coses que es volien fer no es van acabar i unes altres sí, però em va semblar una bona cosa; sobretot denunciar que això de la gana no només podia passar en un llunyà país del Sud, sinó que resultava que aquí també hi havia misèria i marginació, que és el que es tracta d'amagar. Les institucions intenten dissimular-ho, i els medis de comunicació tampoc en diuen gran cosa. La Generalitat va encarregar fa uns tres o quatre anys un mapa de la pobresa a Catalunya. Va ser la primera tasca d'estudi que es feia aquí sobre aquest tema. Es va fer aquest mapa i no es va publicar i si es va a buscar no t'el donaràn, o sigui que s'han gastat uns diners i d'això no se n'ha fet difussió. Perquè si se'n feia difussió apareixerien les realitats contràries a la seva política. En el fons és una mica la posició de la societat en general.

Una altra de les qüestions plantejades es el de l'immigració estrangera i en especial del món àrab. Cal tenir present la diferència Nord-Sud, si en el Sud tinguessin una situació millor no vindrien perquè aquesta immigració és dramàtica pels immigrants. Demà tindrem una societat multicultural en alguna mesura, i al cap i a la fi els mestissatges hen estat sempre més aviat positius. Tots som mestissos culturalment parlant.

entrevista feta el 17 de juliol 92

LLUIS HERNANDEZ

Valors de l'esquerra

No m'he cansat però, a estones estic fatigat perquè he de soportar moltes contradiccions. Ho he passat molt malament però ho he suportat. Els homes i les dones que hem pres el compromís d'estar amb l'esquerra plural i transformadora vivim en diàspora. Ens sentim reprimits perquè avui el que resulta indiscutit i indiscutible és el neoliberalisme, fins el punt que el socialisme oficial defensa el neoliberalisme, tot i que ho fa de manera camuflada i no pública. En afers econòmics, per exemple, rep sempre el suport de la dreta, neoliberal des dels seus orígens. Ens sentim estranys a casa nostra. Sóc un home creient i, per tant, en les meves explicacions, tot sovint, faig referència a coses que tenen relació directa amb la meua fe. Comtemplo la situació que vivim els homes i dones que creiem en l'esquerra i que tenim un compromís públic amb l'esquerra, a aquella situació que hi havia en els primers cristians, que per la persecució havien de fugir a regions estrangeres del Ponto, Galàcia, Capadócia, Àsia i Abisinia, en la diàspora als quals la primera carta de Pere recomana una forma ferma per a que siguin creadors de fraternitat. Per a mí la fraternitat és la igualtat.

Els homes d'esquerra ens hem de distingir que ho som, perquè hem de resoldre o col·laborar a resoldre el problema punyent de la desigualtat. Fins que no es resolgui aquest problema, la llibertat és una quimera. La igualtat és l'abc de la justícia. Per això segueixo el meu compromís amb l'esquerra que hem definit com a global i transformadora. La justícia és un criteri ètic de conducta personal i col·lectiu per donar a cadascun allò que necessita per viure en dignitat. L'ortodòxia ha d'anar acompanyada d'una ortopraxi i no crec en la política de la confusió. Em produeix molta pena el veure persones que han canviat l'ètica de la veritat pel pragmatisme de l'habilitat i justifiquen els canvis d'orientació com pragmàtics i habilidosos per adaptar-se a les noves situacions que la societat planteja.

Crec en la utopia com un horitzó que assenyalava un camí que sempre t'exigeix anar una mica més enllà. L'amor a les persones dóna sentit al que fas i, per tant, buidar-te per amor, cansar-te per amor, encara que no vegis massa el futur de què fas, és una cosa que té sentit. Una altra cosa important és que necessito estar amb els altres. Malauradament moltes persones han abandonat els seus compromisos socials i polítics, s'han aïllat i han optat per la solitud. Vull poder manifestar els meus esquinçaments interiors i els meus desencisaments als altres. No vull buscar la solitud d'Emaús sinó que vull tornar a Jerusalem per trobar-me amb la comunitat, sigui la comunitat que sigui. Per això estic a Iniciativa per Catalunya; per això crec en l'equip municipal d'Iniciativa a l'Ajuntament de Santa Coloma i per això crec que en les qüestions polítiques la participació és fonamental per tal que la gent vagi fent un canvi de mentalitat i descobreixi els nous valors i els falsos valors que estan de moda.

La nostra preocupació fonamental, és la preocupació per la justícia i sobretot la defensa de la justícia pels pobres i pels dèbils. Si aquesta és la causa de la pèrdua d'unes eleccions, benvinguda pèrdua. Això ho has de superar amb altres motivacions que no siguin únicament les polítiques perquè amb elles això és una derrota. Em fan pena els que em diuen: "Lluís la nostra preocupació pels pobres ha de ser una preocupació real, però que no pot ser massa manifesta, perquè ja veus que si ens manifestem molt solidaris amb els problemes d'aquesta gent perdem les eleccions".

Ser d'esquerres és donar prioritat a la justícia i aquesta toca sempre el nucli del problema: les desigualtats. La llibertat per molt que s'aprofundeixi, la democràcia per molt que s'aprofundeixi no arribaran mai a aconseguir la

igualtat. Primer hem de resoldre el problema de les desigualtats i, un cop resolt aquest problema, la llibertat arribarà a tothom i la igualtat d'oportunitats començarà a ser una cosa entenedora. Mentrestant aquesta llibertat fa que uns s'en aprofitin per instal·lar-se cada vegada més, mentre d'altres van sent submergits en la marginació i en la pobresa.

Critico el neoliberalisme, tot i que el neoliberalisme a mi personalment em permet viure còmodament bé. No sóc maltractat pel neoliberalisme que critico, però està maltractant a milers i milers de persones les quals mai no podran gaudir de la llibertat perquè mai podran saber que és tenir igualtat d'oportunitats.

Santa Coloma ha estat sempre una ciutat obrera i receptora d'immigració. Però també Sta. Coloma és víctima del model cultural general que imposa que l'important en aquesta vida és fer-se ric, costi el que costi. La ciutat ha millorat i en algun sentit s'ha aburgestat. El mes d'agost serà un mes que permet circular perfectament per la ciutat perquè el 40% de la població fa vacances, i les vacances sempre són un període de despeses, per tant, la gent gasta, pot fins i tot més del que tenen, perquè la gent viu amb aquesta preocupació de gastar, de consumir i el que no gasta ni consumeix no és un "ciudadà honorable". Enriquirse no és només una proposta, sinó una imposició. És obligatori, perquè fóra de la riquesa no hi ha salvació possible.

Fins i tot alguns polítics, tan de dretes com d'esquerres, ens donen exemple i no s'avergonyeixen de practicar el tràfic d'influències. Però el que passa a la classe política és un reflex del que passa a tota la societat. Hi ha gent que justifica la deshonestedat d'alguns polítics, perquè ells farien el mateix si tinguessin el poder a les mans.

Mitjans de comunicació

El que passa és que Iniciativa no hem aconseguit encara fer-nos creïbles i explicar ben bé la nostra diferenciació respecte de la política majoritària que s'està desenvolupant arreu del país. D'altra banda, per poder influir a les masses de cara a aconseguir vots necessites tribunes públiques de comunicació: emissores de ràdio, televisió, publicacions, etc. Allò que no existeix en els mitjans de comunicació, no existeix, malgrat existir realment.

L'esquerra amb la qual jo em sento identificat és una esquerra que *expressament* és silenciada en aquests òrgans de comunicació i que quan hi apareix és perquè hem de provocar una aparició que fa que la pròpia aparició quedi desvirtuada. Les conferències de premsa que munta en Ribó les ha de fer perseguint als periodistes, i al final en vénen tres o quatre i creen una notícia artificial. Però no es pot fer d'altra forma. Els altres polítics no necessiten ni provocar ni forçar esdeveniments d'aquests sinó que la mateixa acció que desenvolupen els ofereix, permanentment, oportunitats i ocasions de poder manifestar i contactar amb les masses.

Els populismes

El que tots siguem iguals davant de la llei, és mentida. La nostra democràcia és una democràcia fictícia. Quan els partits polítics no donen resposta eficaç a les aspiracions fonamentals de la població i parlen un llenguatge esotèric apte només per a iniciats, brolla la frustració i la gent es desentén de la política. Aquest desencís es terra abonada pels populismes dels Fujimori, dels Perot als Estats Units, o aquí dels Gil i Gil etc.. Els populismes sempre es decanten cap a posicions de dreta, tot i tenir un punt de partença presumibleent d'esquerres. Potser la seva sintonització inicial amb l'esquerra s'esdevingui per la sensibilitat d'haver sabut connectar amb problemes que són molt sentits per la gent menys integrada a un projecte global, s'adrecen als sentiments, la raó és un valor relatiu... i la cultura democràtica es va esfondrant entre la passivitat de la

gent i que els polítics consideren més eficaç prendre decisions entre uns pocs que no pas haver de consultar contínuament..

M'agradaria que hi haguéssin llistes obertes. Si n'hi haguéssin, molta gent que no vol estar en política s'haurien animat a posar-s'hi i d'altres que han sortit, gent absolutament desconeguda, no haurien sortit. Les llistes tancades són un mal servei a la democràcia.

Pobresa i interculturalitat

Segueixo creient que des de les institucions podem fer que determinades idees, plantejaments, puguin avançar, tot i que sóc conscient que el portar a terme una determinada política en comptes de portar-te vots a favor, et porta vots en contra.

Per exemple, en el meu cas, una de les causes, d'entre moltes, que va provocar que nosaltres perdéssim les eleccions va ser el fet d'haver-nos preocupat d'una forma pública i notòria de l'ètnia gitana vinguda a Santa Coloma quan Maragall inicia una operació a gran escala de neteja de determinats barris i amb diners a la mà treu famílies gitanes de Barcelona i les envia cap a la perifèria. A Santa Coloma ens correspon un percentatge que van venir de la Mina, de la Perona, del Carmel, d'Horta, de la Vall d'Hebron, on s'han fet instal·lacions olímpiques i per aquesta causa s'han expulsat famílies gitanes i s'han enviat cap a la perifèria. A Santa Coloma ens van arribar moltes famílies que van crear un xoc de cultures, de diferents maneres de ser amb la població païsa. Per part nostra va haver-hi una atenció i una preocupació envers els gitanos que fou visualitzada com si l'Ajuntament preferís prioritzar l'atenció als gitanos per sobre de l'atenció a altra gent païsa que també té necessitats. Varen castigar-nos dient que nosaltres defenem i protegiem els gitanos. En algun barri concret aquesta situació va crear una opinió desfavorable i això ens va restar molts vots perquè la gent malgrat digui "jo no sóc racista, jo no sóc xenòfob" resulta que es comporten amb unes actituds de despreci i de discriminació.

Som en el pròleg d'un problema que haurà d'enfrontar-se amb molta valentia i fermesa. Hi ha, a més, els magrebins que van arribant i que també són vistos amb recel. Els fets de Fraga poden repetir-se en qualsevol d'aquestes ciutats civilitzades i educades de l'àrea metropolitana de Barcelona. En qualsevol moment pot explotar...

Per totes aquestes raons sóc on sóc i estic content de ser-hi.

Socialistes i Convergència. Nacionalisme.

Els que creiem en els valors d'esquerra ens sentim reprimits perquè avui el que domina és l'habilitat, l'enriquir-se, el situar-se, l'acomodar-se, el formar part d'aquesta classe benestant i instal·lada.

Per exemple, Jordi Pujol diu que a Catalunya no hi ha confrontacions socials i que s'han acabat les ideologies i que l'única ideologia bona i positiva és la seva: el nacionalisme moderat, pragmàtic, del "poc a poc" i d'anar consolidant el territori conquerit. Amb això tenen un gran espasa que es diu Miquel Roca que és l'home més hàbil i més per anar-ho conduint. Pragmatisme que de façana sembla que hi hagi una competitivitat amb els socialistes però que, a la pràctica, en els grans temes, el socialisme oficial de Felipe Gonzalez sempre rep el suport de la minoria catalana.

El socialisme ha fet possible el casament ben lligat amb el lliberalisme. L'única cosa que s'ofereix a les masses és el populisme d'Alfonso Guerra, però el populisme és la degradació de l'esquerra. Per tant, la política que desenvolupen és una política neolliberal i tenen el populista Guerra que, de tant en tant, treuen a l'escenari per satisfer les apetències dels "descamisats" o de "los trabajadores". Aleshores aprofiten l'avinentsa per criticar la dreta, i pel sol fet de criticar la dreta ja es pensen que s'és d'esquerres.

Lamento l'actitud d'alguns dirigents polítics que denigren l'adversari amb contundents desqualificacions morals, mentre proclamen amb veu alta la seva integritat, que es manifesten honestos a base de declarar deshonestos els altres. En Guerra insultant a Pujol dient-li "el soldadito de plomo", o el mateix Joan Reventós, aparentment home de seny, desqualificant-me a mi pel fet de ser capellà.. o el mateix Ignacio Pujana, que critica i diu de tot als convergents, i no s'adona que Felipe Gonzalez continuarà estan al poder gràcies als convergents i al PNB. Formo part de la Comissió de Govern de l'Àrea Metropolitana i allà quan parla el Pujana per criticar Convergència ho fa amb rancúnia personal. Se li podria dir que la seva crítica no és el què fan els dirigents que venera i aclama.

Si aquí algún dia en Pujol "punxés" i necessités suport, els socialistes li donarien immediatament. Aquesta enemistat pública que intenten subratllar és pura estratègia, no respon a res, és teatre. si convé es pactarà qualsevol proposta i es presentaran units.. S'aliaran amb el diable si és precís.

Es menteix, s'exagera, es tergiversa la veritat. Quan es va inaugurar la zona ajardinada a sobre de la llosa del segon cinturó, l'alcaldesa no va tenir vergonya de dir: "*Esto se ha hecho gracias al partido socialista que preside Felipe Gonzalez*". No tenen vergonya. Els discursos de l'alcaldesa sempre son per fer-se veure. El mateix Borrell va haver de corregir: "Això s'ha pogut fer gràcies als diners de tots perquè per fer això s'han hagut de deixar de fer altres en altres llocs".

L'ètica política, la corrupció, l'abús de poder.

Jo he denunciat sempre l'abús de poder i la corrupció, tan des de l'alcaldia com ara. Aquí Sta. Coloma aquests temes no hi han sigut a gran escala, però s'ha de fixar molt prim. Per exemple, l'alcaldesa i els primer i segon tinent d'alcalde es van posar sous municipals i a més cobraven sous del Parlament l'alcaldesa i el primer tinent d'alcalde, i el segon tinent d'alcalde cobrava de la Diputació i, per tant, tenien dos sous. Ells només en percebien un, el que els resultava més beneficiós, més crescut. L'altre, el passaven al partit. Però a efectes econòmics, una persona percebia dos sous tot i que un el pasaven al partit, i això està prohibit per la llei d'incompatibilitats.

Jo ho vaig denunciar i hi va haver terrabastall que es trencava el pacte. I vaig haver de pensar que hi havia companys que demanaven excedència al seu llocs de treball, que estaven cobrant un sou municipal, que si es trencava el pacte els seria molt difícil tornar als seus llocs de treball degut a l'excedència, que els podien dir que la seva plaça la tenien coberta, que s'haurien d'esperar, etc. en definitiva, que podia condemnar uns companys que eren pares de família a una situació difícil. Davant d'això els vaig dir: no passa res, i vaig recular.

Vaig fer una carta pública renunciant a ser tinent d'alcalde, reconeixent que possiblement m'havia equivocat fent aquesta declaració. I els meus companys, que formen part del pacte, van haver de signar una declaració conjunta amb els tres grups municipals del govern dient que no hi havia corrupció a l'Ajuntament, quan en realitat hi havia aquesta petita corrupció. Aquests diners havien de retornar-se a les arques de l'estat però havien estat passats al partit i servien per anar alimentant al partit i possibilitar que els partits amb aquests diners tinguin gent que pugui anar fent política. Tot ho trobo comprensible. Però no m'agradava que es fes ostentació davant de la ciutat de només cobrar un sou. Això és el que em va empipar. Em van fer una entrevista per a una revista sobre el tema i quan van llegir les meves declaracions em van demanar que rectificqués. No vaig fer-ho i vaig dimitir.

Amb la dimissió crec que m'he guanyat la llibertat i poguer expressar les meves opinions i fer-me'n responsable fins i tot quan siguin errònies o equivocades. D'altra manera, pel fet de ser tinent d'alcalde, havia d'estar sotmés a una espècie de corsè que ens unificava i que permetia que aquestes coses passessin per alt. De fet, a rel de la meva denúncia, han rectificat i ara de la

nòmina municipal no hi ha una sortida per pagar sous a aquestes persones, sinó que només cobren la indemnització per assistir als actes de govern municipal que són obligatoris. Igual que cobro una indemnització, ells cobren la seva. Han rectificat i si ho han fet és senyal que es trobaven en fals, però immediatament van posar en perill el pacte i vaig haver de callar. A vegades sembla com si hi hagi coses que hem de silenciar per un benefici superior. Això és amb el que no estic d'acord.

Pactes polítics

Hi ha diferents maneres d'entendre el pacte. Els socialistes volen que el pacte ens converteixi en servidors seus, en dòcils figures de la política que desenvolupen perquè ténen la majoria per fer-ho. Nosaltres creiem que si bé el pacte té un compromís de col.laboració també té la necessitat de no renunciar mai a la pròpia identitat i per tant de marcar les diferències. Les diferències són positives en democràcia. El que passa és que això sempre està sotmès a determinades apreciacions, valoracions personals i subjectives, perquè tu creus que estàs col.laborant i els altres creuen que col.labores poc. Tu creus que has de ser crític i els altres creuen que ets hipercrític. Es tracta de mantenir-se sempre en un equilibri molt desequilibrat que et pot portar a l'esquizofrènia perquè vius dues personalitats : la personalitat de govern col.laborant amb uns que realitzen una política que no et satisfà i apareixes públicament com a col.laborador i, per altra banda, tu vols manifestar públicament les teves diferències i quan les manifestes els altres creuen que estàs traïnt el pacte. Per exemple, quan votem en contra d'alguna proposta important, immediatament ens amenacen amb trencar el pacte i de llançar-nos a la dura oposició. Però ells també valoren les seves forces, s'adonen que la seva correlació de forces és débil i de moment prefereixen tenir-nos aprop que tenir-nos del tot a la oposició.

En aquesta situació també les relacions personals es fan difícils perquè és difícil deslligar la vida política de la vida personal, sobretot quan intervenen factors de tipus familiar. Per exemple l'espòs de l'alcaldeessa és també tinent d'alcalde, i quan crítiques l'acció política de l'alcaldeessa, l'espòs es creu que estàs criticant la seva dona. Intervé també el masclisme davant del feminisme... Es compliquen les coses perquè per la vida no pots anar amb esquemes simples i senzills perquè tot molt és complex.

El pacte amb Convergència tindria en comú que tots dos som nacionalistes, únicament que nosaltres tenim un nacionalisme més agosarat. Nosaltres volem una Catalunya per a tothom, en la que tothom pugui viure-hi i desenvolupar-se i no la Catalunya per a uns quants. Allò que sempre hem dit, la "Catalunya per a tothom". Convergència fa una Catalunya per a uns quants i els altres ja ténen el conseller Comes i el Benestar Social per anar-se conformant.

Però és que amb els socialistes la diferència s'aguditza més. No sé si és que tinc una actitud xenòfoba contra els socialistes i no sóc objectiu, però veig que cada vegada les diferències s'aguditzen més. El Narcís Serra ha anat a l'Escola d'Estiu de 1992 i ha dit als socialistes que no fessin un enfocament "de classe", sinó que els socialistes han de tenir la preocupació per a tota la societat perquè fer enfocaments de classe significa dividir. És tota la societat la que s'ha de tenir present no pas aquells que ho necessiten més, que per la lluita de classe són foragitats del carro del benestar i del progrés. Parlen amb aquests termes asèptics de la "modernitat" i del "progrés" que no volen dir res

El Congrés de Barris d'Història Recent.

El Congrés de Barris d'Història recent va ser una pura façana. Em vaig sentir enganyat amb allò.. es va fer el Manifest i les conclusions finals, que haurien d'orientar l'acció política del govern de Catalunya, i no sé si ni tan sols les han editades !. Va ser un pur oportunisme per poder, a pocs mesos vista de les eleccions autonòmiques, fer una moguda important i organitzar un sopar

multitudinari amb sis o set mil persones en el que el president Pujol va fer riure a l'auditori amb les seves anècdotes i la seva manera casolana i domèstica de parlar, sí, sí, va fer riure a l'auditori, no va ser pesat... Va explicar les anècdotes que sempre explica, com allò de "qui treballa i s'esforça pot surar", que "el que no sura és perquè és gandul, un home abandonat, deixat, que sempre està esperant l'ajut dels altres per sobresortir perquè és incapaç de qualsevol esforç". Va parlar del cap de la seva escorta personal "un xicot andalús, de pares andalusos de Còrdova, que emigraren cap a Catalunya, van passar moltes penes... i amb el seu esforç va començar sent mosso d'esquadra i ha arribat a ser el cap de l'escorta del President de Catalunya!, veieu ? etc. etc."

Doncs bé, tot això és fals, això és fals, això és voler enganyar, és voler amagar els problemes. No és cert que la gent marginada, la gent submergida, ho siguin per culpa d'ells o ho siguin per la mala sort. Es perquè hi ha unes estructures socio-econòmiques que afavoreixen que uns surin i els altres s'enfoncin.

Epoca d'alcaldia.

Ser alcalde de Sta. Coloma, un lloc tan difícil, i poder resoldre problemes de la gent, està bé. El que passa és que els problemes de les persones, dels barris, de les famílies, graviten sobre l'alcalde d'una forma angoixant. El no tenir ni capacitat ni recursos, ni trobar en l'equip prou sensibilitat per poder respondre a les demandes i necessitats d'aquesta gent produeix un esquinçament interior que fa mal.

He resolt molts problemes fins i tot de molt petits, però han estat més els que no he pogut resoldre que els que he resolt. Hem pogut desenvolupar una política que crec encertada tot i que al principi ens va crear problemes. Vam estar als primer sis anys dedicats a treballar exclusivament pels barris perifèrics. No hem urbanitzat la plaça de la vila fins al cap de dotze anys. Primer, havíem d'urbanitzar, fer places i jardins als barris perifèrics que estaven absolutament abandonats i fins al cap de dotze anys no ens hem pogut ficar al centre de la ciutat.

Ara visc més tranquil, tinc una relació molt més natural amb la gent i la gent no em veu com l'home que té poder i que pot resoldre-li els seus problemes. La gent t'explica les seves coses i no et demana res, tan sols els escoltes. Abans quan ells te les explicaven anaven cercant una resposta. Ara no urgeixen resposta, ara només demanen que els escoltis. No és el mateix escoltar que sentir-te presionat per trobar solucions. Ara aquí a l'Ajuntament la meua secretària es desespera perquè vé i rebem el reducte de la ciutat, persones que estan una mica tarades... alguns venen a xerrar: "oye Luis..." a passar l'estona, a robar-te el temps. Com els puc apartar i no rebre'ls si no els apartava ni quan era alcalde ? El despatx d'alcaldia va estar sempre obert a aquesta gent ! El despatx d'alcaldia ara és diferent, la gent ho nota. No es possible veure l'alcalde, s'ha posat barreres de secretaris, secretàries i assessors... Només està per atendre els representants de les institucions, de la banca, de les entitats, etc. però la gent senzilla no té accés a l'alcalde.

Actuació de CiU en la negociació dels pactes municipals : Sta. Coloma, moneda de canvi.

Es va utilitzar l'alcalde de Santa Coloma com a moneda de canvi en el moment dels pactes municipals respecte a Tortosa. Es el pragmatisme de Roca Junyent. Iniciativa volia l'Ajuntament de Santa Coloma però aquí necessitàvem el suport de Convergència. Convergència és qui decideix qui té la majoria i amb el seu vot va decidir que la majoria la tinguin els socialistes. No ens l'han donada a nosaltres, tot i que en Pujol és un bon amic meu i no només ell sinó també altres consellers.

Aquests consellers m'han parlat amb el cor estripat però m'han dit que ells són un partit i que el secretari general és el que marca la línia política. Les funcions de govern les té el president del partit i del govern. Els consellers consideraven que això va ser una malifeta però que no podien fer-hi res. El president Pujol em va dir: "Lluís és una de les decisions més difícils que he hagut de prendre i que més greu m'han sabut". Jo li vaig dir "comprenc que, de vegades, l'ètica ha de quedar marginada per donar lloc al pragmatisme..". Això no ha enverinat la meua relació amb en Pujol. El dia que va venir a Santa Coloma em va tractar amb molt d'afecte i en el discurs que va fer es va referir a l'anterior alcalde. I a aquell sopar al Congrés de Barris d'Història Recent em van posar a la seva taula i, cridant a tots els de la taula, va dir: "estic molt content que l'Hernandez estigui entre nosaltres...".

Tot i que potser ho deia pensant-se que jo faria un altre pas... empès per les instàncies del conseller Comas.

Fidelitat als valors d'esquerres, al partit i a la gent

Alguns van comentar la possibilitat del meu canvi a CiU i després m'ho van retreure perquè es van fer públiques unes declaracions meves als diaris en les que jo confirmava que m'havien fet invitacions.... Però el fet de dir que havia rebut invitacions no significava que jo les hagués acceptat!. El mateix títol de "coordinador general" d'allò dels Barris d'Història Recent no era sinó un vestit massa gran.. i ja he dit que em vaig sentir enganyat. Vaig parlar amb el conseller Comas i li vaig dir: "ja prou, conseller: per fidelitat a la gent que ha confiat en mi, que creu en mi, perquè aquí hi ha gent que manté un bri d'esquerres perquè el Lluís sempre ha defensat els valors de l'esquerra, si jo em passés, els seria motiu d'escàndol. Es gent pobre i senzilla que jo me'ls estimo i que no els puc trair. Encara que me'n vagi a la misèria, jo no renego del meu posicionament d'esquerra".

Alcalde "cura-comunista"

De cap manera m'ha creat contradiccions internes el ser alcalde i alhora ser capellà i defensar les idees d'esquerra. La lluita de Cristians pel Socialisme d'ara fa uns anys va ser necessària per desbloquejar idees preconcebudes tan al partit com a l'església, però ara això ja ha quedat superat..

Però no em va agradar mai el cartell que em van penjar d'alcalde "cura-comunista"... Sempre vaig tenir la sensació que hi havia com una certa manipulació del tema.. Primer perquè això de "la cosa comunista".. ai mare la cosa comunista!... a mi ja em semblava que les coses no anaven per aquí.. Les vegades que he sentit vergonya aliena quan per aquests mons de Déu em veia en els cartells allò de "el cura comunista"... veia que es manipulava tan allò de "cura" com lo de "comunista". Jo sempre deia "yo no soy comunista, yo soy del PSUC".

Contradiccions personals entre un creient institucional i un polític institucional

Repeteixo que no he tingut grans contradiccions ni personals ni institucionals. Possiblement en algun tema doctrinal sí.. Per exemple en el tema de la llei de l'avortament. Apart de què no crec que resolgui gran cosa perquè només comprèn els tres supostos concrets, com a creient jo no hi podria estar d'acord. El que passa és que crec que la moral cristiana no ha de mediatitzar la societat civil perquè aquesta és molt més amplia, molt més plural i no hem de voler que la nostra moral marqui la pauta de l'organització social. Des d'aquest punt de vista no he tingut cap contradicció.

O quan, per exemple, la ministra d'afers socials va escampar la campanya del preservatiu, fent publicitat i facilitant des dels centres de planificació i des dels centres de salut els preservatius.. jo considerava que no s'havia de fer

d'aquella manera. Jo creia que s'havia de fer d'una manera més digna, no tan patxanguera o barroera per segons qui... Vaig haver de manifestar les meves idees davant dels meus companys, que alguns no em van entendre i altres sí, però els estranyava que fes aquestes manifestacions.

El servei sacramental...

Faig poc servei sacramental però explicaré una cosa ben senzilla : aquí hi ha una clínica mental regida per una comunitat de 22 monges, potser una mica "carques". No surten mai i sempre tracten amb malalts mentals. D'alguna manera, si la superiora no té precaució, quan una monja porta molt temps tractant amb malalts mentals se li pot encomanar el malestar... El malalt mental és una persona que viu en solitud : al pati de la clínica sempre els veureu sols, no es troba mai algun grup de malalts junts parlant... Cadascú viu sol, interioritzat. Alguns capellans marxen de vacances, però algú ha d'anar a dir la missa a aquestes monges. Les monges em van trucar per veure si podria anar-hi jo. Ho he fet perquè he pensat que aquestes monges són les que tracten els malalts mentals i em demanaven un favor. La missa és l'única vàlvula que tenen per a treure's la tensió que viuen interiorment. Potser algun capellà company no ha entès massa això i diuen que aquestes monges s'han d'educar, que estan mal acostumades. Jo els hi dic que probablement si aquestes monges fossin d'alguna congregació més rica no els hi faltaria la missa, però aquestes de la clínica..., moltes d'elles ja grandetes i que tenen la idea de la missa diària. M'han demanat aquest favor i els hi faré. Elles també m'han fet favors quan els hi he demanat..

Descrèdit de l'església

El que ha de fer l'església és promoure l'amor solidari, un amor crític i autocrític, un amor dinàmic. La imatge de l'església institucional no és aquesta, però les nostres parròquies s'hi acosten una mica, és una imatge de solidaritat, de comprensió, de fer que la gent vegi una mica més enllà per a què descobreixi els valors de l'evangeli, que no han passat de moda, i hi hagi gent que intenta optar pels valors evangèlics. Es positiu.

M'ha creat una greu contradicció veure la beatificació de l'Escrivà de Balaguer. També em produeix molta tristor veure aquestes monges agenollades davant del Policínic Gemelli a Roma o el Papa a Angola enfilat dalt d'una piràmide i envoltat de gent estranya i amb vestits estranys, amb molts "goriles" que el protegeixen i, com des de la piràmide, diu unes coses que són bones però és que l'ortodoxia no va acompanyada de l'ortopraxi. Tot això crea un descrèdit de l'església. La gent diu "què és això"?

També m'adono que les coses no es poden fer depressa i que el papa no pot arribar a determinats nivells i necessita unes certes defenses, perquè el boig Alí Agca es pot trobar a d'altres llocs i no podem condemnar un home a que qualsevol persona que no li funcioni bé la ment pretengui fer-se famós amb un acte terrorista. Però de la mateixa manera que poses la comprensió necessària per entendre que el papa no pot anar pel carrer com un ciutadà normal, penses que no haurien d'haver-hi altres actituds que veus que l'església té per ficar cullarada i beneficiar-se de la política. L'església intervé en política buscant el seu propi benefici com qualsevol altra institució política.

Ara, al costat d'això, et trobes amb persones al costat nostre com el Germà Adrià, com els capellans de l'Hospitalet que estan a les engrunes o com els salesians que estan al barri de la Mina i quan els hi dius "i l'eficàcia del que feu, què?", responen que han superat l'etapa de l'eficàcia. Fan això perquè aquesta és la praxis de Jesús. Això necessàriament ha de fer forat si no l'obre ara l'obrirà en circumstàncies propícies que no dominem.

La responsabilitat pública i els valors

Jo no estic cridat a transformar aquest món. En canvi sí que estic cridat de manera ineludible a promoure els valors de justícia i de solidaritat. El dia que renunciï a aquesta tasca entraria en una greu contradicció, seria un traïdor a mi mateix.

Em preocupa sobretot que s'està diluint el concepte de responsabilitat i si la moral burgesa conduïa a una existència mediocre, el desarrelament condueix a l'ataràxia. Avui entre els polítics s'està donant un fenomen perillós: el partit substitueix la societat; els propis interessos o els interessos dels amics substitueixen els interessos col·lectius. Per tant, no hi ha un arrelament directe de l'individu amb la societat, sino que aquest passa per altres mediacions i solament davant d'aquestes el polític ha de donar resposta. El polític, per una defensa aferrissada del seu partit, està perdent consciència social i si això s'esdevé, rep el despreci ciutadà que sempre va acompanyat d'una inhibició ciutadana envers l'actitut política.

La grandesa de la democràcia està precisament en la seva feblesa, en l'estar sempre pendent dels altres, i la podem desvirtuar per una sobrevaloració de si mateixa o utilitzant mitjans inhumans per aconseguir fins humans. La feblesa de la democràcia no pot entendre's en una cultura de la superficialitat i la comoditat.

La feina d'iniciativa com a educadora popular d'austeritat, de sentit de solidaritat, de sentit d'acolliment, d'ecologia, de suprimir la despesa supèrflua, el consumisme, el model de vida nord-americà, és nedar contra corrent. Per resistir, per no deixar-te endur per la corrent necessites dels altres.

entrevista feta el dia 2 d'agost de 1992

JOSE M. ISUN

Valors, militància política i pactes polítics

El espíritu de lucha y rebeldía que presidía a los jóvenes que vivieron la época franquista y que ahora tienen de 30 años en adelante creo que sigue existiendo. A pesar de los cambios y las dificultades siguen creyendo en los valores de la justicia y la solidaridad. La gente de 20 y tantos años lo tiene más difícil porque los valores predominantes no son los de izquierdas.

Hay un repliegue en la militancia de los que habían estado en partidos o asociaciones. Se buscan menos los grandes objetivos y más las cosas concretas y tangibles que solucionan la realidad social, con excepción hecha de los grandes movimientos puntuales estilo OTAN. Aunque los grandes movimientos de aquellas características que después han acabado en derrota han desmoralizado a mucha gente y se traduce en que muchos se decuelgan.

Por otra parte la mayoría de la gente que está agrupada no encuentran reflejo en los partidos políticos. Tienen un reflejo más lejano o se desmarcan a causa del descrédito de la política resultado de su política light sin espíritu luchador, los cambios o pactos inesperados a mitad de legislatura, por las peleas, rupturas y discusiones internas que siempre son traumáticas o por el escándalo que dan los que se cambian buscando un cargo o un enchufe.

Por ejemplo, no le hace ningún bien Izquierda Unida ni a la izquierda en general esa polémica permanente entre renovadores y Anguita, que la gente no entiende pero que la prensa ya se encarga de airear. O bien, cuando los cambios se hacen tan deprisa, resultan tan chapuceros que producen desconfianza, como por ejemplo algunos del ayuntamiento actual que un día son del PCC y al siguiente son del PSOE.

Uno ve que se compra a las personas lo mismo que se puede comprar a las cosas. La situación política actual refleja la existencia de una especie de mercado político repartido en Cataluña entre PSOE y Convergencia. Aquí hemos visto una parodia bien grande: el presidente de la APA quería colocarse en algún sitio. Hizo la pelota a los del PSOE del ayuntamiento y al poco tiempo le contrataron de conserje. El hombre estaba encantado. Pero entretanto la Generalitat hizo el Centro Cívico y el hombre vió que le interesaba más el puesto de conserje del Centro Cívico, hizo la pelota a los de Convergencia y en un intervalo breve lo nombraron conserje del Centro Cívico. Y ahora es convergente de carne y uña. Los colegios no fuimos a aquél espectáculo que hicieron llevando niños al Palau Sant Jordi para ir a aplaudir a Pujol antes de las elecciones, pues él lo montó desde el Centro Cívico. O con respecto a las APAs. En l' Hospitalet tenían una gran tradición las APAs, pero ahora están muertas. El ayuntamiento quiere manipularlas. Pero están obsesionados, porque las pocas que quedan se van a Convergencia.

Todo eso provoca el descrédito de la política y que la gente normal se organice menos en partidos y más en sindicatos y asociaciones. Por eso veo difícil posibles pactos en el Ayuntamiento de l' Hospitalet. Sobre todo porque el grupo del ayuntamiento de l' Hospitalet es bastante impresentable. No sé por donde coger a los que hay ahora, chapuceros a todos los niveles y además entre ellos son unos navajeros. Aunque ya eran malos los del equipo anterior, comparándolo con lo de ahora no tiene color. Alianzas contra natura, a no ser que sea para cosas puntuales, son muy difíciles de entender y más de explicar.

Aquí hay un problema de ética personal y de valores sociales. Conforme vayan viniendo medidas de ajuste por la crisis, se caerá la cultura que durante estos años ha generado la beautiful people. En este país pronto pasamos de la crisis a la cultura del dinero. Parecía que todo el mundo podía ser rico a costa de lo que

fuera, o que por lo menos se tenía que imitar a los ricos. La información de las revistas de los que se han forrado a costa de la especulación ha calado y las capas más bajas de la sociedad también quieren ser Koplovich.

El sindicato de CCOD de la enseñanza

El sindicato es una cosa viva y abierta. Pero es difícil luchar contra el pensamiento de que los sindicatos de la enseñanza solamente trabajan en pro de los maestros y se olvidan de los temas específicos de la enseñanza. Y es difícil luchar contra esto porque como sindicato te debes a los que te votan para intentar estar en mejores condiciones.. En la privada la situación es distinta : hay mucha afiliación pero se mueven poco. Curas y monjas mandan mucho y la situación es más delicada. El sindicato está lleno de gente que en la privada se ha movido y al año siguiente ya no trabaja.

En Comisiones hemos planteado seriamente el tema de la calidad de la enseñanza, de la formación permanente, de un mapa escolar más racional, de la aplicación de la reforma o la misma acusación de que sólo nos preocupamos del incremento salarial de los de plantilla frente a los que tienen el empleo más precario. Todas estas acusaciones se nos hicieron, por ejemplo, con ocasión de la última huelga del 28 de mayo. Eramos conscientes que teníamos que luchar como si fuera contra un ejército que nos iba a echar toda la artillería con un mensaje muy delicado para la población por el descrédito que podía significar para la enseñanza pública. Hagamos la reivindicación que hagamos por parte de la administración se nos critica a pesar que intentamos dosificar los movimientos reivindicativos porque somos conscientes que repercuten en los niños y en la imagen de la escuela pública. Lo que pasa es que el Departament no tiene ningún interés por la escuela pública.

Somos conscientes que hay fraude en el paro en general y que hay mucho jeta y mucho bandarra por el mundo, que en un colectivo de 42.000 personas en Catalunya hay gente impresentable, y que hay gente a la que sólo le preocupan sus intereses corporativos, pero también es cierto que los hay en todas partes, también en la privada, y que de cualquier forma estamos por encima del resto de funcionarios de otras administraciones a nivel de profesionalidad y trabajo.

El tema es que cuando pedimos más presupuestos o más plantillas, aunque son elementos importantes, con ello no significa que vaya a aumentar automáticamente la calidad de la enseñanza porque son muchos aspectos los que afectan a la enseñanza pública. Por ejemplo, en el tema de la formación permanente, de la que Catalunya siempre había sido pionera y estamos ahora a la cola respecto de otras comunidades autónomas, estamos en total oposición con la política del Departament.

Resulta difícil aglutinar un colectivo de ciudadanos "en defensa de la escuela pública" como lo había habido hace años. De los colectivos con prestigio, los movimientos de renovación pedagógica están superfragmentados, la federación de padres cada vez pinta menos, aparte de que se ha creado la FPAES, más o menos de la órbita del Departament..., pues a pesar de estas dificultades un nuevo colectivo, Comisiones, USTEC i FAPAC convocó la manifestación del pasado 16 de febrero con un gran éxito...

Con respecto a la reforma educativa, los sindicatos siempre la hemos apoyado, a pesar de sus muchos aspectos criticables. Ahora ya está aprobada y hay que intentar aplicarla en las mejores condiciones, especialmente en las dotaciones de plantilla de secundaria obligatoria. el contenido de los nuevos programas, hemos lamentado que se haya escorado tanto hacia la formación técnica y aplicada descuidando la formación humanística. Por otro lado, frente a las

publicaciones del MEC, la Generalitat no ha hecho nada, nada de nada. todo lo hacen mejor que Madrid, pero no se hace nada, no se sabe todavía el calendario de aplicación, todavía estamos sin Conseller 1.

La enseñanza en el Polígono Gornal. Integración étnica...

Por cada niño gitano a la escuela se marchan dos o tres payos. No sabemos cómo resolverlo. El problema es que los gitanos que vienen aquí son a su vez gente con graves problemas : enganchados a la droga, broncas con el barrio, hábiles para llevarse lo que no es suyo. La actitud de la gente ha pasado a no decir nada y se nos marcha... puesto que el nivel de matriculación ha bajado tanto, tenemos que hacer propaganda del colegio. Pues ocurrió que viene un padre interesado, se le enseña el colegio, el parvulario, muy bien presentado, arreglado, ordenado, en condiciones.. y de golpe salió un chico en puras pelotas, con los mocos colgando, cagándose donde le viene en gana. Los padres no aparecieron más. Lógico.

Pienso que si vinieran árabes serían mejor aceptados que los gitanos, incluso los negros serían mejor aceptados que los gitanos. Creo que a la gente aquí ya no le importa que sean árabes, negros o gitanos mientras tengan una correcta integración en la escuela tanto los niños como los padres..

Uno de los problemas que pueden surgir a raíz de la caída demográfica es precisamente que la propia oferta-demanda haga que acudan a los colegios con menos alumnos los últimos alumnos que llegan, que son siempre los más marginados, gitanos, nómadas o árabes.. es decir que la propia dinámica social y probablemente económica haga que se establezcan ghettos de discriminación. Yo lo veo muy peligroso.

Un tema que aquí nos ha costado mucho es el de la inmersión. Creo que por eso se nos han ido muchos. Se han ido hacia escuelas que no la hacen o en algunas en las que no hacen ni los mínimos obligatorios. Lo hemos denunciado mil veces al inspector y le da igual.

Matriculació i mapa escolar al Gornal

Tenemos poquísimos críos. No sólo por el descenso demográfico. Por ejemplo, con la LOGSE, la subvención a los parvularios privados ha significado la caída en picado de nuestros parvularios públicos, a pesar de estar en mucho mejores condiciones. cuando a final de curso, por ejemplo, vamos a la guardería del barrio, que está muy bien, para coger y matricular a los que vengán a hacer párvulos, la mayoría van directamente a la privada, a Bellvitge o al Opus del Pineda y Xaloc. Y nosotros en cambio, a finales de la primaria, a partir de 6º., recibimos a rebotados de las privadas : les hicieron repetir curso, alguna bronca, alumnos desastre...

O con el tema de la secundaria obligatoria. La privada puede coger a los niños en un mismo centro de 3 hasta los 16 años, la secundaria obligatoria. En la pública no se podrá hacer. A los 12 deberán cambiar de centro, con lo que significa de trastorno para los padres y sobre todo para la continuidad de la educación del niño. Si por lo menos se pudiera hacer el mapa escolar bien hecho y desde cada escuela se pudiera decir cómo continuarían a partir de los 12.. pero ni eso. Parece que la Generalitat lo hagan exprefeso.

El año que viene comenzaremos a negociar la fusión de diferentes centros para hacer un centro único de primaria y un centro único de secundaria. Pero de momento no hay nada, y no sabemos qué explicar a los padres...

Pero sobre todo no sé qué tipo de secundaria se podrá hacer aquí en el Gornal. Pregunté a Carmen Laura cómo piensan enfocar la reforma en las barriadas de acción especial, y sobre todo la secundaria. Me salió por peteneras. Hablan de tratamiento diferencial y otras musicas.. pero no hemos visto ni los medios ni las ideas, y no es fácil.

Niveles académicos, resultados i calidad de la enseñanza

Pienso, que en comparación con otras escuelas, el nivel académico ha ido bajando. Antes teníamos un promedio de unos 14 a 16 graduados en una clase de 30 críos. En los años sucesivos habrá unos cuatro o cinco graduados por clase. Cuando vine a la escuela tenía 38 alumnos en 8º y tengo ex-alumnos que han hecho carreras superiores, que están haciendo carreras de matemáticas o medicina, etc. Otros son maestros y están trabajando de maestros. Ahora esto es casi impensable

La aspiración y el planteamiento de uno de estos chicos que se sacan el graduado y que iría al instituto, cada vez son menos, no tiene nada que ver con el alumno que tiene que estar hasta los 16 años por obligación. A éste se le podría enfocar a base de talleres pero ya veremos.. no hay nada definido.. los talleres son limitados y se necesitan profesores especialistas en algunas ramas.

Una cosa que más o menos funcionaba, pero que no nos cogen muchos críos, son estas aulas de aprendizaje que están haciendo de forma experimental, en el Llobregat. A estas aulas envías un tipo de alumno o de alumna que va bien en este tema, aunque no es ni la FP ni nada parecido, es aprender un oficio. Hay mucha gente que está trabajando en esta línea.

Escoles privades

En contraste con todo eso hay la línea del Opus del Xaloc o Pineda. Como no les faltan críos o incluso aceptan de Barcelona, los seleccionan a través de un examen previo o entrevista. Es ilegal, lo hemos denunciado también mil veces y como si nada. Evidentemente tienen resultados excelentes. Por cierto que hace unos años hicieron gestiones para echarme del barrio porque en Carnaval me disfracé del uniforme que ellos llevan.

Pero aparte de esta, me sacan de quicio las escuelas privadas que son impresentables y de las que los padres están muy mal informados. La escuela Daliana está en declive y no se sabe qué es lo que van a hacer, pero los padres la siguen prefiriendo porque están una hora más en el colegio y cuantas menos horas estén en casa mejor porque los críos tendrán más disciplina y porque les ponen muchos deberes y muchas cuentas en casa. También hacen menos huelgas, como dice un cartel que hay en la esquina : "lo que bien empieza bien acaba, matricula a tu hijo en el Daliana, aquí no hacemos huelgas". Otro problema es el de la inmersión, la gente dice que aquí no aprenden castellano mientras que en otras escuelas privadas les enseñan a leer y a escribir en castellano.

Relació escola-barri. Educadors de carrer.

Hay problemas con los chavales que dicen que no vienen a clase y dicen que quieren estar por ahí, esto es una constante. Es el problema grave del

absentismo laboral. Por eso pedimos y vinieron educadores de calle y montaron el aula taller, que para nosotros era importantísima. Pero su rendimiento y presencia en el barrio ha descendido. Con las asistentes sociales habíamos colaborado mucho con ellas en temas como, por ejemplo, las becas para libros y trazamos unos criterios que nos sirven de un año para otro. Pero su rendimiento este año también ha bajado. Están desorientadas porque el ayuntamiento ha hecho algunas actuaciones sin comunicarles nada, por ejemplo, en temas del comedor.

No se sabe qué va a pasar con ellos desde el punto de vista laboral. Tienen un pánico terrible a que los quiten. No al cambio de barrio, sino que quiten el servicio al Gornal. Para el Gornal sería terrible planteada. Es una falta de perspectiva política. O mejor, una perspectiva política en la que al ayuntamiento la gente le importa un pito. Todo lo que no es competencia directa del ayuntamiento quieren quitarlo, les sale mejor enviar una carta a los chavales de 18 años para un concierto gratis de rock.

Si se han notado los cambios...!. Los directores hemos notado que el ayuntamiento, en cuestión de educación, es un desastre. Santi Díaz no podía entrar con peor pie porque se echó a todo el mundo en contra. Aparte de que cuando habla no sé de qué habla. Nos dice que hace propuestas, pero no hay ninguna concreta y no sabes de qué informar; lo primero que tiene que hacer es prepararse las reuniones.

Todos estos problemas : relación fatal con el ayuntamiento, relaciones pública-privada, indefiniciones respecto de la reforma, falta de matriculación y degradación del alumnado etc.. llevan a que el colectivo de maestros esté desanimado y que cada vez exista menos coincidencia entre colegio y barrio.

entrevista feta el 21 de juliol de 1992

CARLOS JIMENEZ VILLAREJO

Infancia, Málaga, formación cristiana, Acción Católica

Nací en Málaga en el año 35, en vísperas de la guerra civil, en una familia numerosa de siete hijos, pequeño burguesa, en un marco conservador, tradicional y católico. Mi padre era funcionario de la administración civil y profesor de Instituto de Enseñanza Media.

Después de la guerra comenzó mi formación en un colegio de jesuitas, bajo la influencia del final de la guerra, tras la victoria de las fuerzas conservadoras y reaccionarias. Era un clima de efervescencia del nacional-catolicismo, matizado por la idiosincrasia de los jesuitas en toda España y en todo el mundo en el que el compromiso ideológico no estaba tan atravesado por el pensamiento del franquismo y de la falange sino por corrientes de más contenido tradicionalista.

En ese contexto voy adentrándome a una cierta militancia en los movimientos católicos ya al final del bachillerato, y mas en serio durante la carrera de Derecho. No tanto en los movimientos religiosos inspirados por los jesuitas, por ejemplo las congregaciones marianas, sino en aquellos movimientos de la Iglesia católica que permitían una aproximación al mundo de fuera, que no era el mundo de mi familia, pequeño-burguesa en lo económico y burguesa en lo ideológico.

Fuera había los grandes movimientos de Acción Católica de los años 50. Y yo me abro al mundo exterior, al de las capas sociales pobres que predominaban en la barriada de El Palo de Málaga, que sufrían los efectos de la postguerra y que carecían de casi todo. No eran hijos de familias burguesas sino jóvenes trabajadores y sectores marginados.

Se produjo un cambio en mi vida que ya no conectaba con los cánones que había recibido de mi familia. Era un mundo diferente del que iba a misa todos los días, que vivía fuera de ese mundo. Era la gente que estaba en Acción Católica : no eran alumnos de jesuitas, sino que iban a las escuelas públicas de la época, vivían bajo la órbita de lo católico como todo el mundo, pero no eran del conglomerado socio-cultural y familiar de gente bienpensante, tradicional que se aprovechaban de los efectos positivos de la guerra civil..

Estudié derecho por libre en la universidad de Málaga, y conocí y rechacé los grupos que en el ámbito universitario tenía el Movimiento Nacional y la Falange. No tuve ninguna relación con ellos. Sin demasiada reflexión explícita, nunca sintonicé con lo que significaba el SEU o los movimientos universitarios del franquismo y con su gente.

Al mismo tiempo descubro a esa gente distinta que milita en Acción Católica, familias modestas, trabajadoras, incluso familias pequeño-burguesas pero que ya habían dejado de lado el mundo tradicional y me permiten descubrir el mundo de los pobres, que en los años 40 era algo muy grave. La Acción Católica me lleva a aproximarme a los que viven peor que yo, en condiciones penosas e inhumanas. Y se produce un descubrimiento para mí, con la inmadurez propia del momento, tenía 18 ó 19 años, y es que hay un mundo inmenso de personas marginadas y explotadas y con las enfermedades propias de la época : tracoma, tuberculosis, etc. La pobreza era el escenario constante. Mi casa estaba junto a la carretera y en unas condiciones mejores que los demás, y era un lugar de paso de pobres de toda clase que venían a pedir limosna.

Ese descubrimiento de los sectores obreros que viven en condiciones muy precarias, de los pobres más abandonados que no tienen nada que ganar ni que perder porque viven en la miseria se produce de forma muy intensa. Hasta el punto de que durante ese periodo universitario, realizo una experiencia fuera ya del ámbito de Acción Católica, por mi cuenta, pero en contacto con jesuitas que entonces ya eran un avance de lo que sería luego el compromiso directo de los jesuitas con los pobres de la tierra : fue el trabajo físico concreto con gente que necesitaba ayuda para construir su propia casa. Estuve trabajando en esto un par

de años: cada fin de semana me iba con un grupo de trabajadores a ayudarles a construir su casa.

Esto provocó en mi familia ciertos conflictos. Les parecía absurdo lo que hacía, que me fuera a darle al pico y a la pala en lugar de quedarme estudiando.

Esto representa la toma de conciencia práctica de que las cosas tenían que ir en una determinada dirección y no en otra. El mundo bienpensante del postfranquismo, además de inaceptable, era frustrante desde el punto de vista personal. No tenía ningún interés desde el punto de vista estético, intelectual o personal y yo vivía huyendo de él y buscando la aproximación al mundo que me parecía más real y con más necesidad de futuro. Fué un conflicto durante toda la carrera porque los fines de semana no convivía con la gente de mi condición ni con mis compañeros de carrera con los que no tenía relación. Aunque sí mantenía relación con el sector de mis compañeros intelectualmente más críticos con los que esbozamos algunos escritos de crítica literaria y poesía.

Siempre fuí una persona disciplinada en cuanto a las formas: si tenía que estar en casa a una determinada hora, no tenía ningún problema. El problema era que me iba a las ocho de la mañana con unos albañiles más o menos desconocidos a trabajar y venía a las siete de la tarde hecho polvo y con callos. El conflicto era sobre todo en el orden ideológico

Esa toma de contacto, produce una concienciación de lo religioso atravesado por el compromiso con los más desvalidos, abandonados y más explotados, etc; siempre en un terreno muy de lo intuitivo, más que un producto de la reflexión teórica. Ya entonces había un rechazo a movimientos fundamentalistas, por ejemplo a los cursillos de cristiandad y en cambio sí que había un compromiso cerca de los sectores sociales. Es un momento en que juega un papel capital, tanto en mí como en otros jóvenes de la época, el talante liberal y crítico con la Iglesia oficial, comprometida con el franquismo, de la figura del sacerdote y canónigo José M^a. González Ruiz.

Yo no había hecho ninguna lectura de ningún documento teórico de interés de Marx o del marxismo, porque no estaban a nuestro alcance y menos en la Málaga de los años 50. Era una reflexión a partir de la práctica, directa, inmediata..

Y en un momento determinado me decido a optar por la profesión que tengo. Hago una oposición y decido ser fiscal. No lo decido por razones muy especiales.. quizá es el peso de una cierta tradición familiar porque mis tres hermanos ya lo eran.. Lo cierto es que no me interesaba, yo quería ir a la Universidad de Granada a estudiar Filosofía del Derecho, pero necesitaba medios económicos para sostener mi vida.

Se produjo inesperadamente la muerte de mis padres, ambos murieron en un mes en 1960. Fue un momento importante. Ya conocía a José María González Ruiz y empiezo a reflexionar y discutir los problemas relacionados con la fe y la vivencia de la fe. Era de los años 55 a 60. Entro en la madurez de mis ideas religiosas, sigo pensando que es un instrumento positivo desde el punto de vista personal, de acercamiento y proyección a los demás. No obstante la muerte de mis padres, cuando yo tenía 24 años, me produce una cierta quiebra de la fe durante un largo periodo y dejo de practicar. Su muerte significó una dura interpelación sobre el significado de la esperanza cristiana. Con la muerte de mis padres termina toda una etapa. Salgo definitivamente de Málaga.

Ejercicio de Fiscal y clandestinidad

Vengo a Barcelona, me instalo y empiezo a ejercer de fiscal. Automáticamente me doy cuenta de que ser fiscal en un estado autoritario y franquista es ser un instrumento de la represión y por consiguiente vivo una experiencia personal contradictoria y busco el ser coherente. Me lo planteo desde el punto de vista político, y pongo mi profesión y conocimiento del derecho al servicio de la oposición al franquismo y tengo una experiencia insólita y muy bonita, "descubro" el marxismo. No recuerdo como ni quien influenció en mí en este tipo

de preocupaciones y lecturas, pero me encuentro preocupado por el marxismo como marco ideológico, siento que tengo que encontrar las claves para la futura proyección de mi vida profesional y personal. Empiezo a descubrir el marxismo a través de todos sus clásicos buscados en las librerías de viejo y clandestinamente, y entre ellos leo a Gramsci y lo que significaba Gramsci en el pensamiento de entonces como una manera de repensar la acción.

Y me parece que la mejor manera de proyectar mi condición de fiscal en la lucha anti-franquista es vincularme directamente al movimiento obrero. Por mi condición de jurista y mis estudios entiendo que la mejor manera hacerlo es participar en la formación. Empiezo dando clases con una especie de texto de 15 a 20 lecciones que yo mismo redacté sobre marxismo, movimiento obrero, materialismo histórico, materialismo dialéctico...Iba por lugares diversos ilustrando sobre el marxismo a los grupos obreros, a través de los grupos católicos : escuela del Clot, algunas parroquias de Badalona, por Llefià, y Barcelona. Se juntaba la gente y yo daba mi discurso. Empecé a conocer sindicatos, sindicalistas, gente diversa y fué como descubrir un mundo nuevo.

Hasta que me dí cuenta que estaba un tanto fuera de tiesto, que como fiscal no debía ir por ahí ilustrando a obreros, sino utilizar mi formación jurídica y mi posición institucional para participar en la organización a la oposición al franquismo y en la creación de una alternativa democrática desde la propia capacidad que la situación me daba. Dejo este contacto directo con los obreros e ingreso en el PSUC en agosto de 1968. Pasé a prestar mis servicios como jurista y como fiscal al análisis y a la crítica del estado autoritario y fascista. Fue una manera de organizar mi respuesta como oposición al franquismo. Ya había otros compañeros trabajando en documentaciones, en revistas de la época, por los derechos humanos, amnistía, análisis de los derechos fundamentales, la violación de los derechos en las prácticas policiales y judiciales del momento etc..Por mi condición no podía aparecer en público y estaba en una especie de tercera o cuarta fila de retaguardia, en contacto directo con muy pocos dirigentes del partido.

Esto marca toda una etapa larga, del 68 hasta la muerte de Franco y el comienzo de la democracia en el 77, es un momento de grandes esperanzas que luego resultan rebajadas por la forma que se lleva la transición política. Creo que desde mi lugar pude prestar un buen servicio a la democracia, pero la verdad es que había una serie de factores difíciles de captar, de como se desarrollaría la transición democrática. Sufro dos años de represalias en Huesca por mi actitud como fiscal en los servicios judiciales, por la persecución de policías en casos de torturas, por ejercicio de derechos fundamentales, por la defensa de detenidos políticos, insistí en la libertad de todos ellos, etc. y esto creaba una situación de confrontación con el sistema y con la dirección de mi carrera, que me lleva a que el entonces Fiscal General Herrero Tejedor decida mi traslado forzoso a Huesca. Fué un exilio penoso : separación familiar, controles de la guardia civil, etc..

Transición democrática..

Con la muerte de Franco, vuelvo unos meses antes, se inicia toda la euforia de la transición, Junta Democrática, etc. Yo sigo militando en las filas del PSUC y PC, estoy en la Asamblea de Cataluña representando a Justicia Democrática, soy ya desde el periodo anterior, unos de los más activos militantes de Justicia Democrática como movimiento muy peculiar de jueces y fiscales de oposición al franquismo.

Se genera una reflexión en el seno de Justicia Democrática, al mismo tiempo que en el PC-PSUC donde algunos militábamos y con gente de otras corrientes democráticas de entonces, situadas en la izquierda más global o incluso en lo que hoy ha resultado ser la Democracia Cristiana o partidos de izquierdas.

En ese contexto se produce la llegada de la democracia y la aprobación de la Constitución, que para mí, jurista y fiscal opositor al franquismo, tiene unas

consecuencias fundamentales : la primera, la prohibición de militar en partidos políticos, lo cual significa el cese de toda actividad y militancia en el PC y PSUC a partir del 78, y segundo, la disolución de Justicia Democrática, que era un movimiento óptimo en el seno de la oposición al franquismo, pero que la construcción del futuro democrático exige otras alternativas que los hechos se van perfilando : creación de movimientos asociativos, sindicales etc... que finalmente concluye con la constitución de la Unión Progresista de Fiscales.

Por lo tanto debo recomponer el marco profesional de colaboración con el Estado democrático. Pero lo que sí aparece claro es que el sistema democrático necesita del concurso y del trabajo profesional riguroso por parte de nosotros, fiscales y jueces que estábamos comprometidos contra el franquismo. Es necesario el esfuerzo porque la transición es lenta y desigual y el aparato represivo del Estado es de las instituciones que con más dificultad cambian y se adaptan al nuevo espíritu constitucional. Y en ese proceso hay muchas sombras, pasos atrás y muchos esfuerzos para que el gran proyecto constitucional vaya en la dirección que tiene que caminar. Hay que impulsar el desarrollo constitucional, el respeto a los derechos fundamentales en la actividad policial y judicial para crear una policía y justicia dentro del marco constitucional, etc. Hoy es una etapa todavía inconclusa, aunque ya hay un proceso sólido de consolidación democrática.

La Constitución

Yo defendí acérrimamente el texto constitucional en las asambleas de Cristianos por el Socialismo frente a sectores que lo estimaban insuficiente, en algunas asambleas de Madrid, o representantes del País Vasco, con posiciones ultraizquierdistas. Ahora lo haría con el mismo vigor. Porque la Constitución, creo que fué y sigue siendo un modelo positivo para crear un marco de convivencia pacífica y democrática en el que pudiera integrarse todo un conjunto de aspiraciones y objetivos de contenido más igualitario, más avanzanzado, contenido que es la condición necesaria para que las libertades sean de todos y efectivas.

Naturalmente ese marco constitucional es perfeccionable y mejorable. Pero también es cierto que contiene elementos que permitirían llegar más allá de lo que hoy hacemos con el marco constitucional, y sin modificarlo. Por ejemplo, cuando se habla de economía social avanzada, en la Constitución se está diciendo una cosa muy distinta de la que hoy está haciéndose...

Defendí esto con entusiasmo, y siempre he tenido la idea clara de que era un instrumento positivo de configuración de un modelo de convivencia democrática, pacífica, entre los españoles, con respeto a las garantías y a todos los derechos fundamentales aunque con unas perspectivas inciertas sobre los contenidos económicos de esa democracia. Pero globalmente el modelo me sigue pareciendo positivo, capaz de generar cambios positivos en el sistema actual económico-político, y por consiguiente ir hacia adelante hacia un modelo de economía social. Este es el marco en el que se produce esa transición.

Cristianos por el Socialismo

Paralelamente me comprometo más abiertamente con las filas del movimiento cristiano progresista y radical hacia finales de los 70 o principios de los 80, en plena transición democrática. Aparte de mi compromiso como fiscal con nuestros propios resortes y proyectos asociativos que íbamos consolidando, hay un compromiso todavía muy vivo con cristianos por el socialismo

Ya había estado comprometido con el movimiento de las comunidades de base en la parroquia del Guinardó, muy activo que estaba ligado a Asociaciones de Vecinos. Era la continuidad de lo que había dejado atrás en Acción católica y que recupero en las comunidades de base, al compás del Concilio Vaticano II. Por entonces yo era muy prolífico escribiendo documentos para asambleas, reuniones... dedicaba

gran parte de mi tiempo a esto, paralelamente al estudio del marxismo y la aproximación al mundo obrero.

Hasta mi compromiso militante con Cristianos por el Socialismo. CPS se creó en el 73. Hasta el 75 estuve en Huesca y cuando volví, me incorporé a Justicia Democrática. Aterricé en Cristianos por el Socialismo ya en plena transición democrática entre el 77-80 y entonces se produce un fuerte impulso y compromiso con CPS.

¿Por qué? Para mí era el punto final y lógico de una proceso. Primero porque enlaza con mi historia personal, mis convicciones religiosas, cristianas, etc pero sobre todo porque ya ahí se produce esa unión de los dos polos de la iglesia *de* y *para* los pobres y al mismo tiempo la compatibilidad de esa posición con los principios ideológicos del marxismo. Se produce la conciliación de esas dos posiciones. Y además me parece que es un marco en el que puedo realmente hacer realidad parte de mi compromiso ético y político que no puedo realizar en tanto que fiscal, por razón de la prohibición constitucional que me impide militar en partidos y sindicatos.

Es un período corto, pero es un motor importante de la concepción del futuro político, de un futuro que pasaba por el modelo constitucional.

Progresivamente la historia reciente del país va produciendo transformaciones y particularmente a partir del momento en que se supera la crisis del golpe de estado en el 81 y llega el PSOE al gobierno. A partir de ahí se genera una etapa un poco más compleja y más difícil que es la que está definiendo la situación actual. Por una parte, la llegada del PSOE al gobierno con su propugnación del "cambio" hace que se vaya poniendo progresivamente en tela de juicio la validez de los movimientos de izquierda de identificación comunista y por otra se van vaciando los movimientos radicales dentro de la iglesia. La crisis de CPS, que había tenido vigor y fuerza, es una clara expresión de la crisis general de los movimientos de ese signo.

En la Iglesia se acentúa con la llegada de Juan Pablo II, que representa la consolidación del catolicismo conservador, tradicional, con una cierta fraseología social que consolida las estructuras del poder y del conservadurismo en los conflictos que en España empiezan a librarse. Por ejemplo la Iglesia contra la ley del divorcio o contra la reforma del aborto, una Iglesia que está en contra de los signos de progreso y cambio en la vida social y costumbres españolas.

Esa esperanza que se representaba como polo crítico e instrumento de transformación de la Iglesia se advierte cada día más inoperante y menos trascendente. Se produce la consolidación de un modelo eclesial con una defensa durísima de los valores más conservadores en los aspectos de moral y "buenas costumbres".

No sé lo que habría que hacer a título individual. Sólo sé lo que yo personalmente he hecho. Resultaba tan irrelevante lo que se podía hacer como Cristianos en el Socialismo, y no digamos ya después de la crisis del 89, la caída del muro de Berlín y la crisis de los Países del Este, etc, que me distancié de los grupos que quedaban de CPS en Barcelona, paralelamente a un cierto repliegue al ámbito más estrictamente personal, sin contacto con ningún modelo organizativo de carácter progresista, radical, de izquierdas, etc. dentro de la Iglesia.

He hecho una especie de valoración personal y me he quedado al margen de esos movimientos que en estos momentos tienen en frente una Iglesia cada día más tradicional. Probablemente será un paréntesis largo..Los últimos acontecimientos contra la teología de la liberación expresan una posición tan directamente beligerante, denigrante y agresiva contra cualquier movimiento en esta dirección, que bajo mi punto de vista, carecía de sentido mantener cualquier esfuerzo frente a la Jerarquía.

CPS nace en un momento en que una parte de la Jerarquía está comprometida contra el franquismo en mayor o menor medida, y eso permitió en un momento determinado conectar con sectores de ésta en los que había, no una sintonía con los aspectos más radicales de CPS, pero sí con su posición y su actitud crítica con determinados abusos y conectaba con lo que tenía de sensibilidad con los sectores más explotados, en los que entonces estaban una parte importante de los perseguidos políticos. Conectaban con un sector de la jerarquía, cosa que ya no ocurre.

La Jerarquía no iba más allá de los derechos fundamentales.. Conseguidos éstos, se repliega y dice : "ahora tenemos que volver a nuestra posición más tradicional". Se había producido una cierta coincidencia táctica con la Jerarquía, que luego desaparece. Pensé que era un esfuerzo que estaba llegando a su límite, por su falta de perspectiva y porque la crisis del Este obligaba a recomponer ideas y proyectos y si ello está afectando a los grandes partidos históricos, como los partidos comunistas, etc. hay que imaginar la conmoción en grupos pequeños, con una definición ideológica plural en un momento en que el Partido Socialista está en el poder e impone una línea que ha significado la exclusión sistemática de todo pacto con lo que representaban los partidos comunistas. Incluso CPS, que estaba construido sobre una base de alguna aproximación de sectores de la izquierda más amplia, es de los primeros grupos que hace crisis, grupo que todavía vivía e intentaba ser un marco de convivencia y un proyecto unitario.

En el ámbito de la política, todo proyecto unitario desaparece con la última candidatura de la Entesa del Catalans al Senado, que ya no se puede repetir en el 79.

La crisis de la unidad de la izquierda repercute en estos grupos pequeños. Y si a esto se une el distanciamiento de la Iglesia respecto de los movimientos que toman una inspiración del marxismo, estos movimientos están llamados a diluirse. Les faltaba uno de los presupuestos básicos sobre los cuales habían nacido y para lo que habían nacido : construir una alternativa única en la izquierda al modelo tradicional de la Iglesia jerárquica, y al mismo tiempo la posibilidad de entablar un diálogo y alcanzar un cierto nivel de presencia institucional. Una institución que sistemáticamente es excluida del marco institucional está abocada a caer en marginación o el testimonialismo.

En un sistema democrático con elecciones libres y partidos, las ideas pueden tener expresión y cabida en el marco constitucional, a diferencia de lo que ocurre en la iglesia. Si un grupo de personas tienen una determinada manera de vivir la fe cristiana en el ámbito de la Iglesia y más allá de la Iglesia misma, me parecería razonable que este grupo exigiese que la Iglesia admita que pueda jugar en su terreno, en el terreno de la Iglesia como institución. En la Iglesia esto es imposible !

Estado, Partidos Políticos y Asociaciones

Hay dos ámbitos decisivos en mi actitud personal, el del Estado que para mí en tanto jurista es un hecho fundamental y el ámbito de la ética. En el ámbito del Estado no soy nada pesimista, lo que pasa es que no puedo desconocer que la consolidación del Estado democrático y el proceso económico que estamos viviendo, incremento del paro y generalización de situaciones de marginación y de pobreza, está suscitando un cierto retroceso de lo que parece que había sido el proyecto del PSOE, de progreso y de refuerzo de las garantías y derechos fundamentales. La sociedad ha cambiado pero la crisis económica está acentuando diferencias sociales. Por ejemplo, el gran flujo de la inmigración en España, está generando una respuesta que en el año 82 era imprevisible.

El Estado, como todo Estado democrático, se mueve siempre entre el polo de la profundización de los derechos y libertades, y la sensación de que esto se haga con instrumentos más o menos sutiles de autoridad, aunque implique en algún caso una cierta restricción de derechos. Esto no debe volvernos pesimistas. Hay que confiar en que las contradicciones de la propia sociedad se agudicen y ayuden a

mejorar la ley, y a la vez hay que esforzarse para que las condiciones económicas adversas no se conviertan en un pretexto para dar pasos atrás en el proceso de profundización del sistema de derechos y libertades. Hay que crear libertades reales, a eso es a lo que debe ir el futuro democrático de este país, a una sociedad donde la libertad sea de todos y sea real y efectiva.

Sí que hay una atomización, una dispersión de la vida social que es grave, porque es una división y una renuncia. Hay que recuperar la vida social, los partidos en estos momentos son instrumentos un tanto limitados en su capacidad de movilización de la sociedad, porque están condicionándolo todo a su propia accesibilidad al poder, al precio que sea, y esto determina un bajón en la afiliación, en la militancia y en los niveles de participación en la vida política de los partidos. Se está produciendo una especie de vacío en los partidos, una evolución contradictoria del Estado democrático por las propias condiciones económicas en las que se desarrolla.

Estamos en un momento complejo, con pasos atrás, pero creo que también se pueden dar pasos hacia adelante a partir de los instrumentos que tiene la propia sociedad civil a su favor, los sindicatos por ejemplo, el ejercicio de los derechos sindicales o en otro ámbito de cosas, el fortalecimiento y renacimiento de movimientos asociativos de todos los signos y de toda clase de defensa de los sectores más desfavorecidos, más olvidados y en condiciones más difíciles para participar plenamente en el Estado democrático.

Los partidos cumplen en el marco constitucional una función distinta a la de los sindicatos y asociaciones. En el marco constitucional, los partidos están llamados a ser relevantes como instrumentos activos de participación y de crítica; a la medida que son plataforma para el acceso al poder tienen una serie de servidumbres, entre las cuales está el sacrificio y la renuncia a la aplicación de actitudes más críticas del modelo que se quiere alcanzar, porque si eres muy crítico no lo alcanzarás nunca. Esto es una realidad un tanto diabólica...

Si ya hay dificultad para conectar con los grandes instrumentos políticos de participación, partidos y sindicatos, esperar que la transformación del modelo social y económico y del desarrollo de las libertades, venga de la mano de la sociedad civil a través de asociaciones diversas, es una utopía lejana.

Los partidos son un buen instrumento. Hay que deshipotecarlos y para eso hay que hacer una reforma del tema de la financiación, y de su forma de actuar en la sociedad y en las instituciones. Creando junto a ellos otras asociaciones como instrumentos de control de la institución en general... Por ejemplo, los consejos económicos y sociales.

Sigo pensando que uno de los instrumentos vitales para hacer ese cambio, además de la sociedad civil, son unos partidos renovados, porque los partidos son instrumentos que están ahí, están en la Constitución. No deben ser instrumentos para la perpetuación en el poder. Pero la sociedad civil no tiene instrumentos para renovar los partidos, este es el dilema.

Los sindicatos también tienen sus hipotecas pero en un principio parece que tienen una actitud más crítica a la política económico-social del gobierno pero no hay que olvidar que tienen sus propias hipotecas. Habría que crear la posibilidad de que partidos y sindicatos dejaran de padecer estas lacras que los hacen tan directamente perjudiciales para la vida democrática más participativa y más activa, y al mismo tiempo más difícil para ser los instrumentos idóneos de construcción de un futuro mejor.

Hay que crear el equilibrio realista entre el peso brutal de los partidos políticos y de los sindicatos con una sociedad que tiene unos ciertos niveles de bienestar. Si ya no te afilias a un sindicato, más difícilmente te vas a afiliar a un movimiento que tiene más contenidos críticos respecto de las estructuras establecidas, ya sean políticas, culturales... Ahí el esfuerzo que se tiene que exigir uno mismo es

mucho mayor, tendría que ir por esa especie de erosión del modo de hacer las cosas de partidos y sindicatos hacia una forma mucho más libre y más transparente.

Administración de la justicia

Estoy en el ámbito de la justicia, y como la justicia es bastante lamentable y desastrosa y el ciudadano la sufre, mis esfuerzos son para profundizar y mejorar un servicio público judicial en el que el ciudadano sea lo menos marginado posible y lo menos perjudicado y ofendido posible y que se sienta atendido, cuidado, protegido, tutelado; porque creo que es el objetivo básico de un sistema democrático.

En ese camino la perspectiva de un fiscal jefe, que es la cabeza de un cuerpo muy amplio de funcionarios, es muy diferente de la que era en los años de la transición y la clandestinidad, en los que yo era uno entre tantos. La perspectiva tiene que ser distinta, porque ya no es el esfuerzo personal mío, es el esfuerzo o la perspectiva de crear un modelo de justicia que responda a unos criterios democráticos avanzados, es decir, que la igualdad y la ley se apliquen por igual a todos los ciudadanos. Que los ciudadanos no sean maltratados por el aparato judicial, sino que sean tutelados en sus intereses y sus derechos, que aún no lo son; que los ciudadanos cuando acuden a la justicia tengan el convencimiento que la justicia les ampara, porque acuden a un tribunal buscando amparo.

Hay que crear mecanismos que hagan de la justicia un valor básico del Estado democrático, un instrumento de tutela del ciudadano y no de represión, que la mayoría de ciudadanos no vean abandonados sus derechos cuando se acercan a un tribunal, aunque debe haber la represión legítima y necesaria para que otros ciudadanos se sientan protegidos y tutelados;

Eso es una manera de contribuir a la conservación y profundización de un Estado democrático. Pero eso pasa por una serie de intervenciones paralelas que no están directamente relacionadas con la justicia; por ejemplo, vigilar el tema de la actuación policial, porque son intervenciones del Estado en las que puede producirse una acentuación de elementos autoritarios frente a elementos democráticos.

Ese es el mecanismo que me corresponde como fiscal y parte del sistema judicial, y desde la posición de poder que tengo. Como parte de este sistema democrático debo hacer que se sienta como poder orientado al servicio del ciudadano en todos los aspectos, que se sienta como una tutela, como un amparo, como una protección y que alguna vez cuando acuda a esa puerta realmente se sepa encontrar alguien que ampare. La legitimidad democrática no legitima todo, aquello que protege al ciudadano, no que lo margine ni maltrate, en esa dialéctica creo que se sitúa la responsabilidad de un profesional como yo.

Uno de los problemas puede ser precisamente ese gran Estado que se va configurando, porque el Estado crece, se multiplica, cada día está más presente en todas partes: administración en general, el Estado central, la administración autonómica, la local, etc. Porque ya aparecen elementos negativos y perturbadores de lo que había sido el proyecto y el modelo constitucional, porque la situación económico-social va generando una dificultad para hacer una interpretación más generosa de los derechos y libertades y permitir un sistema de convivencia más abierto.

La importancia que tiene la vigilancia del funcionamiento correcto del Estado, para mí se basa en la vigilancia y persecución de la corrupción, especialmente la delictiva. Pocas cosas están haciendo más daño a la conciencia democrática y a sentirse parte de un sistema democrático con ganas de participar e ilusionarse, con ganas de construir un futuro, etc; la noticia constante, como un goteo, de que hoy aquí, mañana allí, pasado allí, aparecen formas de corrupción. Y sobre todo no tanto por eso, sino porque no hay respuesta institucional, faltan respuestas suficientes.

Es una sensación de desconcierto, como si en nombre de la democracia todo estuviera permitido. Lo que yo afirmo es que no es así, hay límites que no se pueden pasar en la actividad política, sindical y judicial; el Estado ha de encontrar sus propios mecanismos para establecer los límites, restricciones, controles, para que el ciudadano esté ahí controlando. Un Estado democrático fuerte y bien implantado, puede convertirse en el mecanismo que caiga como una losa sobre el ciudadano, o ni siquiera como una losa, sino como algo ajeno, lo cual es peor todavía; porque si es como una losa en algún momento puedes reaccionar porque te pesa, pero puede ser algo peor y es que te sientas algo ajeno al Estado. Esto sí que es clave, porque el Estado al eliminar progresivamente la capacidad de contestación de lo negativo que segrega en su funcionamiento, naturalmente al final avanza como una apisonadora sin encontrar resistencia. Se puede llegar a creer que es perfecto porque nadie lo critica, pero no lo critican porque les parezca bien, sino porque a la gente le trae sin cuidado, aquello o lo otro o lo otro, y si al final esto se arraiga o se encarna en movimientos pequeños, críticos, contestatarios, etc, casi diría que la dialéctica es todavía peor, porque como son contestatarios se piensa que siempre tienen que protestar por algo y carecen de eco social, no tienen proyección.

El modelo de Estado está bien definido en la Constitución, es un Estado que permite un modelo democrático y limpio, una participación del ciudadano; pero este modelo de Estado se está malversando por sus protagonistas, las clases políticas. Los instrumentos no funcionan, se ha producido una situación tal que ante cualquier abuso de poder no hay una respuesta capaz, no hay sistema judicial auténticamente independiente capaz de actuar con eficacia. El sistema judicial también está integrado en el Estado, y carece de la suficiente autonomía, independencia, distancia, con la que de alguna manera crear frente a los aparatos de poder y al ejercicio abusivo del poder. Con que se hubieran hecho dos o tres respuestas ejemplares, los ciudadanos habrían visto que existe una respuesta ante ciertos abusos, pero no ha habido ni una sola respuesta clara.

Por otra parte, la crisis económica suscita temores y desconfianzas en los ciudadanos. Sobre el ciudadano se va creando un cierto magma de normas que tratan de demostrarle que el Estado está aquí y que no se les olvide, que el Estado ahora es democrático, y está para que nadie se "desmande". Y en esa especie de encrucijada, se debate la filosofía y la perspectiva de un jurista progresista : cómo garantizar a toda costa que el Estado democrático no abuse de su propia legitimidad y no termine olvidándose que es un servicio al ciudadano y que el ciudadano no está a su servicio.

En el ámbito que me corresponde, la perspectiva tiene que ir por ahí. Otra cosa sería el llevarlo a lo que ya los italianos, con el pretexto de la criminalidad que se instaló allí durante los años 70, hablaban de una legislación de emergencia. Esto es con lo que hay que tener cuidado. Hay ejemplos expresivos del distanciamiento del ciudadano respecto del Estado, que no lo sienten como propio. En las elecciones autonómicas de 1992 en el Prat del Llobregat votó sólo un 25 % del censo.

Las funciones de Fiscal

Vivo con pasión la justicia, por el ciudadano que la sufre o la padece. Hoy los ciudadanos adoptan la actitud de defender su trinchera, y eso tiene un coste.. Hay que tener una mente muy lúcida y una cierta valentía para no dejarte absorber por los mecanismos del poder.

Hay muchos estímulos para vivir tranquilo y no tener conciencia de no estar participando o siendo "cómplice" en el sentido sociológico de la palabra, en ese ejercicio indebido del poder, y esto es debido a que hay una gran capa que lo cubre todo, que es la legitimidad democrática.

En función de su cargo el Fiscal nunca puede quedar callado o impasible ante determinados fenómenos, expresión de corrupción delictiva. No puede cerrar los ojos ante determinados hechos y concentrarse sólo en los más fáciles: la persecución del robo, la violación o el tráfico de drogas, sobre los que ya existe la conciencia generalizada de rechazo social y por lo tanto la exigencia profunda y justificada que estos delitos se persigan y castiguen.

Yo creo en la igualdad de todos ante la ley, y soy consciente que hay sectores económicos y sociales que se resisten a ello porque la historia les ha dado una posición de privilegio, y se resisten a aceptar pacíficamente que deben ser tratados con criterios de igualdad como cualquier ciudadano que no tenga significación social. Es lógico que esto ocurra porque partimos de una sociedad de clases.

Por ello mismo el Fiscal debe luchar también contra la corrupción pública. La lógica del sistema capitalista no sólo funciona en la empresa privada. A veces se aplica también donde yo creo que no debe aplicarse, en la actividad pública. Y en la actividad pública la lógica del beneficio es un elemento profundamente perturbador. Porque el Estado es esencialmente un instrumento al servicio del ciudadano y la Administración está para satisfacer sus necesidades, pero cuando se pone al servicio de intereses privados se rompe la misma naturaleza del Estado de derecho, se desnaturaliza al Estado de su función y se están olvidando los principios constitucionales. El fiscal tiene la función de la defensa de la legalidad y del interés público y debe prestar atención a la posible existencia de estas conductas.

Por eso son comprensibles pero no razonables las esconfinanzas que se generan respecto de ese cargo, que además tiene cierta autonomía en el ejercicio de sus facultades, y que en la medida que quien lo sustenta proviene de la tradición comunista, mantiene independencia de criterio y actitud crítica frente a la degradación de los mecanismos del poder.

Movimientos sociales

¿Se ha desprovisto a la sociedad civil de instrumentos efectivos de participación? Es posible.. ¿La financiación de las asociaciones privadas, por ejemplo, sería un elemento tan viable y útil para el renacimiento de la sociedad civil? Quizá se produciría una sociedad civil comprada por el clientelismo... La sociedad civil y sus formas asociativas, por muy fuertes e importantes que sean, siempre tendrán una limitación. Hay dificultades para alcanzar altas cotas de afiliación de la sociedad porque pese a la crisis, al paro y la marginación, es una sociedad donde hay unos ciertos niveles de bienestar en capas sociales muy amplias.

Existe una concentración del poder cada vez más fuerte, en la que se unen los centros de poder políticos y los de poder económico, hay una necesidad de alianzas mutuas para garantizar el control de los medios de comunicación y de muchas cosas más. En ese contexto veo difícil hablar de una sociedad civil en crecimiento, pero sí veo que habría que mantener una actitud muy crítica y dura con los partidos políticos y los sindicatos, porque hoy por hoy son los únicos instrumentos que hay, los otros son pequeños.

Movimientos alternativos

Hay movimientos que han ido transformando progresivamente las propias decisiones del Estado. Por ejemplo los movimientos vinculados con la objeción de conciencia; hace 15 años eran marginales y hoy ya no lo son tanto porque aquélla se incorporó a la legislación española. Y se están dando pasos en la legislación militar, para reducir el servicio militar, para integrar al soldado en su zona de residencia. Se han hecho cambios que ciertamente no satisfacen las exigencias de

los movimientos de este tipo, pero reflejan una respuesta estatal ante legítimas exigencias sociales.

Desde mi punto de vista, la objeción de conciencia ha sido una conquista histórica, estoy seguro que a grandes sectores militares les ha costado asumirlo. Hay objetores que se han pasado años en prisión, y esto significa la capacidad y la decisión de grandes sectores de jóvenes de no incorporarse a las filas del ejército, como expresión de un proyecto pacifista de largo alcance. Eso es un hecho objetivo e indiscutible. Estamos ante objetivos de estrategia de largo alcance, y hay que avanzar paso a paso, porque esa es la misión que tenemos, el avance en un sistema democrático, pero es un avance paulatino de pasos a pasos.

Es como alguien en el ámbito en que me muevo, cuestiona la pena de privación de libertad, como todo un sector de profesores de la Universidad y abogados. Yo también he cuestionado la prisión como modelo de represión a las conductas delictivas. A las conductas delictivas menos graves lo cuestiono siempre, me parece un disparate que por una pena corta se meta a gente en la Modelo. Para delitos graves cuestionar la pena de prisión es problemático, se puede cuestionar en la medida que de ese cuestionamiento salgan alternativas que progresivamente vayan encontrando otras fórmulas que no sean la privación de libertad de un individuo; porque mientras la conducta delictiva exija una sanción ante el conjunto de ciudadanos y para la víctima, tal vez sea producto de nuestra incompetencia, de nuestra inmadurez histórica, porque estamos todavía con las formulaciones que se hicieron a principios del XIX, de las cuales sólo se suprimió la tortura, pero a estas alturas estamos muy atrasados. Siempre digo que el sistema penitenciario es una de las parcelas más atrasadas del Estado, es algo increíble.

Hace unos días presenté un libro llamado Ministerio fiscal y cárceles y volví a decir lo mismo que en el año 82-83 en un artículo que escribí, que era que la superación de la pena de prisión sería una prueba para la democracia; era el momento en que yo trabajaba en vigilancia y estaba comprometido con el sistema penitenciario.

Es un sistema inhumano, pero no cabe duda que entre el modelo penitenciario del franquismo, expresión definitiva y brutal de la represión de todos los niveles, a lo que tenemos ahora, algunos avances se han producido; pese a lo cual no quiere decir que me sienta satisfecho ni como persona ni como fiscal, pero hay que reconocer que ahí se han producido avances y reformas, una progresiva humanización para que los presos sean contemplados como algo más que un objeto que hay que custodiar y sancionar. Es un proceso lento y difícil.

Necesidad de cambio en el modelo económico

La situación crítica que vivimos, está generada por el sistema económico, por el sistema capitalista, la propiedad, que lleva a la lógica de beneficio producido por la empresa privada. La alternativa ya no es el modelo referente de los países del Este, sino un sistema de socialización que tiene que nacer del propio sistema que tenemos aquí ahora, sin importaciones extrañas, ha de nacer de aquí, de este sistema capitalista de economía de mercado y transformarlo en un sistema de economía social.

Con un sistema capitalista internacional, con el poder concentrado en la banca, etc.. se ve el futuro con escepticismo. Pero eso no quita para que haya que hacer un esfuerzo para erosionar y denunciar todas y cada una de las irregularidades, abusos que se cometen en el ámbito económico. Es lo que intentan hacer, aunque a veces mal porque le falta capacidad de análisis, grupos minoritarios parlamentarios. Creo que Izquierda Unida e Iniciativa per Catalunya, tienen esta función, y es un papel bien fundamental y brillante; lo que pasa que ellos también son víctimas del propio poder del partido. Son contradictorios y a veces dicen cosas que no tiene sentido, pero ahí están.

Situación económica, Inmigración extranjera y solidaridad

En esa perspectiva de construir un futuro con lo que llama la Constitución un sistema de economía avanzada, con un sistema de reparto más justo de las riquezas, y que enlace con un sistema de derechos y libertades más disfrutados. en esa perspectiva deben quedar integrados de forma efectiva los ciudadanos extranjeros. Pero sus posibilidades de incidir en la vida política, a pesar de ser miles, es ninguna, están totalmente fuera, son extramuros. Me refiero a los magrebíes, negros, latinoamericanos... Por aquí se va a producir una interrogación seria que va a poner a prueba el Estado social de derecho como Estado integrador de todas las capas sociales.

A muchos nos sigue pareciendo que el mejor instrumento para la superación de la crisis económica y social actual es el Estado, el poder público. Y ello a pesar de la frustrada experiencia por el mal uso que se ha hecho del Estado en los países del Este. Algunos pensábamos que sería un Estado que daría el gran vuelco a los problemas de los ciudadanos, precisamente porque era un centro de poder dirigido al servicio del ciudadano. Pero se ha visto que no solamente no era así, sino que en muchos momentos se ha convertido en elemento de represión y explotación. Esto nos ha conducido a poner en cuestión los grandes valores de la izquierda y de la solidaridad. Hay que recomponer todo este panorama y hacer renacer el patrimonio de vivencia de los valores de la solidaridad, los valores del hombre nuevo...

Todo esto nos obliga a plantearnos las cosas con otra perspectiva, o al menos recomponer esos valores de solidaridad, igualdad, servicio, en un contexto mucho más concreto y más limitado y realista, y avanzar con decisión y energía. La Constitución y el Estado lo permiten, otra cosa es que estemos malversando las grandes herramientas que nos ofrece el Estado, que las estemos empleando para otra cosa distinta, que nos estemos olvidando del preámbulo de la Constitución, que habla de democracia avanzada y de igualdad, para, en cambio, consolidar formas más rígidas del capitalismo liberal en perjuicio de la mayoría de los ciudadanos.

Hay una cosa cierta, que por más que llevemos 14 años de democracia, no liquidamos los 40 años de franquismo, dictadura e impunidad así como así Hay una cantidad de compromisos, de temores, de servidumbres a lo que representa el poder constituido que cuesta superarlos; y ahí el ciudadano más inocente y menos tutelado es el que más paga las consecuencias.

entrevista hecha el 28 de julio de 1992

TERESA JIMENEZ VILLAREJO

Apectes personals i professionals. Lluita contra el franquisme

No sé exactamente por qué estoy en Iniciativa... ha sido un proceso de amistades y contactos y después de ver la incompatibilidad que había entre las cosas que yo quería hacer, mis ganas de comprometerme con la gente y los movimientos que había en aquel momento, y mi compromiso cristiano y religioso. Me impedía hacer muchas cosas y era una restricción que me agobiaba. Era el momento de las manifestaciones de la asamblea cristiana de Vallecas. Empecé a despertar en la lucha contra el franquismo, en la que influyeron mis hermanos porque estaban todos comprometidos, y una cosa que tienes dentro que no sabes por qué de repente sale. Debe ser que lo tenía dentro y que me afloró sobre todo por el contacto con la gente.

He estado en muchas escuelas, en Valladolid muchos años y en Santa Eulalia, de l' Hospitalet, un par de años con Medina. Después volví a Vallecas, fui a un pueblo de Almería y luego lo dejé y me fui a San Cristóbal de los Angeles, en Madrid. Fue cuando ya CCOO estaba ya más presente y empecé a animarme, a decir que las cosas tenían que cambiar, por el 70-72.

En Dalías, de Almería, estuve trabajando en un invernadero y viviendo con una familia que eran todos del FRAP. Me hice muy amiga de la gente del pueblo, me encantaba conocerles y conocer el trabajo, los Invernaderos y todo lo demás. Pero mi trabajo era sólo en una guardería, porque mi título estaba prestado a una escuela de Vallecas. Allí me sentía un poco marginada o castigada.. Todavía mantengo contacto con aquella familia. Tenían tres hijos del FRAP, en la cárcel todos en aquel momento, en el 74. Tenían una tienda, y solíamos ir a comprar, llamábamos a la tienda, "la tienda de la Isabel", y yo iba allí y empezaba a hablar con la mujer, ella empezó a desahogarse y hablaba conmigo. Me advertieron que con esa familia tuviera cuidado, porque esa familia tenía "una cosa en el pueblo", y yo entendía nada de según qué, porque tenía tres hijos en la cárcel y encima la pobre tenía que estar sola sin que nadie le hiciera caso. Ahora, hace poco, a esa mujer le violaron y le mataron una hija. El día que los hijos volvieron de la cárcel, me invitaron a tomar café por la noche, me traían lechugas del invernadero. Con esa gente lo pasé muy bien ese año, pero , con la comunidad fatal : no veía nada claro lo que hacíamos allí encerradas, sin contacto con la gente. En ese sentido lo a nivel personal lo pasé muy mal. Mi hermano Fernando, que acababa de llegar de Zimbawue, me dijo que era mejor que lo dejara, y que me dedicara mejor a mi trabajo y a encontrar otros caminos.

En el año 76-77 estuve en una barriada de Madrid llamada San Cristóbal de los Angeles, en una escuela pública muy conflictiva. A partir de ahí, mi hermano Carlos me animó a que pidiera traslado a Barcelona porque aquí podía trabajar bien. Acababan de celebrarse las elecciones del 77 y el referéndum. Yo había hecho magisterio, y hice hacer oposiciones inmediatamente ya en el año 63 para ocupar una plaza en una de las escuelas del patronato. Así que pedí traslado, y me lo dieron a Sabadell. Llegué el año 77, muy despistada y me quedé a vivir con unos amigos de Carlos y de Aurora que yo no conocía y eran gente del PSUC de Nou Barris, que luego se pasaron al PC, muy comprometidos. Entonces me fui a Sabadell, en una escuela, yendo y viniendo, venía cada día a dormir a San Andrés y me volvía a ir a Sabadell.

En aquellos momentos, fue cuando caí con aquella enfermedad tan rara : me encontraba muy mal, delgada, no me dejaban trabajar y estuve de baja prácticamente todo el año, con mucha fiebre, dolores por todo el cuerpo, por todos los huesos. En diciembre ya estaba de baja, a finales de noviembre me ingresaron en el Valle de Hebrón, estuve allí un mes ingresada para ver qué tenía, después seguí ya con baja porque el médico dijo que no podría trabajar

nunca con niños porque me podían contagiar enfermedades y infecciones. Esto era el año Navidad del 77. Me fui a pasar temporadas con mi hermana, me fui a Huelva donde estaba mi hermano Pepe, que está ahora en Madrid, pasé un par de meses en su casa, cuidándome, dándome bajas el médico constantemente. Después me fui a Málaga, con otro hermano y así fui pasando el curso.

Al final de curso, cuando tocaba el concurso me dijeron que por qué no pedía algún servicio de administración, porque con los niños me decía el médico que al no tener defensas ni leucocitos y tener el problema de infecciones era peligroso. No me lo concedieron, y pedí traslado a l' Hospitalet. Más que nada porque me decían que en Barcelona era difícil que entrara con el concurso de traslado, pero que en l' Hospitalet había más posibilidades y siempre estaba más cerca de Barcelona; a Carlos y a Aurora y a la familia les preocupaba la enfermedad que tenía porque podía recaer y me dijeron que sólo se salvaban el 10% de personas con esa enfermedad. Estaban todos pendientes de que me muriera en aquel momento.

L' Hospitalet.

Pedí traslado a l' Hospitalet y me lo dieron, en el 78, septiembre. En aquel momento yo estaba en Málaga y llamé a Julia para que me pidiera en el concursillo una escuela. Me daba igual cuál, porque no conocía ninguna. Ella fue al concursillo y me pidió una escuela que estaba justo enfrente de casa. Era una escuela nueva, que empezaría en Septiembre y así me daba tiempo para reponerme. Yo siempre con miedo a que me fuera a ir mal de salud, y ella me dijo que podía ir a su casa porque eran cuatro, pero dos se iban y se quedaba con otra y había sitio mientras encontraba algo.

Aterricé en Gornal en el año 78. Carlos me trajo las maletas. Recuerdo que bajaba en el ascensor Marisa, y Julia que venía con nosotras, me dijo que Marisa era una vecina que acababa de tener una niña, Cristina. La conversación que tuvimos era sobre el parto que le había muy mal con el parto, me acuerdo perfectamente y ya me quedé ahí.

Casimiro me preguntó si iba a trabajar en la parroquia. Yo le dije que de momento prefería dedicarme más a la escuela y que después ya iría viendo, porque había empezado una etapa nueva y prefería empezar de nuevo y ver por donde podía hacer cosas. Trabajar en el barrio sí que me apetecía y pensaba mettermme en cosas. Y así me quedé ahí, empecé a dar una vuelta por el barrio, fui a la Asociación de Vecinos, me encontré con la gente allí, les dije que había venido a trabajar al colegio, me dijeron que me animara y fuera a trabajar con ellos que tenían mucho trabajo. Y me metí en la asociación de vecinos, pero de lleno, con Valentín, con Manolo,... con los demás. Empecé a hacer cosas y a trabajar allí.

Testimonios. Militantes del PC.

Pero estuve mucho tiempo siendo sólo era simpatizante del PSUC, no militante. Mi hermano me hablaba del PSUC, y yo ya en Madrid, en San Cristóbal, también había tenido contacto con el PC en la parroquia de Iniesta y en la asamblea cristiana, en la que vino la policía, ya me habían presentado gente del partido comunista. Esa gente siempre me había convencido bastante por su honradez y por su compromiso. Cuando ví cómo habían llegado a ese compromiso y ese marxismo, empecé a leer cosas y a ver que me identificaba más con esta lucha por transformar esto, ver las injusticias, el darme cuenta de que no funcionaba y de que la gente lo pasaba mal. Lo de Almería me influyó porque aquello era horrible, el caciquismo en la zona de Dalías...

Fernando me vino a buscar de allí, cuando regresó de Zimbabwe, Rhodesia de entonces, a donde se había ido el año 57 cuando se ordenó de cura. Cuando regresó, estuvo tres años de formador y después se fue con varios de sus alumnos a Zambia. De Zambia, al cabo de unos años se vino pero para volver ir a Ruanda, en el que estuvo un curso nada más y ya se quedó en Málaga.

Los motivos para organizarse

Nunca he estado con una opción marxista clara, pero sí inquietud al ver la injusticia de esta sociedad, incluso dentro de la iglesia, pues siempre ha sido como esa especie de disconformidad con lo que me rodeaba, ganas de que las cosas cambiaran en todos los sentidos, y buscaba algún camino en el que personalmente me encontrara más a gusto y intentando hacer algo que me parecía que cumplía más el objetivo ese, a pesar de todo el punto de partida es cristiano. Aquí estuve en CPS, pero muy poco, no me convencían.

Relación con la parroquia, la cuestión religiosa y los testimonios

Empecé a ir por la parroquia del Gornal, buscando una comunidad cristiana que diera soporte a esa inquietud social y política que tenía. Pero acabé mal, porque en todas las reuniones se trataban temas como "fulanito de tal está enfermo.." Pero con el grave problema de la enseñanza al comienzo del curso del 79, como yo llevaba la voz cantante de las manifestaciones, asambleas y movilizaciones en el Gornal, y yo iba el sábado a las reuniones de la parroquia esperando que me dijeran qué postura había dentro de la parroquia, un día me dijeron que esos temas en la iglesia no había que hablarlos, porque era política. Como yo estaba tan implicada aquello me empezó a separar...

Con Fernando siempre me he sentido bien. Siempre que he ido a Málaga a una comunidad, cuando él en Navidad siempre se iba al barrio o al pueblo más marginal con los cuatro jóvenes o las cuatro personas que habían, siempre me he sentido muy a gusto.

Lo que me ha pasado con la iglesia, concretamente con la del Gornal, es que era muy separada toda, parecía que la política y los temas sociales había que desvincularlos mucho de la iglesia. Los seculares que hay allí, son gente conservadora. Amélia y Roser no lo son, pero lo pasan mal porque su trabajo, que es tan marginal y tan social no se reconoce, mucha gente no lo ve.. Incluso cuando una vez que salió un artículo en un periódico de todo el trabajo que hacía Roser, la propia gente le dijo que cómo podía publicar eso, que estaba poniendo muy mal al barrio, que siempre van con los pobres, con los gitanos. Ellas son diferentes, totalmente diferentes.

Me siento creyente, veo gente en Nicaragua como la he visto trabajar y te sientes identificada con procesos de estos y con deseos de la gente de ser libre y que tengan paz; veo a mi hermano que a su edad se ha ido de nuevo al Brasil...para mí eso es cristianismo, pero el estar en una parroquia haciendo cuatro cosas y después atender del todo a los demás es lo que me desmonta totalmente lo que yo considero que es el cristianismo. No he encontrado nada que me haya convencido quizás me he quedado sola en ese sentido, convencida de cosas porque estoy convencida y creo en ellas, pero sola. Ahora no tengo militancia activa cristiana.

La militancia en un partido. La fuerza del ambiente.

Respecto a lo del partido, Carlos me dijo que si a ver si cogía el carnet, porque si estaba ahí haciendo ese trabajo, hacía falta gente con el carnet del PSUC y como ya más o menos me había identificado un poco, porque la gente de Gornal enseguida me dijeron que "tú de interventora, Tere". Como yo ya conocía a gente del PC, mi hermano Carlos era pro-PSUC y mi cuñada militaba en Gracia

y alguna vez me habían invitado a la Fiesta de Treball... pensé que "lo poquito que yo pueda hacer tiene que ser esto, donde realmente me voy a sentir mejor, para trabajar y para discutir y tratar con este tipo de gente pues va a ser ahí". Y me apunté. Pero el carnet me lo debieron dar por el año 82 o 83.

Pero he tenido también como muchas dudas de trabajar en el partido, me parecía que estaba mejor antes, fuera. Las organizaciones estrictas me agobiaban, me agobiaba el hecho de que por tener un carnet representa que tienes que ir a tales asambleas y a tales reuniones, y no esa originalidad que a mí me apetecía llevar por delante. Ahí sí que me vi un poco coartada porque no me atrevía a decir determinadas cosas que yo pensaba porque "esto no se puede decir", en aquellos comités locales que empecé yo a ir, que me repateaban. Me sentía allí tan mal y I veía a los demás hablar tan bien y yo no sabía ni que decir, me quedaba callada, no hablaba ni media palabra.

Creo que todos los que procedemos de la iglesia no queremos oír hablar de meternos en un grupo. Me daba la impresión de estar encorsetada, que te marcaban la pauta de lo que había que decir, de lo que había que pensar, de lo que era esto o lo otro...echaba de menos la originalidad. Siempre me ha pasado esto en el partido.

La idea original de Iniciativa es que pudiera llegar a ser algún día una cosa abierta que recogiera todo tipo de movimientos sociales, todo tipo de alternativos, pero tal como vamos corre el peligro de ser otro partido, con menos gente, con menos fuerza y más dificultades, pero tenemos más o menos lo mismo, pero yo pienso que los radicales y los alternativos no se encontrarían bien en Iniciativa. Como idea sí, pero como organización no. Pero ahora me lo he tomado como un trabajo y una responsabilidad, y bien a gusto.

1C. Falta un mensaje claro de izquierda transformadora.

El problema de Iniciativa es que no acaba de definirse exactamente lo que es : o Iniciativa es una opción de izquierda transformadora o poco sentido tiene. Por un lado está los nacionalismos, por el otro lado está la derecha, por otro está el partido socialista. Por ejemplo, para el que es nacionalista, muy nacionalista, Iniciativa le queda corto. Parece que el tema del nacionalismo, lo va ya a asumir totalmente Esquerra Republicana. Por otra parte, el otro día en Pubilla, alguien dijo que había que ir pensando en aproximarse a los socialistas, como diciendo que no íbamos a tener espacio y yo pienso que sí que tendríamos espacio : el espacio que tenía el PSUC y el espacio que ha tenido y sigue teniendo el PC. A ese espacio no debemos renunciar, ni como Iniciativa ni como Izquierda Unida, como una Izquierda que quiere una transformación real, que quiere luchar contra las injusticias, que está al frente de los movimientos populares y de las reivindicaciones de la gente, que está cerca de la gente de la base, que eramos los primeros que estábamos al lado de lo que está pasando en Nicaragua, o en el Sahara por ejemplo .

Ahora parece como que se pasa por encima, no se habla, como si estuviéramos sólo en un debate interno para definir el proyecto, y se nos escapa lo que está pasando ahora por el mundo: Antes el PSUC y el PC decía siempre algo. La gente echa a faltar la definición de Iniciativa ante cosas concretas, "aquí ha pasado algo, qué decimos". Nunca decimos nada, estamos ahí, nos presentamos a las elecciones, hacemos un programa perfecto que no se lee y deberíamos hablar de lo que está pasando en el mundo... cuando lo de la Guerra del Golfo sí dijimos, aunque fue mucho más claro y más tajante Anguita, o sobre la conferencia de Río no hemos dicho nada. Esto lo que la gente está esperando. Tú trabajas, haces cosas, pero cuando te paras a pensar te preguntas "¿qué estoy haciendo yo? ¿para quién estoy trabajando? ¿por qué estoy trabajando? ¿por mí misma? ¿por Iniciativa? ¿es esto lo que está pensando Iniciativa que yo debo hacer? ¿

están apoyando o no están apoyando lo que yo hago?". No me refiero a Iniciativa de Hospitalet sino de más arriba...

Por ejemplo, me refiero a los pactos. Un pacto con Convergencia, yo no lo veo.. pero un pacto con el Partido socialista? Yo, siempre que fuera una política de izquierda como la nuestra, por supuesto que sí pues quiero hacer pacto, incluso aquí en el ayuntamiento, a veces me gustaría estar de acuerdo con ellos y si hay que estar, lo estoy, yo no soy una persona que está cerrada al partido socialista, aunque cuando por ejemplo cuando el Santi Díaz me insulta y me dice cuatro burradas, me gustaría contestarle, pero así en abstracto y en frío no, me llevo bien con unos y con otros, personalmente no siento nada contra ellos, al revés, me encantaría que en algún momento dijéramos "pues mira el tema de la droga que es lo que tú has dicho, es lo que vamos a hacer, hay que incrementar los presupuestos, vamos a poner más educadores especializados en los barrios, vamos a hacer esto, vamos a hacer un estudio..." Pero ves que no tienen planteamientos izquierda.. Hace bien poco, uno del grupo socialista me dijo ¿verdad Tere que nos considerais del centro?" Le dije que por supuesto y que algunos casos de derecha, porque en algunos casos no tienen un comportamiento.... cuando los veo en mi barrio con intigras y decir y hacer esto y cuidado que Tere no se os meta en esto, quitándo participación a la gente... Con este comportamiento y forma de actuar, no haría pactos con ellos, pero en otras cosas sí. Así que, si hay que hacer pacto sí, siempre que sean pactos con contenido de izquierda y que nuestra gente entienda.

Necesidad de un cambio del sistema económico

A veces pienso que nuestra gente se ha conformado con que el capitalismo no se puede cambiar, y que no nos toca más que ser los malos gestores del capitalismo. Creo que el capitalismo es un sistema malo, que lo hemos criticado por injusto, y hemos estado luchando para que desapareciera. Pero como no ha podido ser y la historia ha demostrado que a los países que no eran capitalistas también les ha ido mal, muchos se conforman : "aceptemos lo que hay y bueno"... Aparte de que mucha de nuestra gente está bien situada; no es que vivan de maravilla y que sean como los socialistas que a veces se pasan de yuppies y de derroche, y de vivir de una forma que no es austera. Un valor importante que se ha perdido es el de la austeridad. Fernando me comentaba que era horrible tal como vivían la mayor parte de la población.

Militar en un partido significa preocuparse tanto por los grandes temas del mundo pero también por los temas pequeños como por ejemplo el del recibo del agua.. porque es que lo más inmediato, lo más proximo, quizás sea lo que es asequible. Luchar contra los grandes problemas del mundo, tú personalmente, o una organización pequeña, nos desborda de tal manera que, ¿cómo luchas contra eso?. De alguna manera, cuando luchas por un problema concreto que te ocurre aquí en tu barrio, en la ciudad, estás intentando cambiar también un sistema injusto. Es importante que existan grupos ecologistas y de solidaridad, pero también hay que trabajar con temas concretos.

Solidaridad con el Tercer Mundo

El tema de la solidaridad hay que llevarlo muy adentro y no todo el mundo, ni siquiera de nuestra propia gente, lo lleva tan adentro. Todo el mundo está de acuerdo con a solidaridad en abstracto, pero cuando nos toca comprometernos con algún trabajo concreto de solidaridad a la gente le cuesta más, más que ir a una asamblea del agua. No todo el mundo es capaz de comprometerse, por ejemplo, como Carolina, a la que yo admiro; es una mujer que ha madurado, siempre ha estado en la brecha, limpiando en casa y después en la brecha, en reuniones de adultos siempre te la encontrabas . El otro día, que vino para la asamblea del tema del agua, yo iba con Manolo, y como es algo moreno le dijo "ay, eres Eduardo", creyendo que era el chico de Nicaragua que yo le había dicho

que estaba en casa y me dijo que si no encontraba con quien se pudiera quedar y para mí era un problema, que se fuera a su casa. Yo le dije que no se preocupara, que lo íbamos a arreglar, que ya le diría. Ves, yo creo en esta persona. El compromiso de Carolina con el tema de solidaridad, es difícil, no todo el mundo estaría dispuesto a hacerlo, incluso nuestra propia gente. "Ayudar a los países aquellos, para qué, pues vamos a ayudar a los que tenemos aquí cerca", estos son comentarios que a veces te dice la gente. Cuando lo de Nicaragua, pues sí porque se mezclaba lo político, la moda, la revolución, algo que todos llevábamos dentro como el haber querido siempre participar en una revolución de este tipo. Entonces la gente viajaba, iba, hacía, pero una vez que eso ya no, no interesa lo que es la solidaridad con los pobres del Tercer Mundo, con los pobres, pobres, no con Daniel Ortega. Esto.. qué difícil es!. A veces me desanimo. Incluso cuando le digo a mi gente "oye, que Fernando necesita un Toyota" y me han contestado "pero es que ahora nos hemos comprado ... pero es que ahora vamos a arreglar no sé qué". La solidaridad cuesta...

Los tópicos, las contradicciones, los problemas

La mayoría de nuestra gente no han tenido nunca ideas demasiado claras, una ideología. Ni la Iglesia ni los partidos se las han dado. Ha habido momentos intensos de situaciones de reivindicación, de luchar por algo concreto, pero después, eso no se sustenta por ningún criterio profundo de la persona, un criterio que tenga dentro.

El hecho de que la gente para la que trabajamos, que te están diciendo que "nosotros somos los obreros, nosotros somos los obreros,..." que en algunos momentos han cobrado más de lo que cobramos nosotros, y te siguen tratando como el intelectual, el sabio y el rico, y siguen con que "nosotros somos los obreros, somos los obreros". En el Gornal, la mayoría de la gente tiene mucho más dinero que yo. Este desplazamiento hace que nos amarguemos y que pensemos que no hace falta que estemos con ellos.

Dar a la gente pautas de reflexión, de pensar, aunque haya gente que no lo haga, que no le guste pensar, porque a la gente no quiere pensar, quiere comodidad, quiere vivir bien, quiere estar en su casa tranquilamente viendo la tele, y no preocuparse de nada más. Esto lo hace cantidad de gente que ves que se van quedando en el camino... "bueno, yo es que ahora tengo un tiempo de descanso" y "es que no sé qué"... "también necesitamos hacer algo para nosotros, ¿por qué no te apuntas a un gimnasio?, ¿por qué no te apuntas a no sé qué?, siempre igual con el trabajo, con el barrio...". Me dicen : estás perdiendo tu vida ahí, estás perdiendo años ahí sin hacer nada para tí misma..., y además es verdad, porque mira que he perdido años para todo, ni para tener un piso ni para tener el reciclaje de català...

Nuestra gente está aburguesada. Si es que es fácil aburguesarse, pero a mí me resulta difícil: tengo incluso miedo ahora de meterme en este lío de millones por el piso, y aunque veo que no puedo seguir así, aunque sea por tres o cuatro años, porque igual cuando acabe lo de concejal me da la ventolera de irme o de pedir en Venezuela, me da la sensación que no es una necesidad verdadera.. y ¡mira que me gusta vivir bien, ir de vez en cuando al restaurante, irme de vacaciones y tomar el sol en la playa, estas cosas me encantan. Pero hay otra serie de cosas como más profundas, que me parecen burguesas, que no, que no me han entrado nunca. El mismo hecho de quedarme en Gornal, pues la gente se asombra, "pero, ¿cómo te puedes quedar en ese barrio?, no hay más que gitanos.". Y a mí no me importa vivir allí, me siento bien, me siento a gusto.

Catalunya y la identidad nacional

Más que el tema nacional en sí, lo que me da más miedo es el que se pueda herir, o no respetar lo que otras personas llevan dentro. Yo pienso que cada uno tiene

de sentir de donde es, pero al sentirme yo de fuera y ver que hay mucha gente de fuera, que a lo mejor no tienen ese sentimiento nacionalista catalán, me daba mucho miedo. Es verdad que ha habido catalanes que han estado siempre muy cerca del problema emigrante, de la emigración, de la integración de las personas, de asimilar los valores de esta gente, de respeto hacia todas las nacionalidades que se pueden dar aquí, de respeto a una convivencia. Eso no quiere decir que esté de acuerdo con las peñas y los rollos estos, ni las procesiones de aquí, porque me parece que es una cosa ficticia. Yo creo que las procesiones se tienen que hacer donde se tienen que hacer, y si aquí no ha habido nunca procesiones, pues no tienen por qué implantarse. Como el otro día que no sé quien comentaba la procesión esa de Pubilla, que no voy ni a verla, porque yo he vivido tantas Semanas Santas en Málaga que no me gusta trasladar aquello aquí. Aquello es aquello. A mí me gusta vivir la semana santa en Málaga o en Sevilla, porque tiene un encanto y una arraigo que no lo puede tener aquí. Lo mismo que la Feria de Abril en Barberá, la Feria de Abril se tiene que hacer en Sevilla, que es donde se ha hecho siempre, y siempre que he ido a Barberá, me ha deprimido ver aquellos andaluces intentando recuperar algo suyo. Es como si me encuentro en Málaga algún grupo de catalanes haciendo los "castellets".

Yo pienso que además en Cataluña, en el año 77 o 78 cuando llegué, como que los andaluces estuvieran más identificados con el problema catalán y que esto se haya ido perdiendo. Ahora hay más reacción en contra, más reticencia ante el problema nacional y catalán de la gente que es de fuera. Quizá por el tema de la lengua, pero también por otros. Convergencia no ha sabido hacerlo bien.

Pienso que los nacionalismos exagerados...no. No respetan a la persona, al otro que no es de esa nacionalidad, eso que dicen: "aquí todos somos catalanes, porque vivimos en Cataluña", yo no soy catalana, soy andaluza, y lo seré siempre. Ahora, que me pueda sentir muy bien aquí, que siempre me he sentido muy identificada con los valores de Cataluña, que lucho y vivo aquí. cuando voy a Andalucía muchos me dicen: "¿cómo podéis estar luchando y trabajando en Cataluña, cuando aquí hay tantas cosas que hacer en Andalucía, cuando tú eres andaluza?". Pues sí, es verdad, pero precisamente porque pienso que no tienen que haber barreras en ese sentido, y entonces si en un momento determinado de mi vida aparecí aquí, pues aquí estoy, y aquí he trabajado y aquí he luchado, aquí he sufrido y he gozado. Pues estoy aquí y punto. 'Sigo siendo andaluza, no soy catalana, pero me identifico plenamente con la transformación de la sociedad aquí en Cataluña, y si estuviera en Andalucía, pues sería allí. No tengo ese arraigo y esa defensa nacionalista que tiene mucha gente.

Pienso que los muchos andaluces, incluso ahora después de tantos años, viven como desarraigados, no son ni de aquí ni de allí, ni se siente totalmente asumiendo la cultura de aquí ni asumen la de allí. Existe más crispación que antes. Por ejemplo, el otro día, ante mil y pico personas en el Parque de las Planas, el de Convergencia empezó a hablar en catalán, y empezaron a gritar y a abuchear "hable en castellano, que aquí no entendemos nada", unos gritos horribles pero siguió hablando catalán. Fue un momento durísimo como hacía tiempo que no pasaba, y en Gornal y en Bellvitge esto no pasa. En Gornal, entenderán o no entenderán pero se callan y escuchan tranquilamente el catalán. Es un problema de crispación y ha habido un proceso de querer aprovechar esto. Los socialistas aprovechan este tema para ponerse al lado de los andaluces y montar sus historias y hablar siempre en andaluz. Pero se hace un flaco favor a la gente. En definitiva es la gente la que no está bien, la que no está integrada y a gusto. Esa crispación es un reflejo de valores de derecha. No se ha sabido integrar en un proceso correcto dentro de Cataluña, y entonces afloran todos los valores de derecha y de franquismo. Todos tenemos derecho a expresarnos en la lengua que queramos, pero tenemos obligación de entender y respetar al otro que habla en otra lengua.

JORDI LOPEZ CAMPS

Actitud de recerca i temes fonamentals de reflexió

El fil conductor dels meus escrits és sempre cercar. Ni en els meus primers escrits, ni el que ara escric o penso, ho faig des de cap mena de seguretat. Mai em sembla què allò que dic o reflexiono sigui en absolut la última paraula, ni tan sols per a mi. Es un intent d'aproximar-se i conèixer una realitat, i un intent de portar a aquesta realitat petits signes d'esperança per medi dels quals es puguin transformar els aspectes més negatius o que ens dificulten a ser mes actius en aquesta realitat. Malgrat que ara digui que és un intent de buscar i de no sentir-te en possessió de cap veritat, sí que noto que anys enrera la reflexió sobre el dubte no apareixia amb tanta energia, em sentia més segur. Ara, potser perquè ets més gran o perquè tens més elements, descobreixes els matisos, perquè no deixes d'aprendre i t'adones que fins i tot els que pensen de manera diametralment oposada a la teva, ens ajuden a entendre el nostre propi pensament.

Ara, el meu interès és fins i tot descobrir pensaments diferents als meus perquè m'ajudin a fer avançar la meva reflexió. Això seria un canvi o un resultat d'aquesta evolució personal, de passar d'una aparent seguretat a un voler sentir-me insegur voluntàriament, per intentar, no només com a exercici intel·lectual, un pensament vinculat a l'acció, per donar elements de transformació i de canvi que ajudin a modificar l'actual estat de les coses.

I sobretot intentar ser original, no copiar. Perquè es pot caure fàcilment en la temptació de copiar, de buscar un autor poc llegit i dedicar-te a explicar-lo. Voldria aportar un cert pensament nou. Però és un objectiu difícil i que no sé si em sento amb capacitat de realitzar... potser ja em conformaria amb poder divulgar tot allò que vaig coneixent.

I des de sempre el contingut de la meva reflexió crec que és molt simple. Continua essent la paràbola del bon samarità : estimar les persones i intentar que en aquest estimar hi hagi sempre un primer moment de misericòrdia, de compassió per als altres, de sentir-te al costat dels altres en el seu sofriment, de descobrir que aquest sofriment té unes raons estructurals i unes raons personals. I a partir d'aquesta comprensió, fer el que fa el bon samarità : parar-se, escoltar, descobrir aquesta situació i intentar fer quelcom per canviar-la, per intentar sobretot, que aquestes persones que pateixen més els problemes estructurals, que més pateixen situacions personals, de desequilibri, de marginació, a través d'una actitud meva pràctica i de solidaritat contribuir a canviar el seu ambient i a millorar la seva situació.

Raó dels valors : solidaritat...

De vegades, m'he preguntat perquè segueixo creient, tant a nivell de fe com en aquests valors. Perque és molt més còmode no creure-hi. Deu ser quelcom que es porta com en una matriu de la personalitat, de la qual no en pots prescindir. No puc prescindir de ser solidari, de tenir sensibilitat pel sofriment dels altres. No sé si això és una gartuïtat. No sé per què, malgrat tot, segueixo impresionant-me davant del dolor dels altres i no és només una impressió sentimental, amb la que podries quedar-te en la superfície del sentiment, sinó que és molt més profunda.

A vegades aquesta actitud pot ser un recurs tranquil·litzant de la consciència. Sovint diem, per exemple, que les feines polítiques que fem han de ser més coherents, més en consonància amb aquesta sensibilitat que ens porta a ser compassius amb el dolor, amb el sofriment. Que la política exterior, sigui un gram més solidària del que era el dia anterior... I això tan en el nivell personal

més pròxim com en el de la solidaritat internacional. Què defensa doncs un país que és productor de sucre? Poder tenir uns aranceis que defensin la seva producció, el seu mercat, enfront del mercat d'un altre país que també en produeix, i que a més a més, el produeix més barat. Potser ara comencem a descobrir les avantatges d'un possible mercat lliure.. ? De vegades dóna la impressió que les reivindicacions nacionals són les defenses de les fronteres dels mercats nacionals que beneficia només a uns sectors de la població.

La transformació des de les coses petites i nous mov. socials

Sovint tens la sensació que és impossible canviar les coses. Les voldries canviar amb una rapidesa que no és possible i l'única sortida que trobes és pensar en les petites coses, les petites transformacions, els petits canvis, en els que hi veus veritables signes de canvi, petites experiències, microexperiències. Tot això, és el que s'hauria de propiciar. Una mena de moral de les microexperiències. Fer que el treball on estiguem nosaltres, ens permeti aportar signes de transformació i de canvi, a nivell professional i a nivell de les institucions. Que siguin institucions cada cop més properes als principis i valors de la solidaritat i de la transformació que defensem, microexperiències que vagin canviant les consciències de les persones, fent masses crítiques. De tal manera que de vegades, arriba un moment que per una mena de misteri les masses crítiques es transformen.

Per exemple, els moviments socials. Fa poc anys, no teníem sensibilitat ecològica. I n'hem començat a tenir probablement perquè certs estudiosos, aparentment neutres, ens han dit que la capa d'ozó es trenca, que les centrals nuclears descontrolades podien ser el final de la història de la humanitat, etc. Per la via de l'angoixa col·lectiva, ens hem preocupat del tema ecològic. Però també és cert que hi ha hagut una pressió social, perquè hi ha hagut uns moviments socials que amb estils diferents del habituals dels partits polítics encertaven en un tipus de preocupacions que tenia la gent i sabien formular-les adequadament. I han creat la consciència que el tema ecològic, avui és important per a la supervivència de la humanitat. Probablement han estat els dos factors que han actuat, però és cert que han transformat els comportaments. De moment tan sols se'n parla, però des de que han sortit, hi ha més sensibilitat respecte al tema. Que potser això és una tàctica d'egoisme de protecció del món desenvolupat i traslladem tots aquests problemes al món del sud?... potser sí...

Sensibilitat social, moviments, societat civil..

En Jaume Lorés deia que hem adquirit com una mena de crosta, que per més que tinguem davant dels ulls el quart món sembla com si no existeixi, no el veiem. Malgrat tot hi ha gent que sí que es preocupa, que veu que el quart món existeix i crea consciència sobre el quart món, o sobre la solidaritat amb el països del tercer món. Es trata d'articular al voltant d'aquestes creences, col·lectius, comunitats, activitats.... Per exemple, el tema de la renda mínima d'inserció, que és inacceptable, un nyap que no hi ha per on agafar-ho tal i com s'ha fet, es va iniciar perquè un grup de gent molt vinculada a grups cristians van començar a parlar-ne i a mobilitzar-se, a fer possible que la societat en prenguéss consciència. Es tractava de posar en evidència que la societat moderna té el problema de l'atur, de la marginació, de la gent que per circumstàncies estructurals, no arriben a entrar en els programes més normalitzats de reinserció social, i que es necessiten programes específics per a ells. Van començar a organitzar conferències, xerrades, sensibilització d'organitzacions, creen una massa crítica al voltant d'aquest tema, i aconsegueixen fer unes jornades sobre la renda mínima, presionen sobre els diferents partits polítics, i es crea una consciència en el Parlament que finalment aprova la llei. La llei surt malament, i s'aplica pitjor. Però va haver-hi un cert error del grup promotor : se'n va retirar, no va seguir vigilant la seva implantació, i no va seguir presionant per modificar la llei i per acostar-la més al què havia de ser.

Durant molts anys hem pensat que des de les institucions públiques, des del paper de l'Estat, es podia arribar a tot arreu i solucionar-ho tot, i probablement, els reptes que tenim, que caldria aprofitar per avançar en aquesta massa crítica, és que cada cop més, han d'intervenir associacions, moviments i col·lectius en aquests espais que fins ara estaven dominats pel paper de l'Estat. Per exemple, el que seria el paper d'organitzacions no governamentals, dels moviments de voluntariat, de grups fins i tot de presió, davant dels partits polítics i en la mesura que presionen a favor de la solidaritat, que presionin a favor de la consciència per la pau. S'hauria de recuperar el protagonisme d'aquests col·lectius de la societat civil, que presionen, no enfront de l'Estat, sinó complementàriament a les institucions públiques i polítiques per canviar la consciència de la població.

El model hauria de ser un Estat menys present a la societat. Present tan sols en aquells àmbits on socialment la seva presència fos necessària, sobretot per a reequilibrar les desigualtats. S'hauria de potenciar molt que hi hagués una acció complementària per part d'aquestes institucions civils, mobilitzadores d'energies socials, i els partits polítics haurien de ser el vincle que unís aquesta societat civil que es mobilitza per la solidaritat, amb l'acció de l'Estat.

Associacions, afiliació, participació etc..

Els partits polítics són molt tancats per admetre crítiques, les consciències crítiques fora dels seus àmbits i una part important de l'activitat política es dedica a mantenir-se en el poder. Però aquests moviments no s'han d'aturar a només ser consciències crítiques, han d'adquirir la capacitat també de ser alternativa. Ja sé que és difícil.. a tots els nivells de la societat i en tinc experiència en la pròpia església des del moviment de CPS. El que passa és que durant anys hem viscut experiències vanguardistes en els moviments. Ens importava més la puresa del mètode i la pròpia idea, que l'extensió de la proposta. No ens preocupava si només érem set persones, ni sortir als diaris, ni crear notícia ni consciència àmplia. Potser ja hauríem de mirar de ser catorze en lloc de set.. Si som només consciències crítiques, ens quedem sense arguments.

Cal tenir alternatives, cal veure com es fan les coses, i no només veure com haurien de ser, sino ficar-s'hi. Només ficant- hi descobreixes les pròpies limitacions i les limitacions que t'imposa la realitat, els pocs recursos que tens, i tot això ho vas acceptant. I enlloc de realitzar molts projectes, només en pots fer cinc. El que cal és que aquests cinc que tu decideixis fer siguin el resultat d'una decisió justa i participada. Això vol dir fluïdesa en la decisió política, i que representi els interessos dels ciutadans. Que la decisió estigui fonamentada amb arguments, no amb demagògies, que la gent tingui tota la informació, que la participació es faci amb honestedat.. si hi ha transparència, si hi ha comunicació, i hi ha participació, la gent no és badoca i entén la justesa de les decisions polítiques. Si no, la gent no les comprèn. Amb aquests pressupòsits pots dur a terme experiències. També es veritat que ara en algunes reivindicacions de la gent no hi ha racionalitat ni justícia, són resultat de l'eogisme i actituds corporatives.

La representativitat dels moviments socials

L'afiliació en organitzacions com les associacions de veïns té una doble lectura. Una de les crítiques que tenen aquests moviments és la seva baixa afiliació. I si la gent no s'afilia, no s'associa, segur que és perquè no veuen útil instruments com la representativitat. Hi ha associacions que només es representen als mateixos de la Junta perquè no són ningú més. I l'altra vessant del mateix problema és la gran crisi de la dimensió comunitària. Estem en un món molt individualista.

Vivim en un context de poca afiliació, però hi ha petites experiències que demostren que quan es connecta amb les preocupacions de la gent, hi ha capacitat de resposta solidària, i té capacitat d'autoorganització o de coordinar-se, i que probablement si aconseguíssim fer uns moviments sindicals més orientats al què són les necessitats reals de vida dels treballadors, no només de la defensa exclusivament econòmica, o que els moviments d'associacions de veïns que connectessin més amb les preocupacions dels col·lectius de ciutadans, i que les institucions facilitessin un marc de participació que es veiés útil participar, l'afiliació tornaria a ser una realitat.

Els que estem gestionant en institucions molt properes als ciutadans hauríem d'entendre que la participació consumeix temps. La participació és un dels reptes seriosos que tenim en aquests moments en els ajuntaments, que són l'administració de l'Estat més propera al ciutadà i on es debaten molts dels problemes més immediats. La temptació del despotisme il·lustrat és present en totes les institucions. He vist crear consells de participació sectorials en alguns ajuntaments, amb l'únic interès de refrendar o legitimar el que prèviament el regidor o els tècnics ja havien decidit. Caldria aprofundir, per exemple, en el model de descentralització de l'ajuntament de Barcelona, esmerçar-hi hores, per poder veure després que la participació és essencial.

La utopia...

La utopia segueix essent necessària, però no s'ha d'entendre com un fugir. La utopia mai és una fugida de la realitat, sinó que sempre ha de ser la referència a la qual ens orientem, i a l'hora de formular aquesta referència, l'hem de fer sempre amb els peus tocant a la nostra realitat. La utopia no ha de ser irrealitzable, tot i que sabem que mai es podrà realitzar. Té aquesta contradicció. Ens hi hem de referir permanentment, però sabem que no hi podrem arribar..

Cal fer un discurs vinculat a la recuperació de la utopia, vinculada a uns valors, a un sentit de la vida. El que tindria sentit serien moviments per recuperar la significació dels valors. Podem trobar-nos amb creients i no creients, amb gent que creu en altres coses, però aquest aspecte de la realitat ens afecta a tots per igual.

Hem viscut massa des d'un pensament excessivament racional, i ara l'únic que ens ha aportat de positiu el discurs postmodern ha estat descobrir les limitacions del pensament racional. Tan important és la via racional, com la via del sentiment. Hem de reconstruir un discurs coherent en el qual tinguin cabuda, sense exclusiva, el que és racional i el que és sentimental.

Com traduir la utopia en la realitat complexa actual? Hem de dur a terme totes aquelles actuacions que permetin fer una redistribució de rendes, que permetin trencar els desequilibris territorials existents, que permetin trencar desigualtats que en aquests moments hi ha en les nostres societats.

Serà més eficaç una política fiscal, que no pas una política monetària. Per tant intentar gravar més aquells que tinguin més ingressos, que intentar reequilibrar l'economia a través d'una política monetària. És més reequilibrador d'un territori la creació d'un organisme de planificació en el qual les entitats del territori hi tinguin participació, que deixar que la planificació es faci només per interessos de mercat, per exemple. Aquestes són actuacions pràctiques orientades a l'ideal utòpic que seria una redistribució de la riquesa i un trencament de les desigualtats, etc. Però la solidaritat té traduccions pressupostàries, i la solidaritat es conjuga amb el verb fiscal. I per tant, la gent que reivindicuem la idea de la utopia hauríem de saber lligar aquesta idea amb l'exercici concret d'una pràctica política, legislativa, parlamentària, orientada a aquests valors.

Us partidista de la política

No hi ha partit polític que s'escapi de la sospita que es fa un ús partidista de la política. Jo he vist actituds de poc servei públic tan Iniciativa com al PSC i a Convergència. I tot això no em fa dir que la política està malament. En tot cas són les persones que hi estan que fan un ús d'aquesta seguint els seus interessos. Això cal combatre-ho.

Cal recuperar la política com a servei. I cal fer-ho des dels partits polítics, des de l'honestat de la societat, des de les persones, des dels moviments que encara creuen en aquesta dimensió del servei, de demanar la moralització de la política, la regeneració de la política, que Filesas per uns, Casinos per uns altres, tothom qui més qui menys està pringat. Perquè de fet no és un problema de sigles, es un problema de persones.

A les eleccions estem votant unes persones que un altre grup de persones ha decidit que votéssim. Les llistes dels partits no són ni tan obertes ni tan democràtiques com ens semblen. Perquè hi ha interessos, hi ha pressions. Si tu ets amic del secretari general o de la cúpula dirigent, estaràs ben col·locat. Si no ets amic i ets crític o heterodoxe, no estaràs ben col·locat i probablement no estaràs ni a les llistes. Al final la llista no la formen les persones en general més capacitades, sinó les que han mostrat una fidelitat, una actitud cortesana molt gran amb les cúpules dirigents. La forma de trencar amb aquest sistema és fer llistes obertes. Hi ha persones en els partits que no estan prou capacitades per el lloc que ocupen.

Iniciativa, perquè no...

Jo he vist durant temps que el grup polític d'Iniciativa i abans del PSUC, majoritàriament feia de consciència crítica. Jo entenc que una formació política ha de donar alternatives. No es tracta només de dir "això no funciona, això va malament.." sinó de dir "proposo que això es faci així.." Per exemple, aquests dies he seguit la crítica a les mesures econòmiques del govern i no he vist que ningú digués què és el que cal fer. Durant els meus últims temps al PSUC veia que hi havia una excessiva crítica a l'acció dels demés, sense formulació d'alternatives clares. I les poques alternatives que hi havien no les trobava tan diferenciades del que feien els socialistes, com per justificar la creació d'un espai polític propi com era el d'Iniciativa.

I alhora veia cada cop més que el procés de trobada de l'esquerra era ineludible, que la fragmentació de l'esquerra no tenia sentit en les noves coordenades, el seguir amb la divisió entre una esquerra socialista i l'esquerra de tradició comunista. En un moment determinat en el meu itinerari personal, vaig experimentar el sentiment de sentir-me membre aliè del col·lectiu d'Iniciativa.

I també vaig veure que jo, personalment, mes o meys en l'òrbita socialista tenia possibilitats de fer coses que no tenia des de l'altra òrbita. Però no amb la idea de transformar ni el món ni el PSC..sinó senzillament coses de gestió que jo considerava interessants.

I vaig decidir marxar-ne, sense fer soroll. Tampoc es tractava de fer estridències després de més de vint anys de militància i d'haver format part de l'executiu. Vaig fer una carta de dimissió al Secretari General del PSUC demanant-li que s'expliqués breument perquè me'n anava, tot reiterant que continuava la meua amistat amb tots, etc.. i m'ha dolgut francament no rebre cap resposta a la carta, cap trucada, res.. ni allò de dir "què et passa, parlem-ne.." Després de ser-hi més de vint anys, ho trobo fort...

L'oportunisme a la política

He dit que les grans línies de la política, els programes o els espais i les idees no és problema de persones.. però en part sí. Actualment en la política hi ha una minoria oportunista que ara estan en el PSC-PSOE perquè guanya, però no tenen cap mena d'escrúpul per d'aquí a poc temps, canviar-se a Convergència. El valor del programa passa a segon terme i s'utilitza aquesta postura política com a instrument d'utililitat pròpia, de benefici, per tenir poder, etc. No podem identificar els partits a través de les persones, però és cert que a través de les persones tenim una percepció dels partits.

Es cert que en part el PSOE està ocupant un ampli i gran espai confús. Per això no guanya el PP. En tots els països on hi ha dues grans majories, uns per atreure electorat de l'altre s'acosten i es van intercanviant, i arriba un moment que ja tan és votar un com l'altre, perquè estàs votant una mena de síntesi centrista, i el problema està en la gent que no vota. Als EEUU un candidat que no sigui republicà o demòcrata no ha d'agafar vots d'aquets partits, perquè aquesta és ja la gent satisfeta. Ha de parlar als que no voten. En tot cas aquí jo penso que el procés es molt plural i que a tots els partits hi ha gent amb prou capacitat per dignificar la política.

Necessària dignificació de la vida política. Testimonis.

Recordo una declaració de Fernández Ordóñez, que deia : "no hem de creure en una política de gestos però hi ha gestos que defineixen una política..." Això és cert, ens falten testimonis . En uns moments en què fallen les significacions, que hi ha crisi de sentit i de significació, que tenim la paraula, però no tenim els continguts, hem perdut els valors, és imprescindible l'existència de testimonis. Per exemple, el testimoni de Teresa de Calcuta, a la qual durant molt temps no havia comprès en tota la seva significació, i que ara entenc com a testimoni de solidaritat amb els que estan patint a determinats punts del món.

En el camp polític ens falten testimonis d'aquestes característiques que tornin a donar sentit a l'actuació política. Testimonis com el de Fernandez Ordoñez , que intentava fer una política amb coherència, serietat, i fins i tot a compte de la seva pròpia salut, t'ajuden a comprendre que la política no és només un objecte de gestió dels yuppies d'estil o d'apetència per a fer negocis, sinó un instrument al servei de les necessitats de la població, independentment de la perteneça política. Totes aquestes persones tenen un mínim comú denominador.

Per mi el Vaclaj Havel seria un testimoni d'aquests : d'entendre la política com a servei, o el de tanta altre gent anònima. Aquest testimoniatge és el que dona continguts i omple de sentit els valors en els que creiem. La política no és un fi per si mateix, és un instrument que està al servei de... Potser per això com a fil conductor és per on podríem recuperar un nou discurs per la regeneració de la política, a partir de la trobada de gent de tots els partits que estiguin disposats a tornar a dignificar la paraula política.

entrevista feta el 24 de juliol de 1992

RAMON LUQUE

Razones para estar en la izquierda y para continuar

Soy un cabeza cuadrada y empecé a formar parte de un grupo de izquierdas por mi racionalidad. Cuando me metí no era moda, soy muy anti-moda. Era joven y sentía un impulso hacia la política. Al ser muy racional me permite plantearme las cuestiones a corto, medio y largo plazo. No soy de los que piensan que voy a conseguir las cosas mañana. Por lo tanto, seguir es resultado de un planteamiento racional. En el sentido de estar motivado o no también porque hay una reflexión detrás.

Cuando me formo políticamente lo hago de forma autodidacta, hago mi propio conocimiento marxista y planteo las cosas con cierto desarrollo histórico, intentando comprender el proceso. Todo lo vivo así, como una reflexión intelectual y cuando las cosas van mal me parecen bastante razonables como una etapa dentro del proceso histórico. No lo veo como otros a los que se les hunde el mundo cuando algo les va mal, sino que lo veo todo como un proceso de desarrollo de los movimientos sociales y del movimiento histórico y por lo tanto no me plantea ninguna contradicción. Y sigo porque las ideas por las que me metí en política siguen plenamente vigentes, clarísimamente vigentes, los motivos para la lucha exactamente igual y porque no me desanimó sencillamente porque no me metí para ver la victoria como otros, que cuando no vieron la victoria se desanimaron.

El modelo de sociedad es lo que me hace estar en este partido y no en otros. Dentro del modelo de sociedad y la coherencia de los planteamientos, las dificultades entran en un factor de racionalidad, de superarlas. Hay dificultades, es una etapa histórica, pero lo que hoy se ve más negro mañana puede ser más blanco, no le veo ningún problema a eso. Sigo en un grupo de izquierdas porque sigo creyendo en las mismas cosas que cuando me metí, igual que cuando tenía 17 años, exactamente igual.

Lo que me impulsa a meterme en la política vivencialmente es una herencia de mi tierra y de mi familia, pero después un análisis de la sociedad en la que vives y en la que hay cosas que no te gustan. Ahora hay tantas o más que cuando me metí. Antes había una gran pantalla que era Franco, creo que fue lo que despistó a tanta gente y obligó después a tanta renuncia. Pero yo no me metí a luchar contra Franco, lo tenía claro que no era contra Franco contra quien luchaba. Entonces el franquismo tenía un aspecto prioritario por el momento en el que estábamos, pero no era el único. Me metí por unas ideas y un anhelo de sociedad diferente en la que las contradicciones que entonces yo analizaba parcialmente porque no habían surgido las nuevas contradicciones actualmente existentes.

Mi formación marxista ha sido muy sui-generis, me la he hecho yo y no sé porque he intentado encontrar lo más sustancial, siempre me ha sobrado lo accesorio. Y lo más sustancial es el proceso histórico, soy de la escuela del Marx histórico, todo lo demás es accesorio. Tengo claro que hubiera sido carbonario no sé donde, de la Revolución francesa en el 1789, de la Segunda Internacional a finales del siglo XIX, estaría con Lenin en el asalto al Palacio de Invierno... y ahora tocan otras cosas, pero la contradicción siempre es la misma y es la misma la presión histórica para la transformación de la sociedad, sin la cual ésta no avanza, sin la cual no es posible dar sentido la vida de la gente.

Radicalismo y romper con el sistema

Siempre he tenido una pulsión nada reformista. Cuando las cosas van templadas va todo bien, es posible entenderse, pero en toda sociedad llega un momento en que las contradicciones estallan y las cosas son o blancas o negras, no son grises. Entonces hay gente que tira la toalla, no en el sentido de abandonar la

lucha, sino que en ese momento no sabe estar en un proceso no reformista o radical. Para mí no existe una evolución histórica a través de los reformismos. Son los radicalismos los que han reformado la sociedad. En ese sentido, no tengo tan claro que mucha gente que dice que está apostando por un cambio de sociedad y hablan que los ricos y los pobres, que el Norte y el Sur y el Este y el Oeste, quiero decir que en teoría parece que han entendido que las contradicciones sociales están en el último extremo, no tengo tan claro que lo vean desde la misma parte en la que yo estoy o del mismo lado de la barrera.

Algunos de los debates de las fuerzas de izquierdas europeas e incluso en España, los veo atravesados de esta nueva contradicción : hay gente que no sabe adaptarse a lo nuevo, que está pendiente de transformar la sociedad con esquemas antiguos, y otros que no están dispuestos a transformar, aunque estén en organizaciones transformadoras.

El Partido como instrumento. Exigencias.

Estamos en una etapa histórica en la que la forma "Partido" está en crisis, y por tanto tendrá que sufrir transformaciones radicales, pero eso no cuestiona para nada el sentido de la lucha. Una cosa es el vehículo concreto con el cual instrumentas la lucha, eso siempre ha sido accesorio, y otra los fundamentos y las razones de la lucha. Mañana yo me puedo sentir cómodo transformando la sociedad no a través de una forma Partido sino de otra cosa rara. El instrumento ha de ser, primero coherente y segundo más útil : no me interesa un instrumento útil pero no coherente, y no me interesa para nada un instrumento coherente pero que no intervenga en la sociedad. Y hoy por hoy yo soy de los que creo que todavía los partidos siguen siendo una forma adecuada, aunque pueden haber otras opciones.

Antes era más sectario, pensaba que el Partido totalizaba la intervención transformadora de la sociedad, cada vez me doy cuenta de que eso es menos así. Lo que distingue el efecto transformador de la sociedad es en primer lugar el carácter de si hay o no voluntad de transformarla, es decir, si no hay voluntad de transformarla da igual la forma que tome la actuación concreta ante la sociedad. Los partidos ahora están en crisis, por eso es importante que intervengan otros grupos en la transformación de la sociedad. Me doy cuenta de que no existe un elemento totalizador de la intervención transformadora de la sociedad. Todavía no veo un instrumento inútil las formaciones políticas, pero analizo la crisis de los Partidos que para mí es superable, va a ir en positivo y se van a transformar a mejor probablemente.

Política y pre-política. La crisis de la política es coyuntural.

A partir de que sí es clara la voluntad de transformación, cada vez estoy más abierto a intervenciones no estrictamente políticas, sino que ese otro terreno que hemos llamado el pre-político, el de intervención en los aspectos de transformación de la cabeza de la gente. La transformación de la mente es cada vez más importante como terreno de intervención política en un sentido más amplio. Cada vez estoy más abierto a eso, pero también veo elementos útiles en el efecto sintetizador que tiene una formación política

Pero afirmo que la política volverá a estar de moda y volverá a ser prioritaria y decisiva, y no la pre-política. La política pasa una crisis, y se trata de una crisis coyuntural de la forma partido. Quizá peque de falta de modestia, pero estoy convencido que quienes piensan que la política ha dejado de estar de moda y que lo que hay que hacer es la "pre-política" les falta perspectiva histórica. Para que abonen las condiciones de intervención de la "Política" con mayúscula, tiene que haber primero una gran crisis de la política antigua y un renacimiento de un terreno pre-político que acabará tarde o temprano abonando una nueva intervención de la política. Probablemente quienes afirman esto me los

encontraré de nuevo en el camino porque deben decirlo manifestando sólo una situación existencial y personal. No olvidemos que esta reflexión a menudo se convierte en reflexión crítica y transformadora pero también en justificadora, no merece la pena analizar en qué personas se convierte en justificadora, y en que críticas de etapas y de necesarias superaciones de las actuaciones de los partidos que son nefastas. Estamos ante un cambio de modelo profundo que ha puesto en crisis todas las relaciones : las personales, las institucionales, las formas Partido, las de las relaciones del Partido con la sociedad... No es hacer teoría, es pura constatación histórica. Esto no deja de plantear que ese combate acabará estableciéndose en el terreno de transformación de la sociedad y de las instituciones, y por lo tanto en la política con mayúsculas. ¿Dentro de cuánto? No lo sé. Pero es seguro. Ahí es donde se vuelven a tomar los aspectos de quien estará dispuesto a transformar la sociedad y quien no, si a algunos les pillaré durmiendo como les pasó a los comunistas en el mayo del 68 o les pillaré atentos. Yo no veo problema en la espera, en que el "mientras tanto" sea de 2 años o sea de 20, para mí el tiempo nunca ha consistido un problema..

La paciencia histórica y el sentido de la oportunidad

Repito que no me preocupa el tiempo ni me tomo la intervención política como una cuestión estricta de una formación política en concreto. Si las ideas tiran para adelante ¿qué más da? lo que quiero es encontrarme bien trabajando en el terreno de la intervención política por las mismas cosas que considero que habría que haber estado antes y hay que estar ahora y en un futuro.

Sé que no hay fechas, no hay el "día D" en política, pero hay procesos. Y concretamente creo que ahora ya deberíamos ponernos en marcha. Ya ha pasado la etapa de acumulación de fuerzas para pasar el bache; ahora estamos llamados a intervenir, ya. Si Iniciativa no se pone al día en eso y el instrumento no resulta adecuado, habrá que empezar a moverse en otros terrenos. Clarísimamente. Y allí es donde voy a estar yo. En ese sentido me considero muy fresco a ese nivel y por tanto no tengo ningún empacho en empezar de cero. Hay coyunturas históricas. Hay un momento dado en que Marx dice que No a la Primera Internacional y que no funciona ya como único instrumento. Se inicia un proceso secesionista y empieza de cero otra vez; y hay un momento en que hay que asaltar el Palacio de Invierno y hay un momento en que hay que hacer el congreso de unificación del PSUC en el 36... hay momentos... Ahí viene el olfato de la gente de cual es el momento, y había un momento que había que hacer Iniciativa y discutíamos en el PSUC a hostias con la gente si había que unirse otra vez o no en el Congreso, hasta que llega un momento que quien no diga que Sí es que ya no entiende nada.

Las reivindicaciones inmediatas

Ya sé que en ocasiones la actuación política tiene que asumir situaciones o problemas que son meramente de supervivencia, que juegan un factor de mantener cohesión con un colectivo, de tener una imagen delante de unos votantes... Me refiero a algunos aspectos de reivindicaciones inmediatas. Es cierto que hay que pensar que toda intervención política se sitúa en unas coyunturas históricas y políticas sin las cuales los planteamientos utópicos de valores y transformaciones que no tengan en cuenta la realidad fracasarán. Esa es la parte menos transformadora de la formación política que puede llegar a convertirse en un lastre.

Precisamente para que no te conviertas en un gestor de la miseria de la gente y en un resistencialista sin más horizonte hay necesidad de poner a la orden del día justamente todo lo transformador para que eso no sea lo único que hagas en la formación política, por eso tengo las urgencias que tengo, para que pongamos en marcha otros temas! Aunque, ya sé... somos contradictorios. Quizá nos preocupan demasiado los temas concretos...

Puede ser uno de los problemas que tiene el sindicato. Yo creo que el sindicato se ha integrado y que nunca será ya un elemento de transformación; y el Partido, actuando en las mismas condiciones jugaría el mismo papel que el sindicato. Ahí está el combate. ¿Hasta qué punto un partido puede de verdad cambiar las condiciones de vida? : ¡hasta el punto que se lo planteef. El problema no está en la reivindicación inmediata ni en las campañas electorales, el problema es que hacemos poco de las otras cosas.

Un nuevo Manifiesto Com. Lo viejo y lo nuevo en las izquierdas

Deberíamos hacer un nuevo Manifiesto Comunista. Pero también en esto hay que dar tiempo al tiempo y me lo tomo con paciencia histórica. Marx elabora el Manifiesto en un repunte de la ola después de las huelgas y de los movimientos revolucionarios románticos de mitad del siglo XIX en Europa. Ahora, en pleno derrumbe de la casa y en medio de los escombros, no es posible hacer un nuevo manifiesto comunista. Antes de poner los cimientos tenemos que desescombrar, ordenar el territorio . No ha llegado todavía el momento de un manifiesto comunista globalizador de la nueva era; pero sí que ya se apuntan cosas que antes, tan sólo hace 15 ó 20 años, no formaban parte del patrimonio común de la izquierda, y menos de la izquierda transformadora. Algunos de los planteamientos que son el eje de la transformación futura eran ajenos a nuestra cultura hace sólo 15 o 20 años, y otros son muy antiguos. Por eso la crisis atravesará también internamente a las formaciones políticas.

Cuando digo "nuevo manifiesto", quiero decir el que intenta el pronunciamiento explícito militante y globalizador de la transformación de la sociedad, que vuelva a crear la "quinta internacional". La forma del s. XX y de inicios del s. XXI, evidentemente no será con un manifiesto, pero debemos buscar el papel histórico que juega el Manifiesto Comunista y el papel histórico que juega la Primera Internacional, como eje de transformación de un siglo y de medio planeta, en el que se leía el manifiesto comunista en Tailandia, en Chile, en el Cabo Norte y en el Sahara; eso es lo que la gente hecha a faltar, y eso tiene mucho que ver con los retos que tenemos ahora planteados, evidentemente no será un libro, será un proceso político con las nuevas tecnologías. Probablemente más esperanzador porque será más amplio.

Cuando se elabora el primer Manifiesto Comunista también se discute con los socialistas utópicos, a ver si es posible "comerles el tarro" e incorporarles a la faena hasta que lo nuevo comienza a marchar, pero es más importante los que vienen y se adhieren a la Primera Internacional que seguir discutiendo con los socialistas utópicos en clubs. Evidentemente intentamos no partir necesariamente de un erial, de un punto cero en el que a partir de ahí construimos una casa, sino que intentamos aprovechar todos los materiales útiles que la historia nos ha heredado, a nivel teórico y práctico.

Sé que ahora no hay debate, pero me lo tomo con una cierta tranquilidad. Estamos atravesando un momento muy difícil desde el punto de vista de las ideas transformadoras de la izquierda, y más en Europa, e igual en nuestro país. Estamos en un momento de recesión de la lucha a muchos niveles, pero justamente son momentos de creación.

Ejes de la nueva izquierda. Definición de los límites...

Los ejes de este nuevo manifiesto deberían ser : primero, un nuevo modelo económico, hacer que un modelo de despilfarro y de aniquilación del planeta se convierta en un modelo de vida sana y coherente, por tanto un nuevo modelo que significara poner en cuestión ni más ni menos, que las bases de los países ricos, del modelo de desarrollo que hemos mantenido; y no necesariamente un modelo menos feliz. El modelo probablemente de las relaciones de poder a nivel mundial, el modelo de la comunicación, y por tanto la necesidad de la democratización de la

información como cuestión básica, el modelo de las relaciones humanas diferentes, cuestiones que antes eran ajenas, el modelo de la participación y de la democracia de una manera más real... Todas estas, son cosas que estaban ajenas a lo que era el antiguo manifiesto y de los manifiestos que han habido a lo largo de estos ciento y pico de años. Para nada ocupaba la reflexión el planeta, para nada la comunicación...

En este modelo no es posible encontrarse las diferentes sumas de diferentes izquierdas. Jamás. Hay izquierdas que están condenadas objetivamente a formar parte de la lucha de lo viejo, forman parte de lo viejo ya ahora, por deficiencia. Por ejemplo, la llamada socialdemocracia es tan sistema como los liberales y los conservadores. Como si dijéramos los monárquicos y los liberales frente a los *sans-coulotte*. Mientras la historia no pone en el precipicio a los procesos no hay problema, se puede convivir, pero cuando hay que tomar la Bastilla hay gente que se queda atrás. Y no se pueden hacer definiciones de las grandes corrientes de la izquierda, anarquistas, trotskistas, etc.. todos pueden estar atravesados por lo viejo y por lo nuevo...

Aunque hay cosas recientes que serían para mí verdaderamente nuevas, por ejemplo toda la gente que está en la izquierda latinoamericana, por lo poco que conozco, es muy sana para lo nuevo; no estoy refiriéndome por supuesto ni al partido comunista argentino o similares. Todo lo que es la herencia del mayo del 68, más que la herencia de los socialistas o los comunistas europeos, está bastante en esa onda; y lo digo yo que vengo de la tradición de los comunistas europeos. Algo de lo que es parte de la herencia de los comunistas, también está en esa línea y poca cosa más... Sobre todo hay expectativa y gente nueva, gente que se incorporará a esto sin el rango tan definitorio político como se hacía antes, en el que te afiliabas o te adherías a unas ideas de una manera muy consciente.. Todo será más *light*, incluso la adhesión a la transformación.

Nuevas formas políticas de la izquierda. PCI, PSUC...

La ruptura entre lo viejo y lo nuevo se produce en los años 60, cuando el horizonte para la nueva generación que quiere cambiar la sociedad ya no está en la Unión Soviética, mientras que hay una izquierda que durante 30 años vive residual y una izquierda que vive un momento contradictorio, una mezcla de lo nuevo y lo viejo.

Mucha gente del PCI seguía pensando en lo nuevo, y mucha gente seguía pensando en lo viejo, y otra gente del PCI estaba ahí porque era grande y daba cargos. Pero en cambio se apunta a lo nuevo claramente. Es positivo que ya se empiece a ver el debate que apunta hacia el conflicto futuro, no los viejos conflictos. En estos momentos, hay algunos aspectos de Refundación Comunista en Italia que aquí tienen una lectura absolutamente parcial. Diría que si se hiciera una encuesta en la comisión permanente sobre Refundación Comunista, probablemente te contestarían en clave de PCC. No se enteran de nada como siempre. Determinados planteamientos de Refundación Comunista están incidiendo dentro del mismo PDS actual y cambiando su correlación interna de fuerzas, pero sobre todo es que tienen componentes de lo nuevo ese grupo.

El PCI estaba agotado históricamente y quizá ahora está renaciendo de sus propias contradicciones, no el PCI sino lo nuevo, en forma de transformación, de catarsis interna aún perdiendo votos. No lo veo negativo lo que les ha pasado, porque llevaba el camino de que con tal de no perder votos, más valía no moverse, cuando los tiempos se movían, y ha llegado un momento en que la historia les ha obligado a bailar y a moverse y al moverse han perdido plumas, pero está moviéndose, cosa que antes era un elefante-mastodonte que no tenía futuro.

Una transformación del PSUC al estilo PDS, la hubiera visto mal, como se ha demostrado en el PDS. Eso indica que quien hace mal las cosas y quien las hace con

la frivolidad de los tiempos, no entiende los procesos históricos a largo plazo, se dejan confundir por la burbuja de la cresta de la ola y por ésta en sí, pero no se dan cuenta por donde viene la ola. Es dramático, pero la historia es así, es partera de los dramas. Eso puede ser también un cierto provincianismo de la izquierda en España, que siempre ha sido muy italianizante, cuando lo mejor de los últimos años no lo ha dado precisamente Italia.

La construcción de Europa

Europa para mí es el Palacio de Invierno, es lo que hay que asaltar, forma parte de lo viejo, está podrido, no tiene arreglo, nosotros formamos parte de lo que hay que derrumbar. No me preocupa Europa ni me siento militante europeo, de la construcción europea. Hay que derrumbar Europa para crear un nuevo orden mundial en el que Europa no sea lo importante. Que hagamos de una unipolaridad como hay ahora, una bipolaridad EEUU-Europa, o una tripolaridad Japón, me trae sin cuidado, no quiero polaridades.

Lo único, que trabajando en esta casa que es Europa y dentro de las izquierdas hay que establecer el combate desde dentro. Se me antoja más parecido al mismo papel que jugaban algunos elementos disgregadores en el Imperio romano haciendo de carcomas, en las que jugaban un papel objetivamente progresista, y yo me veo más así, de como una izquierda logra cambiar el pensamiento de una sociedad tremendamente conservadora y que objetivamente no va a dejar de serlo.

Desde esta perspectiva, no tiene nada que ver el voto del sí o no a Maastrich. Estamos hablando de otro tema. Desde otras perspectivas sí. Llega un momento que hay que definirse si los procesos democráticos se deben poner en marcha, cuando vamos a elegir aquí a los que lo gobiernen en Europa. El mercado único ya está, es verdad que si ahora no avanzamos más a Maastrich a lo mejor lo único que queda es el mercado único sin nada más durante mucho más tiempo. Y es posible también que no haya que menospreciar las posibilidades de regresión nacionalista y de potencias en Europa. desde este perspectiva los argumentos en favor del sí no se pueden menospreciar. Pero desde una perspectiva de transformación, los procesos de transformación más sanos de Europa, son los que no están apuntados a Maastrich, entonces en ese sentido habría que ser coherentes. El proceso de como se eligen los gobiernos en Europa es que soberanía se transfiere, que modelo de Europa hay que construir y en definitiva si el modelo al que vamos es a un nuevo gobierno estatal, supraestatal, en el que las decisiones se alejan cada vez más de los ciudadanos, o vamos a un modelo más federal, aún habiendo un gobierno supraestatal.

Europa podría jugar un papel más progresista que otros polos de referencia del Norte, que EEUU o que Japón probablemente, por tradición democrática, por tradición de mayor presencia de la izquierda.

Los procesos de internacionalización de las ideas de izquierdas serán paralelos a la construcción europea y si se forma una nueva internacional eco-socialista eso será paralelo al proceso de intervención política en Europa; no necesariamente contradictorio. Lo que me une a mí con un brasileño, será lo que me una, independientemente de la pelea que yo tenga con un italiano; y estaré en mejores condiciones de intervenir sobre la política italiana, la política danesa o alemana, o me enlazaré mejor con los alemanes o con los italianos o con los daneses a partir de una cierta internacionalización de visiones comunes de las cosas. Hay una izquierda que sigue siendo útil en Europa para intervenir e incidir en la política europea.

Ya sé que no es simplemente un problema de "carcoma" dentro de Europa porque el capital se ha internacionalizado, etc.. Es un problema global de la izquierda mundial. Las nuevas contradicciones de final de siglo atraviesan a toda la izquierda. Por eso los que estamos por un planteamiento de solución de progreso

en el sentido amplio, porque si no es de progreso va a ser de caos de la coyuntura histórica mundial, vamos a estar en minoría para mucho tiempo en Europa. Europa es lo privilegiado y se producirán crisis sociales agudas en Europa como consecuencia de la contradicciones Norte-Sur. Pero esas crisis son las que despertarán las nuevas energías en Europa. Las migraciones por ejemplo, provocarán forzosamente un aumento del racismo y el que no tenga las ideas muy claras se encontrará entre la espada y la pared, y querrá compaginar todo, los votos y el no se qué, y ahí llegaran los momentos del blanco y del negro.

Coherencia, paciencia y soledad en las opciones

¿Por qué acabamos en la guerra del Golfo solos y no con el resto de la izquierda, y con posturas incluso dubitativas de algunos de los que están en el Parlamento europeo de nuestro propio grupo, y en cambio estábamos con socialistas británicos? Porque las nuevas realidades y problemas, atraviesan a toda la izquierda, no es socialistas, comunistas, no, atraviesa a todas las formaciones políticas. Hay que tener la certeza de que nos quedaremos en minoría durante un tiempo histórico, pero que también los ritmos del tiempo son más rápidos ahora que en el s. XIX y en el XX. Es decir, ahora 20 años cambian más que 70 antes.

¿Cuántos años hace del mayo del 68? Y ya está superado, vino el boom post-mayo del 68 y ha venido la crisis post-boom del mayo del 68, y eso ¿en cuántos años?

En la guerra del Golfo, algunos socialistas aquí tuvieron contradicciones importantes con su propio partido a pesar de todo el control del aparato y de el que no se mueve no sale en la foto. Aquí les es más fácil que a algunos británicos, y a pesar de todo también hubo muchos británicos. Es muy curioso que el otro día en el manifiesto de apoyo en contra del bloqueo de Cuba, nuestros euro-parlamentarios no firmaran y estuviera lleno de firmas de parlamentarios del partido laborista, por ejemplo. En un documento de entre más de 70 parlamentarios europeos de los cuales de España desde el Partido Andalucista, Heribert Barrera y Herri Batasuna, nuestros europarlamentarios no firmaban ese documento. Quizá por problemas de gestión de la firma, no lo sé... En cambio lo que me da esperanza no es la no firma del grupo de Izquierda Unitaria europea, la esperanza es la firma de los laboristas británicos y del partido popular danés, algún euro-parlamentario italiano, de Refundación comunista y alguno del PDS... mezclado todo eso en una cosa compleja; y en la guerra del Golfo lo poníamos como paradigma también, etc.

La solidaridad como elemento fundamental

Me siento muy cercano al tema de la solidaridad por reflexión, porque veo que es ahí donde está la madre del cordero, aunque por razones de tiempo no estoy implicado en ningún grupo. Lo veo por análisis de la sociedad en la que vivo, al igual que fui muy anti bloque del Este y muy anti partidos comunistas clásicos como consecuencia de un análisis. En la vida personal esto se traduce en intentar estar en un proyecto que políticamente contribuya a eso, aunque sé objetivamente que no lo está haciendo, y en una sensibilidad a estar atento a esos temas. En lo personal no se traduce en nada más, en ser de la Casa de Nicaragua y de la Coordinadora de brigadistas y haber ido a Nicaragua de vacaciones; no me interesa para nada Europa, no he ido nunca, me repele, voy al Masnou, al Maresma o a Lloret de Mar y ya sé lo que es Europa. Es solamente cuando te alejas de Europa cuando te das cuenta hasta que punto está podrida a todos los niveles. El problema es que esta Europa la hemos agrandado con un montón de habitaciones más, conservadoras y más fachas que las que teníamos, que ya eran fachas suficientes.

Soy bastante programado, y como todavía estoy puesto en esto del Partido, hasta que diga no sirve pues tengo que estar a ver si sirve para lo que me interesa. A ver si se toman en serio lo de las relaciones internacionales, que no sea

simplemente ir a Turín... pero soy escéptico, no soy nada optimista con esto, como no soy muy optimista tampoco respecto a Iniciativa, a lo mejor dentro de dos años ha cambiado la cosa, no lo sé. Hasta que no diga se ha acabado, siempre agoto todas las posibilidades, es una manera de ser.

Las microexperiencias en el marco de "lo nuevo". El Ayuntamiento

La vivencia de cuatro años en el Ayuntamiento, en contacto directo con el equipo socialista ha sido normal no ha sido ni especialmente gratificante ni enriquecedora. Había que estar ahí porque hay que defender unas cosas y pelearse con los socialistas, pero soy consciente de que las islas de actuación política no sirven para nada. La filosofía de las microexperiencias es para establecerlas en lo nuevo y a partir de un parámetro de actuación general. Por ejemplo, lo que ha ocurrido en Igualada, la moción de censura y el co-gobierno de Iniciativa no aporta nada nuevo. Sirve para que haya gente que no tire la toalla, pero no aporta nada. Me interesan las microexperiencias en tanto se plantean en la perspectiva de lo nuevo. Y no me interesa mi microexperiencia; no me interesa como resolver el problema del transporte urbano en l'Hospitalet, y sí me interesa hacer que toda la gente de Iniciativa tenga claro que tiene que resolverse en uno u otro sentido. También es verdad que las microexperiencias te abren camino, y te ayudan a ver por dónde habría que alumbrar lo nuevo. Pero luego llega un momento que viene la casa que es la sociedad global: proyectos más sólidos, gente que intentó hacer por ejemplo, sociedad alternativa y a partir de construirla se han diluido porque la sociedad lo absorbe todo, y con gente implicada hasta el cuello. Podría haber sido más interesante una cuestión en una ciudad de la Cataluña del interior con una coyuntura concreta y con unas personas concretas. No estoy haciendo una lectura despreciativa de esas microexperiencias, sólo digo que eso tiene unos límites. Es el eterno interrogante de Toni Farrés, que se plantea ¿de que me sirve ganar la alcaldía si no logro avanzar en las ideas de la gente para hacerles progresistas? Para mí la respuesta es clara, y es que nunca lo logrará una alcaldía desde una microexperiencia, simplemente la microexperiencia del día que tengas este planteamiento, te va a ayudar. Va a ser un terreno que tienes en barbecho preparado para la siembra, pero hasta que no tengas grano ya puedes ir arando...

Immigración, convivencia de culturas, marginación.

Cuando analizamos críticamente las actuaciones de Ayuntamientos que son gobernados por nosotros no sé si abordan bien el problema, me faltan datos para conocerlo, no sé hasta que punto hay cierta sensibilidad hacia los temas de marginación. En cambio lo del Tercer Mundo lo tengo claro, hay insensibilidad en algunos, en otros no. No le veo tanta preocupación, siempre habrá un hilo rojo a la hora de elaborar estos problemas ya innatos; si ya ni siquiera a esto la gente responde... Pero creo que sabremos estar a punto, las cuestiones de emigración si se generalizara mucho aquí imagino que también sabríamos estar a la altura de las circunstancias. Si ocurriera un proceso como el de Francia, tienen posibilidades incluso de que el mismo sindicato lo pudiera reciclar, es el caso de la CGT, en la que hay por primera vez el secretario de la limpieza de la CGT francesa es un africano.

¿Qué se trataría de hacer? Ahora que sólo tenemos 50000 ó 100000 inmigrantes es fácil escribir y decir lo que pensamos e incluso llevar a la práctica lo que tenemos escrito. Pero si vinieran más ¿se pondría en la práctica? ¿Lo seguiría todo el mundo? Yo creo que sí... soy optimista en este tema. Por ejemplo, en un terreno en el que nos hubiera resultado fácil movernos, como por ejemplo en el tema nacional, no nos hemos movido por cuestiones de principio en un momento en que ha habido un hueco importante, y no nos hemos movido a pesar de que sabíamos que perdíamos votos o que no ganábamos. Por eso no siempre veo tan negativa la postura de Iniciativa ni de Izquierda Unida en el tema de los votos, hemos ido contra corriente claramente.

Estuvimos a contracorriente en la guerra del Golfo, sabiendo que no ganábamos nada. Nos alejábamos de sectores clásicos de trabajo de la izquierda, es una cuestión de principios.

En el tema de integración de culturas en Cataluña ahora yo siento menos crispación que hace un tiempo. Cuando este tema se vivió muy mal fue en el 79-84 en plena crisis económica y puede volver. Lo veo más normalizado socialmente, mientras que se ponía en tensión antes cuando era la primera vez que se hablaba, cuando empezó el tema del nacionalismo a estar en la calle; entonces se vivió con tensión y ya lleva siete años en la calle y se vive más normalizado. Cuando la primera vez dan la clase a tu hijo en catalán, lo vives más crispado, pero después se normaliza. Incluso en ese sentido, Esquerra Republicana con su campaña de independentismo lo ha normalizado. Los datos objetivos apuntan a una normalización, identificación con el país, identificación con la lengua, conocimiento de ésta, los datos objetivos de sociología apuntan a una normalización, lo que no apunta a una normalización son los reductos probablemente que hacen de eso un combate de propia supervivencia y el auge del nacionalismo en determinadas zonas de Cataluña.

Ha habido un mutuo aislamiento que ayuda a la normalización, a vivirlo sin crispaciones ni confrontaciones. Donde sí se ha dado una crispación es en el sector catalán no inmigrante: "ha llegado nuestra hora, pueden decir, porque en Europa se han puesto de moda los nacionalismos", las coyunturas históricas influyen decisivamente en esto. ¿Cómo no se va a convertir en un eje de las olimpiadas el tema de la normalización de los signos de identidad nacionales de Cataluña y eso como único eje de las olimpiadas en un momento en que se está en crisis de ideas, valores de derecha izquierda, de la caída del comunismo? Está de moda, es lo que se lleva. Me sorprendió el resultado de Esquerra Republicana, no esperaba que el auge fuera tal, pensaba que iba a ser más flojo. Eso indicaría mi desconocimiento de como estaba el auge del independentismo en Cataluña. También habría que calibrar mucho, cuánto de voto antisistema hay y cuánto de voto independentista. Es un momento de enorme confusión de ideas, te puedes encontrar con todo, hasta con un skin pegándole a la guardia civil en Banyoles.

Cada vez hay más gente que se siente marginada del sistema. No son fuerzas de vanguardia para la transformación social, nunca lo podrán ser. Nunca un árabe que esté aquí, salvo honradísimas excepciones, como los emigrantes españoles estará al frente de la lucha sindical. Nunca alguien que tiene que sobrevivir con 2500 pesetas a la semana va a estar al frente de ninguna lucha, bastante faena tiene para sobrevivir las 24 horas del día. Esta gente no constituirá elementos de transformación social.

Modas ideológicas, postmodernismo, medios de comunicación.

Surgen valores e ideologías de moda que se pierden con la misma rapidez con la que vinieron. Algunas no llegan ni a moda, por ejemplo, en lo que ha quedado de los post-modernos, que no son más que el detritus ideológico de lo que era la realidad, eran épocas conservadoras y punto; entonces salen los oportunistas de turno, pero de eso ya no queda nada. No me preocupó ni siquiera. No te puedes guiar en la transformación histórica por esas cosas, en un marco en el que la sociedad, mediante la incidencia de los medios de comunicación necesita constantes novedades. El que es capaz de irse del Viejo Topo al pensamiento débil con tranquilidad, no merece rigor intelectual, ese señor no tiene solidez, se mueve por impulsos que le llevan de una cosa a otra. Los años 80, por ejemplo, fueron muy originales y facilísimos desde el punto de vista de la teoría social y política. Son años en los que se encumbra la derecha como consecuencia de que la izquierda ya ha llegado a su agotamiento histórico. Ante el boom de la derecha, los débiles de la izquierda se apuntan a cosas extravagantes como el post-modernismo.

Vivimos en una sociedad en la que por las características de los medios de comunicación, estaremos siempre interviniendo al son de ciertas modas. Puede que incluso la izquierda revolucionaria se ponga de moda de nuevo dentro de 10 años y nos creamos que ya hemos vuelto y que de esta no salimos... Se ha montado un seminario en París de dos cosas que me sorprendieron, y que no es que haya teorizado pero son cosas que siempre he tenido claras, una que la transición fue un desastre y el seminario que se ha montado es sobre la transición política en España, todo el mundo pone a parir a la transición, y dicen que nos estamos quedando menores de edad como consecuencia de como fue la transición en este país, cosa que he tenido bastante clara siempre. Y dos: que volverá otra vez la política y se pondrá de moda. El tipo de sociedad en que intervenimos, en la que los medios de comunicación son decisivos para la conformación de la opinión social, necesita un producto, como si se agotara y necesita constante renovación que genere mil cosas, libros, editoriales, congresos, campañas políticas enfocadas hacia esas ópticas, programas de TV... Hay que saber intervenir en eso para conducirlo a una real transformación, aprovechar esas coyunturas en plan oportunista y si viene otra vez de moda la política, pues aprovechemosla, no la desaprovechemos, que somos así de negados y capaces de desaprovechar.

entrevista feta el 28 de juliol del 1992

PILAR MALLA

Continuar...? l'Evangeli, l'atenció a les persones, els testimonis.

No et desanimes perquè arreu trobes gent extraordinària. A mi em cauen molts mites i moltes estructures però l'Evangeli encara no m'ha caigut, el trobo nou, sempre el trobo nou. Perquè porta un missatge d'esperança. Mirant l'història t'adones que sempre hi ha hagut èpoques així, com de manca de valors. Fins i tot dins l'Església ens trobem en un moment de poca esperança. La frescor de l'Evangeli podria tenir una resposta per al món, però tal com es presenta per part de l'Església-Institució, no és gens fàcil. En canvi hi ha persones que hi creuen, que s'ho juguen tot. Depèn també de la manera com vas pel món: o procures veure l'aspecte positiu de les coses, o només veus el negatiu. La utopia potser només existeix en petits grups.

Es una llàstima que no sapiguem transmetre el valor cristià d'estimar els altres. Si això no es transmet, si no creus que una altra persona val tant com tu, la humanitat no té remei. Tenim mesures molt diferents dels uns amb els altres. Estimar els altres no és un valor només cristià, però és necessari i el materialisme i la tècnica del món actual ens ho estan fent perdre. La tècnica ens guanya... Quin serà el futur de la gent que no tingui una qualificació professional? Hi haurà dos grans mons, el dels grans tècnics, i els del terciari de no-res?

S'han de canviar les estructures que fan augmentar el nombre de pobres, i alhora no deixar de banda els pobres que hi ha. És difícil, però, saber quan o com canvies les estructures sense oblidar les persones concretes. Per exemple, repartir menjar jo no ho faig, no crec que sigui la millor manera d'ajudar, però comprenc que hi hagi persones que ho facin. Un altre exemple seria la qüestió de les beques de menjador, si hi ha un nen que no menja, mentre esperem que la Generalitat li pagui la beca, hem de donar-li nosaltres, no hem de deixar que passi fam! Una persona sola té un valor immens, i si puc ajudar, l'he d'ajudar. No puc pensar només a canviar les causes de la pobresa, sino que he d'intentar també ajudar els pobres que ja tenim. Des de la política i la tècnica s'obliden moltes vegades de les persones concretes. Crec que hi ha molts valors humans a tot arreu, però el fet d'estimar els altres, la mesura d'estimar els altres com a un mateix, és molt important per ser sensible i donar respostes humanes, per humanitzar la gent i el món. No n'hi ha prou, doncs, d'intentar canviar les estructures només. Molta gent d'ideologies marxistes estaven en contra de les actuacions dels grups cristians perquè ens acusaven d'això. Jo crec que ara les coses han canviat, tot es mira de manera diferent i s'ha produït un apropament. Potser algunes de les actuacions de Càrites hi han contribuït...

Penso també que la gent s'ha decebut una mica de les paraules que no han anat acompanyades de fets. Treballar amb constància en el món de la pobresa i la marginació no és una cosa fàcil i potser són més els cristians que hi perseveren i pot ser que vingui d'aquí aquests apropament.

Política: necessitat de compromís i dificultats....

Políticament s'ha perdut força la il·lusió, perquè en general fer política avui ja no és un risc. Es entra per una porta en què el pots cremar però on molta gent hi guanya des dels seu punt de vista, en relació al que eren abans. I també hi ha qui de la política en fa un modus vivendi. Però aquesta política no és treballar per al bé del poble. Això fa perdre la il·lusió perquè t'adones que hi ha polítics que els interessin més els vots que no la gent o el bé del poble.

El problema, per mi, és què fem amb la política i quina actitud prenem, perquè ara hi ha menys gent compromesa i sensible a la política que abans. D'una banda, si no vols jugar el joc polític no tens lloc. I en canvi, t'adones que la política és molt important. Els que són sensibles als valors de la fraternitat, no només els cristians, haurien d'estar presents a la política. El problema és que quan t'hi poses et quedés sol. Hi ha poca gent que tingui alhora capacitat i resistència per ser-hi. Com a opció personal, jo potser optaria i aconsellaria de militar en moviments de base que a la llarga poden esdevenir un cultiu de nous valors. No ho sé...Hauríem de fer les dues coses: que si ens diuen d'anar a unes llistes fer-ho.

Quina alternativa tenim davant el descrèdit actual? Potser tornar a començar de nou, a fer el que s'havia fet en un temps en contra de Franco on tots ens ajudàvem? Ara el "contra qui" és més difícil perquè hi ha llibertats... Ara seria contra els qui no tenen en compte els més petits.

A vegades et preguntes on som, com podem permetre la faramalla i el fer volar coloms. I així d'una manera o altra tots som una mica responsables perquè ho tolerem. Per exemple aquell famós Congrés de les "Quatre Regions Motores" van haver-hi unes despeses enormes i no es va dir res d'interessant. En aquests cassos potser col·labores a donar per bones unes despeses inútils. Una cosa semblant, per exemple, el cas de l'OTAN. Però a nivell més petit potser sí que no n'hauríem de deixar passar ni una. Això em fa pensar en la responsabilitat que tenim. Som els que podem parlar, votar, dir coses. Sabent que més o menys se'ns escoltaria, si no ho fem tenim una greu responsabilitat.

Fer política deu ser sumament difícil, només demanaria que els que manen atinguessin com a prioritats els més petits, els que més ho necessiten. De vegades això es diu però no es fa. No ho fan perquè diuen que som un país benestant i així estem condemnant a molta gent a una pobresa severa amb la distribució de les pensions no contributives, perquè la pensió és la meitat de la meitat de la renda per càpita, 30.000 insuficients pessetes. S'argumenta que no hi ha diners però sempre se la carreguen els de baix. Això és així, és així...

Els que governen ara no ho fan bé, però els que podrien governar, com a alternativa, quan els parles de pobresa no enten res de res, són negats pel món de la pobresa. L'existència de la pobresa és un problema polític. I si la política social no és més justa, la pobresa que porta necessàriament cap a la marginació anirà creixent, i d'aquesta no se'n pot sortir. Però, quins polítics ho han tingut en compte?. Quan algú ha volgut ser coherent ha quedat arraconat i ho ha hagut de deixar o li han fet la vida impossible.

Quart món i marginació.

El món de la pobresa i la marginació és un problema polític de debó. És un repte per a la gent que creu en la fraternitat i solidaritat en el món. Anem caminant cap a un món summament injust. El problema és que els pobres no són capaços de revolucionar-se. Al tercer món són tants, que fan sorol, aquí no són prous per fer-ne. I com que el conjunt de la gent està més bé, això no ens preocupa. Però si tothom fos conscient i pogués dir les coses pel seu nom, crec que hi hauria d'haver un gran canvi. Per mi la revolució és un valor positiu en aquests moments. Però estem com drogats pel benestar, pel consum... I callem.

A Càrites voldriem treballar més en les estructures que estrictament en un nivell assistencial. Per exemple, em sembla vàlid el que hem fet amb els vells, perquè són gent amb una edat determinada i el que s'ha de fer amb ells és que visquin més feliços i en un món millor; crec que això s'ha aconseguit. Amb els vells dels FAS s'ha fet durant molts anys un programa mirant de resoldre problemes a mesura que es vegessin les necessitats, no amb un programa preconcebut sinó donant resposta a les seves necessitats i tenint en compte que quan acollim una persona s'intenta ajudar-la fins on ho necessita. Es tracta de

resoldre problemes i no de fer programes. Hi ha vells que manifesten que gràcies a aquest acompanyament i als voluntaris han estat molt feliços. EL que s'ha de fer amb molta gent en arribar a una edat determinada és que tinguin una millor qualitat de vida i que siguin més feliços i que morin pensant que hi ha gent que els estima. Això s'ha aconseguit bastant en aquest col·lectiu. Però tot el que fem amb els altres -nen, marginats, els del PIRMI... és molt difícil, es fa el que es pot...

Crec que ni nosaltres ni ningú ha arribat a ajudar la gent a prendre consciència de la seva situació perquè siguin ells mateixos els que se'n surtin. Fins i tot penso si no ens enganyem amb algunes experiències d'ajuda que els líders de debó no són els més pobres, sinó els que porten l'experiència... Es molt difícil.

El moviment dels barris de Madrid entorn la pobresa, la droga, les "madres contra la droga", etc... probablement tenen un plantejament diferent del de Càrites... Em qüestiona molt, Aquesta gent, després d'haver-hi participat, com acabaran? probablement essent més persones. Es molt important. Ho miro com un objectiu. Aquesta línia és molt important, potser és la que alliberaria més la gent. Quan veig i sento Enrique de Castro, em qüestiona. El plantejament del quart món a França anava per aquí, en l'intent de crear consciència...

Conec la història d'algunes dones concretes i és un desastre. Estàs, per una banda, tractant-les de l'alcoholisme i el dissabte i el diumenge les seves filles de deu o dotze anys vam amb un senyor que les prostitueix. Són coses molt fortes, coses així t'esgarrifen i penses que estàs en un món molt podrit. Tot això és molt difícil d'arreglar i això és el món de la pobresa. Per a mi aquesta gent són més marginals que la gent d'Enrique de Castro de Madrid. Les dones, les mares de drogaddictes tenen consciència que són mares de drogaddictes, són més capaces de tirar endavant, però potser no són capaces si no hi ha un líder al davant, algú que els arossegui...

Crec que un dels camins és precisament la trobada de tota aquesta gent. Per això crec que va tenir la trobada dels passat diumenge de tots els Engrunes, Escorialles, drapaires, etc... i a l'arròs que van fer abans, a la seva masia de Sant Quintí de Mediona amb els de "Dit i fet" i els drapaires de Emmaús és el camí que hem de fer, cap aquí s'ha d'anar.

No hem trobat el quid de la qüestió per resoldre el problema del quart món. Per exemple, en la qüestió dels infants, quan veiem una persona del quart món que maltracta un fill, el primer que fem es agafar-li el nen, treure-li, i si podem el posem en una institució. Però aquest nen és d'aquest ambient, hi torna, isi ho fa, potser encara és més desgraciat. No hi ha consciència de dir: és l'ambient el que s'ha de treballar. Aquesta marginació és tot un món, anem treient un per un i hauriem de treure'l tot. El treball del quart món a França és una mica diferent. Pretenem treballar més a nivell comunitari, d'ajudar a fer prendre consciència de la seva situació. Aquí tots els que hi treballem, sense adonar-nos-en no els ajudem.

Han de ser els pobres els que s'han de revolucionar. Mentre siguem els que no som pobres els que ho hem de tirar endavant, això no se solucionarà. Hi ha molta gent que viu d'les pobres. Des que aquí hi ha hagut l'IRPF famós, s'han creat una pila d'institucions per ajudar els pobres... I això no arriba als pobres. S'han creat grups i xarxes contra la pobresa, per poder canalitzar diners de la Comunitat Econòmica Europea. S'han fet seixanta mil coses, això fa pensar que mentre no sigui gent pobre qui ho faci, no hi ha solució possible. Ningú és capaç d'aglutinar el conjunt. A no ser que hi hagués un grup de gent que se sentís capaç de tirar-ho endavant... Sense ser tan aparentment democràtic buscant la participació de tothom... és una altra lliçó que hem après últimament: quan els organismes d'aquestes característiques busquen molt i molt que tothom hi sigui, acaben en no-res.

A vegades em pregunto si els pobres volen fer camí d'aquesta manera. O, fins i tot, si poden. El problema és que de vegades volem canviar la societat amb uns que la volen tal i com està. Recordo que Freire deia que no es pot ser pels altres si no es pot ser per un mateix. A vegades sembla que no els deixem obtenir el que tenim nosaltres i ells el que volen és ser com nosaltres.

Ens fem la idea de voler ser com ells, quan ells, en realitat no ho volen: volen treball, ser lliures, tenir un món diferent del que tenen. En alguns d'aquests llocs fins i tot hi havia el pensament de no tenir seguretat social ni coses d'aquestes... això és fort... Ara ja ha canviat, però al començament. Alguns d'aquests líders havien tingut seguretat social i voluntàriament l'havien deixat. Molt bé. Però els pobres no n'han tingut mai ni han tingut possibilitats d'accedir-hi i en volen tenir. Els fem el vestit a la nostra mida, això és el que em reocupa.

Càritas i la immigració estrangera

El món de la immigració estrangera és un món diferent. És una altra pobresa. Són marginats perquè estan "al marge" de la societat d'aquí, però des del punt de vista personal i psicològic estan molt menys "cascats" que els marginats d'aquí. Són capaços de buscar feina i guanyar-se la vida, i els d'aquí no tenen ni esma de treballar. Són marginats perquè són diferents, però per la seva manera de ser, probablement no serien marginats. La prova és que quan fem un curs de formació professional els primers són els magrebins: de paletes són els que treballen més i els que ho fan millor, el que passa és que no tenen papers. Són marginats per la societat receptora. Ells no ho són de marginats, els marginem nosaltres, que és diferent.

Actualment immigració és un Departament de Càrites. Fins fa poc era la Delegació Diocesana de Migracions. Col·laborem força amb totes les altres entitats que hi ha a la ciutat per treballar, reivindicar, per denunciar la llei d'estrangeria, etc.

Jo veig més clara la funció de Càrites en el món dels immigrants, perquè és més evident què és el que impedeix que puguin treballar i tirar endavant. És més difícil saber que hem de fer amb la marginació i quart món d'aquí.

De cara a l'emigració seria ajudar el Tercer Món a fi que la gent no hagués d'emigrar. No vénen per gust. Tota la resta són pedaços. Llitem contra una llei d'estrangeria que hem de canviar. He treballat en la immigració a França i he vist el que era emigrar, anar a un altre país, et trobes estranger en un altre lloc. Has de saber-te bellugar, l'ideal és tornar a casa teua. És un mal menor però és un mal. Tot i que el dret de venir el tenen. També en aquest cas: has de lluitar contra la llei d'estrangeria, però també s'han d'entendre...

En temes de solidaritat, tant respecte al quart món com de la solidaritat internacional, temes ben complicats des d'un punt de vista tècnic i polític quina és la veu de l'Església? Què ha de dir d'aquests temes a fi de no parlar amb pures generalitats? Ens hauríem d'armar de la gent que ens sap dir quina és la solució. Una cosa és la idea i l'altra és el problema tècnic de qui l'ha de resoldre. Hauríem de tenir economistes que diguessin les paraules que s'han de dir i poder fer la denúncia si és necessari. Quan dius una cosa l'has de dir amb una certa autoritat i coneixement de causa.

Càritas, com a veu de l'Església, hauria de comptar amb gent especialitzada en qüestions econòmiques, per tal d'afrontar reptes com aquest, d'opinar sobre aquests temes, que sempre es deixen en mans dels polítics, i sembla que només pertanyin a l'àmbit polític.

Fer denúncies? Quines?

Si Càritas fes una denúncia política genèrica, contra tothom, parlant de la societat injusta que margina, etc... no serviria de res. Les denúncies només són efectives si parlen de fets concrets i van dirigides a persones concretes. Si no és així, ningú no es mourà. Tu pots denunciar el que vulguis però mentre no vagi contra uns senyors concrets que es diguin Ajuntament, Generalitat o qui sigui, no serà efectiva. Si veiéssim una denúncia clara, crec que la fariem, ja que econòmicament Càrites és gairebé independent, excepte una petita part que prové de l'Administració, que no passa del 20% del pressupost. La llibertat de denunciar la tenim. Però de tota manera tampoc no és tan senzill, ja que de vegades no es té la certesa de qui és el responsable concret del problema. No és tan fàcil ni tan clar.

Per exemple, a la pregunta d'on és la gent que vivia al Raval, no sabem on són. Aquest és el nostre problema, intueixes, dius, però no tens dades concretes. En canvi sí que m'he vist en cor de denunciar i de dir a la Generalitat "si no pagueu o feu alguna cosa per a les residències assistides de vells, escriurem un article al diari dient-ho i dient que també gasteu els diners en això i allò" perquè en aquest cas és possible saber el número exacte de gent que no té residència perquè hi ha la llista d'espera. Què preteníem? Solucionar el problema o fer una denúncia?: Solucionar el problema! És una manera d'actuar, de normalitzar una situació. Hi ha qui parla de fer una "denúncia profètica". Però tampoc és tan fàcil... Primer hem de mirar què vol dir això... De vegades alguna institució ens demana que fem una denúncia i els diem que quan toqui ja ho farem, però no perquè sí... De tota manera, les observacions que fa Càritas, són molt respectades per les institucions, els fa por.

Les propostes de l'administració obliden el quart món.

Per exemple, les propostes del Pla Estratègic de Barcelona, en pobresa i marginació no serveixen de gran cosa... A les reunions sempre s'ha de reorientar el tema... es parla que cal fer pisos pels joves que es volen casar i no poden fer-ho... i de moltes altres coses més, segur que necessàries. Però dels pobres-pobres, dels pobres que tenen fills i no poden pagar, etc. ningú no se'n recorda. Potser ja no és ni un problema de malícia, és que els hem esborrat del nostre cap. Es fa difícil haver-ho de recordar contínuament... Un cop s'ha previst el que és necessari per a la gent més "normal", ja no queda res per als altres.

Sempre comencem arreglant els problemes de dalt, i després ja ens preocuparem del pobres. Mai no diem arreglem una cosa tenint en compte l'altra. Per exemple, amb la reestructuració urbanística de la Barcelona, l'ajuntament compra les cases que queden buides per fer-ne pisos més grans. Urbanísticament és millor, però quina població hi anirà a viure? no la que hi viu actualment, ni la que ha marxat del Raval... serà un tipus de gent de classe mitjana. Què se n'ha fet de la gent que vivia al Raval? La gent que vivia al Raval vol continuar visquent-hi. No en volen marxar perquè hi han fet la vida i els costa marxar-ne. Han tancat les pensions perquè no eren adequades. Però abans costaven 15.000.- ptes i ara 35.000.- ptes al mes; als vells no volen ni agafar-los...

Ha sortit el decret per fer desaparèixer les pensions assistencials. Això vol dir que, com hi ha la llei de pensions no contributives, la gent del FAS podria tenir les pensions contributives. Però les pensions no contributives són finalistes, és a dir, si tens una altra ajuda econòmica et descompten la part de l'ajut. Per exemple, un vell té guardat un milió de pessetes que li rendeixen 9.000.- ptes al mes. Doncs aquestes 9.000.- ptes se li descompten de les 30.000.- ptes que hauria de cobrar. Hi ha molts vells que tenen guardat el millonet de pessetes i això fa que en lloc de cobrar 30.000.- ptes en cobrin 21.000.- Tant és haver estalviat com no. Ho trobo fort...

La preocupació del quart món és només d'uns quants. Des de l'administració, una plataforma de veritat respecte la pobresa, no hi és. Hem de fer-la a part.

Aportacions de la Declaració de Renda a l'Església i a Càritas.

Quant a l'aportació de la part de l'IRPF per a l'Església s'hauria de parlar més clar. I els Bisbes no en parlen, de clar. Quan aconsellen a la gent que posi una "X" a la declaració de Renda diuen que és per a les obres de l'Església. Serà per a "algunes obres": per al culte, per al sou dels capellans. Càritas no en rep res de l'IRPF. Per tant, primer, els bisbes ho han de dir ben clar. Segon, Càritas rep pocs diners de l'IRPF, però si compten els que donen a l'Església, als Germans de Sant Joan de Déu, a les Germanes dels Pobres, etc... no són tan pocs diners!. Cal ser justos. Però també és cert que no em sembla bé que Càritas de Barcelona només rebí 6 milions de ptes. i a una altres institucions els n'arribin dos-cents o tres-cents. Voldria que Càritas rebés més diners perquè aquests anys hem tingut dèficit, però Déu-nos-en guard de rebre el que donen a la Creu Roja! Administrar diners és molt difícil. Ets capaç de fer una estructura i que els diners se'ls mengi l'estructura, i com que no volem fer paternalisme i no els llançarem pas pel balcó! Donar diners així és molt difícil. Jo no voldria tenir-ne la responsabilitat.

Les tasques de Càritas: assistència, formació i prevenció.

A part dels aspectes més directament assistencials, a Càritas sobretot fem formació, i treball de prevenció amb nois bastant cascats als Casals d'Infants de Torre Baró i a Ciutat Vella. Els Educadors dels casals actuen durant el temps que els nanos són al casal. Els tenen després del sopar i després van a casa seva a dormir i els caps de setmana. Encara que la relació amb la família no ha estat bona el que no es pot és trencar-la del tot. El que es busca és que el nen es pugui identificar amb un educador que l'ajudi a estructurar la seva personalitat i sortir del món de la marginació. Tot i així potser tampoc potser tampoc no sabem ben bé el que necessiten. A vegades es reproduïx el mateix cercle viciós de la pobresa... a vegades volem "educar" i la gent no ho vol, potser senzillament els hauríem de donar el que necessiten sense pretendre gaires coses més...

Em preocupa quan tenim famílies amb nens, perquè ells són el futur. Per exemple, l'altre dia venia una dona de 50 anys a Càritas. Demanava a l'assistent social que li donés 60.000.-ptes per pagar un lloguer. L'assistent social li demanava que portés els comprovants per veure que eren aquests diners que devia. Va venir amb un noi malalt de la SIDA. Vaig sortir jo i li vaig dir si l'endemà podia venir a portar els papers algun familiar. El noi em va dir que no, perquè estava molt malat, el seu germà estava a la presó i té una germana molt malalta de la SIDA i una nena de 4 anys. Amb l'ambient d'aquella família i la cridanera de l'àvia i tot plegat jo pensava "què ha fet aquesta criatura per merèixer aquest ambient? Què serà d'aquesta nena en aquest ambient. Totes aquestes coses em qüestionem tota la tasca que fem. No sé què s'ha de fer, però sóc conscient que no donem en el clau.

Amb la idea de promoció crec que sovint perdem humanitat en el tracte amb la gent, els pobres els tractem de manera molt diferent. Un ric no el controlem, pot fer el què vol, al pobre fins i tot li controlem la sopa que menja. Fa uns dies que va venir una dona a queixar-se. Estava atesa per un ajuntament. L'ajuntament l'ajudava amb 15.000.- ptes al mes. Em deia que si anava a comprar només podia comprar menjar, "si necessito qualsevol peça de roba o qualsevol altra cosa no la puc comprar perquè m'han dit que només puc comprar menjar". L'educador de l'esplai de les seves filles els va dir que si no hi anaven treurien l'ajut a la seva mare i, a més, els van donar un paper amb una hora fixada per anar al psiquiatre perquè si no li treien l'ajuda. Aquesta dona també demanava que la seva filla pogués anar a una escola pública, una mica més lluny de casa seva perquè era millor que la que li tocava. L'escola l'acceptava, però l'ajuntament deia que no,

perquè, com que li donaven 15.000.- ptes al mes, havia d'estalviar els diners de l'autobús per poder comprar el pa...

Nacionalisme i marginació

Sempre he cregut que el català no és el més important per als pobres. Quan estava a França pensava que els més pobres eren els immigrants, i a Catalunya sempre he vist que els catalans no són els més pobres sinó que ho són els que vénen de fora. M'agrada que es respecti Catalunya i hi crec, però mai no podré ser una exaltada a l'hora de defensar-ne els drets, perquè crec en Catalunya en valors més universals. No puc pensar en els drets dels catalans quan hi ha drets més fonamentals que no són respectats.

No em fa nosa el concili de l'Església de Catalunya, però penso que els pobres n'estan molt lluny... probablement amb la gent d'aquí ens entendríem millor per treballar. Hi ha molta gent que hi treballa, la pròpia tasca és només un petit gra enmig de molts.

A Barcelona, el món de la pobresa és molt diferent del d'altres llocs, en quantitat i qualitat. Es un abisme... molt més complex. Es un altre tipus de pobresa, una pobresa terrible i dura que es concentra a Barcelona. La misèria que trobem aquí no l'hem trobada a cap altra Diòcesi.

Possibles actituds...

A vegades, de la marginació en volem fer una cosa mística, i no ho és. La pobresa voluntària potser sí que ho pot ser, però la marginació és dolenta... Prou de místiques de coses que no han d'existir!

Com posar en pràctica el que pensem per tal de fer un canvi? i com posar en comú tants valors i tanta gent que hi ha dedicat esforços i vida? L'Aranguren deia que si el que viu uns valors no en parla, viu amb la frustració dels valors que ha deixat encara que siguin valors falços. Si la gent que més o menys ha assolit uns valors evangèlics, no s'obre, no es comunica, arriba un moment que et consideres estranya a tot... I acabes per ofegar el teu pensament. En canvi, quan en les eleccions Justícia i Pau volia fer una manifestació amb la gent del quart món davant de la Generalitat es van espantar molt, es van enfadar molt amb aquella convocatòria. Penses que si fossim més, i més coherents, coses d'aquestes els farien canviar una mica...

La nostra tasca d'atendre la gent ja té un valor per si mateixa. Si pots fer a algú una mica més feliç, ja n'hi ha prou. Em frustra que el món no canviï, però mai no m'he proposat grans objectius. Crec en la meva feina, en les tasques més petites, perquè, per mi, signifiquen molt més del que em pensava aconseguir. I em trobo important en la meva feina, que d'altra banda, és una feina més.

Entrevista feta el 22 de juliol de 1992.

FRANCISCO MARIN**Llegamos a la Mina por opción. Contribuir a la transformación.**

A menudo nos preguntamos porqué vinimos a vivir a la Mina y porqué seguimos aquí. Pero las razones por las cuales vinimos siguen todavía, o están más complicadas incluso. Con el proceso de "la gran Barcelona" que se ha llevado, situación es tan grave como la del 72-73 cuando llegamos aquí al barrio. Hicimos primero un acercamiento por el Besós y del Besós vinimos hacia aquí. Desde el 72 ya vivíamos en el fregado : con el barrio Besós, con el Campo de la Bota... Este último a través de los grupos de vecinos que habían venido a la Mina y que se acababan de instalar, algún grupo de jóvenes que estaban organizados, unos vivían en el Campo de la Bota y otros vivían aquí: fue el año de asentamiento de la gente en donde todavía se vivía muy a lomo de los dos sitios.

Llegamos aquí por opción. Para compartir con la gente su situación de marginación y de transformación. Y fué una opción de familia. Me decía una señora : "¿Cómo es posible que estéis aquí? tu mujer tiene que darte muchas broncas, porque el estilo de vida y jaleo que llevas.." Le dije que al contrario, si no tuviera una compañera al lado, en esta misma batalla, en este mismo jaleo, yo sólo contra la familia no sería posible. Mi compañera también está en el tema. Lo que pasa es que ella juega otros papeles: el equilibrio de la familia, el personal, los hijos.. porque no podemos estar los dos.

Llegamos aquí porque estaban haciendo lo que habían sido "ghettos horizontales" en una ghattización vertical. Estaban creando barracas verticales en lugar de ayudar a la transformación de la gente que había vivido suburbialmente y que había dejado su sudor y media vida en la inmigración dejándola sin salida humana. Se concentraban los problemas que habían estado dispersos en esta gran Barcelona.

Han pasado muchas cosas desde entonces : la transformación política, la económica... pero no se ha dado en la dirección que habíamos esperado, transformación cultural. Las cosas son más complicadas ahora que al comienzo. Porque cuando esta marginación tiene posibilidades de salir adelante la solución que se piensa para el barrio sólo tiene en cuenta los aspectos urbanísticos y se abandona a la gente a su suerte hacia otros sitios. Hay la intención de deshacerse de la gente sin darle respuesta. La dinámica que generaba la marginación concentrada en un sitio, da lugar a una dispersión.

Problemas para la transformación global del barrio : CiU y PSC

Con los grupos políticos clandestinos o entidades populares, planteábamos la transformación del barrio de manera que se llegara a una calidad de vida, de humanización del medio, de dotación de infraestructuras. Cuando después de estos largos años, analizas los muchos esfuerzos, los intentos, la muchísima gente que ha participado... te encuentras que todos los esfuerzos han sido abortados conscientemente por los fuertes.

La primera fase de lo que pudo ser un desarrollo del barrio fue abortado concretamente por Convergencia, desde la Generalitat. Se abortaron las posibilidades que se engendraron desde aquí mismo, o al menos, no se llevó a término el famoso plan interdepartamental de transformación de la Mina. La causa más superficial por la cual no se llevó a cabo, fue por falta de dotación económica. Es la más externa. Pero ¿por qué desde la Generalitat no se dotó de medios económicos para poder llevar a cabo este plan? Viéndolo con perspectiva de tiempo hubo, primero, una falta de visión de futuro a largo y medio plazo, pero sobre todo porque sus intereses, en aquel momento, estaban puestos en otros lugares, por ejemplo en el problema catalán.

En un segundo momento, a partir del año 87, cuando a CIU ya le ha podido interesar incluso por su rentabilidad política, su actuación coincide con la creación de "Benestar Social" como Conselleria. Y a los socialistas, que fueron los que habían propuesto el plan en la etapa anterior, ya no les interesaba la transformación social tal y como se había diseñado sino que les interesaba la transformación de este medio en un reasentamiento de la población "normalizada".

Ahora veo que los mayores enemigos de una actuación de política social tal como se presentaba desde el año 82 al 87 son los propios socialistas. Se había elaborado desde el propio movimiento popular, con gente del mismo partido socialista pero ahora están abortando cualquier posibilidad de transformación y de alcanzar los objetivos que ellos mismos habían diseñado. Lo que ahora interesa es un desarrollo de ciudad en la que aquellos principios ya no están vigentes y lo que cuenta son los intereses económicos.

Hubo un momento de actuaciones concretas a través de distintos programas. Pero sin ninguna articulación entre sí. Ha sido un grave problema. Probablemente no tanto por mala fe en momentos determinados cuanto por ignorancia o por no saber hacerlo. De manera que el plan interdepartamental, incluso en las cuestiones que se pudo llevar a cabo, fue de dotar al barrio de unos servicios que no tenía, pero se crearon yuxtapuestos y no coordinados en función de unos objetivos globales a alcanzar. No ha habido plan global. Por llamativo que parezca tanto unos como otros han estado siempre en contra de la participación ciudadana y de la globalización de los objetivos o las actuaciones integrales.

La participación de la gente como eje de la transformación

Nosotros siempre hemos creído que el grave problema de la Mina no era el urbanístico, o mejor dicho, que para poder transformar lo urbanístico teníamos que empezar por transformar la propia dinámica del barrio y de los distintos grupos que componían esta sociedad tan compleja que es la Mina. Por ejemplo, a niveles de escuela, de alfabetización de adultos, de la creación de tejidos sociales en pequeñas comunidades por ejemplo a través de las escaleras, dando dinamismo y una articulación a los vecinos en donde la gente resuelva sus problemas más concretos.. lo que se intentaba era la articulación de todo este material humano.

Durante esta década del 82 al 92 toda nuestra actuación ha ido encaminada a la participación de todos en el proyecto y a una actuación que globalizara el conjunto de las acciones diferentes que se iban haciendo, porque creíamos que la participación de la propia gente es fundamental en la transformación de su suerte. Y esto ha sido bombardeado por todos los sectores de responsabilidad de la administración. Ni a Generalitat les ha interesado nunca una participación de la gente ni ha tenido en cuenta lo que era una actuación globalizada. Ni socialistas hoy, que tienen más protagonismo como Ayuntamiento dentro de la suerte del barrio, están por la participación sino por la utilización de la gente que está presente, con una cierta dinámica, en el barrio. Utilizándola además en contra de lo que es la verdadera participación, no el asentimiento. Para ellos, asentir es lo que realmente interesa. Cuando dices que participar es proponer, analizar, caminar conjuntos, evaluar después, volver a proponer nuevas hipótesis de trabajo.. te bombardean todos los espacios y van creando espacios controlados. Si sospechan que estos espacios pueden transformarse en ámbitos críticos a su manera de actuar los destruyen.

Te lo destruyen por el mecanismo de la contraposición de intereses. Es decir, en lugar de la participación se está llevando un proceso de disgregación y de enfrentamiento entre vecinos contraponiendo intereses, incluso yo te diría por un plan diseñado por el propio Ayuntamiento. Por ejemplo: hace dos semanas han

logrado la aprobación inicial del plan de transformación del margen derecho del Besós. Lo han tenido que aprobar con los votos de la gente del barrio del Besós, el movimiento llamado del solar de la Palmera.

Hasta ahora era un grupo que se presenta a las elecciones sencillamente por defender unos espacios que eran para equipamientos, después de una verdadera guerra, bestial, de represión contra ellos. Estando definido para equipamientos, el alcalde lo cede para construir viviendas para la Mina. El alcalde dice que estaba consensuado con los vecinos del Besós y que los compensaría -y no es verdad que el alcalde hubiera consensuado nada con ellos, es mentira, el alcalde miente, nunca habló con ellos, siempre se negó a venir a la mesa a cuatro bandas de Generalitat, Ayuntamiento, vecinos del Besós y vecinos de la Mina. Cuando todo esto se ve así, los vecinos del Besós se oponen totalmente y los de la Mina entendemos que no es este el camino sino que hay que buscar otro espacio. La cuestión era de dónde lo sacas. Pero los de la Mina descubrimos que realmente había mucho más espacio público en todo el polígono. El mecanismo fué que en aquel momento, desde el Ayuntamiento -poder socialista- se logra contraponer ciertos sectores del Besós con ciertos sectores de la Mina tachándolos de racistas, de gente que no quería a la Mina porque sí, cuando había un verdadero entendimiento entre ambos. Y no sólo eso, los machaca, los machaca con la policía.

Y al final ha tenido que aprobar el plan del margen derecho con los votos de esta gente!.. Pero a pesar de esta votación no ha habido enfrentamiento entre nosotros. No han conseguido dividirnos. Ellos votaron que sí plan del margen derecho porque entendieron que habían conseguido el principal objetivo para el que se presentaron : la recalificación para equipamiento del solar de la palmera. Consideraron que no se podían negar porque el barrio diría que la lucha no había servido para nada. Esto no quita que, aceptado esto, se siga luchando conjuntamente por más cosas en una serie de alegaciones ya presentadas. De nuevo el Ayuntamiento intentará enfrentarnos, porque ven que el movimiento social de la Mina junto con Iniciativa y con los del Besós con la fuerza movilizadora que tienen, somos una suma que difícilmente se la podrán contraponer

La salida es dividimos, y el primer punto ha sido llevar a los de la Palmera a un callejón sin salida al decirles: "os ofrecemos esto y decidlo en el barrio". Esta gente se ha visto en una contradicción fuerte de no poder rechazar aquello pero sin embargo también han explicitado que los otros derechos de los barrios se han de seguir reivindicando.

Al Ayuntamiento le ha servido para poder sacar por la fuerza el plan para el que, hasta ahora, ninguna fuerza de la oposición les daba el voto, ni siquiera el PP con los que forman gobierno municipal. A partir de ahora la estrategia es seguir dividiendo y enviar mensajes a la población de que los contrarios al Ayuntamiento son contrarios a los intereses de la ciudad y de la mayoría. Tengo un ejemplo de como intentan dividir, manipular y la contraposición de los intereses : la actual Junta de la Asociación de Vecinos fué prácticamente impuesta por el propio Ayuntamiento para desbancar el movimiento que llamamos de la Permanente de vecinos, de participación, de actuación. Esa gente ha presentado una alegación al Plan. Esta alegación es idéntica a la presentada por el movimiento cristiano de la parroquia. Defienden, 1º, que la transformación en si es buena si no hay dispersión de la población, 2º, que la transformación de la vivienda tiene que ser vivienda por vivienda, 3º, que hay que ayudar a la gente más débil, etc. Pues bien, el Ayuntamiento pretende convencer a los de la asociación que el movimiento de gente cristiana vinculada a la parroquia está intentando que el plan no se lleve a cabo. De manera que cuando hay una asamblea de parroquia, para presentar el plan, se comienza a correr por el barrio que la gente va a reunirse boicotear el plan. El Ayuntamiento, valiéndose del grupo de comerciantes y de los bares, comienza a difundir que fulano de tal que está muy de iglesia, que si de lo que se trata aquí es del manejo del Opus Dei porque viven del

cuento, que son gente venida de Pedralbes que lo único que intentan es seguir viviendo con su estilo de vida a costa de... Es para desbancar todo el movimiento que llamamos de la Permanente de vecinos, de participación, de actuación, lo que se comienza a difundir para contrarrestar una postura crítica.

Creo que la gente de la Asociación ni siquiera se dan cuenta de la contradicción entre su mensaje y su actuación. Por ejemplo, se presentó el plan diciendo que habría cambio de vivienda por vivienda. Después viene el Ayuntamiento a informar al barrio y le dice que van a transformarlo, pero que nunca piensen que va a haber cambio de piso por piso. Sin embargo, los de la asociación de vecinos no se ven en contradicción con lo que han pedido, con lo que le dicen, y con su actuación.

Si no hubiéramos estado nosotros, hubiera sido peor.

Se han conseguido cosas importantes, a pesar de todo. Si no hubiéramos estado nosotros se hubieran dado actuaciones brutales contra la población. Hasta el 87 hay un momento pudimos vislumbrar un momento, pienso que hasta el 85, que creíamos que iría todo a mejor... fué el momento de la esperanza generada por el plan integral de la Mina. Creímos que había posibilidades para que algunos objetivos llegaran a buen término. Parecía que se construía una nueva realidad en cuanto a las características, en cuanto al denominador común de poca calidad vida de barrio, de falta de futuro.. Del 85 al 87 hubo un fuerte retroceso. de estos objetivos y hay desánimo y dispersión de gente comprometida que no ve futuro aquí y se marcha, gente comprometida política y socialmente.

En el 87 un grupo ante los resultados del análisis intenta ver qué se puede hacer, si hay alguna posibilidad o hay que marcharse. Con las elecciones municipales del 87, se hace una recomponenda de las fuerzas que todavía existían y se hace un último intento con un pacto con socialistas para rehabilitación social y urbanística del barrio. Pero a los tres meses se descubre que realmente había sido una traición enorme y que lo que está por debajo es una especulación inmobiliaria de todo el sector con ocasión de "la nueva Barcelona".

A partir del 87 lo que te da fuerza para seguir luchando sabiendo que no es posible aquello que te habías planteado en el 87, sino que ha ido por un camino totalmente diferente del que esperabas, es ser consciente que has evitado una acción bestial contra la población, que era la deportación de la totalidad, o de una gran mayoría. Y una actuación, en contra de la población que, si no se hubiera estado en aquel momento en los lugares donde se estaban -lugares importantes por la difusión que se pudo dar al problema-, a la Mina le hubiera pasado como al barrio de la Catalana. Total o parcialmente al suelo, el terreno entregado a la iniciativa privada y la gente cada cual en el rincón menos pensado. De hecho había pactos con algunos ayuntamientos del Estado español para acoger gente (como se hicieron en aquellos años en la Catalana que por dos pesetas se iba la gente fuera), con una actuación de acoso contra la gente,... si no se hubiera estado en la lucha en aquellos momentos, hoy día, no se tendría la posibilidad de que, a pesar de que se está tan mal como se está, ya no podrá ser nunca de la manera que la tenían pensada en el año 87. Esto es lo único positivo.

El Ayuntamiento actúa de espaldas a la población, sobre todo a la de la Mina. Por ejemplo, en el caso de la contratación de técnicos. ahí está el famoso informe de J.Mª.R., pero sobre todo de R.G., de REGESA. Esta, en el año 87, había hecho el plan, con la connivencia de J.Mª.R., que bajo la apariencia de una actuación implementada lo que iban a llevar a cabo era una dispersión de la gente, sacar familias fuera y liberar el terreno para la iniciativa privada por 3700 millones del 87. Hoy día pensamos que esta dispersión ya no es posible. Yo no sé qué es lo que sabía J.Mª.R. pero lo que sí sé es que después de explicarle uno de

nosotros, durante dos días, qué es lo que queríamos y cómo podíamos sacar pelas de Europa, porque habíamos tenido contacto con personas de la CE para vehicular hacia aquí recursos económicos para la transformación del medio, después de explicárselo, larga y tendidamente, elaboró un informe que hizo llegar clandestinamente a Europa y no nos entregó, para sacar a 200 o 300 familias. Fue la primera *putada* que nos hizo J.M^a.R. haciéndose el inocentón. La segunda fue que era conoecedor, como mínimo conoecedor, del plan REGESA hasta que "alguien" se lo secuestró de su archivo.

O el de otro técnico, S.. La razón última que se da en la Resolución de Alcaldía para la contratación de este señor es porque tiene la confianza de los vecinos. Pero cuando los vecinos le pedimos que viniera a explicar el proyecto de rehabilitación del barrio, dijo que era un técnico, que sólo tenía que dar cuenta al Ayuntamiento, que su labor no era de pedagogo y eso que lo hicieran los que habían estudiado Magisterio.

Aquí lo más duro es la soledad

Lo más duro de este tipo de trabajo es la soledad, el "solo ante el peligro", indudablemente aquí lo más duro es la soledad. Otros trabajos en favor de los marginados pueden tener otras compensaciones.. Es un trabajo político, y nos acusan precisamente de "trabajo político" ante la gente a la que saben que esto hace mella. Y esto irá en aumento. Por ejemplo, frente al plan del margen derecho, la parroquia se ha movido y presenta alegaciones. Ayer hubo una asamblea de la comunidad parroquial para estudiar el documento aprobado y ver si han respondido a las alegaciones que se hicieron en su primer momento y cuales se pondrán en este período. Y la Asociación de Vecinos se presentó amenazadoramente al cura diciéndole que se estaban metiendo en política!. Este lenguaje, incluso, de otros tiempos, es interesante. Critican a la iglesia aquí que se está metiendo en política simplemente porque responde a un plan, a unas alegaciones!. Cualquier ciudadano europeo tiene derecho a personarse en una alegación de estas: un tío que viva en una aldea de Suiza, la ley hoy le faculta para personarse aquí en una alegación.

Relación con la Parroquia

En estos momentos tenemos buenas relaciones con la parroquia, con la iglesia. Nosotros pertenecemos al grupo de parroquia. Tiene unas características muy propias, de gente pobre y de pobre gente en el sentido que se trata de una comunidad muy anciana de ancianos que viven solos, que encuentran un poco de calor a nivel de las prácticas religiosas, en el estilo como se lleva aquí, que es muy tradicional. Tiene cierta acogida en cuanto que los ancianos, la gente mayor, que procede de inmigración encuentran una identidad o una seguridad por este ritual a su alcance. Y creo que también la gente cristiana de otros niveles, progresista y con más formación también pueden encontrar su lugar.., no son aquellos ritos carcas que a uno le repele sino que le he encontrado, digamos, una cierta ternura. También están metidos los escolapios, salesianos, franciscanas, y alguna comunidad más.

Seguimos por la esperanza que tenemos

Pienso que lo que hace que podamos seguir es la esperanza que tenemos, y que, a pesar de todo, hemos conseguido cosas.

La historia se va a leer por lo que se consiguió o por lo que se terminó realizando. Pero la lectura negativa de la historia, que es muy difícil y no siempre se puede hacer, nos diría que muchas veces, los actores y lo que se ha

hecho no ha sido tan importante como el no haber dejado hacer cosas que hubieran sucedido. Aquí, frenar la actuación brutal del 87 y que en todo caso, las pérdidas sean las menos posibles, o paliar lo más posible la brutalidad sobre la población puede ser que también tenga un sentido. Si estando presente en la transformación del espacio al tener acceso a ciertos niveles de opinión o de recursos legales se evita que todo el mundo sea llevado fuera o que incluso la actuación indirecta se pueda paliar en un porcentaje importante, creo que merece la pena estar. Lo más fuerte tal vez será en un segundo momento cuando la transformación urbana consiga la dispersión de la gente por el nivel, la calidad de vida, coacciones indirectas y económicas o sociales y culturales que se irán imponiendo.

Ha habido un momento en el año 87-88, incluso hasta el 89, que se logró cohesionar una participación ciudadana bastante interesante en contra de la desintegración perseguida por el Ayuntamiento. Cuando esto ha estado medio cohesionado los socialistas lo han visto peligroso para los intereses que tenían previstos y diseñados que han ido a aplastar. Casi lo han logrado porque han logrado imponer la división y levantar a sectores que estaban callados prometiendo que las mejoras que se consiguieran estarían al abasto de ellos y que lo iban a tener sin moverse. Una de las medidas en esa contraposición de intereses ha sido el mensaje enviado por el Ayuntamiento de que la actuación popular estaba poniendo en peligro el que ellos pudieran tener accesibilidad a un espacio normalizado y por fin conseguir el bienestar que siempre han estado buscando, y al que tienen derecho. Esta gente se han constituido en los defensores de lo que ellos piensan que va a ser para ellos y como luchadores en contra de cualquier otra movilización que pretenda ayudar al drogadicto, restablecer un tejido mínimo social, sentar bases de convivencia entre grupos que a alguien le puedan parecer peligrosos.

De todas maneras, pensamos, de aquí nos nace la esperanza en seguir trabajando, por el conocimiento que tenemos de lo que ocurrió en el barrio de la Catalana que en pequeña escala es lo que se quiso hacer aquí. Este estilo de dividir y de contraponer puede acabar convirtiéndose en un boomerang para los poderes políticos que lo utilizan.

El primer punto es que no se va a dejar tirar ninguna vivienda si no hay viviendas alternativas levantadas. Los que ahora están o callados o militando activamente por los intereses del Ayuntamiento porque piensan que son sus verdaderos intereses, cuando descubran que el trasladarte de vivienda no conlleva un cambio de piso por piso, como ellos están pidiendo, que el Ayuntamiento dice que en modo alguno va a ser eso y ellos no se quieren enterar que están negándolo, y comiencen a encontrarse en la dinámica de las indemnizaciones, que de ninguna forma va a ser por los valores que están soñando, por ejemplo, los comerciantes están pensando que por un local cutre de aquí le van a dar 40 millones de pesetas porque el Ayuntamiento les ha dado esperanzas de que la indemnización "la hace el extranjero", se encontrarán con el engaño y la frustración. La Catalana la expropiaron y se la vendieron a los franceses y Messeguer, el alcalde, se comprometió con ellos a tener el PERI aprobado y todos los recursos resueltos para poner la primera piedra el 1-1-91.

Pero el Alcalde ha buscado unos pactos económicos en contra de las actuaciones de los mismos socialistas del área metropolitana, la revalorización del margen derecho ha sido impuesta por la cúpula del partido, para paliar, en parte la conflictividad social que Messeguer estaba generando en este sector y para meter a Messeguer en vereda viene, tanto por lo social como por lo económico, el mandato de que se haga un estudio del margen derecho del Besós para poder elaborar un plan global de todo el margen derecho y, mientras tanto, nadie puede hacer nada en el margen derecho. Con esto se paralizó el proceso de explotación de la Catalana con el terreno vendido a los franceses. Pero más todavía, no sólo lo pararon sino que ciertas cláusulas firmadas con Messeguer por los franceses ahora son contradictorias con los objetivos que los técnicos del plan

se plantean a nivel de todo el margen. Ha caído en sus propias contradicciones. Lo último que han hecho los franceses, es retirar el PERI que habían ido aceptando e imponer el PERI originario, que tiene muchas cláusulas contrarias a las del plan del margen derecho, diciendo: "Es que ya no aceptamos ni siquiera las remodelaciones que de buen o de mal grado hicimos. Lo que hay es esto y te vamos a llevar a los tribunales." Puede ocurrir, pues, que los franceses lleven a los tribunales al señor Messeguer y a REGESA.

Lo que también puede haber es que Messeguer esté comprometido con el Ministerio de Obras Públicas y el PSOE, porque el plan del cambio del litoral, que en su conjunto hizo el Area Metropolitana, en el sector de la Mina se lo reservó el MOPU. Parece que el MOPU veía aquí la posibilidad de instalación de un puerto deportivo convirtiendo navegable el Besòs y que incluiría la Catalana y la zona industrial de alrededor, aquí al lado mismo. Puede ser que el MOPU le exija a Messeguer una solución rápida del problema de la Mina, porque sería impensable realizar una operación de esta enorme envergadura y para gente de alto standing junto a un barrio conflictivo...

También técnicamente y políticamente nos hemos sentido solos. He tenido la sensación que, incluso con nuestra gente de Iniciativa, las cosas de Sant Adrià se toman como anecdóticas, como si fuera añadidura y que lo que va a quedar es, simplemente, las batallitas, que no se afronta como un tema de gravedad para analizar y ver qué actuaciones se van a tomar como grupo. Además, no hay tiempo para todo, porque estoy muy cogido por cuestiones de aquí y estamos solos, no tenemos gente liberada. Tienes que racionalizar todo el esfuerzo y tampoco diría "voy a dejar de ir" porque para nosotros la información es fundamental. Al comienzo Iniciativa nos dio ayuda para iniciar un primer diálogo con técnicos. Tuvimos una sesión y fue interesante porque se presentó la alegación. Nosotros pedíamos que Iniciativa de Barcelona se definiera para no entrar en contradicciones.

Lo que ocurre es que también en la calle las cosas se complican. El otro día al llegar al barrio de una reunión sobre esto con nuestros "técnicos" -gente que nos ayuda voluntariamente- un grupo de gitanos de aquí del barrio, del partido socialista, me están esperando para amenazarme y para partirme la cabeza. Con la amenaza de que me iban a romper la cabeza y de que me tenía que marchar. En casa no saben nada. Era a raíz del pleno último, que para sacar el plan tuvieron que admitir los votos de la gente del Besòs. Fue, sencillamente la bajada de pantalones de los socialistas. Por eso montaron un show en contra de Iniciativa, llenaron la sala de gente para que gritara y... todo lo que ya he contado. A partir de ahí, se concretan las amenazas. Queda muy claro que vienen a por Iniciativa y a por sus cabezas visibles.

I.C.

Durante la legislatura anterior había una desvinculación y falta de comunicación total con Iniciativa de Barcelona. Acepté encabezar la lista de Iniciativa porque nos podía dar información y la información para nosotros es vital, pero, antes de aceptar quisimos aclarar que las relaciones con Barcelona tenían que estar muy claras porque, viendo lo que iba a ocurrir, podíamos estar incluso después en contradicción.. Pero el grupo de aquí es débil.

La imagen de la Mina en los medios de comunicación

La imagen que se da de la Mina desde la prensa : droga, gitanos, delincuencia... no es la verdadera. Es cierto que hay problemas graves socialmente, pero los puntos de gravedad no son los señalados. Por ejemplo, la relación de la etnia gitana con problemas de marginación, drogas, uso de droga etc... sí que se da. Comparando las características de la vida gitana de hace diez años con ahora, ha

habido una transformación de un sector importante de la población. Sobre todo en la vinculación. Quizá algún sector pero también otros que hasta hace poco habían vivido de trabajos marginales -chatarrería, recogida de cartón, trabajos eventuales, etc.-. Ahora mismo un sector joven de la población se ha desvinculado de este modo de trabajar y se ha vinculado al uso de droga, al mercadeo intermedio de la droga y algunas de las familias gitanas al tráfico en plan serio. El sector del barrio donde está más ubicado el problema que sería la Mina de bloques altos. Pero precisamente este sector en estos últimos cinco años el trabajo social ha ido a menos. Han quedado los programas sociales dirigidos a la población con menos problemas. Resultado? : se ha incrementado la población marginal. La etapa del 87 al 92 es la etapa en la que programación social del partido socialista cambia de objetivo : donde se había hablado de rehabilitación social y urbana, ahora se habla de "reasentamiento de población normalizada" y utiliza el problema de la marginación únicamente como señuelo para recabar subvenciones de la Comunidad Europeo o del Estado, pero no para dirigirlo hacia el problema sino hacia la población más normalizada. La población con problemas va quedando más marginalizada, su actitud es de desertizar las actuaciones sociales.

Por ejemplo desde el año 88 han desaparecido los programas de comedores, asistencia al drogodependiente, actuaciones en juventud (el casal juvenil está cerrado, se les debe incluso las subvenciones del año 91), se han ido recortando las actuaciones en alfabetización de adultos (ayudas a través de monitores), las actuaciones con población juvenil más problemática con educadores de calle (los talleres han desaparecido)... Se están cerrando aulas y el trabajo de soporte que estaba haciendo Maria José lo cerraron hace mucho tiempo. Esa fue una de las grandes genialidades de la Generalitat. Maria José llevaba unas aulas que servían de puente entre la calle y las escuelas. Pero se puso en práctica aquella famosa ley que, para no marginar a los que tenían problemas, a los marginados, había que integrarlos. Y los "supertécnicos" anularon las aulas de soporte y los metieron dentro de la escuela, por lo cual aquellos niños que antes iban a la escuela ahora ya no van. No han tenido ningún espacio donde hacer el puente con unos mínimos. En el barrio hay ahora un problema de absentismo superior. Todavía fastidia más porque cuando ahora alguien analiza el problema, los mismos que la cerraron encuentran como salida aquella experiencia aquella.

Los espacios ocupados por la APAT, que estaban ya vivos por la oferta municipal o municipal y de Generalitat, desaparecen. Después desaparece la actuación temporal de APAT y, en la actualidad, no hay nada. El interrogante es donde han ido a parar estos recursos que eran de ciento de millones. Era dinero para programas sociales para el barrio, y cuando uno pide explicaciones para saber dónde se han gastado ese dinero, no cuadran los números. APAD era Asociación para Asistencia a gentes con problemas de Drogadicción que se transformó en una asociación de técnicos sociales que, en su momento, recibió muchísimo dinero de Madrid, del Ministerio de Asuntos Sociales, en definitiva y tenía la oferta para actuación social en la Mina de trescientos y pico de millones. El primer período del primer año recibió el dinero para actuar aquí y tuvo problemas con el Ayuntamiento de Barcelona que habían derivado dinero del área social por quinientos y pico de millones y no se sabía dónde había ido el dinero. Ante el descrédito de la propia asociación, Madrid dejó de subvencionar los programas que presentaba, con lo cual el Ayuntamiento quedó, a parte de no recibir el dinero prometido por el Ministerio de Asuntos Sociales a través de APAT, terminó subvencionando a APAT actuaciones en el propio municipio. .

El panorama de servicios sociales se ha desertizado. El área de Servicios Personales del Ayuntamiento termina confesando que aquellos programas sociales no responden a los problemas sociales que tiene el municipio, sino que sirven para cohesionar un poco el departamento de Asuntos Sociales y que se tienen que reestructurar. El problema no es conyuntural, el problema está en que el equipo de gobierno de este municipio no conoce o no quiere conocer la verdad del

problema social de la ciudad y sus objetivos y estrategia no está para dar respuesta. Es un problema político. Por más que quieras hacer tú desde tú área, ¿qué vas a hacer si el equipo de gobierno ni siquiera conoce o quiere conocer el grave problema social que tenemos sobre todo en el margen derecho?.

Nosotros entendemos que el plan del margen derecho, puede ser interesante desde el punto de vista urbanístico, pero entendido como actuación urbanística simplemente será traumática para casi el 80% de la población del margen derecho, ya que a corto y medio plazo, después a largo plazo, será causa de la dispersión, como mínimo, del 80% de la población. La única manera de que este plan urbanístico no sea traumático es que se transforme de plan urbanístico a plan integral -que está considerado además por la ley-. Cuando decimos que no está contemplando el plan integralmente es porque el plan social paralelo al plan urbanístico no existe. Por eso nos oponemos

Conocemos cómo se actuó en la Catalana y cómo se está actuando en Ciutat Vella y no podemos admitir que aquí se haga una actuación así. Nos oponemos. Por lo menos diremos simplemente. Entendemos que el partido socialista ha actuado aquí en contra de Messeguer. Cuando el partido socialista habla del "Casc Antic" hablan de una actuación de bisturí. Pero aquí se ha convertido en programa político global. Aquí puede llegar a ser cierta aquella máxima de "cuanto peor, mejor" porque se explicitan las grandes contradicciones. Mientras que en el centro de Barcelona las cosas se están llevando de manera que nadie se entera y el desaparecido es "missing" -¿dónde está esta gente a la que le han tirado la casa?-, aquí pienso que al no permitir una actuación silenciosa y oculta se han puesto más de manifiesto las contradicciones.

El trabajo profesional

Sigo dando Antropología Religiosa en el Instituto. Puedo compaginarlo con el trabajo en el Ayuntamiento, aunque lo del Instituto está mal pagado y lo de concejal no está pagado. La faena del instituto es casi gratificante : " ¿Dónde vas?. Voy a trabajar", estoy muy contento porque voy a trabajar. "Ahora, esta mañana, me toca de trabajo", o bien "hoy no voy por el ayuntamiento porque voy a trabajar". Y te encuentras bien, cómodo, distendido, con la alegría de ir a trabajar, sobre todo porque es un Instituto interesante porque es un centro Instituto abierto al barrio aunque se está deteriorando el proyecto. Por fin he dejado de ser de la Junta directiva esta mañana, después de quince años, ya era hora...

Nos encontramos ahora con un problema que, por absurdo, puede ser significativo de los conflictos con la administración. Nos piden responsabilidades por haber transformado un sótano inmundos lleno de ratas en un especie de laboratorio de imagen y sonido con una emisora que emite a todo el barrio, un estudio de televisión interno y un gimnasio que no teníamos. Porque tenían que haber hecho un gimnasio y no lo hicieron. Nos ha costado todo ocho millones de pesetas, que no es nada. El concejal de distrito se compromete a pagarlos, pero que la Inspecció d'Ensenyament se niega a cobrar : a quien "coño" se le ha ocurrido transformar esto y con permiso de quién. Y nos ha venido una inspección no solo técnica sino económica, porque a ver ¿cómo pueden esta gente manejar dinero y manejar esto? ¿cómo se lo han podido hacer?...

El futuro no puede ser peor que el presente

Es necesario encontrar y dar esperanza a esta gente. Nuestra gente vive su existencia de una manera dramática, por manera de ser y por la realidad que viven. Y hay que transformar su dramatismo, su vivencia dramática, dar cuerpo a la esperanza dando a entender que el futuro tiene que ser mejor que el presente.

Porque el presente es muy malo y entonces el futuro tiene que ser mejor. Necesitan y necesitamos puntos de referencia y apoyos a la identidad personal. Cualquiera de nosotros en esas circunstancias estaría perdidísimo.

Yo pienso que el futuro no puede ser peor que el presente. En cualquier caso, tal como se han planteado las cosas, la dinámica conllevará que la "normalización" no se llevará a cabo tal y como la tenían prevista expulsando a la población. No se permitirá llevar a cabo las actuaciones como en el 87.

El análisis global, es que o el sistema cambia o la insolidaridad y la desunión seguirán creciendo... Las conclusiones a las que llegó la asamblea parroquial ayer después de analizar el plan que presenta el ayuntamiento y de ver por qué se opone a este plan, eran muy sencillas : decían que en una sociedad como esta hemos de implantar la solidaridad y si no se logra esto la depredación social será brutal, que es lo que está pasando en el Tercer Mundo. y que aquí todavía se podría evitar,

entrevista feta el 22 de juny del 92

ANTONIO MARTIN

Origen y decadencia de las Asociaciones de Vecinos

No se entiende muy bien porque se vino abajo tan de golpe un movimiento tan fuerte, tan popular y tan masivo y que tuvo la importancia y trascendencia durante la transición democrática en Catalunya como el movimiento de vecinos. Yo interpreté como que el movimiento asociativo y las asociaciones de vecinos habían sido el refugio y sustitución de los partidos políticos que entonces estaban prohibidos y bloqueados. Cuando se destapó la democracia y se legalizaron los partidos políticos, la gente de las asociaciones, que eran los verdaderos militantes de los partidos clandestinos, pasaron a ocupar las funciones propias del partido y se dejó abandonado un poco el movimiento asociativo. La gente creyó que con la llegada de la democracia todos los problemas, o casi todos, cívicos y populares estaban resueltos o que los iban a resolver las autoridades locales que se alimentaron fundamentalmente de los líderes de las distintas asociaciones de vecinos. Como consecuencia, se dejó atrás un movimiento que ha ido languideciendo. Ha sido una lástima porque desde hace tiempo se está viendo la necesidad de impulsar de nuevo estos movimientos.

Todas las asociaciones nacieron de una reivindicación concreta. No solo las cuestiones de tipo urbanístico fueron las que se reivindicaron en su momento. Y hoy habría también otro tipo de reivindicaciones como podrían ser las de medio ambiente, el exceso de consumismo, la indiferencia de la gente, el papantismo y el individualismo...

Las asociaciones de vecinos se vienen abajo, por decirlo en el sentido gráfico, en un momento en que la gente es consciente de que hay algo que va a sustituir sobradamente a esas organizaciones que en su día tenían una peculiaridad, una finalidad, muy concreta y muy específica. Ocurre porque se piensa que los partidos políticos van a sustituir las inquietudes que en aquel momento se canalizaban a través de las asociaciones vecinales. Pero ahora la gente se está dando cuenta que los políticos no son tan puros ni son tan honrados como para fiarse totalmente de ellos. La crisis de la democracia, si es que podemos hablar de democracia en nuestro país, puede estar ahí. El movimiento asociativo podría servir de canalización de todas o parte de las frustraciones de la gente, de parte de la insolidaridad y de la falta de credibilidad que en estos momentos tienen los políticos.

Partidos políticos y movimiento asociativo

Los partidos se alimentaban, en un principio, tanto de la cantera de los líderes de los movimientos populares como de los asociativos. Cuando llega la democracia y se legalizan los partidos, estos absorbieron la mayor parte de estos líderes que entraron tanto en la política local como en la general y parlamentaria. Al mismo tiempo, desconfiaron no solamente de los movimientos asociativos de AAVV sino también de los movimientos predemocráticos que había en el Colegio de Abogados, en los colegios profesionales o en cualquier otro sitio. Intentaron apartarnos y dejar que fueran los únicos representantes del pueblo como pretendían ser. Pero ¿qué ha pasado? : que el hombre es el hombre y la corrupción está amenazando toda la estructura democrática del país.

Los nuevos movimientos ecologistas, de consumidores, y de tantas otras clases... son un indicio de que la gente está desconfiando de los partidos políticos. Ya no se siente representada por ellos. Para remediarlo tendríamos que volver a las raíces y que los políticos sean de nuevo gente de la base.. Esto significaría potenciar los movimientos asociativos para que estos alimenten de verdad a los partidos políticos. Una democracia no se entiende, evidentemente, sin los partidos políticos. No me imagino la posibilidad de una democracia sin partidos políticos. En nuestro país no estamos todavía para que surja un Fujimori, el

Perot de Estados Unidos o los movimientos de las Ligas que han nacido en Italia, esta corriente aquí se está traduciendo en un abstencionismo muy considerable. Quizá los grupos en entidades de vecinos que quisieron presentar candidatura en las anteriores elecciones municipales para defender los intereses de su propio barrio, por ejemplo el Prat o el Besós, puedan tener algo que ver con estos movimientos. Y digo esto pensando desde una óptica de izquierdas...

Para potenciar los movimientos asociativos el punto de partida elemental sería una nueva Ley de Asociaciones : financiación, mecenazgos... No es fácil sacar subvenciones para este tipo de movimientos a no ser que salgan de los bolsillos de cada uno. No le interesará a los partidos políticos formalmente estos movimientos aunque de este movimiento serio asociativo es de lo que se podrán alimentar aquellos, al menos así fue en su origen. Lamentablemente se repite el miedo a las entidades que había habido en otros tiempos..

Immigració andalusos i castellans. Llengua i classe

Me quedé sorprendido del movimiento asociativo folklórico que tienen los castellano-hablantes en Cataluña. Indica esto, independientemente del carácter folklórico y de raíces, que la gente necesita encontrarse con otras personas, el salirse de la rutina individualista, consumista y televisiva que se le ha inculcado en estos últimos años. Naturalmente ha surgido este movimiento tan espectacular de los movimientos folklóricos andaluces tal vez porque sea la entidad más fuerte y más consciente que existe en Cataluña.

Estos movimientos folklóricos andaluces, que tienen mucha fuerza, no son una nostalgia, un pasado, es un mostrar su carnet de identidad. El andaluz aquí se siente como en su casa, no se ha sentido distinto del catalán más que en dos temas principales: por un lado, lo que puede ser la lucha de clase que ha llevado a identificar al catalán como el patrón y el explotador y, por otro, el tema del idioma que está totalmente superado -una prueba es que en la mayor parte de las casas de inmigrantes, los padres continúan hablando castellano o andaluz pero los hijos te hablan catalán sin ningún tipo de problema-. Para los mayores, no supone ningún problema el idioma. Sigo hablando castellano porque es mi idioma materno y me expreso mejor pero no por ello me siento desarraigado ni desintegrado. Tengo contactos con andaluces y con Andalucía y con catalanes y Cataluña. Me siento catalán.

El problema de la lucha de clases, la mayor parte de los inmigrantes andaluces que están aquí lo han vivido y lo siguen viviendo. Este tipo de movimientos asociativos de carácter folklórico pretende no decir no a la integración porque se sienten integrados sino decir sí a su propia entidad. No quieren perderla. Quieren seguir sintiendo como andaluz y como catalán. No se hace como un enfrentamiento contra las costumbres y el folklore catalán porque igualmente estos señores han adquirido los hábitos de vida de Cataluña y se sienten totalmente integrados pero no quieren perder sus raíces.

Hasta ahora la lucha por la igualdad del idioma o por el bilingüismo parecía perfectamente razonable y correcta, pero estamos en los límites de que podría molestar a la comunidad castellano-hablante que hay en Cataluña la cual, posiblemente, pueda ser de un 50 % o tal vez más.

Consumisme, TV., alienacions

La ignorancia, el egoísmo y la mentalidad pequeña-burguesa que, en cierto modo, se va inculcando a la clase obrera la tiene muy domada. Esta no aspira más que a ganar dinero como sea. Los líderes de los movimientos asociativos tenían las ideas muy claras y sabían dón de iban. Sabían que cuando se hacía una reivindicación muy concreta de un plan parcial de una zona verde,... la gente iba a apoyar porque daba soporte a los suyos. Una vez conseguido se metían en su

casa y punto. Pero esto forma parte del género humano a todos los niveles. Es muy difícil luchar contra ello. El promedio de horas de TV. que consume el ciudadano, de la clase obrera, de Cataluña supera las 5 o 6 horas. Es increíble la cantidad de influjos indirectos y directos que los mensajes de televisión están inculcando en esa mentalidad. Una tercera o cuarta parte de la vida del hombre - quitando las horas de sueño- está recibiendo mensajes subliminales de la televisión que están inculcando las ideas de individualismo, de consumismo..

Sindicalisme i moviment obrer

En un sistema capitalista como el nuestro, en donde el obrero va a existir siempre, el sindicato va a existir. Ahora es cuando más fuerza tiene en relación a épocas anteriores. La lucha que mantienen los sindicatos -en concreto CCOO y UGT- contra la política social, económica, del gobierno es muy seria, que tiende hacia la unificación de metas y pareceres. El movimiento sindical está en un buen momento. No creo que afecte al problema de la política antisocial que está haciendo el gobierno en este momento más bien toda esta política unificará criterios y llegará a una política de los sindicatos que cada vez tiene más prestigio, más fuerza, cada día está reivindicando lo que es realmente lo suyo.

El hecho de que haya contratos de una clase y parados de otra, no va a afectar nada. El trabajador que tiene un contrato temporal es un peso muerto para el sindicato porque se privará, no reivindicará las reclamación que se hagan en su empresa. No lo hará de forma expresa porque así que acabara el contrato lo pondrían de patas en la calle, pero sí de forma implícita. No me preocupa demasiado a no ser que vayamos a una atomización y el porcentaje elevadísimo de gente esté con contrato temporal. 5 o 10 años antes había una gran mayoría de trabajadores clandestinos en empresas clandestinas y subterráneas, hoy han reflatado prácticamente todas. Aquellos trabajadores que estaban sin contrato, trabajando y cobrando el desempleo... eran un peso muerto para los sindicatos. En cambio, el trabajador que está con un contrato temporal, mientras lo tenga no reivindicará, pero cuando se le termine se irá al sindicato y reclamará aunque tenga pocas posibilidades de que se le de la razón.

El gobierno, a pesar de tener mucha fuerza, cada vez va teniendo menos. El hecho de que UGT ataque más fuerte que su propio partido es muy grave. Felipe González ha tenido que recibir a los dos líderes de los sindicatos cosa que, anteriormente, ni soñando los recibía.

Los sindicatos españoles tienen mucha más fuerza que los europeos porque estos últimos se han convertido en grandes aparatos en los que pagan la cuota y la gente de arriba hace y deshace. A nivel de afiliación, los sindicatos alemanes, ingleses y franceses, puede ser que tengan mayor porcentaje de afiliados. Entre otras razones porque en Alemania, es obligatorio. Pero a otro nivel, los trabajadores europeos están a años luz de los españoles en cuanto a sueldos, seguridad, higiene y las empresas son verdaderos laboratorios. Por ello, a nivel de empresa en España hay que luchar mucho todavía. A otros niveles es cierto que la clase obrera en España se ha convertido en una pequeña clase burguesa de antes, con sus vacaciones, su casa decente, su coche y su torre..

entrevista feta el 14 de juliol del 1992

TOMAS MARTINEZ

El cambio en la sociedad

Los antiguos valores que defendía la izquierda a nivel de sociedad en general han desaparecido. El cambio que ha habido en la sociedad, se veía venir pero no con tanta rapidez. En este momento hablar de valores tiene tela, tiene tela, porque cada día te llevas una sorpresa, es decir, gente que ha estado defendiendo tus mismos ideales, de golpe y porrazo los ves que han cambiado. Por ejemplo, Santiago Díaz que hoy está de teniente alcalde, Jordi Homs, gente que han sido radicales en el PSUC y que por eso se fueron al PCC, gente que han sido radicales también en Comisiones, hoy en día están en el partido socialista y en contra de los sindicatos.

De los valores que rigen en la sociedad hoy en día ya no lo sé, sólo te puedo hablar de los míos. En estos momentos, yo estoy defendiendo los mismos valores que defendía desde los años 65, exactamente los mismos.

Aspectes personals.

Secretari de la Unió Local de CCOO

En este momento ser Secretario de la Unión Local, trae muchos quebraderos de cabeza, quizá porque la gente está un poco desilusionada de los sindicatos. En su día éramos mucha gente y ahora hemos quedado unos cuantos nada más, y eso lleva consigo que el trabajo se multiplica. Ahora tengo que hacer cosas que un Secretario de la Unión debería hacer, por ejemplo llevar los expedientes de regulación de empleo. Este no es mi trabajo. Mi trabajo es dirigir el sindicato, no hacer de sindicalista en los expedientes.

Y en el sentido de que económicamente los sindicatos no están bien, falta personal militante y falta personal asalariado, y esto se tiene que suplir con las personas que estamos, multiplicándonos en ocasiones. Por ejemplo no estoy en la dirección de Iniciativa por eso, porque no puedo estar en tantos sitios, ya hablé con Ramón y le dije que no podía.

Els orígens socials

Si uno no se sintiera satisfecho personalmente no estaría, pero no ahora sino hace muchos años, lo que pasa que uno lleva desde muy pequeño el asunto dentro y aguantas todo lo que te echen, pero hay momentos en que te dan ganas de enviarlo todo a hacer puñetas.

Desde pequeño he vivido la explotación del capitalismo : a los 8 años empecé a trabajar y desde los 8 años que me están explotando, desde los 8 años que ya empecé a ser rebelde porque veía que me estaban explotando.

La lesión en la mano

Producto de haber empezado a trabajar a los 8 años, tengo los nervios de la mano afectados, de hacer siempre ejercicios duros y repetitivos se me desarrolló demasiado el músculo y quedó aprisionado el nervio. Si ese nervio hace tiempo que no funciona con regularidad, pierde fuerza y se va secando y encogiendo, y eso quiere decir que la mano se te puede quedar invalida. Llevo ya cinco operaciones, y en septiembre me harán otra de lo mismo, tengo todos los dedos inutilizados y ya no tiene remedio. La operación que me van a hacer ahora es para evitar que la otra mano me quede igual, no se puede mejorar, pero sí evitar que empeore. No es una cosa de accidente, bueno, fue un accidente laboral pero que viene de tiempo, viene de padecer malnutrición de pequeño y trabajar mucho.

Empecé a trabajar aquí en Barcelona, haciendo cuerdas de barco en una fábrica de hilaturas; y a los 9 años estaba en la fábrica de vidrio trabajando. He hecho de pastor, he trabajado en la ferretería Ustrell, en la sierra de Can Freixas, he trabajado en mil cosas desde los 8 hasta los 16; a los 16 me metí en mi oficio y he estado hasta los 33 que me despidieron, y ahora estoy en otra empresa. Mi oficio es impresor, no de artes gráficas, sino de rótulos metálicos, fotograbador sería la palabra más correcta, pero está dentro de impresor. Yo era el que imprimía con la máquina las planchas que luego se grababan, y en muchas ocasiones las grababa yo mismo con ácido. Me despidieron porque cerró la empresa, fue una de las primeras empresas que cerraron en Hospitalet, en la carretera del Medio, la KEMSA. Estuvimos encerrados ocho días en el 76, nos subían la comida por las ventanas, porque la guardia civil impedía que desde abajo nos la dieran. Entonces yo era presidente del comité de empresa, que en aquel entonces no era comité, sino jurado de empresa porque era el sindicato vertical. Era el presidente de la UTT, de la Unión de Técnicos y Trabajadores.

Militancia sindical i política

Cuando Comisiones Obreras decidió que había que tomar los sindicatos, fue cuando entremos, y como era muy conocido en el sindicato vertical con los delegados antiguos del verticalismo, porque en todas las asambleas estaba en contra de la dirección del sindicato vertical y me enfrentaba a ellos, fue cuando los compañeros: Antonio Ramón, Jaime Valls, Antonio Ruiz, me localizaron "coño, el tío ese es de los que siempre protestan y siempre esta en contra de lo que dicen los sindicalistas verticales". Se arrimaron a mí y me fueron arrojando hasta que llegué a ser el presidente de la UTT, que era el cargo sindical que en aquel entonces era parecido a lo que es ahora un secretario general.

Cuando salí presidente en la UTT era a principios del 75, pero ya llevaba de delegado en el sindicato vertical 10 años; en el 67 salí cargo sindical en mi empresa, y desde entonces, hasta la fecha.

Ingresé en el Partido en el mismo año en que ingresé en Comisiones Obreras. En el 74 en la empresa había un compañero de Comisiones Obreras y del Partido y yo no lo sabía, él estaba en dirección, en el departamento de planificación de la empresa. Yo era el encargado de una de las secciones de la empresa, la impresión. El compañero ese, Santi, era un chaval bastante amable y lanzado, y él veía que me movía en la empresa porque era presidente del jurado de empresa entonces. Me invitó a una reunión para hablar del convenio provincial del metal, me metieron en un piso y entonces me enteré de que aquello era una reunión de Comisiones Obreras, me dijeron que si estaba a disgusto allí dentro, yo les dije que si aquello era defender lo que yo entendía, que era la defensa de los trabajadores, pues estupendo. Eso fue en el 74, y automáticamente después de esa reunión ingresé en el PSUC de Hospitalet.

Entonces ya me metieron en el comité local y casi siempre he estado aquí hasta la fecha. En aquella época estaba el Jaume Valls, y el responsable político era el Jose Fariñas, al que conocí en la casa de la Reconciliación cuando acababan de construirla, fue la primera reunión que tuve con Fariñas. Después en uno de los pisos conocí a Román y a Gregorio, al Robert, la Mercedes Olivares... Creo que Saura todavía no estaba, lo conocí más tarde en la Florida.

De entonces a acá, han pasado cosas... La lucha que se ha tenido, tanto a nivel de Comisiones como a nivel de Partido ha favorecido a las clases más necesitadas, y es por eso que continúo. Si hubiera visto que es un fracaso, cerraría la puerta y me iría; no ha sido el logro que pensábamos en aquel entonces, cuando se acabó la dictadura y entró el gobierno socialista, e íbamos a mejorar más de lo que se mejoró a los trabajadores, pero hay que reconocer que dentro del disconformismo que tenemos, algo se ha mejorado...

Aspectes personals i futures opcions polítiques

Si alguna vez tuviera que dejar el sindicato o Iniciativa o PSUC, me iría a mi casa, no iría a ningún sitio más, porque lo único que creo es eso, porque la doctrina que me han dado es esa y es la que siempre he defendido. Si alguna vez todo esto se fuera al carajo, no voy a creer en otra.

Creient.

Con la Iglesia siempre he visto todos los rollos que ha habido y toda la hostia, pero aparte de esto, yo siempre he creído en Dios, aunque siempre he respetado la opinión de la gente del Partido que no creen, y nunca he hecho alardes ni he criticado a esta gente; no he tenido nunca por qué ir pregonando ni una cosa ni otra. Es algo que es mío, interior; por ejemplo mi hijo pequeño no se ha bautizado, no porque yo no haya querido, sino porque no se ha dado el caso. El otro día hablando con él me dijo: "papá, quiero bautizarme y hacer la comunión"; y le dije que hiciera lo que él quisiera, ahí no me voy a meter ni a salir. Yo hice la comunión en la mili.

Aburguesarse es renunciar a les idees.

Recuerdo en los momentos de la clandestinidad, la Pura y Felipe Cruz, los fundadores de Comisiones Obreras y casi casi del Partido en Hospitalet, tenían una torre. Y otros también tenían otra torrecita en el mismo sitio, en Piera o por ahí. ¿esto que quiere decir? Que hoy hay más posibilidades para un número superior de gente, y esta gente se compra coche y se compra torre, y que si antes no se hacía es porque no había esas posibilidades; pero creo que la gente que era antes consciente de la conciencia de clase, sigue siéndolo y que hay más.

Es una trampa pensar que por eso la clase obrera se ha hecho burguesa y ha perdido sus ideales de clase. A ver, la persona que está trabajando ocho horas, y que en su casa trabajan él y su mujer e igual un hijo, y se pueden permitir con su trabajo el lujo de tener una torrecita, un coche, un piso, un televisor, ¿eso es ser burgués? Eso es ser una persona trabajadora, normal y corriente, con unas facilidades. Lo que pasa que incluso hay gente que antiguamente eran marxista, leninista, y hoy dicen que nos olvidemos de Marx, no quieren ni oír hablar de Marx, así de claro. Esto se dió el otro día en una reunión por parte de una persona que está en estos momentos en Iniciativa y que se ha aburguesado. Ha renunciado a las ideas. Para mí una persona que renuncia de la teoría de Marx, y piensa que Marx se equivocó, creo que el equivocado es él. Para mí la teoría de Marx es buena mientras no se demuestre lo contrario, puede haber matizaciones porque la vida evoluciona, y seguramente si hoy en día viviera hubiese evolucionado también, pero los principios ahí están y para mí son básicos, aquel hombre no se equivocaba.

Consciència de classe

Pero no hay que exagerar en lo de la pérdida de la conciencia de clase. La conciencia de clase que había antes sigue estando ahora. Antes tampoco eran todos los trabajadores los que tenían conciencia de clase, era un número muy reducido, lo que pasa que nos conocíamos la mayoría. Hoy con la democracia, todo el mundo puede decir la suya y somos menos los que tenemos conciencia de clase. Proporcionalmente somos menos dentro de la democracia, pero somos el mismo número que éramos antes. Al haber más, parece que hay más gente que pasa de todo y de conciencia de clase, o que solo va de cara a coger pelas para comprarse el coche o la torre. Antes también pasaba, pero hoy existen más posibilidades para hablar.

Mon laboral i contractes de treball

Ha cambiado todo, aunque el trabajador sigue estando explotado por el capitalismo, quizás no con tanta crudeza como antes, diferente y si cabe en una situación más desfavorable. Antes te explotaban y te tenías que callar porque si no el empresario te echaba a la calle, a pesar de la ley de los despidos improcedentes. Cuando se denunciaba el caso y el despido salía en Magistratura como improcedente, la empresa tenía la obligación de readmitirte. Hoy el estatuto de los trabajadores y esa ley de relaciones laborales del 64 ha cambiado, y aunque tengas razón te indemnizan y te vas a la puta calle. En eso se ha perjudicado al trabajador; aunque hay que decir que en aquel entonces, mucha gente no podía ir a Magistratura, porque los magistrados fallaban en un porcentaje muy elevado a favor del empresario, y te quedabas en la calle, pero muchos casos se ganaban y el empresario se veía obligado a readmitirte.

Hoy la gente está más explotada y más pisada dentro de las empresas por las modalidades de los contratos de trabajo. Las 16 modalidades que hay tiene más callados a los trabajadores incluso que los tenía antes, por la razón de que si protestas no te lo renuevan. Te hacen contrato de trabajo en prácticas o en formación : cuatro horas de trabajar y cuatro de enseñarte a estudiar, y eso es un camelo, un fraude legal, porque el empresario tiene a los trabajadores las ocho horas trabajando de peón y ni los enseña ni les paga las ocho horas, sino que le pagan cuatro y punto.

Y en el futuro la tecnología va a hacer que desaparezcan puestos de trabajo, se va a crear una sociedad más tecnológica con menos gente de mono. Los sindicatos nos vamos a tener que ir renovando en la medida en que van cambiando las tecnologías. Si en una empresa entra nueva tecnología y la producción se hace en menos horas, habría que bajar el horario. Por eso estamos pidiendo jornada de 35 horas semanales, porque la producción se ha aumentado pero la gente seguimos trabajando las mismas horas. La mentalidad de los empresarios es : la misma producción en menos horas y con menos puestos de trabajo, en vez de reducir el número de horas de trabajo para que la gente tenga más ocio y se pueda repartir el trabajo. Los empresarios van de cara a la pela, por eso son capitalistas. Los sindicatos intentamos negociar ésto, pero en estos momentos es casi imposible, porque los empresarios tienen el gobierno a su lado. El director del Banco de España, Mariano Rubio ya dijo que en España lo mejor era estar siempre en un 15 o 17 % de paro. Se trata de tener un ejército de reserva para acojonar a los que trabajan : alto, que tenemos 2 millones y medio de parados, o sea que no os paséis, porque si os quejáis ya tenemos a otros.

Las funciones del sindicato

Aquí nos estamos adaptando y nos preocupamos no sólo de los convenios sino de los parados. Por ejemplo, en Hospitalet vamos a mandar a Lérida a recoger fruta a 125 trabajadores. Lo hemos promovido Comisiones Obreras, a pesar de que el periódico diga que el Ayuntamiento, el INEM, la UGT... Es mentira, después han intervenido ellos, pero esto se ha llevado a través de Jaime Valls y yo. Jaime Valls estuvo en Lérida hablando con la Unió de Pagesos y me explicó la problemática que existía allí. El Ayuntamiento en ningún momento se ha responsabilizado de esto sino que ha dejado hacer, y todo el trabajo lo ha hecho Comisiones. Hablamos con los compañeros de UGT, lo vieron bien y nos han apoyado. Esto es uno de los últimos botones.

Otro botón es por ejemplo que en los expedientes de crisis y suspensión de empleo, nosotros anteponemos el mantenimiento del trabajo al dinero, lo que pasa es que los trabajadores han hecho un cambio. En lugar de ser tan combativos como eran en los tiempos del franquismo, ahora pasan de todo y lo que quieren es el dinero y a la calle. Son pocos los que te encuentras que ante todo quieren el

puesto de trabajo. Está claro que tenemos un Estatuto de los Trabajadores, que desproteje a los trabajadores en el sentido de que hay una ley que por unas indemnizaciones que marca el estatuto, el trabajador se queda en la puta calle cuando lo despiden. Los trabajadores lo saben y antes de ir a Magistratura intentan negociar su despido, pero lo que los sindicalistas decimos, es que hasta la última gota de sangre, lo que hay que reivindicar es el puesto de trabajo. Y el que diga que no nos preocupamos de eso, miente.

La imagen que el gobierno, los empresarios y los medios de comunicación quieren dar de los sindicatos es que sólo somos gestores de los despidos, lo que intentan por todos los medios es quitarle potencia a los sindicatos, y no sólo a Comisiones sino también a UGT. Pero ahí se encuentran con la imposición de que queremos la reivindicación de los puestos de trabajo y no dinero.

Por poner otro ejemplo, el otro día el Bajo Llobregat tuvo 24 horas de paro general, para reivindicar una política distinta a los expedientes de crisis y la reconversión industrial que está haciendo el gobierno que se corte por todos los medios. Eso son cosas que dentro de las limitaciones que tenemos con este gobierno, se están llevando a cabo; no es por casualidad la huelga de Asturias, de Minería o de Cantabria. No es por dinero, sino por reivindicar puestos de trabajo que se están perdiendo.

En algunos momentos se ven las cosas de manera pesimista, no estamos la gente que estábamos antes, ha cambiado la gente y muchos ahora se arriman al sindicato más que por que lo sientan, para asegurarse un puesto de trabajo. Se ha arrimado gente que ha parecido muy combativa y muy luchadora, y luego nos hemos dado cuenta de que lo han hecho por conseguir un puesto asalariado dentro del sindicato y una vez que lo han conseguido "viva la Pepa". Los sindicalistas nos lo tenemos que tragar...

El otro día me decía un compañero qué puede hacer con su empresa, se cambian de sitio y de forma de trabajo, estaban haciendo unas cosas y ahora se van a otra empresa reconvirtiéndola. Yo le dije que si les mantiene el puesto de trabajo, las garantías económicas y sociales dentro de la empresa y se les da puesto de trabajo en la misma localidad, de momento no tienen que armar ningún follón en la empresa. Se le ha terminado un trabajo a la empresa, la reconvierte, la cambia de sitio, pero sigue manteniendo todas las garantías y todo igual... la historia es que hay gente que quiere plegar y sacar pelas.

Solidaridad y lucha de clases a nivel mundial.

Otro de los elementos que tenemos en consideración es ayudar a los miembros del sindicato a tener una conciencia de clase mundial. Estamos apoyando cualquier movimiento en solidaridad con los países del Tercer Mundo, no solamente de palabra sino de hechos. Hemos hecho manifestaciones en favor de Centroamérica, Sudamérica, en favor de Sudáfrica, hemos recaudado dinero para países que han estado necesitados, hemos estado contra la guerra del Golfo..

Sindicato y la inmigración extranjera

Dentro del sindicato tenemos una agrupación de marroquíes y gente de color, hay una federación que ayuda a esta gente. Pero la contratación de la gente ilegal es un problema, no porque sean ilegales, sino porque los explotan. Es un grave problema lo que está pasando en Lérida o en el Maresme; nosotros creemos que a la gente ilegal no tendrían que darle trabajo, porque los explotan. El gobierno tendría que legalizarlos, y a partir de este momento, los sindicatos estarían en posición idónea de poder hacer convenios.

Es un pez que se muerde la cola : si no tienen trabajo no les dan residencia y si les dan trabajo y contrato de trabajo la mayoría de marroquíes se van a Francia.

Hay una problemática en eso, los pageses nos decían "¿por qué no queremos gente marroquí o de color, que son los que suelen venir?. Porque utilizan el que yo le haga un contrato de trabajo temporal y una residencia, para que una vez tiene esto, se van a Francia, hacen de puente, a media recogida de la cosecha se van porque lo que están buscando es que se les dé la residencia para poder demostrar que está en España legalizado y a partir de ahí pasarse a Francia." Esto es lo que me decían el otro día la Unió de Pagesos, y nosotros quisimos dejar claro que el mandar 125 personas de l'Hospitalet a Lérida, no quería decir que fuéramos a quitar los puestos de la gente que les estaban recogiendo fruta cada año. De hecho es así, lo que pasa es que los pagesos no quieren ya esa gente por dos cosas; primero por lo que he dicho antes, además los pagesos dicen "gente ilegal y yo dueño de una finca, me cuesta de salarios recoger todos los frutos que tengo plantados dos millones de pesetas; si tengo gente ilegal no puedo declarar que he pagado dos millones de pesetas, y cuando pago mis impuestos, si la cogida vale 100 millones pago en función de cien millones y no puedo descontar a Hacienda los dos, tres o cuatro millones que he pagado de jornales para que me recojan la fruta". Por eso se niegan a tener a gente ilegal, porque les interesa tener a gente legalizada con contrato legalizado para poder descontar a Hacienda el dinero que han pagado.

Es el pez que se muerde la cola, porque hay otra cosa, para legalizar un contrato de trabajo a un marroquí o a un norteafricano necesitan tener residencia, si no tienen residencia no pueden hacer un contrato de trabajo, y si no le hacen contrato de trabajo no les dan residencia. ¿Quién les tiene que dar la residencia? Los pagesos dicen que ellos no, y no pueden buscársela porque han entrado en España ilegalmente. Es el pez que se muerde la cola.

Aquí mismo en Hospitalet ha venido gente marroquí diciendo que los van a echar, que si los cogen los echan para Marruecos, porque no tienen trabajo, pero que les saldría trabajo si tuvieran la residencia. El sindicato no puede darle residencia a nadie.

Lo que está haciendo Comisiones en el Maresme es intentar que todos los marroquíes y africanos que hay trabajando en la recogida de fruta, presionen a los pagesos para que los legalicen, por eso está la federación. En el momento en que nosotros obligamos a la patronal a legalizar esos contratos, al gobierno no le queda más remedio que dar las residencias. Si vas a una finca y ves trabajando desde hace tiempo, incluso viviendo en chabolas, eso lo denunciarnos. Están trabajando y por derecho les corresponde un contrato, a partir de ahí con ese contrato obtendrán la residencia; pero si le dices al pagés antes de que vaya a trabajar le tienes que hacer contrato de trabajo, el pagés te dice que no.

Relacions internacionals dels sindicats

Hay también por ejemplo quien acusa a los sindicatos de poca solidaridad con los países pobres cuando se pide aumento de sueldo en empresas que trabajan con materias primas procedentes de países pobres. Pero, vamos a ver, en caso de que no se produjera este aumento, el beneficio iría a estos países pobres? al bolsillo de los propietarios de las grandes multinacionales?. No se puede ser simplista, la economía hoy en el mundo está muy conectada.

Comisiones Obreras desde que entró en la Unión Europea de Sindicatos, está negociando ya algunos convenios a través de esta Unión Europea, en este momento hay contacto de la federación con los sindicatos europeos. Y cuando se negocia un convenio de alguna empresa que tiene varias factorías en toda Europa, se negocia conjuntamente; aquí en España por ejemplo, la Miniwat o la SEAT a través de la Volkswagen, cuando se negocia el convenio hay contactos entre la SEAT de España y la Volkswagen de Alemania. El convenio se lleva tan canalizado y por un igual entre las dos factorías.

Cuando se dá con Italia, hay un contacto con todos los sindicatos italianos y las multinacionales italianas que están trabajando con factorías en España, a la hora de negociar los convenios, se está relacionado con el resto de las factorías europeas para conseguir un incremento salarial de la misma cuantía.

Pero con los sindicatos de los países que no están controlados por la comunidad, es muy difícil llegar a acuerdos, entre otras cosas porque la mayoría no tienen ni sindicatos montados. Negociar en estos países como central sindical con las empresas de manera aislada es más difícil que la hostia, porque allí la mayoría de gente no está ni siquiera contratada, sino que el día que trabajan cobran y el día que no trabajan no cobran. Entonces, ¿cómo movilizas a esta gente para formar una pifia y poder negociar conjuntamente con Pirelli por los precios que se están pagando por el caucho al Senegal? Esto es muy problemático.

Cuando nosotros pedimos un incremento salarial porque sube la carestía de la vida y es necesario pedirlo, que pague el consumidor; porque si a mí la Pirelli me vende unos neumáticos y porque ha subido el 5% del salario, me incrementa un 5% en la compra de los neumáticos, pues lo voy a pagar, pero con eso no creo que vaya a perjudicar a los trabajadores del Senegal, porque lo que me sube la Pirelli es lo que le ha dado a sus trabajadores. Yo estaría de acuerdo, y CCOO también, que si el precio justo del café en aquellos países es 10 veces superior al que ahora les pagan, nos aumenten 10 veces el precio del café. Siempre y cuando el beneficio vaya al pueblo, no a la multinacional.

Pluralismo ideológico dentro de CCOO

Dentro de los afiliados del sindicato hay opiniones diferentes. En el sindicato de Comisiones Obreras, que siempre han dicho que es un sindicato comunista, la afiliación no es comunista, hay diversidad de conciencia ideológica dentro del sindicato, una gama bien amplia. Dentro de esa gama incluso hay gente que le vota a lo socialistas, hay gente de Convergencia que vota a Jordi Pujol. Y también los hay gente que se afilian sólo para que se le negocie el convenio o para que se le resuelvan algunos problemas que puedan tener con la empresa, pero eso no quiere decir nada.

Sindicats i Partits Polítics.

Representación parlamentaria de los sindicatos.

Creo que los sindicatos no deben de ser nunca correa de transmisión de los partidos políticos, pero los trabajadores debemos tener representatividad en los Parlamentos, donde se cuecen las leyes. Un partido político no va a tener credibilidad ante los trabajadores si no consigue logros, y los logros en el campo del trabajo los va a conseguir más, siendo una persona que está ligada a los trabajadores, que un partido político que no tenga una base sólida dentro de un Parlamento.

Por ejemplo, cuando habla Sartorius, compañero que proviene del sindicato, aunque hoy esté algo desligado del sindicato porque ya no está en la ejecutiva como había estado; los sindicalistas concienciados y cuadros sindicales saben que está hablando la política que dice Comisiones Obreras, pero el conjunto de los trabajadores no, porque no lo reconocen como representante suyo.

Cuando estaba Marcelino Camacho en el Parlamento y hablaba, los trabajadores que lo escuchaban hacían suyas las reivindicaciones que hacía Marcelino Camacho, porque era el secretario general de Comisiones Obreras. En esos momentos cuando habla cualquier político de izquierdas reivindicando lo mismo exactamente que estamos reivindicando los sindicatos, los trabajadores no lo hacen suyo, no lo hacen suyo, están de acuerdo con lo que dice porque está en

consonancia con lo que se está reivindicando a nivel sindical, pero la credibilidad sobre aquella persona no es la misma que si fuera un sindicalista. Por eso, propondría un sistema de participación de los sindicatos en los Parlamentos.

Aparte de que no somos correa de transmisión de ningún partido político, los cuadros sindicales tienen la obligación de estar formados políticamente, porque tienes que estar preparado en cualquier momento para dar una explicación política de lo que está sucediendo en el país. La política sindical no debe ser sólo la negociación de convenios, un sindicato debe participar en los presupuestos generales del Estado, por ejemplo. A nivel local, en los presupuestos de los Ayuntamientos, porque si es cierto que somos sindicatos socio-políticos, cualquier decisión económica y social que tome tanto el gobierno de la nación, como el gobierno de Cataluña, como el de Hospitalet, repercute en los trabajadores; por lo tanto, ¿qué mejor representación dentro de esos gobiernos que una representación de los trabajadores?

Dentro del Ayuntamiento de l'Hospitalet, la persona que lleve la cartera de trabajo tiene que ser una persona que esté ligado al sindicato, que viva la problemática a nivel laboral que hay en l'Hospitalet; si no está en el sindicato no puede estar informado de todo lo que está pasando.

En el sindicato no se va a hablar nunca de política, por lo tanto los sindicalistas tienen también casi la obligación de estar afiliados a partidos políticos, porque es la única forma de discutir políticamente y estar siempre al día de como va la política del país.

Todo es política. Al trabajador que dice "no quiero saber nada de política", le respondo: "No compañero, al reivindicar en tu empresa un 5% de incremento, estás haciendo política, al reivindicar en tu empresa que a tu hijo le paguen parte del colegio, eso es política, es política social". Cualquier reivindicación es política, y todo el que diga que no quiere saber nada de política pero reivindica cosas, se está engañando a sí mismo.

Divorcio del sindicalista entre sindicato-opción política

Los trabajadores de este país, políticamente no estamos a la altura idónea. Es injusto que me llamen los trabajadores para ir a su empresa porque tienen dificultades y piensen "Tomás es la persona cojonuda para hablar con el empresario y tirar esto adelante" y después, sabiendo que me presento en las listas o que estoy defendiendo a un partido político y saben cual es mi afiliación política, voten a otro partido. No se entiende que la gente que está en Comisiones Obreras afiliada, los 110.000 que tenemos en Cataluña, después voten a los socialistas. Si el sindicato está llevando una política en contra del partido socialista, porque no es la que necesitamos los trabajadores, que nos está perjudicando por todos los lados y estamos luchando en contra de esa política, cuando vienen elecciones generales, los mismos trabajadores que han luchado en contra de esa política y nos han seguido en esa lucha, resulta que votan al partido socialista. La única forma de entender ésto, es que falta madurez política al conjunto de los trabajadores en España, porque si no nadie lo puede entender. Creo que llegará esta madurez, pero en estos momentos la situación está así.

Distanciamiento entre las cúpulas CCOO-Partido

Una cosa es no ser correa de transmisión de los partidos, y otra es estar separado. Cuando Comisiones Obreras funcionamos bien, y no quiero decir con eso que ahora funcionamos mal, pero cuando éramos más atractivos al conjunto de los trabajadores, era cuando los cuadros sindicales estaban más metidos en los partidos políticos. En estos momentos las cúpulas de los sindicatos no están haciendo las cosas bien, están haciendo una laguna entre ellos y los partidos políticos ¡joj! ahí se ha fallado y ésto lo he criticado en el Partido y en el sindicato.

No es por casualidad que en estas últimas elecciones para el Parlamento de Cataluña, se dieron cuenta unos sindicalistas e informaron aquí en Cataluña la sectorial de sindicalistas de Iniciativa por Cataluña, pero eso se ha visto ahora porque ya había hecho un tiempo en que se habían desligado bastante de lo que era Iniciativa y el PSUC, se dieron cuenta y rebobinaron un poco, una cosa es no ser correa de transmisión y otra abandonar, y eso nos perjudica. Si no hay partidos potentes que defiendan las posturas de los sindicatos en los Parlamentos, es cuando el pez se muerde la cola : nunca vamos a conseguir nada porque los sindicatos no son partidos políticos que tengan capacidad para negociar en los Parlamentos, que es donde realmente se negocia, no con Felipe González solo, sino que en el Parlamento es donde se discute la política social, económica y laboral de cualquier país. Y si allí no estamos bien representados, tenemos poca fuerza.

Subvenciones, el PER y el concepto de limosna.

El gobierno corrompe a los trabajadores con limosnas, por ejemplo tenemos el caso de la situación andaluza en el tema del plan de empleo rural, esto es una limosna y no es por casualidad que un gran número de trabajadores están rechazando esta limosna y lo que quieren son puestos de trabajo. Hace poco hubo una manifestación de Córdoba a Sevilla, para mostrarle al gobierno autónomo andaluz su rechazo a los 60 jornales, que lo que querían eran puestos de trabajo y no limosnas para callarles la boca. Han corrompido a la mayor parte de los trabajadores del campo andaluz con eso. Han habido denuncias incluso de que trabajadores han ofrecido al cacique la mujer para que firme los 60 jornales para poder cobrar eso durante todo el año, se han dado montones de casos así. Y eso lo ha conseguido el partido socialista que en su afán de comprar el voto no se ha dado cuenta de que su tierra, que es la que más defienden, la están destruyendo.

Los fracasos, referendum OTAN, la manipulación

En estos últimos tiempos han habido una serie de golpetazos fuertes hacia la izquierda. El referendum de la OTAN, no diría que fue uno de estos fracasos, hasta la noche antes de las votaciones el no a la OTAN estaba ganado; pero hay que reconocer que el partido socialista tiene un líder que se llama Felipe González y es el presidente del gobierno, que tiene mucha atracción sobre todo con la gente andaluza y los jubilados, ahí tiene seis millones de votos casi asegurados, y que todo lo que hace lo ven bien. Si aquella noche anterior al referendum no sale Felipe González intentando convencer a esta gente de que el sí es lo mejor, no se hubiese entrado en la OTAN.

El tema de la guerra del Golfo era un tema jodido, porque incluso gente de la misma izquierda que no es que vieran con buenos ojos lo que pasó, pero con menos buenos ojos estaban viendo lo que Hussein hizo; y aquí los medios de comunicación nos llenaron los ojos de lo malo que era Hussein y en realidad mucha gente de izquierdas también lo veía así en realidad, porque si hacemos un poco de historia para atrás, el mismo Hussein ha matado a muchos comunistas. Y lo que no daban los medios de comunicación es lo asesinos que durante la historia han sido también los norteamericanos. De todas maneras no era un conflicto contra Europa ni mucho menos, ni contra el resto del mundo, sino que ha sido una batalla entre Hussein y el imperialismo yanqui, una batalla por el petróleo a ver quien conseguía la supremacía de Kuwait que es donde más petróleo hay en todo el mundo. Eran intereses económicos, las grandes potencias metieron países por en medio también, que ni se lo pinchaban ni se lo comían; y Hussein no hizo nada tampoco para evitar que se llegara a lo que se llegó.

Els canvis a l'Est i el possible model a Espanya

Nunca he defendido a ultranza a la Unión Soviética, y la prueba está en que cuando hubo la escisión del PSUC, hubo algunos que se quedaron y otros que se marcharon y se llamaban los pro-soviéticos. Yo siempre decía que para mí una persona que no goza de libertades está en una dictadura, ya sea de derechas o de izquierdas. Naturalmente si me dan a elegir, aceptaría una de izquierdas que no una de derechas, lo entiendo así.

Lo que hasta hace bien poco hemos tenido los habitantes de este planeta, han sido dos cosas : por un lado, y para mí es lo más importante, tener vivienda, estudio para los hijos, vivir sin agobios, que era lo que se entendía que se estaba dando en Rusia. Y mientras tanto yo estaba aquí en España trabajando no 24 horas, pero muchas horas seguidas, para tener unos tejanos, una televisión, una radio... Yo entendía que aquello era mejor. Nunca defendí a ultranza la Unión Soviética, pero entendía que aquello era mejor.

También tenía mis dudas, porque esa misma gente que entonces parecía que estaban todos a una, tenían las libertades muy recortadas, no tenían movimiento ni de expresión por decirlo de alguna manera.. y hoy se están matando entre ellos. Desde la revolución rusa hasta ahora han pasado unos 70 años, y hasta que no se les cayó el telón y todo se les desmontó, allí no hubo guerras ni independentismos. La independencia que piden hoy algunas repúblicas de la Unión Soviética, no sé si porque estaban oprimidos pero la gente no se mataba, y hoy con esa democracia que ha entrado en la Unión Soviética, la gente se está matando. Al hacer la valoración, no sé que es peor; que la gente se esté matando ahora o que antes estuvieran de la manera que estaban. No tenían coche pero tenían buenos transportes públicos, no tenían torre o igual vivían en comunidades y tenían un lavabo para dos o tres familias pero no pasaban hambre, los hijos podían estudiar y no empezaban a trabajar como yo a los 8 años, sino que allí estudiaban carrera. Es cierto que no tenían coche, pero haciendo la valoración, ¿cómo estaban mejor? Continúo diciendo que estaban mejor antes, y no ahora matándose, es mi opinión personal. Además yo siempre me he mantenido al margen de la Unión Soviética porque siempre he creído que su política no servía para nosotros y que no se podía trasladar automáticamente a España. En España se dió una transición no una ruptura, pero si hubiera habido ruptura y hubiéramos ganado los comunistas, no se hubiera dado la misma política, ni por posibilidades ni por convencimiento.

El PSOE, partido de centro-derecha. Las divisiones en el PSUC-PC

En cuanto al tema del PSUC, cometimos dos fallos. El primero fue cuando en las primeras elecciones legislativas, Comisiones Obreras no fuimos capaces de hacerle entender a la gente que había que votar a los comunistas, siempre decíamos "votar a los partidos de izquierdas" y cometimos el grave error de que en aquellos tiempos el PSOE era un partido de izquierdas; ahora diría que es ya ni siquiera centro-izquierdas, sino centro-derecha. En Comisiones Obreras cuando se habla ahora del PSOE, hablamos en plata definiéndolo como un partido de derecha, ya no nos andamos con tapujos. Antes decíamos: "Hay que votar a los partidos de izquierdas porque el socialismo es la política que nos interesa al conjunto de los trabajadores.." Y ahí cometimos un error, pero tampoco sabíamos que el PSOE se iba a derechizar.

El segundo error y el fundamental, es que los comunistas desde la legalización del Partido nos hemos estado dando hostias a mansalva, y eso hay que reconocerlo. Perdimos y hemos perdido siempre tantos votos por las luchas internas que ha habido en el Partido. Primero la escisión, aquí el PSUC y a nivel del Estado español el PC con el Partido Comunista de los Pueblos de España. Mucha gente perdió la confianza en los comunistas cuando vió las luchas que se estaban

llevando por el poder; si a eso le agregamos que anteriormente nos salió el Santiago Carrillo, como persona como un Stalin, diciendo que el PC era él...

Y para postre lo del eurocomunismo, que yo creo que fue un paso bueno porque el tiempo ha demostrado que no íbamos mal encaminados, pero de la forma que nos lo quiso meter el Santiago Carrillo, hizo que el Partido se fraccionara en dos partes, porque fue a partir del eurocomunismo cuando se empezó a hablar de pro-soviéticos y eurocomunistas. Los que nos quedamos en el PC y PSUC, los euros, y los otros los pro-soviéticos.

Las luchas internas que se han llevado, primero en el 82-83 y que después han continuado, ha sido un rosario de lucha dentro del PC y dentro del PSUC también. En Madrid también continúa, y ahora se está demostrando que los mismos camaradas que han aguantado todos los tirones de peleas y luchas dentro del PC, a la hora de incorporarse a Izquierda Unida están llevando las mismas luchas que han habido en el PC, ahora las están traspasando a Izquierda Unida. Dentro del 40% que hay en la oposición a Julio Anguita dentro de Izquierda Unida, se puede decir que hay más de un 25% que son comunistas del PC, pero que siguen llevando la lucha. Eso hace que la gente pierda la confianza y piense "el PSOE de centro-derecha, nos está jodiendo todo lo que puede, pero qué confianza podemos tener en vosotros si siempre estáis de hostias?".

Es raro que la paz dure dentro del Partido, de Iniciativa o de Izquierda Unida, más de tres meses, nunca ha habido tres meses de paz, y eso hace que la gente no nos tenga respeto, solamente la gente más concienciada que sabe que dentro de los partidos políticos son cosas que suelen pasar, pero la gente normal de la calle eso no lo entiende, y no es que esté en contra pero han perdido la confianza en nosotros. Eso lleva consigo dos cosas, primera, no han confiado en el PSOE, y segunda que no hay un Partido más a la izquierda del PSOE que sea capaz de canalizar todo el descontento que este Partido está soltando, y eso se transforma en dos cosas, a nivel de autonomía, partidos nacionalistas, y a nivel del conjunto del Estado, el 50% de abstención. Que la gente no cree en los partidos políticos es una realidad como un templo.

Tema nacional

El tema nacional es también jodido, no sólo en l'Hospitalet sino en todo el cinturón industrial; porque o somos capaces de discutir que significa nacionalismo o puede acabar todo como el rosario de la aurora. En estos momentos la dirección del sindicato de Comisiones Obreras, que es un sindicato no nacionalista, pero sí catalán, pues publica todos sus folletos y diarios en catalán. Esto está llevando un poco de follón al conjunto de los trabajadores, porque la gente afiliados a Comisiones, se quejan de por que las publicaciones del sindicato siempre van en catalán; y no es que no lo entiendan, sino que no lo admiten o no hemos sido capaces de explicarles el por qué. Esto es un tema serio, que incluso a nivel de l'Hospitalet quiero plantear, es un tema que está sobre la mesa en las reuniones sindicalistas y seguramente en septiembre se retomará y se tendrá una discusión a fondo de lo que significa el nacionalismo.

El ambiente está más crispado ahora que hace 5 ó 10 años por ambas partes. Por una parte tenemos un gobierno en la Generalitat que a mi modo de ver no es blanco ni negro, no se define ni por una cosa ni por otra. Dice que es un partido nacionalista pero está echando mucha mierda en el saco. Jordi Pujol y el gobierno de Convergencia, tendrían que darse cuenta de que en Cataluña hay un porcentaje de inmigrantes de un 35 ó 40% y que es el presidente de todos los seis millones que dicen que somos, no el presidente de sólo los tres o tres millones y medio de catalanes, y la política que hace no va a los seis millones y eso se demuestra porque una persona que ha salido de la Universidad y es castellana y no entiende el catalán y no sabe escribirlo, va a pedir un trabajo a

cualquier departamento oficial y no se lo dan, el que ha hecho la solicitud en catalán tiene el 90 % más de posibilidades, y eso no debería ser así, se le tendría que dar trabajo al que mejor sale y después intentarle convencer de que debe aprender a escribir y hablar catalán; pero no rechazarlo de entrada porque esto está creando un descontento.

Porque esto hace que se reaccione en el sentido contrario, por ejemplo en l' Hospitalet el Sr. Ignacio Pujana, alcalde de Hospitalet : fiestas de Bellvitge, flamenco a tope, fiestas de la Florida, flamenco a tope, fiestas de Pubillas Casas, flamenco a tope. Todas las fiestas y montajes de aquí l' Hospitalet son sólo para gente inmigrante. Hay una confrontación : la gente que ha nacido aquí en l' Hospitalet, o en cualquier lugar de Cataluña y que es de origen catalán, se encuentra en ese sentido con el Ayuntamiento de Hospitalet, como los inmigrantes se encuentran con el gobierno de la Generalitat. Más incluso que con el franquismo. Desde el año 47 que estoy aquí, recuerdo que pasabas por el Ayuntamiento de l' Hospitalet y habían sardanas a montones, en cualquier plaza de Hospitalet se bailaban sardanas; y ahora ¿cuántas veces viene la Cobla de La Bisbal o cualquier otra ? Para una vez que venga una Cobla, hay 50 de sevillanas y del estilo, sin exagerar. Ferias de Abril, Rocío, procesiones y todo este tipo de manifestaciones cada vez se dan con más fuerza en l' Hospitalet, y se arraigan.

Eso hace que Esquerra Republicana o los independentistas cada vez ganen también más fuerza. Incluso corremos el peligro de crear en Cataluña una especie de HB del País Vasco, por este enfrentamiento que se está dando entre inmigrantes y catalanes. Es cierto, que existe una franja en medio de gente más neutral. Yo soy inmigrante y me decanto más por Cataluña, porque llevo ya aquí 44 años y me siento plenamente catalán aunque no lo hable. Y precisamente por estar en esa franja entre uno y otro, me estoy dando cuenta del follón que se puede formar en Cataluña, y el peligro que corremos de que Esquerra Republicana vaya subiendo. Que tenga 10 ó 15 diputados en el Parlamento de Cataluña me da igual, lo que me da miedo es que eso vaya para arriba, entonces sí que puede haber un enfrentamiento grandioso entre la gente de fuera y la de Cataluña.

En mi fábrica está pasando ésto, hay uno o dos catalanes nada más y el resto son andaluces, excepto mi hermano y yo que somos murcianos; han llegado incluso casi a las manos : "vaya con el catalán ese", y el otro no lo aguanta.

Igual dentro de 15 ó 20 años puede cambiar la situación porque los hijos de los inmigrantes, no en su mayoría pero sí en una gran parte, cambien más la chaqueta hacia la tierra en la que han nacido, que a la tierra de sus padres; eso puede ser la única ventaja, pero tal como está la situación cada día va a haber más enfrentamientos, por un lado y por otro.

Perspectivas de futuro de la izquierda

Soy optimista respecto al futuro, sé que va a ser una cosa muy lenta, pero creo que cada vez más la izquierda va a ir haciendo más mella en España y en Cataluña. La gente de momento dice "todos son iguales" y no va a votar; a medida que la cultura de las personas vaya cambiando y vaya tomando más conciencia política y vaya entrando más en lo que es un sistema democrático, se irá dando cuenta de que la izquierda, tanto Iniciativa por Cataluña, como Izquierda Unida en España, va a ir subiendo. Si no fuera así, si yo viera que esto no tiene arreglo, no estaría aquí.

GONZALO MONTESINOS

Caída del Este. Capitalismo-democracia. La filosofía de la izquierda

Sigo pensando que esta sociedad no nos sirve. Los que estamos en formaciones de izquierdas es lo que sentimos: esta sociedad no nos vale, está podrida.

Hemos visto que lo del Este, tampoco era el camino para una sociedad justa, aunque en un principio nos tenía ilusionados. El capitalismo ha hecho que fracasara, llenándonos los ojos del bienestar de Occidente. Yo siempre decía que tenían un handicap, que era el demostrar que iban a poder vivir mejor, y eso no lo van a poder demostrar porque creo que aquello va a ser la América del Sur de Europa, que van a ser los hermanos pobres.

Esta sociedad que "ellos" tanto nos han dicho que es lo mejor de lo malo, yo creo que es bastante mala y que no podemos resignarnos. Eso de libertad y democracia no es cierto, las democracias no son tales democracias. Hace poco oí a un compañero de fábrica: "las democracias son la dictadura del rico y del ilustrado contra el pobre y analfabeto".

Vemos que en estos momentos de tanta democracia y libertad, si el trabajador llega a unirse y reivindicar sus derechos, todas las fuerzas se le ponen en contra. La prensa no dice nada, y si lo hace siempre es en contra de estas reivindicaciones. Cuando la huelga es de otras clases más elevadas, entonces ya se analiza de otra manera.

Yo creo además que esto es una dictadura, porque el pueblo más oprimido y más débil económica y culturalmente, no tiene ninguna tribuna.

Ultimamente los partidos de izquierdas estamos muy deteriorados. Yo creo que esto es un período que tenemos que sufrir y pasar. La gente cree que nuestro emblema era la Unión Soviética, todo lo que era más o menos comunista, y como eso ha caído parece ser que no vale, que hay que cambiar. Yo pienso que si que hay que cambiar, pero que muchas cosas si que nos sirven en lo social, no en la forma de organizar pero si en sus principios filosóficos. Por mil cosas aquello lo llevaron mal, la corrupción se les apoderó y no se hizo como se tenía que hacer.

Otra cosa muy importante es que no podemos ser radicales como a veces lo hemos sido. Hemos pensado en que lo nuestro era lo mejor y que no había discusión posible a las palabras de Marxy Lenin; eso ya no nos vale y hemos visto que ha sido un fracaso.

Partidos y estructura del Estado. Expresión social y política

Ahora se entra en el dilema de si estos partidos ya no valen y de si hay que montar nuevas formaciones. La opinión de la gente es que los partidos estan pasados, que no son expresión de la voluntad popular y que todos son igual de corruptos. Yo soy de la opinión de que si nos valen y que por supuesto hay que montar nuevas formaciones. Nos valen con todas las reformas que haya que hacer en ellos y sus formas de funcionamiento .

Yo he estado en el Comité de Empresa de SEAT y tambien he vivido la corrupción a niveles medios. Ves que alguien que está en el Comité con cierto cargo, al poco tiempo estan ya de ejecutivos en la empresa; alguien con una cultura media, al poco tiempo ya lo ves colocado de encargado. Es verdad que hay gente que rechaza estos privilegios. Yo estaba en producción directa , o sea en la cadena, y despues de estar en el Comité , me ofrecieron seguir en la indirecta. Yo lo rechacé y tambien otros, pero en cambio ves a muchos que no es que lo acepten, sino que lo buscan y se rebajan para alcanzarlo.

Esto hace que la gente piense que los partidos no le sirven o son corruptos. Pero ¿que es lo que nos sirve?. Yo pienso que la sociedad tiene que estar organizada. Creo en el Estado, no en el anarquismo, así que creo que son los partidos los que tienen que vertebrar la sociedad.

Siempre he dicho que los partidos son la expresión de las distintas clases sociales, y eso es lo que deberíamos buscar en ellos. Pero yo no busco solamente que me representen en lo que concierne a mi capa social y económica sino también mis formas de pensar, porque no tienes que ver en un partido sólo sus presupuestos económicos sino también sus planteamiento políticos. Habría que discutir con la gente porque creen que no debe haber un partido político y llegar a un entendimiento sin entrar en radicalismos como otras veces. Hay que demostrarle a la gente y explicarle hacia donde vamos: vamos a discutirlo, sin intentar montar chiringuitos.

PSOE.

Yo pienso que la izquierda se tiene que reorganizar, y tenemos que hacer confiar al pueblo en ella, es la única salida que hay. Entiendo también por izquierda, aparte del PSOE, que en ocasiones no parece que sea de izquierdas ni lo es; no me refiero a una parte de la dirección, sino a parte de la gente que está en el PSOE. Hasta que no desgajemos del partido a toda aquella gente buena y honrada que hay, no podremos tener decisiones importantes en la vida política.

Por supuesto, las actuaciones del PSOE y de toda la socialdemocracia, en estos momentos, son peores que los de la derecha. Son peores, porque en las decisiones importantes mundialmente, siempre son marionetas de EEUU. Parece que cualquier país que esté gobernado por la derecha, es capaz de plantarle cara antes a EEUU.

Esto viene de querer demostrarle al capital que no son rojos, que ellos pueden gestionar el capital; y no tienen la política propia de demostrar que son de izquierdas y lo que defienden. Las actuaciones de Felipe y de Mitterand son denigrantes, no tienen personalidad ni política, son peores que la derecha.

Sindicalismo. SEAT. Productividad. Corrupción. CCOO-UGT

El problema del sindicalismo en SEAT tiene una doble cara. Porque desde fuera se acusa que ha acabado siendo el corporativismo de unos cuantos frente a la mayoría y que acabará convirtiéndose en una empresa de seguros de sus propios asociados. Es cierto que el trabajador de SEAT no está bien, pero miras por ahí y ves que otros están mucho peor. Pero también es verdad que esto ha sido por la tradición de lucha de SEAT y por lo que puede representar un movimiento de los trabajadores. Ves que es una empresa en la que tienes una cierta seguridad en los tiempos que corremos en los que al capital se le da manos libres para que haga lo que quiera.

Nosotros tenemos que producir, eso lo ha demostrado el capital. Algunos dicen que como el Estado ya nos paga el día 30... No, no, no. Tu serás socialista o comunista o lo que quieras, pero seas lo que seas tienes que trabajar para la sociedad.

Yo pensé que la corrupción que hay en SEAT iba a acabar con la entrada de la multinacional alemana Volkswagen pero no ha sido así. SEAT es una empresa que viene del Franquismo y que colocaba a su gente, a sus hijos o hermanos y les creaba un puesto de trabajo que no hacía falta. Pero ahora hay más chupatintas que antes y más problemas. Ellos vinieron aquí con la intención de sanear algo, pero cada jefecillo se ha creado su despacho y nos sigue sobrando gente indirecta. En cambio las producciones han subido terriblemente y aquello es un infierno de

trabajo. La producción ha subido un 10% anual, utilizando la misma tecnología. Pasaba un alemán por allí y yo le hubiera preguntado: "¿Eso es la tecnología de los alemanes?". Se trabaja con el mismo utillaje de siempre, el de antes.

Una cosa es lo que se ve de fuera y otra lo que piensan los trabajadores. Los trabajadores en su mayoría piensan de sus sindicalistas que son los peores, pero eso no es verdad. Lo que si es cierto es que los sindicalistas han mirado mucho de estar liberados las 8 horas. Por ley nosotros tenemos sólo 2 horas para realizar la gestión sindical. El resto hay que trabajarias. Pues viene la empresa y dice que paga el resto de las horas. Eso puede ser una forma de comprar a los sindicalistas. ¿Qué son mejoras que se consiguen del capital? ¡Eso no lo entiende ningún trabajador!, y cuando llega el momento de las elecciones sindicales, nuestro sindicato y el de la UGT luchan por repartirse los cargos; entonces tambien vienen las luchas por repartirse las horas sindicales y los pactos oscuros: que si a estos si porque son del PCC o no, porque son del taller 7..

Tambien es cierto que el sindicalismo en general se olvida de los que quedan descolgados del sistema, al final es como un seguro y la culpa de eso la tenemos todos los trabajadores. Nosotros tenemos un sindicato que es muy complejo y rico, pero no es tan compacto com el de la UGT, que tiene muy buenas relaciones con la empresa.

En nuestro sindicato, las cosas se tienen que discutir. La ejecutiva tiene miedo ante ciertos sectores del sindicato de que se hagan cosas que puedan parecer una corrupción, el sindicato de la UGT no tiene ese problema porque es más compacto; Por ejemplo: van a renovarse ciertas categorías en Martorell, entonces ellos van por los talleres a la gente que está en condiciones precarias y les ofrecen a examen si son de la UGT. Y si no son de ña UGT les ofrecen la categoria a cambio de que se afilien . Comisiones no actua asi. Hasta el punto de que yo estaba en el taller 8 cuando hicieron nuevas contrataciones. Los dos sindicatos importantes llegaron a un acuerdo con la empresa de que se contrataria un tercio a libre designación de la empresa, un tercio CCOO y un tercio UGT. De UGT este, este y este , y de CCOO este, este y este, asi, por enchufe, con lo que cuesta hoy dia conseguir un puesto de trabajo. Y además como el tercio de la empresa iban a traves del INEM y UGT tambien tiene influencia en el INEM, pues todo quedaba en casa. Ante esto, el responsable de mi taller dijo que era una corrupción y que no iba a dar ningún nombre, que las contrataciones las tenía que hacer la empresa. Este es uno de los motivos por los que la UGT hace muchos afiliados, porque ante este tipo de cosas nunca ha demostrado escrúpulos o complejos.

El sindicato no mira que problema tiene la clase trabajadora en general, no mira por los que estan en la calle. Por ejemplo ahora en SEAT quieren aumentar un 10% de producción. Si hace falta más trabajadores por qué no los meten , cuando parece ser que hay más productividad aqui que en la Wolkswagen de Alemania, con menos tecnología.

Algunos dicen que los alemanes dejan ir muriendo la Zona Franca y abren la SEAT-Wolkswagen para ser la empresa de Martorell. El nuevo Ibiza se va a hacer allí, y aqui nos queda el Toledo que no sabemos que proyección tendrá. Pero de todas formas no parece que vayan a dejar morir Zona Franca por lo bien situada que está. Parece que tienen un convenio con la TOYOTA para hacer un coche conjuntamente y lo haran en Zona Franca.

Proceso personal : PCI-PT-PCOC-PSUC-IC...

Aparte del mundo laboral y sindical ahora estoy en Iniciativa , pero antes habia estado en otro tipo de formaciones. Para mi este cambio ha sido por ir buscando una expresión política que represente a los trabajadores.

Los primeros contactos que tuve fueron con el PCI . En aquella época yo era joven y de joven las cosas parecen mucho más fáciles, se tiene más radicalismo y más ilusión. No ves las cosas difíciles que traen en si todas las organizaciones y todas las personas.

Estando en el PCI forme parte de un Comité de SEAT, me detuvieron estuve dos meses en la Modelo y me echaron de SEAT. Despues el PCI se disolvió y se convirtió en PT, Partido del Trabajo. Era el momento de la Tansición y la cosa subía como la espum. La CSUT llegó a tener 4.000 afiliados en SEAT, en la SEAT de Pamplona y en Motor Ibérica éramos mayoría.

Entonces Eladio García Castro, el Secretario General , hizo un informe que nos cayó ¡...! en el que decía que como partido no teníamos futuro y que había que ir disolviéndose e integrándose en distintas formaciones de izquierda.... Decía que el momento era ese, que había que hacer esto. Me pareció una barbaridad, pero visto ahora a lo mejor no era tan descabellado. En aquel momento, ¡disolver una formación comunista que ya tenía un cierto peso...!

La cuestión es que nos disolvimos y cada uno fué buscando por ahí... Algunos tuvimos contacto con el PSUC de Bellvitge, con Jaume Valls. Despues contactamos con la gente de Lister y nos metimos en el PCOC. Pero estando en el PCOC yo me planteaba el hecho de que la política que hacíamos era muy de despacho y no me gustaba. Al mismo tiempo llevando mi actividad en la Asociación de Vecinos, Comisión de Fiestas, en las distintas entidades del barrio . Nos juntábamos todos los sábados y hacíamos seminarios, discusiones y estudiábamos libros, que si Lenin que si Marx. Yo pensaba, bueno, y mañana que tengo aquí a la Asociación de Vecinos que les digo?.

Pero un día vino Lister y dijo que nosotros nunca seríamos un gran partido. Que a lo más que podíamos aspirar era ser una parte del Partido Comunista... A mi me pareció muy bien, y pensé que esto era una salida.

Pero claro, te atan lazos. Si es verdad que tu puedes elegir libremente, pero has tenido amistades, muchos ratos, salidas de los domingos. Eremos pocos y teníamos una gran armonía y éramos como una gran familia.

Los que veníamos del PT , que habíamos pasado al PCOC sentimos que había sido una experinecia muy pobre y seguíamos con el ánimo de estar las formaciones políticas y sociales que defendieran nuestra forma de pensar: que esta sociedad no es justa, con esta hipocresía e insolidaridad mundiales cuando se ataca a países pobres y se les hace el bloqueo. Cuando se les venden armas por un lado y se les hace el bloque por otro. ¿Por qué no decimos "Vamos a hacer el bloqueo a Alemania o a Francia que son los que venden las armas?" ¡ Ah no! Francia es quien ordena hacer el bloqueo al mismo país que le ha vendido las armas.

Nosotros estamos entre los países que medio viven de los países ricos ¿Quién quiere estar entre los países pobres?

Nos dimos cuenta que es un problema internacional y que había que agruparse con las organizaciones que tienen algún peso a nivel internacional y colaborar con los que estan más por la solidaridad entre los pueblos.

La disolución del PT políticamente influyó de forma negativa en los demás partidos pequeños, MC, Lliga.. Algunas de stas formaciones menosres parece que se alegraron. Pero, madre mía, qué error!, porque con la caída del PT se les arrastró también a ellos hacia la nada... Y también fué algo trágico económicamente, ya que se dejó a gente embargada que había aportador dinero para la elecciones. Se habían pedido préstamos personales importantes, hipotecando la vivienda en algunos casos.

Teníamos posibilidades : en Zaragora, en Cádiz, y en Barcelona se estuvo rozando tener algún diputado. Pero al no salir, enseguida surgió el elemento de destruir el partido.

Se hizo un congreso de disolución, y la gente quedó colgada con sus préstamos. Hubo gente que se desesperó y desilusionó, gente que había aportado mucho al partido y se sintió traicionada. El Pantera mismo, su casa era la casa del partido, cuando venía gente de fuera estaban en su casa a comer y dormir... Otros, con los préstamos, uno a la CSUT y otro al PT, no habían dicho nada a la familia y cuando la mujer se enteró, aquello se convirtió en un infierno... Y todo se había hecho con la mejor buena fe.. El mismo Pantera con el piso embargado. Pidió la indemnización de SEAT para poder pagarlo, y se fué con los socialistas para que le echaran una mano. Hubo enfrentamientos entre nosotros a causa de los nervios que llevábamos encima.

Se formó un grupo y empezamos a sacar formas de sacar dinero. Lo primero que hicimos fué pedir un coche prestado a SEAT para rifarlo, que no nos dió mucho dinero, pero que nos permitió comprar una furgoneta con la que iniciamos el "negocio de las piñas". Consistía en recoger piñas en el bosque para luego vender los piñones. Ibamos por todas partes, por Viladecans, por Gavà, recogiendo piñas perseguidos por los guardias... llegamos a recoger un camión.. 6 o 7 mil kilos. Trabajamos mucho en ello, per con tan mala fortuna que resultó que las habíamos cogido verdes, y sólo pudimos vender unos sacos, para por lo menos amortizar el transporte.

En aquel tiempo, el local del PT no era del partido, sino alquilado. Yo propuse comprarlo entre unos cuantos y dejárselo al partido, pagándonos éste un alquiler. Lo compramos, y al disolverse el partido, nos quedamos con el local, en el que montamos un negocio de venta de juguetes que conseguimos a través de unos mayoristas que nos hacían unos precios muy especiales. Lo conseguíamos a unos precios tan bajos, que nosotros los vendíamos casi a precio de coste, con lo que la gente se nos echó encima. Pero sacamos dinero para ir devolviendo los préstamos.

Otros vivieron una situación peor. Algunos salieron de la SEAT para poder pagarlo, otros eran gente con más medios de vida... Pero todo el mundo tuvo que hacer frente a aquellos préstamos.

Movimientos sociales i participación

Ahora he estado durante mucho tiempo en temas de la asociación de vecinos, y entre esta doble militancia de partidos políticos y sociedad civil, entidades...Lo que siento es que en estos momentos hay un cierto desencanto hacia las entidades y partidos. Las entidades estan en crisis y no encuentran en los partidos políticos la representación o la referéncia.

Con las entidades lo que ocurrió es que tuvimos algo de culpa cuando las primeras elecciones municipales. Gente que estaba en la asociación de vecinos pasó al Ayuntamiento, aunque es muy pequeño numero. Era gente que de una u otra forma estaba con el movimiento, bien como socio o como colaborador de la asociación de vecino, y entonces tu veías una puerta abierta en el Ayuntamiento como vecino.

Casi desde un principio se distanciaron tanto que la distancia fue más grande que en los anteriores. Teníamos aquella esperanza de que habíamos entrado en el Ayuntamiento, pero la dejamos morir de una u otra forma. El alcalde en particular, es más inaccesible ahora que en los tiempos de Franco, por lo menos que en el periodo de la Transición.

Asociación de Vecinos. Clientelismo...

Despues hemos pensado en como aglutinar a la mayor parte de vecinos del barrio. En Bellvitge en particular, se está concentrando la gente y se está haciendo que participen en temas concretos de tipo reivindicativo, pero al día

siguiente... la asociación de vecinos son los mismos. Te das cuenta de que la afiliación es mínima.

La asociación de vecinos de Bellvitge está funcionando bastante bien y se están consiguiendo bastantes cosas, gracias a la política que se está llevando desde la Asociación de Vecinos. Pero el mayor beneficio político yo creo que se lo está llevando Convergencia CiU. A lo mejor, estoy equivocado, pero creo que se le da una plataforma muy importante a los convergentes. Cuando fui presidente de la Comisión de Fiestas me llamaron varias veces para acompañarles a la Fiesta, a Miquel Roca concretamente, y yo en un principio me negué. Por otro lado, cuando pides algo a los socialistas, con las zancadillas que te ponen, te abocan a esto. Ves que se lo dan a otra entidad y no lo dan a todo un barrio, porque al frente de esa Comisión de Fiestas hay uno que es de Iniciativa. ¡Las putadas que me hicieron siendo Presidente...! Entonces, cuando ves estas cosas, ante una nueva invitación de los Convergentes, acudes, y ya te das cuenta de lo difícil que es conseguir cosas si no te alías con quien sea. Pero es daries una plataforma.

Se van a conseguir y se han conseguido muchas cosas en Bellvitge, nosotros es a lo que aspiramos: una sociedad mejor, más calidad de vida para los ciudadanos, pero para esto necesitamos tener poder. Necesitamos poder para poder transformar la sociedad. Si no es imposible, y si estamos dando tantas bazas a CiU es para conseguir cosas.

Fiesta Mayor en Bellvitge. Inmigración, cultura, catalán...

La Fiesta de Bellvitge, con toda su magnitud, resulta muy complicada de montar. Se intenta luchar para poder combinar las distintas culturas que convivimos en Bellvitge, pero se hace bastante difícil porque, por ejemplo, la cultura catalana no tiene el apoyo económico de ciertas entidades (Ayuntamiento, feriantes...).

La fiesta acaba fomentando un poco la nostalgia del emigrante, y es muy difícil acabar con eso, porque la gente de Bellvitge no está muy identificada con Catalunya, aunque nos parezca lo contrario. La Comisión de Fiestas hemos intentado que no faltaran las sardanas, esbarts..., pero como hay entidades folklóricas con mucho peso, como la Casa de Huelva, y tienen grupos de mucha calidad, esto hace que la Fiesta se vaya por otros derroteros.

El peligro grande es que económicamente las grandes aportaciones se hagan para grupos que no son de la cultura catalana, y siempre son grupos de sevillanas; pero yo creo que no hay otra forma, vistas las experiencias que hemos tenido.

Ahora la fiesta de Bellvitge está muy estable, porque tiene una fuente de ingresos que difícilmente la va a hacer tambalear. Esto ha costado mucho. Incluso un año hubo el peligro de que la derecha se hiciera con la fiesta. En aquel entonces, yo era presidente de la Comisión de Fiestas, y recurrí al PSUC, al PCC y al PSOE, porque como la fiesta se iba al garete, era cuestión de que las fuerzas que pensábamos como había de ser nuestra fiesta popular, tiráramos adelante.

Nos juntamos e hicimos un nuevo arranque. Creo que fué entonces cuando se estabilizó, porque conseguimos borrar el déficit que había, y traer importantes actuaciones de orquestas (que son muy importantes porque pueden englobar todas las culturas).

Hay que destacar la participación de las entidades deportivas y culturales en la Fiesta.

A veces puede dar una imagen de que la gente quiere salir a la Fiesta sólo para comer y un poco es verdad. Esa es la imagen porque lo otro no destaca tanto, pero la Fiesta de Bellvitge tiene vida porque tiene mucha participación y unos 60 ó 70 actos; aunque el no cuidar ciertas cosas que ya te he citado, puede ir deteriorando la Fiesta con el peligro de convertirse en una fiesta como la del Rocío, que se organiza desde el despacho.